

н мэдээлэл Тусгай дугаар : Монгол улсын
олон улсын гэрээ Боть VII

F

67.91

T594

4728

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

Тусгай дугаар

VII БОТЬ

МОНГОЛ УЛСЫН ОЛОН УЛСЫН ГЭРЭЭ

Улсын Их Хурлын Тамгын газар,

Гадаад хэргийн яам

Улаанбаатар хот

2007 он

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН АЛБАН МЭДЭЭЛЭЛ

Улаанбаатар хот

2007 оны 3 дугаар сарын 28-ны өдөр

ТУСГАЙ ДУГААРЫН VII БОТЬ

Гарчиг

Арваннэг. ДЭЛХИЙН ХУДАЛДААНЫ БАЙГУУЛЛАГЫН ХЭЛЭЛЦЭЭРҮҮД

104. Олон талт худалдааны хэлэлцээний Уругвайн үе шатны үр дүнг тусгасан төгсгөлийн баримт бичиг 1507
105. Дэлхийн худалдааны байгууллага байгуулах тухай Марракешийн хэлэлцээр ... 1508
- Хавсралт I
- Хавсралт IA. Барааны худалдааны тухай олон талт хэлэлцээрүүд. Хавсралт IA-д зориулсан ерөнхий тайлбар 1520
- 1994 оны Тариф, худалдааны ерөнхий хэлэлцээр (ТХЕХ) 1520
- 1994 оны Тариф, худалдааны ерөнхий хэлэлцээрийн 2 дугаар зүйлийн 1(b) дэд хэсгийг тайлбарлах тухай харилцан ойлголцох баримт бичиг 1523
- 1994 оны Тариф, худалдааны ерөнхий хэлэлцээрийн 17 дугаар зүйлийг тайлбарлах тухай харилцан ойлголцох баримт бичиг 1524
- 1994 оны Тариф, худалдааны ерөнхий хэлэлцээрийн төлбөрийн тэнцэлтэй холбогдсон заалтын тухай харилцан ойлголцох баримт бичиг 1526
- 1994 оны Тариф, худалдааны ерөнхий хэлэлцээрийн 24 дүгээр зүйлийг тайлбарлах тухай харилцан ойлголцох баримт бичиг 1529
- 1994 оны Тариф, худалдааны ерөнхий хэлэлцээрийн дагуу хүлээх үүргээс чөлөөлөх тухай харилцан ойлголцох баримт бичиг 1533
- 1994 оны Тариф, худалдааны ерөнхий хэлэлцээрийн 28 дугаар зүйлийг тайлбарлах тухай харилцан ойлголцох баримт бичиг 1533
- 1994 оны Тариф, худалдааны ерөнхий хэлэлцээрийн тухай Марракешийн протокол 1535
- Хөдөө аж ахуйн тухай хэлэлцээр 1537

Эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээг хэрэгжүүлэх тухай хэлэлцээр	1566
Сүлжмэл, нэхмэл эдлэл болон оёмол бүтээгдэхүүний тухай хэлэлцээр	1580
Худалдаан дахь техникийн саад тотгорын тухай хэлэлцээр	1652
Худалдаатай холбогдсон хөрөнгө оруулалтын арга хэмжээний тухай хэлэлцээр	1676
1994 оны Тариф, худалдааны ерөнхий хэлэлцээрийн 6 дугаар зүйлийг хэрэгжүүлэх тухай хэлэлцээр	1680
1994 оны Тариф, худалдааны ерөнхий хэлэлцээрийн 7 дугаар зүйлийг хэрэгжүүлэх тухай хэлэлцээр	1707
Ачилтын өмнөх хяналт шалгалтын тухай хэлэлцээр	1738
Гарал үүслийн дүрмийн тухай хэлэлцээр	1748
Импортын тусгай зөвшөөрөл олгох журмын тухай хэлэлцээр	1761
Татаас болон саармагжуулах арга хэмжээний тухай хэлэлцээр	1769
Хамгаалалтын арга хэмжээний тухай хэлэлцээр	1818

**Арваннэг. ДЭЛХИЙН ХУДАЛДААНЫ БАЙГУУЛЛАГЫН
ХЭЛЭЛЦЭЭРҮҮД****104. ОЛОН ТАЛТ ХУДАЛДААНЫ ХЭЛЭЛЦЭЭНИЙ УРУГВАЙН ҮЕ ШАТНЫ ҮР
ДҮНГ ТУСГАСАН ТӨГСГӨЛИЙН БАРИМТ БИЧИГ**

Олон талт худалдааны хэлэлцээний Уругвайн үе шатыг дуусгавар болгохын тулд засгийн газруудын болон Европын Холбооны төлөөлөгчид, Худалдааны хэлэлцээний холбооны гишүүд хуран цугларч хэлэлцэн тохирохдоо энд хавсаргасан Дэлхийн худалдааны байгууллага байгуулах тухай хэлэлцээр (цаашид энэхүү төгсгөлийн баримт бичигт “ДХБ-ын тухай хэлэлцээр” гэнэ), түүнчлэн Сайд нарын тунхаглал, шийдвэрүүд, Санхүүгийн үйлчилгээний талаар хүлээх үүрэг амлалтын тухай харилцан ойлголцох баримт бичиг нь тэдгээрийн хэлэлцээний үр дүн болж байгаа бөгөөд энэхүү төгсгөлийн баримт бичгийн салшгүй хэсэг болно хэмээн үзэв.

Төлөөлөгчид энэхүү төгсгөлийн баримт бичигт гарын үсэг зурж, дараахь зүйлийн талаар хэлэлцэн тохиров:

(a) ДХБ-ын тухай хэлэлцээрийг өөрсдийн эрх бүхий холбогдох байгууллагаар хэлэлцүүлэхээр зохих ёсоор оруулж тухайн хэлэлцээрийг холбогдох журмын дагуу батлуулах арга хэмжээ авах, болон

(b) Сайд нарын тунхаглал, шийдвэрүүдийг батлах.

ДХБ-ын тухай хэлэлцээрийг олон талт худалдааны хэлэлцээний Уругвайн үе шатны бүх оролцогчид (цаашид “оролцогчид” гэнэ) 1995 оны 1-р сарын 1-ээс, эсхүл үүнээс хойших хамгийн богино хугацаанд хүчин төгөлдөр болгохын тулд батлах нь зүйтэй хэмээн төлөөлөгчид тохиролцов. Пунта-дель-Эсте-гийн Сайд нарын тунхаглалын төгсгөлийн заалтын дагуу төгсгөлийн баримт бичгийг олон улсын хэмжээнд хэрэгжүүлэх, үүний дотор түүнийг биелүүлэх хугацааны талаар шийдвэр гаргахын тулд Сайд нарын уулзалтыг 1994 он дуусахаас өмнө зохион байгуулна.

Төлөөлөгчид ДХБ-ын тухай хэлэлцээр нь бүхэлдээ түүний 14 дүгээр зүйлийн дагуу гарын үсэг зурах замаар, эсхүл өөр аргаар нэгдэн ороход бүх оролцогчидод нээлттэй байх болно хэмээн хэлэлцэн тохиров. ДХБ-ын тухай хэлэлцээрийн 4 дүгээр Хавсралтад заасан Хязгаарлагдмал тооны оролцогчидтой худалдааны хэлэлцээрүүдийг батлан гаргах, хүчин төгөлдөр болгох нь Хязгаарлагдмал тооны оролцогчидтой тэдгээр хэлэлцээрийн холбогдох заалтын дагуу зохицуулагдана.

Тариф, худалдааны ерөнхий хэлэлцээрийн хэлэлцэн тохирогч тал биш оролцогчид нь ДХБ-ын тухай хэлэлцээрийг батлахаасаа өмнө ерөнхий хэлэлцээрт нэгдэж орохтой холбогдсон хэлэлцээг дуусгаж түүний хэлэлцэн тохирогч тал болох ёстой. Төгсгөлийн баримт бичгийг батлах үед ТХЕХ-ийн хэлэлцэн тохирогч тал болоогүй байсан оролцогчдын хүлээсэн үүргийн жагсаалт нь эцсийн биш бөгөөд тэдгээрийг ерөнхий хэлэлцээр, ДХБ-ын тухай хэлэлцээрт нэгдэж орох зорилгоор эцэслэн дуусгавар болгох ёстой.

Энэхүү төгсгөлийн баримт бичигт, түүнд хавсаргасан эх бичвэрүүдийг Тариф, худалдааны ерөнхий хэлэлцээрийн Хэлэлцэн тохирогч талын Ерөнхий захиралд хадгалуулах бөгөөд тэрбээр тэдгээрийн баталгаат хуулбарыг оролцогч болгонд нэн даруй хүргүүлнэ.

Марракеш хотноо нэг мянга есөн зуун ерэн дөрвөн оны дөрөвдүгээр сарын арван тавны өдөр нэг хувь англи, франц, испани хэлээр үйлдсэн бөгөөд эх бичвэр бүр нь адил хүчинтэй байна.

105. ДЭЛХИЙН ХУДАЛДААНЫ БАЙГУУЛЛАГА БАЙГУУЛАХ ТУХАЙ МАРРАКЕШИЙН ХЭЛЭЛЦЭЭР

1994 оны 4 дүгээр сарын 15-ны өдөр баталж,
1995 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдөр хүчин төгөлдөр болсон*

Энэхүү хэлэлцээрт оролцогч талууд,

худалдаа, эдийн засгийн салбар дахь харилцаагаа амьжиргааны түвшинг дээшлүүлэх, ажлаар бүрэн хангах, бодит орлого, үр ашигтай эрэлт хэрэгцээг байнга ихээхэн өсгөн нэмэгдүүлж байхыг болон бараа үйлчилгээний үйлдвэрлэл, худалдааг өргөтгөхийг зорьж хөгжүүлэхийн сацуу тогтвортой хөгжлийн зорилгын дагуу дэлхийн нөөц баялгийг зохистой ашиглах замаар хүрээлэн байгаа орчныг хамгаалж хадгалах, чингэхдээ эдийн засгийн хөгжлийн янз бүрийн түвшинд тохирсон өөр өөрсдийн хэрэгцээ, шаардлагад нийцсэн арга хэрэгслийг эрхэмлэх ёстойг хүлээн зөвшөөрч,

хөгжиж буй орнууд, тэдгээрийн дотроос ялангуяа нэн буурай хөгжилтэй орнуудад эдийн засгийн хөгжлийн нь хэрэгцээнд тохирсон хувь хэмжээг олон улсын худалдааны өсөлтөд баттай эзлүүлэхийн тулд нааштай хүчин чармайлт гаргах шаардлагатай гэдгийг мөн хүлээн зөвшөөрч,

тариф болон худалдааны бусад саад тотгорыг үлэмж багасгаж, олон улсын худалдаанд алагчилах явдлыг арилгахад чиглэсэн адил нөхцөлтэй, харилцан ашигтай зохицуулалт хийж, эдгээр зорилтыг хэрэгжүүлэхэд хувь нэмэр оруулахыг эрмэлзэн,

энэ үүднээс Тариф, худалдааны ерөнхий хэлэлцээр, худалдааг чөлөөтэй болгох талаар өмнө нь гаргаж ирсэн хүчин чармайлтын үр дүн, түүнчлэн Олон талт худалдааны хэлэлцээний Уругвайн үе шатны бүх үр дүнг багтаасан цогцолбор шинжтэй, илүү амьдрах чадвартай, урт удаан хугацааны олон талт худалдааны тогтолцоог хөгжүүлэхээр шийдвэрлэж,

олон талт худалдааны энэхүү тогтолцооны суурийг бүрэлдүүлсэн үндсэн зарчмуудыг хадгалж, түүнийг хэрэгжүүлэх зорилтуудыг урагшлуулахаар шийдвэр төгс байж,

* Монгол Улс 1996.12.26-нд нэгдэн орсон

дараахь зүйлийг хэлэлцэн тохиров:

1 дүгээр зүйл

Байгууллага байгуулах

Дэлхийн худалдааны байгууллага (цаашид “ДХБ” гэнэ)-ыг үүгээр байгуулж байна.

2 дугаар зүйл

ДХБ-ын үйл ажиллагааны хүрээ

1. ДХБ нь энэхүү хэлэлцээрийн хавсралтууд дахь хэлэлцээрүүдэд болон эрх зүйн холбогдох эх сурвалжид хамаарах чиглэлээр гишүүдийн хооронд худалдааны харилцааг хөгжүүлэх нийтлэг тогтсон бүтцийг бий болгоно.

2. 1, 2 болон 3 дугаар хавсралтад орсон хэлэлцээрүүд болон эрх зүйн холбогдох эх сурвалжууд нь (цаашид “Олон талт худалдааны хэлэлцээрүүд” гэнэ) энэхүү хэлэлцээрийн салшгүй хэсэг болох бөгөөд бүх гишүүн эдгээр хэлэлцээрийг заавал дагаж мөрдөнө.

3. 4 дүгээр хавсралтад орсон хэлэлцээрүүд болон эрх зүйн холбогдох эх сурвалжууд (цаашид “Хязгаарлагдмал тооны оролцогчтой худалдааны хэлэлцээрүүд” гэнэ) нь эдгээрийг хүлээн зөвшөөрсөн гишүүдийн хувьд энэхүү хэлэлцээрийн салшгүй хэсэг байх бөгөөд тэд заавал дагаж мөрдөнө. Хязгаарлагдмал тооны оролцогчтой худалдааны хэлэлцээрүүдийг хүлээн зөвшөөрөөгүй гишүүд тэдгээрийн талаар ямар нэг эрх эдэлж, үүрэг хүлээхгүй.

4. 1 дүгээр хавсралтын А-д заасан 1994 оны Тариф, худалдааны ерөнхий хэлэлцээр (цаашид “1994 оны ТХЕХ” гэнэ) нь Худалдаа, ажил эрхлэлтийн асуудлаархи Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Бага хурлын Бэлтгэл хорооны хоёрдугаар чуулганы төгсгөлд батласан Төгсгөлийн баримт бичигт хавсаргасан, өмнө нь удаа дараа засвар, нэмэлт, өөрчлөлт орсон Тариф, худалдааны тухай 1947 оны 10 дугаар сарын 30-ны өдрийн ерөнхий хэлэлцээр (цаашид “1947 оны ТХЕХ” гэнэ)-ээс эрх зүйн хувьд ялгаатай болно.

3 дугаар зүйл

ДХБ-ын чиг үүрэг

1. ДХБ нь энэхүү хэлэлцээр болон Олон талт худалдааны хэлэлцээрүүдийг хэрэгжүүлэх, захиран зохион байгуулах болон биелэлтэд нь дэмжлэг үзүүлэх, зорилтуудыг нь урагшлуулахын зэрэгцээ мөн хязгаарлагдмал тооны оролцогчтой худалдааны хэлэлцээрүүдийг хэрэгжүүлэх, захиран зохион байгуулах, биелэлтийг нь хангуулах байгууллага болно.

2. ДХБ нь энэхүү хэлэлцээрийн хавсралтад орсон хэлэлцээрүүдээр зохицуулж буй асуудлуудад хамаарах гишүүд хоорондын олон талт худалдааны харилцааны талаар хэлэлцээ хийх байгууллага байх болно. Түүнчлэн ДХБ нь олон талт худалдааны

харилцааны асуудлаар өөрийн гишүүдийн дунд үргэлжлүүлэн хэлэлцээ хийх, Сайд нарын бага хурлаас тийнхүү шийдвэрлэвэл эдгээр хэлэлцээний үр дүнг хэрэгжүүлэх байгууллага байна.

3. ДХБ нь энэхүү хэлэлцээрийн 2 дугаар хавсралтад заасан Маргаан шийдвэрлэх асуудлыг зохицуулах дүрэм, журмын тухай харилцан ойлголцох баримт бичиг (цаашид “Маргаан шийдвэрлэх баримт бичиг”, буюу “МШББ” гэнэ)-ийн хэрэгжилтийг хангуулна.

4. ДХБ нь энэхүү хэлэлцээрийн 3 дугаар хавсралтад заасан Худалдааны бодлогыг хянах механизм (цаашид “ХБХМ” гэнэ)-ыг ажиллуулна.

5. Дэлхийн эдийн засгийн баримтлах бодлогыг илүү уялдаа холбоотой болгохын тулд ДХБ нь тохиромжтой үед Олон улсын валютын сан, Сэргээн босголт, хөгжлийн олон улсын банк болон түүний салбар байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

4 дүгээр зүйл

ДХБ-ын бүтэц

1. Бүх гишүүний төлөөлөгчдөөс бүрдэх Сайд нарын бага хурлыг байгуулах бөгөөд бага хурал нь хоёр жил тутамд нэгээс доошгүй удаа хуралдана. Сайд нарын бага хурал нь ДХБ-ын үүргийг гүйцэтгэж, энэ зорилгоор шаардлагатай арга хэмжээ авна. Сайд нарын бага хурал нь хэрэв аль нэгэн гишүүн хүсэлт тавибал энэхүү хэлэлцээрт болон холбогдох Олон талт худалдааны хэлэлцээрт шийдвэр гаргах талаар заасан тодорхой шаардлагуудад нийцүүлэн Олон талт худалдааны аливаа хэлэлцээрт хамаарах бүх асуудлаар шийдвэр гаргах эрхтэй байна.

2. Бүх гишүүний төлөөлөгчдөөс бүрдсэн Ерөнхий зөвлөлийг байгуулах бөгөөд Ерөнхий зөвлөл нь шаардлагатай үед хуралдаж байна. Сайд нарын бага хурлын хуралдаануудын хоорондох хугацаанд түүний үүргийг Ерөнхий зөвлөл гүйцэтгэнэ. Түүнчлэн Ерөнхий зөвлөл энэхүү хэлэлцээрээр түүнд ногдуулсан үүргийг мөн гүйцэтгэнэ. Ерөнхий зөвлөл дэгээ тогтоох бөгөөд 7 дахь хэсэгт заасан Хороодын дэгийг батална.

3. Ерөнхий зөвлөл нь Маргаан шийдвэрлэх баримт бичигт заасан Маргаан шийдвэрлэх байгууллагын үүргийг гүйцэтгэхээр шаардлагатай үед хуралдана. Маргаан шийдвэрлэх байгууллага нь даргатай байж болох бөгөөд өөрийн үүргээ биелүүлэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дэгийг тогтооно.

4. Ерөнхий зөвлөл нь ХБХМ-д заасан Худалдааны бодлогыг хянах байгууллагын үүргийг гүйцэтгэхээр шаардлагатай үед хуралдаж байна. Худалдааны бодлогыг хянах байгууллага нь даргатай байж болох бөгөөд өөрийн хариуцсан үүргийг биелүүлэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дэгийг тогтооно.

5. Барааны худалдааны зөвлөл, Үйлчилгээний худалдааны зөвлөл, Худалдаанд хамаарах оюуны өмчийн эрхийн асуудал эрхлэх зөвлөл (цаашид “ХХОӨЭЗ” гэнэ) тус тус ажиллах бөгөөд тэдгээр нь Ерөнхий зөвлөлийн ерөнхий удирдлагын дор үйл ажиллагаагаа явуулна. Барааны худалдааны зөвлөл нь 1 дүгээр хавсралтын А-д орсон Олон талт

худалдааны хэлэлцээрийн хэрэгжилтэд хяналт тавина. Үйлчилгээний худалдааны зөвлөл нь Үйлчилгээний худалдааны ерөнхий хэлэлцээр (цаашид “ҮХЕХ” гэнэ)-ийн хэрэгжилтэд хяналт тавина. Оюуны өмчийн эрхийн худалдааны асуудал эрхлэх зөвлөл нь худалдаанд хамаарах оюуны өмчийн эрхийн асуудлын тухай хэлэлцээр (цаашид “ХХОӨЭХ” гэнэ)-ийн хэрэгжилтэд хяналт тавина. Эдгээр зөвлөл нь холбогдох хэлэлцээр болон ерөнхий зөвлөлөөс өөр өөрсдөд нь ногдуулсан үүргийг гүйцэтгэнэ. Эдгээр зөвлөл нь өөр өөрсдийн дэгийг тогтоож Ерөнхий зөвлөлөөр батлуулна. Эдгээр зөвлөлд гишүүнээр элсэх нь бүх гишүүн орны төлөөлөгчдийн хувьд нээлттэй байна. Эдгээр зөвлөл үүргээ гүйцэтгэхийн тулд шаардлагатай үед хуралдана.

6. Барааны худалдааны зөвлөл, Үйлчилгээний худалдааны зөвлөл болон Худалдаанд хамаарах оюуны өмчийн эрхийн асуудал эрхлэх зөвлөл нь шаардлагатай үед салбар байгууллагуудыг байгуулна. Эдгээр салбар байгууллага нь дэгээ тогтоож, тус тусын харьяалагдах зөвлөлөөр батлуулна.

7. Сайд нарын бага хурлаас Худалдаа хөгжлийн хороо, Төлбөрийн тэнцлийн хязгаарлалтын хороо, Төсөв, санхүү, захиргааны хороог тус тус байгуулах бөгөөд тэдгээр нь энэхүү хэлэлцээр хийгээд Олон талт худалдааны хэлэлцээрүүдээр ногдуулсан үүрэг болон Ерөнхий зөвлөлөөс өгсөн аливаа үүргийг гүйцэтгэнэ. Сайд нарын бага хурал шаардлагатай гэж үзсэн үүрэг бүхий нэмэлт хороог мөн байгуулж болно. Нэн буурай хөгжилтэй гишүүдийг дэмжиж Олон талт худалдааны хэлэлцээрүүдэд тусгасан тусгай заалтуудыг тогтмол хянаж, зохих арга хэмжээ авахуулахаар Ерөнхий зөвлөлд илтгэж байх нь Худалдаа, хөгжлийн хорооны үүргийн нэг хэсэг байна. Эдгээр хорооны гишүүн болох нь бүх гишүүдийн төлөөлөгчдийн хувьд нээлттэй байна.

8. Хязгаарлагдмал тооны оролцогчтой худалдааны хэлэлцээрүүдэд заасан байгууллагууд нь уг хэлэлцээрүүдээр ногдуулсан үүргийг гүйцэтгэж ДХБ-ын зохион байгуулалтын бүтцийн хүрээнд үйл ажиллагаагаа явуулна. Эдгээр байгууллага үйл ажиллагааныхаа тухай Ерөнхий зөвлөлд тогтмол мэдээлж байна.

5 дугаар зүйл

Бусад байгууллагатай харилцах

1. Ерөнхий зөвлөл нь ДХБ-тай холбогдол бүхий үүрэгтэй засгийн газар хоорондын бусад байгууллагатай үр ашигтай хамтран ажиллах талаар зохих арга хэмжээ авна.

2. Ерөнхий зөвлөл нь ДХБ-тай холбогдол бүхий асуудлаар засгийн газрын бус байгууллагуудтай зөвлөлдөж, хамтран ажиллах талаар зохих арга хэмжээ авч болно.

6 дугаар зүйл

Нарийн бичгийн дарга нарын газар

1. Ерөнхий захирал тэргүүтэй ДХБ-ын Нарийн бичгийн дарга нарын газар (цаашид “Нарийн бичгийн дарга нарын газар” гэнэ) байна.

2. Сайд нарын бага хурал нь Ерөнхий захирлыг томилж, түүний эрх үүрэг, ажиллах нөхцөл, албан үүргээ гүйцэтгэх хугацааг тогтоосон журмыг батлана.
3. Ерөнхий захирал Нарийн бичгийн дарга нарын газрын ажилтнуудыг томилж, үүрэг, ажиллах нөхцөлийг нь Сайд нарын бага хурлаас батласан журмын дагуу тогтооно.
4. Ерөнхий захирал болон Нарийн бичгийн дарга нарын газрын ажилтнуудын үүрэг хариуцлага нь зөвхөн олон улсын шинж чанартай байна. Ерөнхий захирал болон Нарийн бичгийн дарга нарын газрын ажилтнууд үүргээ гүйцэтгэхдээ аль нэг засгийн газраас, эсхүл ДХБ-д хамааралгүй аливаа өөр байгууллагаас удирдамж, заавар хүсэх буюу тэдгээрийг биелүүлэхээр хүлээж авахгүй. Тэд олон улсын албан тушаалтныхаа хувьд эзлэх байр сууринд нь сөрөг нөлөө үзүүлж болзошгүй аливаа үйлдэл хийхээс татгалзана. ДХБ-ын гишүүд Ерөнхий захирал болон Нарийн бичгийн дарга нарын газрын ажилтнуудын хүлээсэн үүрэг хариуцлага олон улсын шинж чанартай байгааг хүндэтгэн үнэмж, тэдний үүргээ гүйцэтгэх явцад нь тэдэнд нөлөөлөх оролдлого хийхгүй.

7 дугаар зүйл

Төсөв, хандив

1. Ерөнхий захирал ДХБ-ын жилийн төсвийн төсөл, санхүүгийн тайланг Төсөв, санхүү, захиргааны хороонд бэлтгэж оруулна. Төсөв, санхүү, захиргааны хороо нь Ерөнхий захирлаас оруулсан жилийн төсвийн төсөл, санхүүгийн тайланг хянан үнэмж, тэдгээрийн талаархи зөвлөмжийг Ерөнхий зөвлөлд бэлтгэж оруулна. Ерөнхий зөвлөл жилийн төсвийн төслийг батлана.
2. Төсөв, санхүү, захиргааны хороо дараахь заалтыг тогтоосон санхүүгийн журмыг Ерөнхий зөвлөлд санал болгоно:
 - (a) ДХБ-ын зардлыг гишүүдийн хооронд хуваарилсан татварын хэмжээ;
 - (b) татвараа төлөөгүй гишүүдийн хувьд авах арга хэмжээ.
- Санхүүгийн журмыг 1947 оны ТХЕХ-ийн журам, туршлагад аль болохоор үндэслэн гаргана.
3. Ерөнхий зөвлөл нь санхүүгийн журам болон жилийн төсвийн төслийг ДХБ-ын гишүүдийн тэн хагасаас илүү нь сонгуульд оролцсон тохиолдолд, гуравны хоёрын саналаар батална.
4. Ерөнхий зөвлөлөөс батласан санхүүгийн журмын дагуу гишүүн бүр ДХБ-ын зардлыг нөхөхөд оруулах татвараа ДХБ-д нэн даруй төлнө.

8 дугаар зүйл

ДХБ-ын эрх зүйн байдал

1. ДХБ нь хуулийн этгээд байх бөгөөд чиг үүргээ гүйцэтгэхэд нь шаардагдах эрх зүйн чадварыг гишүүн бүр хүлээн зөвшөөрнө.
2. ДХБ-ын чиг үүргээ гүйцэтгэхэд шаардлагатай эрх ямба, дархан эрхийг гишүүн бүр хүлээн зөвшөөрнө.
3. Гишүүн бүр ДХБ-ын ажилтнууд болон гишүүдийн төлөөлөгчдөд ДХБ-тай холбогдсон чиг үүргээ бие даан гүйцэтгэхэд шаардлагатай эрх ямба, дархан эрхийг адил нөхцлөөр эдлүүлнэ.
4. Гишүүн бүр ДХБ, түүний ажилтнууд болон гишүүдийн төлөөлөгчдөд эдлүүлэх эрх ямба, дархан эрх нь Төрөлжсөн байгууллагуудын эрх ямба, дархан эрхийн тухай Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий Ассамблейгаас 1947 оны 11 дүгээр сарын 21-ний өдөр батласан конвенцид заасан эрх ямба, дархан эрхтэй адил байна.
5. ДХБ нь төв байрныхаа талаар хэлэлцээр байгуулж болно.

9 дүгээр зүйл

Шийдвэр гаргах

1. ДХБ нь 1947 оны ТХЕХ-ийн дагуу хэрэгжүүлж ирсэн нийтийн тохиролцоогоор шийдвэр гаргах зарчмыг үргэлжлүүлэн мөрдөнө.¹ Нийтийн тохиролцоогоор шийдвэр гаргаж чадахгүй тохиолдолд хэрэв өөрөөр заагаагүй бол тухайн асуудлаар санал хурааж шийдвэр гаргана. Сайд нарын бага хурал болон Ерөнхий зөвлөлийн хуралдаан дээр ДХБ-ын гишүүн тус бүр нэг санал өгөх эрхтэй байна. Европын хамтын нийгэмлэг санал өгөхдөө ДХБ-ын гишүүн улсуудынхаа тоотой тэнцүү санал өгөх эрхтэй.² Энэхүү хэлэлцээрт буюу Олон талт худалдааны холбогдох хэлэлцээрт өөрөөр заагаагүй бол Сайд нарын бага хурал болон Ерөнхий зөвлөл санал хураалтад оролцогчдын олонхийн саналаар шийдвэр гаргана.³
2. Сайд нарын бага хурал болон Ерөнхий зөвлөл нь энэхүү хэлэлцээрийг болон Олон талт худалдааны хэлэлцээрүүдийг тайлбарлах онцгой эрх эдэлнэ. Эдгээр байгууллага нь 1 дүгээр хавсралтад орсон Олон талт худалдааны хэлэлцээрийг тайлбарлахдаа тухайн хэлэлцээрийн хэрэгжилтийг хянах үүрэг бүхий зөвлөлөөс гаргасан зөвлөмжийг үндэслэн

¹ Шийдвэр гаргахад хуралдаанд оролцож байгаа аль нэг гишүүн шийдвэрийг албан ёсоор эсэргүүцэхгүй бол асуудлыг нийтээрээ тохиролцож шийдвэрлэсэн гэж үзнэ.

² Европын хамтын нийгэмлэг, түүний гишүүн улсуудын саналын тоо нь ямар ч тохиолдолд Европын хамтын нийгэмлэгийн гишүүн улсуудын тооноос илүү байж болохгүй.

³ Ерөнхий зөвлөл Маргаан шийдвэрлэх байгууллагын үүргийг гүйцэтгэхээр хуралдвал шийдвэрийг гаргахуу Маргаан шийдвэрлэх тухай баримт бичгийн 2 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсгийн дагуу гаргана.

уг эрх мэдлээ хэрэгжүүлнэ. Тайлбарын тухай шийдвэрийг гишүүдийн дөрөвний гурвын саналаар батлана. Энэ хэсгийн заалтыг хэлэлцээрт нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай 10 дугаар зүйлийн заалтыг зөрчихгүйгээр хэрэглэнэ.

3. Онцгой тохиолдолд Сайд нарын бага хурал нь энэхүү хэлэлцээр, эсхүл Олон талт худалдааны аль нэг хэлэлцээрээр гишүүнд ногдуулсан үүргийг чөлөөлж болох бөгөөд энэ хэсэгт өөрөөр заагаагүй бол ийм шийдвэрийг гишүүдийн дөрөвний гурвын саналаар батлана.⁴

Энэхүү хэлэлцээрээр ногдуулсан үүргээс чөлөөлүүлэх тухай хүсэлтийг нийтийн тохиролцоогоор шийдвэр гаргах журмын дагуу хэлэлцүүлэхээр Сайд нарын бага хуралд оруулна. Сайд нарын бага хурал хүсэлтийг авч хэлэлцэх хугацааг тогтоох бөгөөд уг хугацаа нь 90 хоногоос хэтрэхгүй байна. Хэрэв энэ хугацаанд нийтийн тохиролцоонд хүрч чадахгүй бол үүргээс чөлөөлөх шийдвэрийг гишүүдийн дөрөвний гурвын саналаар батлана.

Хавсралт 1А, 1В буюу 1С-д заасан Олон талт худалдааны хэлэлцээрүүд болон тэдгээрийн хавсралтад заасан үүргээс чөлөөлүүлэх тухай хүсэлтийг эхлээд Барааны худалдааны зөвлөл, Үйлчилгээний худалдааны зөвлөл буюу Худалдаанд хамаарах оюуны өмчийн эрхийн асуудал эрхлэх зөвлөлд тус тус аль нэг хугацаанд хэлэлцүүлэхээр оруулах бөгөөд хэлэлцэх хугацаа нь 90 хоногоос хэтрэхгүй байна. Энэ хугацаа дуусмагц холбогдох зөвлөл Сайд нарын бага хуралд илтгэнэ.

4. Үүргээс чөлөөлөх тухай Сайд нарын бага хурлын шийдвэрт уг шийдвэрийг гаргах үндэслэл болсон онцгой нөхцөл байдал, үүргээс ийнхүү чөлөөлөгдсөнөөр баримтлах нөхцөл, болзол болон үүргээс чөлөөлсөн хугацаа дуусгавар болох он, сар, өдрийг заана. Нэг жилээс илүү хугацаанд үүргээс чөлөөлсөн тохиолдолд Сайд нарын бага хурал шийдвэр гарснаас хойш нэг жилийн дотор, харин цаашид чөлөөлөлтийн хугацаа дуусах хүртэл жил тутам хянан үзнэ. Сайд нарын бага хурал ийнхүү хянан үзэх бүртгээ үүргээс чөлөөлөх үндэслэл болсон онцгой нөхцөл байдал хэвээр байгаа эсэх болон баримтлавал зохих нөхцөл болзлыг мөрдсөн эсэхийг шалгана. Сайд нарын бага хурал жил бүр хийх хяналт шалгалтыг үндэслэж, чөлөөлөлтийн хугацааг сунгах, өөрчлөх, эсхүл дуусгавар болгохыг шийднэ.

5. Хязгаарлагдмал тооны оролцогчтой худалдааны хэлэлцээрийн дагуу гаргасан шийдвэр, үүний дотор хэлэлцээрийг тайлбарлах болох үүргээс чөлөөлөх шийдвэр нь тухайн хэлэлцээрт тусгасан заалтуудаар зохицуулагдана.

10 дугаар зүйл

Нэмэлт өөрчлөлт

1. ДХБ-ын аль нэг гишүүн энэхүү хэлэлцээр буюу I дүгээр хавсралтад орсон Олон талт худалдааны хэлэлцээрүүдийн заалтад нэмэлт өөрчлөлт оруулах санал гаргаж болох бөгөөд

⁴ Гишүүн нь шилжилтийн хугацаанд, эсхүл шатлан гүйцэтгэх хугацаанд гүйцэтгэх үүргээ хугацааны төгсгөл болоход гүйцэтгээгүй хэвээр байвал үүргээс чөлөөлж өгөх эсэхийг гагцхүү нийтийн тохиролцоогоор шийдвэрлэнэ.

уг саналаа Сайд нарын бага хуралд тавина. 4 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсэгт дурдсан зөвлөлүүд хэрэгжилтэнд нь өөрсдөө хяналт тавьдаг 1 дүгээр хавсралтанд орсон Олон талт худалдааны хэлэлцээрүүдийн заалтад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай саналыг Сайд нарын бага хуралд мөн тавьж болно. Сайд нарын бага хурал илүү урт хугацаа тогтоогоогүй бол нэмэлт өөрчлөлт оруулах саналыг албан ёсоор тавьснаас хойш 90 хоногийн дотор тухайн санал болгож буй нэмэлт өөрчлөлтийг гишүүдэд тавих тухай аливаа шийдвэрийг Сайд нарын бага хурал нийтийн тохиролцоогоор гаргана. 2, 5 буюу 6 дахь хэсэгт зааснаас бусад тохиолдолд 3, эсхүл 4 дэх хэсгийн заалт баримталсан тухай уг шийдвэрт тусгана. Хэрэв нийтийн тохиролцоонд хүрсэн бол санал болгосон нэмэлт өөрчлөлтийг хүлээн зөвшөөрүүлэхээр Сайд нарын бага хурал гишүүдэд нэн даруй мэдэгдэнэ. Хэрэв тогтоосон хугацаанд нийтийн тохиролцоонд хүрч эс чадвал санал болгосон нэмэлт өөрчлөлтийг хүлээн зөвшөөрүүлэхээр гишүүдэд тавих эсэх асуудлыг Сайд нарын бага хурал гишүүдийнхээ гуравны хоёрын саналаар шийднэ. 2, 5 буюу 6 дахь хэсэгт зааснаас бусад тохиолдолд, 4 дэх хэсгийн заалтыг хэрэглэнэ гэж Сайд нарын бага хурал гишүүдийнхээ дөрөвний гурвын саналаар шийдээгүй бол санал болгосон нэмэлт өөрчлөлтийн хувьд 3 дахь хэсгийн заалтыг хэрэглэнэ.

2. Энэ зүйлийн заалт болон дор дурдсан заалтад оруулах нэмэлт өөрчлөлт бүх гишүүн хүлээн зөвшөөрснөөр хүчин төгөлдөр болно:

энэхүү хэлэлцээрийн 9 дүгээр зүйл;

1994 оны ТХЕХ-ийн 1 болон 2 дугаар зүйл;

ҮХЕХ-ийн 2 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг;

ХХОӨЭХ-ийн 4 дүгээр зүйл.

3. Энэ зүйлийн 2 болон 6 дахь хэсэгт дурдсанаас бусад тохиолдолд энэхүү хэлэлцээр буюу 1А болон 1С хавсралт дахь Олон талт худалдааны хэлэлцээрүүдийн заалтад оруулах гишүүдийн эрх, үүргийг өөрчлөх агуулга бүхий нэмэлт өөрчлөлт нь түүнийг зөвшөөрсөн гишүүдийн хувьд гишүүдийн гуравны хоёрын саналаар батлагдсанаар, цаашдаа бусад гишүүн хүлээн зөвшөөрсөн үеэс эхлэн тус тус хүчин төгөлдөр болно. Сайд нарын бага хурал энэ хэсгийн дагуу хүчин төгөлдөр болсон аливаа нэмэлт өөрчлөлт нь тогтоосон хугацаанд түүнийг хүлээн зөвшөөрөөгүй гишүүн аль нэг улсын хувьд ДХБ-аас гарах эсхүл Сайд нарын бага хурлын зөвшөөрснөөр гишүүн хэвээр үлдэх эрхтэй гэсэн агуулгатай болохыг гишүүдийн дөрөвний гурвын саналаар гаргаж болно.

4. Энэ зүйлийн 2 болон 6 дахь хэсэгт дурдсанаас бусад тохиолдолд энэхүү хэлэлцээр буюу 1А болон 1С хавсралт дахь Олон талт худалдааны хэлэлцээрүүдийн заалтад оруулах гишүүдийн эрх үүргийг өөрчлөхгүй агуулга бүхий нэмэлт өөрчлөлт нь гишүүдийн гуравны хоёрын хүлээн зөвшөөрснөөр бүх гишүүний хувьд хүчин төгөлдөр болно.

5. Дээрх 2 дахь хэсэгт дурдсанаас бусад тохиолдолд ҮХЕХ-ийн I, II, III хэсэг болон холбогдох хавсралтуудад оруулах нэмэлт өөрчлөлт нь түүнийг зөвшөөрсөн гишүүний хувьд гишүүдийн гуравны хоёр батласнаар хүчин төгөлдөр болох бөгөөд дараа нь гишүүн тус бүрийн хувьд нэмэлт өөрчлөлтийг хүлээн зөвшөөрсөн үеэс нь эхлэн хүчин төгөлдөр болно. Сайд нарын бага хуралд заасны дагуу хүчин төгөлдөр болсон аливаа нэмэлт

өөрчлөлт нь тогтоосон хугацаанд түүнийг хүлээн зөвшөөрөөгүй гишүүн аль нэг улсын хувьд ДХБ-аас гарах эсхүл Сайд нарын бага хурлын зөвшөөрснөөр гишүүн хэвээр үлдэх эрхтэй гэсэн агуулгатай болохыг гишүүдийн дөрөвний гурвын саналаар гаргаж болно. ҮХЕХ-ийн 4, 5, 6 дугаар бүлэг болон холбогдох хавсралтуудад оруулах нэмэлт өөрчлөлт нь гишүүдийн гуравны хоёр нь хүлээн зөвшөөрснөөр бүх гишүүний хувьд хүчин төгөлдөр болно.

6. Энэ зүйлийн бусад заалтад харшлахгүйгээр, ХХОӨЭХ-т оруулах, түүний 71 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн шаардлагыг хангасан нэмэлт өөрчлөлтийг Сайд нарын бага хурал албан ёсны журам мөрдөхгүйгээр шууд баталж болно.

7. Гишүүн улс энэхүү хэлэлцээрт болон 1 дүгээр хавсралт дахь Олон талт худалдааны хэлэлцээрүүдэд оруулах нэмэлт өөрчлөлтийг хүлээн зөвшөөрсөн тухай баримт бичгийг Сайд нарын бага хурлаас тогтоосон хугацаанд ДХБ-ын Ерөнхий захиралд хадгалуулахаар хүлээлгэн өгнө.

8. ДХБ-ын гишүүн улс 2 болон 3 дугаар хавсралт дахь Олон талт худалдааны хэлэлцээрүүдийн заалтад нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай саналыг Сайд нарын бага хуралд тавьж болно. 2 дугаар хавсралт дахь Олон талт худалдааны хэлэлцээрт оруулах нэмэлт өөрчлөлтийг нийтийн тохиролцоогоор батлах бөгөөд уг нэмэлт өөрчлөлт нь Сайд нарын бага хурал батласнаар бүх гишүүний хувьд хүчин төгөлдөр болно. 3 дугаар хавсралт дахь Олон талт худалдааны хэлэлцээрт оруулах нэмэлт өөрчлөлт нь Сайд нарын бага хурал батласнаар бүх гишүүдийн хувьд хүчин төгөлдөр болно.

9. Сайд нарын бага хурал худалдааны өөр хэлэлцээрт оролцогч гишүүдийн хүсэлтээр тухайн хэлэлцээрийг 4 дүгээр хавсралтад нэмж оруулах тухай шийдвэрийг зөвхөн нийтийн тохиролцоогоор гаргаж болно. Сайд нарын бага хурал Хязгаарлагдмал тооны оролцогчтой худалдааны хэлэлцээрт оролцогч гишүүдийн хүсэлтээр тухайн хэлэлцээрийг 4 дүгээр хавсралтаас хасах тухай шийдвэр гаргаж болно.

10. Хязгаарлагдмал тооны оролцогчидтой худалдааны хэлэлцээрт нэмэлт өөрчлөлт оруулахыг тухайн хэлэлцээрт зааснаар зохицуулна.

11 дүгээр зүйл

Анхдагч гишүүд

1. Энэхүү хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болох үед 1947 оны ТХЕХ-т оролцож байсан талууд болон энэхүү хэлэлцээр, Олон талт худалдааны хэлэлцээрүүдийг хүлээн зөвшөөрч тарифын хөнгөлөлт, үүрэг амлалтын жагсаалтыг 1994 оны ТХЕХ-т, мөн тусгай үүрэг амлалтын жагсаалтыг ҮХЕХ-т тус тус хавсаргасан Европын хамтын нийгэмлэг нь ДХБ-ын анхдагч гишүүд болно.

2. Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагаас нэн буурай хөгжилтэй гэж хүлээн зөвшөөрөгдсөн улсууд зөвхөн тус тусын хөгжлийн түвшин, санхүү, худалдааны хэрэгцээ буюу засаг захиргаа, бүтцийн тогтолцооны чадавхид тохирох хэмжээнд үүрэг амлалт авч, хөнгөлөлт үзүүлнэ.

12 дугаар зүйл

Нэгдэн орох

1. Аливаа улс эсхүл гадаад худалдааны харилцаа, түүнчлэн энэхүү хэлэлцээрт хийгээд Олон талт худалдааны хэлэлцээрүүдэд заасан бусад асуудлыг өөрөө засан товхинох эрх бүхий гаалийн тусгай бүс нутаг нь ДХБ-тай тохиролцсон нөхцөлийн үндсэн дээр энэхүү хэлэлцээрт нэгдэн орж болно. Ийнхүү элсэн орсноор энэхүү хэлэлцээр болон түүнд хавсаргасан Олон талт худалдааны хэлэлцээрүүдэд нэгдэнэ.
2. Элсүүлэх тухай шийдвэрийг Сайд нарын бага хурал гаргана. Нэгдэн орох нөхцөлийн тухай хэлэлцээрийг Сайд нарын бага хурал ДХБ-ын гишүүдийн гуравны хоёрын саналаар батлана.
3. Хязгаарлагдмал тооны оролцогчтой худалдааны хэлэлцээрт нэгдэн орох тухай асуудлыг тухайн хэлэлцээрийн заалтаар зохицуулна.

13 дугаар зүйл

**Олон талт худалдааны хэлэлцээрүүдийг тодорхой
гишүүдийн хооронд мөрдөхгүй байх**

1. Аль нэг гишүүн нөгөө улсыг гишүүнээр элсэх үед нь энэхүү хэлэлцээр болон 1, 2 дугаар хавсралт дахь Олон талт худалдааны хэлэлцээрүүдэд хамруулахыг зөвшөөрөхгүй бол дурдсан хэлэлцээрүүдийг эдгээр гишүүд хоорондоо үл мөрдөнө.
2. 1947 оны ТХЕХ-ийн 35 дугаар зүйлийг урьд нь хэрэгжүүлж байсан хийгээд энэхүү хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болох үед уг зүйлийн заалт дээрх талуудын хооронд хүчин төгөлдөр хэвээр байсан тохиолдолд 1947 оны ТХЕХ-т оролцогч тал байсан ДХБ-ын анхдагч гишүүдийн хооронд энэ зүйлийн 1 дэх хэсгийн заалтыг хэрэглэж болно.
3. Энэ зүйлийн 1 дэх хэсгийн заалтыг аль нэг гишүүн болон 12 дугаар зүйлийн дагуу нэгдэн орж буй гишүүний хооронд мөрдөж болно. Чингэхдээ холбогдох хэлэлцээрийг зөвшөөрөхгүй байгаа гишүүн тэр тухайгаа Сайд нарын бага хуралд нөгөө гишүүний нэгдэн орох нөхцөлийн тухай хэлэлцээр батлагдахаас өмнө мэдэгдсэн тохиолдолд л ийнхүү мөрдөнө.
4. Сайд нарын бага хурал аль нэг гишүүний хүсэлтээр зарим тохиолдолд энэ зүйлийн хэрэгжилтийг хянан үзэж, зохих зөвлөмж гаргаж болно.
5. Хязгаарлагдмал тооны оролцогчтой худалдааны хэлэлцээрийг оролцогч талуудын хооронд дагаж мөрдөхгүй байх асуудлыг тухайн хэлэлцээрийн заалтаар зохицуулна.

14 дүгээр зүйл

Хэлэлцээрийг хүлээн зөвшөөрөх, хүчин төгөлдөр болгох, хадгалуулах

1. Энэхүү хэлэлцээр нь 1947 оны ТХЕХ-т оролцогч талууд болон энэхүү хэлэлцээрийн 11 дүгээр зүйлийн дагуу ДХБ-ын анхдагч гишүүний эрхтэй Европын хамтын нийгэмлэгийн хувьд гарын үсэг зурах эсхүл бусад хэлбэрээр хүлээн зөвшөөрөхөд нээлттэй байна. Ийнхүү хүлээн зөвшөөрөх журам нь энэхүү хэлэлцээр болон түүнд хавсаргасан Олон талт худалдааны хэлэлцээрүүдэд хамаарна. Энэхүү хэлэлцээр болон түүнд хавсаргасан Олон талт худалдааны хэлэлцээрүүд нь Олон талт худалдааны хэлэлцээний Уругвайн үе шатны үр дүнг тусгасан Төгсгөлийн баримт бичгийн 3 дахь хэсэгт заасны дагуу Сайд нарын товчлосон өдөр хүчин төгөлдөр болох бөгөөд Сайд нар өөрөөр шийдээгүй бол энэ өдрөөс хойш хоёр жилийн хугацаанд нэгдэн ороход нээлттэй байна. Энэхүү хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос нь хойш түүнд нэгдэн орвол тэр нь ийнхүү нэгдэж орсноос хойш 30 дахь өдөр хүчин төгөлдөр болно.

2. Энэхүү хэлэлцээрийг хүчин төгөлдөр болсны дараа түүнд нэгдэн орсон гишүүн энэхүү хэлэлцээрийг хүчин төгөлдөр болмогц хэрэгжүүлэх Олон талт худалдааны хэлэлцээрүүдэд тусгасан хөнгөлөлт, үүрэг амлалтыг хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс нь эхлэн хүлээн зөвшөөрсөнтэй адил хэлбэрээр хэрэгжүүлнэ.

3. Хүчин төгөлдөр болох хүртэл нь энэхүү хэлэлцээр болон Олон талт худалдааны хэлэлцээрүүдийн эх хувийг 1947 оны ТХЕХ-т оролцогч талуудын Ерөнхий захиралд хадгалуулна. Ерөнхий захирал энэхүү хэлэлцээр болон Олон талт худалдааны хэлэлцээрүүдийн баталгаат хуулбар, түүнчлэн эдгээр хэлэлцээрийг батласан тухай мэдэгдлийг оролцогч бүх засгийн газарт болон Европын хамтын нийгэмлэгт нэн даруй хүргүүлнэ. Хүчин төгөлдөр болмогц энэхүү хэлэлцээр болон Олон талт худалдааны хэлэлцээрүүд, мөн тэдгээрт оруулсан нэмэлт өөрчлөлтийг ДХБ-ын Ерөнхий захиралд хадгалуулна.

4. Хязгаарлагдмал тооны оролцогчтой худалдааны хэлэлцээрийг зөвшөөрөх, хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болох асуудлыг тухайн хэлэлцээрийн заалтын дагуу зохицуулна. Эдгээр хэлэлцээрийг 1947 оны ТХЕХ-т оролцогч талуудын Ерөнхий захиралд хадгалуулна. Энэхүү хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болмогц эдгээр хэлэлцээрүүийг ДХБ-ын Ерөнхий захиралд хадгалуулна.

15 дугаар зүйл

Хэлэлцээрээс гарах

1. Аливаа гишүүн энэхүү хэлэлцээрээс гарч болно. Ийнхүү гарах нь энэхүү хэлэлцээр болон Олон талт худалдааны хэлэлцээрүүдийн аль алинд нь хамаарах бөгөөд хэлэлцээрээс гарах тухай мэдэгдлийг ДХБ-ын Ерөнхий захирал бичгээр хүлээн авсан өдрөөс хойш зургаан сарын дараа хүчинтэй болно.

2. Хязгаарлагдмал тооны оролцогчтой худалдааны хэлэлцээрээс гарахыг тухайн хэлэлцээрт зааснаар зохицуулна.

16 дугаар зүйл

Бусад зүйл

1. Энэхүү хэлэлцээр болон Олон талт худалдааны хэлэлцээрүүдэд өөрөөр заагаагүй тохиолдолд, ДХБ нь 1947 оны ТХЕХ-т оролцогч талуудын болон 1947 оны ТХЕХ-ийн хүрээн дэх байгууллагуудын дагаж мөрдөж байсан шийдвэр, дэг, тогтсон хэв заншлыг удирдлага болгоно.

2. 1947 оны ТХЕХ-ийн Нарийн бичгийн дарга нарын газар нь ДХБ-ын Нарийн бичгийн дарга нарын газрын үүргийг боломжийн хэрээр гүйцэтгэх бөгөөд энэхүү хэлэлцээрийн 6 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасны дагуу Сайд нарын бага хурлаас Ерөнхий захирлыг томилох хүртэл 1947 оны ТХЕХ-т оролцогч талуудын Ерөнхий захирал нь ДХБ-ын Ерөнхий захирлын үүргийг гүйцэтгэнэ.

3. Энэхүү хэлэлцээрийн заалт нь Олон талт худалдааны хэлэлцээрүүдийн аль нэг заалттай зөрчилдвөл уг зөрчилтэй асуудлаар энэхүү хэлэлцээрийн заалтыг баримтлана.

4. Гишүүн бүр дотоодын хууль тогтоомж, хэм хэмжээ тогтоосон баримт бичиг болон захиргааны журмыг энд хавсаргасан хэлэлцээрүүдийн дагуу хүлээсэн үүрэгт нийцүүлэх арга хэмжээг авна.

5. Энэхүү хэлэлцээрийн аль ч заалтын талаар тайлбар хийхгүй. Олон талт худалдааны хэлэлцээрүүдийн аль нэг заалтын талаар тухайн хэлэлцээрээр зөвшөөрсөн хэмжээнд л тайлбар хийж болно. Хязгаарлагдмал тооны оролцогчтой худалдааны хэлэлцээрийн аль нэг заалтын талаар тайлбар хийхийг тухайн хэлэлцээрт заасны дагуу зохицуулна.

6. Энэхүү хэлэлцээрийг Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Дүрмийн 102 дугаар зүйлийн заалтын дагуу бүртгүүлнэ.

Энэхүү хэлэлцээрийг Марракеш хотноо нэг мянга есөн зуун ерэн дөрвөн оны дөрөвдүгээр сарын арван тавны өдөр, эх хувийг нь англи, испани, франц хэлээр үйлдсэн бөгөөд хэл тус бүр дээрх эх бичвэрүүд нь адил хүчинтэй байна.

Тайлбар тэмдэглэл:

Энэхүү хэлэлцээр болон Олон талт худалдааны хэлэлцээрүүдэд “улс”, эсхүл “улсууд” гэж хэрэглэсэн нэр томъёо нь ДХБ-ын гишүүн гаалийн тусгай бүс нутгийг оруулж ойлгоно.

ДХБ-ын гишүүн гаалийн тусгай бүс нутгийн хувьд энэхүү хэлэлцээр болон Олон талт худалдааны хэлэлцээрүүдэд “үндэсний” гэсэн нэр томъёо хэрэглэсэн байвал өөрөөр заагаагүй бол тухайн гаалийн нутаг дэвсгэрт хамаарч буйгаар үзнэ.

ХАВСРАЛТ 1А**БАРААНЫ ХУДАЛДААНЫ ТУХАЙ ОЛОН ТАЛТ ХЭЛЭЛЦЭЭРҮҮД**

Хавсралт 1А —д зориулсан ерөнхий тайлбар

1994 оны Тариф, худалдааны ерөнхий хэлэлцээрийн заалтууд болон Дэлхийн Худалдааны Байгууллага байгуулах тухай хэлэлцээрийн 1А -д заасан бусад хэлэлцээр (цаашид “ДХБ-ын хэлэлцээрийн Хавсралт 1А -д заасан хэлэлцээрүүд” гэнэ)-ийн заалтуудын утга санаа зөрчилдөх тохиолдолд тухайн зөрчилтэй асуудлын хувьд сүүлийн хэлэлцээрийн заалтуудыг баримтална.

1994 ОНЫ ТАРИФ, ХУДАЛДААНЫ ЕРӨНХИЙ ХЭЛЭЛЦЭЭР

1. 1994 оны Тариф, худалдааны ерөнхий хэлэлцээр нь дараахь хэсгээс бүрдэнэ:

(a) Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Худалдаа, ажил эрхлэлтийн Бага хурлын Бэлтгэл хорооны Хоёрдугаар чуулганы төгсгөлийн хуралдаанаар батласан Төгсгөлийн баримт бичигт хавсаргасан 1947 оны 10 дугаар сарын 30-ны өдрийн ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болох өдрөөс өмнө хүчин төгөлдөр болсон эрх зүйн эх сурвалжууд (Түр мөрдөх протоколыг үл оролцуулан)-ын дагуу засвар, нэмэлт, эсхүл өөрчлөлт орсон Тариф, худалдааны ерөнхий хэлэлцээрийн заалтууд;

(b) ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болох өдрөөс өмнө 1947 оны ТХЕХ-ийн дагуу хүчин төгөлдөр болсон дор дурдсан эрх зүйн эх сурвалжийн заалтууд:

- (i) тарифын буулттай холбогдсон протокол болон батлагдсан жагсаалтууд;
- (ii) нэгдэн орох тухай протоколууд ((a) түр мөрдөхтэй холбогдсон болон түр мөрдөхөөс татгалзахтай холбогдсон заалтууд болон (b) Протокол хүчинтэй болох үед мөрдөгдөж байсан хууль тогтоомжид харшлаагүй, 1947 оны ТХЕХ-ийн 2 дугаар бүлгийг аль болох бүрэн хэмжээгээр түр мөрдөх тухай заалтуудыг оролцуулахгүйгээр);
- (iii) ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болох өдөр хүчин төгөлдөр хэвээр байх 1947 оны ТХЕХ-ийн 25 дугаар зүйлийн дагуу үүргээс чөлөөлсөн шийдвэрүүд¹;

¹ Энэ заалтад заасан үүргээс чөлөөлөх талаар 1993 оны 12 дугаар сарын 15-ны өдрийн MTN/FA баримт бичгийн II хэсгийн 11 болон 12 дугаар хуудасны 7-д болон 1994 оны 3 дугаар сарын 21 -ний өдрийн MTN/FA/Согг 6-д тусгагдсан болно. Сайд нарын Бага хурал нь энэ заалтад дурдсан үүргээс чөлөөлөх тухай шинэчлэгдсэн жагсаалтыг анхны чуулганаар батлах бөгөөд уг жагсаалтад 1947 оны ТХЕХ-ийн дагуу, 1993 оны 12 дугаар сарын 15-наас хойш болон ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болох өдрөөс өмнө зөвшөөрөгдсөн аливаа чөлөөлөлтийг нэмж, дээрх хугацаанд хүчингүй болсон чөлөөлөлтийг түүнээс хасна.

- (iv) 1947 оны ТХЕХ-ийн Хэлэлцэн тохирогч талуудын бусад шийдвэр;
- (c) Дор дурдсан харилцан ойлголцох баримт бичгүүд:
 - (i) 1994 оны тариф, худалдааны ерөнхий хэлэлцээрийн 2 дугаар зүйлийн 1(b) хэсгийг тайлбарлах тухай харилцан ойлголцох баримт бичиг;
 - (ii) 1994 оны Тариф, худалдааны ерөнхий хэлэлцээрийн 17 дугаар зүйлийг тайлбарлах тухай харилцан ойлголцох баримт бичиг;
 - (iii) 1994 оны Тариф, худалдааны ерөнхий хэлэлцээрийн төлбөрийн тэнцэлтэй холбогдох заалтын тухай харилцан ойлголцох баримт бичиг;
 - (iv) 1994 оны Тариф, худалдааны ерөнхий хэлэлцээрийн 24 дүгээр зүйлийг тайлбарлах тухай харилцан ойлголцох баримт бичиг;
 - (v) 1994 оны Тариф, худалдааны ерөнхий хэлэлцээрийн дагуу хүлээх үүргээс чөлөөлөх тухай харилцан ойлголцох баримт бичиг;
 - (vi) 1994 оны Тариф, худалдааны ерөнхий хэлэлцээрийн 28 дугаар зүйлийг тайлбарлах тухай харилцан ойлголцох баримт бичиг;
- (d) 1994 оны ТХЕХ-ийн Марракешийн протокол

2. Тайлбар тэмдэглэл:

(a) 1994 оны ТХЕХ-ийн заалтууд дахь “хэлэлцэн тохиролцогч тал” гэсэн ишлэлийг “Гишүүн” гэж ойлгоно. “Буурай хөгжилтэй хэлэлцэн тохиролцогч тал” болон “хөгжингүй хэлэлцэн тохиролцогч тал” гэсэн ишлэлийг “хөгжиж буй гишүүн улс” болон “хөгжингүй гишүүн улс” гэж ойлгоно. “Гүйцэтгэх нарийн бичгийн дарга” гэсэн ишлэл нь “ДХБ-ын Ерөнхий захирал” гэж ойлгоно.

(b) 1994 оны ТХЕХ-ийн 15 дугаар зүйлийн (1), (2), (8) дугаар хэсэг, 38 дугаар зүйл болон 12, 18 дугаар нэмэлт зүйлүүдэд хамаарах тайлбарууд, түүнчлэн 15 дугаар зүйлийн (2), (3), (6), (7) болон (9) дүгээр хэсэг дэх валютын тусгай хэлэлцээртэй холбогдсон заалтууд дахь хамтран үйл ажиллагаа явуулж буй хэлэлцэн тохирогч талуудад хамааруулсан ишлэлийг ДХБ-ын ишлэл гэж ойлгоно. 1994 оны ТХЕХ-ийн заалтуудын дагуу хамтран үйл ажиллагаа явуулж буй хэлэлцэн тохирогч талуудад хариуцуулсан бусад үүргийг Сайд нарын бага хурал гүйцэтгэнэ.

- (c) (i) 1994 оны ТХЕХ-ийн эх бичвэр англи, франц, испани хэлээр адил хүчинтэй байна;

- (ii) 1994 оны ТХЕХ-ийн франц хэлээрх эх бичвэрийг MTN.TNC/41 баримт бичгийн Хавсралт А-д дурдсан томъёоллоор засварлан өөрчлөх ёстой;
- (iii) 1994 оны ТХЕХ-ийн адил хүчинтэй испани хэлээрх эх бичвэрийн үүргийг эрх зүйн үндсэн эх сурвалж болон түүвэр баримт бичгийн цувралын IY боть дахь эх бичвэр гүйцэтгэх ёстой бөгөөд тэр нь MTN.TNC/41 баримт бичгийн Хавсралт В-д заасан томъёоллоор засварлан өөрчлөх ёстой.

3. (a) 1994 оны ТХЕХ-ийн II хэсгийн заалтыг аливаа гишүүн 1947 оны ТХЕХ-ийн хэлэлцэн тохирогч тал болохоос өмнө батласан заавал мөрдөгдөх ёстой тусгай хууль тогтоомжийн дагуу авсан бөгөөд үндэсний ус, эсхүл эдийн засгийн онцгой бүсийн усан дахь боомтуудын хооронд арилжааны зорилгоор ашиглаж буй гадаадад барисан, эсхүл гадаадад засварласан хөлөг онгоцыг ашиглах, худалдах, худалдан авах, эсхүл түрээслэхийг хориглож буй арга хэмжээний хувьд хэрэглэхгүй. Энэхүү чөлөөлөлтийг (a) тэдгээр хууль тогтоомжийн үл нийцэх заалтыг үргэлжлүүлэн мөрдөх буюу даруй өөрчлөх, (b) уг хууль тогтоомжийн үл нийцэж буй заалтад оруулах тухайн нэмэлт нь 1947 оны ТХЕХ-ийн II хэсгийн заалттай нийцэх явдлыг бууруулахгүй байхуйц нэмэлтийн хувьд тус тус хэрэглэнэ. Энэхүү чөлөөлөлтийг ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болох өдрөөс өмнө дээр дурдсан хууль тогтоомжийн дагуу авсан арга хэмжээний тухай мэдэгдэл болон тодотгол хийсэн тохиолдолд хязгаарлана. Хэрэв ийм хууль тогтоомж нь 1994 оны ТХЕХ-ийн II хэсэгтэй үл нийцэхүйцээр ихээхэн өөрчлөгдвөл энэхүү хэсгийн заалтад хойшид үл хамаарна.

(b) Сайд нарын бага хурал нь энэхүү чөлөөлөлтийг ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс хойшхи таван жилийн хугацаанаас хэтрүүлэхгүйгээр, түүний дараа энэхүү чөлөөлөлт хүчинтэй байх бүхий л хугацаанд, тухайн чөлөөлөлтийг мөрдөх шаардлагыг бий болгосон нөхцөл байдлыг хэлэлцэх зорилгоор хоёр жил тутам хянана.

(c) Энэхүү чөлөөлөлтөнд хамаарах арга хэмжээ авсан гишүүн нь холбогдох хөлөг онгоц угсарсан болон угсран нийлүүлэгдэх таван жилийн дундаж үзүүлэлтээс бүрдэх дэлгэрэнгүй статистикийн мэдээ, түүнчлэн энэхүү чөлөөлөлтөнд хамаарах холбогдох хөлөг онгоцыг ашиглах, худалдах, худалдан авах, түрээслэх, эсхүл засварлахтай холбогдсон нэмэлт мэдээллийг жил бүр өгнө.

(d) Энэхүү чөлөөлөлтийг хэрэглэж буй гишүүний нутаг дэвсгэр дээр үйлдвэрлэсэн хөлөг онгоцыг ашиглах, худалдах, худалдан авах, түрээслэх, эсхүл засварлах явдлыг харилцан болон хувь тэнцүүтэйгээр хязгаарлах журмаар энэхүү чөлөөлөлтийг хэрэглэж байна гэж аливаа гишүүн үзэж байвал, тэрээр ийм хязгаарлалтыг Сайд нарын бага хуралд урьдчилан мэдэгдэл өгсний үндсэн дээр чөлөөтэй нэвтрүүлж болно.

(e) Энэхүү чөлөөлөлт нь салбарын хэлэлцээрүүд болон бусад хуралдааны хүрээнд хэлэлцэн тохирсон тухай уг чөлөөлөлт хамаарах хууль тогтоомжийн тодорхой асуудалтай холбогдсон шийдвэрийг хөндөхгүй.

**1994 ОНЫ ТАРИФ, ХУДАЛДААНЫ ЕРӨНХИЙ ХЭЛЭЛЦЭЭРИЙН 2 ДУГААР
ЗҮЙЛИЙН 1(б) ДЭД ХЭСГИЙГ ТАЙЛБАРЛАХ ТУХАЙ ХАРИЛЦАН ОЙЛГОЛЦОХ
БАРИМТ БИЧИГ**

Гишүүд үүгээр дараахь зүйлийг хэлэлцэн тохиров:

1. 2 дугаар зүйлийн 1 (б) дэд хэсэгт заасан эрх, үүргийн ил тод байх явдлыг хангах зорилгоор тарифт бүтээгдэхүүнд ногдуулах аливаа “бусад татвар, эсхүл хураамж”-ийн мөн чанар болон хэмжээг уг заалтад дурдсанчлан, 1994 оны ТХЕХ-т хавсрагдсан буултын жагсаалтад тэдгээр татвар, эсхүл хураамжийг хэрэглэж буй тарифт бүтээгдэхүүний нэр төрлөөр бичнэ. Тийнхүү бичих нь “бусад татвар, эсхүл хураамж”-ийн эрх зүйн байдлыг өөрчлөхгүй гэж ойлгоно.
2. 2 дугаар зүйлийн зорилгоор “бусад татвар, эсхүл хураамж” мөрдөгдөж эхлэх өдөр нь 1994 оны 4 дүгээр сарын 15-ны өдөр байна. “Бусад татвар, эсхүл хураамж”-ийг хэрэглэж эхэлсэн тэр өдрийн байдлаар буултын түвшинг жагсаалтад бичнэ. Буултыг хойшид дахин хэлэлцэн тохирох, эсхүл шинэ буултыг хэлэлцэн тохирох тухай бүр тухайн тарифт бүтээгдэхүүний хувьд мөрдөгдөх хугацаа нь холбогдох жагсаалтад шинэ буултыг оруулан бичсэн он, сар, өдөр болно. Гэхдээ, аливаа тодорхой тарифт бүтээгдэхүүний буултын 1947 оны ТХЕХ, эсхүл 1994 оны ТХЕХ-т анх орж бичигдсэн эрх зүйн эх сурвалжийн он, сар, өдөр нь лавалгааны жагсаалтын багана 6-д мөн үргэлжлэн бичигдэнэ.
3. “Бусад татвар, эсхүл хураамж” нь бүх жагсаалтад тэмдэглэгдэж бичигдэнэ.
4. Хэрэв тарифт бүтээгдэхүүн нь урьд нь буултад хамрагдаж байсан бол холбогдох жагсаалтад бичигдсэн “бусад татвар, эсхүл хураамж”-ийн хэмжээ нь буултыг тухайн жагсаалтад анх оруулан бичих үед байсан хэмжээнээсээ хэтрэх ёсгүй. Аливаа гишүүн нь “бусад татвар, эсхүл хураамж” буй эсэхийг, эдгээр “бусад татвар, эсхүл хураамж” тухайн бүтээгдэхүүний тарифыг анх мөрдөж эхлэх үед байхгүй байсан гэсэн үндэслэлээр, түүнчлэн аливаа “бусад татвар, эсхүл хураамж” нь өмнөх мөрдөж байсан хэмжээтэйгээ нийцэж буй эсэхийн талаар ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс хойш гурван жилийн хугацаанд, эсхүл тухайн жагсаалтыг 1994 оны ТХЕХ-ийн салшгүй хэсэг болгож буй батламж бичгийг ДХБ-ын Ерөнхий нарийн бичгийн даргад хадгалуулсан өдрөөс хойш, хэрэв энэ өдөр нь хожуу байх тохиолдолд гурван жилийн хугацаанд тус тус чөлөөтэй байр сууриа илэрхийлж болно.
5. Жагсаалт дахь “бусад татвар, эсхүл хураамж”-ийн бичилт нь 1994 оны ТХЕХ-ийн дагуу хэрэглэх 4 дэх хэсэгт зааснаас бусад эрх, үүрэгтэй эдгээр татвар хураамж нийцэж буй эсэхийг хөндөхгүй. Бүх гишүүн аливаа “бусад татвар, эсхүл хураамж” нь уг үүрэгтэй нийцэж буй эсэх талаар байр сууриа хэдийд ч илэрхийлэх эрхээ хадгална.
6. Энэхүү харилцан ойлголцох баримт бичгийн зорилгоор 1994 оны ТХЕХ-ийн 22 болон 23 дугаар зүйлийн заалтыг Маргаан шийдвэрлэх тухай харилцан ойлголцох баримт бичигт тайлбарлаж заасны дагуу хэрэглэнэ.

7. Тухайн жагсаалтыг 1994 оны ТХЕХ-ийн салшгүй хэсэг болгож буй батламж бичгийг ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болох өдрөөс өмнө 1947 оны ТХЕХ-ийн хэлэлцэн тохирогч талуудын Ерөнхий захиралд, эсхүл үүнээс хойш ДХБ-ын Ерөнхий захиралд хадгалуулах үед жагсаалтаас хасагдсан “бусад татвар, эсхүл хураамж”-ийг тухайн жагсаалтад хойшид нэмж оруулахгүй бөгөөд мөрдөгдөх хугацаанд байсан хэмжээнээс бага хэмжээгээр бичигдсэн аливаа “бусад татвар, эсхүл хураамж”-ийг эдгээр нэмэлт, эсхүл өөрчлөлтийг хэрэв батламж бичгийг хадгалуулсан өдрөөс хойш зургаан сарын дотор хийгээгүй бол уг байсан хэмжээнд нь хүртэл нэмэгдүүлж болохгүй.

8. 1994 оны ТХЕХ-ийн 2 дугаар зүйлийн 1 (b) дэд хэсгийн зорилгод нийцүүлэн буулт бүрийн хувьд мөрдөгдөх хугацаатай холбогдсон 2 дахь хэсэгт дурдсан шийдвэр нь 1980 оны 3 дугаар сарын 26-ны өдөр гарсан мөрдөгдөх хугацааны тухай шийдвэр (BISD 27S/24) -ийг орлоно.

1994 ОНЫ ТАРИФ, ХУДАЛДААНЫ ЕРӨНХИЙ ХЭЛЭЛЦЭЭРИЙН 17 ДУГААР ЗҮЙЛИЙГ ТАЙЛБАРЛАХ ТУХАЙ ХАРИЛЦАН ОЙЛГОЛЦОХ БАРИМТ БИЧИГ

Гишүүд,

17 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт дурдсан улсын худалдааны үйлдвэрийн газрын үйл ажиллагаатай холбогдсон гишүүдийн үүргийг 17 дугаар зүйлд тусгахдаа хувийн худалдаачдын импорт, эсхүл экспортыг хөндөж буй засгийн газрын арга хэмжээ нь 1994 оны ТХЕХ-т заасан үл алагчилах нөхцөлийн ерөнхий зарчмуудтай нийцэж байх шаардлагатайг тэмдэглэн,

улсын худалдааны үйлдвэрийн газартай холбогдсон засгийн газрын арга хэмжээний хувьд 1994 оны ТХЕХ-ийн дагуу хүлээсэн үүргээ гишүүд цаашид биелүүлэх ёстойг тэмдэглэн,

энэхүү харилцан ойлголцох баримт бичиг нь 17 дугаар зүйлд заасан зарчмын журмыг хөндөх ёсгүйг хүлээн зөвшөөрч,

дор дурдсан зүйлийн талаар хэлэлцэн тохиров:

1. Улсын худалдааны үйлдвэрийн газрын үйл ажиллагааны ил тод байдлыг хангах зорилгоор гишүүд 5 дахь хэсгийн дагуу байгуулагдах ажлын хэсгээр хянуулахаар эдгээр үйлдвэрийн газруудын талаар Барааны худалдааны зөвлөлд дор дурдсан ажлын тодорхойлолтыг баримтлан мэдэгдэл өгнө:

“Тусгай эрхийн акт болон хуулиар онцгой буюу тусгай эрх, эсхүл давуу нөхцөл болон хууль тогтоох эрх мэдэл олгогдсон бөгөөд эдгээр эрх хэмжээг хэрэгжүүлэх явцдаа өөрсдийн худалдан авалт, эсхүл борлуулалтаараа импорт, эсхүл экспортын хэмжээ болон чиглэлд нөлөө үзүүлдэг засгийн газрын болон засгийн газрын бус үйлдвэрийн газрууд, түүнчлэн маркетингийн байгууллагууд”

Мэдэгдэл өгөх тухай эл шаардлага нь засгийн газрын үйлдвэрийн газрын хэрэгцээнд зориулсан яаралтай, эсхүл эцсийн хэрэглээнд, эсхүл дээр тодорхойлсон, эсхүл дахин борлуулахгүй буюу борлуулах барааны үйлдвэрлэлд ашиглахгүй бараа импортлоход мөрдөхгүй.

2. Гишүүн бүр нь Барааны худалдааны зөвлөлд улсын худалдааны үйлдвэрийн газрын тухай мэдэгдэл өгөхтэй холбогдсон өөрийн бодлогыг энэхүү харилцан ойлголцох баримт бичгийн заалтуудыг харгалзсаны үндсэн дээр хянан үзнэ. Ийнхүү хянан үзэхдээ гишүүн бүр үйлдвэрийн газруудын үйл ажиллагааны онцлог болон тэдгээрийн үйл ажиллагааны олон улсын худалдаан дахь үр нөлөөг нь тодорхой дүгнэж болохуйц бөгөөд өөрийн мэдэгдлийн ил тод байдлыг аль болох хангах шаардлагыг удирдлага болгох ёстой.

3. Мэдэгдлийг 1960 оны 5 дугаар сарын 24-нд батлагдсан улсын худалдааны тухай асуулга (BISD 9S/184–185)-ын дагуу хийх бөгөөд чингэхдээ, гишүүд нь 1 дэх хэсэгт дурдсан үйлдвэрийн газрууд импорт, эсхүл экспорт бодитоор хийсэн эсэхийг харгалзахгүйгээр мэдэгдэл хийх ёстой гэж ойлгоно.

4. Аливаа гишүүн өөр гишүүн мэдэгдэл хийх үүргээ зохих ёсоор биелүүлээгүй гэж үзэх үндэслэл байвал асуудлыг тухайн гишүүнд тавьж болно. Хэрэв асуудал зохих ёсоор шийдэгдэхгүй бол тэрээр сөрөг мэдэгдлийг Барааны худалдааны зөвлөлд 5 дахь хэсгийн дагуу байгуулагдах ажлын хэсэгт хэлэлцүүлэхээр хийж болох бөгөөд энэ тухайгаа холбогдох гишүүнд нэг зэрэг мэдэгдэнэ.

5. Барааны худалдааны зөвлөлийн нэрийн өмнөөс мэдэгдэл болон сөрөг мэдэгдлийг хянан үзэхээр ажлын хэсэг байгуулагдана. Барааны худалдааны зөвлөл нь асуудлыг авч үзэхдээ 17 дугаар зүйлийн 4(с) хэсгийг хөндөхгүйгээр мэдэгдэл үнэн зөв эсэх болон нэмэгдэл мэдээлэл шаардлагатай эсэх талаар зөвлөмж гаргаж болно. Ажлын хэсэг нь хүлээн авсан мэдэгдлийн үндсэн дээр дурдсан улсын худалдаатай холбогдсон асуулга нь үнэн зөв эсэх болон 1 дэх хэсэгт заасан мэдэгдэлд дурдсан улсын худалдааны үйлдвэрийн газрын үйл ажиллагааны хүрээг мөн хянан үзнэ. 17 дугаар зүйлийг биелүүлэх үүднээс ажлын хэсэг нь засгийн газар болон үйлдвэрийн газрын хоорондын харилцааны хэлбэр, эдгээр үйлдвэрийн газруудаас явуулж буй үйл ажиллагааны төрлийг тодорхойлсон загварчилсан жагсаалт гаргана. Нарийн бичгийн дарга нарын газар нь Ажлын хэсгийг улсын худалдааны үйлдвэрийн газрын олон улсын худалдаатай холбогдсон үйл ажиллагааны тухай ерөнхий танилцуулгаар хангана гэж ойлгоно. Ажлын хэсэгт орж ажиллах хүсэлтээ илэрхийлсэн бүх гишүүний тухайд тус ажлын хэсэгт гишүүнээр орох нь нээлттэй байна. Ажлын хэсэг нь ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойш нэг жилийн дотор хуралдах бөгөөд цаашид жилд наад зах нь нэг удаа хуралдана. Ажлын хэсэг нь үйл ажиллагааныхаа талаар Барааны худалдааны зөвлөлд жил бүр тайлагнана.¹

¹ Энэ ажлын хэсгийн үйл ажиллагааг 1994 оны 4 дүгээр сарын 15-нд гарсан Мэдэгдэл хийх журмын тухай Сайд нарын шийдвэрийн 3 дугаар бүлэгт дурдсан ажлын хэсгийн үйл ажиллагаатай уялдуулж байна.

1994 ОНЫ ТАРИФ, ХУДАЛДААНЫ ЕРӨНХИЙ ХЭЛЭЛЦЭЭРИЙН ТӨЛБӨРИЙН ТЭНЦЭЛТЭЙ ХОЛБОГДСОН ЗААЛТЫН ТУХАЙ ХАРИЛЦАН ОЙЛГОЛЦОХ БАРИМТ БИЧИГ

Гишүүд,

1994 оны ТХЕХ-ийн 12 дугаар зүйл болон 18 дугаар зүйлийн В, 1979 оны 11 дүгээр сарын 28-ны өдөр батласан Төлбөрийн тэнцэлтэй холбогдуулан хэрэглэх худалдааны арга хэмжээний тухай тунхаглал (BISD 26S/205-209, энэхүү харилцан ойлголцох баримт бичигт “1979 оны Тунхаглал” гэнэ)-ын заалтыг хүлээн зөвшөөрч, эдгээр заалтыг тодотгох зорилгоор,¹

Үүгээр дараахь зүйлийг хэлэлцэн тохиров:

Арга хэмжээг хэрэглэх

1. Гишүүд өөрсдийн төлбөрийн тэнцэлтэй холбогдуулан импортыг хязгаарлах талаар авсан арга хэмжээгээ цуцлах цаг хугацааны хуваарийг нэн даруй нийтэд зарлах үүргээ нотлон илэрхийлж байна. Дурдсан хуваарь нь төлбөрийн тэнцлийн байдалд гарсан өөрчлөлттийг харгалзан өөрчлөгдөж болно гэж ойлгоно. Хэрэв тийм хуваарийг гишүүн нийтэд зарлаагүй бол тухайн гишүүн шалтгаанаа заасан тайлбар хийнэ.
2. Гишүүд худалдаанд бусниулах нөлөөг аль болох бага үзүүлэх арга хэмжээнд ач холбогдол өгөх үүргээ нотлон илэрхийлж байна. Тийм арга хэмжээ нь (энэхүү харилцан ойлголцох баримт бичигт эдгээрийг “үнэд үндэслэсэн арга хэмжээ” гэнэ) импортын нэмэгдэл хураамж, импортын нөөцөд тавих шаардлага, түүнчлэн импортын барааны үнэд нөлөөлөх худалдааны ижил төрлийн бусад арга хэмжээг өөртөө агуулна гэж ойлгоно. Төлбөрийн тэнцэлтэй холбогдуулан авч байгаа үнэд үндэслэсэн арга хэмжээг 2 дугаар зүйлийн заалтыг үл харгалзан аливаа гишүүн өөрийн буултын жагсаалтад тусгагдсан татвар дээр нэмж хэрэглэж болно гэж ойлгоно. Түүнчлэн, тухайн гишүүн энэхүү харилцан ойлголцох баримт бичигт дурдсан мэдэгдэл хийх журмын дагуу үнэд үндэслэсэн арга хэмжээ нь тусгайлан заасан татвараас хэр зэрэг илүү гарч байгааг тодорхой, тусад нь зааж өгнө.
3. Гишүүд хэрэв зөвхөн гадаад төлбөртэй холбогдон байдал эрс дордох явдлыг үнэд үндэслэсэн арга хэмжээ зогсоож чадахааргүй төлбөрийн тэнцэлийн илт хүндрэлтэй байгаагаас өөр тохиолдолд төлбөрийн тэнцэлтэй холбоотой тооны хязгаарлалтыг шинээр тогтоохоос зайлсхийхийг эрмэлзэх ёстой. Гишүүн тооны хязгаарлалт тогтоосон тохиолдолд тэрээр үнэд үндэслэсэн арга хэмжээ нь яагаад төлбөрийн тэнцлийг

¹ 1994 оны ТХЕХ-ийн 12, 18 дугаар зүйлийн В хэсгийн дагуу гишүүний хүлээсэн эрх, үүргийг өөрчлөх зорилгын талаар энэхүү харилцан ойлголцох баримт бичигт юу ч агуулаагүй юм. Маргаан шийдвэрлэх тухай харилцан ойлголцох баримт бичгийн хүрээнд боловсруулан хэрэгжүүлж байгаа 1994 оны ТХЕХ-ийн 22, 23 дугаар зүйлийн заалтуудыг төлбөрийн тэнцлийн шалтгаанаар авч байгаа импортын хязгаарлалтын арга хэмжээг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах аливаа асуудлын хувьд хэрэглэж болно.

зохицуулах хангалттай хэрэгсэл болж чадахгүй байгаагийн шалтгааныг заасан тайлбарыг өгөх ёстой. Тооны хязгаарлалтыг хэвээр хадгалж байгаа гишүүн тийм арга хэмжээ, түүний хязгаарлах үйлчлэлийг мэдэгдэхүйц бууруулахад гарч байгаа дэвшлийн тухай цаашдын зөвлөлдөөний явцад мэдээлнэ. Төлбөрийн тэнцлийн шалтгаанаар импортыг хязгаарласан нэгээс илүү арга хэмжээг нэг төрлийн барааны хувьд авч болохгүй гэж ойлгоно.

4. ● Төлбөрийн тэнцэлтэй холбогдуулан импортыг хязгаарлах талаар авч байгаа арга хэмжээг зөвхөн импортын ерөнхий түвшинд хяналт тавих зорилгоор ашиглаж болох бөгөөд тэр нь төлбөрийн тэнцлийн байдлыг зохицуулахад шаардагдах хүрээнээс хальж болохгүй. Тохиолдлын шинжтэй хамгаалалтын үйлдлийг аль болохоор багасгах зорилгоор аливаа гишүүн хязгаарлалтыг ил тод хэрэглэнэ. Бараа импортлогч гишүүний эрх бүхий байгууллага хязгаарлалтад хамаарагдах барааг сонгоход ашиглах шалгуурыг заасан хангалттай үндэслэлийг гаргаж өгнө. Гишүүд 12 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэг болон 18 дугаар зүйлийн 10 дахь хэсгийн дагуу төлбөрийн тэнцэлтэй холбогдуулан бүх импортод хэрэглэж байгаа нэмэгдэл хураамж, эсхүл бусад арга хэмжээг нэн чухал зарим барааны хувьд хэрэглэхгүй, эсхүл хэрэглэхийг хязгаарлаж болно. “Нэн чухал бараа” гэдэг нэр томъёонд хэрэглээний үндсэн хэрэгцээг хангахад зориулсан бараа, эсхүл гишүүний төлбөрийн тэнцлийг сайжруулах талаарх хүчин чармайлтад нөлөөлөх тоног төхөөрөмж, эсхүл үйлдвэрлэлд шаардлагатай барааг ойлгоно. Тооны хязгаарлалт хийхдээ аливаа гишүүн зөвхөн зайлшгүй тохиолдолд тодорхой үе шаттгайгаар импортыг хязгаарласан тусгай зөвшөөрөл хэрэглэж болно. Импортлохыг зөвшөөрсөн барааны тоо хэмжээ, эсхүл үнийг тодорхойлоход зориулан ашиглах шалгуурын хувьд холбогдох үндэслэлийг гаргах шаардлагатай.

*Төлбөрийн тэнцэлтэй холбогдсон арга хэмжээний
талаар зөвлөлдөх журам*

5. Төлбөрийн тэнцэлтэй холбогдсон хязгаарлалтын хороо (цаашид энэхүү харилцан ойлголцох баримт бичигт “Хороо” гэнэ) төлбөрийн тэнцэлтэй холбогдуулан хэрэгжүүлэх хязгаарлалтын бүх арга хэмжээг авч хэлэлцэх зорилгоор зөвлөлдөж байна. Хорооны гишүүнчлэл нь түүнд ажиллах хүсэлтээ илэрхийлсэн бүх гишүүний хувьд нээлттэй байна. Хороо дор дурдсан заалтыг харгалзан 1970 оны 4 дүгээр сарын 28-ны өдөр батласан төлбөрийн тэнцэлтэй холбогдсон хязгаарлалтын асуудлаар зөвлөлдөх журам (BISD 18S/48-53 цаашид энэхүү харилцан ойлголцох баримт бичигт “зөвлөлдөөний бүрэн журам” гэнэ)-ыг баримтална.

6. Шинэ хязгаарлалт нэвтрүүлж байгаа, эсхүл арга хэмжээгээ чангатгах замаар хэрэглэж байгаа хязгаарлалтынхаа ерөнхий түвшинг нь дээшлүүлж байгаа гишүүн тийм арга хэмжээ авснаасаа хойш 4 сарын хугацаанд хороотой зөвлөлдөж эхэлнэ. Тийм арга хэмжээ авсан гишүүн зөвлөлдөөн хийхийг 12 дугаар зүйлийн 4 (а) хэсэг, буюу 18 дугаар зүйлийн 12 (а) хэсгийн дагуу санал болгож болно. Хэрэв тийм зөвлөлдөөн хийх хүсэлт гаргаагүй бол хорооны дарга тухайн гишүүнийг зөвлөлдөөнд оролцохыг урина. Зөвлөлдөөний явцад төлбөрийн тэнцэлтэй холбогдуулан *inter alia* авсан хязгаарлалтын шинэ төрлийг нэвтрүүлэх, хязгаарлалтын түвшинг нэмэгдүүлэх, эсхүл хязгаарлалтад хамрагдах барааны хүрээг тогтоох зэрэг хүчин зүйлийг авч хэлэлцэж болно.

7. Төлбөрийн тэнцэлтэй холбогдуулан авсан хязгаарлалтын бүх арга хэмжээг 12 дугаар зүйлийн 4 (b), буюу 18 дугаар зүйлийн 12 (b) хэсгийн дагуу хороогоор байнга хэлэлцэж байх ёстой бөгөөд ингэхдээ зөвлөлдөж буй гишүүнтэй тохиролцох, эсхүл Ерөнхий зөвлөлөөс зөвлөмж болгож болох асуудлыг авч хэлэлцэх тусгай журмын үндсэн дээр зөвлөлдөөний үе шатны хугацааг өөрчлөх боломжтой байх ёстой.

8. Хэрэв нэн буурай хөгжилтэй гишүүн орон, эсхүл хөгжиж буй гишүүн орны хувьд тэдгээр нь өмнөх зөвлөлдөөний үеэр Хороонд гарган өгсөн хуваарийн дагуу чөлөөлөлтийн хүчин чармайлт гаргаж байгаа бол зөвлөлдөөнийг 1972 оны 12 дугаар сарын 19-ний өдөр батласан хөнгөвчилсөн журам (BISD 20S/47-49, цаашид энэхүү харилцан ойлголцох баримт бичигт “зөвлөлдөөний хөнгөвчилсөн журам” гэнэ)-ын дагуу явуулж болно. Хөгжиж буй гишүүн орны худалдааны бодлогын хяналт, түүнтэй хийх зөвлөлдөөн хуанлийн нэг онд төлөвлөгдсөн байвал зөвлөлдөөний хөнгөвчилсөн журмыг мөн ашиглаж болно. Энэ тохиолдолд зөвлөлдөөний бүрэн журмыг ашиглах эсэх тухай шийдвэрийг 1979 оны Тунхаглалын 8 дахь хэсэгт дурдсан шалгуурын үндсэн дээр гаргана. Нэн буурай хөгжилтэй гишүүн орноос бусад тохиолдолд хоёроос илүү зөвлөлдөөнийг хөнгөвчилсөн журмаар дараалан хийж болохгүй.

Мэдэгдэл буюу баримт бичиг

9. Гишүүд төлбөрийн тэнцлийн зорилгоор, импортын талаар авсан хязгаарлалтын арга хэмжээг хэрэглэж эхэлсэн, эсхүл аливаа өөрчлөлт оруулсан, түүнчлэн 1 дэх хэсгийн дагуу зарласан тийм арга хэмжээг цуцлах хуваарьт аливаа өөрчлөлт оруулсан тухайгаа Ерөнхий зөвлөлд мэдэгдэж байна. Томоохон өөрчлөлт оруулсан тухай мэдэгдлийг Ерөнхий зөвлөлд зарлахаас өмнө, эсхүл тийнхүү зарласнаас хойш 30 хоногоос хэтрүүлэлгүй өгч байх ёстой. Гишүүн бүр хууль тогтоомж, журам, засгийн газрын мэдэгдэл, нийтэд зориулсан мэдээлэлд орсон бүх өөрчлөлтийн талаархи нэгдсэн мэдэгдлийг гишүүдээр судлуулахаар Ерөнхий зөвлөлд жил бүр өгч байна. Мэдэгдэл нь боломжийн хэрээр тарифын нэр төрлийн түвшинд арга хэмжээг хэрэглэх төрөл, тэдгээрийг хэрэгжүүлэхэд ашиглах шалгуур, худалдааны эргэлтийн тухай бүрэн мэдээллийг агуулна.

10. Аль ч гишүүний хүсэлтээр мэдэгдлийг Хороогоор авч хэлэлцүүлж болно. Ийнхүү авч хэлэлцүүлэх явдлыг мэдэгдэлд хөндсөн тодорхой асуудлыг тодруулах буюу 12 дугаар зүйлийн 4 (a), эсхүл 18 дугаар зүйлийн 12 (a) хэсгийн үндсэн дээр зөвлөлдөөн хийх шаардлагатай эсэх тухай асуудлыг судлах явдлаар хязгаарлана. Импортын хувьд бусад гишүүний зүгээс авсан хязгаарлалтын арга хэмжээг төлбөрийн тэнцэлтэй холбогдуулан хэрэглэж байна гэж үзэх үндэслэл бүхий гишүүд энэ асуудлыг Хороонд тавьж болно. Энэ тохиолдолд хорооны дарга тухайн арга хэмжээний тухай мэдээллийг шаардан авч түүнийг бүх гишүүнд хүргүүлнэ. Зөвлөлдөөний явцад холбогдох тайлбар авах талаархи Хорооны аливаа гишүүний эрхийг үл хөндөн асуудлыг зөвлөлдөж буй гишүүнээр судлуулахаар урьдчилан хүргүүлж болно.

11. Зөвлөлдөгч гишүүн асуудалд холбогдолтой аливаа бусад мэдээллээс гадна зөвлөлдөөнд дараахь үндсэн баримт бичгийг бэлтгэнэ: (a) төлбөрийн тэнцлийн байдалд холбогдох дотоод, гадаад хүчин зүйлсийг оролцуулан төлбөрийн тэнцлийн хандлага, түүний хэтийн төлөвийн дүн шинжилгээ, түүнчлэн тогтвортой, урт хугацааны үндсэн дээр тэнцвэрийг хангах зорилгоор хэрэгжүүлж байгаа дотоодын бодлогын арга хэмжээ;

(b) төлбөрийн тэнцэлтэй холбогдуулан хийсэн хязгаарлалтын бүрэн тодорхойлолт, түүний эрх зүйн үндэс, тохиолдолын шинжтэй хамгаалалтын нөлөөллийг бууруулах талаар авч хэрэгжүүлсэн алхмууд; (c) хорооны дүгнэлтийн дагуу импортыг чөлөөлөх зорилгоор сүүлчийн зөвлөлдөөнөөс хойш авсан арга хэмжээ; (d) үлдсэн хязгаарлалтыг цуцлах буюу аажмаар сулруулах төлөвлөгөө. Холбогдох тохиолдолд ДХБ-д өгсөн бусад мэдэгдэл, эсхүл илтгэлд дурдсан мэдээлэлд ишлэл хийж болно. Зөвлөлдөөний хөнгөвчилсөн журмыг хэрэглэж байгаа тохиолдолд зөвлөлдөгч гишүүн үндсэн баримт бичигт орсон зүйлийн талаар гол мэдээллийг агуулсан мэдэгдлийг бичгээр өгнө.

12. Хороонд зөвлөлдөх ажлыг хөнгөвчлөх зорилгоор нарийн бичгийн дарга нарын газар зөвлөлдөөний төлөвлөгөөний янз бүрийн асуудлаар баримтад тулгуурлан туслах чанарын илтгэл бэлдэнэ. Хөгжиж буй гишүүн орны хувьд нарийн бичгийн дарга нарын газрын илтгэл нь асуудалд холбогдох мэдээлэл, зөвлөлдөж буй гишүүний төлбөрийн тэнцлийн байдал, хэтийн төлөвт гадаад худалдааны орчны нөлөөллийн тухай судалгааны материалыг агуулна. Нарийн бичгийн дарга нарын газрын техникийн туслалцааны албад нь хөгжиж буй гишүүн орнуудын хүсэлтээр зөвлөлдөөний баримт бичгийг бэлдэхэд тусламж үзүүлнэ.

*Төлбөрийн тэнцэлтэй холбогдсон зөвлөлдөөний
үр дүнгийн талаарх дүгнэлт*

13. Хороо зөвлөлдөөний үр дүнгийн талаар Ерөнхий зөвлөлд илтгэнэ. Зөвлөлдөөний бүрэн журмыг ашиглаж байгаа тохиолдолд илтгэл нь зөвлөлдөөний төлөвлөгөөний янз бүрийн асуудлын талаарх хорооны дүгнэлт, түүнчлэн түүний үндэслэл болсон нөхцөл байдал, шалтгааныг агуулсан байна. Хороо нь өөрийн дүгнэлтэд 12 дугаар зүйл, 18 дугаар зүйлийн (b) хэсэг, 1979 оны Тунхаглал, энэхүү харилцан ойлголцох баримт бичгийг биелүүлэхэд тус дөхөм үзүүлэхэд чиглэсэн зөвлөмжийн талаар саналаа тусгахыг хичээнэ. Төлбөрийн тэнцэлтэй холбогдуулан хэрэглэх хязгаарлалтын арга хэмжээг цуцлах хуваарийг гаргаж өгсөн тохиолдолд Ерөнхий зөвлөл тийм хуваарьтай гишүүн 1994 оны ТХЕХ-ээр хүлээсэн үүргээ биелүүлж байгаад тооцогдох тухай гэсэн зөвлөмж гаргаж болно. Хэрэв Ерөнхий зөвлөл тодорхой зөвлөмж гаргасан бол Гишүүдийн эрх, үүргийг тухайн зөвлөмжийн үүднээс авч үзнэ. Ерөнхий зөвлөлийн зүгээс тодорхой зөвлөмжийн талаар санал болгоогүй тохиолдолд хорооны дүгнэлт нь түүний ажлын явцад гарсан янз бүрийн саналыг тусгана. Зөвлөлдөөний хөнгөвчилсөн журмыг ашиглаж байгаа тохиолдолд Хороогоор хэлэлцсэн үндсэн асуудлын хураангуй, зөвлөлдөөний бүрэн журмыг хэрэглэхийн ач холбогдлын тухай шийдвэрийг илтгэлд тусгана.

**1994 ОНЫ ТАРИФ, ХУДАЛДААНЫ ЕРӨНХИЙ ХЭЛЭЛЦЭЭРИЙН 24 ДҮГЭЭР
ЗҮЙЛИЙГ ТАЙЛБАРЛАХ ТУХАЙ ХАРИЛЦАН ОЙЛГОЛЦОХ БАРИМТ БИЧИГ**

Гишүүд,

1994 оны ТХЕХ-ийн 24 дүгээр зүйлийн заалтыг анхааралдаа авч,

1947 оны ТХЕХ-ийг байгуулсан цагаас хойш гаалийн холбоод, худалдааны чөлөөт бүсийн тоо, ач холбогдол нь эрс өсч, өнөөдөр дэлхийн худалдааны үлэмж хэсэг тэдгээрт ногдох болсныг хүлээн зөвшөөрч,

эдгээр хэлэлцээрт оролцогчдын эдийн засгийг илүү нягт уялдуулах замаар дэлхийн худалдааг өргөжүүлэхэд хувь нэмэр оруулж болохыг хүлээн зөвшөөрч,

түүнчлэн, бүрэлдэхүүн хэсэг болсон нутаг дэвсгэрүүдийн хоорондын худалдааг зохицуулах татвар болон хязгаарлалтын бусад арга хэмжээг арилгах явдлыг нийт худалдаанд түгээн дэлгэрүүлэх тохиолдолд тухайн хувь нэмэр өсөх бөгөөд худалдааны аль нэг чухал салбарыг орхигдуулах тохиолдолд буурна гэдгийг хүлээн зөвшөөрч,

эдгээр хэлэлцээрийн зорилго нь бүрэлдэхүүн хэсэг болсон нутаг дэвсгэрүүдийн хоорондын худалдааг хөнгөвчлөх явдал бөгөөд бусад гишүүнээс тэдгээр нутаг дэвсгэрүүдтэй хийх худалдаан дахь хориг саадыг нэмэгдүүлэхгүй, тэдгээрийг байгуулах, эсхүл өргөжүүлэх тохиолдол гарвал оролцогчид нь бусад гишүүний худалдаанд тааламжгүй нөлөө үзүүлэхээс аль болохоор зайлсхийх болно гэдгийг дахин нотолж,

түүнчлэн, шинэ эсхүл өргөжүүлсэн хэлэлцээрийг үнэлэх шалгуур, журмыг тодотгох бөгөөд 24 дүгээр зүйлд хамрах бүх хэлэлцээрийн ил тод байдлыг нэмэгдүүлэх замаар 24 дүгээр зүйлийн дагуу мэдэгдэл өгсөн хэлэлцээрийг Барааны худалдааны зөвлөл хэлэлцэхэд оруулах хувь нэмрийг нэмэгдүүлэх нь чухал гэдэгт итгэн,

24 дүгээр зүйлийн 12 дахь хэсгийн дагуу гишүүдийн үүргийг нэг мөр ойлгохын чухлыг хүлээн зөвшөөрч,

Үүгээр дараахь зүйлийг хэлэлцэн тохиров:

1. Гаалийн холбоод, худалдааны чөлөөт бүс болон гаалийн холбоо, эсхүл худалдааны чөлөөт бүс байгуулахад чигэлсэн түр хэлэлцээрүүд нь 24 дүгээр зүйлд нийцэж байх, дурдсан зүйлийн 5, 6, 7, 8 дугаар хэсгийн заалтыг *inter alia* хангаж байх ёстой.

24 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсэг

2. Гаалийн холбоо байгуулахын өмнө буюу хойно нь ногдуулж байсан татвар, худалдааны зохицуулалтын нөлөөллийн хэмжээний үнэлгээ нь 24 дүгээр зүйлийн 5(а) хэсгийн заалтийн дагуу татвар, хураамжийн хувьд дундчилсан тарифын хэмжээ, хураасан гаалийн татварын бүрэн үнэлгээнд тулгуурлана. Энэ үнэлгээ нь тарифын нэр төрөл бүрээр гаалийн холбооноос ирүүлсэн мэдээ, түүнчлэн үнэ, тоо хэмжээний илэрхийллээр гарал үүслийн орон бүрээр хуваарилан ДХБ-аас гаргасан төлөөлж буй өмнөх оны импортын статистикт туслгуурлана. Нарийн бичгийн дарга нарын газар дундчилсан тарифын хэмжээ, хураасан гаалийн татварыг тооцоолохдоо олон талт худалдааны хэлэлцээний Уругвайн үе шатны явцад тарифын саналыг үнэлэхэд ашигласан аргачлалыг хэрэглэнэ. Энэ зорилгоор анхааралдаа авч байгаа татвар, хураамж нь татварын мөрдөж буй хэмжээ байна. Худалдаа зохицуулах бусад арга хэмжээний нөлөөллийг бүрэн үнэлэхэд тооны илэрхийлэл, харьцуулалт хүндрэлтэй гэдгийг хүлээн зөвшөөрөх ёстой бөгөөд хөндөгдсөн бараа, худалдааны урсгалыг зохицуулах тодорхой арга хэмжээг судлах шаардлагатай байж болно.

3. 24 дүгээр зүйлтийн 5(с) хэсэгт заасан “хугацааны бодит үргэлжлэл” нь зөвхөн онцгой тохиолдолд 10 жилээс хэтэрч болно. Хэрэв түр хэлэлцээрт оролцогч улсууд 10

жилийн хугацаа хангалтгүй гэж үзэх тохиолдолд тэд илүү урт хугацаа шаардлагатай тухай бүрэн тайлбарыг Барааны худалдааны зөвлөлд өгнө.

24 дүгээр зүйлийн 6 дахь хэсэг

4. 24 дүгээр зүйлийн 6 дахь хэсэгт Гаалийн холбоо байгуулж буй гишүүн татварын уялдсан хэмжээгээ нэмэгдүүлэхийг санал болгох тохиолдолд мөрдөх журмыг тогтоосон. Иймд 1980 оны 11 дүгээр сарын 10-ны өдөр батласан (BISD 27S/26-28) зөвлөмж болон 1994 оны ТХЕХ-ийн 28 дугаар зүйлийг тайлбарлахтай холбогдсон харилцан ойлголцох баримт бичигт боловсруулсанчлан 28 дугаар зүйлд тусгасан журмыг гаалийн холбоо, эсхүл гаалийн холбоо байгуулахад чигэлсэн түр хэлэлцээр байгуулах үед тарифын буултыг өөрчлөх, эсхүл цушлахаас өмнө мөрдөж эхлэх ёстойг гишүүд дахин нотолж байна.

5. Харилцан сэтгэл ханамжтай нөхөн тэгштгэлийн үр дүнд хүрэхийн тулд эдгээр хэлэлцээг сайн санааны үндсэн дээр эхлэнэ. Эдгээр хэлэлцээний явцад 24 дүгээр зүйлийн 6 дахь хэсгийн дагуу шаардагдаж байгаачлан гаалийн холбоо байгуулахад түүний бусад оролцогчийн тухайн бараанд олгосон татварын бууруулалтад зохих анхаарал хандуулах ёстой. Эдгээр бууралт нь шаардлагатай нөхөн төлбөрийг хангаж чадахгүй нөхцөлд бусад барааны татварыг бууруулах хэлбэрийн нөхөн төлбөрийг гаалийн холбоо санал болговол зохино. Тийм саналыг уялдуулсан тарифыг өөрчлөх, эсхүл татаж авахтай холбогдуулан тийм хэлэлцээ хийх эрхтэй бусад гишүүн анхааралдаа авах ёстой. Хэрэв нөхөн төлбөрийн үндсэн дээр зохицуулах боломжгүй хэвээр байвал хэлэлцээ үргэлжлэх болно. Хэрэв 28 дугаар зүйлийн дагуу 1994 оны ТХЕХ-ийн 28 дугаар зүйлийг тайлбарлах тухай харилцан ойлголцох баримт бичгийн заалтыг нөхөн төлбөрийн үндсэн дээр зохицуулах тухай хэлэлцээний явцад гаргасан бүх хүчин чармайлтаас үл хамааран хэлэлцээ эхэлснээс хойш боломжит хугацааны туршид тохиролцоонд хүрч чадахгүй бол гаалийн холбоо түүнийг үл харгалзан буултыг өөрчлөх, эсхүл татан авах эрхтэй бөгөөд харин хөндөгдсөн гишүүд энэ тохиолдолд 28 дугаар зүйлийн дагуу мөн чанараараа адилхан буултыг татан авах эрхтэй.

6. 1994 оны ТХЕХ нь гаалийн холбоо байгуулсан, эсхүл гаалийн холбоо байгуулахад чигэлсэн түр хэлэлцээрийн үр дүнд татвар бууруулснаас ашиг олж авсан гишүүдэд тухайн холбооны бүрэлдэхүүн хэсэг болох оролцогчиддоо нөхөн төлбөр хийх үүргийг ногдуулахгүй.

Гаалийн холбоо, худалдааны чөлөөт бүсийг хянан үзэх

7. 24 дүгээр зүйлийн 7(а) хэсгийн заалтын дагуу хийсэн бүх мэдэгдлийг ажлын хэсэг 1994 оны ТХЕХ болон энэхүү харилцан ойлголцох баримт бичгийн I дэх хэсгийн холбогдох заалтын дагуу хэлэлцэнэ. Ажлын хэсэг энэ талаархи өөрийн дүгнэлт бүхий илтгэлийг Барааны худалдааны зөвлөлд хүргүүлнэ. Барааны худалдааны зөвлөл шаардлагатай гэж үзсэн гишүүддээ тийм зөвлөмж өгч болно.

8. Түр хэлэлцээрийн тухайд ажлын хэсэг өөрийн илтгэлд гаалийн холбоо, эсхүл худалдааны чөлөөт бүс байгуулж дуусахад шаардлагатай, санал болгож байгаа цаг хугацааны хязгаар, арга хэмжээний талаар холбогдох зөвлөмж өгч болно. Шаардлагатай тохиолдолд тэрээр холбогдох хэлэлцээрийг гүнзгийрүүлэн хянан үзэж болно.

9. Түр хэлэлцээрийн тал болох аливаа гишүүн хэлэлцээрт тусгагдсан төлөвлөгөө, хуваарьт орсон зарчмын өөрчлөлтийн талаар Барааны худалдааны зөвлөлд мэдээлэх бөгөөд хүсэлт гаргасан тохиолдолд Зөвлөл тийм өөрчлөлтийг хэлэлцэнэ.

10. 24 дүгээр зүйлийн 5(с) хэсгийн заалтыг үл харгалзан 24 дүгээр зүйлийн 7(а) хэсгийн заалтын дагуу мэдэгдэл хийсэн түр хэлэлцээр нь төлөвлөгөө, хуваарьгүй байвал ажлын хэсэг өөрийн илтгэлдээ тийм төлөвлөгөө, хуваарь хийхийг зөвлөмж болгоно. Ийм тохиолдолд оролцогчид тухайн хэлэлцээрийг хэрэв тэд зөвхөн дурдсан зөвлөмжийн дагуу түүнийг өөрчлөхөд бэлэн бус бол хүчин төгөлдөр болгож хэрэгжүүлэхгүй. Цаашид дурдсан зөвлөмжийг биелүүлэх асуудлыг дахин хэлэлцэнэ.

11. 1947 оны ТХЕХ-ийн хэлэлцэн тохирогч талуудаас 1947 оны ТХЕХ-ийн Зөвлөлд бүсийн хэлэлцээр (BISD 18S/38)-ийн тайлантай холбогдуулж өгсөн зааварт дурдсаны дагуу гаалийн холбоод, худалдааны чөлөөт бүсийг бүрдүүлж байгаа нутаг дэвсгэр нь холбогдох хэлэлцээрийн үйлчлэлийн тухай Барааны худалдааны зөвлөлд байнга мэдээлж байна. Аливаа зарчмын өөрчлөлт буюу, эсхүл хэлэлцээрт нэмэлт оруулах болгонд нь мэдээлж байна.

Маргаан шийдвэрлэх

12. Маргаан шийдвэрлэх тухай харилцан ойлголцох баримт бичгийн заалтыг харгалзан боловсруулсан 1994 оны ТХЕХ-ийн 22 болон 23 дугаар зүйлийн заалтыг гаалийн холбоо, чөлөөт худалдааны бүс, эсхүл гаалийн холбоо, эсхүл чөлөөт худалдааны бүс байгуулахад хүргэж буй түр хэлэлцээрийн хувьд 24 дүгээр зүйлийг хэрэглэхтэй холбогдон гарсан аливаа асуудлын хувьд хэрэглэж болно.

24 дүгээр зүйлийн 12 дахь хэсэг

13. ДХБ -ын гишүүн бүр, 1994 оны ТХЕХ-ийн дагуу түүний бүх заалтыг биелүүлэх талаар бүрэн хариуцлага хүлээх бөгөөд тэдгээрийг өөрийн нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд байгаа бүсийн болон орон нутгийн засгийн газар, эрх бүхий байгууллагууд мөн биелүүлэх явдлыг хангахтай холбогдсон бүхий л боломжит арга хэмжээг авах ёстой.

14. Маргаан шийдвэрлэх тухай харилцан ойлголцох баримт бичгийн заалтыг харгалзан боловсруулсан 1994 оны ТХЕХ-ийн 22 болон 23 дугаар зүйлийн заалтыг бүсийн болон орон нутгийн засгийн газар, байгууллагаас авч хэрэгжүүлж байгаа биелүүлэх шаардлагатай арга хэмжээний хувьд хэрэглэж болно. Хэрэв Маргаан шийдвэрлэх байгууллага 1994 оны ТХЕХ-ийн заалтыг биелүүлээгүйг тогтоовол үүнд өртөж байгаа гишүүн тэдгээрийг биелүүлэхийн тулд өөрийн мэдэлд байгаа холбогдох боломжит арга хэмжээ авах ёстой. Буулт, эсхүл хүлээсэн бусад үүргийн үйлчлэлийг нөхөн тэгшитгэх, зогсоохтой холбогдсон заалтыг дурдсан үүргийг биелүүлэх явдлыг өөрөөр хангах боломжгүй тэр тохиолдолд л хэрэглэнэ.

15. Гишүүн бүр сайн санааны дагуу өөрийн нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд авч хэрэгжүүлсэн, 1994 оны ТХЕХ-ийн үйлчлэлийг хөндөж буй арга хэмжээний хувьд бусад гишүүний хийсэн танилцуулгыг авч үзэхдээ зөвлөлдөөнд анхаарал тавьж, түүнийг амжилттай болгох хангалттай боломж олгох ёстой.

1994 ОНЫ ТАРИФ ХУДАЛДААНЫ ЕРӨНХИЙ ХЭЛЭЛЦЭЭРИЙН ДАГУУ ХҮЛЭЭХ ҮҮРГЭЭС ЧӨЛӨӨЛӨХ ТУХАЙ ХАРИЛЦАН ОЙЛГОХ БАРИМТ БИЧИГ

Гишүүд үүгээр дараахь зүйлийг хэлэлцэн тохиров:

1. Үүргээс түр чөлөөлөх, эсхүл мөрдөж буй чөлөөлөлтийн хугацааг сунгах тухай хүсэлтэд гишүүдээс авахаар санал болгож буй арга хэмжээ, гишүүний хүрэхээр зориж буй улс төрийн тодорхой зорилт, түүнчлэн 1994 оны ТХЕХ-тэй нийцүүлэн хүлээсэн үүрэг нь улс төрийн тодорхой зорилгодоо хүрэхэд гишүүнд саад болж буй шалтгааныг тодорхойлох ёстой.
2. Хэрэв дээр дурдсан журмын дагуу болон ДХБ-ын тухай хэлэлцээрийн 9 дүгээр зүйлийн заалтын дагуу сунгагдаагүй бол ДХБ -ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болох өдөр хүчинтэй байх аливаа чөлөөлөлт нь хүчин төгөлдөр байх хугацаа нь дуусах өдөр, ДХБ -ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болох өдрөөс хойш хоёр жилийн хугацааны аль түрүүлж болох өдөр хүчингүй болно.
3. 1994 оны ТХЕХ-ийн дагуу эдэлнэ гэж тооцож байсан давуу тал нь:
 - (а) үүргээс чөлөөлөгдсөн гишүүн нь тухайн чөлөөлөлтийн нөхцөл, эсхүл болзлыг хангах чадваргүй болох; эсхүл
 - (б) үүргээс чөлөөлөх нөхцөл, болзолтой нийцсэн арга хэмжээ авсны улмаас хүчингүй болсон, эсхүл багассан гэж үзэх тохиолдолд

аливаа гишүүн Маргаан шийдвэрлэх тухай харилцан ойлголцох баримт бичгийн дагуу боловсруулагдан мөрдөгдөж буй 1994 оны ТХЕХ -ийн 23 дугаар зүйлийн заалтыг хэрэглэж болно.

1994 ОНЫ ТАРИФ, ХУДАЛДААНЫ ЕРӨНХИЙ ХЭЛЭЛЦЭЭРИЙН 28 ДУГААР ЗҮЙЛИЙГ ТАЙЛБАРЛАХ ТУХАЙ ХАРИЛЦАН ОЙЛГОЛЦОХ БАРИМТ БИЧИГ

Гишүүд үүгээр дараахь зүйлийг хэлэлцэн тохиров:

1. Буултыг өөрчлөх, эсхүл хүчингүй болгох зорилгоор нийт экспорт нь буултад өртөж экспортын эзлэх хувь нь өндөр байгаа (өөрөөр хэлбэл, буултыг өөрчилж, эсхүл хүчингүй болгож буй гишүүний зах зээлд экспортлох бараа) гишүүнийг хэрэв тэрээр 23 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн үндсэн дээр хэлэлцээний анхдагч эрхгүй, эсхүл үндсэн сонирхогч тал биш бол, үндсэн сонирхогч нийлүүлэгч гэж тооцно. Үүний зэрэгцээ, дурдсан заалтыг ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойш 5 жилийн дараа Барааны худалдааны зөвлөл жижиг болон дунд хэмжээний экспортлогч гишүүдийн хувьд хэлэлцээний эрхийг хуваарилах явдлыг хангах энэ шалгуурын үйлчлэлийг хэрхэн хангаж байгааг шийдвэрлэх зорилгоор дахин хянан үзэхээр тохиролцсон болно. Хэрэв түүний үйлчлэлийг хангалтгүй гэж үзвэл холбогдох мэдээлэл байгаа нөхцөлийг оролцуулан боломжийн хэрээр сайжруулах талаар санал бэлдэх бөгөөд буултад өртөгдөж буй

экспортын тухайн барааны бүх зах зээл дэх экспортын хувьд үндэслэсэн шалгуурыг батлана.

2. Хэрэв 1 дэх хэсгийн үндсэн дээр үндсэн сонирхогч нийлүүлэгч хэмээн өөрийгөө тооцож байгаа гишүүн өөрийн шаардлагыг бичгийн хэлбэрээр буултыг өөрчилж, эсхүл хүчингүй болгож байгаа гишүүнд холбогдох нотолгооны хамт хүргүүлэх бөгөөд үүнтэй нэгэн зэрэг энэ тухайгаа нарийн бичгийн дарга нарын газарт мэдээлнэ. Тийм тохиолдолд 1980 оны 11 дүгээр сарын 10-ны өдөр батласан “28 дугаар зүйлийн дагуух хэлэлцээний журам”-ын 4 дэх хэсгийг хэрэглэнэ. (BISD 27S/26-28)

3. Чухам ямар гишүүн үндсэн сонирхогч нийлүүлэгч болох (дээр дурдсан 1 дэх хэсэг буюу 28 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн үндсэн дээр) буюу ямар нь үлэмж сонирхогч гишүүн болох эсэх асуудлыг шийдвэрлэхэд тухайн барааг YНТН-ийн үндсэн дээр худалдах явдлыг харгалзан үзнэ. Гэвч тухайн барааг хэлэлцээний бус хөнгөлөлтийн үндсэн дээр худалдахад, түүнчлэн буултыг өөрчлөх, эсхүл хүчингүй болгох талаар хэлэлцээ хийх үед, эсхүл тэрээр энэхүү хэлэлцээ дуусах үед хэрэв тухайн худалдаанд хөнгөлөлтийн нөхцөлийн давуу тал үйлчлэхээ больсон буюу буцаад YНТН-д шилжсэн бол энэ байдлыг мөн тооцно.

4. Хэрэв тарифын буултыг өөрчилж, эсхүл шинэ бараа (өөрөөр хэлбэл, гурван жилийн хугацаанд худалдааны статистикт тусгагдаагүй бараа)-нд хүчингүй болгож байгаа бол барааг ангилан байгаа, эсхүл урьд нь ангилж байсан барааны нэр төрлөөр хэлэлцээний анхны эрх эдлэх гишүүнийг тухайн буултын талаар хэлэлцээний ахны эрхтэй гэж тооцно. Үндсэн болон үлэмж сонирхогч нийлүүлэгчийг тодорхойлоход буюу нөхөн төлбөрийг тооцоход экспортлогч гишүүний хувьд тухайн барааны үйлдвэрлэлийн хүчин чадал буюу хөрөнгө оруулалт, экспортын өсөлтийн үнэлгээ, түүнчлэн импортлогч гишүүний хувьд тухайн барааны эрэлт хэрэгцээний хандлагыг анхааран үзнэ. Энэ хэсгийн зорилгоор “шинэ бараа” гэдэгт мөрдөгдөж буй тарифын нэр төрлөөс салгах замаар бүрдүүлсэн тарифын шинэ нэр төрлийг ойлгоно.

5. Хэрэв гишүүн 4 дэх хэсгийн заалтын үндсэн дээр өөрийгээ үндсэн, эсхүл үлэмж сонирхогч нийлүүлэгч гэж үзэж байгаа бол тэрээр өөрийн шаардлагыг бичгийн хэлбэрээр буултыг өөрчилж, эсхүл хүчингүй болгож байгаа гишүүнд холбогдох нотолгооны хамт хүргүүлэх бөгөөд үүнтэй нэгэн зэрэг энэ тухай нарийн бичгийн дарга нарын газарт мэдээлнэ. Тийм тохиолдолд дээр дурдсан “28 дугаар зүйлийн дагуу хийсэн хэлэлцээний журам”-ын 4 дэх хэсгийг хэрэглэнэ.

6. Хэрэв хязгаарлагдаагүй тарифын буултыг тарифын квотоор сольж байгаа бол нөхөн төлбөрийн тооцсон хэмжээ нь буултыг өөрчлөхөд жинхэнэ өртөгдсөн худалдааны хэмжээнээс их байх ёстой. Нөхөн төлбөрийг тооцох үндэслэл нь ирээдүйд хүрэхээр тооцсон худалдааны квотын түвшингээс илүү гарсан тэр хэмжээ байна. Чингэхдээ төлөвлөсөн худалдааны тооцоог дараахь хэмжээнүүдийн аль их дээр үндэслэн хийнэ:

- (a) аль ойрын төлөөлөх гурван жилийн хугацааны жилийн дундаж худалдааг тухайн хугацааны импортын жилийн дундаж өсөлтөөр, эсхүл 10 хувиар нэмэгдүүлсний аль их хэмжээ; болон
- (b) аль ойрхон нэг жилийн худалдааг 10 хувиар нэмэгдүүлсэн хэмжээ.

Нөхөн төлбөрийн талаархи гишүүний үүргийн түвшин нь ямарч тохиолдолд буултыг бүрэн өөрчилсөний үр дүнд бий болж болох түвшингээс илүү гарах ёсгүй.

7. Өөрчлөх, эсхүл хүчингүй болгох буултын хувьд үндсэн сонирхогч нийлүүлэгч болох аливаа гишүүн (дээр дурдсан 1 дэх хэсэг буюу 28 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн үндсэн дээр) холбогдох гишүүдийн хооронд нөхөн төлбөрийн өөр хэлбэрийг тохиролцоогүй бол нөхөн төлбөрийн буултын хэлэлцээний анхны эрх олгоно.

1994 ОНЫ ТАРИФ, ХУДАЛДААНЫ ЕРӨНХИЙ ХЭЛЭЛЦЭЭРИЙН ТУХАЙ МАРРАКЕШИЙН ПРОТОКОЛ

Гишүүд,

1947 оны ТХЕХ-ийн хүрээнд, Уругвайн үе шатны тухай Сайд нарын тунхаглалын дагуу хэлэлцээ хийн,

үүгээр дараахь зүйлийг хэлэлцэн тохиров:

1. Энэхүү протоколд хавсаргасан аливаа гишүүнд хамаарах жагсаалт нь ДХБ-ын тухай хэлэлцээр тухайн гишүүний хувьд хүчин төгөлдөр болох өдөр уг гишүүнд хамаарах 1994 оны ТХЕХ-ийн жагсаалт болно. Нэн буурай хөгжилтэй орнуудын хувьд авах арга хэмжээний тухай Сайд нарын шийдвэрийн дагуу гаргасан аливаа жагсаалтыг энэхүү протоколд хавсаргагдсан гэж үзнэ.

2. Гишүүн бүрийн тохиролцсон тарифын бууралтыг гишүүний жагсаалтад өөрөөр зааж болохоос бусад тохиолдолд тэнцүү хэмжээний таван түвшинтэйгээр хэрэгжүүлнэ. Уг гишүүний жагсаалтад өөрөөр зааж болохоос бусад тохиолдолд анхны ийм бууралт нь ДХБ -ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болох өдрөөс эхлэн мөрдөх бөгөөд дараагийн бууралт бүр нь дараагийн жил бүрийн 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн мөрдөх бөгөөд сүүлчийн бууралтын хэмжээ нь ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болох өдрөөс хойших дөрвөн жилийн хугацаанаас хэтрэхгүйгээр мөрдөгдөж эхлэнэ. Гишүүний жагсаалтад өөрөөр заагаагүй бол ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойш хүлээн зөвшөөрч буй гишүүн нь энэхүү хэлэлцээр түүний хувьд хүчин төгөлдөр болох өдөр, урьд нь хийсэн бүх тарифын бууралтыг өмнөх өгүүлбэрийн дагуу дараагийн жилийн 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн мөрдөх үүрэг хүлээсэн бууралтын хамт мөрдөх бөгөөд үлдэж буй бүх тарифын бууралтыг өмнөх өгүүлбэрт дурдсан хуваарийн дагуу мөрдөнө. Буурсан тариф нь үе шат бүрт аравтын бутархайн эхний оронгоор шатлагдана. Хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүний хувьд, Хөдөө аж ахуйн тухай хэлэлцээрийн 2 дугаар зүйлд заасны дагуу бууралтын шатлалыг жагсаалтын холбогдох хэсгүүдэд дурдсаны дагуу хэрэгжүүлнэ.

3. Энэхүү протоколд хавсарсан жагсаалтуудад дурдсан буулт болон үүрэг амлалтын хэрэгжилтийг шаардлагатай гэж үзвэл гишүүд олон талаар хянан хэлэлцэнэ. Энэ нь ДХБ-ын тухай хэлэлцээрийн Хавсралт 1А-д дурдсан хэлэлцээрүүдийн дагуу гишүүдийн эрх үүрэгт нөлөөлөхгүй.

4. Энэхүү протоколд хавсаргасан гишүүнд хамаарах жагсаалт нь I дэх хэсгийн заалтын дагуу 1994 оны ТХЕХ-ийн хавсралт болсны дараа, тухайн гишүүн жагсаалт нь 1994 оны ТХЕХ-ийн хавсралт болоогүй Уругвайн үе шатны аливаа бусад оролцогч үндсэн нийлүүлэгч нь болох аливаа бараатай холбогдсон протоколд хавсаргасан жагсаалт дахь буултаа бүхэлд нь, эсхүл хэсэгчлэн хэдийд ч хасах, эсхүл хүчингүй болгох эрхтэй. Гэхдээ энэхүү арга хэмжээг зөвхөн Барааны худалдааны зөвлөлд буултын аливаа ийм хасалт хийх, эсхүл хүчингүй болгох тухай мэдэгдэл бичгээр өгсөн, түүнчлэн холбогдох жагсаалт нь 1994 оны ТХЕХ-ийн жагсаалт болсон бөгөөд тухайн барааг үлэмж сонирхож буй нийлүүлэгчийн хүсэлтээр нь зөвлөлгөөн хийсний дараа авна. Ийнхүү хасагдсан, эсхүл хүчингүй болсон аливаа буулт нь нийлүүлэх үндсэн сонирхолтой гишүүний жагсаалт 1994 оны ТХЕХ-ийн жагсаалт болсон өдрөөс буюу түүнээс хойш хүчинтэй болно.
5. (a) Хөдөө аж ахуйн тухай хэлэлцээрийн 4 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн заалтыг хөндөхгүйгээр 1994 оны ТХЕХ-ийн 2 дугаар зүйлийн дагуу 1 (b) болон (c) хэсгийн заалтын энэхүү хэлэлцээрийн он, сар, өдрийн талаар ишлэл хийх зорилгоор энэхүү протоколд хавсаргасан жагсаалтад заасан буултад хамаарах аливаа барааны хувьд мөрдөх хугацаа нь энэхүү протокол байгуулсан он, сар, өдөр болно.
- (b) 1994 оны ТХЕХ-ийн 2 дугаар зүйлийн 6 (a) хэсэгт энэхүү хэлэлцээрийн он, сар, өдрийн талаар ишлэл татах зорилгоор энэхүү протоколд хавсаргасан жагсаалтын хувьд мөрдөх он, сар, өдөр нь энэхүү протокол байгуулсан он, сар, өдөр болно.
6. Жагсаалтуудын III хэсэгт заасан тарифын бус арга хэмжээтэй холбогдсон буултыг өөрчлөх, эсхүл хүчингүй болгох тохиолдолд 1994 оны ТХЕХ-ийн 28 дугаар зүйлийн заалтууд болон 1980 оны 11 дүгээр сарын 10-ны өдөр батласан “28 дугаар зүйлийн дагуух хэлэлцээний журам”-ыг (BISD 27S/26-28) мөрдөнө. Энэ нь 1994 оны ТХЕХ-ийн дагуу хүлээсэн гишүүний эрх, үүрэгт хохирол учруулахгүй.
7. Энэхүү протоколд хавсаргасан жагсаалт нь аливаа барааны хувьд ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болох өдрөөс өмнөх 1997 оны ТХЕХ-ийн жагсаалт дахь энэ бараанд олгосноос дутуугүй тааламжтай нөхцөл олгоход хүргэж буй аливаа тохиолдолд, жагсаалт хамаарах гишүүнийг 1947 оны ТХЕХ, эсхүл 1994 оны ТХЕХ-ийн 28 дугаар зүйлийн холбогдох заалтуудын дагуу шаардлагатай байсан байж болохоос бусад холбогдох арга хэмжээг авсанд тооцно. Энэ хэсгийн заалтыг зөвхөн Египет, Перу, Өмнөд Африк болон Уругвайн хувьд мөрдөнө.
8. Энэхүү протоколд хавсаргасан хавсралтуудыг англи, франц, испани хэлээр үйлдсэн бөгөөд тэдгээр нь адил хүчинтэй байна.
9. Энэхүү протоколын он, сар, өдөр нь 1994 оны 4 дүгээр сарын 15 -ны өдөр болно.

ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН ТУХАЙ ХЭЛЭЛЦЭЭР

Гишүүд,

Пунта Дель Эстегийн тунхаглалд томъёолсон хэлэлцээний зорилтуудын дагуу хөдөө аж ахуйн салбарын худалдааг шинэчлэх үйл явцын эхлэлийг тавихаар шийдвэрлэж,

Уругвайн үе шатны дунд хугацааны хяналтын явцад тохиролцсоны дагуу тэдгээрийн урт хугацааны зорилт нь “шударга, зах зээлийн чиг хандлагатай хөдөө аж ахуйн худалдааны тогтолцоог бий болгох, шинэчлэлтийн үйл явц нь дэмжлэг, хамгаалалтын тухай үүрэг амлалтын талаарх хэлэлцээ, ТХЕХ-ийн чангатгасан, илүү үр дүнтэй хэрэгжих хэм хэмжээг бий болгох явдлаар эхлэх ёстой”-г эргэн санаж,

“Дээр дурдсан урт хугацааны зорилт нь хөдөө аж ахуйн салбар дахь дэмжлэг, хамгаалалтыг тохиролцсон хугацаанд үлэмж хэмжээгээр, тасралтгүй бууруулах, ингэсний үр дүнд дэлхийн хөдөө аж ахуйн зах зээл дэх хязгаарлалт, бусниулах явдлыг залруулах болон урьдчилан сэргийлэх”-д оршино гэдгийг цаашид эргэн санаж,

зах зээлд нэвтрэх, дотоодын дэмжлэг, эсспортын өрсөлдөөний салбар тус бүрт тусгай, заавал биелүүлэх ёстой үүрэг амлалтыг бий болгох, түүнчлэн ариун цэвэр, ургамлын ариун цэврийн асуудлаар хэлэлцээр байгуулах явдлыг хангахыг эрмэлзэж,

зах зээлд нэвтрэхтэй холбогдсон үүрэг амлалтаа хэрэгжүүлэхдээ хөгжингүй гишүүн орнууд дунд хугацааны хяналтын явцад тохиролцсоны дагуу халуун бүсийн хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүний болон хуулиар хориглосон мансууруулах ургамлыг тариалах явдлыг орлуулахад онцгой ач холбогдол бүхий бүтээгдэхүүний худалдааг бүрэн чөлөөлөх, тусгайлан сонирхсон хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүний нэвтрэх боломж, нөхцөлийг үлэмж хэмжээгээр сайжруулах замаар хөгжиж буй гишүүн улсуудын тусгай хэрэгцээ, нөхцөлийг бүрэн хэмжээгээр анхааралдаа авахаар тохиролцож,

худалдааны бус асуудал, түүний дотор хүнсний аюулгүй байдал, хүрээлэн буй орчныг хамгаалах шаардлага, хөгжиж буй улсуудад тусгай болон ялгавартай нөхцөл үзүүлэх явдал нь хэлэлцээний салшгүй хэсэг байх тухай тохиролцоо, мөн шинэчлэлийн хөтөлбөрийн хэрэгжилт нь нэн буурай хөгжилтэй улс болон хүнсний бүтээгдэхүүний цэвэр импортлогч хөгжиж буй улсад сөрөг үр дагавар учруулж болохыг анхааралдаа авч шинэчлэлийн хөтөлбөрийн хүрээн дэх үүрэг амлалт нь бүх гишүүний хувьд шударгаар хуваарилагдах ёстойг тэмдэглэж,

Үүгээр дараахь зүйлийг хэлэлцэн тохиров:

I ХЭСЭГ

I дүгээр зүйл

Нэр томъёоны тодорхойлолт

Агуулга нь өөрөөр тайлбарлахыг шаарддаггүй нөхцөлд энэхүү хэлэлцээрт:

- (a) “Дэмжлэгийн цогц хэмжүүр” болон “ДЦХ” гэдэг нь хөдөө аж ахуйн үндсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэгчийн аль нэг бүтээгдэхүүнд тусгайлан олгож байгаа дэмжлэг, эсхүл энэхүү хэлэлцээрийн 2 дугаар хавсралтын дагуу бууруулахаас чөлөөлөхөөр зөвшөөрсөн хөтөлбөрийн дагуу олгож буй дэмжлэгээс бусад хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэгчдэд нийтэд нь олгож байгаа тодорхой бүтээгдэхүүнтэй холбоогүй дэмжлэгийн жилийн түвшингийн мөнгөөр илэрхийлсэн хэмжээг хэлэх бөгөөд тэрээр:
- (i) гишүүний буултын жагсаалтын IV хэсэгт ишлэл хийсэн лавлагааны материалын холбогдох хүснэгтэд дурдсан суурь хугацааны туршид олгох дэмжлэгийн хувьд; болон
 - (ii) энэхүү хэлэлцээрийн 3 дугаар хавсралтын заалтын дагуу тооцож, гишүүний буултын жагсаалтын IV хэсэгт ишлэл хийсэн лавлагааны материалын холбогдох хүснэгтэд ашигласан үзүүлэлтийн бүрэлдэхүүн хэсэг болон аргачлалыг харгалзах замаар хэрэгжүүлэх хугацааны аль ч жилийн туршид буюу түүний дараа олгох дэмжлэгийн хувьд тус тус хамаарна;
- (b) “хөдөө аж ахуйн үндсэн бүтээгдэхүүн” гэдгийг дотоодын дэмжлэгийн үүрэг амлалтын хувьд гишүүний жагсаалт, лавлагааны холбогдох материалд дурдсаны дагуу анхлан борлуулах газарт практик боломжийн хувьд хамгийн ойртуулсан байдлаар авч үзсэн бүтээгдэхүүн гэж тодорхойлно;
- (c) “төсвийн зардал”, эсхүл “зардал” гэдэг нь баттай төлөгдөх орлогыг багтаана;
- (d) “дэмжлэгийн адилтгасан хэмжүүр” гэдэгт ДЦХ-ийн аргачлалын дагуу тооцох боломжгүй, хөдөө аж ахуйн үндсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэгчдэд нэг буюу хэд хэдэн арга хэмжээгээр дамжуулан олгож буй дэмжлэгийн жилийн түвшингийн мөнгөөр илэрхийлсэн хэмжээг хэлэх бөгөөд энэ нь энэхүү хэлэлцээрийн 2 дугаар хавсралтын дагуу бууруулах үүрэг амлалтаас чөлөөлөх хөтөлбөрийн үндсэн дээр олгож байгаа дэмжлэгээс ялгаатай бөгөөд тэрээр:
- (i) гишүүний буултын жагсаалтын IV хэсэгт ишлэл хийсэн лавлагааны материалын холбогдох хүснэгтэд дурдсан үндсэн хугацааны туршид олгох дэмжлэгийн хувьд; болон
 - (ii) энэхүү хэлэлцээрийн 4 дүгээр хавсралтын заалтын дагуу тооцож, гишүүний буултын жагсаалтын IV хэсгийн тайлбарт дурдсан дэмжлэгийн материалын хүснэгтэд ашигласан үзүүлэлтийн бүрэлдэхүүн хэсэг болон аргачлалыг анхааралдаа авах замаар хэрэгжүүлэх хугацааны аль ч жилийн туршид буюу түүний дараа олгох дэмжлэгийн хувьд тус тус хамаарна;
- (e) “экспортын татаас” гэдэгт энэхүү хэлэлцээрийн 9 дүгээр зүйлд дурдсан экспортын татаасыг оролцуулан экспортын хэрэгжилттэйгээр уялдуулан олгож байгаа татаасанд хамаарна;
- (f) “хэрэгжүүлэх хугацаа” гэдэгт 1995 оноос эхэлсэн 6 жилийн хугацааг тооцох бөгөөд 13 дугаар зүйлийн зорилгоор тэр нь 1995 оноос эхэлсэн 9 жилийн хугацаа байна;

- (g) “зах зээлд нэвтрэх буулт” нь энэхүү хэлэлцээрийн дагуу хүлээсэн, зах зээлд нэвтрэхтэй холбогдсон бүх үүрэг амлалтыг хамарна;
- (h) “Нийт дэмжлэгийн цогц хэмжүүр” болон “Нийт ДЦХ” гэдэгт хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэгчдэд олгож байгаа дотоодын бүх төрлийн дэмжлэгийн нийлбэр бөгөөд тэр нь хөдөө аж ахуйн үндсэн бүтээгдэхүүний дэмжлэгийн бүх цогц дүн, тодорхой бүтээгдэхүүнтэй холбоогүй дэмжлэгийн бүх дүн, хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүний дэмжлэгийн бүх адилтгасан хэмжүүрийн нийлбэр дүн хэмээн тооцогдох бөгөөд тэрээр дор дурдсан зүйлд хамаарна:
- (i) суурь хугацааны туршид олгосон дэмжлэг (өөрөөр хэлбэл “Нийт суурь ДЦХ”) болон гишүүний буултын жагсаалтын IV хэсэгт дурдсаны дагуу энэхүү хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэх хугацааны аль ч жилийн туршид, эсхүл түүний дараа (өөрөөр хэлбэл “уялдсан үүрэг амлалтын жилийн болон эцсийн түвшин) хэрэглэхээр зөвшөөрөгдсөн хамгийн их дэмжлэг; болон
- (ii) гишүүний буултын жагсаалтын IV хэсэгт ишлэл хийх замаар оруулсан лавлагааны материалын хүснэгтэд ашигласан үзүүлэлт болон аргачлалыг энэхүү хэлэлцээр, түүний 6 дугаар зүйлийн заалтад хамааруулан тооцсон хэрэгжүүлэх хугацааны аль ч жилийн туршид, эсхүл түүний дараа (өөрөөр хэлбэл “Мөрдөж буй нийт ДЦХ”) бодитойгоор олгосон дэмжлэгийн хэмжээ;
- (i) дээр дурдсан (f) хэсэгт заасан болон тухайн гишүүний тусгай үүрэг амлалтын хувьд “жил” нь тухайн гишүүнд холбогдох буултын жагсаалтад тусгасан хуанлийн, санхүүгийн, эсхүл зах зээлийн жилд хамаарна.

2 дугаар зүйл

Хамрагдах бүтээгдэхүүн

Энэхүү хэлэлцээрийг энэхүү хэлэлцээрийн I дүгээр хавсралтад дурдсан, цаашид хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүн гэж нэрлэх бүтээгдэхүүнд хэрэглэнэ.

II ХЭСЭГ

3 дугаар зүйл

Буулт болон үүрэг амлалтын нэгдэл

1. Гишүүн бүрийн буултын жагсаалтын IV хэсэгт заасан дотоодын дэмжлэг болон экспортын татаасын тухай үүрэг амлалт нь татаасыг хязгаарлах үүрэг амлалтыг бий болгох бөгөөд ингэснээрээ 1994 оны ТХЕХ-ийн салшгүй хэсэг болно.

2. 6 дугаар зүйлийн заалтын дагуу аливаа гишүүн өөрийн буултын жагсаалтын IV хэсгийн 1 дүгээр ангид заасан үүрэг амлалтаас илүү хэмжээгээр дотоодын үйлдвэрлэгчдэд дэмжлэг үзүүлэх ёсгүй.

3. 9 дүгээр зүйлийн 2 (b) болон 4 дэх хэсгийн заалтын дагуу аливаа гишүүн өөрийн жагсаалтын IV хэсгийн 2 дугаар ангид заасан хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүн болон бүлэг бүтээгдэхүүний хувьд энд дурдсан төсвийн зардал болон тооны үүрэг амлалтын түвшингээс давж буй 9 дүгээр зүйлийн 1 дэх заалтад дурдсан экспортын татаасыг олгох ёсгүй бөгөөд тийм татаасыг мөн өөрийн жагсаалтын тухайн ангид заагаагүй аль ч хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүнд олгох ёсгүй.

III ХЭСЭГ

4 дүгээр зүйл

Зах зээлд нэвтрэх

1. Жагсаалтад тусгагдсан зах зээлд нэвтрэхтэй холбогдсон буулт нь тарифын үүрэг болон бууралт, түүнчлэн зах зээлд нэвтрэхтэй холбогдуулан энд заасан аливаа үүрэг амлалтыг хамарна.

2. Гишүүд 5 дугаар зүйл болон 5 дугаар хавсралтад өөрөөр заагаагүй тохиолдолд гаалийн ердийн тарифт¹ шилжүүлэх ёстой хэмээн шаардсан аливаа төрлийн арга хэмжээг хэвээр хадгалах, өөрчлөх, эсхүл сэргээх ёсгүй.

5 дугаар зүйл

Хамгаалалтын тусгай заалт

1. 1994 оны ТХЕХ -ийн 2 дугаар зүйлийн 1 (b) хэсгийн заалтыг үл харгалзан аливаа гишүүн энэхүү хэлэлцээрийн 4 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт дурдсан арга хэмжээг гаалийн ердийн татварт шилжүүлсэн болон түүнийг өөрийн жагсаалтад “SSG” гэсэн тэмдэглэлээр тодорхойлсон хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүний импорттой холбогдуулан дор дурдсан 4 болон 5 дахь хэсгийн заалтад хандаж болох бөгөөд, хэрэв:

- (a) буулт хийж буй гишүүний гаалийн нутаг дэвсгэрт орж буй тухайн бүтээгдэхүүний импортын хэмжээ аливаа жилийн туршид 4 дэх хэсэгт

¹ Эдгээр арга хэмжээ нь импортын тоо хэмжээний хязгаарлалт, импортын төрөл бүрийн татвар, импортын доод үнэ, үзэмжээр олгох импортын тусгай зөвшөөрөл, улсын худалдааны үйлдвэрийн газраар дамжуулан мөрдөж байгаа тарифын бус арга хэмжээ, экспортын сайн дурын хориг болон 1947оны ТХЕХ-ийн заалтын дагуу улсын онцгой эрх мэдэлд хамаарч байгаагаас үл хамааран мөрдөж байгаа гаалийн ердийн тарифаас бусад ижил төрлийн хилийн арга орох бөгөөд 1994 оны ТХЕХ болон ДХБ-ын тухай хэлэлцээрийн Хавсралт 1А-д дурдсан Олон талт худалдааны бусад хэлэлцээрийн төлбөрийн тэнцэлтэй холбогдолтой болон ерөнхий, хөдөө аж ахуйн бус тусгай заалт энд хамаарахгүй.

дурдсаны дагуу зах зээлд нэвтрэх ердийн боломжтой холбоотой болзолт түвшингээс илүү гарч байгаа; эсхүл тэгэхдээ,

- (b) буулт хийж буй гишүүний гаалийн нутаг дэвсгэрт тухайн барааг импортлож буй c.i.f. нөхцөлөөр тодорхойлсон, өөрийн үндэсний валютаар илэрхийлсэн импортын үнэ нь тухайн барааны 1986-1988 оны лавлагааны дундаж үнэтэй² тэнцүү болзолт үнээс доогуур биш байвал энэхүү хэлэлцээрийн заалтыг мөрдөж болох буулт хэмээн үзэж болно.

2. Дээр дурдсан 1 дэх хэсэгт заасан буултын бүрэлдэхүүн хэсэг байдлаар тогтоогдсон нийтлэг болон хамгийн бага үүрэг амлалтад хамаарах импортыг 1 (a) дэд хэсэг болон 4 дэх хэсгийн заалтыг хэрэглэхэд шаардлагатай импортын хэмжээг тодорхойлох зорилгоор тооцох боловч тухайн үүрэг амлалтад хамаарах импортод дор дурдсан 1 (a) дэд хэсэг болон 4 дэх хэсэг, эсхүл 1 (b) дэд хэсэг, 5 дахь хэсгийн алины ч дагуу ногдуулж байгаа аливаа нэмэлт татварт хамааруулахгүй.

3. 1 (a) дэд хэсэг болон 4 дэх хэсгийн дагуу ногдуулж буй нэмэлт татвар нэвтрүүлэхээс өмнө байгуулсан гэрээний үндсэн дээр замд яваа (en route) тухайн бүтээгдэхүүний аливаа хэсэг нь аливаа тийм нэмэлт татвараас чөлөөлөгдөх бөгөөд түүнийг 1 (a) дэд хэсгийн заалтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор энэхүү нийлүүлэлтийг тухайн бүтээгдэхүүний дараагийн жилийн импортын хэмжээнд оруулан тооцож болох нөхцөлд ийнхүү чөлөөлнө.

4. 1 (a) дэд хэсгийн дагуу ногдуулж буй аливаа нэмэлт татварыг түүнийг нэвтрүүлсэн жилийн төгсгөл хүртэл мөрдөх бөгөөд гагцхүү тухайн үйл ажиллагааг хэрэгжүүлсэн жилд хүчин төгөлдөр байсан гаалийн ердийн татварын түвшингийн гуравны нэгээс илүүгүй хэмжээнд ногдуулна. Болзолт түвшин нь үзүүлэлтийг ашиглаж байгаа өмнөх гурван жилийн туршид дотоодын хэрэглээнд³ шилжүүлсэн хувь хэмжээ буюу импорт хэмээн тодорхойлсон, зах зээлд нэвтрэх боломжид тулгуурласан дор дурдсан бүдүүвчийн дагуу тогтоох ёстой:

- a) хэрэв бүтээгдэхүүний зах зээлд нэвтрэх тийм боломж 10 хувьтай тэнцүү буюу түүнээс бага байвал үндсэн болзолт түвшин 125 хувьтай тэнцүү байна;
- b) хэрэв бүтээгдэхүүний зах зээлд нэвтрэх тийм боломж нь 10 хувиас илүү боловч 30 хувь, эсхүл түүнээс бага байвал үндсэн болзолт түвшин 110 хувьтай тэнцүү байна;

² Энэхүү дэд хэсгийн заалтыг хэрэглэх лавлагааны үнэ нь гол төлөв тухайн бүтээгдэхүүний нэгж үнэлгээний дундаж c.i.f. үнэ байх бөгөөд, эсхүл өөр тохиолдолд бүтээгдэхүүний чанарын болон түүний боловсруулалтын шатны нөхцлийг тодорхойлсон холбогдох үнэ байна. Үүнийг анхны хэрэглээний дараа ил тод байдлаар тусад нь тодорхойлох бөгөөд шаардлагатай гэж үзсэн тохиолдолд ногдуулж болох нэмэлт татварыг тодорхойлох боломжийг бусад гишүүнд олгоно.

³ Дотоодын хэрэглээг анхааралдаа аваагүй гэр тохиолдолд 4 (a) дэд хэсгийн дагуу тодорхойлсон болзолт үнийг хэрэглэнэ.

- с) хэрэв бүтээгдэхүүний зах зээлд нэвтрэх тийм боломж нь 30 хувиас илүү бол үндсэн болзолт түвшин 105 хувьтай тэнцүү байна.

Бүхий л тохиолдолд, буулт хийж байгаа гишүүний гаалийн нутаг дэвсгэрт орж байгаа импортын үнэмлэхүй хэмжээ нь үзүүлэлтийг нь ашиглаж байгаа өмнөх гурван жилийн туршид хийгдсэн импортын дундаж тоо хэмжээгээр дээр дурдсанаар нэмэгдүүлэн тогтоосон үндсэн болзолт үнийн (х) нийлбэр болон өмнөх жилтэй харьцуулсан үзүүлэлтийг ашиглаж байгаа хамгийн сүүлийн жилд тухайн бүтээгдэхүүний дотоодын хэрэглээний үнэмлэхүй өөрчлөлтийн (у) хэмжээнээс илүү гарсан тохиолдолд аливаа жилд ногдуулж болох нэмэлт татварын болзолт түвшин нь дээр дурдсан импортын тоо хэмжээний (х) дундажийн 105 хувиас багагүй байна.

5. 1 (b) дэд хэсгийн үндсэн дээр нэвтрүүлсэн нэмэлт татварын хэмжээг дор дурдсан бүдүүвчийн дагуу тогтооно:

- (a) хэрэв ачуулсан барааны үндэсний валютаар илэрхийлсэн импортын c.i.f. үнэ (цаашид “импортын үнэ” гэнэ), дээр дурдсан дэд хэсгийн дагуу тодорхойлсон болзолт үнийн хоорондын ялгаа нь болзолт үнийн 10 хувьтай тэнцүү буюу түүнээс бага байвал нэмэлт татвар ногдуулахгүй;
- (b) хэрэв импортын үнэ болон болзолт үнийн хоорондын ялгаа нь (цаашид “ялгаа” гэнэ) болзолт үнийн 10 хувиас илүү боловч 40 хувьтай тэнцүү буюу түүнээс бага байвал нэмэлт татвар нь ялгаа нь 10 хувиас хэтэрч байгаа үнийн дүнгийн 30 хувьтай тэнцүү байна;
- (c) хэрэв ялгаа нь болзолт үнийн 40 хувиас илүү боловч 60 хувьтай тэнцүү буюу түүнээс бага байвал нэмэлт татвар нь ялгаа нь 40 хувиас хэтэрч байгаа үнийн дүнгийн 50 хувьтай тэнцүү байх бөгөөд түүн дээр (b) дэд хэсэгт заасан нэмэлт татварыг нэмж тооцно;
- (d) хэрэв ялгаа нь 60 хувиас илүү боловч 75 хувьтай тэнцүү буюу түүнээс бага байвал нэмэлт татвар нь болзолт үнийн 60 хувиас хэтэрч байгаа ялгааны дүнгийн 70 хувь байх бөгөөд түүн дээр (b) болон (c) дэд хэсэгт заасан нэмэлт татварыг нэмж тооцно;
- (e) хэрэв ялгаа нь болзолт үнийн 75 хувиас илүү байвал нэмэлт татвар нь 75 хувиас хэтэрч байгаа ялгааны дүнгийн 90 хувьтай тэнцүү байх бөгөөд түүн дээр (b), (c) болон (d) дэд хэсэгт заасан нэмэлт татварыг нэмж тооцно.

6. Түргэн гэмтдэг болон улирлын чанартай бүтээгдэхүүний хувьд дээр дурдсан нөхцөлийг тухайн бүтээгдэхүүний онцлог шинж чанарыг анхааралдаа авах замаар хэрэглэнэ. Тухайлбал, 1 (a) дэд хэсэг болон 4 дэх хэсэгт дурдсаны дагуу суурь хугацааны хүрээнд холбогдох хугацаанд тогтоохдоо арай бага хугацаа хэрэглэж болох бөгөөд 1 (b) дэд хэсгийн дагуу янз бүрийн хугацаанд хамруулан төрөл бүрийн лавлагааны үнэ ашиглаж болно.

7. Тусгай хамгаалалтын арга хэмжээг хэрэгжүүлэх явдал нь ил тод байх ёстой. Дээр дурдсан 1 (a) дэд хэсгийн дагуу арга хэмжээ авч байгаа аливаа гишүүн холбогдох

үзүүлэлтийг агуулсан мэдээллийг Хөдөө аж ахуйн хороонд бичгээр, аль болох богино хугацаанд буюу тухайн арга хэмжээг нэвтрүүлснээс хойш 10 хоногийн дотор өгч байна. Хэрэглээний хэмжээний өөрчлөлтийг 4 дэх хэсгийн дагуу арга хэмжээний эх сурвалж болгон бие даасан тарифын ангилалд хуваарилах ёстой тохиолдолд холбогдох үзүүлэлт нь тухайн өөрчлөлтийг хуваарилахад ашигласан мэдээлэл болон аргыг тусгах ёстой. 4 дэх хэсгийн дагуу арга хэмжээ авч байгаа гишүүн сонирхогч аливаа бусад гишүүнд тухайн арга хэмжээг хэрэгжүүлэх талаар түүнтэй зөвлөлдөх боломжийг олгоно. Дээр дурдсан 1 (b) дэд хэсгийн дагуу арга хэмжээ авч байгаа аливаа гишүүн холбогдох үзүүлэлтийг агуулсан мэдээллийг Хөдөө аж ахуйн хороонд бичгээр, анхны тийм арга хэмжээ хэрэгжсэнээс хойш 10 хоногийн дотор, эсхүл түргэн гэмтдэг болон улирлын чанартай бүтээгдэхүүний хувьд анхны арга хэмжээ хэрэгжүүлсэн аль ч үед өгч болно. Гишүүд холбогдох бүтээгдэхүүний импортын хэмжээ буурсан тохиолдолд 1 (b) дэд хэсгийн заалтыг боломжийн хэрээр хэрэглэхгүй байх үүрэг хүлээнэ. Аль ч тохиолдолд тухайн арга хэмжээ хэрэгжүүлж байгаа гишүүн сонирхогч аливаа гишүүнд тухайн арга хэмжээг хэрэгжүүлэх талаар түүнтэй зөвлөлдөх боломжийг олгоно.

8. Дээр дурдсан 1-7 дахь хэсгийн дагуу арга хэмжээ авсан тохиолдолд тухайн арга хэмжээний хувьд гишүүд 1994 оны ТХЕХ -ийн 19 дүгээр зүйлийн 1 (a) болон 3 дахь хэсэг, эсхүл Хамгаалалтын арга хэмжээний тухай хэлэлцээрийн 8 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн заалтыг хэрэглэхгүй байх үүрэг хүлээнэ.

9. Энэ зүйлийн заалт нь 20 дугаар зүйлийн дагуу тодорхойлсон шинэчлэлийг хэрэгжүүлэх хугацааны туршид хүчин төгөлдөр хэвээр үлдэнэ.

IV ХЭСЭГ

6 дугаар зүйл

Дотоодын дэмжлэгийн үүрэг амлалт

1. Гишүүн бүрийн өөрийн буултын жагсаалтын IV хэсэгт дурдсан дотоодын дэмжлэгийг бууруулах үүрэг амлалтыг энэ зүйл болон энэхүү хэлэлцээрийн 2 дугаар хавсралтад тусгагдсан шалгуурын нөхцөлийн дагуу бууруулах ёсгүй дотоодын арга хэмжээнээс бусад хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэгчдийн хувьд олгож байгаа дотоодын дэмжлэгийн бүхий л арга хэмжээнд хэрэглэнэ. Эдгээр үүрэг амлалт нь “Нийт дэмжлэгийн цогц хэмжүүр” болон “Уялдуулсан үүрэг амлалтын жилийн болон эцсийн түвшин”-гийн хэлбэрээр илэрхийлэгдэнэ.

2. Дунд хугацааны хяналтын хэлэлцээрийн дагуу шууд, эсхүл шууд бусаар үзүүлж байгаа хөгжиж буй орнуудын хөгжлийн хөтөлбөрийн салшгүй хэсэг болох хөдөө аж ахуйн болон хөдөөгийн хөгжлийг дэмжих засгийн газрын тусламжийн арга хэмжээ нь хөгжиж буй гишүүн улсуудын хөдөө аж ахуйд гол төлөв шаардлагатай хөрөнгө оруулалтын татаас болон хөгжиж буй гишүүн улсуудын бага орлоготой, эсхүл ядуу эх үүсвэртэй үйлдвэрлэгчдэд гол төлөв шаардлагатай хөдөө аж ахуйн үйлдвэрийн хэрэгслэлийн татаасыг дотоодын дэмжлэгийг бууруулах үүрэг амлалтаас чөлөөлөх бөгөөд тэдгээр нь бусад тохиолдолд хуулиар хориглосон мансууруулах ургамлыг тариалах явдлыг орлуулах замаар бүтээгдэхүүний нэр төрлийг олшруулахад нь хөгжиж буй гишүүн улсуудын

үйлдвэрлэгчдэд нь үзүүлэх дотоодын дэмжлэг болно. Энэ хэсгийн шалгуурт нийцэж байгаа дотоодын дэмжлэгийг гишүүний өөрийн мөрдөж буй нийт ДЦХ -ийн тооцоонд орсон байхыг шаардахгүй.

3. “Мөрдөгдөж буй нийт ДЦХ”-ийн хэлбэрээр илэрхийлэгдсэн хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэгчдийн хувьд гишүүний олгож байгаа дотоодын дэмжлэгийн хэмжээ нь гишүүний буултын жагсаалтын IV хэсэгт тодорхойлсон жилийн, эсхүл эцсийн уялдуулсан үүрэг амлалтын түвшингээс хэтрээгүй бол аливаа жилийн дотоодын дэмжлэгийн бууруулах үүрэг амлалттай тэнцүү байгаа гэж тооцогдоно.

4. (a) Аливаа гишүүнээс дор дурдсан зүйлийг өөрийн мөрдөж буй тухайн үеийн нийт ДЦХ -ийн тооцоонд оруулах болон бууруулахыг шаардахгүй:

(i) тодорхой бүтээгдэхүүний дотоодын дэмжлэг нь “мөрдөж буй нийт ДЦХ”-ийн тооцоонд орох ёстой боловч тийм дэмжлэг нь тухайн гишүүний тэр жилийн хөдөө аж ахуйн үндсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийн нийт хэмжээний 5 хувиас хэтрээгүй бол;

(ii) тодорхой бүтээгдэхүүний бус дотоодын дэмжлэг нь “мөрдөж буй нийт ДЦХ”-ийн тооцоонд орох ёстой боловч тийм дэмжлэг нь тухайн гишүүний хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийн нийт үнийн дүнгийн 5 хувиас хэтрээгүй бол;

(b) хөгжиж буй гишүүн улсын хувьд энэ хэсгийн дагуух доод хувь хэмжээ *de minimis* нь 10 хувь байна.

5. (a) Дараахь тохиолдолд үйлдвэрлэлийг хязгаарлах хөтөлбөрийн дагуу хийх шууд төлбөр нь дотоодын дэмжлэгийг бууруулах үүрэг амлалтад хамаарахгүй:

(i) тийм төлбөр нь тодорхой талбай болон ургацтай холбоотой бол; эсхүл

тийм төлбөр нь үйлдвэрлэлийн үндсэн түвшингийн 85 хувь, эсхүл түүнээс бага хэмжээгээр хийгдсэн бол; эсхүл

(iii) төлбөрийг мал аж ахуйн салбарт тодорхой тогтоосон тоо толгойгоор тооцож хийсэн бол.

(b) Дээр дурдсан шалгуурт тохирсон шууд төлбөрийг бууруулах үүрэг амлалтаас чөлөөлөх явдлыг тухайн гишүүний өөрийн “мөрдөж буй нийт ДЦХ” -ийн тооцоон дахь тэдгээр шууд төлбөрийн үнийн дүнд хамааруулахгүй гэж ойлгоно.

7 дугаар зүйл

Дотоодын дэмжлэгийн нийтлэг дүрэм

1. Гишүүн бүр энэхүү хэлэлцээрийн 2 дугаар хавсралтад дурдсан шалгуурыг хангаж байгаа боловч бууруулах үүрэг амлалтад орохгүй байгаа хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүний

үйлдвэрлэгчдэд олгох дотоодын аливаа дэмжлэгийн арга хэмжээ нь дурдсан хавсралтад нийцэх явдлыг хангана.

2. (а) Хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэгчдэд олгож байгаа дотоодын дэмжлэгийн аливаа арга хэмжээ, үүний дотор тэдгээр арга хэмжээнд оруулах өөрчлөлт болон цаашид нэвтрүүлэх аливаа арга хэмжээ нь энэхүү хэлэлцээрийн 2 дугаар хавсралтад дурдсан шалгуурыг хангахгүй байгаа, эсхүл энэхүү хэлэлцээрийн аливаа бусад заалтын үндсэн дээр бууралтаас чөлөөлөгдөх боломжгүй бол нийт ДЦХ -ийн талаарх гишүүний тооцоонд орсон байх.

(b) Гишүүний буултын жагсаалтын IV хэсэгт нийт ДЦХ -ийн тухай үүрэг амлалт байхгүй тохиолдолд тухайн гишүүн 6 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт дурдсан холбогдох доод *de minimis* түвшингээс илүү дэмжлэгийг хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэгчдэд олгохгүй.

V ХЭСЭГ

8 дугаар зүйл

Экспортын өрсөлдөөний талаархи үүрэг амлалт

Гишүүн бүр энэхүү хэлэлцээр болон тухайн гишүүний буултын жагсаалтад заасан үүрэг амлалттай тохирч байгаагаас өөр тохиолдолд экспортын татаас олгох үүрэг хүлээхгүй.

9 дүгээр зүйл

Экспортын татаасын талаархи үүрэг амлалт

1. Энэхүү хэлэлцээрийн дагуу бууруулах үүрэг амлалтад дор дурдсан экспортын татаас хамрагдана:

засгийн газар, эсхүл түүний агентлагуудаас биет байдлаар хийж буй төлбөрийг оролцуулан пүүс, аж үйлдвэрийн салбар, хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэгчид, тийм бүтээгдэхүүний хоршоолол, эсхүл бусад нийгэмлэг, эсхүл маркетингийн байгууллагад экспортын хэрэгжилттэй холбогдуулан олгож буй шууд татаас;

(b) засгийн газар, эсхүл түүний агентлагуудаас хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүний арилжааны бус нөөцөөс ижил бүтээгдэхүүнд дотоодын зах зээл дээр худалдан авагчид төлдөг харьцуулсан үнээс доогуур үнээр худалдах, эсхүл экспортлохыг санал болгох;

(c) хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүний экспорттой холбогдсон засгийн газрын дэмжлэгтэй хэрэгжүүлж буй төлбөр. Энэ нь төрийн сангаас гарч байгаа эсэхээс үл хамаарах бөгөөд үүний дотор тухайн хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүн, эсхүл экспортын бүтээгдэхүүнийг үйлдвэрлэхэд ашигласан

хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүнд ногдуулсан хураамжаас бүрдүүлсэн санхүүжилт хамаарна;

- (d) ачих, буулгах ажил, бүтээгдэхүүний чанарыг сайжруулах болон боловсруулалтын бусад зардал, түүнчлэн олон улсын тээвэр, фрахтын зардлыг оролцуулан хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүнийг экспортлох маркетингийн зардлыг бууруулахад зориулан олгох татаас (экспортын хөгжлийг дэмжихэд өргөн хэрэглэдэг болон зөвлөгөө өгөх үйлчилгээнээс бусад);
- (e) экспортын бараа нийлүүлэхэд зориулан экспортын бус ачааны тээврийнхтэй харьцуулахад илүү таатай нөхцөлөөр засгийн газраас тогтоосон буюу эрх олгосон дотоодын тээврийн тариф;

хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүнийг экспортын бүтээгдэхүүнд хамруулахтай холбогдсон татаас;

- 2. (a) Дээр дурдсан (b) дэд хэсэгт зааснаас бусад тохиолдолд гишүүний буултын жагсаалтад тодорхойлсон хэрэгжүүлэх хугацааны жил бүрийн экспортын татаасын үүрэг амлалтын түвшин нь энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт дурдсан экспортын татаасын хувьд дор дурдсаныг илэрхийлнэ:
 - (i) төсвийн зардлыг бууруулах үүрэг амлалтын хувьд тийм татаасын зардлын дээд хэмжээ нь тухайн жилд тухайн хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүн, эсхүл бүлэг бүтээгдэхүүнд олгох ёстой, эсхүл олгосон татаас; болон
 - (ii) экспортын тоо хэмжээг бууруулах үүрэг амлалтын хувьд хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүн, эсхүл бүлэг бүтээгдэхүүний дээд тоо хэмжээ нь экспортын тийм татаасыг тухайн жилд олгож болох хязгаар байна.
- (b) Хэрэгжүүлэх хугацааны хоёрдохоос эхлэн тав дахь аль ч жилд аливаа гишүүн дээр дурдсан 1 дэх хэсэгт заасан экспортын татаасыг гишүүний буултын жагсаалтын IV хэсэгт заасан бүтээгдэхүүн, эсхүл бүлэг бүтээгдэхүүний хувьд:
 - (i) тухайн татаасын төсвийн зардлын нийт дүн нь хэрэгжүүлэх хугацааны эхнээс тухайн жилийг дуусталх хугацаанд тухайн гишүүний буултын жагсаалтад дурдсан жилийн үүрэг амлалтын түвшинг бүрэн биелүүлсний үр дүнд бий болох нийт дүнгээс төсвийн тийм санхүүжилтийн үндсэн хугацааны түвшингийн 3 хувиас илүү гарахгүй;
 - (ii) тухайн экспортын татаасыг ашигласан экспортын нийт тоо хэмжээ нь хэрэгжүүлэх хугацааны эхнээс тухайн жилийг тухайн гишүүний буултын жагсаалтад дурдсан жилийн тоо хэмжээний холбогдох үүрэг амлалтын түвшинг бүрэн биелүүлсний үр дүнд бий болох экспортын

нийт тоо хэмжээний үндсэн хугацааны тоо хэмжээний 1.75 хувиас илүү гарахгүй;

- (iii) хэрэгжүүлэх нийт хугацааны туршид экспортын татаас олгож буй тийм экспортын татаасын төсвийн зардлын нийт дүн болон экспортын тоо хэмжээ нь тухайн гишүүний буултын жагсаалтад дурдсан жилийн холбогдох үүрэг амлалтын түвшинг бүрэн биелүүлсний үр дүнд бий болсон нийт дүнгээс илүү гарахгүй;
- (iv) тийм татаас олгож байгаа гишүүний экспортын татаас болон экспортын тоо хэмжээний төсвийн зардал нь хэрэгжүүлэх хугацааны эцэст үндсэн хугацаа болох 1986 - 1990 оны түвшингийн холбогдох оны 64 буюу 79 хувиас илүү гарахгүй. Хөгжиж буй орны хувьд энэхүү үзүүлэлт нь холбогдох оны 76 буюу 86 хувиас илүү гарахгүй

байх тохиолдолд аль нэг жилд нь тухайн жилийн үүрэг амлалтын түвшинг тогтоосон хэмжээнээс илүүгээр олгож болно.

3. Экспортын татаасын хамрах хүрээг хязгаарлахтай холбогдсон үүрэг амлалтыг буулын жагсаалтад дурдсанаар авч үзнэ.

4. Хэрэгжүүлэх хугацааны туршид хөгжиж буй гишүүн улсууд дээр дурдсан I дэх хэсгийн (d) болон (e) дэд хэсэгт дурдсан экспортын татаасын хувьд үүрэг амлалтыг биелүүлэхийг шаардахгүй боловч эдгээрийг бууруулах үүрэг амлалтыг тойрон гарах байдлаар хэрэглэхгүй.

10 дугаар зүйл

Экспортын татаасын үүрэг амлалтаас тойрч гарахаас урьдчилан сэргийлэх

1. 9 дүгээр зүйлийн I дэх хэсэгт дурдаагүй экспортын татаасыг экспортын татаасын үүрэг амлалтаас тойрч гарахад хүргэх, эсхүл тийм занал учруулах байдлаар хэрэглэхгүй бөгөөд арилжааны бус хэлцэл нь мөн тийм үүрэг амлалтыг тойрч гарахад ашиглагдах ёсгүй.

2. Гишүүд экспортын зээл, экспортын зээлийн баталгаа, эсхүл даатгалын хөтөлбөрийн заалтыг зохицуулах талаар олон улсын хэмжээнд тохиролцсон дүрэм боловсруулах чиглэлээр ажиллах үүрэг хүлээх бөгөөд тийм дүрмийг тохиролцсоны дараа зөвхөн тэдгээр дүрэмд нийцүүлэн экспортын зээл, экспортын зээлийн баталгаа олгох буюу даатгалын хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх ёстой.

3. Бууруулах үүрэг амлалтын түвшингээс илүүгээр экспортлосон аливаа тоо хэмжээ нь татаасанд хамаарагдаагүй хэмээн батлаж буй аливаа гишүүн нь тухайн экспортын тоо хэмжээний хувьд 9 дүгээр зүйлд дурдсан эсэхээс үл шалтгаалан экспортын ямар ч татаас олгоогүй гэдгийг нотлох ёстой.

4. Олон улсын хүнсний тусламжийн хандивлагч гишүүд:

- (a) олон улсын хүнсний тусламж олгох нь шууд, эсхүл шууд бусаар тусламж хүлээн авагч улсад оруулах хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүний арилжааны экспорттой холбогдох ёсгүй;
- (b) олон улсын хүнсний тусламжийн хэлцэл, үүний дотор мөнгөн хэлбэртэй хоёр талын хүнсний тусламж нь ХХААБ-ын “Үлдэгдэл бүтээгдэхүүнийг шилжүүлэх болон зөвлөлдөх үүргийн зарчим”-ын дагуу хэрэгжих бөгөөд тэр нь шаардлагатай үед Маркетингийн жирийн шаардлагын системийг өөртөө агуулах; бөгөөд
- (c) тийм тусламжийг боломжийн хэрээр буцалтгүй тусламжийн бүрэн хэлбэрээр, эсхүл Хүнсний тусламжийн 1986 оны конвенцийн 4 дүгээр зүйлд дурдсан нөхцөлөөс багагүй тааламжтай нөхцлөөр олгогдох явдлыг тус тус хангана.

11 дүгээр зүйл

Нэгдмэл бүтээгдэхүүн

Ямар ч тохиолдолд хөдөө аж ахуйн хагас боловсруулсан нэгдмэл бүтээгдэхүүний нэгж бүрт төлсөн татаас нь тухайн хагас боловсруулсан бүтээгдэхүүнийг тэр чигээр нь экспортлосон тохиолдолд төлбөл зохих экспортын татааснаас илүү гарах ёсгүй.

VI ХЭСЭГ

12 дугаар зүйл

Экспортын хориг болон хязгаарлалтын тухай дүрэм

1. Хэрэв аливаа гишүүн 1994 оны ТХЕХ—ийн 11 дүгээр зүйлийн 2 (a) хэсгийн дагуу хүнсний зүйлийн экспортод аливаа шинэ хориг, эсхүл хязгаарлалт тогтоож байгаа бол тухайн гишүүн дараахь нөхцөлийг биелүүлэх ёстой:

- (a) экспортын хориг, эсхүл хязгаарлалт тогтоож байгаа гишүүн нь тухайн хориг, эсхүл хязгаарлалтын импортлогч гишүүний хүнсний аюулгүй байдалд үзүүлэх үр дагаварыг зохих ёсоор тооцох ёстой;
- (b) аливаа гишүүн экспортын хориг, эсхүл хязгаарлалт тогтоохоосоо өмнө Хөдөө аж ахуйн хороонд тухайн арга хэмжээний шинж чанар болон үргэлжлэх хугацааны талаархи мэдээллийг агуулсан мэдэгдлийг бичгээр, аль болохоор эртнээс өгөх ёстой бөгөөд тухайн арга хэмжээтэй холбоотой аливаа асуудалд импортлогчийн хувьд үлэмж сонирхолтой аливаа бусад гишүүнтэй хүсэлтээр нь зөвлөлдөж байна. Экспортын тийм хориг, эсхүл хязгаарлалт тогтоож байгаа гишүүн аливаа гишүүнийг хүсэлтээр нь шаардлагатай бүх мэдээллээр хангана.

2. Энэ зүйлийн заалтыг хэрэв хүнсний холбогдох бүтээгдэхүүний цэвэр экспортлогч хөгжиж буй гишүүн улсын зүгээс тухайн арга хэмжээг аваагүй бол аливаа хөгжиж буй гишүүн улсын хувьд хэрэглэхгүй.

VII ХЭСЭГ

13 дугаар зүйл

Зохих ёсны хязгаарлалт

1994 оны ТХЕХ, Татаас болон саармагжуулах арга хэмжээний тухай хэлэлцээр (цаашид энэ зүйлд “Татаасын хэлэлцээр” гэнэ)-ийн заалтыг үл харгалзан хэрэгжүүлэх хугацааны туршид:

- (a) Энэхүү хэлэлцээрийн 2 дугаар хавсралтын заалттай бүрэн нийцэж байгаа дотоодын дэмжлэгийн арга хэмжээ нь:
 - (i) саармагжуулах татвар⁴ нэвтрүүлэх үндэслэл болохгүй гэж тооцохуйц татаас;
 - (ii) 1994 оны ТХЕХ -ийн 16 дугаар зүйл болон Татаасын хэлэлцээрийн III хэсэгт үндэслэсэн үйл ажиллагааг үл хэрэглэх тохиолдолыг бүрдүүлэхүйц; болон
 - (iii) 1994 оны ТХЕХ -ийн 2 дугаар зүйлийн дагуу 1994 оны ТХЕХ -ийн 23 дугаар зүйлийн 1 (b) хэсгийн агуулгаар бусад гишүүнд олгосон тарифын буултын зөрчилгүйгээр хүчингүй болох, эсхүл ашгийг бууруулах явдалд үндэслэсэн үйл ажиллагааг үл хэрэглэх тохиолдолыг хангахуйц байвал зохино.
- (b) Гишүүн бүрийн буултын жагсаалтад тусгагдсан, 5 дахь хэсгийнх нь шаардлагад нийцсэн шууд төлбөрийг оролцуулан энэхүү хэлэлцээрийн 6 дугаар зүйлийн заалттай бүрэн нийцсэн дотоодын дэмжлэгийн арга хэмжээ, түүнчлэн *de minimis* түвшингийн хүрээний болон 6 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн дагуух дотоодын дэмжлэг нь:
 - (i) 1994 оны ТХЕХ-ийн 6 дугаар зүйл болон Татаасын хэлэлцээрийн V хэсгийн дагуу хохирол, эсхүл түүний заналхийлэл тогтоогдоогүй бол саармагжуулах татвар ногдуулахаас чөлөөлөгдөх аливаа саармагжуулах татварыг нэвтрүүлэхтэй холбогдсон мөрдөн шалгах ажиллагааг эхлэхэд зохих ёсоор хүлээцтэй хандах ёстой;
 - (ii) Тухайн арга хэмжээг хэрэгжүүлэх явдал нь 1992 оны маркетингийн жилийн туршид үзүүлж байсан дэмжлэгийн хэмжээнээс илүү

⁴ “Саармагжуулах татвар” гэдэг нь энэ зүйлд заасны дагуу 1994-ийн ТХЕХ-ийн 6 дугаар зүйл, Татаас болон саармагжуулах арга хэмжээний тухай хэлэлцээрийн V хэсэгт заасан татварыг хэлнэ.

дэмжлэгийг тодорхой бүтээгдэхүүнд үзүүлэхэд хүргэхгүй тохиолдолд 1994 оны ТХЕХ-ийн 16 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, эсхүл Татаасын хэлэлцээрийн 5 болон 6 дугаар зүйлд үндэслэсэн арга хэмжээнд хамаарахгүй;

- (iii) Тухайн арга хэмжээг хэрэгжүүлэх явдал нь 1992 оны маркетингийн жилийн туршид үзүүлж байсан дэмжлэгийн хэмжээнээс илүү дэмжлэгийг тодорхой бүтээгдэхүүнд үзүүлэхэд хүргэхгүй тохиолдолд 1994 оны ТХЕХ -ийн 2 дугаар зүйлийн дагуу 1994 оны ТХЕХ-ийн 23 дугаар зүйлийн 1 (b) хэсгийн агуулгаар бусад гишүүнд олгосон тарифын буултыг зөрчихгүйгээр хүчингүй болох, эсхүл давуу нөхцөлийг бууруулах явдалд үндэслэсэн үйл ажиллагаанд хамаарахгүй.
- с) Гишүүн бүрийн буултын жагсаалтад тусгагдсан бөгөөд энэхүү хэлэлцээрийн 5 дугаар бүлгийн холбогдох заалтад бүрнээ нийцэж буй экспортын татаас нь:
 - (i) 1994 оны ТХЕХ-ийн 6 дугаар зүйл болон Татаасын тухай хэлэлцээрийн V хэсгийн дагуух үнийн хэмжээ, үр дагавар, эсхүл цаашдын нөлөөлөлд үндэслэсэн хохирол, эсхүл түүний заналхийлэл үүсгэж байгаа тохиолдолд л гагцхүү саармагжуулах татварыг нэвтрүүлэхтэй холбогдсон мөрдөн шинжлэх ажиллагааг эхлэхэд зохих ёсны хүлээцтэй хандвал зохино;
 - (ii) 1994 оны ТХЕХ-ийн 16 дугаар зүйл, эсхүл Татаасын Хэлэлцээрийн 3, 5 болон 6 дугаар зүйлийн дагуу хэрэгжүүлж буй арга хэмжээнд үл хамаарна.

VIII ХЭСЭГ

14 дүгээр зүйл

Эрүүл ахуй, ургамлын эрүүл ахуйн арга хэмжээ

Гишүүд эрүүл ахуй, ургамлын эрүүл ахуйн арга хэмжээг хэрэглэх тухай хэлэлцээрийг хүчин төгөлдөр болгохоор тохиролцов.

IX ХЭСЭГ

15 дугаар зүйл

Тусгай болон ялгавартай нөхцөл

1. Ялгавартай болон илүү тааламжтай нөхцөлийг хөгжиж буй гишүүн улсуудад олгох нь хэлэлцээний салшгүй хэсэг гэдгийг хүлээн зөвшөөрч, энэхүү хэлэлцээрийн холбогдох

заалтад тусгагдсан бөгөөд буулт болон үүрэг амлалтын жагсаалтад заагдсаны дагуу эдгээр орны үүрэг амлалтын хувьд тусгай болон ялгавартай нөхцөл олгох явдлыг хангана.

2. Хөгжиж буй орнууд бууруулах үүрэг амлалтыг 10 жил хүртэлх хугацаанд хэрэгжүүлэх уян хатан боломжтой байна. Нэн буурай хөгжилтэй орнуудаас бууруулах үүрэг амлалт авахыг шаардахгүй.

Х ХЭСЭГ

16 дугаар зүйл

Нэн буурай хөгжилтэй болон хүнсний цэвэр импортлогч хөгжиж буй орнууд

1. Хөгжингүй гишүүн орнууд нь нэн буурай хөгжилтэй болон хүнсний цэвэр бүтээгдэхүүн импортлогч хөгжиж буй орнуудын шинэчлэлийн хөтөлбөрт болзошгүй сөрөг нөлөө үзүүлэхтэй холбогдсон арга хэмжээний тухайд шийдвэрийн хүрээнд тусгагдсан үйл ажиллагаа хэрэгжүүлнэ.

2. Хөдөө аж ахуйн хороо нь энэ шийдвэрийн биелэлтэд зохих ёсоор хяналт тавьж байна.

ХІ ХЭСЭГ

17 дугаар зүйл

Хөдөө аж ахуйн хороо

Үүгээр Хөдөө аж ахуйн хороог байгуулж байна.

18 дугаар зүйл

Үүрэг амлалтын хэрэгжилтийн явцыг хянан үзэх

1. Уругвайн үе шатны шинэчлэлийн хөтөлбөрийн хүрээнд тохиролцсон үүрэг амлалтын хэрэгжилтийн явцыг Хөдөө аж ахуйн хороо хянан үзэж байна.

2. Үүрэг амлалтын биелэлтийн явцыг хянан үзэх үйл ажиллагаа нь тухайн асуудлаар, тогтоосон давтамжит хугацаанд гишүүдээс хийсэн мэдэгдэл болон хянан үзэх үйл ажиллагаанд тус дөхөм үзүүлэхийн тулд нарийн бичгийн дарга нарын газраас бэлдэхээр шаардсан тойм баримт бичгийн үндсэн дээр хэрэгжих ёстой.

3. 2 дахь хэсгийн дагуу гаргавал зохих мэдэгдлээс гадна бууруулахаас чөлөөлөхийг шаардаж байгаа дотоодын дэмжлэгийн аливаа шинэ арга хэмжээ, эсхүл мөрдөж байгаа арга хэмжээг өөрчлөх гэж байгаа талаар нэн даруй мэдэгдэх ёстой. Энэхүү мэдэгдэлд шинэ, эсхүл өөрчилж байгаа арга хэмжээний талаарх тодорхой нарийвчилсан үзүүлэлтүүд болон 6 дугаар зүйл, эсхүл 2 дугаар хавсралтын аль нэгэнд нь заасан шалгуурт нийцэж байгаа эсэхийг тусгана.

4. Хянан үзэх үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхдээ гишүүд мөнгөний ханшийн хэт уналт, аливаа гишүүний дотоодын дэмжлэгийн үүрэг амлалтаа мөрдөх боломжид үзүүлэх нөлөөлөлд зохих анхаарал тавибал зохино.

5. Гишүүд энэхүү хэлэлцээрийн дагуу авсан экспортын татаасын талаархи үүрэг амлалтынхаа хүрээнд Хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүний дэлхий нийтийн худалдааны хэвийн өсөлтөд оролцох өөрийн оролцооны хувьд Хөдөө аж ахуйн хорооны хүрээнд жил бүр зөвлөлдөж байхаар тохиролцсон болно.

6. Хянан үзэх үйл ажиллагаа нь гишүүдэд энэхүү хэлэлцээрт тусгагдсан шинэчлэлийн хөтөлбөрийн дагуу үүрэг амлалтаа хэрэгжүүлэхтэй холбогдол бүхий аливаа асуудал хөндөх боломжийг олгоно.

Аливаа гишүүн бусад гишүүнээс мэдээлэх нь зохистой гэж үзсэн аливаа арга хэмжээнд Хөдөө аж ахуйн хорооны анхаарлыг хандуулж болно

19 дүгээр зүйл

Зөвлөлдөөн болон маргаан шийдвэрлэх

1994 оны ТХЕХ-ийн 22 болон 23 дугаар зүйлийн заалтыг Маргаан шийдвэрлэх тухай харилцан ойлголцох баримт бичигт боловсруулан хэрэглэсний дагуу энэхүү хэлэлцээрийн дагуу хийгдэх зөвлөлдөөн болон гарсан маргаанд хэрэглэнэ.

XII ХЭСЭГ

20 дугаар зүйл

Шинэчлэлийн явцыг үргэлжлүүлэх

Суурь шинэчлэлд хүргэх дэмжлэг болон хамгаалалтыг үлэмж тогтвортой бууруулах урт хугацааны зорилтыг хэрэгжүүлэх явдал нь тасралтгүй үйл ажиллагаа гэдгийг хүлээн зөвшөөрч гишүүд энэхүү үйл ажиллагааг үргэлжлүүлэх хэлэлцээг хэрэгжүүлэх хугацаа дуусахаас нэг жилийн өмнө эхлүүлэхээр тохиролцсон бөгөөд чингэхдээ дараахь зүйлийг анхааралдаа авна:

- (a) бууруулах үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлэх талаар энэ өдрийг хүртэл хуримтлуулсан туршлага;
- (b) бууруулах үүрэг амлалтын хөдөө аж ахуйн салбарын дэлхийн худалдаанд үзүүлэх нөлөөлөл;
- (c) худалдааны бус арга хэмжээ, хөгжиж буй гишүүн улсуудад үзүлж буй тусгай болон ялгавартай нөхцөл, түүнчлэн шударга, зах зээлд чиглэсэн хөдөө аж ахуйн худалдааны систем тогтоох зорилт болон энэхүү хэлэлцээрийн оршил хэсэгт дурдсан бусад зорилт, холбогдох асуудал; болон

дээр дурдсан урт хугацааны зорилтыг хэрэгжүүлэхэд цаашид шаардагдах үүрэг амлалт.

XIII ХЭСЭГ

21 дүгээр зүйл

Төгсгөлийн заалт

1. ДХБ –ын тухай хэлэлцээрийн Хавсралт 1А-д дурдсан ТХЕХ болон бусад олон талт худалдааны хэлэлцээрийн заалтыг энэхүү хэлэлцээрийн заалтыг дагаж мөрдөх замаар хэрэглэнэ.

Энэхүү хэлэлцээрийн хавсралтууд нь үүгээр энэхүү хэлэлцээрийн салшгүй хэсэг болсон болно.

ХАВСРАЛТ I

ХАМРАГДАХ БҮТЭЭГДЭХҮҮН

1. Энэхүү хэлэлцээр нь дараахь бүтээгдэхүүнийг хамарна:

- (i) УС-ийн загас, загасан бүтээгдэхүүнээс бусад 1-24 дүгээр бүлэг, түүнээс гадна*
- (ii)
УС -ийн код	2905.43	(маннитол)
УС -ийн код	2905.44	(сорбитол)
УС -ийн зүйл	3301	(эфирийн тос)
УС -ийн зүйл	3501-ээс 3505	(альбумын бодисууд, хувиргасан бусад цардуул, цавуу)
УС -ийн код	3809.10	(будаг заслын бодис)
УС -ийн код	3823.60	(сорбитол бусад бүтээгдэхүүн)
УС -ийн зүйл	4101-ээс 4103	(түүхий арьс, шир)
УС -ийн зүйл	4301	(ангийн үс, түүхий)
УС -ийн зүйл	50.01-ээс 50.03	(түүхий торго, хаягдал)
УС -ийн зүйл	51.01-ээс 51.03	(амьтаны ноос, хялгас)
УС -ийн зүйл	52.01-ээс 52.03	(түүхий хөвөн, хаягдал, самнасан хөвөн)
УС -ийн зүйл	53.01	(түүхий маалинга)
УС -ийн зүйл	53.02	(түүхий олс)

2. Дээр дурдсан нь Ариун цэвэр, ургамлын ариун цэврийн арга хэмжээг хэрэглэх тухай хэлэлцээрийн хамрах бүтээгдэхүүний жагсаалтыг хязгаарлах ёсгүй.

* Хаалтад байгаа барааны тодорхойлолт нь заавал бүрэн байх ёсгүй.

ХАВСРАЛТ 2

ДОТООДЫН ДЭМЖЛЭГ: БУУРУУЛАХ ҮҮРЭГ АМЛАЛТААС ЧӨЛӨӨЛӨХ ҮНДЭСЛЭЛ

1. Бууруулах үүрэг амлалтаас чөлөөлөх шаардлагатай дотоодын дэмжлэгийн арга хэмжээ нь худалдааг бүснүүлэх, үйлдвэрлэлд таатай бус үр дагаваргүй байх, эсхүл тэр нь хамгийн бага хэмжээнд байх үндсэн шаардлагатай нийцэх ёстой. Ийнхүү чөлөөлөх шаардлагатай бүх арга хэмжээ нь дор дурдсан үндсэн шалгуурт нийцэж байх ёстой:

- (a) дурдсан дэмжлэгийг улсын төсвөөс санхүүжүүлж буй засгийн газрын хөтөлбөр (засгийн газрын баттай төлөх орлогыг оролцуулан)-өөс үзүүлэх бөгөөд хэрэглэгчийн хөрөнгийг дайчлахгүй; болон
- (b) дурдсан дэмжлэг нь үйлдвэрлэгчдийн үнийг дэмжих үр дагаваргүй байх бөгөөд дор дурдсан тодорхой шалгуур, нөхцөлийг хангасан байвал зохино.

Үйлчилгээ үзүүлэх засгийн газрын хөтөлбөр

2. Нийтлэг шинжтэй үйлчилгээ

Энэ төрлийн арга хэмжээ нь хөдөө аж ахуй, эсхүл хөдөөгийн оршин суугчдад үйлчилгээ үзүүлэх, эсхүл хөнгөлөлт олгох хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх зардал (эсхүл, баттай төлөгдөх орлого)-ыг багтаана. Энэ нь хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэгчид, эсхүл боловсруулагчдад олгож буй шууд төлбөрийг багтаах ёсгүй. Тийм хөтөлбөр нь дараачь жагсаалтыг хамрах боловч зөвхөн түүгээр хязгаарлагдахгүй бөгөөд дээр дурдсан I дэх хэсгийн нийтлэг шалгуур болон дор дурдсан тодорхой нөхцөлийг хангах ёстой:

- (a) шинжлэх ухаан, үүний дотор ерөнхий судалгаа, хүрээлэн байгаа орчныг хамгаалах хөтөлбөртэй холбоотой судалгаа болон тодорхой бүтээгдэхүүний талаархи судалгааны хөтөлбөр;
- (b) нийтлэг болон тодорхой бүтээгдэхүүнд хамаарах хортон шавьж болон өвчинтэй тэмцэх тэмцэл, тухайлбал урьдчилан сэргийлэх тогтолцоо, хөл хорих болон устгал зэргийг хамарсан хортон шавьж болон өвчний хяналт;
- (c) ерөнхий болон мэргэжлийн сургалтыг оролцуулсан боловсон хүчин бэлтгэх үйлчилгээ;
- (d) үйлдвэрлэгчид, хэрэглэгчдэд мэдээлэл дамжуулах болон судалгааны үр дүнг хүргэхэд тус дөхөм үзүүлэх хэрэгслийг оролцуулсан мэдээлэл тараах болон зөвлөгөө өгөх үйлчилгээ;
- (e) ерөнхий хяналт шалгалтын үйлчилгээ болон тодорхой бүтээгдэхүүний эрүүл мэнд, аюулгүй байдлын шинжилгээ, эсхүл чанар болон стандартын ялгалтыг оролцуулсан хяналт шалгалтын үйлчилгээ;

- (f) зах зээлийн мэдээлэл, зөвлөгөө болон тодорхой бүтээгдэхүүний шилжих хөдөлгөөнийг оролцуулсан боловч худалдагч өөрийн худалдах үнийг бууруулах, эсхүл худалдан авагчид эдийн засгийн шууд ашиг олгох байдлаар ашиглаж болох тодорхой бус зорилготой зардлыг оруулаагүй маркетингийн болон барааны хөдөлгөөнтэй холбоотой үйлчилгээ; болон
- (g) дэд бүтцийн үйлчилгээ, үүнд: сахилгаан хангамж, зам болон тээврийн бусад байгууламж, зах зээлийн болон боомтын тоног төхөөрөмж, усан хангамж, далайн буюу усан хоолойн төсөл болон хүрээлэн байгаа орчныг хамгаалах хөтөлбөртэй уялдсан дэд бүтцийн ажил орно. Бүхий л тохиолдолд зардал нь зөвхөн хөрөнгө оруулалтын тоног төхөөрөмж, эсхүл байгууламжид чиглэгдэх ёстой бөгөөд нийтийн хэрэглээний үйлчилгээний шугамаас бусад фермерийн аж ахуйн хүрээний дэд бүтцийн татаас энд орохгүй. Материал болон ашиглалтын зардлыг нөхөх татаас, эсхүл хөнгөлөлттэй хэрэглэгчээс авах хураамж энд орохгүй.

3. Хүнсний аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор улсын нөөц бүрдүүлэх⁵

Үндэсний хууль тогтоомжилд заасан хүнсний аюулгүй байдлыг хангах хөтөлбөрийн салшгүй хэсгийг бүрдүүлж буй хүнсний нөөцийг хуримтлуулж хадгалахтай холбогдсон зардал (эсхүл, баттай төлөгдөх орлого). Хүнсний бүтээгдэхүүний хувийн хэвшлийн агуулахуудад үзүүлж байгаа засгийн газрын тусламж нь тухайн хөтөлбөрт хамаарна.

Тийм нөөцийн хэмжээ болон бүрдүүлэлт нь зөвхөн хүнсний аюулгүй байдалтай холбогдуулан урьдчилан тодорхойлсон зорилтод нийцэж байх ёстой. Нөөцийг бүрдүүлэх болон хуваарилах үйл ажиллагаа нь санхүүгийн зардлын талаасаа ил тод байх ёстой. Засгийн газар хүнсний бүтээгдэхүүнийг тухайн үеийн зах зээлийн үнээр худалдан авах бөгөөд улсын нөөцөөс худалдахдаа тухайн чанарын тодорхой бүтээгдэхүүний дотоодын зах зээлийн тухайн үеийн үнээс доогуур биш үнийг ашиглана.

4. Дотоодын хүнсний тусламж⁶

Хүн амын хэрэгцээтэй хэсэгт дотоодын хүнсний тусламж үзүүлэх зардал, эсхүл (баттай төлөгдөх орлого)

⁵ Энэхүү хавсралтын 3 дахь хэсгийн зорилгод хөгжиж буй орнуудын хүнсний аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор нөөц бүрдүүлэх засгийн гарын хөтөлбөр нь ил тод байдлаар, албан ёсоор зарласан бодит шалгуур, эсхүл чиглэлийн дагуу хэрэгжих бөгөөд энэ хэсгийн заалтад нийцэж байгаа гэж тооцогдоно. Хүнсний аюулгүй байдлыг хангахын тулд хүнсний нөөцийг зохицуулалттай үнээр худалдан авч, тавьж ологж буй хөтөлбөр ч энд хамаарч болох бөгөөд худалдан авсан үнэ болон лавлагааны гадаад үнийн хоорондын ялгаа нь ДЦХ-ээр тооцогдсон байвал зохино.

⁶ Энэхүү хавсралтын 3 болон 4 дэх хэсгийн зорилгоор хөгжиж буй орнуудын хотын болон хөдөөгийн ядуурлын хүнсний хэрэгцээг хангах зорилгоор татаастай үнээр байнгын үндсэн дээр ухаалаг үнээр хийх хүнсний хангамжийг энэ хэсгийн заалттай тохирч байгаа гэж үзнэ.

Хүнсний тусламж авах эрх нь хоол хүнстэй холбогдуулан тодорхой тогтоосон шалгуураар хэрэгжинэ. Тийм тусламжийг хүнсний бүтээгдэхүүнийг сонирхогч этгээдэд шууд нийлүүлэх, эсхүл хүнсний зүйлийг хүлээн авагч нь бүтээгдэхүүнийг зах зээлийн, эсхүл татаастай үнээр авахад зориулсан санхүүжилтийн хэлбэрээр олгоно. Засгийн газар бүтээгдэхүүнийг зах зээлийн мөрдөгдөж буй үнээр худалдан авах бөгөөд тусламжийг санхүүжүүлэх болон захиран зарцуулах явдал нь ил тод байна.

5. Үйлдвэрлэгчид шууд хийх төлбөр

Үйлдвэрлэгчид шууд хийх төлбөрийн замаар олгож буй дэмжлэг (эсхүл, биет байдлаар хийх төлбөрийг оролцуулан баттай төлөгдөх орлого)-ийн хувьд бууруулах үүрэг амлалтаас чөлөөлөхийг хүсэх бөгөөд тэрээр дээр дурдсан 1 дэх хэсэгт заасан үндсэн шалгуур болон дор урдсан 6-13 дахь хэсэгт заасан шууд хийх төлбөрийн бие даасан төрөлд хэрэглэх тодорхой шалгуурт нийцэх ёстой. Хэрэв 6-13 дахь хэсэгт зааснаас бусад шууд төлбөрийн аливаа мөрдөгдөж буй болон шинэ төрлийн хувьд бууруулахаас чөлөөлөх явдал нь 1 дэх хэсэгт дурдсан нийтлэг шалгуурт нэмэлт болгосон 6 (b)-ээс (e) хэсэгт дурдсан шалгууртай нийцэж байх ёстой.

6. Орлогын “холбоогүй” дэмжлэг

- (a) Тийм төлбөрийн эрх нь орлого, үйлдвэрлэгч, эсхүл газар эзэмшигчийн эрх зүйн байдал, үйлдвэрлэлийн хүчин зүйл, эсхүл үйлдвэрлэлийн түвшин зэргийн тухайд тодорхой суурь хугацаагаар хязгаарлан тогтоосон шалгуурт тулгуурлана;
- (b) Аливаа тухайн жилийн тийм төлбөрийн хэмжээ нь тухайн үйлдвэрлэгчийн суурь хугацаанаас хойш аль ч жилд үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүн (малын тоо толгойг оролцуулан) -ий нэр төрөл болон хэмжээнээс хамаарахгүй бөгөөд түүнд дээр тулгуурлах ёсгүй;
- (c) Аливаа тухайн жилийн тийм төлбөрийн хэмжээ нь суурь хугацаанаас хойш аль ч жилд үйлдвэрлэсэн аливаа бүтээгдэхүүний дотоодын, эсхүл дэлхийн зах зээлийн үнээс хамаарахгүй бөгөөд түүнд тулгуурлах ёсгүй;
- (d) Аливаа тухайн жилийн тийм төлбөрийн хэмжээ нь суурь хугацаанаас хойших аль ч жилийн үйлдвэрлэлд нөлөөлсөн хүчин зүйлээс хамаарахгүй бөгөөд түүнд тулгуурлах ёсгүй;
- (e) Тийм төлбөрийг авахад үйлдвэрлэл явуулсан байх шаардлагагүй.

7. Орлогын даатгал болон аюулгүй байдлыг хангах хөтөлбөрт оролцох засгийн газрын санхүүгийн оролцоо

- (a) Тийм төлбөрийн эрх нь дундаж нийг орлогын, эсхүл өмнөх гурван жилийн хугацаанд, эсхүл хамгийн өндөр, хамгийн бага үзүүлэлттэй жилүүдийг хассан өмнөх таван жилийн хугацааны үндсэн дээр тооцсон гурван жилийн, дүйцэх цэвэр орлого (тухайн, эсхүл ижил төрлийн хөтөлбөрөөр олсон

аливаа төлбөр орохгүй) -ын 30 хувиас хэтэрсэн (үүнд зөвхөн хөдөө аж ахуйгаас олсон орлогыг тооцно) орлогын алдагдлаар тодорхойлно. Энэ нөхцөлийг хангасан аливаа үйлдвэрлэгч тийм төлбөр авах эрхтэй;

- (b) Тийм төлбөрийн хэмжээ нь үйлдвэрлэгчийн тийм тусламж авах эрхтэй тухайн жилийн орлогын алдагдлын 70 хувиас дээшгүй байна;
- (c) Тийм аливаа төлбөрийн хэмжээ нь зөвхөн орлогоос хамаарах бөгөөд тэр нь тухайн үйлдвэрлэгчийн үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүний нэр төрөл, эсхүл хэмжээ (малын тоо толгойг оролцуулан), эсхүл тухайн бүтээгдэхүүний дотоодын, эсхүл дэлхийн зах зээлийн үнэ, эсхүл үйлдвэрлэлийн хүчин зүйлийн ашиглалтаас хамаарахгүй;
- (d) Хэрэв үйлдвэрлэгч тухайн нэг жилд энэ хэсэг болон 8 дахь хэсэг (байгалын гамшигийн үед туслах)-ийн үндсэн дээр төлбөр авч байгаа бол тийм төлбөрийн нийт хэмжээ нь үйлдвэрлэгчийн нийт алдагдлын 100 хувиас бага байна.

8. Байгалийн гамшигийн үед туслах замаар төлбөр (шууд хэрэгжүүлэх буюу ургачын даатгалын хөтөлбөрт оролцох засгийн газрын санхүүгийн оролцооны замаар) хийх

- (a) Тийм төлбөрийн эрх нь зөвхөн засгийн газрын байгууллагууд байгалийн, эсхүл түүнтэй адилтгах гамшиг (өвчин дэгдэх, хортон мэрэгчид халдварлах, цөмийн осол болон тухайн гишүүний нутаг дэвсгэр дээр дайн дэгдэх) тохиолдсон, эсхүл тохиолдоод байгааг албан ёсоор зөвшөөрсний дараа үүсэх бөгөөд өмнөх гурван жилийн түвшингийн үйлдвэрлэлийн дундаж түвшин, эсхүл хамгийн өндөр, хамгийн бага үзүүлэлттэй жилүүдийг хассан өмнөх таван жилийн хугацааны үндсэн дээр тооцсон гурван жилийн дундаж түвшиний 30 хувиас илүү гарсан үйлдвэрлэлийн алдагдлаар тодорхойлогдоно;
- (b) Гамшигтай холбогдуулан хийж буй төлбөрийг зөвхөн тухайн байгалийн гамшигийн улмаас учирсан орлого, малын тоо толгой (амьтны мал эмнэлгийн үйлчилгээний холбогдолтой төлбөрийг оролцуулан), газар, үйлдвэрлэлийн бусад хүчин зүйлийн алдагдлын хувьд хэрэглэнэ;
- (c) Төлбөр нь ирээдүйн бүтээгдэхүүний нэр төрөл, эсхүл тоо хэмжээнээс үл хамааран тийм алдагдлын нийт өртгөөс илүүгүй хэмжээгээр олгогдоно;
- (d) Байгалийн гамшигийн үед хийгдсэн төлбөр нь дээр дурдсан (b) шалгуурт тодорхойлсон цаашдын алдагдлаас урьдчилан сэргийлэх, эсхүл, зөөлрүүлэхэд шаардлагатай түвшингээс хэтрэхгүй;
- (e) Хэрэв үйлдвэрлэгч тухайн нэг жилд энэ хэсэг болон 7 дахь хэсэг (орлогын даатгал болон аюулгүй байдлыг хангах)-ийн үндсэн дээр төлбөр авч байгаа бол тийм төлбөрийн хэмжээ нь үйлдвэрлэгчийн нийт алдагдлын 100 хувиас хэтрэхгүй.

9. Үйлдвэрлэгчидийг өөрийн үйл ажиллагааг зогсооход хүргэх хөтөлбөрийн дагуу бүтцийн өөрчлөлт хийхэд дэмжлэг үзүүлэх

- (a) Тийм төлбөрийн эрх нь хөдөө аж ахуйн таваарын бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл эрхэлж байгаа этгээдийн үйл ажиллагаагааг зогсоох, эсхүл түүнийг хөдөө аж ахуйн бус салбарт шилжүүлэх явдлыг хөнгөвчлөхөд зориулсан хөтөлбөрийн хүрээнд тодорхой тогтоосон шалгуураар тодорхойлогдоно;
- (b) Төлбөр нь хүлээн авагчийн хөдөө аж ахуйн таваарын бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг бүрэн гүйцэд болон нэг мөр эцэслэн зогсоох явдлаас хамаарна.

10. Нөөц ашиглахыг зогсоох замаар бүтцийн өөрчлөлтөд дэмжлэг үзүүлэх

- (a) Тийм төлбөрийн эрх нь хөдөө аж ахуйн таваарын бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийн зорилгоор газар, эсхүл бусад нөөц (гэрийн малыг оролцуулан) -ийг ашиглахыг зогсооход чиглэсэн хөтөлбөрийн хүрээн дэх тодорхой тогтоосон шалгуураар тодорхойлогдоно;
- (b) Төлбөр нь хөдөө аж ахуйн таваарын бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийн хүрээнээс газрыг дор хаяж гурван жилээр гаргах, гэрийн малын хувьд тэдгээрийг нядлах, эсхүл нэг мөр бүрэн үгүй хийх;
- (c) Төлбөрийг хийхдээ тэдгээр газар болон бусад нөөцийг хөдөө аж ахуйн таваарын бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэхэд өөр хувилбараар ашиглахыг шаардах буюу тусгайлан заах ёсгүй;
- (d) Төлбөр нь үйлдвэрлэлд зориулан үлдээсэн газар, эсхүл бусад нөөцийг ашиглан үйлдвэрлэх бүтээгдэхүүний нэр төрөл, тоо хэмжээ, тэдгээр бүтээгдэхүүний дотоодын, эсхүл дэлхийн зах зээлийн үнийн алинаас нь ч хамаарахгүй.

11. Хөрөнгө оруулалтыг урамшуулах замаар бүтцийн өөрчлөлт хийхэд дэмжлэг үзүүлэх

- (a) Тийм төлбөрийн эрх нь бүтцийн хувьд бодитойгоор учирч буй хохиролтой уялдуулсан үйлдвэрлэгчийн үйл ажиллагааг санхүүгийн, эсхүл биет бүтцийн хувьд өөрчлөхөд чигэлсэн засгийн газрын хөтөлбөрийн хүрээнд тодорхой тогтоосон шалгуураар тодорхойлогдоно. Тийм төлбөрийн эрх нь мөн хөдөө аж ахуйн эдэлбэр газрыг хувьчлах талаарх засгийн газрын тодорхой хөтөлбөр дээр үндэслэж болно;
- (b) Аль ч жилийн тийм төлбөрийн хэмжээ нь дор дурдсан (c) шалгуурт тусгагдсанаас бусад тохиолдолд суурь хугацааны дараах аль ч жилд тухайн үйлдвэрлэгчийн үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүн (малын тоо толгойг оролцуулан)-ий нэр төрөл, эсхүл хэмжээнээс хамаарахгүй бөгөөд түүнд үндэслэх ёсгүй;

- (с) Тийм төлбөрийн хэмжээ нь суурь хугацааны дараа тухайн аливаа жилд үйлдвэрлэсэн ямар ч бүтээгдэхүүний дотоодын, эсхүл зах зээлийн үнээс хамаарахгүй бөгөөд түүгээр тодорхойлогдох ёсгүй;
- (d) Төлбөрийг зөвхөн хөрөнгө оруулалтыг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай, түүнд зориулсан хугацааны туршид олгоно;
- (e) Төлбөрийг хэрэгжүүлэх явдал нь ямар нэг тодорхой бүтээгдэхүүнийг үйлдвэрлэхгүй байхыг шаардахаас бусад тохиолдолд хүлээн авагч нь хөдөө аж ахуйн ямар бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх талаар үүрэг өгөх, эсхүл ямар нэг хэлбэрээр тодорхойлон заах ёсгүй;
- (f) Төлбөр нь бүтцийн холбогдолтой хохирлыг нөхөхөд шаардагдах хэмжээгээр хязгаарлагдана.

12. Хүрээлэн байгаа орчныг хамгаалах хөтөлбөрийн холбогдолтой төлбөр

- (a) Тийм төлбөрийн эрх нь хүрээлэн байгаа орчныг хамгаалах, эсхүл хэвээр хадгалах засгийн газрын тодорхой тогтоосон хөтөлбөрт оролцож байгаа байдлаар тодорхойлогдох бөгөөд үйлдвэрлэлийн арга, эсхүл шаардлагатай материалд холбогдох нөхцөлийг оролцуулан засгийн газрын тухайн хөтөлбөрт тусгагдсан тодорхой нөхцөлийг биелүүлж байгаа эсэхээс хамаарна;
- (b) Төлбөрийн хэмжээ нь засгийн газрын хөтөлбөрийг биелүүлэхтэй холбогдсон нэмэлт зардал, эсхүл орлогын алдагдлын хэмжээгээр хязгаарлагдана.

13. Бүс нутгийн тусламжийн хөтөлбөрийн төлбөр

- (a) Тийм төлбөрийн эрхийг гагцхүү тааламжгүй бүс нутаг дахь үйлдвэрлэгчид олгоно. Тийм бүс нутаг нь тодорхой тогтоосон газар зүйн бүс байж эдийн засаг, засаг захиргааны тодорхой шинжийг агуулахын дээр тухайн бүсийн хүндрэл нь түр зуурынхыг бодоход илүү ноцтой нөхцөл байдлаас үүдэн гарсан болох нь нотлогдсон, хууль болон хэм хэмжээ тогтоосон актад тодорхой тусгагдсан, хөндлөнгийн сонирхлоос ангид, бодит шалгуурын үндсэн дээр тааламжгүй хэмээн тооцогдох ёстой;
- (b) Тийм төлбөрийн хэмжээ нь суурь хугацааны дараа аль ч жилд тухайн үйлдвэрлэгчийн үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүн (малын тоо толгойг оролцуулан)-ний нэр төрөл, эсхүл хэмжээнээс хамаарахгүй бөгөөд түүгээр тодорхойлогдох ёсгүй боловч энэ бүтээгдэхүүнийг үйлдвэрлэлийн бууралттай холбогдоно;
- (с) Тийм төлбөрийн хэмжээ нь суурь хугацааны дараа аль ч жилд үйлдвэрлэсэн аливаа бүтээгдэхүүний дотоодын, эсхүл дэлхийн зах зээлийн үнээс хамаарахгүй бөгөөд түүгээр тодорхойлогдох ёсгүй;

- (d) Төлбөрийг зөвхөн тусламж авах эрх бүхий бүс нутгийн үйлдвэрлэгчид олгох бөгөөд гэхдээ тийм бүс нутгийн бүх үйлдвэрлэгчид нээлттэй байвал зохино;
- (e) Төлбөр нь үйлдвэрлэлийн хүчин зүйлтэй холбоотой нөхцөлд үйлдвэрлэлийн тухайн хүчин зүйлийн босго, түвшингээс давсан үзүүлэлттэй урвуу шатлалаар хийгдэх ёстой;
- (f) Төлбөр нь заасан нутаг дэвсгэрт хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүнийг үйлдвэрлэхтэй холбогдсон нэмэлт зардал, эсхүл орлогын алдагдлын хэмжээгээр хязгаарлагдана.

ХАВСРАЛТ 3

ДОТООДЫН ДЭМЖЛЭГ: ДЭМЖЛЭГИЙН ЦОГЦ ХЭМЖҮҮРИЙН ТООЦОО

1. Дэмжлэгийн цогц хэмжүүр (ДЦХ)-ийг 6 дугаар зүйлийн заалтын дагуу тодорхойлохдоо зах зээлийн үнийн дэмжлэг, хориглоогүй шууд төлбөр, эсхүл бууралтын үүрэг амлалтын дагуу чөлөөлөөгүй бусад татаас (“хориглоогүй бусад арга хэмжээ”) олгогдож байгаа хөдөө аж ахуйн тусгайлсан дэмжлэгтэй үндсэн бүтээгдэхүүн нэг бүрийн хувьд тооцно. Тусгайлсан бүтээгдэхүүнтэй холбоогүй олгосон дэмжлэгийг мөнгөн нийт дүнгээрээ тусгайлсан бүтээгдэхүүнтэй холбоогүй ганц л ДЦХ –т нэгтгэнэ.
2. 1 дэх хэсгийн дагуу ногдуулж буй хүрээний татаас нь төсвийн санхүүжилт болон засгийн газар, эсхүл түүний байгууллагаас баттай төлөгдөх төлбөрийн аль алиныг хамарна.
3. Нийт үндэсний болон түүний хэсгийн түвшин дэх дэмжлэгийн аль аль энд хамрагдана.
4. Үйлдвэрлэгчийн төлсөн хөдөө аж ахуйн тодорхой татвар, эсхүл хураамжийг ДЦХ –ээс хасаж тооцно.
5. Үндсэн хугацааны хувьд дор дурдсаныг бодолцон тооцсон ДЦХ нь дотоодын дэмжлэгийг бууруулах үүрэг амлалтыг биелүүлэх эхлэлийн түвшин болно.
6. Нийлбэр мөнгөн дүнгээр илэрхийлсэн тусгай ДЦХ нь хөдөө аж ахуйн үндсэн бүтээгдэхүүн бүрээр тооцоологдоно.
7. ДЦХ нь хөдөө аж ахуйн үндсэн бүтээгдэхүүнийг анхлан борлуулах газарт хамгийн ойрхон байх байдлаар тооцоологдоно. Хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүнийг боловсруулах үйлдвэрийн газрыг дэмжих арга хэмжээ нь хөдөө аж ахуйн үндсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэгчид хөнгөлөлт үзүүлж буй тухайн хэмжээгээр тооцоологдоно.
8. Зах зээлийн үнийг дэмжих: зах зээлийн үнийн дэмжлэг нь лавлагааны тогтсон гадаад үнэ болон мөрдөгдөж буй зохицуулах үнийн хоорондын зөрүүг зохицуулах үнэ үйлчилж байгаа бүтээгдэхүүний тоогоор үржүүлэх үндсэн дээр тооцогдоно. Худалдан

авах, эсхүл хадгалах зэрэг энэ ялгааг дэмжих чиглэлээр хийж буй төсвийн төлбөрийг ДЦХ -т оруулахгүй.

9. Лавлагааны тогтсон гадаад үнийг 1986-1988 оны үнэ дээр үндэслэн тогтоох бөгөөд цэвэр экспортлогч орны тухайд гол төлөв хөдөө аж ахуйн холбогдох үндсэн бүтээгдэхүүний нэгжийн дундаж f.o.b. үнэ болон үндсэн хугацаанд цэвэр импортлогч орны тухайд хөдөө аж ахуйн холбогдох үндсэн бүтээгдэхүүний нэгжийн суурь хугацааны турш дахь дундаж s.i.f. үнэ байна. Лавлагааны дундаж үнийг шаардлагатай тохиолдолд чанарын ялгааг бодолцон засварлаж болно.

10. Чөлөөлөгдөөгүй шууд төлбөр: үнийн ялгаанаас хамааралтай чөлөөлөгдөөгүй шууд төлбөр нь лавлагааны тогтсон үнэ болон хэрэглэж буй зохицуулах үнийн хоорондын зөрүүг зохицуулах үнэ үйлчилж байгаа бүтээгдэхүүний тоогоор үржүүлэх үндсэн дээр, эсхүл төсвийн зарлагыг ашиглах замаар тооцогдоно.

11. Лавлагааны тогтсон үнийг 1986-1988 оны үнийн үндсэн дээр тогтоох бөгөөд энэ нь гол төлөв төлбөрийн хэмжээг тодорхойлоход ашигладаг мөрдөж байгаа үнэ юм.

12. Үнийн бус хүчин зүйлд тулгуурласан чөлөөлөгдөөгүй шууд төлбөр нь төсвийн зарлагыг ашиглах байдлаар хэмжигдэнэ.

13. Чөлөөлөгдөөгүй бусад арга хэмжээ, үүний дотор материалын татаас, маркетингийн зардлыг багасгах зэрэг бусад арга хэмжээ: тийм арга хэмжээний өртгийг засгийн газрын төсвийн зардалтай уялдуулан тооцох бөгөөд, эсхүл төсвийн зардлыг ашиглах нь тухайн татаасын хэмжээг бүрэн тусгаж чадаагүй тохиолдолд татаасыг тооцох үндэслэл нь татаастай бүтээгдэхүүн, эсхүл үйлчилгээний үнэ болон зах зээлийн төлөөлөх үнийн зөрүүг ижил бүтээгдэхүүн, эсхүл үйлчилгээний тоогоор үржүүлэх нь татаасыг тодорхойлох үндэслэл байна.

ХАВСРАЛТ 4

ДОТООДЫН ДЭМЖЛЭГ: ДЭМЖЛЭГИЙН АДИЛТГАСАН ХЭМЖҮҮРИЙН ТООЦОО

1. 6 дугаар зүйлийн заалтыг баримтлан дэмжлэгийн адилтгасан хэмжүүрийг үнэнд нь зах зээлийн дэмжлэгийг 3 дугаар хавсралтын дагуу үзүүлсэн боловч ДЦХ –ийн бүтцийг тооцоолох боломжгүй хөдөө аж ахуйн үндсэн бүтээгдэхүүн бүрээр тооцоолон гаргана. Тийм бүтээгдэхүүний хувьд дотоодын дэмжлэгийн үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлэх эхлэлийн түвшин нь дор дурдсан 2 дахь хэсгийн дагуу дэмжлэгийн адилтгасан хэмжүүрийн хэлбэрээр илэрхийлэгдсэн зах зээлийн үнийн ангиллаас, түүнчлэн дор дурдсан 3 дахь хэсгийн дагуу үнэлэгдэж байгаа чөлөөлөгдөөгүй шууд төлбөр болон бусад чөлөөлөгдөөгүй дэмжлэгээс бүрдэнэ. Үндэсний болон үндэсний хэсгийн түвшингийн дэмжлэг энд хамаарагдана.

2. 1 дэх хэсэгт дурдсан дэмжлэгийн адилтгасан хэмжүүрийг хөдөө аж ахуйн үндсэн бүтээгдэхүүн бүрийн тухайд ДЦХ –ийн зорилгоор үнийн дэмжлэгийн бүтцийг тооцоолох боломжгүй үнийн дэмжлэг авч байгаа бүтээгдэхүүн бүрээр тусгайлан анхлан борлуулах

газарт аль болохоор хамгийн ойртуулсан байдлаар тооцоолон гаргана. Хөдөө аж ахуйн үндсэн бүтээгдэхүүний хувьд зах зээлийн үнийн дэмжлэгийн адилтгасан хэмжүүрийн тооцоог мөрдөж буй зохицуулалттай үнэ болон энэхүү үнэ үйлчилж байгаа бүтээгдэхүүний тоо хэмжээг ашиглах замаар, ийм боломжгүй бол үйлдвэрлэгчийн үнийг дэмжих зорилгоор зарцуулсан төсвийн санхүүжилтийг ашиглах замаар хийнэ.

3. Хэрэв I дэх хэсгийн үйлчлэлд хамаарч байгаа хөдөө аж ахуйн үндсэн бүтээгдэхүүн нь чөлөөлөгдөөгүй шууд төлбөр, эсхүл бууруулах үүргийн хүрээнд чөлөөлөгдөөгүй тодорхой барааны аливаа бусад татаасыг ашиглаж байгаа бол энэ арга хэмжээний холбогдсон дэмжлэгийн адилтгасан хэмжүүрийн хувьд ДЦХ-ийн холбогдох бүтцийг тооцдог тооцооны тэр аргыг үндэс болгоно (3 дугаар хавсралтын 10-13 дахь хэсэгт дурдсан).

4. Дэмжлэгийн адилтгасан хэмжүүрийг хөдөө аж ахуйн холбогдох үндсэн бүтээгдэхүүнийг анхлан худалдах газарт аль болох хамгийн ойртуулсан байдлаар тооцсон татаасын хэмжээний үндсэн дээр тооцно. Хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүнийг боловсруулах үйлдвэрийг дэмжих арга хэмжээг хөдөө аж ахуйн үндсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэгчдэд хөнгөлөлт бий болгож байгаа тэр хэмжээгээр авна. Үйлдвэрлэгчид төлж байгаа хөдөө аж ахуйн тодорхой төлбөр, эсхүл хураамж нь дэмжлэгийн адилтгасан хэмжүүрийг тухайн хэмжээгээр бууруулна.

ХАВСРАЛТ 5

4 ДҮГЭЭР ЗҮЙЛИЙН 2 ДАХЬ ХЭСЭГТ ХАМААРАХ ТУСГАЙ НӨХЦӨЛ

А Анги

1. ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болох үеэс эхлэн 4 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн заалтыг хөдөө аж ахуйн аливаа хагас боловсруулсан, боловсруулсан болон/эсхүл хэрэглэхэд бэлэн бүтээгдэхүүн ("заасан бүтээгдэхүүн")-нд хэрэглэхгүй бөгөөд тэдгээрийн тухайд дараах нөхцөл (цаашид "тусгай нөхцөл" гэнэ)-ийг мөрдвөл зохино:

(a) заасан бүтээгдэхүүний импортын үндсэн хугацаа болох 1986-1988 он ("үндсэн хугацаа")-д дотоодын холбогдох хэрэглээний 3 хувиас бага байсан;

(b) үндсэн хугацааны эхнээс заасан бүтээгдэхүүнд ямар нэг экспортын татаас олгогдоогүй;

(c) хөдөө аж ахуйн хагас боловсруулсан бүтээгдэхүүнд үйлдвэрлэлийг хязгаарлах мэдэгдэхүйц арга хэмжээ авсан;

(d) тийм бүтээгдэхүүнийг Марракешийн протоколд хавсаргасан гишүүний буултын жагсаалтын I хэсгийн I-B ангид "ST-Хавсралт 5" гэсэн тэмдэглэлээр заах бөгөөд энэ нь хүнсний аюулгүй байдал болон хүрээлэн байгаа орчныг хамгаалах зэрэг худалдааны бус шинж чанарын хүчин зүйлийг харуулсан тусгай нөхцөлийн үйлчлэлд хамаарах; болон

(е) тухайн гишүүний жагсаалтын I хэсгийн I-B ангид дурдсаны дагуу заасан бүтээгдэхүүний хувьд зах зээлд нэвтрэх хамгийн доод боломж нь хэрэгжүүлэх хугацааны анхны жилийн эхнээс үндсэн хугацаан дахь заасан бүтээгдэхүүний дотоодын хэрэглээний 4 хувьтай тэнцэх бөгөөд цаашид хэрэгжүүлэх хугацааны үлдсэн хэсгийн туршид үндсэн хугацааны жил бүрийн дотоодын холбогдох хэрэглээний 0.8 хувиар өснө.

2. Хэрэгжүүлэх хугацааны аль ч жилийн эхэнд гишүүн 6 дахь хэсгийн заалтын үндсэн дээр заасан бүтээгдэхүүний хувьд тусгай нөхцөл хэрэглэхээ зогсоож болно. Тийм тохиолдолд тухайн гишүүн зах зээлд нэвтрэх тэр үед байгаа хамгийн бага боломжоо хадгалах бөгөөд тийм хамгийн бага боломжоо хэрэгжүүлэх хугацааны үндсэн хэсгийн туршид жил бүр дотоодын холбогдох хэрэглээний 0.4 хувиар нэмэгдүүлнэ. Цаашид хэрэгжүүлэх хугацааны эцсийн жилд бий болсон, энэ томъёоллоос урган гарсан зах зээлд нэвтрэх хамгийн бага боломжийн түвшин нь тухайн гишүүний буултын жагсаалтад үлдэнэ.

3. I дэх хэсэгт дурдсан тусгай нөхцөлийг сунгах боломжийн тухай асуудлаар хийх аливаа хэлэлцээ нь хэрэгжүүлэх хугацаа дууссаны дараа худалдааны бус хүчин зүйлийг бодолцон энэхүү хэлэлцээрийн 20 дугаар зүйлийн дагуу явагдаж буй хэлэлцээний хүрээн дэх хэрэгжүүлэх хугацааны туршид дуусгавар болох ёстой.

4. Хэрэв 3 дахь хэсэгт дурдсан хэлэлцээний үр дүнд гишүүн тусгай нөхцөлөө үргэлжлүүлэн хэрэглэж болно гэсэн тохиролцоонд хүрсэн бол тухайн гишүүн тийм хэлэлцээний явцад тодорхойлсон нэмэлт, хүлээн авч болохуйц буулт хийнэ.

5. Хэрэв хэрэгжүүлэх хугацааны төгсгөлд тусгай нөхцөлийг сунгаагүй бол гишүүн 6 дахь хэсгийн заалтыг хэрэглэнэ. Тийм тохиолдолд хэрэгжүүлэх хугацаа дууссаны дараа заасан бүтээгдэхүүний зах зээлд нэвтрэх хамгийн доод боломж нь үндсэн хугацаан дахь дотоодын холбогдох хэрэглээний 8 хувийн түвшинд байх бөгөөд тухайн гишүүний буултын жагсаалтад хэвээр үлдэнэ.

6. Заасан бүтээгдэхүүний хувьд хэрэглэж байгаа ердийн гаалийн татвараас бусад хилийн арга хэмжээ нь тусгай нөхцөлийг хэрэглэх явдлыг зогсоосон жилийн эхнээс үйлчлэх ёстой 4 дүгээр үйлийн 2 дахь хэсгийн заалтаар зохицуулагдана. Тийм бүтээгдэхүүнд холбогдох гишүүний буултын жагсаалттай холбоотой ердийн гаалийн татвар ногдуулах бөгөөд түүнийг тусгай нөхцөлийн үйлчлэл зогссон жилийн эхнээс хэрэглэж эхлэх бөгөөд цаашид түүний хувьд хэрэгжих хугацааны туршид жил бүр тэнцүү хэмжээгээр багасгасны үндсэн дээр наад зах нь 15 хувиар бууруулсан тохиолдолд хэрэглэж болох тийм тариф тогтооно. Эдгээр татварыг энэхүү хавсралтын нэмэлтэд дурдагдсан удирдамжийн дагуу тооцсон тарифын адилтгасан хэмжээний дагуу тогтооно.

В Ангн

7. 4 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн заалт нь мөн ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойш хөгжиж буй гишүүн улсын уламжлалт хүнсний үндсэн бүтээгдэхүүн болох хөдөө аж ахуйн аливаа хагас боловсруулсан бүтээгдэхүүнд хэрэглэхгүй

бөгөөд тэдгээр бүтээгдэхүүнд 1 (а)- (d) дэх хэсгийн заалтад дурдсанаас гадна дор дурдсан нөхцөлийг хэрэглэж болох тэр хэмжээгээр дагаж мөрдөнө:

- (а) Хөгжиж буй гишүүн улсын буултын жагсаалтын I хэсгийн 1-В ангид дурдсан тодорхой бүтээгдэхүүний хувьд зах зээлд нэвтрэх хамгийн доод боломж нь хэрэгжүүлэх хугацааны эхний жилийн эхнээс үндсэн хугацаанд тухайн бүтээгдэхүүний дотоодын хэрэглээний 1 хувьтай тэнцэх бөгөөд хэрэгжүүлэх хугацааны тав дахь жилийн эхэн гэхэд үндсэн хугацааны дотоодын холбогдох хэрэглээний 2 хувь хүртэл өснө. Хэрэгжүүлэх хугацааны зургаа дахь жилийн эхнээс эдгээр бүтээгдэхүүний зах зээлд нэвтрэх боломжийн хамгийн доод хэмжээ нь үндсэн хугацааны дотоодын холбогдох хэрэглээний 2 хувьтай тэнцэх бөгөөд арав дахь жилийн эхэн гэхэд жил бүр тэнцүү хэмжээгээр үндсэн хугацааны дотоодын холбогдох хэрэглээний 4 хувь хүртэл өснө. Цаашид арав дахь жилийн хүрсэн түвшинд энэ томъёоллоос урган гарсан зах зээлд нэвтрэх боломжийн хамгийн доод хэмжээний түвшин нь тухайн хөгжиж буй гишүүн улсын буултын жагсаалтад үлдэнэ;
- (b) Энэхүү хэлэлцээрийн дагуу зах зээлд нэвтрэх холбогдох боломж нь бусад бүтээгдэхүүнд мөн олгогдох ёстой.

8. 7 дахь хэсэгт дурдсан тусгай нөхцөлийг сунгах боломжийн тухай асуудлаар хийх аливаа хэлэлцээ нь хэрэгжүүлэх хугацааны эхнээс 10 дахь жилийн эцсээс эхлэх бөгөөд хэрэгжүүлэх хугацааны эхнээс 10 дахь жилийн туршид дуусна.

9. Хэрэв 8 дахь хэсэгт дурдсан хэлэлцээний үр дүнд аливаа гишүүн тусгай нөхцөлийг үргэлжлүүлэн хэрэглэж болно гэсэн тохиролцоонд хүрсэн бол тухайн Гишүүн хэлэлцээний явцад тодорхойлсон нэмэлт, хүлээн авч болохуйц буулт хийнэ.

10. Хэрэв 7 дахь хэсэгт дурдсан тусгай нөхцөлийг хэрэгжүүлэх хугацааны эхнээс арав дахь жилийн дараа сунгаагүй бол тухайн бүтээгдэхүүнд энэхүү хавсралтын нэмэлтэд дурдсан удирдамжийн дагуу тооцсон тарифын адилтгасан хэмжүүрийн үндсэн дээр тогтоосон гаалийн ердийн татвар ногдуулах бөгөөд энэ нь холбогдох гишүүний буултын жагсаалттай холбогдоно. Бусад тохиолдолд 6 дахь хэсгийн заалтыг энэхүү хэлэлцээрийн үндсэн дээр хөгжиж буй гишүүн орнуудад олгосон тусгай болон ялгавартай нөхцөлийн улмаас нөхцөлдөн бий болсон өөрчлөлтийг бодолцох байдлаар хэрэглэнэ.

Хавсралт 5-ын нэмэлт

Энэхүү хавсралтын 6 болон 10 дахь хэсэгт дурдсан тодорхой зорилгоор тарифын адилтгасан хэмжээг тодорхойлох удирдамж

1. *Ad valorem* гэх үндсэн дүнгээс тооцох, эсхүл тусгай тарифын хэлбэрээр тодорхойлогдсон тарифын адилтгасан хэмжээний тооцоог дотоодын болон гадаад үнийн бодит ялгааг ашиглах үндсэн дээр ил тод байдлаар хийнэ. Тооцоонд 1986-1988 оны үзүүлэлтүүдийг ашиглана. Тарифын адилтгасан хэмжээ нь:

- (a) үндсэндээ Барааг тодорхойлох кодлох уялдуулсан систем (УС)-ийн дөрвөн оронгийн түвшинд тогтоогдоно;
- (b) шаардлагатай тохиолдолд УС-ийн зургаа, эсхүл илүү оронгийн түвшинд тогтоож болно;
- (c) гол төлөв боловсруулсан болон эсхүл, хэрэглэхэд бэлэн бүтээгдэхүүний хувьд хөдөө аж ахуйн хагас боловсруулсан бүтээгдэхүүн (бүтээгдэхүүнүүд)-ий тарифын адилтгасан тодорхой хэмжээ (эквивалент)-г тухайн хөдөө аж ахуйн хагас боловсруулсан бүтээгдэхүүн (бүтээгдэхүүнүүд)-ий боловсруулсан болон/эсхүл хэрэглэхэд бэлэн бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь хэмжээгээр үржүүлэх бөгөөд шаардлагатай тохиолдолд орчин үед үйлдвэрлэлийн салбарын хамгаалалтыг хангах аливаа нэмэлт хүчин зүйлийг бодолцоно.

2. Гадаад үнэ гэдэгт гол төлөв импортлогч орны хувьд бүтээгдэхүүний мөрдөгдөж буй c.i.f. нэгжийн дундаж үнийг үндэс болгоно. Нэгж бүтээгдэхүүний дундаж c.i.f. үнийг олох боломжгүй, эсхүл бодит байдалд нийцээгүй нөхцөлд гадаад үнийг:

- (a) ойролцоо орны холбогдох c.i.f. дундаж үнэ;
- (b) даатгал, фрахт болон импортлогч оронд барааг хүргэх бусад холбогдох зардал зэрэг зардлын үнэлгээг нэмэх замаар зохицуулалт хийсэн холбогдох үндсэн экспортлогч (экспортлогчид)-ийн f.o.b. дундаж үнийн үндсэн дээр хийсэн үнэлгээний дагуу тогтооно.

3. Гадаад үнийг гол төлөв үнийн тухайн үзүүлэлтийг хамаарч буй тухайн хугацааны зах зээлийн дундаж арилжааны ханшийг ашиглан үндэсний валютад шилжүүлнэ.

4. Дотоодын үнээр гол төлөв үндэсний зах зээл дээр давамгайлж байгаа төлөөлөх бөөний үнийг авах бөгөөд нийцэх үзүүлэлт байхгүй бол энэ үнийг баримтлан үнэлгээг авна.

5. Тарифын анхны адилтгасан хэмжээг шаардлагатай тохиолдолд чанар, эсхүл зэрэг дугаарын ялгааг бодолцсон холбогдох итгэлцүүрийн тусламжтайгаар өөрчлөн засварлаж болно.

6. Хэрэв тухайн үйлдвэрлэлийн үндсэн дээр тогтоосон тарифын адилтгасан хэмжээ нь мөрдөж буй уялдуулсан тарифтай харьцуулахад сөрөг, эсхүл илүү доогуур үзүүлэлттэй байвал тарифын анхны адилтгасан хэмжээг мөрдөгдөж буй холбоотой тариф, эсхүл тухайн бүтээгдэхүүний тарифын түвшингийн талаархи үндэсний үзүүлэлтийг үндэслэн тогтоож болно.

7. Энэхүү удирдамжийн үндсэн дээр тооцсон тарифын адилтгасан хэмжээг өөрчлөн засварлах тохиолдолд холбогдох гишүүн тухайн шийдвэрийн талаар зөвшилцөх зорилгоор хүсэлтээр нь зөвлөлдөөн хийх бүх боломжийг олгоно.

ЭРҮҮЛ АХУЙ, УРГАМЛЫН ХОРИО ЦЭЭРИЙН АРГА ХЭМЖЭЭГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ТУХАЙ ХЭЛЭЛЦЭЭР

Гишүүд,

ижил нөхцөлтэй гишүүдийн хооронд дур зоргоор болон үндэслэлгүйгээр алагчилах, эсхүл олон улсын худалдаанд нуугдмал хязгаарлалт тогтоох хэрэгсэл болгон ашиглахгүй болзолтойгоор ургамал, амьтан, хүний амьдрал, эрүүл мэндийг хамгаалахад шаардлагатай арга хэмжээг аливаа гишүүн батлах, эсхүл хэрэгжүүлэхэд саад тотгор учруулахгүй болохыг дахин нотолж,

бүх гишүүн орны хүн ам, амьтны аймгийн эрүүл мэнд, ургамлын хорио цээрийн нөхцөлийг сайжруулахыг эрмэлзэж,

эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээг голцуу хоёр талын хэлэлцээр, протоколын үндсэн дээр хэрэгжүүлж байгааг цохон тэмдэглэж,

худалдаанд үзүүлэх сөрөг нөлөөг багасгах зорилгоор эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээг хэрэгжүүлэх, батлах, боловсруулахыг чиглүүлсэн дүрэм, журмын олон талт тогтолцоог бий болгохыг эрмэлзэж,

олон улсын стандарт, заавар, зөвлөмжийн үүнд оруулах чухал хувь нэмрийг хүлээн зөвшөөрч,

“Кодекс Алиментариус” комисс, Мал амьтны халдварт өвчний олон улсын товчоо болон Ургамал хамгааллын олон улсын конвенцийн хүрээнд үйл ажиллагаа явуулж буй олон улсын эсхүл бүс нутгийн холбогдох байгууллагаас боловсруулсан олон улсын стандарт, заавар, зөвлөмжид үндэслэж, ургамал, амьтан, хүний амьдрал, эсхүл эрүүл мэндийг хамгаалахад тогтоосон түвшинг өөрчлөхийг гишүүдээс шаардахгүйгээр, цаашид ариун цэвэр, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээг гишүүдийн хооронд уялдуулан хэрэглэхийг эрмэлзэж,

импортлогч гишүүн улсын эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн шаардлагад нийцүүлэх, улмаар тухайн зах зээлд нэвтрэх, түүнчлэн, өөрийн нутаг дэвсгэрт эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээг боловсруулах, хэрэгжүүлэхэд хөгжиж буй гишүүн орнууд онцгой хүндрэлтэй учирч болохыг хүлээн зөвшөөрч, үүнд гаргаж буй хүчин чармалтыг нь дэмжихийг эрмэлзэж,

энэ шалтгаанаар эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээ, ялангуяа 20 дугаар зүйлийн (b)¹ дэд хэсгийн заалттай холбоотой 1994 оны ТХЕХ-ийн заалтыг хэрэглэх журам боловсруулахыг эрмэлзэж,

дараахь зүйлийг хэлэлцэн тохиров:

1 дүгээр зүйл

¹ 20 дугаар зүйлийн (b) заалтын тухайд хийж буй ишлэл нь тухайн зүйлийн удиртгал хэсгийг энэхүү конвенцид мөн хамруулна.

Ерөнхий заалт

1. Олон улсын худалдаанд дам, эсхүл шууд нөлөө үзүүлж болох эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн бүх арга хэмжээнд энэхүү хэлэлцээрийг хэрэглэнэ. Энэхүү хэлэлцээрийн заалтын дагуу тэдгээр арга хэмжээг боловсруулж, хэрэгжүүлнэ.
2. Энэхүү хэлэлцээрийн зорилгод нийцүүлж Хавсралт А-д орсон тодорхойлолтыг хэрэглэнэ.
3. Хавсралтууд нь энэхүү хэлэлцээрийн салшгүй хэсэг мөн.
4. Үйлчлэх хүрээнд нь хамаарахгүй арга хэмжээний тухайд энэхүү хэлэлцээр нь Худалдаан дахь техникийн саад тотгорын тухай хэлэлцээрийн дагуу олгогдсон гишүүний эрхийг хөндөхгүй.

2 дугаар зүйл

Үндсэн эрх, үүрэг

1. Гишүүд энэхүү хэлэлцээрийн заалтад харшлахгүй ургамал, амьтан, хүний амьдрал, эрүүл мэндийг хамгаалахад шаардлагатай эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээ хэрэгжүүлэх эрхтэй.
2. Гишүүд эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээг зөвхөн ургамал, амьтан, хүний амьдрал, эрүүл мэндийг хамгаалахад шаардлагатай хэмжээгээр хэрэгжүүлж, шинжлэх ухааны зарчимд үндэслэж, 5 дугаар зүйлийн 7 дахь хэсэгт зааснаас бусад тохиолдолд шинжлэх ухааны нотолгоотой тогтоож байна.
3. Гишүүд нь эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээгээ өөрсдийн буюу бусад гишүүнийн нутаг дэвсгэрт ижил буюу төстэй нөхцөлтэй гишүүдийн хооронд дур зоргоор болон үндэслэлгүйгээр алагчилах хэрэгсэл болгохгүй байхыг хангана. Эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээг олон улсын худалдаанд нуугдмал хязгаарлалт тогтоон хэрэгжүүлэхгүй.
4. Энэхүү хэлэлцээрийн холбогдох заалттай зохицсон эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээ нь эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээг хэрэглэхтэй холбогдсон 1994 оны ТХЕХ, ялангуяа 20 дугаар зүйлийн (b) дэд хэсгийн заалтын дагуу гишүүдийн хүлээсэн үүрэгтэй нийцэнэ гэж үзнэ.

3 дугаар зүйл

Уялдуулан зохицуулах

1. Эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээг аль болох өргөн хүрээтэйгээр уялдаа холбоотой болгох зорилгоор гишүүд энэхүү хэлэлцээр болон ялангуяа энэ зүйлийн 3 дахь хэсэгт зааснаас өөрөөр заагаагүй бол эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээгээ одоогоор мөрдөж байгаа олон улсын стандарт, заавар, зөвлөмжид тулгуурлана.

2. Олон улсын стандарт, заавар, зөвлөмжтэй нийцсэн эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээг ургамал, амьтан, хүний амьдрал, эрүүл мэндийг хамгаалахад шаардлагатай бөгөөд энэхүү хэлэлцээр болон 1994 оны ТХЕХ холбогдох заалтуудтай харшлахгүй гэж үзнэ.

3. Хэрэв шинжлэх ухааны үндэслэлтэй гэж тогтоогдсон, эсхүл 5³ дугаар зүйлийн 1-8 дахь хэсгийн холбогдох заалтын дагуу гишүүн эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн хамгаалалалын тухайн түвшинг зохистой гэж үзсэн бол гишүүд холбогдох олон улсын стандарт, заавар, зөвлөмжид тулгуурласан арга хэмжээний түвшингөөс илүү өндөр байх эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээг нэвтрүүлж эсхүл хэвээр үлдээж болно. Дээрхтэй харшлахгүйгээр олон улсын стандарт, заавар, зөвлөмжид тулгуурласан арга хэмжээний түвшингөөс өөр түвшинд хүргэх эрүүл ахуй ургамал, хорио цээрийн хамгаалалын арга хэмжээнүүд энэхүү хэлэлцээрийн бусад заалттай зөрчилдөх ёсгүй.

4. Холбогдох байгууллагын хүрээнд эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн бүх талын арга хэмжээний стандарт, заавар, зөвлөмж боловсруулах, тэдгээрийг тогтмол эргэн хянахад дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор гишүүд олон улсын зарим байгууллагууд болон тэдгээрийн туслах нэгжүүд, тухайлбал “Алиментарус Кодекс” комисс, Мал, амьтны халдварт өвчний олон улсын товчоо, Ургамал хамгааллын олон улсын конвенцийн хүрээний олон улсын болон бүс нутгийн байгууллагын үйл ажиллагаанд бололцооны хэрээр бүрэн дүүрэн оролцно.

5. 12 дугаар зүйлийн 1-4 дэх хэсэгт заасан Эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээний хороо (энэхүү хэлэлцээрт цаашид “Хороо” гэх) нь олон улсын уялдуулан зохицуулах үйл ажиллагаанд хяналт тавих журмыг боловсруулах бөгөөд энэ талаархи хүчин чармайлтыг олон улсын холбогдох байгууллагатай зохицуулна.

4 дүгээр зүйл

Тэнцүү чанар

1. Хэрэв ижил бүтээгдэхүүний худалдааны хувьд тухайн гишүүний эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээ бусад гишүүний арга хэмжээнээс ялгаатай байгаа, эсхүл экспортлогч гишүүн авч буй арга хэмжээгээ импортлогч гишүүний эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн хамгаалалын зохих түвшинд хүрснийг бодитойгоор нотолсон бол гишүүд бусад гишүүний эрүүл ахуй, ургамал хорио цээрийн арга хэмжээг тэнцүү чанартай гэж хүлээн зөвшөөрнө. Эл зорилгоор импортлогч гишүүнд хүсэлт тавьсны дагуу үзлэг хийх, турших болон холбогдох бусад журмыг хэрэгжүүлэх боломж олгоно.

2. Хүсэлт тавьсны дагуу гишүүд эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн тодорхой арга хэмжээний тэнцүү чанарыг хүлээн зөвшөөрөх хоёр болон олон талт тохиролцоонд хүрэх зорилгоор зөвлөлгөөн хийнэ.

³Хэрэв гишүүн энэхүү хэлэлцээрийн заалттай нийцсэн өөрийн мэдэлд байгаа шинжлэх ухааны мэдээллийн судалгаа болон үнэлгээнд тулгуурлан холбогдох олон улсын стандарт, заавар, зөвлөмж эрүүл ахуй, хорио цээрийн зохих түвшинг бий болгоход хангалтгүй гэж тогтоосон бол 3 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсгийн зорилгоор шинжлэх ухааны үндэслэлтэй гэж үзнэ.

5 дугаар зүйл

**Эрсдлийг үнэлэх болон эрүүл ахуй, ургамлын хорио
цээрийн хамгааллын зохистой түвшинг тодорхойлох**

1. Гишүүд эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээг бий болсон нөхцөл байдалд тохирсон, ургамал, амьтан, хүний амьдрал, эрүүл мэндэд үзүүлэх эрсдлийн үнэлгээнд тулгуурлаж байхыг хангах бөгөөд чингэхдээ олон улсын холбогдох байгууллагаас боловсруулсан эрсдлийн үнэлгээний аргыг харгалзан үзнэ.
2. Эрсдлийг үнэлэхдээ гишүүд тухайн үед байгаа шинжлэх ухааны үндэслэл; үйлдвэрлэл болон боловсруулалтын холбогдох аргууд; үзлэг хийх, дээж авах болон туршилтын холбогдох аргууд; тодорхой төрлийн өвчин, хортон шавьжийн тархалтын түвшин; хортон шавьж, өвчингүй бүс байгаа эсэх; экологи болон байгалийн нөхцөл; хорио цээр болон бусад арга хэмжээг харгалзан үзнэ.
3. Ургамал, амьтны амьдрал, эрүүл мэндэд учрах эрсдлийг үнэлэх болон энэ эрсдлээс хамгаалах эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн хамгаалалын зохих түвшинд хүргэх арга хэмжээг тодорхойлохдоо гишүүд эдийн засгийн холбогдох хүчин зүйлүүд, тухайлбал, хортон шавьж, өвчин орж ирэх, суурьших буюу тархах үед үйлдвэрлэл, худалдааны хэмжээ буурснаас учрах хохирол; эдгээрийг импортлогч гишүүний нутаг дэвсгэрт бүр мөсөн устгах, эсхүл хяналт тавихад зарцуулах зардал; эрсдлийг хязгаарлахад чиглэсэн бусад төрлийн зохицуулалтын зардал болон үр дүнг харьцуулсан хамаарал зэргийг харгалзан үзнэ.
4. Эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн хамгааллын зохих түвшинг тогтоохдоо гишүүд худалдаанд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг нь багасгах тухай зорилтыг харгалзан үзнэ.
5. Ургамал, амьтан, хүний амьдрал, эрүүл мэндэд учрах эрсдлийн эсрэг эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн хамгаалалын зохих түвшингийн үзэл баримтлалыг хэрэгжилтийн уялдаа холбоог хангах зорилгоор гишүүн бүр зарим тохиолдолд зохистой хэмээн үзэж, дур зоргоороо, эсхүл үндэслэлгүйгээр тогтоосон ялгавар нь олон улсын худалдаанд алагчилал, эсхүл нуугдмал хязгаарлалт тогтоож байвал ийм ялгавар тогтоохоос түдгэлзэнэ. 12 дугаар зүйлийн 1, 2 болон 3 дахь хэсгийн дагуу гишүүд энэ заалтыг бодитойгоор хэрэгжүүлэх тухай заавар боловсруулах зорилгоор Хорооны хүрээнд хамтран ажиллана. Заавар боловсруулахдаа Хороо холбогдох бүх хүчин зүйл, үүний дотор, хүмүүс сайн дураар эрүүл мэнддээ учруулдаг эрсдлийн онцгой шинж чанарыг харгалзан үзнэ.
6. Эрүүл ахуй, ургамал хорио цээрийн хамгаалалын зохих түвшинд хангах зорилгоор арга хэмжээ шинээр тогтоох, эсхүл хэвээр мөрдөхдөө гишүүд 3 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн заалтад харшлахгүйгээр тухайн арга хэмжээ нь эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн хамгааллын зохих түвшинд хүрэхэд шаардагдахаас илүү хэмжээгээр худалдааг хязгаарлахгүй байхыг хангана. Чингэхдээ техникийн болон эдийн засгийн бололцоогоо тооцно¹.

¹ Эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн хамгааллын зохих түвшинд хангах болон худалдаанд үүнээс бага хэмжээгээр хязгаарлах өөр төрлийн арга хэмжээ нь техникийн болон эдийн засгийн боломжийг харгалзсны үндсэн дээр байхгүй бол 5 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсгийн зорилгын дагуу аливаа арга хэмжээ нь шаардлагатай хэмжээнээс илүүтэй худалдааг хязгаарлаж байна гэж үзэхгүй.

7. Шинжлэх ухааны нотолгоо хангалтгүй байгаа тохиолдолд гишүүн өөрт байгаа зохих мэдээлэл, түүний дотор олон улсын холбогдох байгууллагаас авсан болон бусад гишүүний хэрэгжүүлж буй эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээний тухай мэдээлэлд үндэслэн эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээг түр хугацаагаар хэрэгжүүлж болно. Ийм нөхцөл байдалд гишүүд эрсдлийг илүү бодитойгоор үнэлэх нэмэлт мэдээлэл эрэн сурвалжилаж, тухайн хугацааны дотор хэрэгжүүлж буй эрүүл ахуй, ургамал хорио цээрийн арга хэмжээг дахин хянан үзнэ.

8. Хэрэв аль нэг гишүүн өөр гишүүний нэвтрүүлсэн, эсхүл одоо мөрдөж байгаа эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн тодорхой арга хэмжээ нь түүний экспортыг саатуулж байгаа буюу саатуулах боломжтой гэж үзсэн бөгөөд энэ арга хэмжээ нь олон улсын холбогдох стандарт, заавар, зөвлөмжид үндэслээгүй, эсхүл тийм стандарт, заавар, зөвлөмж байхгүй бол эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн тухайн арга хэмжээг мөрдөх шалтгааны тайлбарыг асуулгаж болох бөгөөд холбогдох гишүүн тайлбар өгөх үүрэгтэй.

6 дугаар зүйл

**Бүс нутгийн нөхцөл байдалд зохицох, хортон шавьж, өвчингүй болон
хортон шавьж, өвчний бага тархалттай бүсийг оролцуулах**

1. Гишүүд эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээгээ аль нэг улсын нийт нутаг дэвсгэр, эсхүл түүний хэсэг, барааг үйлдвэрлэсэн болон түүнийг хүлээн авах хэд хэдэн улсын нийт нутаг дэвсгэр, эсхүл хэсгийг оролцуулсан тухайн бүс нутгийн эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн үзүүлэлтэнд нийцүүлнэ. Бүс нутгийн эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн үзүүлэлтэнд үнэлгээ өгөхдөө гишүүн тодорхой хортон шавьж, өвчний тархалтын хэмжээ, түүнтэй тэмцэх, эсхүл хяналт тавих хөтөлбөр хэрэгжүүлэх эсэх, олон улсын холбогдох байгууллагаас тогтоож болох зохих шалгуур, зааврын тухай *inter alia* харгалзан үзнэ.

2. Гишүүд, ялангуяа хортон шавьж, өвчингүй болон хортон шавьж, өвчний бага тархалттай бүсийн тухай үзэл баримтлалыг тусгайлан хүлээн зөвшөөрнө. Ийм бүсийг тогтоохдоо газар зүй, экосистем, халдварт өвчний хорио цээр болон эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн хяналтын үр дүнтэй байгаа эсэх зэрэг хүчин зүйлсийг үндэслэл болгоно.

3. Хортон шавьж, өвчингүй, эсхүл хортон шавьж, өвчний бага тархалттай бүс өөрийн нутаг дэвсгэрт байгааг зарласан экспортлогч гишүүн нь тухайн бүс хортон шавьж, өвчингүй, эсхүл хортон шавьж, өвчний бага тархалттай гэдгийг, эсхүл шаашид энэ хэвээр байна гэдгийг импортлогч гишүүнд бодитойгоор батлахын тулд шаардлагатай нотолгоо гаргаж өгнө. Эл зорилгоор импортлогч гишүүний хүсэлтээр түүнд үзлэг хийх, турших болон холбогдох бусад журмыг хэрэгжүүлэх ердийн бололцоо олгоно.

7 дугаар зүйл

Ил тод байдал

Гишүүд эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээний өөрчлөлтийн талаар мэдэгдэж, эдгээр арга хэмжээний талаар Хавсралт В-ын заалтын дагуу мэдээлэл өгнө.

8 дугаар зүйл

Хяналт тавих, үзлэг хийх болон зөвшөөрөл олгох горим

Гишүүд нэмэгдэл бодис ашиглах болон хүнс, ундаа, малын тэжээлд орсон бохирдуулагчийн зөвшөөрөгдөх хэмжээг тогтоох үндэсний тогтолцоог оролцуулсан хяналт тавих, үзлэг хийх, зөвшөөрөл олгох горимд Хавсралт С-ын заалтыг баримтлах бөгөөд бусад тохиолдолд өөрийн журмыг энэхүү хэлэлцээрийн заалттай зөрчилдөхгүй байх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

9 дүгээр зүйл

Техникийн туслалцаа

1. Гишүүд хоёр талын үндсэн дээр болон олон улсын холбогдох байгууллагаар дамжуулан бусад гишүүнд, ялангуяа хөгжиж буй гишүүдэд техникийн туслалцаа үзүүлэхээ хүлээн зөвшөөрч байна. Ийм туслалцааг боловсруулалтын технологи, судалгаа, шинжилгээ болон дэд бүтэц зэрэг салбарт, түүнчлэн үндэсний зохицуулах байгууллага байгуулахад *inter alia* үзүүлж болох бөгөөд тэр нь тухайн улс экспорт дахь эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн хамгааллын зохих түвшинд хүргэхэд шаардлагатай арга хэмжээндээ зохицуулалт хийх болон дагаж мөрдөхөд хувь нэмэр оруулах зорилгоор техникийн мэргэшил олгох, боловсон хүчин бэлтгэх, тоног төхөөрөмж худалдан авахад чиглэгдсэн зөвлөлгөө, зээл, хандив болон буцалтгүй тусламжийн хэлбэртэй байж болно.

2. Хэрэв хөгжиж буй экспортлогч гишүүн импортлогч гишүүний эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн шаардлагыг хангахад түүнд үлэмж хэмжээний хөрөнгө оруулалт шаардагдах тохиолдолд импортлогч гишүүн тухайн барааг зах зээлдээ нэвтрүүлэх, эсхүл хүрээг нь өргөжүүлэх бололцоог хөгжиж буй гишүүн улсад олгох хэлбэрээр түүнд техникийн туслалцаа үзүүлэх боломжийг авч үзэж болно.

10 дугаар зүйл

Тусгай болон ялгавартай нөхцөл

1. Эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээг шинээр боловсруулж, хэрэгжүүлэхдээ гишүүд хөгжиж буй гишүүн улс, ялангуяа нэн буурай хөгжилтэй гишүүдийн тусгай хэрэгцээг харгалзан үзнэ.

2. Эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн хамгааллын зохих түвшинг шинэ арга хэмжээг үе шаттайгаар нэвтрүүлснээр хангаж байгаа бол сонирхсон барааных нь хувьд экспортын хэмжээг хэвээр үлдээх зорилгоор хөгжиж буй гишүүнд эдгээр арга хэмжээнд нийцүүлэх илүү урт хугацаа олгоно.

3. Энэхүү хэлэлцээрийн заалтыг хөгжиж буй гишүүн орнуудаас биелүүлэх нөхцөлийг хангах үүднээс Хороо тэдний санхүү, худалдаа, хөгжлийн хэрэгцээг харгалзан үзээд, хүсэлт тавьсны дагуу энэхүү хэлэлцээрээр хүлээсэн үүргээс нь нарийвчлан тогтоосон, тодорхой хугацааны хязгаартайгаар бүхэлд нь, эсхүл хэсэгчлэн эдгээр улсуудыг чөлөөлөх эрхтэй.

4. Гишүүд олон улсын холбогдох байгууллагын үйл ажиллагаанд хөгжиж буй гишүүн улсууд идэвхтэй оролцоход дэмжлэг үзүүлнэ.

11 дүгээр зүйл

Зөвлөлгөөн болон маргаан шийдвэрлэх

1. Энэхүү хэлэлцээрт өөрөөр заагаагүй бол 1994 оны ТХЕХ-ийн 22, 23 дугаар зүйлийн заалтуудыг Маргаан шийдвэрлэх тухай харилцан ойлголцох баримт бичигт боловсруулж, хэрэглэсэн хэлбэрээр нь энэхүү хэлэлцээрийн дагуу зөвлөлгөөн хийх болон маргаан шийдвэрлэхэд хэрэглэнэ.

2. Энэхүү хэлэлцээрт заасан шинжлэх ухаан, техникийн асуудлаар маргаан гарах тохиолдолд түүнийг шийдвэрлэх бүрэлдэхүүн нь оролцогч талуудтай зөвлөлдсөний үндсэн дээр өөрийн сонгосон шинжээчдээс зөвлөлгөө авна. Эл зорилгоор шаардлагатай гэж үзвэл маргаан шийдвэрлэх бүрэлдэхүүн нь техникийн шинжээчдийн хэсэг байгуулж, эсхүл оролцогч аль нэг талын хүсэлтээр, эсхүл өөрийн санаачилгаар олон улсын холбогдох байгууллагатай зөвлөлдөж болно.

3. Энэхүү хэлэлцээрийн заалтууд олон улсын бусад хэлэлцээрээр тогтоосон гишүүдийн эрхийг хөндөхгүй бөгөөд үүнд зуучлагчид хандах, олон улсын бусад байгууллага, эсхүл хэлэлцээрээр тогтоосон маргаан шийдвэрлэх тогтолцоонд хандах тухай эрх хамаарна.

12 дугаар зүйл

Хэлэлцээрийн зохицуулалт

1. Зөвлөлгөөн хийхдээ байнгын хэлэлцүүлэг явуулах зорилгоор Эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн хороог байгуулав. Энэ байгууллага энэхүү хэлэлцээрийн заалтыг хэрэгжүүлэхэд болон түүний зорилтуудыг, үүнд ялангуяа уяалдаа холбоотой болгох зарчимд ахиц гаргахад үүрэг гүйцэтгэнэ. Хороо нийтийн тохиролцоогоор шийдвэр гаргана.

2. Хороо эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн тусгай асуудлаар гишүүд хоорондоо ad hoc зарчмаар зөвлөлгөөн, хэлэлцээ хийхэд дэмжлэг үзүүлнэ. Хороо бүх гишүүн олон улсын стандарт, заавар, зөвлөмжийг хэрэгжүүлэхийг дэмжих бөгөөд үүнтэй холбогдуулан нэмэгдэл бодис ашиглах болон хүнс, ундаа, малын тэжээлд орсон бохирдуулагчын зөвшөөрөгдөх хэмжээг тогтоох тухай олон улсын тогтолцоо, үндэсний тогтолцоо, чиг хандлагын хооронд уялдаа холбоо, нэгдлийг дээшлүүлэх зорилгоор техник зөвлөлгөөн болон судалгаа хийхэд туслалцаа үзүүлнэ.

3. Энэхүү хэлэлцээрийн зохицуулалт хийхэд шинжлэх ухаан, техникийн хамгийн сайн зөвлөлгөө авах, түүнчлэн шаардлагагүйгээр давхардсан оролдлого хийхгүйн үүднээс Хороо эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн хамгааллын салбарт олон улсын холбогдох байгууллагууд, тухайлбал, “Кодекс Алиментариус” комисс, Мал амьтны халдварт өвчний олон улсын товчоо, Ургамал хамгааллын олон улсын конвенцийн нарийн бичгийн дарга нарын газартай нягт холбоотой ажиллана.

4. Хороо уялдаа холбоотой болгох олон улсын үйл явцад болон олон улсын стандарт, заавар, зөвлөмжийн хэрэгжилтэнд хяналт тавих журмыг боловсруулна. Энэ зорилгоор Хороо худалдаанд үлэмж нөлөө үзүүлнэ гэж тооцогдох эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээний тухай олон улсын стандарт, заавар, зөвлөмжийн жагсаалтыг олон улсын холбогдох байгууллагатай хамтран боловсруулна. Энэ жагсаалт нь гишүүд олон улсын стандарт, заавар, зөвлөмжийг импортын нөхцөл, эсхүл тухайн стандартад тохирсон импортын барааг өөрийн зах зээлд нэвтрүүлэх үндэслэлээ болгосон эсэх тухай мэдэгдлийг тусгасан байна. Хэрэв гишүүн олон улсын стандарт, заавар, зөвлөмжийг импортын нөхцөл болгон хэрэглэдэггүй бол тэрээр чингэх шалтгаанаа дурдаж, эдгээр стандарт эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн хамгааллын зохих ёсны түвшинг хангахгүй байна гэж үзэж буй эсэхээ тусгайлан мэдэгдэнэ. Гишүүн стандарт, заавар, зөвлөмжийг импортын нөхцөл болгосон тухай мэдэгдэл хийснийхээ дараа байр сууриа өөрчилсөн бол тэрээр чингэх болсон шалтгаанаа тайлбарлаж, энэ тухай хэрэв Хавсралт В-д заасан журмын дагуу ийм мэдэгдэл болон тайлбар хийгээгүй бол Нарийн бичгийн дарга нарын газар болон олон улсын холбогдох байгууллагад мэдэгдэнэ.

5. Давхар үйлдэл хийхгүйн үүднээс шаардлагатай гэж үзсэн бол, Хороо нь олон улсын холбогдох байгууллагад хэрэглэдэг горим, ялангуяа мэдэгдэл хийх горимоор олж авсан мэдээллийг ашиглах тухай шийдвэр гаргаж болно.

6. Аль нэг гишүүний санаачилагаар Хороо 4 дэх хэсгийн дагуу хэрэглэхгүй байх тайлбарын үндэслэл болон тодорхой стандарт, заавар, зөвлөмжийн тухай асуудлыг шалгаж үзэхийг олон улсын холбогдох байгуулага болон түүний туслах салбар нэгжид зохих шугамаараа санал болгох эрхтэй.

7. Хороо энэхүү хэлэлцээрийн үйлчлэл, хэрэгжилтийг ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс хойш 3 жилийн дараа, цаашид шаардлага гарсан үед хянаж үзнэ. Шаардлагатай гэж үзсэн бол Хороо хэрэгжилтийн явцад хуримтлуулсан туршилтыг *inter alia* харгалзан үзсэнээр энэхүү хэлэлцээрийн эх бичвэрт нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай саналыг Барааны худалдааны зөвлөлд илгээж болно.

13 дугаар зүйл

Хэрэгжилт

Гишүүд энэхүү хэлэлцээрт заасан бүх үүргийг дагаж мөрдөх бүрэн хариуцлага хүлээнэ. Гишүүд засгийн газрын төв байгууллагаас өөр байгууллагууд энэхүү хэлэлцээрийн заалтыг дагаж мөрдөхөд дэмжлэг үзүүлэх нааштай арга хэмжээ, тогтолцоог боловсруулж хэрэгжүүлнэ. Гишүүд нутаг дэвсгэрт нь байгаа засгийн газрын бус байгууллагаар, түүнчлэн нутаг дэвсгэрт нь байгаа эдгээр байгуулла гишүүн нь болох бүс нутгийн байгууллагаар энэхүү хэлэлцээрийн холбогдох заалтыг дагаж мөрдүүлэх талаар

боломжийн хүрээнд зохистой арга хэмжээ авна. Түүнээс гадна, гишүүд бүс нутгийн, эсхүл засгийн газрын бус байгууллагууд, түүнчлэн орон нутгийн засаг захиргааны байгууллагууд энэхүү хэлэлцээрийн заалтыг зөрчсөн үйл ажиллагаа явуулахыг шууд, эсхүл дам шаардах, эсхүл дэмжих талаар арга хэмжээ авахгүй. Гишүүд засгийн газрын бус байгууллагаас эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээг хэрэгжүүлэх зорилгоор үзүүлж буй үйлчилгээг гагцхүү эдгээр байгууллагууд энэхүү хэлэлцээрийн заалтыг дагаж мөрдөж байгаа тохиолдолд хэрэглэх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

14 дүгээр зүйл

Төгсгөлийн заалт

Нэн буурай хөгжилтэй гишүүн орнууд импорт, эсхүл импортын бараанд сөрөг нөлөө үзүүлж буй эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээнийхээ тухайд энэхүү хэлэлцээрийн заалтыг хэрэглэхийг ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсны дараа 5 жилээр хойшлуулж болно. Хөгжиж буй гишүүн бусад орнууд импорт, эсхүл импортын бараанд сөрөг нөлөө үзүүлж буй, одоогоор байгаа эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээнийхээ хувьд энэхүү хэлэлцээрийн 5 дугаар зүйлийн 8 дахь хэсэг, 7 дугаар зүйлээс бусад заалтыг хэрэглэхэд техник шинжилгээ хийх болоцоогүй, техникийн дэд бүтэцгүй, эсхүл нөөцгүй зэргээс саад учирч байгаа бол эдгээр заалтыг хэрэглэхийг ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсны дараа 2 жилээр хойшлуулж болно.

ХАВСРАЛТ А

ТОДОРХОЙЛОЛТ⁴

1. Эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээ гэж дараахь зорилгоор авч буй аливаа арга хэмжээг хэлнэ:

- (a) хортон шавьж, өвчин тээгч, эсхүл өвчин үүсгэгч биет орж ирэх, суурьших, эсхүл тархахтай холбогдсон эрсдлээс ургамал амьтны амьдрал, эрүүл мэндийг гишүүний нутаг дэвсгэрт хамгаалахад;
- (b) хүнс, ундаа, малын тэжээлд орсон нэмэлт бодис, бохирдуулагч, хортой бодис, эсхүл өвчин үүсгэгч биеттэй холбогдсон эрсдлээс амьтан, хүний амьдрал, эрүүл мэндийг гишүүний нутаг дэвсгэрт хамгаалахад;
- (c) ургамал, амьтан тээсэн, эсхүл тэдгээрийн гаралтай бүтээгдэхүүнд халдсан өвчин, түүнчлэн хортон шавьж орж ирэх, суурьших, тархахтай холбогдсон эрсдлээс хүний амьдрал, эрүүл мэндийг гишүүний нутаг дэвсгэрт хамгаалахад; эсхүл,

⁴ Энэхүү тодорхойлолтын зорилгоор “амьтан” гэдэгт загас болон байгалийн ан амьтан, “ургамал” гэдэгт ой болон зэрлэг ургамал, “хортон шавьж” гэдэгт хог ургамал, “бохирдуулагч бодис” гэдэгт пестицид болон малын эмийн үлдэгдэл болон гадны бодисыг тус тус багтаана.

- (d) хортон шавьж орж ирэх, суурьших, тархснаас учирах хохирлоос гишүүний нутаг дэвсгэрт урьдчилан сэргийлэх, хязгаарлахад.

Эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээнд эцсийн бүтээгдэхүүний шалгуур; боловсруулах, үйлдвэрлэх арга; турших, үзлэг хийх, гэрчилгээ болон зөвшөөрөл олгох тухай горим; амьтан, ургамал тээвэрлэх, эсхүл тэднийг тээвэрлэх үед амьд байх нөхцөлийг нь бүрдүүлсэн хэрэглэгдэхүүнд тавих шаардлагыг оролцуулсан хорио цээрийн дэглэм; статистикийн тооцоо гаргах, дээж авах горим болон эрсдлийг үнэлэхтэй холбогдсон журам; баглаа боодол, хаяг шошгоны тухай хүнсний бүтээгдэхүүний аюулгүй байдалд шууд хамаарах шаардлага зэргийг *inter alia* тусгасан холбогдох бүх хууль, тогтоол, журам, шаардлага болон журмыг багтаана.

2. Уялдуулан зохицуулах гэж өөр өөр гишүүд эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн нэгдсэн арга хэмжээ тогтоох, хүлээн зөвшөөрөх болон хэрэглэхийг хэлнэ.

3. Олон улсын стандарт, заавар, зөвлөмжүүд

- (a) хүнсний бүтээгдэхүүний аюулгүй байдлын хувьд хүнсний нэмэлт бодис, малын эм, пестицидын үлдэгдэл, бохирдуулагч, шинжилгээ хийх болон дээж авах аргатай холбогдуулан “Кодекс Алиментарус” комиссоос тогтоосон стандарт, заавар, зөвлөмж болон эрүүл ахуйн дэглэм, зөвлөмжүүд;
- (b) амьтны эрүүл мэнд болон амьтанд халдварладаг өвчний хувьд Мал, амьтны халдварт өвчний олон улсын товчооны ивээл дор боловсруулсан стандарт, заавар, зөвлөмж;
- (c) ургамлын эрүүл мэндийн хувьд Ургамал хамгааллын олон улсын конвенцийн хүрээнд үйл ажиллагаа явуулдаг бүс нутгийн байгууллагуудтай хамтран Ургамал хамгааллын олон улсын конвенцийн нарийн бичгийн дарга нарын газрын ивээл дор боловсруулсан олон улсын стандарт, заавар, зөвлөмж;
- (d) дээрх байгууллагад хамаарахгүй асуудлын хувьд гишүүдэд нэгдэн ороход нээлттэй гэж Хорооноос тогтоосон олон улсын холбогдох бусад байгууллагаас дэвшүүлсэн зохих стандарт, заавар, зөвлөмж.

4. Эрсдлийн үнэлгээ гэж хэрэгжүүлж болох эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээний тухайд импортлогч гишүүний нутаг дэвсгэрт хортон шавьж, өвчин орж ирэх, суурьших, тархах магадлал болон түүнтэй холбогдон гарч болзошгүй биологи, эдийн засгийн үр дагаврын хоорондын үнэлэгээ; эсхүл хүнс, ундаа, малын тэжээлд орсон нэмэлт бодис, бохирдуулагч, хорт бодис, өвчин үүсгэгч биет агууламжаас үүдэн хүн, амьтны эрүүл мэндэд үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөний үнэлгээг хэлнэ.

5. Эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн хамгаалалын зохистой түвшин гэж өөрийн нутаг дэвсгэрт ургамал, амьтан, хүний амьдрал, эсхүл эрүүл мэндийг хамгаалах зорилгоор эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээ авснаар гишүүн зохистой хэмээн тогтоосон хамгаалалын түвшинг хэлнэ.

Тайлбар: Энэ үзэл баримтлалыг олонх гишүүд “эрсдлийн хүлээн зөвшөөрөгдөх түвшин” гэж нэрлэдэг.

6. Хортон шавьж, эсхүл өвчингүй бүс гэж тодорхой төрлийн хортон шавьж буюу өвчин илрээгүй хэмээн эрх бүхий байгууллагаас тогтоосон аль нэг улсыг бүхэлд нь, эсхүл хэсгийг нь, хэд хэдэн улсыг нийтэд нь, эсхүл хэсгийг нь оролцуулсан бүсийг хэлнэ.

Тайлбар: Хортон шавьж, эсхүл өвчингүй бүс нь тодорхой төрлийн хортон шавьж, өвчин илэрдэг гэж тогтоогдсон боловч тухайн хортон шавьж, эсхүл өвчний тархалтыг хязгаарлах, эсхүл устгах зорилгоор хамгаалал хийх, ажиглалт хийх, хориглолтын бүс тогтоох зэрэг бүс нутгийн хяналт тавих арга хэмжээнд хамрагдсан, аль нэг улсын нутаг дэвсгэрийн хэсэгт, эсхүл хэд хэдэн улсыг оруулсан газар зүйн бүс нутагт байгаа бүсийг хүрээлж, эсхүл түүгээр хүрээлүүлж, мөн түүнтэй хил залгаа оршиж болно.

7. Хортон шавьж, эсхүл өвчний бага тархацтай бүс гэж тодорхой төрлийн хортон шавьж буюу өвчин бага хэмжээгээр илэрдэг хэмээн эрх бүхий байгууллагаас тогтоосон бөгөөд ажиглалт хийх, хяналт тавих, устгал хийх арга хэмжээнд хамрагдсан аль нэг улсыг бүхэлд нь, эсхүл хэсгийг нь, хэд хэдэн улсыг нийтэд нь, эсхүл хэсгийг нь оролцуулсан бүсийг хэлнэ.

ХАВСРАЛТ В

ЭРҮҮЛ АХУЙ, УРГАМЛЫН ХОРИО ЦЭЭРИЙН ДҮРЭМ ЖУРМЫН ИЛ ТОД БАЙДАЛ

Дүрэм журмыг хэвлэн нийтлэх

1. Гишүүд өөрийн батласан эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн дүрэм, журамтай⁵ сонирхсон гишүүд танилцах боломжийг бүрдүүлэх үүднээс тэдгээрийг нэн даруй хэвлэн нийтлэх ажлыг хангана.

2. Онцгой нөхцөл байдал үүсэхээс бусад тохиолдолд гишүүд экспортогч гишүүний, ялангуяа хөгжиж буй гишүүн улсын үйлдвэрлэгчдэд импортлогч гишүүний эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн шаардлагад бүтээгдэхүүн болон үйлдвэрлэлийн аргаа нийцүүлэх хугацаа олгох үүднээс эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээг хэвлэн нийтлэх болон хүчин төгөлдөр болохын хооронд боломжит хугацаа тогтооно.

Мэдээлэл өгөх цэг

3. Гишүүн бүр гишүүдийн сонирхсон зохих асуултад хариу өгөх, түүнчлэн дараахь асуудлаар холбогдох баримт бичиг гаргаж өгөх үүрэгтэй мэдээллийн цэг байгуулах нөхцөл бүрдүүлнэ:

- (а) нутаг дэвсгэрт нь батласан, эсхүл санаачилсан эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн дүрэм, журмын талаар;

⁵ Хууль, тогтоол, захирамж зэрэг түгээмэл хэрэглэгддэг эрүүл ахуй, ургамалын хорио цээрийн арга хэмжээнүүд.

- (b) нутаг дэвсгэрт нь үйлчилж буй хяналт тавих болон үзлэг хийх горим, үйлдвэрлэл болон хорио цээрийн дэглэм, пестицидын зөвшөөрөгдөх хэмжээг тогтоох болон нэмэлт бодисыг зөвшөөрөх журмын талаар;
- (c) эрсдлийг үнэлэх горим, анхаарч үзэх хүчин зүйлүүд, түүнчлэн эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээний зохих түвшинг тодорхойлох талаар;
- (d) гишүүн болон түүний нутаг дэвсгэрт байгаа холбогдох байгууллага эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн олон улсын болон бүс нутгийн байгууллага болон тогтолцоонд, түүнчлэн энэхүү хэлэлцээрийн хүрээнд байгуулах хоёр талт болон олон талт хэлэлцээр, тохиролцоонд гишүүнээр элссэн болон оролцсон талаар, үүнээс гадна холбогдох хэлэлцээр, тохиролцооны эх бичвэрийн талаар.

4. Бусад гишүүн сонирхсон баримт бичгийнхээ хуулбарыг авах хүсэлтийг тавьсан бол гишүүд өөрийн улсын иргэддээ⁶ үйлчилдэг үнээр (хэрэв төлбөртэй бол) хуулбарыг олгоно. Үүнд илгээмжийн зардал хамаарахгүй.

Мэдэгдэл хийх горим

5. Олон улсын стандарт, заавар, зөвлөмж байхгүй, эсхүл эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн тухай санаачилсан дүрэм журмын агуулга нь олон улсын стандарт, заавар, зөвлөмжийн агуулгаас зөрөх бөгөөд энэ дүрэм журам нь бусад гишүүний худалдаанд үлэмж нөлөө үзүүлэх бол гишүүд дараахь үүрэг хүлээнэ:

- (a) тодорхой дүрэм, журам шинээр нэвтрүүлэх тухай саналтай сонирхсон гишүүд танилцах боломж олгох үүднээс тухайн саналыг хэрэгжүүлэх эхний үе шатанд холбогдох мэдэгдлийг нийтлэнэ;
- (b) санал болгосон дүрэм журмын зорилго болон үндэслэлийг товч заахын хамт тухайн дүрэм, журамд хамрагдах барааны тухай бусад гишүүнд Нарийн бичгийн дарга нарын газраар дамжуулан мэдэгдэл хийнэ. Нэмэлт өөрчлөлт оруулах, өгсөн саналыг тусгаж авах бололцоотой эхний үе шатанд энэ мэдэгдлийг хийнэ;
- (c) бусад гишүүний хүсэлтийн дагуу шинээр санаачилсан дүрэм журмын хуулбарыг илгээж, олон улсын стандарт, заавар, зөвлөмжөөс ялгаатай хэсгийг нь тусгайлан заана;

⁶ Энэхүү хэлэлцээрт “иргэн” гэж дурдсан бол тухайн нэр томъёо нь ДХБ-ын гишүүний гаалийн тусгай нутаг дэвсгэрийн хувьд тухайн гаалийн нутаг дэвсгэрт байнга оршин суудаг эсхүл бодитойгоор үйл ажиллагаа явуулж буй үйлдвэр, худалдааны байгууламж эзэмшдэг хувь хүн болон хуулийн этгээдэдийг заана гэж ойлгоно.

- (d) бусад гишүүн саналаа бичгээр гаргах боломжит хугацааг алагчилахгүйгээр олгож, хүсэлт тавьснаар саналыг хэлэлцэж, санал болон хэлэлцүүлгийн дүнг анхааралдаа авна.

6. Хэрэв гишүүний хувьд эрүүл мэнд хамгаалах шаардлагатай тулгарсан, эсхүл тулгарч болох нөхцөл үүссэн бол тухайн гишүүн энэ хавсралтын 5 дахь хэсэгт дурдсан үе шатыг өөрөө шийдснээр алгасаж болох бөгөөд чингэхдээ дараахь арга хэмжээг авна:

- (a) дүрэм журмын зорилго болон үндэслэлийг, үүнд асуудлын мөн чанарыг товч заахын хамт тухайн дүрэм, журам болон хамрагдах барааны тухай бусад гишүүнд Нарийн бичгийн дарга нарын газраар дамжуулан яаралтай мэдэгдэл хийнэ;

бусад гишүүнд хүсэлтээр нь дүрэм журмын хуулбарыг тэдэнд өгнө;

- (c) бусад гишүүнд саналаа бичгээр гаргах бололцоо олгож, хүсэлт тавьснаар саналыг хэлэлцэж, санал болон хэлэлцүүлгийн дүнг анхааралдаа авна.

7. Нарийн бичгийн дарга нарын газарт өгөх мэдэгдлийг англи, франц, испани хэлээр үйлдэнэ.

8. Хэрэв бусад гишүүн хүсэлт тавьсан бол өндөр хөгжилтэй гишүүн баримт бичгийн хуулбарыг, харин хэмжээ ихтэй баримт бичгийн тухайд тодорхой мэдэгдэлд хамаарах баримт бичгийн товчлолыг тус тус англи, франц, эсхүл испани хэлээр үйлдэж өгнө.

9. Нарийн бичгийн дарга нарын газар мэдэгдлийн хуулбарыг гишүүн бүрт болон сонирхсон олон улсын байгууллагад нэн даруй илгээж, харин хөгжиж буй гишүүн орнуудын сонирхлыг татсан барааны тухай мэдэгдэл ирсэн талаар эдгээр улсад тусгайлан сануулна.

10. Гишүүд энэ хавсралтын 5, 6, 7 болон 8 дахь хэсгийн дагуу мэдэгдэл хийх журамтай холбогдсон заалтыг үндэсний хэмжээнд хэрэгжүүлэх үүрэг бүхий засгийн газрын төв байгууллагыг байгуулна.

Ерөнхий тайлбар

11. Энэхүү хэлэлцээрийн заалтыг дараахь зүйлийг шаардаж байна гэж тайлбарлахгүй:

- (a) энэ хавсралтын 8 дахь хэсэгт зааснаас бусад тохиолдолд төслөөс бүхэлд нь, эсхүл хэсэгчлэн авч гишүүн орны хэлнээс өөр хэлээр хувь үйлдэх, мөн өөр хэлээр эх бичвэрийг хэвлэх;
- (b) эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхэд саад учруулах, эсхүл зарим үйлдвэрийн газрын худалдааны хууль ёсны эрх ашгийг хөндөх нууц мэдээлэл өгөх.

ХАВСРАЛТ С

ХЯНАЛТ ТАВИХ, ҮЗЛЭГ ХИЙХ БОЛОН ЗӨВШӨӨРӨЛ ОЛГОХ ГОРИМ⁷

1. Гишүүд эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээний биелэлтийг шалгах болон хангах журмын тухайд дараахь нөхцөлийг хангана:

- (a) тухайн журмыг шаардлагагүйгээр хугацаа хоцролгүй, импортын барааны хувьд дотоодын үйлдвэрийн адил төрлийн бараанд үйлчилдэг талаамжтай байдлаас дутуугүйгээр хэрэгжүүлж, биелүүлнэ;
- (b) горим тус бүрийг авч хэрэгжүүлэх стандарт хугацааг нийтлэх, эсхүл хүсэлт тавьсны дагуу хэрэгжүүлэх хугацааг хүсэлт гаргагчид мэдээлнэ; мэдүүлэг хүлээн авсан үед холбогдох эрх бүхий байгууллага баримт бичгийн бүрдүүлэлтийг шуурхай шалгаж, баримт бичгийн дутагдлын талаар мэдүүлэг гаргагчид тодорхой бөгөөд бүрэн мэдээлэл өгнө; шаардлагатай бол засч залруулах арга хэмжээ авах үүднээс эрх бүхий байгууллага хэрэгжүүлсэн журмынхоо дүнг тодорхой бөгөөд бүрэн хэмжээгээр гаргаж мэдүүлэг гаргагчид хүргэнэ; мэдүүлэг дутагдалтай байсан ч эрх бүхий байгууллага мэдүүлэг гаргагчийн хүсэлтээр бололцоотой хэмжээнд журмыг хэрэгжүүлж эхлэнэ; гарсан аливаа саатлын тухай тайлбарыг өгч, хүсэлт тавьснаар журмын үе шатын тухай мэдээллийг мэдүүлэг гаргагчид өгнө;
- (c) нэмэгдэл бодис хэрэглэхэд зөвшөөрөл олгох, эсхүл хүнс, ундаа, малын тэжээлд орсон бохирдуулагчийн зөвшөөрөгдөх хэмжээг тогтоох зэргийг оролцуулсан зохих хяналт тавих, үзлэг хийх болон зөвшөөрөл олгох журмын шаардагдах түвшинд мэдээлэлд тавих шаардлагагыг хязгаарлана;
- (d) импортын бараанд хяналт тавих, үзлэг хийх болон зөвшөөрөл олгох горимтой холбоотойгоор олж авсан, эсхүл илэрсэн мэдээллийн нууцлалыг дотоодын үйлдвэрийн бараанд үйлчилдэгээс дутуугүйгээр болон хууль ёсны худалдааны эрх ашгийг хөндөхгүйгээр хадгална;
- (e) барааны тусгай загварт хяналт тавих, үзлэг хийх болон зөвшөөрөл олгох талаарх аливаа шаардлага нь зохих ёсны буюу шаардлагатай хэмжээгээр хязгаарлана;
- (f) импортын бараанд тавигддаг горимд төлөх хураамж нь дотоодын үйлдвэрийн ижил төрлийн бараа, эсхүл бусад гишүүний нутаг дэвсгэрт үйлдвэрлэсэн бараанд ногдуулдаг хураамжтай ижил байх бөгөөд үзүүлсэн үйлчилгээний бодит өртгөөс илүүгүй байна;

⁷ Хяналт тавих, үзлэг хийх болон зөвшөөрөл олгох горимд дээж авах, туршилт хийх болон гэрчилгээ олгох горимууд *inter alia* хамаарна.

- (g) мэдүүлэг гаргагч, импортлогч, экспортлогч болон тэдний төлөөлөгчдөд учирдаг хүндрэлийг багасгах зорилгоор журмын хэрэгслийг суурилуулах, импортын барааны дээж авахдаа дотоодын үйлдвэрийн бараанд тавигддаг шалгуурыг хэрэглэнэ;
- (h) дүрэм, журмын дагуу хяналт тавих болон үзлэг хийсний дараа барааны төрөл зүйлийг өөрчилсөн бол шинэчлэгдсэн бараа хувьд үйлчлэх журмыг тухайн бараа холбогдох дүрэм, журамд хэвээр нийцэж байгаа эсэхийг тогтоох хэмжээгээр хязгаарлана;
- (i) журмыг хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон өргөдлийг хянаж үзэх болон өргөдлийг үндэслэлтэй гэж үзсэн бол засч залруулах арга хэмжээ авах журмыг тогтооно.

Хэрэв импортлогч гишүүн дотоодын зах зээлд нь зөвшөөрөлгүйгээр бараа оруулахыг хориглох буюу хязгаарлах үүднээс нэмэлт бодис хэрэглэхийг зөвшөөрөх, эсхүл хүнс, ундаа, малын тэжээлд орсон бохирдуулагчын зөвшөөрөгдөх түвшинг тогтоох тогтолцоо ажиллууж байгаа бол тухайн импортлогч гишүүн эцсийн шийдвэр гарах хүртэл гаднаас оруулж ирэх үндэслэлд олон улсын холбогдох стандартыг хэрэглэх боломжийг авч үзнэ.

2. Хэрэв эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээ нь үйлдвэрлэлийн үе шатанд хяналт тавихаар заагдсан бол нутаг дэвсгэрт нь тухайн үйлдвэрлэл явагдаж буй гишүүн тийм хяналт тавих болон хяналтын байгууллагын ажлыг хөнгөвчлөх үүднээс шаардлагатай туслалцаа үзүүлнэ.

3. Энэхүү хэлэлцээрийн заалтууд гишүүн нутаг дэвсгэртээ зохих үзлэг хийж явуулахад саад учруулахгүй.

СҮЛЖМЭЛ, НЭХМЭЛ ЭДЛЭЛ БОЛОН ОЁМОЛ БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ ТУХАЙ ХЭЛЭЛЦЭЭР

Гишүүд,

“Сүлжмэл, нэхмэл эдлэл болон оёмол бүтээгдэхүүний салбар дахь хэлэлцээ нь ТХЕХ-ийн дүрэм, журмын сайжруулсны үндсэн дээр энэ салбарыг ТХЕХ-ийн үйлчлэх хүрээнд нэгтгэн оруулах бололцоог хангах нөхцөлүүдийг тодорхойлоход чиглэхийн зэрэгцээ худалдааг цаашид чөлөөлөх зорилгод мөн хувь нэмэр оруулна” гэж Пунта Дель Эстэд Сайд нар тохиролцсоныг эргэн санаж,

нэгтгэх үйл явц нь олон талт худалдааны хэлэлцээний Уругвайн үе шат дуусмагц эхлэж, цаашид улам бүр гүнзгийрэх шинж чанартай байна гэж Худалдааны хэлэлцээний хорооны 1989 оны 4 дүгээр сарын шийдвэрт тохиролцсоныг мөн эргэн санаж,

цаашилбал, нэн буурай хөгжилтэй гишүүн орнуудад тусгай нөхцөл олгох нь зүйтэй гэж тохиролцсоныг эргэн санаж,

дараахь зүйлийг хэлэлцэн тохиров.

1 дүгээр зүйл

1. Энэхүү хэлэлцээрээр сүлжмэл, нэхмэл эдлэл болон оёмол бүтээгдэхүүний салбарыг 1994 оны ТХЕХ-т нэгтгэн оруулах шилжилтийн хугацаанд гишүүдийн мөрдөх заалтуудыг тогтоож өгнө.
2. Гишүүд нь сүлжмэл, нэхмэл эдлэл болон оёмол бүтээгдэхүүний худалдаанд оролцох бололцоог жижиг үйлдвэрлэгчдэд дорвитой нэмэгдүүлж олгох, уг салбарт шинэ оролцогчдод олгох арилжааны ач холбогдол бүхий худалдааны боломжийг хөгжүүлэх зорилгоор 2 дугаар зүйлийн 18 дахь хэсэг болон 6 дугаар зүйлийн 6 (b) хэсгийн заалтуудыг ашиглахаар тохиролцов.¹
3. Гишүүд нь Сүлжмэл, нэхмэл эдлэлийн олон улсын худалдааны тухай тохиролцоо (энэхүү хэлэлцээрт цаашид “СНЭОУХТ” гэх)-г сунгах тухай протоколыг 1986 оноос хойш хүлээн зөвшөөрөөгүй гишүүдийн нөхцөл байдлыг зохих ёсоор анхааралдаа авч, энэхүү хэлэлцээрийн заалтуудыг мөрдөхөд нь бололцооны хэрээр тусгай нөхцөл олгоно.
4. Хөвөн, бөс даавуу үйлдвэрлэж, экспортлодог гишүүдийн тодорхой ашиг сонирхлыг энэхүү хэлэлцээрийн заалтыг хэрэгжүүлэх явцад тэдэнтэй зөвлөлдсөний дагуу тусгах нь зүйтэй гэж гишүүд тохиролцов.
5. Сүлжмэл, нэхмэл эдлэл болон оёмол бүтээгдэхүүний салбарыг 1994 оны ТХЕХ-т нэгтгэн оруулах явцад тус дөхөм үзүүлэх үүднээс гишүүд аж үйлдвэрийн салбартаа бие даасан зохицуулалт хийх, зах зээлд дэх өрсөлдөөнийг нэмэгдүүлэхийг дэмжлэг үзүүлнэ.
6. Энэхүү хэлэлцээрт өөрөөр заагаагүй бол түүний заалт нь ДХБ-ын тухай хэлэлцээр болон Олон талт худалдааны хэлэлцээрүүдийн дагуу эдлэх гишүүдийн эрх, үүргийг хөндөхгүй.
7. Энэхүү хэлэлцээрт хамаарагдах сүлжмэл, нэхмэл эдлэл болон оёмол бүтээгдэхүүний төрлийг хавсралтад тусгасан болно.

2 дугаар зүйл

1. 4 дүгээр зүйлийн дагуу байгуулсан болон СНЭОУХТ -ны 7, 8 дугаар зүйлийн дагуу мэдэгдэл хийгдсэн, ДХБ-ын тухай хэлэлцээрийг хүчин төгөлдөр болох өдрөөс өмнө үйлчилж буй хоёр талын тохиролцооны хүрээнд байгаа тоон хязгаарлалтыг тогтоосон гишүүд ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос 60 хоногийн дотор, хязгаарлалтын түвшин, өсөлтийн хэмжээ болох хазайлтын түвшингийн талаархи заалтын хамт тухайн хязгаарлалтыг 8 дугаар зүйлд дагуу байгуулагдах Сүлжмэл, нэхмэл эдлэлийн хяналтын байгууллага (цаашид СНЭХБ гэх)-д дэлгэрэнгүйгээр мэдээлнэ. Гишүүд 1947 оны ТХЕХ-ийн хэлэлцэн тохирогч талуудын хооронд хэрэгжүүлж ирсэн бөгөөд ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болохоос өмнө хүчин төгөлдөр байсан бүх төрлийн

¹ Энэ заалт нь нэн буурай хөгжилтэй гишүүн улсын экспортыг дэмжихэд бололцооны хэрээр тус дөхөм үзүүлж болно.

хязгаарлалтыг ДХБ -ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн энэхүү хэлэлцээрийн заалтын дагуу зохицуулахаар тохиролцов.

2. СНЭХБ нь дээрхи мэдэгдлийг бүх гишүүнд танилцуулахаар илгээнэ. Мэдэгдлийг илгээснээс хойш 60 хоногийн хугацаанд аль нэг гишүүн энэ мэдэгдэлтэй холбоотойгоор зохистой гэж үзсэн аливаа саналаа СНЭХБ-д илэрхийлэхэд нээлттэй болно. Энэ саналыг бусад гишүүнд танилцуулахаар илгээнэ. СНЭХБ холбогдох гишүүдэд шаардлагатай бол зөвлөмж өгч болно.

3. Хэрэв 1 дэх хэсгийн дагуу мэдэгдэх ёстой хязгаарлалтын 12 сарын хугацаа нь ДХБ-ын тухай хэлэлцээрийг хүчин төгөлдөр болохоос өмнөх 12 сарын хугацаатай давхцахгүй бол холбогдох гишүүд хязгаарлалтын хугацааг хэлэлцээрийн үйлчлэх онтой² нийцүүлэх болон энэ зүйлийн заалтуудыг хэрэгжүүлэх үүднээс тухайн хязгаарлалтын нэрлэсэн суурь түвшинг тогтоох талаар авах арга хэмжээг харилцан тохиролцоно. Энэ тохиролцоонд хүрэх зорилгоор холбогдох гишүүд хүсэлт тавьсны дагуу зөвлөлгөөн яаралтай хийж байхаар тохиролцов. Ийм арга хэмжээ нь сүүлийн жилүүдийн бараа нийлүүлэлтийн улиралын шинж чанарыг *inter alia* харгалзана. Зөвлөлгөөний үр дүнг СНЭХБ-д мэдэгдэх бөгөөд тэрбээр зохих зөвлөмжийг холбогдох гишүүдэд гаргаж өгнө.

4. 1 дэх хэсгийн дагуу мэдэгдэх хязгаарлалтыг ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болохоос өмнө холбогдох гишүүн мөрдөж ирсэн нийт хязгаарлалт гэж үзнэ. Энэхүү хэлэлцээр буюу 1994 оны ТХЕХ³-ийн холбогдох заалтад тусгаагүй бол бүтээгдэхүүн буюу гишүүний хувьд ямар нэг шинэ хязгаарлалт нэвтрүүлэхгүй. ДХБ -ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойш 60 хоногийн дотор мэдэгдээгүй хязгаарлалт нэн даруй хүчингүй болно.

5. ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болохоос өмнө СНЭОУХТ-ны 3 дугаар зүйлийн дагуу авсан аливаа нэг талын арга хэмжээ нь СНЭОУХТ-ны дагуу байгуулагдсан Сүлжмэл эдлэлийн ажиглалтын алба (энэхүү хэлэлцээрт цаашид “СЭАА” гэх)-аар хянагдаж зөвшөөрөгдсөн бол дурдсан зүйлд тодорхойлогдсон хугацаанд хүчин төгөлдөр хэвээр байж болох бөгөөд энэ хугацаа нь 12 сараас хэтрэхгүй. Хэрэв СЭАА нь нэг талын ийм арга хэмжээг хянах боломжгүй бол түүнийг 3 дугаар зүйлийн арга хэмжээний талаар СНЭОУХТ-нд заасан дүрэм, журмын дагуу СНЭХБ хянана. СНЭОУХТ-ны 4 дүгээр зүйлийн дагуу ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болохоос өмнө хэрэгжүүлж эхэлсэн, гэхдээ СЭАА-аар хянуулах боломж гараагүй аливаа нэгэн маргаантай арга хэмжээнд хяналт хийх талаарх СНЭОУХТ-ны дүрэм, журмын дагуу СНЭХБ хянана.

6. ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсон өдөр гишүүн бүр хавсралтад дурдсан бүтээгдэхүүний 1990 оны импортын нийт хэмжээнд 16-аас доошгүй хувь эзлэх бүтээгдэхүүнийг Уялдаа холбоотой тогтолцооны бүлэг буюу ангилалын дагуу 1994 оны ТХЕХ-ийн хүрээнд нэгтгэн оруулна. Ийнхүү нэгтгэвэл зохих бүтээгдэхүүний тоонд

² Хэлэлцээрийн үйлчлэх он гэж ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэх 12 сарын хугацаа буюу цаашид 12 сар бүрээр тоологдох хугацааг хэлнэ.

³ Хавсралтын 3 дахь хэсэгт тусгайлан зааснаас бусад тохиолдолд 1994 оны ТХЕХ-ийн холбогдох заалтанд 1994 оны ТХЕХ-ийн хүрээнд ороогүй барааны хувьд 19 дүгээр зүйлийг хамааруулахгүй.

бөөрөнхий ноолуур болон ээрмэл, даавуу, сүлжмэл, нэхмэл бэлэн бүтээгдэхүүн болон оёмол бүтээгдэхүүн гэсэн 4 бүлэгт хамаарах барааг багтана.

7. Холбогдох гишүүд нь 6 дахь хэсгийн дагуу хэрэгжүүлэх арга хэмжээнийхээ талаар дор дурдсаны дагуу нарийвчлан мэдэгдэнэ:

(a) 1 дэх хэсэгт дурдсан хязгаарлалтуудыг хэрэгжүүлж буй гишүүд нь ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болохыг үл харгалзан эдгээр хязгаарлалтын талаарх дэлгэрэнгүй мэдэгдлийг ТХЕХ-ийн Нарийн бичгийн дарга нарын газарт Сайд нарын 1994 оны 4 дүгээр сарын 15-ны өдрийн шийдвэрээр тогтоосон хугацааны дотор өгнө. ТХЕХ-ийн Нарийн бичгийн дарга нарын газар эдгээр мэдэгдлийг бусад оролцогчдод танилцуулахаар нэн даруй илгээнэ. Энэ мэдэгдлийг 21 дэх хэсэгт дурдсан зорилгын дагуу СНЭХБ байгуулагдмагц түүнд хүргэнэ;

(b) 6 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн дагуу 6 дугаар зүйлийн заалтуудыг мөрдөх эрхийг авч үлдсэн гишүүд нь энэ тухай дэлгэрэнгүй мэдэгдлийг ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойш 60 хоногийн дотор эсхүл 1 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэгт хамрагдаж буй гишүүдийн хувьд ДХБ-ын тухай хэлэлцээр үйлчилж эхэлснээс хойш 12 сарын дотор СНЭХБ-д хүргүүлнэ. СНЭХБ нь эдгээр мэдэгдлийг бусад гишүүнд танилцуулахаар илгээх бөгөөд 21 дүгээр зүйлд заасны дагуу хянаж үзнэ.

8. Үлдэж буй, өөрөөр хэлбэл 6 дахь хэсгийн дагуу 1994 оны ТХЕХ-ийн хүрээнд ороогүй бүтээгдэхүүнийг Уялдуулсан системийн бүлэг, ангилалын дагуу дараахь гурван үе шаттайгаар нэгтгэнэ:

(a) Хавсралтад дурдсан бүтээгдэхүүний 1990 оны гишүүний импортын нийт хэмжээнд 17-оос доошгүй хувийг эзэлж байсан бүтээгдэхүүнийг ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойш 37 дахь сарын эхний өдөр нэгтгэнэ. Гишүүдээс нэгтгэх бүтээгдэхүүний тоонд бөөрөнхий ноолуур, ээрмэл, даавуу, сүлжмэл, нэхмэл бэлэн бүтээгдэхүүн болон оёмол бүтээгдэхүүн гэсэн 4 бүлэг бүрт хамрагдах бүтээгдэхүүнийг багтаана.

(b) Хавсралтад дурдсан бүтээгдэхүүний 1990 оны гишүүний импортын нийт хэмжээнд 18-аас доошгүй хувь эзэлж байсан бүтээгдэхүүнийг ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойш 85 дахь сарын эхний өдөр нэгтгэнэ. Гишүүдээс нэгтгэх бүтээгдэхүүний тоонд бөөрөнхий ноолуур, ээрмэл, даавуу, сүлжмэл, нэхмэл бэлэн бүтээгдэхүүн болон оёмол бүтээгдэхүүн гэсэн 4 бүлэг бүрт хамрагдах бүтээгдэхүүнийг багтаана.

(c) ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойш 121 дэх сарын эхний өдөр сүлжмэл эдлэл болон оёмол бүтээгдэхүүний салбар нь бүхэлдээ 1994 оны ТХЕХ-ийн хүрээнд нэгтгэгдсэн байх бөгөөд энэхүү хэлэлцээрийн дагуу мөрдөж байсан бүх хязгаарлалтыг арилгана.

9. 6 дугаар зүйлийн заалтыг мөрдөх эрхээ эдлэхгүй болохоо 6 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн дагуу мэдэгдсэн гишүүд өөрсдийн сүлжмэл, нэхмэл эдлэл болон оёмол бүтээгдэхүүнээ 1994 оны ТХЕХ-ийн хүрээнд нэгтгэсэн гэж энэхүү хэлэлцээрийн

зорилгын дагуу тооцно. Иймд, эдгээр гишүүн 6, 8 болон 11 дэх хэсгийн заалтыг мөрдөхөөс чөлөөлөгдөнө.

10. 6 болон 8 дахь хэсгийн дагуу нэгдэх хөтөлбөр гаргасан гишүүн энэ хөтөлбөрт дурдсан хугацаанаас өмнө 1994 оны ТХЕХ-ийн хүрээнд бүтээгдэхүүнээ нэгтгэхэд саад болох зүйл энэхүү хэлэлцээрт байхгүй болно. Гэхдээ, бүтээгдэхүүнийг ийнхүү нэгтгэх нь хэлэлцээрийн аль нэг оны эхэнд хүчин төгөлдөр болох бөгөөд бүх гишүүнд танилцуулах зорилгоор энэ тухай нарийвчилсан мэдэгдлийг гурваас доошгүй сарын өмнө СНЭХБ-д хүргүүлнэ.

11. 8 дахь хэсгийн дагуу хэрэгжүүлэх нэгдэх тухай холбогдох хөтөлбөрийн талаар дэлгэрэнгүй мэдэгдлийг мөрдөж эхлэхээс 12-оос доошгүй сарын өмнө СНЭХБ-д хүргэх бөгөөд уг байгууллага нь тухайн мэдэгдлийг бүх гишүүнд танилцуулахаар хүргүүлнэ.

12. 8 дахь хэсэгт дурдсан, үлдсэн бүтээгдэхүүнд тавигдах хязгаарлалтын суурь түвшингийн хувьд 1 дэх хэсэгт заасан хэмжээг жишиг болгоно.

13. Энэхүү хэлэлцээрийн 1 дүгээр үе шатанд (ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс түүний хүчин төгөлдөр байсан 36 дахь сар дуустал) СНЭОУХТ-ны хүрээнд үйлчилж байсан хоёр талын тохиролцооны дагуу ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болох өдрөөс өмнөх 12 сарын хугацаанд мөрдөж байсан хязгаарлалт бүрийн түвшинг тухайн хязгаарлалтын хувьд тогтоосон өсөлтийн хувийг 16-аас багагүй өсөх хувиар жил бүр нэмэгдүүлнэ.

14. Барааны худалдааны зөвлөл буюу Маргаан шийдвэрлэх байгууллагаас 8 дугаар зүйлийн 12 дахь хэсгийн дагуу өөрөөр шийдвэрлэхээс бусад тохиолдолд, хүчин төгөлдөр хэвээр үлдэж буй хязгаарлалт тус бүрийн түвшинг энэхүү хэлэлцээрийн дараагийн үе шатанд дор дурдсанаас багагүй хувиар жил бүр нэмэгдүүлнэ:

(a) 2 дахь үе шатанд (ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойш 37 дахь сараас 84 дахь сар дуустал) тухайн хязгаарлалтын 1 дэх үе шатны өсөлтийн хувийг 25 хувиар нэмэгдүүлснээс багагүй;

(b) 3 дахь үе шатанд (ДХБ -ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойш 85 дахь сараас 120 дахь сар дуустал) тухайн хязгаарлалтын 2 дахь үе шатны өсөлтийн хувийг 27 хувиар нэмэгдүүлснээс багагүй.

15. Гишүүн энэ зүйлийн дагуу мөрдөж ирсэн аливаа хязгаарлалтыг шилжилтийн үеийн хугацаанд хэлэлцээрийн аль нэг оны эхнээс хүчингүй болгохоосоо 3-аас доошгүй сарын өмнө холбогдох экспортлогч гишүүн болон СНЭХБ-д мэдэгдсэн нөхцөлд уг хязгаарлалтыг хүчингүй болгон арилгахад саад болох зүйл энэхүү хэлэлцээрт байхгүй. Хязгаарлалтад хамрагдаж буй гишүүн зөвшөөрснөөр урьдчилан мэдэгдэх хугацааг 30 хоног хүртэл богиносгож болно. СНЭХБ нь энэ мэдэгдлийг бүх гишүүдэд илгээнэ. Хязгаарлалтыг энэ хэсэгт заасны дагуу хүчингүй болгох асуудлыг авч үзэхдээ холбогдох гишүүн нь бусад гишүүний ижил төрлийн экспортын хувьд мөрдөж буй журмыг анхааралдаа авна.

16. Энэ зүйлийн дагуу хэвээр үлдсэн хязгаарлалтанд хамаарах уян хатан байдлын талаар, тухайлбал, хэлбэлзэх, он дамжуулах, хойшлуулах зэрэг заалтууд нь ДХБ-ын тухай хэлэлцээрийн хүчин төгөлдөр болох өдрөөс өмнөх 12 сарын хугацаанд үйлчлэх СНЭОУХТ-ны хоёр талын гэрээгээр тохиролцсон заалтуудтай адил байна. Хэлбэлзэх, он дамжуулах, хойшлуулах хязгаарлалтыг хослуулан хэрэглэхэд ямар нэгэн тооны хязгаарлалт хийх буюу хэвээр хадгалахгүй.

17. Энэ зүйлийн аль нэгэн заалтыг мөрдөхөд шаардагдана гэж үзсэн захиргааны арга хэмжээг холбогдох гишүүдийн хоорондын тохиролцоонд хамаарах асуудал болно. Ийм төрлийн аливаа арга хэмжээг СНЭХБ-д мэдэгдэнэ.

18. ДХБ -ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болохоос өмнө экспорт нь импортлогч улсын хязгаарлалтад хамрагдаж, харин өөрийн хязгаарлалт нь импортлогч улсын зүгээс энэ зүйлийн дагуу мэдэгдэн 1991 оны 12 дугаар сарын 31-ны өдрийн байдлаар мөрдөж байсан хязгаарлалтын нийт хэмжээнд 1.2 буюу түүнээс бага хувь эзэлж байгаа гишүүдийн хувьд 13 болон 14 дэх хэсэгт тодорхойлсон өсөлтийн хэмжээг нэг үе шатаар ахиулах, эсхүл суурь түвшин, өсөлт болон уян хатан байдлын заалтыг өөр харьцаагаар хослуулах талаар харилцан тохиролцсоны үндсэн дээр харилцан адил өөрчлөлт хийх замаар ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос эхлэн энэхүү хэлэлцээрийн хүчин төгөлдөр байх хугацаанд зах зээлд нэвтрэх тэдгээрийн экспортын боломжийг мэдэгдэхүйцээр сайжруулна. Энэ ахицын талаар СНЭХБ-д мэдэгдэнэ.

19. Энэхүү хэлэлцээр хүчин төгөлдөр байх хугацаанд аль нэг гишүүн тодорхой бүтээгдэхүүний хувьд энэ зүйлийн заалтын дагуу түүнийг 1994 оны ТХЕХ-ийн хүрээнд нэгтгэсний дараа нэг жилийн хугацаанд 1994 оны ТХЕХ-ийн 19 дүгээр зүйлийг үндэслэн хамгаалалтын арга хэмжээ авах тохиолдолд, Хамгаалалтын арга хэмжээний тухай хэлэлцээрт тайлбарсан 19 дүгээр зүйлийн заалтыг 20 дахь хэсэгт зааснаас бусад нөхцөлд баримтална.

20. Хэрэв ийм арга хэмжээг тарифын бус арга хэрэглэн хэрэгжүүлж байвал холбогдох импортлогч гишүүн нь хамгаалалтын арга хэмжээ санаачлахаас өмнөх нэг жилийн хугацаанд, энэхүү хэлэлцээрийн дагуу тухайн бүтээгдэхүүний экспорт хязгаарлалтад хамрагдаж байсан аливаа экспортлогч гишүүний хүсэлтээр 1994 оны ТХЕХ-ийн 13 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн (d) дэд хэсэгт заасан журмын дагуу энэ арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ. Холбогдох экспортлогч гишүүн ийм арга хэмжээний хэргжилтэнд хяналт тавина. Хэрэгжүүлэх түвшин нь тухайн экспортын хэмжээг статистикийн мэдээ олж болох сүүлийн гурван жилийн хугацаанд холбогдох гишүүн орноос гаргасан экспортын дундаж үзүүлэлттэй тэнцэх төлөөлөл болгож болох хамгийн сүүлийн үеийн түвшингээс бууруулахгүй. Улмаар, хамгаалалтын арга хэмжээг нэг жилээс илүү хугацаагаар мөрдөх бол хэрэглэх түвшинг мөрдөгдөх хугацааны туршид тодорхой үечилсэн давтамжтайгаар цаашид чөлөөлнө. Энэ тохиолдолд холбогдох экспортлогч гишүүн нь 1994 оны ТХЕХ-ийн 19 дүгээр зүйлийн 3 (a) хэсгийн дагуу тэнцүү хөнгөлөлт буюу бусад үүргийг түр зогсоох эрхээ эдлэхгүй байна.

21. СНЭХБ нь энэ зүйлийн хэрэгжилтэнд хяналт тавина. Тэрээр, аль нэг гишүүний хүсэлтээр энэ зүйлийн заалтыг хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон аль нэг тодорхой асуудлыг хянан үзнэ. Тэрээр, асуудал хэлэлцэх үйл явцад холбогдох гишүүдийг урьж оролцуулсны

үндсэн дээр тухайн гишүүд, эсхүл гишүүдэд 30 хоногийн дотор зохих зөвлөмж буюу дүгнэлт гаргаж өгнө.

3 дугаар зүйл

1. Сүлжмэл, нэхмэл эдлэл болон оёмол бүтээгдэхүүнд хязгаарлалт⁴ хэрэгжүүлж буй гишүүд (СНЭОУХТ-ны хүрээнд болон 2 дугаар зүйлийн заалтад тусгагдсан хязгаарлалтаас бусад) эдгээр хязгаарлалт 1994 оны ТХЕХ-т хэрхэн нийцэж буй эсэхийг үл харгалзан ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойш 60 хоногийн дотор (а) СНЭХБ-д түүний талаар нарийвчлан мэдэгдэнэ; эсхүл, (б) түүний талаар ДХБ-ын бусад аль нэг байгууллагад гаргаж өгсөн мэдэгдлийг СНЭХБ-д илгээнэ. Мэдэгдэлд хязгаарлалт хэрэглэхийг зөвшөөрсөн 1994 оны ТХЕХ-ийн заалтын талаархи мэдээлэл, үүний дотор үндэслэл болгосон 1994 оны ТХЕХ дэх заалтыг тусгана.

2. 1 дэх хэсгийн заалтанд хамаарах боловч 1994 оны ТХЕХ-ийн заалтаар зөвшөөрөгдснөөс бусад хязгаарлалтыг хэрэгжүүлж буй гишүүд дараахь хоёр арга хэмжээний аль нэгийг хэрэгжүүлнэ:

(а) ДХБ -ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойш нэг жилийн дотор 1994 оны ТХЕХ-т эдгээр хязгаарлалтаа нийцүүлж, энэ тухай СНЭХБ-д мэдэгдэнэ; эсхүл,

(б) ДХБ -ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойш 6 сарын дотор хязгаарлалт хэрэгжүүлж буй гишүүнээс СНЭХБ-д танилцуулсан хөтөлбөрийн дагуу эдгээр хязгаарлалтаа тодорхой үе шаттайгаа аажмаар хүчингүй болгоно. Уг хөтөлбөрийн дагуу бүх хязгаарлалтыг энэхүү хэлэлцээр хүчин төгөлдөр байх хугацаанд амжиж цуцална. СНЭХБ нь тухайн гишүүнд уг хөтөлбөрийн талаар зөвлөмж гаргаж болно.

3. Энэхүү хэлэлцээрийн хүчин төгөлдөр байх хугацаанд гишүүд 1994 оны ТХЕХ-ийн заалтын дагуу сүлжмэл, нэхмэл эдлэл болон оёмол бүтээгдэхүүнд шинээр нэвтрүүлж буй хязгаарлалт, эсхүл одоо мөрдөж байгаа хязгаарлалтад оруулж буй өөрчлөлттэй холбогдуулан ДХБ-ын бусад байгууллага гаргаж өгсөн мэдэгдлийг хязгаарлалт хэрэгжүүлж эхэлснээс хойш 60 хоногийн дотор СНЭХБ-нд хүргүүлнэ.

4. Аль нэг гишүүний тухайд 1994 оны ТХЕХ-ийн дагуу зөвшөөрсөн, эсхүл энэ зүйлийн заалтыг дагуу мэдэгдээгүй байж болзошгүй ямар нэг хязгаарлалттай холбоотой хариу мэдэгдлийг СНЭХБ-д мэдээлэл болгон хүргүүлэх асуудал аливаа гишүүний хувьд нээлттэй байна. Энэ мэдэгдэлтэй холбогдуулан аль нэг гишүүн 1994 оны ТХЕХ-ийн холбогдох заалт буюу ДХБ-ын зохих байгууллагын журмын дагуу зохих арга хэмжээг хэрэгжүүлж болно.

5. СНЭХБ нь энэ зүйлийн дагуу хийсэн мэдэгдлийг бүх гишүүнд танилцуулахаар хүргүүлнэ.

⁴ Хязгаарлалт гэдэгт хэрэгжүүлсэн нэг талын тоон хязгаарлалт, үүнтэй ижил үр дүнд хүргэх хоёр талын тохиролцоо болон бусад арга хэмжээг багтана.

4 дүгээр зүйл

1. 2 дугаар зүйлд дурдагдсан бөгөөд 6 дугаар зүйлийн дагуу хэрэгжүүлэх байгаа хязгаарлалтыг экспортлогч гишүүд хэрэгжүүлнэ. Импортлогч гишүүд 2 дугаар зүйлийн дагуу мэдэгдсэн, эсхүл 6 дугаар зүйлийн дагуу хэрэгжүүлж буй хязгаарлалтын хэмжээнээс хэтрүүлсэн нийлүүлтийг хүлээж авах үүрэг хүлээхгүй.

2. Энэхүү хэлэлцээрийн дагуу мэдэгдэх, эсхүл хэрэгжүүлэх ёстой хязгаарлалтыг биелүүлэх, эсхүл зохицуулах явцад сүлжмэл, нэхмэл эдлэл болон оёмол бүтээгдэхүүний ангилал, дүрэм, журам, хэв заншилд оруулах түүнчлэн Уялдуулсан системд хамаарах өөрчлөлтүүд нь энэхүү хэлэлцээрийн дагуу холбогдох гишүүний эдлэх эрх, хүлээх үүргийн тэнцвэрийг алдагдуулахгүй, зах зээлд нэвтрэх боломжид нь сөргөөр нөлөөлөхгүй бөгөөд ийм боломжийг бүрэн ашиглахад нь саад учруулахгүй, эсхүл энэхүү хэлэлцээрийн хүрээнд явагдах худалдааг хөндөхгүй гэж гишүүд тохиролцов.

3. Хэрэв хязгаарлалтын зөвхөн нэг хэсгийг бүрдүүлж буй бүтээгдэхүүнийг нэгтгэх талаар 2 дугаар зүйлд заасны дагуу мэдэгдэл хийсэн бол энэ хязгаарлалтын түвшинд гарах аль нэг өөрчлөлт энэхүү хэлэлцээрийн дагуу холбогдох гишүүний эдлэх эрх, хүлээх үүргийн тэнцвэрийг хөндөхгүй гэж гишүүд тохиролцов.

4. Хэрэв 2 болон 3 дахь хэсэгт дурдсан өөрчлөлтүүдийг хийх шаардлагатай бол гишүүд эдгээр өөрчлөлтийг санаачилж буй гишүүн өөрчлөлтийг хэрэгжүүлж эхлэхээс өмнө ашиг сонирхол нь хөндөгдсөн гишүүн, эсхүл гишүүдтэй зохистой болон шударга байдлаар зохицох талаар харилцан тохиромжтой шийдвэрт хүрэхийн тулд мэдээлэл өгөх бөгөөд бололцоотой бол зөвлөлгөөн хийхийг санаачилна гэж тохиролцов. Улмаар, хэрэгжүүлэхээс өмнө урьдчилсан зөвлөлдөөн хийх бололцоогүй бол өөрчлөлт хийхийг санаачилсан гишүүн ашиг сонирхол нь хөндөгдсөн гишүүний хүсэлтээр зохистой болон шударга байдлаар зохицуулах харилцан тохиромжтой шийдвэрт хүрэхийн тулд тухайн гишүүнтэй боломжтой бол 60 хоногийн дотор зөвлөлдөнө гэж гишүүд тохиролцов. Хэрэв харилцан тохиромжтой шийдвэрт хүрээгүй бол холбогдох аль нэг гишүүн асуудлыг 8 дугаар зүйлийн дагуу зөвлөмж гаргуулахаар СНЭХБ-д шилжүүлж болно. Хэрэв ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болохоос өмнө оруулсан өөрчлөлтийн талаарх маргааныг СНХШБ хянан үзэх боломж байгаагүй бол СНЭХБ ийм хяналт хийхэд мөрдөх тухай СНЭОУХТ-ны дүрэм, журмын дагуу хянан үзнэ.

5 дугаар зүйл

1. Дамжуулан тээвэрлэх, тээвэрлэлтийн чиглэлийг өөрчлөх, гарал үүслын орон, эсхүл газрын талаар худал мэдүүлэг өгч, эсхүл албан ёсны баримт бичгүүдийг хуурамчаар үйлдэж хэлэлцээрийн заалтаас зайлсхийх нь 1994 оны ТХЕХ-т сүлжмэл, нэхмэл эдлэл болон оёмол бүтээгдэхүүний салбарыг нэгтгэхэд чиглэсэн энэхүү хэлэлцээрийн хэрэгжилтэд саад учруулна гэдгийг гишүүд зөвшөөрөв. Үүнтэй холбогдуулж гишүүд хэлэлцээрийн заалтаас зайлсхийх ийм үйлдэлд анхаарлаа хандуулж, түүний эсрэг арга хэмжээ авахад чиглэсэн шаардлагатай эрх зүйн хэм хэмжээ болон/эсхүл захиргааны журмыг тогтооно. Хэлэлцээрийн заалтаас зайлсхийхтэй холбогдсон асуудлыг шийдвэрлэхдээ гишүүд үндэсний хууль тогтоомж, журмынхаа хүрээнд бүрэн хамтран ажиллахаа зөвшөөрөв.

2. Хэрэв дамжуулан тээвэрлэх, тээвэрлэлтийн чиглэлийг өөрчлөх, гарал үүслын орон, эсхүл газрын талаар худал мэдүүлэг өгөх, эсхүл албан ёсны баримт бичгүүдийг хуурамчаар бүрдүүлэх зэргээр энэхүү хэлэлцээрийн заалтаас зайлсхийсэн бөгөөд уг зөрчлийн эсрэг ямар нэгэн хариу арга хэмжээ аваагүй, эсхүл авсан арга хэмжээ нь хангалтгүй гэж аль нэг гишүүн үзэж байгаа бол тухайн гишүүн харилцан тохиромжтой шийдвэрт хүрэх зорилгоор сонирхсон гишүүн, эсхүл гишүүдтэй зөвлөлдөнө. Ийм зөвлөлдөөнийг нэн даруй, бололцоотой бол 30 хоногийн дотор хийнэ. Харилцан тохиромжтой шийдвэрт хүрээгүй бол холбогдох аль нэг гишүүн асуудлыг СНЭХБ-нд зөвлөмж гаргуулахаар шилжүүлж болно.

3. Гишүүд хэлэлцээрийн заалтаас зайлсхийхээс урьдчилан сэргийлэх, түүнийг мөрдөн шалгах, түүнчлэн шаардлагатай бол өөрийн нутаг дэвсгэрт эрх зүйн болон/эсхүл захиргааны хариу арга хэмжээ авахтай холбогдсон, дотоодын хууль тогтоомж, журмын хүрээнд зайлшгүй хийх алхамууд хийхээ зөвшөөрөв. Энэхүү хэлэлцээрийн заалтаас зайлсхийхсэн, эсхүл зайлсхийхсэн оролдлого гарсан бол экспортлох, импортлох, эсхүл шаардлагатай бол дамжуулан тээвэрлэх үед холбогдох үйл баримтыг тогтоох зорилгоор дотоодын хууль тогтоомж, журмын хүрээнд бүрэн хамтран ажиллахаар гишүүд тохиролцов. Дотоодын хууль тогтоомж, журмын хүрээн дэх ийм хамтын ажиллагаа дараахь зүйлийг оруулна: хязгаарлалт тогтоосон гишүүнд экспортлох хэмжээг нэмэгдүүлэх зорилгоор хэлэлцээрийн заалтаас зайлсхийх туршлагыг мөрдөн шалгах; баримт бичиг, захидал харилцаа, тайлан болон холбогдох бусад мэдээллийг боломжит хэмжээнд солилцох; тохиолдол бүрээр болон хүсэлт тавьсны үндсэн дээр үйлдвэрийн газарт очих болон үйлдвэрийн газартай холбоо барихад туслалцаа үзүүлэх. Гишүүд холбогдох экспортлогч, эсхүл импортлогч улсын харилцан гүйцэтгэх үүргийн хамт хэлэлцээрийн заалтаас зайлсхийсэн, эсхүл зайлсхийх оролдлого хийсэн тохиолдол бүрийн нөхцөл байдлыг тогтоох талаар хүчин чармайлт гаргана.

4. Зайлсхийсэн гэдгийг нотлоход хангалттай баримт нотолгоо нь мөрдөн шалгасны үр дүнд гарч ирсэн бол (жишээлбэл барааны гарал үүслын жинхэнэ орон, эсхүл газар, хэлэлцээрийн заалтаас зайлсхийх нөхцөл байдлын талаар нотлох баримт илэрсэн бол) уг асуудлыг шийдвэрлэхэд шаардлагатай зүй зохистой арга хэмжээ авна гэж гишүүд тохиролцов. Эдгээр арга хэмжээнд барааг оруулж ирэх зөвшөөрөл олгохоос татгалзах, эсхүл бараа нэгэнт орж ирсэн бол үүссэн бодит нөхцөл байдал болон гарал үүслын жинхэнэ орон, эсхүл газрын оролцоог зохих ёсоор харгалзан үзсний үр дүнд барааны гарал үүслын жинхэнэ орон, эсхүл газарт ноогдох хязгаарлалтын төлбөрийг шинээр тогтоох зэргийг хамруулна. Үүний зэрэгцээ гишүүд газар нутгаараа барааг дамжуулан тээвэрлэхэд оролцсон гэж нотлогдвол, тухайн гишүүний хувьд хязгаарлалт тогтоохыг мөн дээрхи арга хэмжээнд хамруулж болно. Ийм арга хэмжээг хугацаа болон цар хүрээнийх нь хамт холбогдох гишүүдийн хооронд харилцан тохиромжтой шийдвэрт хүрэх зорилгоор зөвлөлдөөн хийсний дараа хэрэгжүүлж болох бөгөөд энэ талаар зохих үндэсэлэлийн хамт СНЭХБ-д мэдэгдэнэ. Холбогдох гишүүд нь үүссэн нөхцөл байдлыг засч залруулах бусад арга хэмжээний талаар зөвлөлдөөний явцад тохиролцож болно. Аливаа ийм тохиролцооны тухай СНЭХБ-д мэдэгдэх бөгөөд СНЭХБ нь шаардлагатай гэж үзсэн бол холбогдох гишүүдэд зөвлөмж гаргаж болно. Хэрэв харилцан тохиромжтой шийдвэрт хүрээгүй бол холбогдох аль нэг гишүүн тухайн асуудлыг шуурхай хэлэлцүүлж, зөвлөмж гаргуулах зорилгоор СНЭХБ-д шилжүүлж болно.

5. Гишүүд улсаар, эсхүл ямар нэг газар нутгаар дамжуулан тээвэрлэх үед дамжуулан өнгөрүүлэх газарт бараанд өөрчлөлт оруулахгүйгээр зарим тохиолдолд хэлэлцээрийн заалтаас зайлсхийж болохыг цохон тэмдэглэж байна. Тэд ийнхүү дамжуулан тээвэрлэх үед дамжин өнгөрүүлэх газарт хяналт тавих нь ихэнхдээ боломжгүй болохыг мөн цохон тэмдэглэж байна.

6. Гишүүд тухайн барааны ээрмэлийн агуулга, тоо хэмжээ, барааны тодорхойлолт буюу ангилалын талаар худал мэдүүлэг өгөх нь энэхүү хэлэлцээрийн зорилгод харшилна гэдгийг зөвшөөрөв. Ийм худал мэдүүлэг нь хэлэлцээрийн заалтаас зайлсхийх зорилготой байсныг нотлох баримт байгаа бол гишүүд холбогдох экспортлогч буюу импортлогч орнуудын эсрэг дотоодын хууль тогтоомж, журмынхоо хүрээнд зохих арга хэмжээ авч байхаар тохиролцов. Хэрэв худал мэдүүлгийн улмаас энэхүү хэлэлцээрийн заалтаас зайлсхийсэн болон үүнд анхаарал хандуулсан болон/эсхүл эсрэг чиглэсэн захиргааны арга хэмжээ авагдаагүй, эсхүл авсан арга хэмжээ нь хангалтгүй гэж аль нэг гишүүн үзсэн бол тухайн гишүүн харилцан тохиромжтой шийдвэрт хүрэх зорилгоор холбогдох гишүүнтэй нэн даруй зөвлөлдөнө. Ийм шийдвэрт хүрээгүй бол холбогдох аль нэг гишүүн зөвлөмж гаргуулах зорилгоор тухайн асуудлыг СНЭХБ-д шилжүүлнэ. Энэ заалт нь санамсаргүйгээр мэдүүлэгт алдаа гаргасан тохиолдолд гишүүд техникийн залруулга хийхэд саад учруулахгүй.

6 дугаар зүйл

1. Гишүүд шилжилтийн үед шилжилтийн үеийн хамгаалалтын тусгай тогтолцоо (энэхүү хэлэлцээрт цаашид “шилжилтийн үеийн хамгаалалтын арга хэмжээ” гэх)-ны шаардлага гарч болзошгүйг хүлээн зөвшөөрч байна. Аль нэг гишүүн 2 дугаар зүйлийн дагуу 1994 оны ТХЕХ-т нэгтгэсэн бараанаас бусад хавсралтад заасан барааны тухайд шилжилтийн үеийн хамгаалалтын арга хэмжээг хэрэгжүүлж болно. 2 дугаар зүйлд хамрагдах хязгаарлалтыг хэрэгжүүлээгүй гишүүд энэ зүйлийн заалтыг мөрдөх эрхээ хэвээр хадгалж үлдэх эрмэлзэлтэй байгаа эсэхээ ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойш 60 хоногийн дотор СНЭХБ-д мэдэгдэнэ. СНЭОУХТ-г сунгах тухай протоколыг 1986 оноос хойш хүлээн зөвшөөрөөгүй гишүүд ийм мэдэгдлийг ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойш 6 сарын дотор хийнэ. Шилжилтийн үеийн хамгаалалтын арга хэмжээг энэ зүйлийн заалтад нийцүүлэн болон энэхүү хэлэлцээрийн дагуу нэгтгэхийг үр дүнтэй хэрэгжүүлэх үүднээс аль болох бага хэрэглэвэл зохино.

2. Гишүүний⁵ гаргаж байгаа тодорхойлолтыг үндэслэн түүний нутаг дэвсгэрт оруулж буй тодорхой барааны импорт нь ижил төрлийн болон/эсхүл шууд өрсөлдөх барааны дотоодын үйлдвэрлэлд ноцтой хохирол учруулах, эсхүл учруулах бодит аюултай хэмжээгээр нэмэгдэж байгааг нотлосон тохиолдолд хамгаалалтын арга хэмжээг энэ

⁵ Гаалийн холбоо нь хамгаалалтын арга хэмжээг бие даасан нэгжийн хувьд, эсхүл аль нэг гишүүний нэрийн өмнөөс хэрэгжүүлж болно. Хэрэв гаалийн холбоо нь хамгаалалтын арга хэмжээг бие даасан нэгжийн хувьд хэрэгжүүлэх бол энэхүү хэлэлцээрт дурдсан ноцтой хохирол, эсхүл түүний учруулах бодит аюулыг илрүүлэхтэй холбогдсон бүх шаардлага нь гаалийн холбооны хэмжээнд бүрдсэн нөхцөлд тулгуурлана. Хамгаалалтын арга хэмжээг аль нэг гишүүний нэрийн өмнөөс хэрэгжүүлэх бол ноцтой хохирол, эсхүл түүнийг учруулах бодит аюулыг илрүүлэхтэй холбогдсон бүх шаардлага нь тухайн гишүүний хэмжээнд бүрдсэн нөхцөлд тулгуурлах бөгөөд дурдсан арга хэмжээ нь зөвхөн энэ гишүүнээр хязгаарлагдана.

зүйлийн дагуу хэрэгжүүлж болно. Ноцтой хохирол, эсхүл түүнийг учруулах бодит аюул технологийн өөрчлөлт, эсхүл хэрэглэгчдийн таашааллын өөрчлөлт зэрэг хүчин зүйлийн улмаас бус харин тухайн барааны импортын хэмжээ нэмэгдсэнээс гарч байгааг илэрхий байдлаар батлана.

3. 2 дахь хэсэгт дурдсан ноцтой хохирол, эсхүл түүнийг учруулах бодит аюулыг тодорхойлохдоо гишүүн нь үйлдвэрлэлийн тодорхой салбарт үзүүлэх энэ импортын нөлөөллийг үйлдвэрлэлийн хэмжээ, бүтээмж, хүчин чадлын ашиглалт, барааны нөөц, зах зээлд эзлэх байр суурь, экспорт, цалин, ажил эрхлэлт, дотоод үнэ, ашиг болон хөрөнгө оруулалт зэрэг эдийн засгийн хувьсах үзүүлэлтүүдэд орсон өөрчлөлтөнд тулгуурлан судлаж үзнэ. Чингэхдээ эдгээр хүчин зүйлсийн аль нэг нь дангаараа, эсхүл хосолсон байдлаараа шийдвэр гаргахад хангалттай үндэслэл болохгүй.

4. Энэ зүйлийн дагуу хэрэгжүүлж буй аливаа арга хэмжээг гишүүн тус бүрт хоёр талын үндсэн дээр хэрэгжүүлнэ. 2 болон 3 дахь хэсэгт дурдагдсан ноцтой хохирол учруулсан, эсхүл учруулахаар бодитойгоор заналхийж байна гэж тооцогдсон гишүүн, эсхүл гишүүдийг тодорхойлохдоо тухайн улс бүрээс орж ирж буй импортод гарсан, эсхүл гарч болзошгүй⁶ огцом буюу үлэмж хэмжээний өсөлт мөн уг импортын түвшинг бусад эх үүсвэрээс орж ирж буй импорттой харьцуулан, зах зээлд эзлэх хувь хэмжээ, худалдааны хэлцлийн ижил үе шатны импорт болон дотоодын үнэ зэрэгт тулгуурлана. Чингэхдээ эдгээр хүчин зүйлсийн аль нэг нь дангаараа, эсхүл хосолсон байдлаараа шийдвэр гаргахад хангалттай үндэслэл болохгүй. Эдгээр хамгаалалтын арга хэмжээ нь энэхүү хэлэлцээрийн дагуу тодорхой барааны хязгаарлалтад хамрагдсан экспорттой аль нэг гишүүнд хамаарахгүй болно.

5. Хамгаалалтын арга хэмжээг хэрэгжүүлэх зорилгоор ноцтой хохирол учруулсан буюу түүнийг учруулах бодит аюулыг тодорхойлох хугацаа нь 7 дугаар хэсгийн дагуу анхны мэдэгдлийг өгснөөс хойш 90 хоногоос илүүгүй байна.

6. Шилжилтийн үеийн хамгаалалтын арга хэмжээг хэрэгжүүлэхдээ экспортлогч гишүүний ашиг сонирхлыг дор дурдсаны дагуу харгалзан үзнэ:

(a) нэн буурай хөгжилтэй гишүүдэд энэ хэсэгт дурдсан нөхцөлийг бусад бүлэг улсад олгодоогоос дээд тал нь бүх талаараа, доод тал нь ерөнхий байдлаараа илүү таатай байхаар олгоно;

(b) сүлжмэл, нэхмэл эдлэл болон оёмол бүтээгдэхүүний экспортын нийт хэмжээ нь бусад гишүүний экспортын нийт хэмжээтэй харьцуулахад бага хувь эзэлдэг, түүнчлэн импортлогч гишүүнд орж ирж буй тухайн барааны нийт импортод зөвхөн бага хувь эзэлдэг гишүүдийн хувьд 8, 13 болон 14 дэх хэсэгт дурдсан эдийн засгийн нөхцөлийг тогтоохдоо тэдгээрт ялгавартай болон илүү тааламжтай нөхцөл олгоно. Эдгээр нийлүүлэгчдийн хувьд 1 дүгээр зүйлийн 2 болон 3 дахь хэсгийн дагуу худалдааг нь

⁶ Гарч болзошгүй тийм өсөлт нь хэмжигдэхүйц байх ёстой бөгөөд түүнийг нотлогдоогүй мэдээлэл, урьчилсан таамаглал болон ирээдүйд гарах магадлал, түүнчлэн экспортлогч гишүүний үйлдвэрлэлийн хүчин чадалд зэрэгт тулгуурлан тодорхойлогдохгүй.

цаашид хөгжүүлэх боломж болон эдгээр улсаас орж ирж буй импортыг худалдаа явуулах хэмжээнд тогтоох шаардлагыг зохих ёсоор харгалзан үзнэ;

(с) эдийн засаг, сүлжмэл, нэхмэл эдлэл болон оёмол бүтээгдэхүүний худалдаа нь ноосны салбараас хамаардаг, сүлжмэл, нэхмэл эдлэл болон оёмол бүтээгдэхүүний нийт экспорт нь дан ганц ноосон эдлэлээс бүрддэг, сүлжмэл, нэхмэл эдлэл болон оёмол бүтээгдэхүүний худалдааны хэмжээ нь импортлогч гишүүн улсуудын зах зээлд харьцангуй бага хувь эзэлдэг, ноос үйлдвэрлэдэг хөгжиж байгаа гишүүдийн ноосон эдлэлийн тухайд хязгаарлалт (квот) тогтоох түвшин, өсөлтийн хэмжээ, уян хатан байдал зэргийг харгалзан үзэхдээ тухайн гишүүний экспортын шаардлагад онцгой анхаарал хандуулна;

(d) импортлогч гишүүний хууль тогтоомж болон дадлын дагуу бусад гишүүнээр боловсруулалт хийлгэж, эгүүлэн импортлох зорилгоор экспортолсон сүлжмэл, нэхмэл эдлэл болон оёмол бүтээгдэхүүнийг ре-импортлож буй гишүүнд илүү тааламжтай нөхцөл олгоно. Чингэхдээ, тухайн барааны худалдаа нь сүлжмэл, нэхмэл эдлэл болон оёмол бүтээгдэхүүний нийт экспортын үлэмж хэсгийг эзэлдэг гишүүний эдгээр барааг импортлоход зохих хяналт тавих болон гэрчилгээ олгох журмыг хэрэглэнэ.

7. Хамгаалалтын арга хэмжээ хэрэгжүүлэхийг санаачилсан гишүүн нь эдгээр арга хэмжээнд хамрагдаж болохуйц гишүүн, эсхүл гишүүдтэй зөвлөлдөөн хийхийг эрмэлзэнэ. Зөвлөлдөөн хийх хүсэлтийн хамт сүүлийн үеийн тодорхой буюу тулгамдсан асуудлаархи дараахь үйл баримтыг агуулсан мэдээлэл дагалдуулна: (a) арга хэмжээ хэрэгжүүлэх гэж байгаа гишүүн нь ноцтой хохирол буюу түүнийг учруулах бодит аюулыг тодорхойлох үндэслэл болсон 3 дахь хэсэгт дурдсан хүчин зүйлүүд; эсхүл, (b) холбогдох гишүүн, эсхүл гишүүдийн хувьд хамгаалалтын арга хэмжээ хэрэгжүүлэхээр санаачилах болсон үндэслийн талаарх 4 дэх хэсэгт дурдсан хүчин зүйлтэй холбогдсон мэдээлэл. Энэ хэсгийн дагуу гаргаж буй хүсэлтэнд холбогдох мэдээлэл нь тодорхойлж болох үйлдвэрлэлийн үе шат, 8 дахь хэсэгт дурдсан хугацаатай аль болох нягт уялдаатай байна. Арга хэмжээг санаачилж буй гишүүн нь холбогдох гишүүн, эсхүл гишүүдээс импортолж буй тухайн бараанд тогтоох хязгаарлалтын тодорхой түвшинг зааж өгөх бөгөөд энэ түвшин нь 8 дахь хэсэгт дурдсан хэмжээнээс доогуургүй байна. Үүний зэрэгцээ зөвлөлдөөн хийхийг эрмэлзэж буй гишүүн нь хүсэлтээ 3 болон 4 дэх хэсэгт дурдсан холбогдох бүх үйл баримтын мэдээлэл, санал болгож буй хязгаарлалтын түвшингийн хамтаар СНЭХБ-ын даргад хүргүүлнэ. Дарга нь зөвлөлдөөн хийх хүсэлтийн талаар СНЭХБ-ын гишүүдэд мэдэгдэхдээ хүсэлт гаргасан гишүүн, тухайн бараа, хүсэлт хүлээн авсан гишүүний талаар заана. Холбогдох гишүүн, эсхүл гишүүд хүсэлтэд нэн даруй хариу өгч, зөвлөлдөөнийг хүсэлт хүлээж авсан өдрөөс хойш ердийн нөхцөлд 60 хоногийн дотор хойшлуулахгүйгээр явуулж дуусгана.

8. Хэрэв зөвлөлдөөний явцад холбогдох гишүүн, эсхүл гишүүд тухайн барааны экспортод хязгаарлалт тогтоохыг нөхцөл байдал шаардаж байна гэсэн харилцан ойлголцолд хүрсэн бол түүний түвшинг зөвлөлдөөн явуулах хүсэлт гаргасан сараас хоёр сарын өмнө дуусах 12 сарын хугацаанд холбогдох гишүүн, эсхүл гишүүдээс гүйцэтгэсэн экспорт, эсхүл импортын бодит түвшингээс доогуургүй хэмжээнд тогтооно.

9. Хязгаарлалт хийхээр тохиролцсон арга хэмжээний тухай дэлгэрэнгүй мэдээллийг тохиролцоонд хүрснээс хойш 60 хоногийн дотор СНЭХБ-д хүргүүлнэ. СНЭХБ тохиролцоог энэ зүйлийн заалтад нийцэж буй эсэхийг тодорхойлоно. Ийм тодорхойлт

гаргахдаа СНЭХБ нь 7 дахь хэсгийн дагуу СНЭХБ-ын даргад хүргүүлсэн үйл баримтын мэдээлэл, түүнчлэн холбогдох гишүүдээс ирүүлсэн бусад бүх мэдээллийг ашиглана. Шаардлагатай гэж үзсэн бол СНЭХБ нь холбогдох гишүүдэд зохих зөвлөмж гаргаж болно.

10. Хэрэв зөвлөлдөөн зохион байгуулах тухай хүсэлт хүлээж авснаас хойш 60 хоногийн дотор гишүүд тохиролцоонд хүрч эс чадвал, хамгаалалтын арга хэмжээ авахыг санаачилсан гишүүн нь зөвлөлдөөнд зориулсан 60 хоногийн хугацаа дууссаны дараа 30 хоногийн дотор экспорт, эсхүл импорт хийсэн өдрөөс эхлэн энэ зүйлийн заалтын дагуу хязгаарлалт тогтоож болох бөгөөд уг асуудлыг СНЭХБ-д нэгэн зэрэг хэлэлцүүлэхээр шилжүүлнэ. Аль нэг улс 60 хоногийн хугацаа дуусахаас өмнө асуудлыг СНЭХБ-д хэлэлцүүлэхээр шилжүүлж болно. Аль ч тохиолдолд СНЭХБ нь асуудлыг, үүний дотор ноцтой хохирол учруулсан буюу түүнийг учруулах бодит аюул тулгарсан эсэхийг нэн даруй судлан үзэж, шалтгааныг нь тогтоож, 30 хоногийн дотор зохих зөвлөмжийг холбогдох гишүүдэд гаргаж өгнө. Ийм судалгаа хийхдээ СНЭХБ нь 7 дахь хэсгийн дагуу СНЭХБ-ын даргад хүргүүлсэн үйл баримтын мэдээлэл болон холбогдох гишүүдээс ирүүлсэн бусад бүх мэдээллийг ашиглана.

11. Хугацаа алдах нь засч залруулахад хүнд хохирол учруулах ердийн бус болон онцгой нөхцөл байдалд 10 дахь хэсэгт дурдсан арга хэмжээг түр хугацаагаар хэрэгжүүлж болох бөгөөд чингэхдээ зөвлөлдөөн хийх хүсэлт болон мэдэгдлээ арга хэмжээ хэрэгжүүлснээс хойш ажлын тав хоногийн дотор СНЭХБ-д хүргүүлэх нөхцөлийг хангана. Хэрэв зөвлөлдөөний явцад тохиролцоонд хүрч чадаагүй бол зөвлөлдөөний дараа аль ч үед арга хэмжээ хэрэгжүүлж эхэлсэн өдрөөс хойш 60 хоногийн дотор энэ тухай СНЭХБ-д мэдэгдэнэ. СНЭХБ нь уг асуудлыг нэн даруй хэлэлцэж холбогдох гишүүдэд 30 хоногийн дотор зохих зөвлөмж гаргана. Хэрэв зөвлөлдөөний үр дүнд тохиролцоонд хүрсэн бол гишүүд зөвлөлдөөн дууссаны дараа аль ч үед арга хэмжээ хэрэгжүүлж эхэлсэн өдрөөс хойш 90 хоногийн дотор энэ тухай СНЭХБ-д мэдэгдэнэ. СНЭХБ нь шаардлагатай гэж үзсэн бол холбогдох гишүүдэд зөвлөмж гаргаж болно.

12. Гишүүн энэ зүйлийн заалтын дагуу нэвтрүүлсэн арга хэмжээг: (a) 3 жил хүртлэх хугацаанд сунгахгүйгээр; эсхүл, (b) тухайн барааг 1994 оны ТХЕХ-ийн хүрээнд нэгтгэх хүртэл, чингэхдээ эдгээрийн аль нь түрүүлэх хугацаанд хэрэгжүүлж дуусгана.

13. Хэрэв хязгаарлалтын арга хэмжээ нь нэг жилээс илүү хугацаанд хүчинтэй хэвээр үлдвэл СНЭХБ-аас өөр үндэслэл тогтоогоогүй тохиолдолд дараагийн жилүүдэд хэрэгжүүлэх түүний түвшин нь эхний жилд тодорхойлсон түвшингээс жилд 6-аас доошгүй өсөлтийн хувиар нэмэгдэнэ. Холбогдох бараанд тогтоосон хязгаарлалтын түвшин нь дараалсан хоёр жилийн аль нэг жилд 10 хувиар хойшлуулахад болон/эсхүл шилжүүлэхэд тогтоосон хэмжээнээс хэтэрх ёсгүй бөгөөд хойшлуулахад 5-аас илүүгүй хувьтай байна. Хойшлуулах, шилжүүлэх болон 14 дэх хэсэгт заасныг хослуулан хэрэглэх тохиолдолд тооны хязгаар тогтоохгүй.

14. Аль нэг гишүүн энэ зүйлийн дагуу өөр гишүүний нэгээс дээш төрлийн бараанд хязгаарлалт тогтоосон бол энэ зүйлийн дагуу бараа тус бүрээр тогтоосон хязгаарлалтын түвшин нь 7 хувиар хэтэрч болох бөгөөд чингэхдээ хязгаарлалтад орсон нийт экспорт нь энэ зүйлийн дагуу тохиролцсон нийтлэг нэгжийн үндсэн дээр тооцсон хязгаарлалтад орж буй бүх барааны түвшингийн нийлбэр дүнгээс давахгүй байна. Хэрэв эдгээр бараанд

хэрэглэх хязгаарлалтын хугацаа хоорондоо давхцахгүй бол энэ заалтыг пропорциональ хэлбэрээр нийт хамрах хугацаанд хэрэглэнэ.

15. Хэрэв хамгаалалтын арга хэмжээг энэ зүйлийн дагуу ДХБ -ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болохоос өмнөх 12 сарын туршид СНЭОУХТ-ны хүрээнд, эсхүл 2 болон 6 дугаар зүйлийн заалтын дагуу хязгаарлалтад хамрагдаж ирсэн бүтээгдэхүүний тухайд хэрэглэвэл шинэ хязгаарлалт нь:

(a) өмнөх хязгаарлалтыг хүчингүй болгох тухай 2 дугаар зүйлийн 15 дахь хэсгийн дагуу мэдэгдэл өгсөн өдрөөс; эсхүл,

(b) СНЭОУХТ-ны, эсхүл энэ зүйлийн заалтын дагуу тогтоогдсон өмнөх хязгаарлалтыг хүчингүй болгосон өдрөөс эхлэн нэг жилийн дотор тус тус хүчин төгөлдөр болоогүй байх нөхцөлд түүний түвшин нь 8 дахь хэсэгт дурдсанаар тогтоогдоно. Энэ тохиолдолд хязгаарлалтын түвшин нь дараахь хоёр түвшингийн аль нэгийн хамгийн дээд хэмжээнээс доогуур байх ёсгүй: (i) тухайн бараа хязгаарлалтад байсан сүүлийн 12 сарын хугацаанд мөрдөж ирсэн хязгаарлалтын түвшин; эсхүл, (ii) 8 дахь хэсэгт заасан хязгаарлалтын түвшин.

16. Хэрэв 2 дугаар зүйлийн дагуу аль нэг хязгаарлалтыг хэрэглэхгүй байгаа гишүүн нь энэ зүйлийн дагуу хязгаарлалт тогтоохоор шийдвэрлэвэл тэрээр: (a) экспорт болон импортын хэлцэлд тогтсон арилжааны ердийн дадлыг үндэслэн, ээрмэлийн найрлага болон дотоод зах зээлийн адил төрлийн салбар дахь өрсөлдөөнд тогтоосон тарифын ангилал, эсхүл тооны нэгж зэрэг хүчин зүйлүүдийг харгалзан; (b) хэт олон нэр төрлөөр бүтээгдэхүүний ангилал хийхээс зайлсхийх зохих арга хэмжээг тус тус авна. 7, эсхүл 11 дэх хэсэгт заасан зөвлөлдөөн хийх хүсэлтэд эдгээр арга хэмжээний талаархи дэлгэрэнгүй мэдээлэлийг хавсаргана.

7 дугаар зүйл

1. Нэгтгэх үйл явцын бүрэлдхүүн хэсэг болгож, Уругвайн үе шатны үр дүнд хүлээсэн тодорхой үүргүүдийг харгалзан гишүүд дараахь зорилтонд хүрэх үүднээс 1994 оны ТХЕХ-ийн дүрэм, журмыг сахин биелүүлэх шаардлагатай:

(a) тарифыг бууруулах, хязгаарлах, тарифын бус хориг саадыг бууруулах, эсхүл арилгах, гааль, захиргааны болон зөвшөөрөл олгох журмыг хялбарчлах замаар сүлжмэл, нэхмэл эдлэл болон оёмол бүтээгдэхүүний салбарт нэвтрэх боломжийг сайжруулахад;

(b) демпинг болон демпингийн эсрэг дүрэм, журам, санхүүжүүлэх болон нөхөн олговор өгөх арга хэмжээ, оюуны өмчийн эрхийг хамгаалах зэрэг салбарт сүлжмэл, нэхмэл эдлэл болон оёмол бүтээгдэхүүний хувьд шударга болон эрх тэгш худалдааны нөхцөл бий болгох бодлогыг хэрэгжүүлэхэд;

(c) худалдааны ерөнхий бодлогын арга хэмжээг хэрэгжүүлэхдээ сүлжмэл, нэхмэл эдлэл болон оёмол бүтээгдэхүүний салбар дахь импортыг алагчилахаас зайлсхийхэд.

Ийм арга хэмжээ нь 1994 оны ТХЕХ-ийн хүрээнд гишүүдийн эдлэх эрх, хүлээх үүрэгт хохирол учруулахгүй.

2. Гишүүд нь 1 дэх хэсэгт дурдсан энэхүү хэлэлцээрийн хэрэгжилтэд ач холбогдол бүхий арга хэмжээний талаар СНЭХБ-д мэдэгдэнэ. Эдгээр арга хэмжээг энэ хэсэгт заасан шаардлагыг биелүүлэх зорилгоор ДХБ-ын бусад байгууллагад мэдэгдэж байгаа бол анхны мэдэгдлийг иш татсан товч мэдээлэл илгээхэд хангалттай байх болно. Аль нэг гишүүн СНЭХБ-д хариу мэдэгдэл илгээхэд нээлттэй байна.

3. Хэрэв аль нэг гишүүн өөр гишүүнийг 1 дэх хэсэгт дурдсан арга хэмжээг аваагүй, энэхүү хэлэлцээрийн дагуу эдлэх эрх, хүлээх үүргийн тэнцвэр алдагдсан гэж үзвэл тухайн гишүүн уг асуудлыг ДХБ-ын холбогдох байгууллагад танилцуулж, СНЭХБ-д энэ тухай мэдэгдэнэ. Үүний дараа ДХБ-ын холбогдох байгууллагаа хийсэн аливаа мэдээлэл, эсхүл дүгнэлт нь СНЭХБ-аас гаргах дэлгэрэнгүй тайлангийн бүрэлдэхүүн хэсэг болно.

8 дугаар зүйл

1. Энэхүү хэлэлцээрийн хэрэгжилтийг хянах, энэхүү хэлэлцээрийн дагуу авч буй арга хэмжээ, уг арга хэмжээ нь түүний заалтуудад нийцсэн эсэхийг судлах, түүнчлэн энэхүү хэлэлцээрээс тодорхой шаардагдлагын дагуу гарах арга хэмжээг хэрэгжүүлэх зорилгоор үүгээр Сүлжмэл, нэхмэл эдлэлийн хяналтын байгууллага (“СНЭХБ”)-ыг байгуулж байна. СНЭХБ нь дарга болон 10 гишүүнээс бүрдэнэ. Гишүүдийн бүрэлдэхүүн нь тэнцүү бөгөөд гишүүн улсуудын өргөн төлөөлөлтэй байх бөгөөд тодорхой хугацааны үечлэлтэйгээр гишүүдийг шинэчлэнэ. Гишүүд нь СНЭХБ-д ажиллахаар Барааны худалдааны зөвлөлөөс сонгогдсон ДХБ-ын гишүүдээс томилогдох бөгөөд чиг үүргээ *ad personam* үндсэн дээр гүйцэтгэнэ.

2. СНЭХБ нь үйл ажиллагааныхаа дотоод журмыг боловсруулна. СНЭХБ-ын хүрээнд нийтийн тохиролцоонд СНЭХБ-д хэлэлцэгдэж, шийдвэрлэгдээгүй маргаанд оролцогч тал болох ДХБ-ын гишүүдээс томилогдсон гишүүний зөвшөөрөл буюу дэмжлэг шаардагдахгүй гэж ойлгоно.

3. СНЭХБ нь байнгын үйл ажиллагаатай байгууллага бөгөөд энэхүү хэлэлцээрээр хүлээлгэсэн үүргээ гүйцэтгэх үүднээс шаардлагатай үедээ хуралдана. Тус байгууллага нь энэхүү хэлэлцээрийн холбогдох зүйлийн дагуу гишүүдийн хийсэн мэдэгдэл, эсхүл тэднээс ирүүлсэн мэдээлэл, үүнээс гадна гишүүдээс ирүүлж болох, эсхүл СНЭХБ шийдвэрийнхээ дагуу хүсэлт тавьснаар хүлээн авсан нэмэлт мэдээлэл буюу зарим шаардлагатай тодорхойлт зэргийг өөрийн үйл ажиллагаандаа ашиглаж болно. Тус байгууллага нь ДХБ-ын бусад байгууллагууд гаргасан, эсхүл тэдгээрт ирүүлсэн, түүнчлэн шаардлагатай гэж үзсэн бусад эх үүсвэрээс ирүүлсэн тайлан, мэдэгдлийг өөрийн үйл ажиллагаандаа ашиглаж болно.

4. Гишүүд нь энэхүү хэлэлцээрийн хүрээнд үйл ажиллагаанд нөлөө үзүүлэх аль нэг асуудлаар зөвлөлдөөн хийх адил тэгш боломжийг өөр хоорондоо олгоно.

5. Энэхүү хэлэлцээрт тусгагдсан хоёр талын зөвлөлдөөний хүрээнд харилцан тохирох шийдвэрт хүрч чадаагүй бол СНЭХБ нь аль нэг гишүүний хүсэлтээр уг асуудлыг яаралтай бөгөөд нарийн нягт авч хэлэлцээний дараа холбогдох гишүүдэд зөвлөмж гаргана.

6. Аль нэг гишүүний хүсэлтээр энэхүү хэлэлцээрийн хүрээнд ашиг сонирхол нь хөндөгдсөн гэж үзэж буй холбогдох гишүүн, эсхүл гишүүдтэй хийсэн зөвлөлдөөний явцад харилцан тохиромжтой шийдвэрт хүрч чадаагүй тодорхой асуудлыг СНЭХБ нь нэн даруй авч хэлэлцэнэ. СНЭХБ нь 11 дэх хэсэгт дурдсан хяналт шалгалтын зорилгоор холбогдох гишүүдэд зориулж уг асуудлаар зөв зүйтэй гэж үзсэн санал дүгнэлт гаргана.
7. Санал дүгнэлт болон зөвлөмж гаргахаас өмнө СНЭХБ нь хэлэлцэгдэж буй асуудалд шууд хамаарах гишүүдийг оролцохыг урина.
8. СНЭХБ-д зөвлөмж өгөх, дүгнэлт гаргуулахаар хүсэлт тавьсан бол тус байгууллага энэхүү хэлэлцээрт өөр хугацаа тогтоогоогүй бол 30 хоногийн дотор зохих шийдвэрээ гаргана. Энэ бүх зөвлөмж, дүгнэлтийн тухай сонирхсон гишүүдэд шууд мэдэгдэнэ. Энэ бүх зөвлөмж болон дүгнэлтийн тухай Барааны худалдааны зөвлөлд мэдэгдэнэ.
9. Гишүүд СНЭХБ-ын зөвлөмжүүдийг бүрэн хэмжээгээр хүлээн авахыг эрмэлзэх бөгөөд СНЭХБ нь уг зөвлөмжүүдийн хэрэгжилтэнд зохих ёсоор хяналт тавина.
10. Хэрэв гишүүн СНЭХБ-ын зөвлөмжийг мөрдөх боломжгүй бол, тэрээр үүний шалтгааныг зөвлөмж хүлээн авснаас хойш нэг сарын дотор СНЭХБ-д хүргэнэ. Уг шалтгааныг сайтар судалсны дараа СНЭХБ нь зохистой гэж үзсэн дараагийн зөвлөмжийг гаргана. Хэрэв нэмэлт зөвлөмж гаргасны дараа ч асуудал шийдвэрлэгдэхгүй бол аль нэг гишүүн нь уг асуудлыг 1994 оны ТХЕХ-ийн 23 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг болон Маргаан шийдвэрлэх тухай харилцан ойлголцох баримт бичгийн холбогдох заалтуудын дагуу Маргаан шийдвэрлэх байгууллагад шилжүүлж болно.
11. Энэхүү хэлэлцээрийн биелэлтийг ажиглах зорилгоор Барааны худалдааны зөвлөл нь нэгтгэх үйл явцын үе шат бүр дуусгавар болохоос өмнө тоймолсон хяналт шалгалт хийнэ. Уг шалгалтыг хийхэд туслалцаа үзүүлэх зорилгоор СНЭХБ нь нэгтгэх үйл явц, шилжилтийн үеийн хамгаалалтын механизмыг хэрэглэх, түүнчлэн 2, 3, 6 болон 7 дугаар зүйлд заасан 1994 оны ТХЕХ-ийн дүрэм, хэм хэмжээг хэрэглэхтэй холбогдсон асуудал зэргийг тусгасан тухайн үе шатанд дахь хэлэлцээрийн биелэлтийн тухай дэлгэрэнгүй илтгэлийг хяналт шалгалт хийгдэх үе шат бүр дуусахаас 5-аас доошгүй сарын өмнө Барааны худалдааны зөвлөлд хүргүүлнэ. СНЭХБ-ын дэлгэрэнгүй илтгэл нь зохистой гэж үзсэн, Барааны худалдааны зөвлөлд хандсан СНЭХБ-ын зөвлөмжийг агуулж болно.
12. Энэ шалгалтыг харгалзан үзээд Барааны худалдааны зөвлөл нь энэхүү хэлэлцээрт тусгасан эрх үүргийн тэгш байдлыг алдагдуулахгүй байхад шаардлагатай гэж үзсэн шийдвэрийг нийтийн тохиролцооны үндсэн дээр гаргана. 7 дугаар зүйлд дурдсан асуудлуудтай холбогдон гарч болох аливаа маргааныг шийдвэрлэхийн тулд Маргаан шийдвэрлэх байгууллага нь 9 дүгээр зүйлд заасан сүүлийн хугацааг өөрчлөхгүйгээр шалгалт хийснээс хойшхи хугацаанд энэхүү хэлэлцээрийн дагуу хүлээсэн үүргээ биелүүлээгүй гэж тооцогдсон аль нэг гишүүний хувьд 2 дугаар зүйлийн 14 дэх хэсэгт өөрчлөлт хэрэглэхээр шийдвэрлэж болно.

9 дүгээр зүйл

Энэхүү хэлэлцээр болон түүний дагуу тогтоогдсон бүх хязгаарлалт нь ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойш 121 дэх сарын эхний өдөр буюу сүлжмэл, нэхмэл эдлэл болон оёмол бүтээгдэхүүний салбар 1994 оны ТХЕХ-ийн үйлчлэх хүрээнд бүрэн нэгтгэгдэх үед хүчингүй болно. Энэхүү хэлэлцээрийн хугацааг сунгахгүй.

ХАВСРАЛТ**ЭНЭХҮҮ ХЭЛЭЛЦЭЭРТ ХАМААРАХ БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ ЖАГСААЛТ**

1. Энэ хавсралтад Барааг тодорхойлох, кодлох уялдуулсан системийн (УС) дагуу зургаан оронтой ангилалаар тодорхойлогдох сүлжмэл, нэхмэл эдлэл болон оёмол бүтээгдэхүүний төрлийг жагсаав.

2. 6 дугаар зүйл дэх хамгаалалтын тухай заалтын дагуу хэрэгжүүлэх арга хэмжээг тодорхой сүлжмэл эдлэл болон оёмол бүтээгдэхүүний хувьд хэрэглэх бөгөөд Уялдуулсан системийн ангилалд *per se* тулгуурлахгүй.

3. Энэхүү хэлэлцээрийн 6 дугаар зүйл дэх хамгаалалтын тухай заалтын дагуу хэрэгжүүлэх арга хэмжээ нь дараахь бараанд хамаарахгүй:

(a) хөгжиж буй гишүүдээс экспортлож буй гэрийн үйлдвэрлэлийн нөхцөлд гараар сүлжсэн даавуу, эсхүл ийм даавуугаар хийсэн гэрийн үйлдвэрлэлийн гар хийцийн бүтээгдэхүүн, эсхүл ардын уламжлалт гар хийцийн сүлжмэл, нэхмэл эдлэл болон оёмол бүтээгдэхүүнд, чингэхдээ сонирхсон гишүүд хоорондын тохиролцоонд ийм бүтээгдэхүүнд зохих ёсоор гэрчилгээ олгосон байвал зохино;

(b) 1982 оноос өмнө худалдааны ач холбогдол бүхий хэмжээгээр олон улсын хэмжээнд түүхэн уламжлалын хэлбэрээр нийлүүлэгдэж байсан цүнх, уут, хивсний ар, дээс, ачаа тээшний хэрэгсэл, матрац, дэвсгэр болон хивс зэрэг голцуу олс, наргил модны сэмэрдэс, сизаль (агав модны боловсруулсан мяндас), манилын түүхий олс (абака), мегий, хенекен зэрэг цуултаас хийдэг сүлжмэл, нэхмэл эдлэл;

(c) цэвэр торгон эдлэл.

Эдгээр бараанд Хамгаалалтын арга хэмжээний тухай хэлэлцээрт тайлбарласны дагуу 1994 оны ТХЕХ-ийн 19 дүгээр зүйлийн заалт хамаарна.

**Бүтээгдэхүүнийг тодорхойлох, кодлох уялдуулсан системийн барааны жагсаалтын XI анги
(сүлжмэл, нэмэл эдлэл болон сүлжмэл, нэхмэл бүтээгдэхүүн)-ид хамаарах бараа**

УС-ны дугаар	Барааны тодорхойлолт
50-р Бүлэг.	Торго
5004.00	Жижиглэн худалдаалах зориулалтаар баглаагүй торгон ээрмэл (хаягдал торгон мяндаслаг ээрмэлээс бусад),
5005.00	Жижиглэн худалдаалах зориулалтаар савлаагүй хаягдал торгон мяндаслаг утас
5006.00	Жижиглэн худалдаалах зориулалтаар савласан торгон ээрмэл болон хаягдал торгон мяндаслаг ээрсэн утас (кетгут)
5007.10	Самнуурын торгон мяндасны сэвээр нэхсэн даавуу
5007.20	Жингийн 85% буюу түүнээс дээш торгон мяндас (самнуурын торгон мяндасны сэвээс бусад) агуулсан бусад даавуу
5007.90	Бусад торгон даавуу
51-р Бүлэг	Ноос, мал амьтны нарийн буюу бүдүүн үс, ноос, хялгас, адууны хялгасан ээрмэл, тэдгээрийн нэхмэл даавуу
5105.10	Сэмлэсэн анхан шатны бүдүүн самналт Ноосон топс болон бусад самнасан ноос
5105.21	Самнасан тайрмал ноос
5105.29	Ноосон топс болон бусад нарийн самнасан ноос, нарийн самнасан тайрмал ноосноос бусад
5105.30	Сэмлэсэн буюу самнасан, мал амьтны нарийн үс, ноос
5106.10	Жингийн 85% буюу түүнээс их ноос агуулсан
5106.20	Худалдаалахад зориулж баглаагүй жингийн 85%-иас бага ноос агуулсан сэмлэсэн ноосны ээрмэл
5107.10	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй жингийн 85% буюу түүнээс их ноос агуулсан

5107.20	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй жингийн 85%-иас бага ноос агуулсан самнасан ноосон ээрмэл
5108.10	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй мал амьтны сэмлэсэн нарийн үс, ноосны ээрмэл
5108.20	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй мал амьтны самнасан нарийн үс, ноосны ээрмэл,
5109.10	Жижиглэн худалдаалахад зориулж багласан жингийн 85% буюу түүнээс их хонины ноос буюу мал, амьтны нарийн үс, ноос агуулсан
5109.90	Жижиглэн худалдаалахад зориулж багласан ноос/мал амьтны нарийн үс, ноосон ээрмэл, ноосны агуулга нь жингийн 85%-иас бага
5110.00	Жижиглэн худалдаалах зориулалтаар савласан буюу савлаагүй мал, амьтны бүдүүн үс ноос, хялгасан ээрмэл буюу адууны хялгасан ээрмэл, ороож бүдүүрүүлсэн адууны хялгасан ээрмэл
5111.11	Сэмлэсэн ноос/мал амьтны сэмлэсэн нарийн үс, ноосоор нэхсэн даавуу, ноосны агуулга нь жингээрээ 85% буюу түүнээс их жин нь 300 г/кв.м-ээс ихгүй
5111.19	Сэмлэсэн ноос/мал амьтны сэмлэсэн нарийн үс, ноосоор нэхсэн даавуу, ноосны агуулга нь жингээрээ 85% буюу түүнээс их жин нь 300 г/кв.м-аас их
5111.20	Сэмлэсэн ноос/мал амьтны сэмлэсэн нарийн үс, ноосоор нэхсэн даавуу, ноосны агуулга нь жингээрээ 85%-иас бага, химийн мяндсан хольцтой
5111.30	Сэмлэсэн ноос/мал амьтны бүдүүн сэмлэсэн нарийн үс, ноосоор нэхсэн даавуу, ноосны агуулга нь жингээрээ 85%-иас бага, химийн мяндаслаг хольцтой
5111.90	Сэмлэсэн ноос/мал амьтны сэмлэсэн нарийн үс, ноосоор нэхсэн даавуу, ноосны агуулга нь жингээрээ 85%-иас бага, бусад
5112.11	Самнасан ноос/мал амьтны самнасан нарийн үс, ноосоор нэхсэн даавуу, ноосны агуулга нь жингээрээ 85% буюу түүнээс их жин нь 200 г/кв.м-аас ихгүй

5112.19	Самнасан ноос/мал амьтны самнасан нарийн үс, ноосоор нэхсэн даавуу, ноосны агуулга нь 85% буюу түүнээс их, жин нь 200 г/кв.м-аас их
5112.20	Самнасан ноос/мал амьтны самнасан нарийн үс, ноосоор нэхсэн даавуу, ноосны агуулга нь 85%-иас бага, химийн мяндсан хольцтой
5112.30	Самнасан ноос/мал амьтны самнасан нарийн үс, ноосоор нэхсэн даавуу, ноосны агуулга нь 85%-иас бага, химийн мяндсан хольцтой
5112.90	Самнасан ноос/мал амьтны самнасан нарийн үс, ноосоор нэхсэн даавуу, ноосны агуулга нь 85%-иас бага, бусад
5113.00	Мал амьтны бүдүүн үс, ноос, хялгас, адууны хялгасаар нэхсэн даавуу
52-р Бүлэг.	Хөвөн
5204.11	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй жингийн 85% буюу түүнээс их хөвөн агуулсан оёдлын хөвөн утас
5204.19	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй оёдлын хөвөн утас, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага
5204.20	Жижиглэн худалдаалах зориулалтаар багласан оёдлын хөвөн утас,
5205.11	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй үзүүлэлт нь 714.29 дешитекс буюу түүнээс их хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85% буюу түүнээс их дан, самнаагүй
5205.12	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85% буюу түүнээс их дан, самнаагүй, үзүүлэлт нь 714.29 дешитексээс бага боловч 232.56 дешитексээс багагүй
5205.13	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85% буюу түүнээс их дан, самнаагүй, үзүүлэлт нь 232.56 дешитексээс бага боловч 192.31 дешитексээс багагүй
5205.14	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85% буюу

- түүнээс их дан, самнаагүй, үзүүлэлт нь 192.31 децитексээс бага боловч 125 децитексээс багагүй
- 5205.15 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85% буюу түүнээс их дан, самнаагүй, үзүүлэлт нь 125 децитексээс бага
- 5205.21 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85% түүнээс их дан, самнасан, үзүүлэлт нь 714.29 децитекс буюу түүнээс их
- 5205.22 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85% буюу түүнээс их дан, самнасан, үзүүлэлт нь 714.29 децитексээс бага боловч 232.56 децитексээс багагүй
- 5205.23 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, дан, самнасан, үзүүлэлт нь 232.56 децитексээс бага боловч 192.31 децитексээс багагүй
- 5205.24 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, дан, самнасан, үзүүлэлт нь 192.31 децитексээс бага боловч 125 децитексээс багагүй
- 5205.25 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, дан, самнасан, үзүүлэлт нь 125 децитексээс бага
- 5205.31 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй бусад хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, давхар буюу багцалсан, самнаагүй, дан ээрмэлийн нэг бүрийнх нь үзүүлэлт 714.29 децитексээс багагүй
- 5205.32 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй бусад хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, давхар буюу багцалсан, самнаагүй, дан ээрмэлийн нэг бүрийнх нь үзүүлэлт 714.29 децитексээс бага боловч 232.56 децитексээс багагүй
- 5205.33 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй бусад хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, давхар буюу багцалсан, самнаагүй, дан

- ээрмэлийн нэг бүрийнх нь үзүүлэлт 232.56 децитексээс бага боловч 192.31 децитексээс багагүй
- 5205.34 Жижиглэн худалдаалахад баглаагүй бусад хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, давхар буюу багцалсан, самнаагүй, дан ээрмэлийн нэг бүрийнх нь үзүүлэлт 192.31 децитексээс бага боловч 125 децитексээс багагүй
- 5205.35 Жижиглэн худалдаалахад баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, давхар буюу багцалсан, самнаагүй, дан ээрмэлийн нэг бүрийнх нь үзүүлэлт 125 децитексээс бага, бусад
- 5205.41 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, давхар буюу багцалсан, самнасан, дан ээрмэлийн нэг бүрийнх нь үзүүлэлт 714.29 децитексээс багагүй, бусад
- 5205.42 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, давхар буюу багцалсан, самнасан, дан ээрмэлийн нэг бүрийнх нь үзүүлэлт 714.29 децитексээс бага боловч 232.56 децитексээс багагүй, бусад
- 5205.43 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, давхар буюу багцалсан, самнасан, дан ээрмэлийн нэг бүрийнх нь үзүүлэлт 232.56 децитексээс бага боловч 192.31 децитексээс багагүй, бусад
- 5205.44 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, давхар буюу багцалсан, самнасан, дан ээрмэлийн нэг бүрийнх нь үзүүлэлт 192.31 децитексээс бага боловч 125 децитексээс багагүй, бусад
- 5205.45 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, давхар буюу багцалсан, самнасан, дан ээрмэлийн нэг бүрийнх нь үзүүлэлт 125 децитексээс бага, бусад
- 5206.11 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, дан, самнаагүй, үзүүлэлт нь 714.29 децитексээс багагүй

- 5206.12 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, дан, самнаагүй, үзүүлэлт нь 714.29 децитексээс бага боловч 232.56 децитексээс багагүй
- 5206.13 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, дан, самнаагүй, үзүүлэлт нь 232.56 децитексээс бага боловч 192.31 децитексээс багагүй
- 5206.14 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, дан, самнаагүй, үзүүлэлт нь 192.31 децитексээс бага боловч 125 децитексээс багагүй
- 5206.15 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, дан, самнаагүй, үзүүлэлт нь 125 децитексээс бага
- 5206.21 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, дан, самнасан, үзүүлэлт нь 714.29 децитексээс багагүй
- 5206.22 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, дан, самнасан, үзүүлэлт нь 714.29 децитексээс бага боловч 232.56 децитексээс багагүй
- 5206.23 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, дан, самнасан, үзүүлэлт нь 232.56 децитексээс бага боловч 192.31 децитексээс багагүй
- 5206.24 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, дан, самнасан, үзүүлэлт нь 192.31 децитексээс бага боловч 125 децитексээс багагүй
- 5206.25 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, дан, самнасан, үзүүлэлт нь 125 децитексээс бага
- 5206.31 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, давхар буюу багцалсан, самнаагүй, дан ээрмэлийн нэг бүрийнх нь үзүүлэлт 714.29 децитексээс багагүй, бусад

- 5206.32 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, давхар буюу багцалсан, самнаагүй, дан ээрмэлийн нэг бүрийнх нь үзүүлэлт 714.29 децитексээс бага боловч 232.56 децитексээс багагүй, бусад
- 5206.33 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, давхар буюу багцалсан, самнаагүй, дан ээрмэлийн нэг бүрийнх нь үзүүлэлт 232.56 децитексээс бага боловч 192.31 децитексээс багагүй, бусад
- 5206.34 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, давхар буюу багцалсан, самнаагүй, дан ээрмэлийн нэг бүрийнх нь үзүүлэлт 192.31 децитексээс бага боловч 125 децитексээс багагүй, бусад
- 5206.35 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, давхар буюу багцалсан, самнаагүй, дан ээрмэлийн нэг бүрийнх нь үзүүлэлт 125 децитексээс бага, бусад
- 5206.41 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, давхар буюу багцалсан, самнасан, дан ээрмэлийн нэг бүрийнх нь үзүүлэлт 714.29 децитексээс багагүй, бусад
- 5206.42 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, давхар буюу багцалсан, самнасан, дан ээрмэлийн нэг бүрийнх нь үзүүлэлт 714.29 децитексээс бага боловч 232.56 децитексээс багагүй, бусад
- 5206.43 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, давхар буюу багцалсан, самнасан, дан ээрмэлийн нэг бүрийнх нь үзүүлэлт 232.56 децитексээс бага боловч 192.31 децитексээс багагүй, бусад
- 5206.44 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, давхар буюу багцалсан, самнасан, дан ээрмэлийн нэг бүрийнх нь үзүүлэлт 192.31 децитексээс бага боловч 125 децитексээс багагүй, бусад
- 5206.45 Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хөвөн ээрмэл, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага,

давхар буюу багцалсан, самнасан, дан ээрмэлийн нэг бүрийнх нь үзүүлэлт 125 децитексээс бага, бусад

- 5207.10 Жижиглэн худалдаалахад зориулж багласан хөвөн ээрмэл (оёдлын утаснаас бусад), хөвөнгийн агуулга нь 85%-иас багагүй
- 5207.90 Жижиглэн худалдаалахад зориулж багласан хөвөн ээрмэл (оёдлын утаснаас бусад), хөвөнгийн агуулга нь 85%-иас бага
- 5208.11 Ердийн нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 100 г/кв.м-аас ихгүй, цайруулаагүй
- 5208.12 Ердийн нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 100 г/кв.м-аас их боловч 200 г/кв.м-аас бага, цайруулаагүй
- 5208.13 Давхар нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 200 г/кв.м-аас ихгүй, цайруулаагүй
- 5208.19 Нэхмэл хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 200 г/кв.м-аас ихгүй, цайруулаагүй, бусад
- 5208.21 Ердийн нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 100 г/кв.м-аас ихгүй, цайруулсан
- 5208.22 Ердийн нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 100 г/кв.м-аас их боловч 200 г/кв.м-аас бага, цайруулсан
- 5208.23 Давхар нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 200 г/кв.м-аас ихгүй, цайруулсан
- 5208.29 Нэхмэл хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 200 г/кв.м-аас ихгүй, цайруулсан, бусад
- 5208.31 Ердийн нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 100 г/кв.м-аас ихгүй, бусад

- 5208.32 Ердийн нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 100 г/кв.м-аас их боловч 200 г/кв.м-аас бага, будсан
- 5208.33 Давхар нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 200 г/кв.м-аас ихгүй, будсан
- 5208.33 Нэхмэл хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 200 г/кв.м-аас ихгүй, будсан, бусад
- 5208.41 Ердийн нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 100 г/кв.м-аас ихгүй, будсан ээрмэлэн
- 5208.42 Ердийн нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 100 г/кв.м-аас их боловч 200 г/кв.м-аас бага, будсан ээрмэлэн
- 5208.43 Давхар нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 200 г/кв.м-аас ихгүй, будсан ээрмэлэн
- 5208.49 Нэхмэл хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 200 г/кв.м-аас ихгүй, будсан ээрмэлэн, бусад
- 5208.51 Ердийн нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 100 г/кв.м-аас ихгүй, дармал хээтэй
- 5208.52 Ердийн нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 100 г/кв.м-аас их боловч 200 г/кв.м-аас бага, дармал хээтэй
- 5208.53 Давхар нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 200 г/кв.м-аас ихгүй, дармал хээтэй
- 5208.59 Нэхмэл хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 200 г/кв.м-аас ихгүй, дармал хээтэй, бусад
- 5209.11 Ердийн нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 200 г/кв.м-аас их, цайруулаагүй

5209.12	Давхар нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 200 г/кв.м-аас их, цайруулаагүй
5209.19	Нэхмэл хөвөн нэхмэл даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 200 г/кв.м-аас их, цайруулаагүй, бусад
5209.21	Ердийн нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 200 г/кв.м-аас их, цайруулсан
5209.22	Давхар нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 200 г/кв.м-аас их, цайруулсан
5209.29	Нэхмэл хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 200 г/кв.м-аас их, цайруулсан, бусад
5209.31	Ердийн нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 200 г/кв.м-аас их, будсан
5209.32	Давхар нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 200 г/кв.м-аас их, будсан
5209.39	Нэхмэл хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 200 г/кв.м-аас их, будсан, бусад
5209.41	Ердийн нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 200 г/кв.м-аас их, будсан ээрмэлэн
5209.42	Хөвөн “деним” даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 200 г/кв.м-аас их
5209.43	Давхар нэхээст хөвөн даавуу, “деним” даавуунаас бусад, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 200 г/кв.м-аас их, будсан ээрмэлэн
5209.49	Нэхмэл хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 200 г/кв.м-аас их, будсан ээрмэлэн, бусад

5209.51	Ердийн нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 200 г/кв.м-аас их, дармал хээтэй
5209.52	Давхар нэхээст хөвөн цаасан даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 200 г/кв.м-аас их, дармал хээтэй
5209.59	Нэхмэл хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, жин нь 200 г/кв.м-аас их, дармал хээтэй, бусад
5210.11	Ердийн нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн утасны хольцтой, жин нь 200 г/кв.м-аас ихгүй, цайруулаагүй
5210.12	Давхар нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн утасны хольцтой, жин нь 200 г/кв.м-аас ихгүй, цайруулаагүй
5210.19	Нэхмэл хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн утасны хольцтой, жин нь 200 г/кв.м-аас ихгүй, цайруулаагүй, бусад
5210.21	Ердийн нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн утасны хольцтой, жин нь 200 г/кв.м-аас ихгүй, цайруулсан
5210.22	Давхар нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн утасны хольцтой, жин нь 200 г/кв.м-аас ихгүй, цайруулсан
5210.29	Нэхмэл хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн утасны хольцтой, жин нь 200 г/кв.м-аас ихгүй, цайруулсан, бусад
5210.31	Ердийн нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн утасны хольцтой, жин нь 200 г/кв.м-аас ихгүй, будсан
5210.32	Давхар нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн утасны хольцтой, жин нь 200 г/кв.м-аас ихгүй, будсан
5210.39	Нэхмэл хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн утасны хольцтой, жин нь 200 г/кв.м-аас ихгүй, будсан, бусад

- 5210.41 Ердийн нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн утасны хольцтой, жин нь 200 г/кв.м-аас ихгүй, будсан ээрмэлэн
- 5210.42 Давхар нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн утасны хольцтой, жин нь 200 г/кв.м-аас ихгүй, будсан ээрмэлэн
- 5210.49 Нэхмэл хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн утасны хольцтой, жин нь 200 г/кв.м-аас ихгүй, будсан ээрмэлэн, бусад
- 5210.50 Ердийн нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн утасны хольцтой, жин нь 200 г/кв.м-аас ихгүй, дармал хээтэй
- 5210.51 Давхар нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн утасны хольцтой, жин нь 200 г/кв.м-аас ихгүй, дармал хээтэй
- 5210.59 Нэхмэл хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн утасны хольцтой, жин нь 200 г/кв.м-аас ихгүй, дармал хээтэй, бусад
- 5211.11 Ердийн нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн утасны хольцтой, жин нь 200 г/кв.м-аас их, цайруулаагүй
- 5211.12 Давхар нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн утасны хольцтой, жин нь 200 г/кв.м-аас их, цайруулаагүй
- 5211.19 Нэхмэл хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн утасны хольцтой, жин нь 200 г/кв.м-аас их, цайруулаагүй, бусад
- 5211.21 Ердийн нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн утасны хольцтой, жин нь 200 г/кв.м-аас их, цайруулсан
- 5211.22 Давхар нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн утасны хольцтой, жин нь 200 г/кв.м-аас их, цайруулсан
- 5211.29 Нэхмэл хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн утасны хольцтой, жин нь 200 г/кв.м-аас их, цайруулсан, бусад

5211.31	Ердийн нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн утасны хольцтой, жин нь 200 г/кв.м-аас их, будсан
5211.32	Давхар нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн утасны хольцтой, жин нь 200 г/кв.м-аас их, будсан
5211.39	Нэхмэл хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн утасны хольцтой, жин нь 200 г/кв.м-аас их, будсан, бусад
5211.41	Ердийн нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн утасны хольцтой, жин нь 200 г/кв.м-аас их, будсан ээрмэлэн
5211.42	“Деним” хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн утасны хольцтой, жин нь 200 г/кв.м-аас их
5211.43	Давхар нэхээст хөвөн даавуу, “деним” даавуунаас бусад, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн утасны хольцтой, жин нь 200 г/кв.м-аас их, будсан ээрмэлэн
5211.49	Нэхмэл хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн утасны хольцтой, жин нь 200 г/кв.м-аас их, будсан ээрмэлэн, бусад
5211.51	Ердийн нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн утасны хольцтой, жин нь 200 г/кв.м-аас их, дармал хээтэй
5211.52	Давхар нэхээст хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн утасны хольцтой, жин нь 200 г/кв.м-аас их, дармал хээтэй
5211.59	Нэхмэл хөвөн даавуу, хөвөнгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн утасны хольцтой, жин нь 200 г/кв.м-аас их, дармал хээтэй, бусад
5212.11	Нэхмэл хөвөн даавуу, жин нь 200 г/кв.м-аас ихгүй, цайруулаагүй, бусад
5212.12	Нэхмэл хөвөн даавуу, жин нь 200 г/кв.м-аас ихгүй, цайруулсан, бусад

5212.13	Нэхмэл хөвөн даавуу, жин нь 200 г/кв.м-аас ихгүй, будсан, бусад
5212.14	Нэхмэл хөвөн даавуу, жин нь 200 г/кв.м-аас ихгүй, будсан ээрмэлэн, бусад
5212.15	Нэхмэл хөвөн даавуу, жин нь 200 г/кв.м-аас ихгүй, дармал хээтэй, бусад
5212.21	Нэхмэл хөвөн даавуу, жин нь 200 г/кв.м-аас их, цайруулаагүй, бусад
5212.22	Нэхмэл хөвөн даавуу, жин нь 200 г/кв.м-аас их, цайруулсан, бусад
5212.23	Нэхмэл хөвөн даавуу, жин нь 200 г/кв.м-аас их, будсан, бусад
5212.24	Нэхмэл хөвөн даавуу, жин нь 200 г/кв.м-аас их, будсан ээрмэлэн, бусад
5212.25	Нэхмэл хөвөн даавуу, жин нь 200 г/кв.м-аас их, дармал хээтэй, бусад
53-р Бүлэг	Ургамлын гаралтай нэхмэлийн бусад ширхэг; цаасан ээрмэл, түүгээр нэхсэн даавуу
5306.10	Маалинган ээрмэл, дан
5306.20	Маалинган ээрмэл, давхар буюу багцалсан
5307.10	Сомронз (джут) буюу нэхмэлийн бусад долонт ширхгэн ээрмэл, дан
5307.20	Сомронз (джут) буюу нэхмэлийн бусад долонт ширхгэн ээрмэл, давхар буюу багцалсан
5308.20	Жинхэнэ олсон ээрмэл
5308.90	Бусад ургамлын гаралтай нэхмэлийн ширхгэн ээрмэл
5309.11	Нэхмэл даавуу, маалингын агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, цайруулсан буюу цайруулаагүй
5309.19	Нэхмэл даавуу, маалингын агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, цайруулсан буюу цайруулаагүйгээс бусад

5309.20	Маалинган нэхмэл даавуу, маалингын агуулга нь жингийн 85%-иас бага, цайруулсан буюу цайруулаагүй
5309.29	Маалинган нэхмэл даавуу, маалингын агуулга нь жингийн 85%-иас бага, цайруулсан буюу цайруулаагүйгээс бусад
5310.10	Сомронз (джут) буюу нэхмэлийн бусад долонт ширхгээр нэхсэн даавуу, цайруулаагүй
5310.90	Сомронз (джут) буюу нэхмэлийн бусад долонт ширхгээр нэхсэн даавуу, цайруулаагүйгээс бусад
5311.0	Бусад ургамлын гаралтай нэхмэлийн ширхгээр нэхсэн даавуу, цаасан ээрмэлээр нэхсэн даавуу
54-р Бүлэг	Химийн ширхэг
5401.10	Нийлэг ширхгэн оёдлын утас
5401.20	Хиймэл ширхгэн оёдлын утас
5402.10	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй өндөр нягттай утас (оёдлын утаснаас бусад), нейлон/бусад полиамидын ширхгэн
5402.20	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй өндөр нягттай утас (оёдлын утаснаас бусад), полиэстрын ширхгэн
5402.31	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй бусад текстур ээрмэл, нейлон/бусад полиамидын ширхгэн, дан ээрмэлийн нэг бүрийнх нь үзүүлэлт 50 тексээс ихгүй
5402.32	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй бусад текстур ээрмэл, нейлон/бусад полиамидын ширхгэн, дан ээрмэлийн нэг бүрийнх нь үзүүлэлт 50 тексээс их
5402.33	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй бусад текстур ээрмэл, полиэстрын ширхгэн
5402.39	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй нийлэг ширхгэн текстур ээрмэл, бусад
5402.41	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй нейлон буюу бусад полиамидын ширхгэн ээрмэл, дан, эрчлээсгүй, бусад

5402.42	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй полиэстрын ширхгэн ээрмэл, хэсэгчлэн полиэстр агуулсан, дан, бусад
5402.43	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй полиэстрын ширхгэн ээрмэл, дан, эрчлээсгүй, бусад
5402.49	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй нийлэг мяндсан ээрмэл, дан, эрчлээсгүй, бусад
5402.51	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй Нейлон буюу бусад полиамидын ширхгэн ээрмэл, дан, нэг метр тутамдаа 50-иас их эрчлээстэй
5402.52	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй полиэстрын ширхгэн ээрмэл, дан, нэг метр тутамдаа 50-иас их эрчлээстэй
5402.59	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй полиэстрын ширхгэн ээрмэл, дан, нэг метр тутамдаа 50-иас их эрчлээстэй, бусад
5402.61	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй нейлон буюу бусад полиамидын ширхгэн ээрмэл, давхар буюу багцалсан, бусад
5402.62	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй полиэстрын ширхгэн ээрмэл, давхар буюу багцалсан, бусад
5402.69	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй нийлэг ширхгэн ээрмэл, давхар буюу багцалсан, бусад
5403.10	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй өндөр нягттай ээрмэл (оёдлын утаснаас бусад), вискозын торгон ширхгэн
5403.20	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй текстур бусад ээрмэл, хиймэл ширхгэн
5403.31	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй вискозын торгон ширхгэн ээрмэл, дан, эрчлээсгүй, бусад
5403.32	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй вискозын торгон ширхгэн ээрмэл, дан, нэг метр тутамдаа 120-иос их эрчлээстэй, бусад

5403.33	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй целлюлозын ацетатан ширхгэн ээрмэл, дан, бусад
5403.39	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй хиймэл ширхгэн ээрмэл, дан, бусад
5403.41	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй вискозын торгон ширхгэн ээрмэл, давхар буюу багцалсан, бусад
5403.42	Жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй целлюлозын ацетатан ширхгэн ээрмэл, давхар буюу багцалсан, бусад
5403.49	Хиймэл ширхгэн ээрмэл, давхар буюу багцалсан, бусад, жижиглэн худалдаалахад зориулж баглаагүй
5404.10	Нийлэг дан ширхэг, үзүүлэлт нь 67 децитексээс багагүй, хөндлөн огтлол нь 1 мм-ээс ихгүй
5404.90	Өргөн нь 5 мм-ээс ихгүй нийлэг нэхмэл материалан тууз болон түүнтэй ижил төстэй зүйлс
5405.0	Хиймэл дан ширхэг, үзүүлэлт нь 67 децитекс, хөндлөн огтлол нь 1 мм-ээс их, өргөн нь 5 мм-ээс ихгүй хиймэл нэхмэл материалан тууз
5406.10	Нийлэг ширхгэн ээрмэл (оёдлын утаснаас бусад), жижиглэн багласан
5406.20	Хиймэл ширхгэн ээрмэл (оёдлын утаснаас бусад), жижиглэн багласан
5407.10	Нейлон, бусад полиамидан/полиэстр өндөр нягттай ширхгэн ээрмэлээр нэхсэн даавуу
5407.20	Нийлэг материалан нэхмэлийн тууз/түүнтэй адил зүйлээр нэхсэн даавуу
5407.30	XI хэсгийн 9-р тайлбарт заасан даавуу (нэхмэлийн нийлэг ширхгэн зэрэгцээ ээрмэлийн давхарга)
5407.41	Нэхмэл даавуу, нейлон/бусад полиамидан ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, цайруу буюу цайруу биш, бусад
5407.42	Нэхмэл даавуу, нейлон/бусад полиамидан ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, будсан, бусад

5407.43	Нэхмэл даавуу, нейлон/бусад полиамидан ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, будсан ээрмэл, бусад
5407.44	Нэхмэл даавуу, нейлон/бусад полиамидан ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, дармал хээтэй, бусад
5407.51	Нэхмэл даавуу, текстур полиэстр ширхгийн агуулга нь 85%-иас багагүй, цайруу буюу цайруу биш, бусад
5407.52	Нэхмэл даавуу, текстур полиэстр ширхгийн агуулга нь 85%-иас багагүй, будсан, бусад
5407.53	Нэхмэл даавуу, текстур полиэстр ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, будсан ээрмэл, бусад
5407.54	Нэхмэл даавуу, текстур полиэстр ширхгийн агуулга нь 85%-иас багагүй, дармал хээтэй, бусад
5407.60	Нэхмэл даавуу, текстур бус полиэстр ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, бусад
5407.71	Нэхмэл даавуу, нийлэг ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, цайруу буюу цайруу биш, бусад
5407.72	Нэхмэл даавуу, нийлэг ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, будсан, бусад
5407.73	Нэхмэл даавуу, нийлэг ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, будсан ээрмэл, бусад
5407.74	Нэхмэл даавуу, нийлэг ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, дармал хээтэй, бусад
5407.81	Нийлэг ширхгэн нэхмэл даавуу, нийлэг ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, цайруу буюу цайруу биш, бусад
5407.82	Нийлэг ширхгэн нэхмэл даавуу, нийлэг ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, будсан, бусад
5407.83	Нийлэг ширхгэн нэхмэл даавуу, нийлэг ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, будсан ээрмэл, бусад

5407.84	Нийлэг ширхгэн нэхмэл даавуу, нийлэг ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, дармал хээтэй, бусад
5407.91	Нийлэг ширхгэн нэхмэл даавуу, цайруу буюу цайруу биш, бусад
5407.92	Нийлэг ширхгэн нэхмэл даавуу, будсан, бусад
5407.93	Нийлэг ширхгэн нэхмэл даавуу, будсан ээрмэл, бусад
5407.94	Нийлэг ширхгэн нэхмэл даавуу, дармал хээтэй, бусад
5408.10	Вискоз торгон өндөр нягттай ширхгэн ээрмэлээр нэхсэн даавуу
5408.21	Нэхмэл даавуу, хиймэл ширхэг буюу хиймэл нэхмэлийн материалан туузны агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, цайруу/цайруу биш, бусад
5408.22	Нэхмэл даавуу, хиймэл ширхэг буюу хиймэл нэхмэлийн материалан туузны агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, будсан, бусад
5408.23	Нэхмэл даавуу, хиймэл ширхэг буюу хиймэл нэхмэлийн материалан туузны агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, будсан ээрмэл, бусад
5408.24	Нэхмэл даавуу, хиймэл ширхэг буюу хиймэл нэхмэлийн материалан туузны агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, дармал хээтэй, бусад
5408.31	Хиймэл ширхгэн нэхмэл даавуу, цайруу буюу цайруу биш, бусад
5408.32	Хиймэл ширхгэн нэхмэл даавуу, будсан, бусад
5408.33	Хиймэл ширхгэн нэхмэл даавуу, будсан ээрмэл, бусад
5408.34	Хиймэл ширхгэн нэхмэл даавуу, дармал хээтэй, бусад
55-р Бүлэг	Химийн штапель ширхэг
5501.10	Нейлон буюу бусад полиамидан ширхгийн мушгимал
5501.20	Полиэстр ширхгийн мушгимал

5501.30	Акрил буюу модакрил ширхгийн мушгимал
5501.90	Нийлэг ширхгийн мушгимал, бусад
5502.00	Хиймэл ширхгийн мушгимал
5503.10	Нейлон буюу бусад полиамидан штапель ширхэг, бүдүүн буюу нарийн самнаагүй
5503.20	Полиэстр штапель ширхэг, бүдүүн буюу нарийн самнаагүй
5503.30	Акрил буюу модакрил штапель ширхэг, бүдүүн буюу нарийн самнаагүй
5503.40	Полипропилен штапель ширхэг, бүдүүн буюу нарийн самнаагүй
5503.90	Нийлэг штапель ширхэг, бүдүүн буюу нарийн самнаагүй, бусад
5504.10	Вискозон штапель ширхэг, бүдүүн буюу нарийн самнаагүй
5504.90	Хиймэл штапель ширхэг, вискозоос бусад, бүдүүн буюу нарийн самнаагүй
5505.10	Нийлэг ширхгийн хаягдал
5505.20	Хиймэл ширхгийн хаягдал
5506.10	Нейлон буюу бусад полиамидан штапель ширхэг, бүдүүн буюу нарийн самнасан
5506.20	Полиэстр штапель ширхэг, бүдүүн буюу нарийн самнасан
5506.30	Акрил буюу модакрил штапель ширхэг, Бүдүүн буюу нарийн самнасан
5506.90	Нийлэг штапель ширхэг, бүдүүн буюу нарийн самнасан, бусад
5507.00	Хиймэл штапель ширхэг, бүдүүн буюу нарийн самнасан
5508.10	Нийлэг штапель ширхгэн оёдлын утас
5508.20	Хиймэл штапель ширхгэн оёдлын утас

5509.11	Жижиглэн баглаагүй ээрмэл, нейлон буюу бусад полиамидан штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, дан
5509.12	Жижиглэн баглаагүй ээрмэл, нейлон буюу бусад полиамидан штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, давхар буюу багцалсан, бусад
5509.21	Жижиглэн баглаагүй ээрмэл, полиэстр штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, дан
5509.22	Жижиглэн баглаагүй ээрмэл, полиэстр штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, давхар буюу багцалсан, бусад
5509.31	Жижиглэн баглаагүй ээрмэл, акрил буюу модакрил штапель ширхгийн агуулга жингийн 85%-иас багагүй, дан
5509.32	Жижиглэн баглаагүй ээрмэл, акрил буюу модакрил штапель ширхгийн агуулга жингийн 85%-иас багагүй, давхар буюу багцалсан, бусад
5509.41	Жижиглэн баглаагүй ээрмэл, бусад нийлэг штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, дан
5509.42	Жижиглэн баглаагүй ээрмэл, бусад нийлэг штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, давхар буюу багцалсан, бусад
5509.51	Жижиглэн баглаагүй хиймэл штапель ширхгийн хольцтой полиэстр штапель ширхгэн ээрмэл, бусад
5509.52	Жижиглэн баглаагүй ноос/мал амьтны нарийн үс, ширхгийн хольцтой полиэстр штапель ширхгэн ээрмэл, бусад
5509.53	Жижиглэн баглаагүй хөвөнгийн хольцтой полиэстр штапель ширхгэн ээрмэл, бусад
5509.59	Жижиглэн баглаагүй полиэстр штапель ширхгэн ээрмэл, бусад
5509.61	Жижиглэн баглаагүй ноос/мал амьтны нарийн үс, ширхгийн хольцтой акрил штапель ширхгэн ээрмэл, бусад

5509.62	Жижиглэн баглаагүй хөвөнгийн хольцтой акрил штапель ширхгэн ээрмэл, бусад
5509.69	Жижиглэн баглаагүй акрил штапель ширхгэн ээрмэл, бусад
5509.91	Ноос/мал амьтны нарийн үс, ширхгийн хольцтой бусад полиэстр штапель ширхгэн ээрмэл, бусад
5509.92	Жижиглэн баглаагүй хөвөнгийн хольцтой бусад полиэстр штапель ширхгэн ээрмэл, бусад
5509.99	Жижиглэн баглаагүй бусад полиэстр штапель ширхгэн ээрмэл, бусад
5510.11	Жижиглэн баглаагүй ээрмэл, хиймэл штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, дан
5510.12	Жижиглэн баглаагүй ээрмэл, хиймэл штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, давхар буюу багцалсан, бусад
5510.20	Жижиглэн баглаагүй ноос/мал амьтны нарийн үс, ширхгийн хольцтой хиймэл штапель ширхгэн ээрмэл, бусад
5510.30	Жижиглэн баглаагүй хөвөнгийн хольцтой хиймэл штапель ширхгэн ээрмэл, бусад
5510.90	Жижиглэн баглаагүй хиймэл штапель ширхгэн ээрмэл, бусад
5511.10	Жижиглэн багласан ээрмэл, нийлэг штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, оёдлын утаснаас бусад
5511.20	Жижиглэн багласан ээрмэл, нийлэг штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас багагүй, бусад
5511.30	Жижиглэн багласан хиймэл ширхгэн ээрмэл (оёдлын утаснаас бусад)
5512.11	Жингийн 85%-иас багагүйгээр нийлэг штапель ширхэг агуулсан нэхмэл даавуу, цайруу буюу цайруу биш
5512.19	Жингийн 85%-иас багагүйгээр нийлэг штапель ширхэг агуулсан нэхмэл даавуу, цайруу буюу цайруу бишээс бусад

- 552.20 Жингийн 85%-иас багагүйгээр акрил штапель ширхэг агуулсан нэхмэл даавуу, цайруу буюу цайруу биш
- 5512.19 Жингийн 85%-иас багагүйгээр акрил штапель ширхэг агуулсан нэхмэл даавуу, цайруу буюу цайруу бишээс бусад
- 5512.91 Жингийн 85%-иас багагүйгээр бусад нийлэг штапель ширхэг агуулсан нэхмэл даавуу, цайруу буюу цайруу биш
- 5512.99 Жингийн 85%-иас багагүйгээр бусад нийлэг штапель ширхэг агуулсан нэхмэл даавуу, цайруу буюу цайруу бишээс бусад
- 5513.11 Полиэстр штапель ширхгэн ердийн нэхээст даавуу, полиэстр штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс ихгүй, цайруу/цайруу биш
- 5513.12 Полиэстр штапель ширхгэн давхар нэхээст даавуу, полиэстр штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс ихгүй, цайруу/цайруу биш
- 5513.13 Полиэстр штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, полиэстр штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс ихгүй, цайруу/цайруу биш, бусад
- 5513.19 Бусад нийлэг штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, бусад нийлэг штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс ихгүй, цайруу/цайруу биш
- 5513.21 Полиэстр штапель ширхгэн ердийн нэхээст даавуу, полиэстр штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс ихгүй, будсан
- 5513.22 Полиэстр штапель ширхгэн давхар нэхээст даавуу, полиэстр штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс ихгүй, будсан
- 5513.23 Полиэстр штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, полиэстр штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага,

- хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс ихгүй, будсан, бусад
- 5513.29 Бусад нийлэг штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, бусад нийлэг штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс ихгүй, будсан
- 5513.31 Полиэстр штапель ширхгэн ердийн нэхээст даавуу, полиэстр штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс ихгүй, будсан ээрмэл
- 5513.32 Полиэстр штапель ширхгэн давхар нэхээст даавуу, полиэстр штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс ихгүй, будсан ээрмэл
- 5513.33 Полиэстр штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, полиэстр штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс ихгүй, будсан, бусад
- 5513.39 Бусад нийлэг штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, бусад нийлэг штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс ихгүй, будсан ээрмэл
- 5513.41 Полиэстр штапель ширхгэн ердийн нэхээст даавуу, полиэстр штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс ихгүй, дармал хээтэй
- 5513.42 Полиэстр штапель ширхгэн давхар нэхээст даавуу, полиэстр штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс ихгүй, дармал хээтэй
- 5513.43 Полиэстр штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, полиэстр штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс ихгүй, дармал хээтэй, бусад
- 5513.49 Бусад нийлэг штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, бусад нийлэг штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс ихгүй, дармал хээтэй

- 5514.11 Полиэстр штапель ширхгэн ердийн нэхээст даавуу, полиэстр штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс их, цайруу/цайруу биш
- 5514.12 Полиэстр штапель ширхгэн давхар нэхээст даавуу, полиэстр штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс их, цайруу/цайруу биш
- 5514.13 Полиэстр штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, полиэстр штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс их, цайруу/цайруу биш, бусад
- 5514.19 Бусад нийлэг штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, бусад нийлэг штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс их, цайруу/цайруу биш
- 5514.21 Полиэстр штапель ширхгэн ердийн нэхээст даавуу, полиэстр штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс их, будсан
- 5514.22 Полиэстр штапель ширхгэн давхар нэхээст даавуу, полиэстр штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс их, будсан
- 5514.23 Полиэстр штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, полиэстр штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс их, будсан
- 5514.29 Бусад нийлэг штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, бусад нийлэг штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс их, будсан
- 5514.31 Полиэстр штапель ширхгэн ердийн нэхээст даавуу, полиэстр штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс их, будсан ээрмэл
- 5514.32 Полиэстр штапель ширхгэн давхар нэхээст даавуу, полиэстр штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс их, будсан ээрмэл

- 5514.33 Полиэстр штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, полиэстр штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс их, будсан ээрмэл, бусад
- 5514.39 Бусад нийлэг штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, бусад нийлэг штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс их, будсан ээрмэл
- 5514.41 Полиэстр штапель ширхгэн ердийн нэхээст даавуу, полиэстр штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс их, дармал
- 5514.42 Полиэстр штапель ширхгийн давхар нэхээст даавуу, полиэстр штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс их, дармал хээтэй
- 5514.43 Полиэстр штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, полиэстр штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс их, дармал хээтэй, бусад
- 5514.49 Бусад нийлэг штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, бусад нийлэг штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, жин нь 170 г/кв.м-ээс их, дармал хээтэй
- 5515.11 Вискоз торгон штапель ширхгийн хольцтой полиэстр штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, бусад
- 5515.12 Химийн ширхгийн хольцтой полиэстр штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, бусад
- 5515.13 Ноос/мал амьтны нарийн үс, ширхгийн хольцтой полиэстр штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, бусад
- 5515.19 Полиэстр штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, бусад
- 5515.21 Химийн ширхгийн хольцтой акрил штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, бусад
- 5515.22 Ноос/мал амьтны нарийн үс, ширхгийн хольцтой акрил штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, бусад

5515.29	Акрил буюу модакрил штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, бусад
5515.91	Химийн ширхгийн хольцтой бусад нийлэг штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, бусад
5515.92	Ноос/мал амьтны нарийн үс, ширхгийн хольцтой бусад нийлэг штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, бусад
5515.99	Нийлэг штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, бусад
5516.11	Жингийн 85%-иас багагүйгээр хиймэл штапель ширхэг агуулсан нэхмэл даавуу, цайруу буюу цайруу биш
5516.12	Жингийн 85%-иас багагүйгээр хиймэл штапель ширхэг агуулсан нэхмэл даавуу, будсан
5516.13	Жингийн 85%-иас багагүйгээр хиймэл штапель ширхэг агуулсан нэхмэл даавуу, будсан ээрмэл
5516.14	Жингийн 85%-иас багагүйгээр хиймэл штапель ширхэг агуулсан нэхмэл даавуу, дармал хээтэй
5516.21	Хиймэл штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, хиймэл штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн ширхгийн хольцтой, цайруу/цайруу биш
5516.22	Хиймэл штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, хиймэл штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн ширхгийн хольцтой, будсан
5516.23	Хиймэл штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, хиймэл штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн ширхгийн хольцтой, будсан ээрмэл
5516.24	Хиймэл штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, хиймэл штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, химийн ширхгийн хольцтой, дармал хээтэй
5516.31	Хиймэл штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, хиймэл штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, ноос/мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ширхгийн хольцтой, цайруу/цайруу биш
5516.32	Хиймэл штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, хиймэл штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, ноос/мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ширхгийн хольцтой, будсан

5516.33	Хиймэл штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, хиймэл штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, ноос/мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ширхгийн хольцтой, будсан ээрмэл
5516.34	Хиймэл штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, хиймэл штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, ноос/мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ширхгийн хольцтой, дармал хээтэй
5516.41	Хиймэл штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, хиймэл штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, цайруу/цайруу биш
5516.42	Хиймэл штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, хиймэл штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, будсан
5516.43	Хиймэл штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, хиймэл штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, будсан ээрмэл
5516.44	Хиймэл штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, хиймэл штапель ширхгийн агуулга нь жингийн 85%-иас бага, хөвөнгийн хольцтой, дармал хээтэй
5516.91	Хиймэл штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, цайруу/цайруу биш, бусад
5516.92	Хиймэл штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, будсан, бусад
5516.93	Хиймэл штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, будсан ээрмэл, бусад
5516.94	Хиймэл штапель ширхгэн нэхмэл даавуу, дармал хээтэй, бусад
56-р Бүлэг	Хөвөн, эсгий ба нэхээсгүй материал; тусгай зориулалтын ээрмэл; олс, дээс, бусад
5601.10	Нэхмэлийн материалан хөвөнгөөр хийсэн ариун цэврийн зүйлс, жишээлбэл, ариун цэврийн алчуур, тампон
5601.21	Хөвөн цаасан ба түүнээс хийсэн зүйлс, ариун цэврийн зүйлсээс бусад

5601.22	Химийн утсан хөвөн ба түүнээс хийсэн зүйлс, ариун цэврийн зүйлсээс бусад
5601.29	Бусад нэхмэлийн материалан хөвөн ба түүнээс хийсэн зүйлс, ариун цэврийн зүйлсээс бусад
5601.30	Нэхмэлийн эдийн өөдөс болон непс
5602.10	Шивмэл нарийн эсгий, нэхээсгүй материал
5602.21	Хонины ноос буюу мал амьтны нарийн үс, ноосон эсгий, шивмэл нарийн эсгийгээс бусад, нэвчүүлэлт хийгээгүй, бүрмэл, хуйлмал бус
5602.29	Нэхмэлийн бусад материалан эсгий, шивмэл нарийн эсгийгээс бусад, нэвчүүлэлт хийгээгүй, бүрмэл, хуйлмал бус
5602.90	Нэхмэлийн материалан эсгий, бусад
5603.00	Нэхээсгүй материал, нэвчүүлэлт хийсэн буюу хийгээгүй, бүрсэн, ороосон буюу үелүүлсэн
5604.10	Даавуун бүрээстэй каучукан утас болон дээс
5604.20	Полиэстр, нейлон, бусад полиамид, вискоз торгон дээд нягтралтай утас, бүрмэл
5604.90	Нэхмэлийн утас, тууз ба түүнтэй адил зүйл, нэвчүүлэлт хийсэн, хуванцар буюу каучукаар бүрсэн/ороосон, бусад
5605.00	Металл утас, тууз/нунтагны хольцтой нэхмэлийн зориулалттай металллаг утас
5606.00	Гоёл чимэглэлийн зориулалттай бусад утас, хилэнлэг гогцоорсон утас
5607.10	Сомронзон (джут) буюу нэхмэлийн бусад утсаар хийсэн олс, дээс, аргамж ба татлага
5607.21	Агав модны нэхмэлийн зориулалттай боловсруулсан утас (сизаль) буюу Агав төрлийн модны нэхмэлийн зориулалттай бусад утаснаас хийсэн холбоос буюу боодлын дээс
5607.29	Агав модны нэхмэлийн зориулалттай боловсруулсан утаснаас хийсэн (сизаль) олс, дээс, аргамж ба татлага

5607.30	Абака буюу нэхмэлийн бусад хатуу утаснаас хийсэн олс, дээс, аргамж ба татлага
5607.41	Полиэтилен буюу полипропиленээс хийсэн холбоос буюу боодлын дээс
5607.49	Полиэтилен буюу полипропиленээс хийсэн бусад олс, дээс, аргамж ба татлага
5607.50	Бусад нийлэг ширхгэн олс, дээс, аргамж ба татлага
5607.90	Бусад материалан олс, дээс, аргамж ба татлага
5608.11	Химийн нэхмэлийн материалан загасны тор
5608.19	Олс, дээс, аргамжаар сүлжсэн тор ба химийн нэхмэлийн материалаар сүлжсэн бусад тор
5608.90	Олс, дээс, аргамжаар сүлжсэн бусад тор ба бусад химийн нэхмэлийн материалаар сүлжсэн тор
5609.00	Ээрмэл, тууз, олс, дээс, аргамж ба татлагаас хийсэн зүйлс, бусад
57-р Бүлэг	Хивс болон бусад нэхмэл дэвсгэр
5701.10	Хонины ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон хивс, зангидан сүлжсэн
5701.90	Нэхмэлийн бусад материалан хивс, зангидан сүлжсэн
5702.10	Келем, Шумакс, Карамани маягийн хивс ба ижил төстэй гар нэхмэл хивс
5702.20	Наргил модны ширхгээр нэхсэн дэвсгэр
5702.31	Хонины ноос мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон хивс, үслэг, гүйцэт боловсруулаагүй, бусад
5702.32	Химийн нэхмэлийн материалан хивс, үслэг, гүйцэт боловсруулаагүй, бусад
5702.39	Нэхмэлийн бусад материалан хивс, үслэг, гүйцэт боловсруулаагүй
5702.41	Хонины ноос мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон хивс, үслэг, гүйцэт боловсруулсан, бусад

5702.42	Химийн нэхмэлийн материалан хивс, үслэг, гүйцэт боловсруулсан
5702.49	Нэхмэлийн бусад материалан хивс, үслэг, гүйцэт боловсруулсан
5702.51	Хонины ноос мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон хивс, нэхмэл, гүйцэт боловсруулаагүй, бусад
5702.52	Химийн нэхмэлийн материалан хивс, нэхмэл, гүйцэт боловсруулаагүй, бусад
5702.59	Нэхмэлийн бусад материалан хивс, нэхмэл, гүйцэт боловсруулаагүй, бусад
5702.91	Хонины ноос мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон хивс, нэхмэл, гүйцэт боловсруулсан, бусад
5702.92	Химийн нэхмэлийн материалан хивс, нэхмэл, гүйцэт боловсруулсан, бусад
5702.99	Нэхмэлийн бусад материалан хивс, нэхмэл, гүйцэт боловсруулсан, бусад
5703.10	Хонины ноос мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон хивс, хавмал
5703.20	Нейлон буюу бусад полиамидан хивс, хавмал
5703.30	Химийн нэхмэлийн бусад материалан хивс, хавмал
5703.90	Нэхмэлийн бусад материалан хивс, хавмал
5704.10	0.3 кв.м-ээс ихгүй талбайтай, дөрвөлжин хэлбэртэй нэхмэл материалан эсгий
5704.90	Дөрвөлжин хэлбэртэй нэхмэл материалан эсгийгээр хийсэн хивс, бусад
5705.00	Хивс болон бусад нэхмэл дэвсгэр
58-р Бүлэг	Тусгай зориулалтын нэхмэл даавуу, хавмал үслэг даавуу, торон гоёл, аравчны материал
5801.10	Нэхмэл үслэг даавуу, хонины ноос мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, гогцоо гаргаж нэхсэн гар нүүрний

- алчуурны даавуу болон тууз хэлбэртэй нарийн даавуунаас бусад
- 5801.21 Хөндлөн утсан үсийг тэгшлээгүй, үслэг нэхмэл хөвөн даавуу, гогцоо гаргаж нэхсэн гар нүүрний алчуурны даавуу болон тууз хэлбэртэй нарийн даавуунаас бусад
- 5801.22 Хөндлөн утсан үсийг судал гарган тэгшилсэн хөвөн хилэн даавуу, тууз хэлбэртэй нарийн даавуунаас бусад
- 5801.23 Хөндлөн утсан үстэй, ~~нэхмэл~~ хөвөн даавуу, бусад
- 5801.24 Суурь утсан үстэй, нэхмэл хөвөн даавуу, эпингле буюу үсийг тэгшлээгүй, гогцоо гаргаж нэхсэн гар нүүрний алчуурны даавуу болон тууз хэлбэртэй нарийн даавуунаас бусад
- 5801.25 Суурь утсан үстэй нэхмэл хөвөн даавуу, үсийг тэгшилсэн, гогцоо гаргаж нэхсэн гар нүүрний алчуурны даавуу болон тууз хэлбэртэй нарийн даавуунаас бусад
- 5801.26 Хилэнлэг хөвөн даавуу, тууз хэлбэртэй нарийн даавуунаас бусад
- 5801.31 Суурь утсан үстэй, химийн ширхгээр нэхсэн даавуу, эпингле буюу үсийг тэгшлээгүй гогцоо гаргаж нэхсэн гар нүүрний алчуурны даавуу болон тууз хэлбэртэй нарийн даавуунаас бусад
- 5801.32 Хөндлөн утсан үсийг судал гарган тэгшилсэн химийн ширхгээр нэхсэн хилэн даавуу, тууз хэлбэртэй нарийн даавуунаас бусад
- 5801.33 Хөндлөн утсан үстэй, химийн ширхгээр нэхсэн даавуу, бусад
- 5801.34 Суурь утсан үстэй, химийн ширхгээр нэхсэн даавуу, эпингле - үсийг тэгшлээгүй, гогцоо гаргаж нэхсэн гар нүүрний алчуурны даавуу болон тууз хэлбэртэй нарийн даавуунаас бусад
- 5801.35 Суурь утсан үстэй, химийн ширхгээр нэхсэн даавуу, үсийг тэгшилсэн, гогцоо гаргаж нэхсэн гар нүүрний алчуурны даавуу болон тууз хэлбэртэй нарийн даавуунаас бусад
- 5801.36 Химийн ширхгээр нэхсэн хилэнлэг даавуу, тууз хэлбэртэй нарийн даавуунаас бусад

5801.90	Үслэг болон хилэнлэг нэхмэл даавуу, нэхмэлийн бусад материалан, гогцоо гаргаж нэхсэн гар нүүрний алчуурны даавуу болон тууз хэлбэртэй нарийн даавуунаас бусад
5802.11	Хөвөнгөөр нэхсэн сул гогцоот нэхээст гар нүүрний алчуурын материал болон ижил төстэй сул цогцоот нэхээст даавуу, тууз хэлбэртэй нарийн даавуунаас бусад, цайруулаагүй
5802.19	Хөвөнгөөр нэхсэн сул гогцоот нэхээст гар нүүрний алчуурын материал болон ижил төстэй сул цогцоот нэхээст даавуу, цайруулаагүй даавуу болон тууз хэлбэртэй нарийн даавуунаас бусад
5802.20	Нэхмэлийн бусад материалаар нэхсэн сул гогцоот нэхээст гар нүүрний алчуурын материал болон сул цогцоот нэхээст даавуу, тууз хэлбэртэй нарийн даавуунаас бусад
5802.30	Шивж нэхсэн даавуу, 57.03 дугаар гарчигт зааснаас бусад
5803.10	Хөвөн самбай даавуу, нарийн туузан даавуунаас бусад
5803.90	Нэхмэлийн бусад материалан самбай даавуу, нарийн туузан даавуунаас бусад
5804.10	Торон хөшиг буюу торон нэхээст бусад даавуу, нэхмэл, машин болон гар сүлжмэл даавуунаас бусад
5804.21	Химийн ширхгээр машинаар сүлжсэн торон гоёл, хэсгээр, туузаар/бусад хэлбэрээр
5804.29	Нэхмэлийн бусад материалаар машинаар сүлжсэн торон гоёл, хэсгээр, туузаар/бусад хэлбэрээр
5804.30	Гараар сүлжсэн торон гоёл, хэсгээр, туузаар/бусад хэлбэрээр
5805.00	Гар нэхмэл болон оёж хатгасан аравчны материал, гүйцэт боловсруулсан буюу боловсруулаагүй
5806.10	Үслэг нарийн туузан нэхмэл даавуу болон хилэнлэг нарийн туузан нэхмэл даавуу

5806.20	Нарийн туузан нэхмэл даавуу, жингийн 5%-иас багагүй эластомер ээрмэл буюу каучукан утас агуулсан, бусад
5806.31	Нарийн туузан нэхмэл хөвөн даавуу, бусад
5806.32	Химийн ширхгээр нэхсэн нарийн туузан даавуу, бусад
5806.39	Нэхмэлийн бусад материалаар нэхсэн нарийн туузан даавуу, бусад
5806.40	Хөндлөн утасгүй, суурь утсаа цавуут бодисоор наалдуулан угсарсан даавуу
5807.10	Нэхмэлийн материалаар хийсэн барааны тэмдэг, шошго болон ижил төстэй бусад нэхмэл зүйлс
5807.90	Нэхмэлийн материалаар хийсэн барааны тэмдэг, шошго ижил төстэй нэхмэл бус зүйлс, бусад
5808.10	Тесьма, ширхэгээр
5808.90	Ширхэгийн чимэг материал, сүлжмэл бус, цацаг, унжлага болон бусад
5809.00	Металл утас/металлжуулсан ээрмэлээс нэхсэн хувцасны зориулалттай даавуу, бусад
5810.10	Дэвсгэр нь үл харагдах хатгамал, ширхэг, тууз буюу бусад хэлбэрээр
5810.91	Хөвөн даавуун хатгамал, ширхэг, тууз буюу бусад хэлбэрээр
5810.92	Химийн ширхгээр нэхсэн даавуун хатгамал, ширхэг, тууз буюу бусад хэлбэрээр
5810.99	Нэхмэлийн бусад материалан хатгамал, ширхэг, тууз буюу бусад хэлбэрээр
5811.00	Ширмэл нэхмэлийн бараа, ширхэгээр
59-р Бүлэг	Нэвчүүлсэн, бүрсэн, хучсан/үелүүлсэн нэхмэл даавуу
5901.10	Номын хавтас бүрэх буюу түүнтэй ижил зориулалтын давирхайдсан, цардсан нэхмэл даавуу
5901.90	Тунгалаг даавуу, бэлтгэсэн зургийн зотон, малгайн хатуулга хийхэд ашигладаг хатууруулсан даавуу

5902.10	Нейлон буюу бусад полиамидан өндөр нягттай ээрмэлээс нэхсэн хаймар дугуй биежүүлэх зориулалтын даавуу
5902.20	Полиэстрын өндөр нягттай ээрмэлээс хийсэн хаймар дугуй биежүүлэх зориулалтын даавуу
5902.90	Вискоз торгон өндөр нягттай ээрмэлээс хийсэн хаймар дугуй биежүүлэх зориулалтын даавуу
5903.10	Полихлорвинилаар нэвчүүлсэн, бүрсэн, хучсан буюу үелүүлсэн нэхмэл даавуу
5903.20	Полиуретантаар нэвчүүлсэн, бүрсэн, хучсан буюу үелүүлсэн нэхмэл даавуу
5903.90	Хуванцаараар нэвчүүлсэн, бүрсэн, хучсан буюу үелүүлсэн нэхмэл даавуу
5904.10	Хулдаас, хэлбэр оруулж огтолсон буюу огтлоогүй
5904.91	Дэвсгэрэн материал, хулдааснаас бусад, нэхээсгүй эсгий материалан суурьтай
5904.92	Дэвсгэрэн материал, хулдааснаас бусад, нэхмэлийн бусад материалан суурьтай
5905.00	Хана бүрэх нэхмэл материал
5906.10	20 см-аас ихгүй өргөнтэй хаймаржуулсан наалдамхай нэхмэл тууз
5906.91	Хаймаржуулсан сүлжмэл материал, бусад
5906.99	Хаймаржуулсан нэхмэл материал, бусад
5907.00	Нэвчүүлсэн, бүрсэн, хучсан бусад нэхмэл, будмал зотон (тухайлбал, тайзын чимэглэл)
5908.00	Чийдэн, зуухын гол, хийн зуухны бүрхүүлд зориулсан нэхмэл материал болон хийн зуухны бүрхүүлд зориулсан сүлжмэл материал
5909.00	Нэхмэл хөөрөгний олгой болон ижил төстэй нэхмэл материалан хоолой, олгой

5910.00	Нэхмэл материалан туузан дамжуулга буюу нэхмэлийн материалан бүслүүр
5911.10	Сэмлүүрийн тууз хийхэд хэрэглэх нэхмэл даавуу болон техникийн бусад зориулалтаар хэрэглэх ижил төстэй даавуу
5911.20	Шигшүүр даавуу, боловсруулан буюу боловсруулаагүй
5911.31	Цаас хийх болон ижил төстэй машинд хэрэглэх даавуу, 650 г/кв.м-ээс бага жинтэй
5911.32	Цаас хийх болон ижил төстэй машинд хэрэглэх даавуу, 650 г/кв.м-ээс багагүй жинтэй
5911.40	Тос цохих буюу техникийн бусад зориулалтаар хэрэглэх шүүлтүүрийн даавуу, түүнчлэн хүний үсээр хийсэн даавуу
5911.90	Техникийн зориулалттай нэхмэл бараа болон бусад зүйлс
60-р Бүлэг	Машин буюу гар сүлжмэл даавуу
6001.10	Машин буюу гар сүлжмэл урт үслэг даавуу
6001.21	Машин буюу гар сүлжмэл гогцоот үслэг даавуу, хөвөн
6001.22	Машин буюу гар сүлжмэл гогцоот үслэг даавуу, химийн ширхгэн
6001.29	Машин буюу гар сүлжмэл гогцоот үслэг даавуу, нэхмэлийн бусад материалан
6001.91	Машин буюу гар сүлжмэл үслэг даавуу, хөвөн, бусад
6001.92	Машин буюу гар сүлжмэл үслэг даавуу, химийн ширхгэн, бусад
6001.99	Машин буюу гар сүлжмэл үслэг даавуу, нэхмэлийн бусад материалан, бусад
6002.10	Машин буюу гар сүлжмэл даавуу, өргөн нь 30 см-ээс ихгүй, жингийн 5%-иас багагүй эластик/каучук утас агуулсан, бусад
6002.20	Машин буюу гар сүлжмэл даавуу, өргөн нь 30 см-ээс ихгүй, бусад

6002.30	Машин/гар сүлжмэл даавуу, өргөн нь 30 см-ээс их, жингийн 5%-иас багагүй эластик/каучук утас агуулсан, бусад
6002.41	Суурь сүлжээст даавуу, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, бусад
6002.42	Суурь сүлжээст даавуу, хөвөн, бусад
6002.43	Суурь сүлжээст даавуу, химийн ширхгэн, бусад
6002.49	Суурь сүлжээст даавуу, бусад материалан, бусад
6002.91	Машин буюу гар сүлжмэл даавуу, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, бусад
6002.92	Машин буюу гар сүлжмэл даавуу, хөвөн, бусад
6002.93	Машин буюу гар сүлжмэл даавуу, химийн ширхгэн, бусад
6002.99	Машин буюу гар сүлжмэл даавуу, бусад материалан, бусад
61-р Бүлэг	Хувцас буюу хувцасны тоног хэрэглэл, сүлжмэл
6101.10	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн пальто, юүдэнтэй пальто, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, сүлжмэл
6101.20	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн пальто, юүдэнтэй пальто, хөвөн даавуун, сүлжмэл
6101.30	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн пальто, юүдэнтэй пальто, химийн ширхгэн даавуун, сүлжмэл
6101.90	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн пальто, юүдэнтэй пальто, нэхмэлийн бусад материалан, сүлжмэл
6102.10	Эмэгтэйчүүдийн/охидын пальто, юүдэнтэй пальто, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, сүлжмэл
6102.20	Эмэгтэйчүүдийн/охидын пальто, юүдэнтэй пальто, хөвөн даавуун, сүлжмэл
6102.30	Эмэгтэйчүүдийн/охидын пальто, юүдэнтэй пальто, химийн ширхгэн даавуун, сүлжмэл

6102.90	Эмэгтэйчүүдийн/охидын пальто, юүдэнтэй пальто, нэхмэлийн бусад материалан, сүлжмэл
6103.11	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн костюм, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, сүлжмэл
6103.12	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн костюм, нийлэг ширхгэн даавуун, сүлжмэл
6103.19	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн костюм, нэхмэлийн бусад материалан, сүлжмэл
6103.21	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн хос, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, сүлжмэл
6103.22	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн хос, хөвөн даавуун, сүлжмэл
6103.23	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн хос, нийлэг ширхгэн даавуун, сүлжмэл
6103.29	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн хос, нэхмэлийн бусад материалан, сүлжмэл
6103.31	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн жакет болон пиджак, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, сүлжмэл
6103.32	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн жакет болон пиджак, хөвөн даавуун, сүлжмэл
6103.33	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн жакет болон пиджак, нийлэг ширхгэн даавуун, сүлжмэл
6103.39	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн жакет болон пиджак, нэхмэлийн бусад материалан, сүлжмэл
6103.41	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн өмд болон богино өмд, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, сүлжмэл
6103.42	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн өмд болон богино өмд, хөвөн даавуун, сүлжмэл
6103.43	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн өмд болон богино өмд, нийлэг ширхгэн даавуун, сүлжмэл

6103.49	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн өмд болон богино өмд, нэхмэлийн бусад материалан, сүлжмэл
6104.11	Эмэгтэйчүүдийн/охидын пальто, юүдэнтэй пальто, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, сүлжмэл
6104.12	Эмэгтэйчүүдийн/охидын пальто, юүдэнтэй пальто, хөвөн даавуун, сүлжмэл
6104.13	Эмэгтэйчүүдийн/охидын пальто, юүдэнтэй пальто, химийн ширхгэн даавуун, сүлжмэл
6104.19	Эмэгтэйчүүдийн/охидын пальто, юүдэнтэй пальто, нэхмэлийн бусад материалан, сүлжмэл
6104.21	Эмэгтэйчүүдийн/охидын хос, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, сүлжмэл
6104.22	Эмэгтэйчүүдийн/охидын хос, хөвөн даавуун, сүлжмэл
6104.23	Эмэгтэйчүүдийн/охидын хос, химийн ширхгэн даавуун, сүлжмэл
6104.29	Эмэгтэйчүүдийн/охидын хос, нэхмэлийн бусад материалан, сүлжмэл
6104.31	Эмэгтэйчүүдийн/охидын жакет, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, сүлжмэл
6104.32	Эмэгтэйчүүдийн/охидын жакет, хөвөн даавуун, сүлжмэл
6104.33	Эмэгтэйчүүдийн/охидын жакет, химийн ширхгэн даавуун, сүлжмэл
6104.39	Эмэгтэйчүүдийн/охидын жакет, нэхмэлийн бусад материалан, сүлжмэл
6104.41	Эмэгтэйчүүдийн/охидын даашинз, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, сүлжмэл
6104.42	Эмэгтэйчүүдийн/охидын даашинз, хөвөн даавуун, сүлжмэл
6104.43	Эмэгтэйчүүдийн/охидын даашинз, нийлэг ширхгэн даавуун, сүлжмэл
6104.44	Эмэгтэйчүүдийн/охидын даашинз, хиймэл ширхгэн даавуун, сүлжмэл

6104.49	Эмэгтэйчүүдийн/охидын даашинз, нэхмэлийн бусад материалан, сүлжмэл
6104.51	Эмэгтэйчүүдийн/охидын банзал, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, сүлжмэл
6104.52	Эмэгтэйчүүдийн/охидын банзал, хөвөн даавуун, сүлжмэл
6104.53	Эмэгтэйчүүдийн/охидын банзал, нийлэг ширхгэн даавуун, сүлжмэл
6104.59	Эмэгтэйчүүдийн/охидын банзал, нэхмэлийн бусад даавуун, сүлжмэл
6104.61	Эмэгтэйчүүдийн/охидын өмд болон богино өмд, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, сүлжмэл
6104.62	Эмэгтэйчүүдийн/охидын өмд болон богино өмд, хөвөн даавуун, сүлжмэл
6104.63	Эмэгтэйчүүдийн/охидын өмд болон богино өмд, нийлэг ширхгэн даавуун, сүлжмэл
6104.69	Эмэгтэйчүүдийн/охидын өмд болон богино өмд, нэхмэлийн бусад материалан, сүлжмэл
6105.10	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн цамц, хөвөн даавуун, сүлжмэл
6105.20	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн цамц, химийн мяндсан даавуун, сүлжмэл
6105.90	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн цамц, нэхмэлийн бусад материалан, сүлжмэл
6106.10	Эмэгтэйчүүдийн/охидын цамц, хөвөн даавуун, сүлжмэл
6106.20	Эмэгтэйчүүдийн/охидын цамц, химийн ширхгэн даавуун, сүлжмэл
6106.90	Эмэгтэйчүүдийн/охидын цамц, бусад материалан, сүлжмэл
6107.11	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн дотуур өмд болон дотуур хувцас, хөвөн даавуун, сүлжмэл

6107.12	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн дотуур өмд болон дотуур хувцас, химийн ширхгэн даавуун, сүлжмэл
6107.19	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн дотуур өмд болон дотуур хувцас, нэхмэлийн бусад материалан, сүлжмэл
6107.21	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн унтлагын цамц, унтлагын хувцас, хөвөн даавуун, сүлжмэл
6107.22	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн унтлагын цамц болон хувцас, химийн ширхгэн даавуун, сүлжмэл
6107.29	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн унтлагын цамц болон хувцас, нэхмэлийн бусад материалан, сүлжмэл
6107.91	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн усны болон гэрийн халат, хөвөн даавуун, сүлжмэл
6107.92	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн усны болон гэрийн халат, химийн ширхгэн даавуун, сүлжмэл
6107.99	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн усны болон гэрийн халат, нэхмэлийн бусад материалан, сүлжмэл
6108.11	Эмэгтэйчүүдийн/охидын дотуур даашинз болон унтлагын халат, химийн ширхгэн даавуун, сүлжмэл
6108.19	Эмэгтэйчүүдийн/охидын дотуур даашинз болон унтлагын халат, нэхмэлийн бусад материалан, сүлжмэл
6108.21	Эмэгтэйчүүдийн/охидын дотуур хувцас, хөвөн даавуун, сүлжмэл
6108.22	Эмэгтэйчүүдийн/охидын дотуур хувцас, химийн ширхгэн даавуун, сүлжмэл
6108.29	Эмэгтэйчүүдийн/охидын дотуур хувцас, нэхмэлийн бусад материалан, сүлжмэл
6108.31	Эмэгтэйчүүдийн/охидын унтлагын даашинз, хувцас, хөвөн даавуун, сүлжмэл
6108.32	Эмэгтэйчүүдийн/охидын унтлагын даашинз, хувцас, химийн ширхгэн даавуун, сүлжмэл
6108.39	Эмэгтэйчүүдийн/охидын унтлагын даашинз, хувцас, нэхмэлийн бусад материалан, сүлжмэл

6108.91	Эмэгтэйчүүдийн/охидын усны болон гэрийн халат, хөвөн даавуун, сүлжмэл
6108.92	Эмэгтэйчүүдийн/охидын усны болон гэрийн халат, химийн ширхгэн даавуун, сүлжмэл
6108.99	Эмэгтэйчүүдийн/охидын усны болон гэрийн халат, нэхмэлийн бусад материалан, сүлжмэл
6109.10	Биеийн тамирын цамц, ханцуйгүй болон бусад цамц, хөвөн даавуун, сүлжмэл
6109.90	Биеийн тамирын цамц, ханцуйгүй болон бусад цамц, нэхмэлийн бусад материалан, сүлжмэл
6110.10	Углаа цамц, кардиган болон ижил төстэй зүйлс, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, сүлжмэл
6110.20	Углаа цамц, кардиган болон ижил төстэй зүйлс, хөвөн даавуун, сүлжмэл
6110.30	Углаа цамц, кардиган болон ижил төстэй зүйлс, химийн ширхгэн даавуун, сүлжмэл
6110.90	Углаа цамц, кардиган болон ижил төстэй зүйлс, нэхмэлийн бусад материалан, сүлжмэл
6111.10	Нярай хүүхдийн хувцас болон хувцасны тоног хэрэглэл, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, сүлжмэл
6111.20	Нярай хүүхдийн хувцас болон хувцасны тоног хэрэглэл, хөвөн даавуун, сүлжмэл
6111.30	Нярай хүүхдийн хувцас болон хувцасны тоног хэрэглэл, нийлэг ширхгэн даавуун, сүлжмэл
6111.90	Нярай хүүхдийн хувцас болон хувцасны тоног хэрэглэл, нэхмэлийн бусад материалан, сүлжмэл
6112.11	Биеийн тамирын хувцас, хөвөн даавуун, сүлжмэл
6112.12	Биеийн тамирын хувцас, нийлэг ширхгэн даавуун, сүлжмэл
6112.19	Биеийн тамирын хувцас, нэхмэлийн бусад материалан, сүлжмэл

6112.20	Цанын хувцас, нэхмэлийн материалан, сүлжмэл
6112.31	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн усны хувцас, нийлэг ширхгэн даавуун, сүлжмэл
6112.39	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн усны хувцас, нэхмэлийн бусад материалан, сүлжмэл
6112.41	Эмэгтэйчүүдийн/охидын усны хувцас, нийлэг ширхгэн даавуун, сүлжмэл
6112.49	Эмэгтэйчүүдийн/охидын усны хувцас, нэхмэлийн бусад материалан, сүлжмэл
6113.00	Нэвчүүлсэн, бүрсэн, хучсан буюу үелүүлсэн сүлжмэл даавуунаас хийсэн хувцас
6114.10	Бусад хувцас, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, сүлжмэл
6114.20	Бусад хувцас, хөвөн даавуун, сүлжмэл
6114.30	Бусад хувцас, химийн ширхгэн даавуун, сүлжмэл
6114.90	Бусад хувцас, нэхмэлийн бусад материалан, сүлжмэл
6115.11	Эмэгтэйчүүдийн оймс (колготки, чулки), нийлэг ширхгэн даавуун, дан утасны үзүүлэлт нь 67 дешитексээс бага, сүлжмэл
6115.12	Эмэгтэйчүүдийн оймс (колготки, чулки), нийлэг ширхгэн даавуун, дан утасны үзүүлэлт нь 67 дешитексээс бага, сүлжмэл
6115.19	Эмэгтэйчүүдийн оймс (колготки, чулки), нэхмэлийн бусад материалан, сүлжмэл
6115.20	Эмэгтэйчүүдийн урт/өвдөг хүртэлх оймс, нэхмэлийн ээрмэлэн, дан утасны үзүүлэлт нь 67 дешитексээс бага, сүлжмэл
6115.91	Эмэгтэйчүүдийн оймс, бусад, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, сүлжмэл
6115.92	Эмэгтэйчүүдийн оймс, бусад, хөвөн даавуун, сүлжмэл
6115.93	Эмэгтэйчүүдийн оймс, бусад, нийлэг ширхгэн даавуун, сүлжмэл

6115.99	Эмэгтэйчүүдийн оймс, бусад, нэхмэлийн бусад материалан, сүлжмэл
6116.10	Хуванцар буюу хаймараар нэвчүүлсэн, бүрсэн буюу хучсан бээлий, сүлжмэл
6116.91	Нэг хуруу болон таван хурууны бээлий, ханцуйвч болон бусад бээлий, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, сүлжмэл
6116.92	Нэг хуруу болон таван хурууны бээлий, ханцуйвч болон бусад бээлий, хөвөн даавуун, сүлжмэл
6116.93	Нэг хуруу болон таван хурууны бээлий, ханцуйвч болон бусад бээлий, нийлэг ширхгэн даавуун, сүлжмэл
6116.99	Нэг хуруу болон таван хурууны бээлий, ханцуйвч болон бусад бээлий, нэхмэлийн бусад материалан, сүлжмэл
6117.10	Нөмрөг, хүзүүний ороолт, нүүрний тор болон ижил төстэй зүйлс, нэхмэлийн материалан, сүлжмэл
6117.20	Зангиа, эрвээхэй зангиа, хүзүүний алчуур, нэхмэлийн материалан, сүлжмэл
6117.80	Хувцасны бусад тоног хэрэглэл, нэхмэлийн материалан, сүлжмэл
6117.90	Хувцас/тоног хэрэглэлийн сэлбэг, эд анги, нэхмэлийн материалан, сүлжмэл
62-р Бүлэг	Хувцас буюу хувцасны тоног хэрэглэл, оёмол
6201.11	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн пальто болон ижил төстэй зүйлс, ноос/мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, оёмол
6201.12	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн пальто болон ижил төстэй зүйлс, хөвөн даавуун, оёмол
6201.13	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн пальто болон ижил төстэй зүйлс, химийн ширхгэн даавуун, оёмол
6201.19	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн пальто болон ижил төстэй зүйлс, нэхмэлийн бусад материалан, оёмол

6201.91	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн юүдэнтэй пальто болон ижил төстэй зүйлс, ноос/мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, оёмол
6201.92	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн юүдэнтэй пальто болон ижил төстэй зүйлс, хөвөн даавуун, оёмол
6201.93	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн юүдэнтэй пальто болон ижил төстэй зүйлс, химийн ширхгэн даавуун, оёмол
6202.99	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн юүдэнтэй пальто болон ижил төстэй зүйлс, нэхмэлийн бусад материалан, оёмол
6202.11	Эмэгтэйчүүдийн/охидын пальто болон ижил төстэй зүйлс, ноос/мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, оёмол
6202.12	Эмэгтэйчүүдийн/охидын пальто болон ижил төстэй зүйлс, хөвөн даавуун, оёмол
6202.13	Эмэгтэйчүүдийн/охидын пальто болон ижил төстэй зүйлс, химийн ширхгэн даавуун, оёмол
6202.19	Эмэгтэйчүүдийн/охидын пальто болон ижил төстэй зүйлс, нэхмэлийн бусад материалан, оёмол
6202.91	Эмэгтэйчүүдийн/охидын юүдэнтэй пальто болон ижил төстэй зүйлс, ноос/мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, оёмол
6202.92	Эмэгтэйчүүдийн/охидын юүдэнтэй пальто болон ижил төстэй зүйлс, хөвөн даавуун, оёмол
6202.93	Эмэгтэйчүүдийн/охидын юүдэнтэй пальто болон ижил төстэй зүйлс, химийн ширхгэн даавуун, оёмол
6202.99	Эмэгтэйчүүдийн/охидын юүдэнтэй пальто болон ижил төстэй зүйлс, нэхмэлийн бусад материалан, оёмол
6203.11	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн костюм, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, оёмол
6203.12	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн костюм, нийлэг ширхгэн даавуун, оёмол
6203.19	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн костюм, нэхмэлийн бусад материалан, оёмол

6203.21	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн хос, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, оёмол
6203.22	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн хос, хөвөн даавуун, оёмол
6203.23	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн хос, нийлэг ширхгэн даавуун, оёмол
6203.29	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн хос, нэхмэлийн бусад материалан, оёмол
6203.31	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн жакет, пиджак, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, оёмол
6203.32	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн жакет, пиджак, хөвөн даавуун, оёмол
6203.33	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн жакет, пиджак, нийлэг ширхгэн даавуун, оёмол
6203.39	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн жакет, пиджак, нэхмэлийн бусад материалан, оёмол
6203.41	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн өмд болон богино өмд, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, оёмол
6203.42	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн өмд болон богино өмд, хөвөн даавуун, оёмол
6203.43	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн өмд болон богино өмд, нийлэг ширхгэн даавуун, оёмол
6203.49	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн өмд болон богино өмд, нэхмэлийн бусад материалан, оёмол
6204.11	Эмэгтэйчүүдийн/охидын костюм, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, оёмол
6204.12	Эмэгтэйчүүдийн/охидын костюм, хөвөн даавуун, оёмол
6204.13	Эмэгтэйчүүдийн/охидын костюм, нийлэг ширхгэн даавуун, оёмол
6204.19	Эмэгтэйчүүдийн/охидын костюм, нэхмэлийн бусад материалан, оёмол

6204.21	Эмэгтэйчүүдийн/охидын хос, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, оёмол
6204.22	Эмэгтэйчүүдийн/охидын хос, хөвөн даавуун, оёмол
6204.23	Эмэгтэйчүүдийн/охидын хос, нийлэг ширхгэн даавуун, оёмол
6204.29	Эмэгтэйчүүдийн/охидын хос, нэхмэлийн бусад материалан, оёмол
6204.31	Эмэгтэйчүүдийн/охидын жакет, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, оёмол
6204.32	Эмэгтэйчүүдийн/охидын жакет, хөвөн даавуун, оёмол
6204.33	Эмэгтэйчүүдийн/охидын жакет, нийлэг ширхгэн даавуун, оёмол
6204.39	Эмэгтэйчүүдийн/охидын жакет, нэхмэлийн бусад материалан, оёмол
6204.41	Эмэгтэйчүүдийн/охидын даашинз, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, оёмол
6204.42	Эмэгтэйчүүдийн/охидын даашинз, хөвөн даавуун, оёмол
6204.43	Эмэгтэйчүүдийн/охидын даашинз, нийлэг ширхгэн даавуун, оёмол
6204.44	Эмэгтэйчүүдийн/охидын даашинз, хиймэл ширхгэн даавуун, оёмол
6204.49	Эмэгтэйчүүдийн/охидын даашинз, нэхмэлийн бусад материалан, оёмол
6204.51	Эмэгтэйчүүдийн/охидын банзал, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, оёмол
6204.52	Эмэгтэйчүүдийн/охидын банзал, хөвөн даавуун, оёмол
6204.53	Эмэгтэйчүүдийн/охидын банзал, нийлэг ширхгэн даавуун, оёмол
6204.59	Эмэгтэйчүүдийн/охидын банзал, нэхмэлийн бусад материалан, оёмол

6204.61	Эмэгтэйчүүдийн/охидын өмд болон өмд, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, оёмол
6204.62	Эмэгтэйчүүдийн/охидын өмд болон өмд, хөвөн даавуун, оёмол
6204.63	Эмэгтэйчүүдийн/охидын өмд болон өмд, нийлэг ширхгэн даавуун, оёмол
6204.69	Эмэгтэйчүүдийн/охидын өмд болон өмд, нэхмэлийн бусад материалан, оёмол
6205.10	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн цамц, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, оёмол
6205.20	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн цамц, хөвөн даавуун, оёмол
6205.30	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн цамц, химийн ширхгэн даавуун, оёмол
6205.90	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн цамц, нэхмэлийн бусад материалан, оёмол
6206.10	Эмэгтэйчүүдийн/охидын цамц, торго буюу хаягдал торгон, оёмол
6206.20	Эмэгтэйчүүдийн/охидын цамц, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, оёмол
6206.30	Эмэгтэйчүүдийн/охидын цамц, хөвөн даавуун, оёмол
6206.40	Эмэгтэйчүүдийн/охидын цамц, химийн ширхгэн даавуун, оёмол
6206.90	Эмэгтэйчүүдийн/охидын цамц, нэхмэлийн бусад материалан, оёмол
6207.11	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн дотуур өмд болон дотуур хувцас, хөвөн даавуун, оёмол
6207.19	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн дотуур өмд болон дотуур хувцас, нэхмэлийн бусад материалан, оёмол
6207.21	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн унтлагын хувцас, хөс, хөвөн даавуун, оёмол

6207.22	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн унтлагын хувцас, хос, химийн ширхгэн даавуун, оёмол
6207.29	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн унтлагын хувцас, хос, нэхмэлийн бусад материалан, оёмол
6207.91	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн усны болон гэрийн халат, хөвөн даавуун, оёмол
6207.92	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн усны болон гэрийн халат, химийн ширхгэн даавуун, оёмол
6207.99	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн усны болон гэрийн халат, нэхмэлийн бусад материалан, оёмол
6208.11	Эмэгтэйчүүдийн/охидын дотуур даашинз, халат, химийн ширхгэн даавуун, оёмол
6208.19	Эмэгтэйчүүдийн/охидын дотуур даашинз, халат, нэхмэлийн бусад материалан, оёмол
6208.21	Эмэгтэйчүүдийн/охидын унтлагын даашинз, хос, хөвөн даавуун, оёмол
6208.22	Эмэгтэйчүүдийн/охидын унтлагын даашинз, хос, химийн ширхгэн даавуун, оёмол
6208.29	Эмэгтэйчүүдийн/охидын унтлагын даашинз, хос, нэхмэлийн бусад материалан, оёмол
6208.91	Эмэгтэйчүүдийн/охидын дотуур хувцас, усны халат болон бусад, хөвөн даавуун, оёмол
6208.92	Эмэгтэйчүүдийн/охидын дотуур хувцас, усны халат болон бусад, химийн ширхгэн даавуун, оёмол
6208.99	Эмэгтэйчүүдийн/охидын дотуур хувцас, усны халат болон бусад, нэхмэлийн бусад материалан, оёмол
6209.10	Нярай хүүхдийн хувцас болон хувцасны тоног хэрэглэл, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, оёмол
6209.20	Нярай хүүхдийн хувцас болон хувцасны тоног хэрэглэл, хөвөн даавуун, оёмол
6209.30	Нярай хүүхдийн хувцас болон хувцасны тоног хэрэглэл, нийлэг ширхгэн даавуун, оёмол

6209.90	Нярай хүүхдийн хувцас болон хувцасны тоног хэрэглэл, нэхмэлийн бусад материалан, оёмол
6210.10	Эсгий болон нэхмэл бус даавуунаас хийсэн хувцас
6210.20	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн пальто болон ижил төстэй зүйлс, нэвчүүлсэн, бүрсэн, хучсан нэхмэл материалаар хийсэн
6210.30	Эмэгтэйчүүдийн/охидын пальто болон ижил төстэй зүйлс, нэвчүүлсэн, бүрсэн, хучсан нэхмэл материалаар хийсэн
6210.40	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн бусад хувцас, нэвчүүлсэн, бүрсэн, хучсан нэхмэл материалаар хийсэн
6210.50	Эмэгтэйчүүдийн/охидын бусад хувцас, нэвчүүлсэн, бүрсэн, хучсан нэхмэл материалаар хийсэн
6211.11	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн усны хувцас, нэхмэлийн материалан, оёмол
6211.12	Эмэгтэйчүүдийн/охидын усны хувцас, нэхмэлийн материалан, оёмол
6211.20	Цанын хувцас, нэхмэлийн материалан, оёмол
6211.31	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн бусад хувцас, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, оёмол
6211.32	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн бусад хувцас, хөвөн даавуун, оёмол
6211.33	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн бусад хувцас, химийн ширхгэн даавуун, оёмол
6211.39	Эрэгтэйчүүдийн/хөвгүүдийн бусад хувцас, нэхмэлийн бусад материалан, оёмол
6211.41	Эмэгтэйчүүдийн/охидын бусад хувцас, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, оёмол
6211.42	Эмэгтэйчүүдийн/охидын бусад хувцас, хөвөн даавуун, оёмол
6211.43	Эмэгтэйчүүдийн/охидын бусад хувцас, химийн ширхгэн даавуун, оёмол

6211.49	Эмэгтэйчүүдийн/охидын бусад хувцас, нэхмэлийн бусад материалан, оёмол
6212.10	Хөхний даруулга болон түүний сэлбэг, эд анги, нэхмэлийн материалан
6212.20	Бүс, бүс агтавч болон түүний сэлбэг, эд анги, нэхмэлийн материалан
6212.30	Корсет болон түүний сэлбэг, эд анги, нэхмэлийн материалан
6212.90	Корсет болон ижил төстэй зүйлс, сэлбэг, эд анги, нэхмэлийн материалан
6213.10	Нусны алчуур, торго буюу хаягдал торгон даавуун, оёмол
6213.20	Нусны алчуур, хөвөн даавуун, оёмол
6213.90	Нусны алчуур, нэхмэлийн бусад материалан, оёмол
6214.10	Нөмрөг, хүзүүний ороолт, толгойн ороолт болон ижил төстэй зүйлс, торго буюу хаягдал торгон даавуун, оёмол
6214.20	Нөмрөг, хүзүүний ороолт, толгойн ороолт болон ижил төстэй зүйлс, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон, оёмол
6214.30	Нөмрөг, хүзүүний ороолт, толгойн ороолт болон ижил төстэй зүйлс, нийлэг ширхгэн даавуун, оёмол
6214.40	Нөмрөг, хүзүүний ороолт, толгойн ороолт болон ижил төстэй зүйлс, хиймэл ширхгэн даавуун, оёмол
6214.90	Нөмрөг, хүзүүний ороолт, нүүрний тор болон ижил төстэй зүйлс, нэхмэлийн бусад материалан, оёмол
6215.10	Зангиа, эрвээхэй зангиа болон хүзүүний алчуур, торго буюу хаягдал торгон даавуун, оёмол
6215.20	Зангиа, эрвээхэй зангиа болон хүзүүний алчуур, химийн ширхгэн даавуун, оёмол
6215.90	Зангиа, эрвээхэй зангиа болон хүзүүний алчуур, нэхмэлийн бусад материалан, оёмол

6216.00	Бээлийн, нэхмэлийн материалан, оёмол
6217.10	Хувцасны бусад тоног хэрэглэл, нэхмэлийн материалан, оёмол
6217.90	Хувцас буюу хувцасны тоног хэрэглэлийн бусад эд анги, нэхмэлийн материалан, оёмол
63-р Бүлэг	Нэхмэл бусад бэлэн эдлэл, иж бүрдэл, хуучин хувцас болон бусад эдлэл
6301.10	Цахилгаан халаагуурт хөнжил, нэхмэлийн материалан
6301.20	Хөнжил (цахилгаан халаагуурт хөнжлөөс бусад), болон аяны хөнжил, ноос буюу мал амьтны нарийн ширхэгт үс, ноосон
6301.30	Хөнжил (цахилгаан халаагуурт хөнжлөөс бусад), болон аяны хөнжил, хөвөн даавуун
6301.40	Хөнжил (цахилгаан халаагуурт хөнжлөөс бусад), болон аяны хөнжил, нийлэг ширхгэн даавуун
6301.90	Хөнжил (цахилгаан халаагуурт хөнжлөөс бусад), болон аяны хөнжил, нэхмэлийн бусад материалан
6302.10	Орны цагаан хэрэглэл, сүлжмэл
6302.21	Орны цагаан хэрэглэл, хөвөн даавуун, дармал, оёмол
6302.22	Орны цагаан хэрэглэл, химийн ширхгэн даавуун, дармал, оёмол
6302.29	Орны цагаан хэрэглэл, нэхмэлийн бусад материалан, дармал, оёмол
6302.31	Орны цагаан хэрэглэл, хөвөн даавуун, бусад
6302.32	Орны цагаан хэрэглэл, химийн ширхгэн даавуун, бусад
6302.39	Орны цагаан хэрэглэл, нэхмэлийн бусад материалан, бусад
6302.40	Ширээний цагаан хэрэглэл, сүлжмэл
6302.51	Ширээний цагаан хэрэглэл, хөвөн даавуун, оёмол
6302.52	Ширээний цагаан хэрэглэл, маалинган даавуун, оёмол

6302.53	Ширээний цагаан хэрэглэл, химийн ширхгэн даавуун, оёмол
6302.59	Ширээний цагаан хэрэглэл, нэхмэлийн бусад материалан, оёмол
6302.60	Ариун цэврийн болон гал тогооны цагаан хэрэглэл, гогцоо гаргаж нэхсэн сэвсгэр маягийн даавуу буюу түүнтэй ижил төстэй хөвөн даавуун
6302.91	Ариун цэврийн болон гал тогооны цагаан хэрэглэл, хөвөн даавуун, бусад
6302.92	Ариун цэврийн болон гал тогооны цагаан хэрэглэл, маалинган даавуун
6302.93	Ариун цэврийн болон гал тогооны цагаан хэрэглэл, химийн ширхгэн даавуун
6302.99	Ариун цэврийн болон гал тогооны цагаан хэрэглэл, нэхмэлийн бусад материалан
6303.11	Хөшиг, тасалгааны зузаан хөшиг, тасалгааны хаалт, хөшиг буюу орны хөшиг, хөвөн даавуун, сүлжмэл
6303.12	Хөшиг, тасалгааны зузаан хөшиг, тасалгааны хаалт, хөшиг буюу орны хөшиг, нийлэг ширхгэн даавуун, сүлжмэл
6303.19	Хөшиг, тасалгааны зузаан хөшиг, тасалгааны хаалт, хөшиг буюу орны хөшиг, нэхмэлийн бусад материалан, сүлжмэл
6303.91	Хөшиг, тасалгааны зузаан хөшиг, тасалгааны хаалт, хөшиг буюу орны хөшиг, хөвөн даавуун, оёмол
6303.92	Хөшиг, тасалгааны зузаан хөшиг, тасалгааны хаалт, хөшиг буюу орны хөшиг, нийлэг ширхгэн даавуун, оёмол
6303.99	Хөшиг, тасалгааны зузаан хөшиг, тасалгааны хаалт, хөшиг буюу орны хөшиг, нэхмэлийн бусад материалан, оёмол
6304.11	Орны бүтээлэг, нэхмэлийн материалан, бусад, сүлжмэл
6304.19	Орны бүтээлэг, нэхмэлийн материалан, бусад, оёмол

6304.91	Өрөө болон тавилгын бусад зүйлс, нэхмэлийн материалан, сүлжмэл
6304.92	Өрөө болон тавилгын бусад зүйлс, хөвөн даавуун, оёмол
6304.93	Өрөө болон тавилгын бусад зүйлс, нийлэг ширхгэн даавуун, оёмол
6304.99	Өрөө болон тавилгын бусад зүйлс, нэхмэлийн материалан, оёмол
6305.10	Баглаа, боодлын уут болон шуудай, сомронзон (джут) буюу нэхмэлийн бусад утсан ээрмэлэн
6305.20	Баглаа, боодлын уут болон шуудай, хөвөн даавуун
6305.31	Баглаа, боодлын уут болон шуудай, полиэтилен буюу полипропилен туузнаас хийсэн
6305.39	Баглаа, боодлын уут болон шуудай, химийн ширхгэн бусад даавуун
6305.90	Баглаа, боодлын уут болон шуудай, нэхмэлийн бусад материалан
6306.11	Брезент, саравч, хөвөн даавуун
6306.12	Брезент, саравч, нийлэг ширхгэн даавуун
6306.19	Брезент, саравч, нэхмэлийн бусад материалан
6306.21	Майхан, хөвөн даавуун
6306.22	Майхан, нийлэг ширхгэн даавуун
6306.29	Майхан, нэхмэлийн бусад материалан
6306.31	Дарвуул, нийлэг ширхгэн даавуун
6306.39	Дарвуул, нэхмэлийн бусад материалан
6306.41	Хийлдэг гудас, хөвөн даавуун
6306.49	Хийлдэг гудас, нэхмэлийн бусад материалан
6306.91	Аялалын бусад тоног хэрэглэл, хөвөн даавуун

6306.99	Аялалын бусад тоног хэрэглэл, нэхмэлийн бусад материалан
6307.10	Шал, сав суулга, өнгөлгөөний алчуур болон цэвэрлэгээний зориулалтын ижил төстэй алчуур, нэхмэлийн материалан
6307.20	Хамгаалалтын бүс, хантааз, нэхмэлийн материалан
6307.90	Бусад бэлэн эдлэл, хувцасны загвар, нэхмэлийн материалан
6308.0	Хивс, гобелен хивс хийхэд зориулсан иж бүрдэл нэхмэл даавуу болон ээрмэл
6309.0	Хуучин хувцас болон бусад хуучин эдлэл

30-49, 64-96 бүлэгт дурдсан бөс даавуу болон хувцас

УС-ны дугаар

Барааны тодорхойлолт

3005.90	Хөвөн (ариутгасан), бинт болон төсөөтэй зүйл
3921.12	Хуванцараар бүрсэн буюу өнгөлсөн сүлжмэл нэхмэл, нэхмэл биш даавуу
3921.13	
3921.90	(
4202.22	Гадна тал нь хуванцар буюу нэхмэл, эсхүл хиймэл савхиар бүрсэн гол төлөв даавуун
4202.32	авдар, чемодан, гар цүнх
4202.92	(
6405.20	Эсгий түрий ултай гутал
6406.10	Зулаг түрийний 50 буюу түүнээс дээш хувь нь даавуу материалан гутал
6406.99	Даавуу материалан хөл дулаацгагч
6501.00	Малгайн хэлбүүр, хавтгай эсгүүр эсгий бүрх болон бортого
6502.00	Сүлжмэл буюу төрөл бүрийн материалаар зүйж хийсэн малгайн хэв
6503.00	Эсгий бүрх малгай болон бусад төрлийн эсгий малгай

6504.00	Янз бүрийн материалаар зүйж буюу сүлжиж хийсэн бүрх малгай, бусад төрлийн малгай
6505.90	Нэхмэл буюу туузан, эсхүл бусад төрлийн даавуун материалаар хийсэн бүрх малгай, бусад төрлийн малгай
6601.10	Бусад эвхдэг цацар
6601.91	Цацар тэдгээртэй төстэй халхавч
6601.99	Бусад төрлийн цацар
7019.10	Шилэн мяндсан утас
7019.20	Шилэн мяндсан сүлжмэл
8708.21	Хамгаалалтын бүс
8804.00	Шүхэр тэдгээрийн анги хоног хэрэгсэл
9113.90	Даавуун материалаар хийсэн бугуйн цагны оосор
9404.96	Даавуун, даавуун материалаар хийсэн дэр хөнжил, диваны дэр гэх мэт
9502.91	Хүүхэлдэйн хувцас
9612.10	Бичгийн машины даавуун тууз 30 мм-ээс бага өргөнтэй, анхнаасаа суулгагдсан

ХУДАЛДААН ДАХЬ ТЕХНИКИЙН СААД ТОТГОРЫН ТУХАЙ ХЭЛЭЛЦЭЭР

Гишүүд,

Олон талт худалдааны талаархи Уругвайн шатны хэлэлцээг анхааралдаа авч,

1994 оны ТХЕХ –ийн зорилтыг биелүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэхийг эрмэлзэж,

үйлдвэрлэлийн үр ашгийг сайжруулах, олон улсын худалдааг хөнгөвчлөхөд дэмжлэг үзүүлэх замаар олон улсын стандартууд болон үнэлгээ өгөх тогтолцооны энэ талаар оруулж чадах чухал хувь нэмрийг хүлээн зөвшөөрч,

ийнхүү олон улсын стандартууд болон үнэлгээ өгөх тогтолцоог боловсруулах явдалд дэмжлэг үзүүлэхийг эрмэлзэж,

хэдийгээр техникийн дүрэм, болон стандартууд, үүний дотор баглаа боодол, хаяглалт, шошго болон техникийн дүрэм болон стандартад нийцэж буй эсэхэд үнэлгээ өгөх журамд тавих шаардлага нь олон улсын худалдаанд илүүц саад тотгор учруулахгүй байх явдлыг хангахыг эрмэлзэж,

аль ч орны тухайд өөрийн экспортын чанарыг хангах, эсхүл хүн ам, амьтан буюу ургамлын амьдрал, эрүүл мэнд, байгаль орчныг хамгаалах, эсхүл залилах дадлаас урьдчилан сэргийлэх талаар шаардлагатай арга хэмжээг өөрсдийн үзэж буй зохистой түвшинд, гэхдээ ижил төстэй нөхцлүүд давамгайлсан орнуудын хооронд дур зоргоор буюу шударга бусаар алагчилах хэрэгсэл болгон ашиглахгүйгээр, эсхүл олон улсын худалдаанд далд хориг тавих хэлбэр бусаар, өөрөөр хэлбэл энэхүү хэлэлцээрийн заалтад нийцүүлэн авч байхыг хориглох ёсгүйг хүлээн зөвшөөрч,

аль ч орны тухайд өөрийн аюулгүй байдлын үндсэн ашиг сонирхлоо хамгаалахад шаардлагатай арга хэмжээ авахад нь саад үл учруулахыг хүлээн зөвшөөрч,

технологийг хөгжилтэй орноос хөгжиж буй оронд шилжүүлэхэд олон улсын стандарчлалын оруулж чадах хувь нэмрийг хүлээн зөвшөөрч,

техникийн дүрэм, стандарт болон техникийн дүрэм, стандартад нийцэж буй эсэхэд үнэлгээ өгөх журмыг тодорхойлох буюу хэрэгжүүлэхэд хөгжиж буй орнуудын өмнө онцгой хүндрэл тулгарч магадгүйг хүлээн зөвшөөрч, үүнтэй холбогдуулж тэдгээрт туслалцаа үзүүлэхийг хүсч,

үүгээр дараахь зүйлийг хэлэлцэн тохиров:

1 дүгээр зүйл

Нийтлэг заалтууд

1.1 Стандартчилал болон үнэлгээ өгөх журамд хамаарах нийтлэг нэр томъёонуудыг Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын тогтолцооны буюу олон улсын стандартчиллын байгууллагуудаас тогтоосон тодорхойлолтуудын утгаар ерөнхийд нь ойлгож, тэдгээрт хэрэглэгдэж буй утга болон энэхүү хэлэлцээрийн агуулга, зорилгыг анхааралдаа авна.

1.2 Харин энэхүү хэлэлцээрийн зорилгоор нэр томъёонуудын утгыг 1 дүгээр хавсралтад заасны дагуу ойлгоно.

1.3 Энэхүү хэлэлцээрийн заалтад бүх төрлийн бүтээгдэхүүн, үүний дотор аж үйлдвэр болон хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүн хамаарна.

1.4 Засгийн газрын байгууллагуудын үйлдвэрлэл буюу хэрэгцээний шаардлагад зориулж засгийн газрын байгууллагуудаас бэлтгэдэг худалдааны нөхцлүүд нь энэхүү хэлэлцээрийн заалтад хамаарахгүй бөгөөд засгийн газрын нийлүүлэлтийн тухай хэлэлцээрээр түүний үйлчлэх хүрээнд зохицуулагдана.

1.5 Энэхүү хэлэлцээрийн заалтууд Эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн тухай хэлэлцээрийн хавсралт А-д тодорхойлсон эрүүл ахуй, ургамлын хорио цээрийн арга хэмжээнд хамаарахгүй болно.

1.6 Техникийн дүрэм, стандарт болон үнэлгээ өгөх журмын талаар энэхүү хэлэлцээрт иш татсан бүх заалтыг тэдгээрт хийсэн аливаа өөрчлөлт, түүнчлэн дүрэм буюу түүнд хамрагдах бүтээгдэхүүнд оруулсан аливаа нэмэлт өөрчлөлтийг ач холбогдол багатай өөрчлөлт, нэмэлтээс бусдыг нь тусгах байдлаар тайлбарлана.

ТЕХНИКИЙН ДҮРЭМ БОЛОН СТАНДАРТУУД

2 дугаар зүйл

Засгийн газрын төв байгууллагуудаас техникийн дүрмийг боловсруулах, батлах болон хэрэгжүүлэх

Засгийн газрын төв байгууллагуудын тухайд:

2.1 Гишүүд техникийн дүрмийн хувьд аль ч гишүүний нутаг дэвсгэрээс гаралтай импортлосон бүтээгдэхүүнд үндэсний гаралтай ижил бүтээгдэхүүн болон аливаа бусад орноос гаралтай ижил бүтээгдэхүүнд үзүүлдэгээс дутуугүй тааламжтай нөхцөл үзүүлэх явдлыг хангана.

2.2 Гишүүд нь техникийн дүрмийг олон улсын худалдаанд илүүц саад тотгор учруулах, эсхүл, учруулахад хүргэхгүй байхаар боловсруулах, батлах буюу хэрэгжүүлэх явдлыг хангана. Эл зорилгын үүднээс техникийн дүрэм нь хуулийн зорилтыг биелүүлэхээс илүү хэмжээнд худалдааг хязгаарлахгүй байх бөгөөд хуулийн зорилтыг үл биелүүлэх нөхцөлд үүсч болох эрсдлийг бодолцсон байвал зохино. Хуулийн эдгээр зорилт нь *inter alia*: үндэсний аюулгүй байдлын шаардлагууд; залилах дадлаас урьдчилан сэргийлэх; хүн амын аюулгүй байдал буюу эрүүл мэнд, амьтан, ургамлын амьдрал буюу эрүүл мэнд, эсхүл, байгаль орчныг хамгаалах явдал. Гарч болзошгүй эрсдлийг тооцохдоо шинжлэх ухаан, техникийн мэдээлэл, холбогдох технологи буюу бүтээгдэхүүний төлөвлөж байгаа эцсийн ашиглалт зэрэг *inter alia* хүчин зүйлийг анхааралдаа авна.

2.3 Хэрэв техникийн дүрмийг батлахад нөлөөлсөн нөхцөл, шалтгаан нь үгүй болсон, эсхүл өөрчлөгдсөн нөхцөл, шалтгаанууд нь худалдаанд арай бага хязгаарлалт тогтоох арга хэрэглэж болохоор бол тэдгээр техникийн дүрмийг хэвээр хадгалах ёсгүй.

2.4 Техникийн дүрэм шаардагдаж байгаа бөгөөд олон улсын холбогдох стандартууд нь бэлэн байгаа, аль эсхүл тэдгээрийг боловсруулах ажил дуусч байгаа нөхцөлд гишүүд тэдгээрийг бүхэлд нь, эсхүл, зарим холбогдох хэсгийг эдгээр олон улсын стандарт буюу тэдгээрийн холбогдох хэсгүүд нь хууль ёсны зорилтуудыг биелүүлэхэд, тухайлбал, цаг уур буюу газар зүйн үндсэн хүчин зүйл, эсхүл технологийн гол асуудлаас шалтгаалан үр ашиггүй буюу зохимжгүй хэрэгсэл болохоос бусад тохиолдолд өөрийн техникийн дүрмийн үндэс болгож ашиглана.

- 2.5 Бусад гишүүний худалдаанд мэдэгдэхүйц нөлөө үзүүлж болохуйц техникийн дүрмийг бэлтгэж, баталж, эсхүл, хэрэгжүүлж байгаа гишүүн нь өөр гишүүний хүсэлтийн дагуу уг техникийн дүрмийн зөвтгөх үндэслэлийг 2-4 дэх хэсгийн заалтын үүднээс тайлбарлана. Хэрэв техникийн дүрмийг бэлтгэх, батлах, эсхүл, хэрэгжүүлэхдээ 2 дахь шууд заасан хуулийн аль нэг зорилтыг биелүүлэх зорилгоор гүйцэтгэсэн болон олон улсын холбогдох стандартуудад нийцүүлсэн байвал тухайн техникийн дүрмийг олон улсын худалдаанд илүүц саад тотгор учруулахгүй гэж тооцно.
- 2.6 Техникийн дүрмүүдийг хооронд нь аль болох өргөн хүрээнд уялдуулах үүднээс гишүүд нь техникийн дүрмийг батласан, эсхүл батлахаар төлөвлөж байгаа бүтээгдэхүүний олон улсын стандартыг олон улсын стандартчилалтын холбогдох байгууллагууд боловсруулах явцад өөрийн боломжийн хүрээнд бүрэн оролцож байна.
- 2.7 Бусад гишүүний техникийн дүрэм нь өөрсдийнхөөс нь ялгаатай хэдий ч өөрсдийн нь техникийн дүрмийн зорилгод нийцнэ гэж үзвэл дурдсан техникийн дүрмийг хүлээн авах боломжийг гишүүд нааштайгаар авч үзнэ.
- 2.8 Зохих тохиолдолд гишүүд бүтээгдэхүүний зохион бүтээсэн байдал буюу тодорхой шинжинд тавих шаардлагаас илүү ашиглалтад тавих шаардлагад тулгуурласан техникийн дүрмийг тогтооно.
- 2.9 Олон улсын холбогдох стандарт байхгүй, аль эсхүл боловсруулж буй техникийн дүрмийн техникийн агуулга нь олон улсын холбогдох стандартын техникийн агуулгатай нийцэхгүй байгаа бөгөөд техникийн дүрэм нь бусад гишүүний худалдаанд мэдэгдэхүйц нөлөө үзүүлэх магадлалтай тохиолдолд гишүүд:
- 2.9.1 техникийн тухайн дүрмийг нэвтрүүлэх тухайгаа бусад гишүүний сонирхож буй талуудад танилцуулах зорилгоор мэдэгдлийг цаг хугацааны зохих шатанд урьдчилан хэвлэн нийтлэнэ;
 - 2.9.2 Нарийн бичгийн дарга нарын газраар дамжуулж боловсруулж буй техникийн тухайн дүрэмд хамаарах бүтээгдэхүүнийг техникийн дүрмийн товч зорилго болон үндэслэлийн хамт бусад гишүүнд мэдэгдэнэ. Нэмэлт өөрчлөлт оруулах болон хийх тайлбарыг анхааралдаа авах боломжийг бий болгохын тулд уг мэдэгдлийг илүү эрт холбогдох шатанд хийнэ;
 - 2.9.3 боловсруулж буй техникийн дүрмийн тухай дэлгэрэнгүй тайлбар буюу хуулбарыг хүсэлтийнх нь дагуу бусад гишүүнд хүргүүлэх бөгөөд боломжийн хэрээр олон улсын холбогдох стандартуудаас зарчмын ялгаатай хэсгийг онцолж заана;
 - 2.9.4 тайлбараа боловсруулж бичгээр өгөх, уг тайлбарыг хүсэлтийн дагуу хэлэлцүүлэх, бичгээр өгсөн эдгээр тайлбар болон түүнтэй холбогдсон хэлэлцүүлгийн үр дүнг тусгуулах зорилгоор алагчилахгүй байх үндсэн дээр бусад гишүүнд боломжит цаг хугацаа олгож байна.
- 2.10. 9 дэх хэсгийн оршлын дагуу мөрдөгдөх ёстой бөгөөд хэрэв аюулгүй байдал, эрүүл мэнд, байгаль орчныг хамгаалах буюу үндэсний аюулгүй байдалтай холбоотой

тулгамдсан асуудлууд гишүүнд тулгарах, эсхүл тулгарах аюул гарах тохиолдолд техникийн дүрмийг баталсны дараа дараахь алхамуудыг хийсэн тохиолдолд 9 дэх хэсэгт заасан арга хэмжээг шаардлагатай гэж үзвэл авахгүй байж болно:

- 2.10.1 Нарийн бичгийн дарга нарын газраар дамжуулж техникийн тухайн дүрэм болон түүнд хамаарах бүтээгдэхүүний тухай мэдэгдлийг техникийн дүрмийн зорилго, үндэслэл, түүнчлэн тулгамдсан асуудлын шалтгааны хамт бусад гишүүнд даруй мэдэгдэх;
- 2.10.2 бусад гишүүнд хүсэлтийх нь дагуу техникийн дүрмийн хуулбарыг хүргүүлэх;
- 2.10.3 тайлбараа боловсруулж бичгээр өгөх, уг тайлбарыг хүсэлтийн дагуу хэлэлцүүлэх, бичгээр өгсөн эдгээр тайлбар болон түүнтэй холбогдсон хэлэлцүүлгийн үр дүнг тусгуулах зорилгоор алагчилахгүй байх үндсэн дээр бусад гишүүнд боломж олгоно.

2.11. Гишүүд техникийн батлагдсан бүх дүрмийг бусад гишүүний сонирхож буй талуудад танилцуулах зорилгоор тэдгээрийг даруй хэвлүүлэх буюу бусад хэлбэрээр танилцах боломжийг олгох явдлыг хангана.

2.12 10 дахь хэсэгт дурдсан яаралтай нөхцөлөөс бусад тохиолдолд экспортлогч гишүүн, нэн ялангуяа хөгжиж буй орнуудын үйлдвэрлэгчдэд өөрийн бүтээгдэхүүн буюу үйлдвэрлэлийн арга барилаа импортлогч гишүүний шаардлагад нийцүүлэхэд цаг хугацаа олгох үүднээс гишүүд нь техникийн дүрмийг хэвлэн нийтлүүлэх, хүчин төгөлдөр болгохын хооронд боломжит хугацаа тогтооно.

3 дугаар зүйл

Техникийн дүрмийг орон нутгийн засгийн газрын байгууллага болон засгийн газрын бус байгууллагуудаас боловсруулах, батлах болон хэрэгжүүлэх

Өөрийн нутаг дэвсгэрт байрлаж буй орон нутгийн засгийн газрын болон засгийн газрын бус байгууллагуудын тухайд:

3.1 Мэдэгдэл хийх үүргийн тухай 2 дугаар зүйлийн 9.2, 10.1 дэх хэсгээс бусад 2 дугаар зүйлд орсон заалтыг дээрх байгууллагуудаар мөрдүүлэх явдлыг хангах үүднээс гишүүд өөрсдийн боломжит арга хэмжээ авч байна.

3.2 Гишүүн орнуудын засгийн газрын төв байгууллагуудын шууд харьяалалд байдаг доод шатны орон нутгийн засгийн газрын байгууллагуудаас гаргасан техникийн дүрмийн хувьд 2 дугаар зүйлийн 9.2, 10.1 дэх хэсэгт заасны дагуу мэдэгдэхийг гишүүд хариуцах бөгөөд уг техникийн дүрэм нь тухайн гишүүний засгийн газрын төв байгууллагаас өмнө нь мэдэгдсэн техникийн дүрмийн агуулгатай үндсэндээ ижил бол мэдэгдэл шаардлагагүй.

3.3 2 дугаар зүйлийн 9 болон 10 дахь хэсэгт дурдсан мэдэгдэл өгөх, мэдээллээр хангах, санал гаргах болон хэлэлцүүлэг явуулах зэрэг бусад гишүүнтэй явуулах харилцаа холбоог засгийн газрын төв байгууллагаар дамжуулахыг гишүүд шаардаж болно.

3.4 Өөрийн нутаг дэвсгэрийн хүрээнд орон нутгийн засгийн газрын буюу засгийн газрын бус байгууллагуудаас 2 дугаар зүйлийн заалтад харшлах аливаа үйл ажиллагааг явуулахыг шаардах эсхүл, дэмжихэд чиглэсэн арга хэмжээг гишүүд авч хэрэгжүүлэхгүй.

3.5 Энэхүү хэлэлцээрийн дагуу гишүүд 2 дугаар зүйлд заасан бүх заалтыг биелүүлэх хариуцлагыг бүрэн хүлээнэ. Гишүүд 2 дугаар зүйлийн заалтыг засгийн газрын төв байгууллагаас бусад байгууллагуудаар ч сахиулах явдлыг дэмжих зорилгоор нааштай арга хэмжээ болон механизмуудыг боловсруулж хэрэгжүүлнэ.

4 дүгээр зүйл

Стандартыг боловсруулах, батлах болон хэрэгжүүлэх

4.1 Энэхүү хэлэлцээрийн 3 дугаар хавсралтад заасан стандартыг боловсруулах, батлах болон хэрэгжүүлэх шударга дадлын тухай журам (энэхүү хэлэлцээрт “Шударга дадлын журам” гэнэ)-ыг засгийн газрын стандартчилалын төв байгууллагуудаар хүлээн зөвшөөрүүлэх, сахиулах явдлыг гишүүд хангана. Тэд нутаг дэвсгэрт нь байрладаг орон нутгийн засгийн газрын болон засгийн газрын бус стандартчиллын байгууллагуудаар, түүнчлэн өөрсдөө буюу тэдгээрийн аль нэг буюу хэд хэдэн байгууллагууд нь гишүүн болох тэдгээрийн нутаг дэвсгэрт нь байршилтай бүсийн стандартчилалтын байгууллагуудаар Шударга дадлын журмыг хүлээн зөвшөөрүүлэх, түүнийг сахиулах явдлыг хангах зорилгоор гишүүд өөрийн тохирох боломжит арга хэмжээг авч байна. Үүнээс гадна гишүүд стандартчилалын байгууллагуудаас Шударга дадлын журамтай харшлах үйл ажиллагааг явуулахыг шаардсан буюу дэмжсэн шууд буюу шууд бус нөлөө бүхий арга хэмжээг хэрэгжүүлэхгүй. Шударга дадлын журмыг стандартчилалын байгууллагуудаар сахиулах гишүүний үүрэг нь Шударга дадлын журмыг стандартчилалын байгууллага нь хүлээн зөвшөөрсөн буюу үл зөвшөөрсөн байдлаас үл хамааран хэрэгжих ёстой.

4.2 Шударга дадлын журмыг хүлээн зөвшөөрч түүнийг сахиж буй стандартчилалын байгууллагуудыг энэхүү хэлэлцээрийн зарчмыг сахиж буй гэж тооцохыг гишүүд хүлээн зөвшөөрнө.

ТЕХНИКИЙН ДҮРЭМ БОЛОН СТАНДАРТАД НИЙЦЭХ

5 дугаар зүйл

Засгийн газрын төв байгууллагуудаас гаргах нийцүүлэх үнэлгээний журам

5.1 Гишүүд техникийн дүрэм буюу стандартад нийцэж байгаа талаар эерэг баталгаа гаргах шаардлагатай тохиолдолд бусад гишүүний нутаг дэвсгэрээс гаралтай бүтээгдэхүүний тухайд засгийн газрын төв байгууллагуудаас дараахь заалтуудыг хэрэглэх явдлыг хангана:

5.1.1 бусад гишүүний нутаг дэвсгэрээс гаралтай бүтээгдэхүүн оруулах зөвшөөрлийг нийлүүлэгчид олгохдоо тухайн нөхцөл байдалд үндэсний бүтээгдэхүүн, эсхүл аль нэг бусад орноос гаралтай ижил бүтээгдэхүүнд

зөвшөөрөл олгодог таатай нөхцөлөөс дутуугүй тааламжтай нөхцөл бүрдүүлэх утгаар нийцүүлэх үнэлгээний журмыг боловсруулан баталж хэрэглэх бөгөөд бараа нийлүүлэгчид зөвшөөрөл өгснөөр түүнд энэхүү журмын дагуу үнэлгээ явуулах эрх олгогдож, үүний дотор, урьдаас заасан бол үнэлгээг үйлдвэрлэлийн газар явуулах болон үнэлгээнд тэмдэг даруулах явдал орно;

Нийцүүлэх үнэлгээний журмыг олон улсын худалдаанд илүүц саад тогтор учруулах, эсхүл учрахад хүргэх байдлаар боловсруулан баталж хэрэгжүүлж үл болно. Энэ нь, *inter alia*, импортлогч гишүүнд түүний бүтээгдэхүүн нь мөрдөж буй техникийн дүрэм болон стандартад нийцэж байна гэсэн итгэлийг өгөх шаардлагатай тийм хэмжээнээс илүү хатуу байдлаар эсхүл, илүү хатуу нөхцлөөр үнэлгээ өгөх журмыг үл хэрэглэх болно гэсэн үг юм. Чингэхдээ харин үл нийцэх нөхцлөөс үүдэн гарах эрсдлийг зохих ёсоор тооцож үзнэ.

- 5.2 1 дэх хэсгийн заалтыг хэрэгжүүлэхийн тулд гишүүд дараахь байдлыг хангана:
- 5.2.1 үнэлгээ өгөх журмыг аль болох шуурхай хэрэгжүүлэх болон дуусгах бөгөөд бусад гишүүний нутаг дэвсгэрээс гаралтай бүтээгдэхүүний тухайд орон нутгийн ижил бүтээгдэхүүнд тогтоодгоос дутуугүй тааламжтай дарааллыг тогтооно;
- 5.2.2 үнэлгээ өгөх журмын үргэлжлэх стандартын хугацааг нийтлэх буюу үргэлжлэхээр төлөвлөж буй хугацааг өргөдөл гаргагч хүссэн тохиолдолд мэдэгдэж, өргөдөл хүлээж авсан нөхцөлд эрх бүхий байгууллага нь бичиг баримтын бүрэн бүтэн байдлыг хянан үзэж дутагдалтай талыг тодорхой нарийвчилсан байдлаар өргөдөл гаргагчид хэлж өгч, шаардлагатай тохиолдолд нэмэлт өөрчлөлт оруулахаар бол эрх бүхий байгууллага нь үнэлгээний үр дүнг өргөдөл гаргагчид тодорхой нарийвчилсан байдлаар аль болох түргэн хугацаанд гаргаж өгч, өргөдөлд дутагдалтай талууд байсан ч эрх бүхий байгууллага нь өргөдөл гаргагчийн хүсэлтийн дагуу үнэлгээ өгөх ажлыг бололцоотой хэмжээнд гүйцэтгэж, үнэлгээ аль шатанд явагдаж буй тухай мэдээллийг өргөдөл гаргагчид ямар нэгэн шалтгаан тоочиж хойшлуулахгүй хэлж өгөх;
- 5.2.3 мэдээллийн тухайд тавих шаардлагыг үнэлгээ өгөх болон төлбөр тогтооход хангалттай байх тийм хэмжээгээр хязгаарлах;
- 5.2.4 үнэлгээ өгөх журмын явцад гарч ирсэн аль, эсхүл түүнтэй холбогдуулж өгсөн бусад гишүүний нутаг дэвсгэрээс гаралтай бүтээгдэхүүний тухай мэдээллийн нууцыг орон нутгийн бүтээгдэхүүнтэй адилхан аргаар хүндэтгэж, тэдгээрийн арилжааны хууль ёсны эрх ашгийг нэгэн адил байдлаар хамгаалах;
- 5.2.5 бусад гишүүний нутаг дэвсгэрээс гаралтай бүтээгдэхүүний үнэлгээнд тогтоох аливаа төлбөр нь орон нутгийн, аль эсхүл аль нэг өөр орноос гаралтай бүтээгдэхүүний үнэлгээнд тогтоодог аливаа төлбөртэй тэнцүү байх бөгөөд тэгэхдээ харилцаа холбоо, тээврийн үнэ, түүнчлэн өргөдөл

гаргагчийн үйлдвэрлэлийн газар болон үнэлгээ өгөх байгууллагын байршлын ялгаанаас үүдэн гарах бусад зардлыг бодолцох;

5.2.6 үнэлгээ өгөх журамд ашиглах үйлдвэрийн газрын болон загвар сонголтын үйл явц нь өргөдөл гаргагч буюу түүний агентуудад илүүц хүндрэл учруулах ёсгүй байх;

5.2.7 мөрдөж буй техникийн дүрэм болон стандартад нийцэж буйд үнэлгээ өгсний дараа бүтээгдэхүүний тодорхойлолтод өөрчлөлт оруулах аливаа тохиолдолд өөрчлөгдсөн бүтээгдэхүүний тухайд үнэлгээ өгөх журам нь уг бүтээгдэхүүн нь техникийн холбогдох дүрэм болон стандартад тэр хэвээрээ нийцэж байна гэсэн итгэлийг баталгаажуулах шаардлагатай хэмжээний тодорхойлолтоор хязгаарлагдах;

5.2.8 үнэлгээ өгөх журмын явцтай холбогдуулж гарсан гомдлыг хянан үздэг журамтай байх, гарсан гомдол нь батлагдсан тохиолдолд алдааг засах арга хэмжээг авдаг байх,

5.3 Өөрийн нутаг дэвсгэрийн хүрээнд газар дээр нь шалгалт явуулахад 1 болон 2 дахь хэсэгт орсон аль ч заалт гишүүдэд саад болох ёсгүй.

5.4 Бүтээгдэхүүн нь техникийн дүрэм болон стандартад нийцэж байгаа тухай эерэг баталгаа шаардагдах тохиолдолд, мөн олон улсын стандартчилалтын байгууллагуудаас гаргасан холбогдох удирдамж буюу зөвлөмжүүд бэлэн байгаа, эсхүл, тэдгээрийг боловсруулах ажил нь дуусах шатанд байгаа нөхцөлд засгийн газрын төв байгууллагууд тэдгээрийг бүхэлд нь буюу хэсэгчилсэн байдлаар үнэлгээ өгөх журамдаа ашиглах явдлыг гишүүд хангана. Харин үндэсний аюулгүй байдлын шаардлага, залилах практикаас урьдчилан сэргийлэх явдал, хүн амын эрүүл мэнд, аюулгүй байдал, амьтан буюу ургамлын амьдрал, эрүүл мэнд, эсхүл, байгаль орчныг хамгаалах явдал, уур амьсгал буюу газар зүйн үндсэн хүчин зүйлүүд, технологийн буюу дэд бүтцийн үндсэн асуудлууд зэрэг шалтгаанаар уг удирдамж буюу зөвлөмжүүд, эсхүл, тэдгээрийн холбогдох хэсгүүд оролцож буй гишүүдэд тохиромжгүй байх тохиолдлууд энд хамаарахгүй.

5.5 Үнэлгээ өгөх журмыг хооронд нь аль болох өргөн хүрээнд уялдуулан зохицуулах үүднээс олон улсын стандартчилалын байгууллагуудаас үнэлгээ өгөх журмын талаар удирдамж болон зөвлөмж бэлтгэх талаар хийж буй ажилд гишүүд өөрийн боломжийн хэрээр бүрэн оролцох ёстой.

5.6 Олон улсын стандартчилалын байгууллагаас холбогдох удирдамж буюу зөвлөмж гараагүй, аль эсхүл санал болгож буй үнэлгээ өгөх журмын техникийн агуулга нь олон улсын стандартчилалын байгууллагуудын гаргасан холбогдох удирдамж болон зөвлөмжүүдтэй нийцэхгүй байгаа, түүнчлэн үнэлгээ өгөх журам нь бусад гишүүний худалдаанд мэдэгдэхүйц нөлөө үзүүлж болзошгүй аливаа тохиолдолд гишүүд:

5.6.1 нийцэж байгаа талаар үнэлгээ өгөх тодорхой журам нэвтрүүлэх гэж байгаа тухайгаа ДХБ-ын бусад гишүүн орнуудын сонирхогч талуудад танилцах боломж олгохын тулд мэдэгдлийг цаг хугацааны хувьд илүү эрт шатанд хэвлэн нийтлэнэ;

5.6.2 нийцэж байгаа талаар үнэлгээ өгөх тухайн журамд хамаарах бүтээгдэхүүний талаар үнэлгээ өгөх журмын товч зорилго, үндэслэлийн хамт бусад гишүүнд нарийн бичгийн дарга нарын газраар дамжуулж мэдэгдэнэ. Нэмэлт өөрчлөлт оруулах болон санал хүлээж авах боломжийг хангахын тулд уг мэдэгдлийг цаг хугацааны хувьд илүү эрт шатанд хэвлэнэ;

5.6.3 боловсруулж буй үнэлгээ өгөх журмын тухай дэлгэрэнгүй тайлбар буюу түүний хуулбарыг хүсэлтийн нь дагуу буюу гишүүдэд өгөх, боломжтой тохиолдолд олон улсын холбогдох стандартуудаас утгаараа ялгаатай хэсгийг онцолж заана;

5.6.4 бичгээр саналаа өгөх, уг саналаар хүсэлтийн дагуу уг хэлэлцүүлэг хийх, бичгээр өгсөн эдгээр санал болон түүнтэй холбогдсон хэлэлцүүлгийн үр дүнг тусгуулах зорилгоор алагчлахгүй байх үндсэн дээр бусад гишүүнд боломжийн цаг хугацаа олгож байна.

5.7 6 дахь хэсгийн оршилд орсон заалтыг мөрдөх ёстой боловч гишүүнд аюулгүй байдал, эрүүл мэнд, байгаль орчныг хамгаалах явдал, эсхүл, үндэсний аюулгүй байдалтай холбоотой хойшлуулшгүй асуудлууд тулгарах, аль эсхүл тулгарах аюул гарах тохиолдолд техникийн дүрмээ баталсны дараа доорх алхамуудыг хийсэн тохиолдолд 6 дахь хэсэгт заасан арга хэмжээнүүдийг өөрийн үзэмжийн дагуу авахгүй байж болно:

5.7.1 тухайн журам болон түүнд хамаарах бүтээгдэхүүний тухай мэдээллийг журмын товч зорилго болон үндэслэл, түүнчлэн хойшлуулшгүй асуудлын шалтгааны хамт нарийн бичгийн дарга нарын газраар дамжуулж бусад гишүүнд мэдэгдэх;

5.7.2 тухайн дүрэм, журмын хуулбарыг бусад гишүүнд хүсэлтийнх нь дагуу өгөх;

5.7.3 бичгээр саналаа өгөх, саналыг хүсэлтийнх нь дагуу хэлэлцүүлэх, бичгээр өгсөн санал болон хэлэлцүүлгийн үр дүнг тусгуулах боломжийг бусад гишүүнд алагчлахгүй байх үндсэн дээр олгоно.

5.8 Үнэлгээ өгөх батлагдсан бүх журмыг бусад гишүүн орнуудын сонирхож буй талуудад танилцуулах зорилгоор тэдгээрийг яаралтай хэвлэлд нийтлүүлэх, аль эсхүл өөр аргаар олж авч танилцах боломжийг тэдэнд олгоно.

5.9 7 дахь хэсэгт дурдсан яаралтай нөхцлөөс бусад тохиолдолд экспортлогч гишүүн орны, ялангуяа хөгжиж буй орнуудын үйлдвэрлэгчдэд өөрийн бүтээгдэхүүн буюу үйлдвэрлэлийн арга барилаа импортлогч гишүүний шаардлагад нийцүүлэхэд цаг хугацаа олгох үүднээс гишүүд нь үнэлгээ өгөх журмыг хэвлэн нийтлүүлэх болон хүчин төгөлдөр болохын хооронд хангалттай хугацаа тогтооно.

6 дугаар зүйл**Нийцэж байгаа үнэлгээг засгийн газрын төв байгууллагуудаар
хүлээн зөвшөөрүүлэх**

Өөрийн засгийн газрын төв байгууллагуудын тухайд:

6.1 Үнэлгээ өгөх журам нь өөрийн журмаас ялгаатай байсан ч уг журам нь өөрийн журмын адил мөрдөж буй техникийн дүрэм болон стандартад нийцэж байгааг магадлаж мэдсэн нөхцөлд 3 болон 4 дэх хэсгийн заалтад харшлахгүйгээр, үнэлгээ өгөх журмын үр дүнг бусад гишүүн оронд хүлээн зөвшөөрүүлэх явлыг гишүүд боломжийн хэрээр хангана. Санал нийлж харилцан тохиролцоонд хүрэхийн тулд урьдчилж, тухайлбал дараахь асуудлаар зөвлөлдөх нь шаардлагатай гэж үзнэ:

6.1.1 үнэлгээний үр дүн нь удаан хугацаанд баталгаатай байна гэсэн итгэлтэй байхын тулд экспортлогч гишүүний үнэлгээ өгөх холбогдох байгууллагын нэр хүндтэй болон ижил хэмжээний буюу техникийн эрх мэдэл, тухайлбал, энэ тухайд олон улсын стандартчилалын байгууллагуудын холбогдох заавар болон удирдамжид нийцсэн байдал нь итгэмжлэлээр баталгаажуулсан нь техникийн хангалттай эрх мэдлийн баталгаа болно;

6.1.2 экспортлогч гишүүн орны эрх бүхий байгууллагуудын өгсөн үнэлгээний үр дүнгээр үнэлгээний үр дүнг хүлээн зөвшөөрөх явдлыг хязгаарласан байна.

6.2 Үнэлгээ өгөх журам нь 1 дэх хэсгийн заалтыг бололцооны хэрээр хэрэгжүүлэх нөхцөлийг олгож байх явдлыг гишүүд хангана.

6.3 Үнэлгээ өгөх журмынхаа үр дүнг харилцан хүлээн зөвшөөрөх зорилгоор хэлэлцээ хийж, гэрээ байгуулах тухай бусад гишүүний хүсэлтийг дэмжиж байхыг гишүүдэд зөвлөж байна. Эдгээр тохиролцоо нь 1 дэх хэсгийн шалгуурт нийцсэн байх болон тухайн бүтээгдэхүүний худалдаанд дэмжлэг үзүүлэх боломжийн тухайд харилцан сэтгэл хангалуун байх явдалд хүргэх шаардлагыг гишүүд тавьж болно.

6.4 Бусад гишүүний нутаг дэвсгэрт байршилтай үнэлгээ өгдөг байгууллагуудад өөрийн үнэлгээ өгөх журамд оролцох талаар зөвшөөрч, чингэхдээ өөрийн нутаг дэвсгэрт, эсхүл, аль нэг орны нутаг дэвсгэрт байршилтай байгууллагуудад үзүүлдэг нөхцөлөөс дутуугүй тааламжтай байдлаар хандахыг гишүүдэд зөвлөмж болгож байна.

7 дугаар зүйл**Нийцэж байгаа талаар орон нутгийн засгийн газрын байгууллагуудаас
үнэлгээ өгөх журам**

Өөрийн нутаг дэвсгэрт байрлаж буй орон нутгийн засгийн газрын байгууллагуудын тухайд:

7.1 5 дугаар зүйлийн 6.2 болон 7.1 дэх хэсэгт дурдсан мэдэгдэл хийхтэй холбогдсон үүргээс бусад 5, 6 дугаар зүйлд орсон заалтуудыг дээрх байгууллагуудаар мөрдүүлэхэд чиглэсэн арга хэмжээг гишүүд өөрийн боломжийн хэрээр авч байна.

7.2 Гишүүн орнуудын засгийн газрын төв байгууллагуудын шууд удирдлагын дор байдаг доод шатны орон нутгийн засгийн газрын байгууллагууд үнэлгээ өгөх журмыг 5 дугаар зүйлийн 6.2 болон 7.1 дэх хэсгийн заалтын дагуу мэдүүлж байх явдлыг гишүүд хангах бөгөөд үүнд тухайн гишүүний засгийн газрын төв байгууллагуудаас урьд нь мэдэгдэл нь хэвлэгдсэн үнэлгээ өгөх журмын техник агуулгатай зарчмын хувьд ижил үнэлгээ өгөх журам хамаарахгүй.

7.3 5 дугаар зүйлийн 6 болон 7 дахь хэсэгт заасан мэдэгдэл өгөх, мэдээллээр хангах, санал гаргах болон хэлэлцүүлэг явуулах зэрэг бусад гишүүнтэй барих харилцаа холбоог засгийн газрын төв байгууллагаар дамжуулахыг гишүүд шаардаж болно.

7.4 5 болон 6 дугаар зүйлийн заалтад харшлах аливаа үйл ажиллагааг өөрийн нутаг дэвсгэрийн хүрээнд явуулахыг орон нутгийн засгийн газрын байгууллагуудаас шаардах, эсхүл, дэмжихэд чиглэсэн арга хэмжээг гишүүд явуулж болохгүй.

7.5 Энэхүү хэлэлцээрийн дагуу гишүүд 5 болон 6 дугаар зүйлд орсон бүх заалтуудыг сахих хариуцлагыг бүрэн хүлээнэ. 5 болон 6 дугаар зүйлийн заалтыг засгийн газрын төв байгууллагаас бусад байгууллагуудаар сахиулах талаар гишүүд үр дүнтэй арга хэмжээ, механизмуудыг боловсруулж хэрэгжүүлнэ.

8 дугаар зүйл

Нийцэж байгаа талаар засгийн газрын бус байгууллагуудаас үнэлгээ өгөх журам

8.1 Үнэлгээ өгөх журам боловсруулж буйг мэдээлэх тухай үүргээс бусад 5 болон 6 дугаар зүйлд орсон заалтыг тухайн нутаг дэвсгэрт үнэлгээ өгөх журмыг хэрэгжүүлдэг засгийн газрын бус байгууллагуудаар мөрдүүлэх явдлыг хангах талаар гишүүд өөрийн боломжийн хэрээр зохистой арга хэмжээнүүдийг авч байна. Үүнээс гадна 5 болон 6 дугаар зүйлд үл нийцэх арга хэмжээг эдгээр байгууллагуудаас авахыг шаардах, эсхүл, дэмжихэд шууд буюу дам нөлөө үзүүлэхүйц арга хэмжээг гишүүд хэрэгжүүлж болохгүй.

8.2 Засгийн газрын төв байгууллагууд нь засгийн газрын бус байгууллагуудын хийсэн үнэлгээ өгөх журмыг авч хэрэглэхдээ үнэлгээ өгөх журам боловсруулж буйг мэдээлэх үүргээс бусад 5 болон 6 дугаар зүйлийн заалтууд мөрдөгдсөн тохиолдолд л хүлээн зөвшөөрч байх явдлыг гишүүд хангана.

9 дүгээр зүйл

Олон улсын болон бүсийн системүүд

9.1 Техникийн дүрэм болон стандарттай нийцэж буй эерэг баталгаа гаргах шаардлагатай тохиолдолд гишүүд үнэлгээ өгөх олон улсын системийг боловсруулан

батлах болон түүнд гишүүнээр элсэх буюу түүний оролцогч болох зэрэг зохистой арга хэмжээ авна.

9.2 Гишүүний нутаг дэвсгэрт байрлаж буй холбогдох байгууллагууд нь үнэлгээ өгөх олон улсын болон бүсийн системд гишүүн, эсхүл, оролцогчоор байх тохиолдолд уг системүүдийг 5 болон 6 дугаар зүйлийн заалттай нийцүүлэх явдлыг хангах талаар гишүүд өөрт байгаа боломжтой арга хэмжээнүүдийг авч байна. Түүнчлэн, 5 болон 6 дугаар зүйлийн аль нэг заалттай харшилсан үйл ажиллагааг явуулах, эсхүл, дэмжихээр шууд буюу шууд бус байдлаар нөлөөлөх аль нэг арга хэмжээг гишүүд авч хэрэгжүүлж болохгүй.

9.3 Засгийн газрын төв байгууллагууд нь олон улсын болон бүсийн нийцэж байгаа талаар үнэлгээ өгөх системд тулгуурлахдаа эдгээр систем нь 5 болон 6 дугаар зүйлийн заалттай хэрхэн нийцэж буй тэр хэмжээгээр зөвшөөрөх явдлыг гишүүд хангана.

МЭДЭЭЛЭЛ, ТУСЛАЛЦАА

10 дугаар зүйл

Техникийн дүрэм, стандартууд, үнэлгээ өгөх журмын тухай мэдээлэл

10.1 Бусад гишүүн болон тэдгээрийн сонирхож буй талуудын үндэслэлтэй хүсэлтэд хариу өгөх, түүнчлэн дараахь асуудлуудаар холбогдох лавлагаа гаргаж өгч чадахуйц Мэдээллийн төв байгуулах ажлыг гишүүд хариуцна:

10.1.1 техникийн дүрмийг хэрэгжүүлдэг эрх бүхий засгийн газрын төв буюу орон нутгийн байгууллага, засгийн газрын бус байгууллага, аль эсхүл эдгээр байгууллагууд нь гишүүнээр буюу оролцогчоор нь ордог бүсийн стандартчилалын байгууллагуудаас нутаг дэвсгэрийн хүрээнд батласан, эсхүл, санал болгосон техникийн аливаа дүрэм;

10.1.2 засгийн газрын төв буюу орон нутгийн байгууллага, аль эсхүл эдгээр байгууллага нь гишүүнээр, эсхүл, оролцогчоор нь ордог бүсийн стандартчилалын байгууллагуудаас нутаг дэвсгэрийн хүрээнд батласан буюу санал болгосон аливаа стандарт;

10.1.3 техникийн дүрэм хэрэгжүүлдэг эрх бүхий төв буюу орон нутгийн засгийн газрын байгууллагууд, засгийн газрын бус байгууллага, аль эсхүл эдгээр байгууллагууд нь гишүүн буюу оролцогчоор нь ордог бүсийн байгууллагуудаас нутаг дэвсгэрийн хүрээнд хэрэгжүүлж, эсхүл, боловсруулж буй үнэлгээ өгөх аливаа журмууд;

10.1.4 олон улс болон бүсийн стандартчилалын байгууллага болон үнэлгээ өгөх систем дэх, түүнчлэн энэхүү хэлэлцээрийн хүрээнд хийгдэх хоёр болон олон талын тохиролцоон дахь гишүүний, эсхүл, түүний нутаг дэвсгэрийн төв буюу орон нутгийн холбогдох байгууллагуудын гишүүнчлэл болон оролцоо,

тэрээр түүнчлэн эдгээр систем болон тохиролцооны заалтуудын талаар хангалттай мэдээллээр хангах чадвартай байна;

10.1.5 энэхүү хэлэлцээрийн дагуу хэвлэн нийтлүүлсэн мэдээллийн эх сурвалж, аль эсхүл уг мэдээллийг хаанаас олж авах тухай мэдээлэл;

10.1.6 3 дахь хэсэгт дурдсан мэдээллийн төвүүдийн байршил.

10.2 Харин хэрэв хууль зүйн буюу захиргааны шалтгааны улмаас гишүүн нь нэгээс илүү мэдээллийн төв байгуулсан бол тус гишүүн нь мэдээллийн төв тус бүрийн үүргийн хүрээний талаар бүрэн бөгөөд тодорхой мэдээллийг бусад гишүүнд хүргүүлнэ. Түүнчлэн, хүсэлтийг мэдээллийн зохисгүй төвд тавьсан тохиолдолд уг хүсэлтийг шаардлагатай мэдээллийн төв рүү шилжүүлэх асуудлыг гишүүн хариуцна.

10.3 Бусад гишүүний болон тэдгээрийн сонирхож буй талуудын тавьсан бүх асуудалд хариулж чадах, түүнчлэн дор дурдсан холбогдох баримт бичгүүдийг гаргаж өгөх, эсхүл, хаанаас авч болох талаар мэдээлэл болон баримт бичиг өгөх зориулалт бүхий нэг буюу түүнээс дээш тооны мэдээллийн төв байгуулах явдлыг хангах үүднээс гишүүн бүр өөрийн боломжид тулгуурлан шаардлагатай арга хэмжээнүүдийг авч байна:

10.3.1 засгийн газрын бус стандартчилалын байгууллага, эсхүл, эдгээр байгууллага нь гишүүн буюу оролцогчоор нь байдаг бүсийн стандартчилалын байгууллагуудаас түүний нутаг дэвсгэрт батласан буюу санал болгосон аливаа стандартууд;

10.3.2 засгийн газрын бус байгууллага, эсхүл, эдгээр байгууллага нь гишүүн буюу оролцогчоор нь байдаг бүсийн байгууллагуудаас түүний нутаг дэвсгэрт хэрэгжүүлдэг аливаа үнэлгээ өгөх журам буюу санал болгож буй үнэлгээ өгөх журам;

10.3.3 олон улс болон бүсийн стандартчилалын байгууллага болон үнэлгээ өгөх систем дэх, түүнчлэн энэхүү хэлэлцээрийн хүрээнд хийгдэх хоёр болон олон талт тохиролцоон дахь нутаг дэвсгэрийн засгийн газрын бус холбогдох байгууллагуудын гишүүнчлэл болон оролцоо, мөн эдгээр систем болон тохиролцооны заалтуудын талаархи хангалттай мэдээллээр хангах чадвартай байна.

10.4 Бусад гишүүн, эсхүл, бусад гишүүний сонирхож буй талуудаас энэхүү хэлэлцээрийн заалтын дагуу бичиг баримтуудын хуулбарыг авах хүсэлт тавьсан тохиолдолд дээрх бичиг баримтуудыг хүргэх үнийг (хэрэв тийм үнэ байх тохиолдолд) тээвэрлэлтийн бодит зардлаас бусад хэсгийн хувьд тухайн гишүүн буюу бусад аль ч гишүүний иргэдийн¹ хувьд адил тэнцүү байдлаар тогтоох явдлыг хангах талаар гишүүд боломжийн хүрээнд зохистой арга хэмжээнүүдийг авч байна.

¹ Энэ заалтын зорилгоор “иргэд” гэж гаалийн тусгай газар нутаг болох гишүүний хувьд энэхүү нутаг дэвсгэр дээр байнга амьдран суудаг буюу байгуулагдан ажиллаж байгаа аж үйлдвэрийн буюу арилжааны үйлдвэрийн газрыг бодит байдлаар эзэмшиж байгаа хувь буюу хуулийн этгээдийг хэлнэ

10.5 Хөгжилтэй гишүүн орнууд бусад гишүүний хүсэлтийн дагуу холбогдох мэдэгдэлд хамаарах баримтуудаа англи, франц буюу испани хэл дээрх орчуулгаар, эсхүл, овор ихтэй бичиг баримтын тухайд товчилсон хэлбэрээр хүргүүлж байна.

10.6 Нарийн бичгийн дарга нарын газар нь энэхүү хэлэлцээрийн заалтын дагуу мэдэгдэл хүлээж авсан тохиолдолд бүх гишүүн болон сонирхож буй олон улсын стандартчилалын болон үнэлгээ өгөх байгууллагуудад мэдүүлгийн хуулбарыг хүргэж, хөгжиж буй орны гишүүдийн анхаарлыг тэдгээрийн хувьд сонирхол бүхий бүтээгдэхүүний талаархи мэдүүлэгт хандуулж байна.

10.7 Худалдаанд чухал нөлөө үзүүлж болзошгүй техникийн дүрэм болон стандартууд, аль эсхүл үнэлгээ өгөх журамтай холбоотой асуудлуудаар гишүүн нь аль нэгэн оронтой буюу орнуудтай тохиролцоонд хүрсэн тохиолдолд гэрээний аль нэг тал болох наад зах нь нэг гишүүн нь гэрээнд тусгагдсан бүтээгдэхүүний тухай мэдээг гэрээний товч танилцуулгын хамт бусад гишүүнд Нарийн бичгийн дарга нарын газраар дамжуулан мэдэгдэнэ. Ижил төстэй гэрээ байгуулах, аль эсхүл ийм гэрээнд оролцох талаар зөвшөөрөл авах үүднээс бусад гишүүнтэй хүсэлтийнх нь дагуу зөвлөлдөхийг сонирхож буй талуудад санал болгож байна.

10.8 Дараахь зүйлийг шаардаж буй ямар ч зүйл энэхүү хэлэлцээрт байхгүй:

10.8.1 эх бичвэрийг гишүүний эх хэлээс бусад өөр хэл дээр нийтлүүлэх;

10.8.2 5 дахь хэсэгт зааснаас бусад тохиолдолд баримт бичгийн төслийн зарим хэсэг буюу хуулбарыг гишүүний эх хэлээс бусад хэлээр гаргаж өгөх; эсхүл

10.8.3 агуулгыг нь дэлгэснээр аюулгүйн байдлын үндсэн эрх ашигт нь харшлана гэж үзэж буй мэдээллийг гишүүдээс гаргуулах.

10.9 Нарийн бичгийн дарга нарын газарт мэдэгдэлийг англи, франц, испани хэлээр ирүүлнэ.

10.10 Гишүүд засгийн газрын нэгдсэн нэг төв байгууллага томилж 3 дугаар хавсралтад орсон журмуудаас бусад, энэхүү хэлэлцээрт заасан мэдэгдэл хийх журамтай холбоотой заалтыг үндэсний хэмжээнд хэрэгжүүлэх ажлыг түүнд хариуцуулна.

10.11 Хэрэв хууль зүйн буюу захиргааны шалтгааны улмаас мэдүүлэг хийх хариуцлагыг хоёр буюу түүнээс дээш засгийн газрын төв байгууллагуудад хуваах болсон тохиолдолд тухайн гишүүн нь эдгээр байгууллага тус бүрийн хариуцлагын хүрээний талаар дэлгэрэнгүй бөгөөд ойлгомжтой мэдээллийг бусад гишүүнд хүргүүлнэ.

11 дүгээр зүйл

Бусад гишүүнд үзүүлэх техникийн туслалцаа

11.1 Техникийн дүрэм боловсруулах асуудлын талаар гишүүдэд хүсэлтийнх нь дагуу бусад гишүүн, ялангуяа хөгжиж буй орны гишүүдэд зөвлөлгөө өгч байна.

11.2 Үндэсний стандартчилалын байгууллага байгуулах, мөн олон улсын стандартчилалын байгууллагын ажилд оролцох талаар гишүүдийн хүсэлтийх нь дагуу бусад гишүүн, нэн ялангуяа хөгжиж буй гишүүдэд зөвлөлгөө өгч, харилцан тохиролцсон хугацаа болон нөхцөлийн үндсэн дээр тэдэнд техникийн туслалцаа үзүүлж, тэдгээрийн үндэсний стандартчилалын байгууллагаас ийм чиглэлийн ажил явуулахад нь дэмжлэг үзүүлнэ.

11.3 Өөрийн нутаг дэвсгэрийн зохицуулагч байгууллагуудыг бусад гишүүн, нэн ялангуяа хөгжиж буй гишүүдэд зөвлөлгөө өгөх ажилд татан оролцуулах талаар гишүүд хүсэлтийнх нь дагуу боломжтой арга хэмжээнүүдийг авч, хугацаа болон нөхцөлийг харилцан тохиролцсоны үндсэн дээр тэдэнд доорх асуудлаар техникийн туслалцаа үзүүлнэ:

11.3.1 зохицуулагч байгууллага, аль эсхүл техникийн дүрэмд нийцэж буйд үнэлгээ өгөх байгууллага байгуулах;

11.3.2 тэдгээрийн техникийн дүрмийг дээд зэргээр биелүүлэх арга замууд.

11.4 Бусад гишүүн, нэн ялангуяа хөгжиж буй гишүүдэд зөвлөлгөө өгөх ажлыг зохион байгуулах талаар гишүүд хүсэлтийнх нь дагуу өөрийн боломжийн хүрээнд зохих арга хэмжээ авч, хүсэлт гаргагч гишүүний нутаг дэвсгэрт баталж гаргасан стандартуудтай нийцэж буй эсэхэд үнэлгээ өгөх тийм байгууллагыг байгуулах талаар хугацаа болон нөхцөлийг харилцан тохиролцсоны үндсэн дээр тэдэнд техникийн туслалцаа үзүүлнэ.

11.5 Гишүүд бусад гишүүн, нэн ялангуяа хөгжиж буй гишүүдэд зөвлөлгөө өгөх болон хэрэв тэдгээрийн үйлдвэрлэгчид нь хүсэлт хүлээн авагч гишүүний нутаг дэвсгэр дэх засгийн газрын буюу засгийн газрын бус байгууллагуудаас хэрэгжүүлж буй үнэлгээ өгөх системд хамрагдахыг хүсэх тохиолдолд ямар алхам хэрэгжүүлэх талаар хугацаа болон нөхцөлийг харилцан тохиролцсоны үндсэн дээр тэдэнд техникийн туслалцаа үзүүлнэ.

11.6 Үнэлгээ өгөх олон улсын болон бүсийн системд гишүүнээр, аль эсхүл оролцогчоор ордог гишүүд нь бусад гишүүн, нэн ялангуяа хөгжиж буй гишүүдэд хүсэлтийнх нь дагуу зөвлөлгөө өгч, дээрх системд гишүүн буюу оролцогчоор байх үүргийг биелүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлж өгдөг байгууллага болон хууль зүйн үндэслэлийг бий болгох чиглэлээр хугацаа болон нөхцөлийг харилцан тохиролцсоны үндсэн дээр тэдэнд техникийн туслалцаа үзүүлнэ.

11.7 Үнэлгээ өгөх олон улс буюу бүсийн системд гишүүн, аль эсхүл оролцогчоор ордог нутаг дэвсгэрийн байгууллагууд нь бусад гишүүн, нэн ялангуяа хөгжиж буй гишүүдэд хүсэлтийнх нь дагуу зөвлөлгөө өгөх, дээрх системд гишүүн буюу оролцогчоор байх үүргийг биелүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлж өгдөг байгууллага хуулийн хүрээг бүрдүүлэхэд

техникийн туслалцаа үзүүлэх талаар гаргасан хүсэлтийг гишүүд авч үзэж дэмжлэг үзүүлнэ.

11.8 1 - 7 дахь хэсгийн заалтын дагуу бусад гишүүнд зөвлөлгөө өгөх болон техникийн туслалцаа үзүүлэхдээ гишүүд нь нэн буурай хөгжилтэй орнуудын хэрэгцээг нэн тэргүүнд авч үзнэ.

12 дугаар зүйл

Хөгжиж буй гишүүн орнуудад тусгайлан, ялгавартай хандах нөхцөл

12.1 Энэхүү хэлэлцээрийн оролцогч хөгжиж буй гишүүдийн тухайд дараах заалтууд болон энэхүү хэлэлцээрийн бусад зүйлүүдийн холбогдох заалтын дагуу тэдэнд тусгайлан болон ялгавартайгаар хандах нөхцөлийг гишүүд бүрдүүлэн мөрдөнө.

12.2 Гишүүд хөгжиж буй гишүүн орнуудын эрх болон үүрэгт нь хамааралтай энэхүү хэлэлцээрийн заалтад онцгой анхаарал тавьж, энэхүү хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэх явцад хөгжих буй гишүүдийн хөгжил, санхүү болон худалдааны онцлог хэрэгцээг үндэсний хэмжээнд болон уг хэлэлцээрийн дагуу зохион байгуулалтын түвшинд анхааралдаа авна.

12.3 Гишүүд техникийн дүрэм, стандарт, үнэлгээ өгөх журмыг боловсруулах болон хэрэгжүүлэхдээ эдгээр техникийн дүрэм, стандарт, үнэлгээ өгөх журам нь хөгжиж буй гишүүн орнуудын экспортод илүүц саад тотгор учруулахгүй байх явдлыг хангах үүднээс хөгжих буй гишүүн орнуудын хөгжил, санхүү болон худалдааны онцлог хэрэгцээг анхааралдаа авна.

12.4 Хэдийгээр олон улсын стандарт, удирдамж буюу зөвлөмжүүд бэлэн байж болох авч хөгжиж буй гишүүн орнуудын хувьд өөрийн онцлог технологийн болон нийгэм-эдийн задсгийн нөхцөл байдал, өөрийн хөгжлийн хэрэгцээнд тохирох орон нутгийн технологи болон үйлдвэрлэлийн арга, процессыг хадгалахад чиглэгдсэн тодорхой техникийн дүрэм, стандарт буюу үнэлгээ өгөх журам батлахыг гишүүд хүлээн зөвшөөрнө. Иймд өөрийн хөгжил, санхүү, худалдааны шаардлагад нийцэхгүй олон улсын стандартууд, үүний дотор туршилтын аргыг өөрийн техникийн дүрэм болон стандартын үндэс болгож ашиглахыг хөгжиж буй гишүүн орнуудаас шаардахгүй гэдгийг гишүүд хүлээн зөвшөөрнө.

12.5 Олон улсын стандартчилалын байгууллага, үнэлгээ өгөх олон улсын системүүдийг зохион байгуулах болон ажиллуулахад хөгжиж буй гишүүн орнуудын онцлог асуудлыг анхааралдаа авахын зэрэгцээ түүнд бүх гишүүдийн холбогдох байгууллагуудыг идэвхтэй, өргөнөөр оролцуулах явдлыг хангах зорилгоор гишүүд өөрийн боломжтой, зохистой арга хэмжээнүүдийг авч байна.

12.6 Хөгжиж буй гишүүдийн онцгой сонирхож буй бүтээгдэхүүний талаар тэдгээрийн хүсэлтийн дагуу олон улсын стандартчилалын байгууллагуудаас олон улсын стандарт бий болгох асуудлыг судлах, боломжтой тохиолдолд түүнийг боловсруулах явдлыг хангах талаар гишүүд бололцооныхоо хэрээр зохистой арга хэмжээнүүдийг авч байна.

12.7 Техникийн дүрэм, стандарт, үнэлгээ өгөх журмыг боловсруулах болон хэрэгжүүлэх ажил нь хөгжиж буй гишүүн орнуудын экспортыг өргөжүүлэх, нэр төрлийг нь нэмэгдүүлэхэд илүү саад тотгор учруулахгүй байх явдлыг хангах үүднээс гишүүд 11 дүгээр зүйлийн заалтын дагуу хөгжиж буй гишүүн орнуудад техникийн туслалцаа үзүүлнэ. Техникийн туслалцааны нөхцөлийг тогтоохдоо хүсэлт гаргасан гишүүн, ялангуяа нэн буурай хөгжилтэй гишүүний хөгжлийн түвшинг анхааралдаа авна.

12.8 Хөгжиж буй гишүүд техникийн дүрэм, стандарт, үнэлгээ өгөх журам боловсруулах болон хэрэгжүүлэх явцад онцлог асуудлуудтай, түүний дотор бүтэц зохион байгуулалт, дэд бүтцийн чанартай хүндрэлүүдтэй тулгарч болзошгүй гэдгийг хүлээн зөвшөөрч байна. Цаашилбал, хөгжиж буй гишүүн орнуудын хөгжил хийгээд худалдааны онцлог хэрэгцээ, түүнчлэн тэдгээрийн технологийн хөгжлийн шат нь энэхүү хэлэлцээрийн дагуу хүлээх үүргээ бүрэн биелүүлэх боломжийг нь хязгаарлаж болохыг хүлээн зөвшөөрч байна. Иймд, энэхүү нөхцөлийг гишүүд бүрэн харгалзах болно. Энэ ёсоор энэхүү хэлэлцээрийг мөрдөх боломжийг хөгжиж буй гишүүдэд олгох үүднээс, 13 дугаар зүйлд заасан Худалдаан дахь техникийн саад тотгорын хороо (энэхүү хэлэлцээрт “Хороо” гэнэ) нь хүсэлтийн дагуу энэхүү хэлэлцээрийн үүргээс бүрэн буюу хэсэгчилсэн байдлаар, хугацааны хувьд хязгаартайгаар чөлөөлөх эрх эдэлнэ. Ирүүлсэн хүсэлтийг хянаж үзэхдээ Хороо нь техникийн дүрэм, стандарт, үнэлгээ өгөх журам боловсруулах болон хэрэгжүүлэх шатанд гардаг хүндрэлтэй асуудлууд болон хөгжиж буй гишүүн орнуудын хөгжил болон худалдааны онцгой шаардлагууд, түүнчлэн энэхүү хэлэлцээрийн дагуу хүлээсэн үүргийг бүрэн биелүүлэхэд тэдгээрийн бололцоог хязгаарлаж болзошгүй технологийн хөгжлийн үе шат зэргийг харгалзах болно. Хороо нь нэн буурай хөгжилтэй гишүүдийн асуудлыг онцгойлон авч үзнэ.

12.9 Зөвлөлдөөний явцад хөгжилтэй гишүүд нь стандарт, техникийн дүрэм болон үнэлгээ өгөх журам тодорхойлох болон хэрэгжүүлэх үед хөгжиж буй орнуудын өмнө тулгардаг онцлог хүндрэлүүдийг харгалзаж, энэ чиглэлээр хөгжиж буй гишүүдэд туслах зорилгоор хөгжиж буй гишүүдийн санхүү, худалдаа болон хөгжлийн талаарх тэдгээрийн онцгой хэрэгцээг анхааралдаа авч тооцно.

12.10 Хороо нь энэхүү хэлэлцээрийн дагуу хөгжиж буй гишүүдэд үндэсний болон олон улсын түвшинд олгосон тусгайлсан болон ялгавартай журмыг үе үе хянан үзэж байна.

БАЙГУУЛЛАГА, ЗӨВЛӨЛДӨӨН, МАРГААН ШИЙДВЭРЛЭЛТ

13 дугаар зүйл

Худалдаан дахь техникийн саад тотгорын хороо

13.1 Худалдаан дахь техникийн саад тотгорын хороог үүгээр байгуулж байгаа бөгөөд түүний бүрэлдэхүүнд гишүүн бүрийн төлөөлөгчийг оролцуулна. Хороо нь өөрийн даргыг сонгож, энэхүү хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэх, эсхүл, түүний зорилтыг урагшлуулах асуудлаар зөвлөлдөх боломжийг гишүүдэд олгох үүднээс шаардлагатай гэж үзсэн тохиолдолд, гэхдээ жилд нэгээс доошгүй удаа хуралдах бөгөөд энэхүү хэлэлцээрийн дагуу, эсхүл, гишүүдээс өгсөн үүргийг ханган биелүүлнэ.

13.2 Шаардлагатай тохиолдолд Хороо нь ажлын хэсэг буюу бусад албыг байгуулах бөгөөд, тэдгээр нь энэхүү хэлэлцээрийн холбогдох заалтын дагуу Хорооноос зааж өгч болох үүргийг биелүүлнэ.

13.3 Энэхүү хэлэлцээрийн хүрээнд болон техникийн бусад байгууллагуудад засгийн газрын хийх ажлыг шаардлагагүйгээр давхардуулах явдлаас болгоомжлох нь зүйтэй гэж ойлгоно. Ийм давхардлыг хамгийн доод хэмжээ хүртэл багасгахын тулд Хороо энэ асуудлыг судална.

14 дүгээр зүйл

Зөвлөлдөөн, маргаан шийдвэрлэлт

14.1 Энэхүү хэлэлцээрийн үйлчлэлийг хөндөж буй аливаа асуудалтай холбоотой зөвлөлдөөн, маргаан шийдвэрлэлтийг Маргаан шийдвэрлэх байгууллагын ивээл дор, маргаан шийдвэрлэх тохиролцооны дагуу боловсруулан хэрэгжүүлсэн 1994 оны Тариф, худалдааны ерөнхий хэлэлцээрийн 22, 23 дугаар зүйлийг Маргаан шийдвэрлэх тухай харилцан ойлголцох баримт бичгийн дагуу боловсруулсан байдлаар нь мөрдлөг болгон хэрэгжүүлнэ.

14.2 Маргаанд оролцогч аль нэг талын хүсэлтийн дагуу, эсхүл, өөрийн санаачилгаар маргаан шийдвэрлэх бүрэлдэхүүн нь мэргэжилтний зүгээс нарийн суалгаа явуулах шаардлагатай техникийн талын асуудлыг шийдвэрлэхэд туслалцаа үзүүлэх зорилго бүхий техникийн шинжээчдийн хэсэг байгуулж болно.

14.3 Техникийн шинжээчдийн хэсгийн ажлыг 2 дугаар хавсралтад заасан журмаар зохицуулна.

14.4 Аль нэг гишүүн нь нөгөө гишүүнийг 3, 4, 7, 8 болон 9 дүгээр зүйлийн дагуу хангалттай үр дүнд хүрч чадаагүй болон түүний худалдааны эрх ашгийг хөндсөн гэж үзсэн тохиолдолд маргаан шийдвэрлэх тухай дээр дурдсан заалтуудыг хэрэглэж болно. Үүнтэй холбогдуулж гарсан үр дүнг тухайн яригдаж буй байгууллага нь хэрэв гишүүн байсан бол гэсэн нөхцлөөр авч үзнэ.

ТӨГСГӨЛИЙН ЗААЛТУУД

15 дугаар зүйл

Төгсгөлийн заалтууд

Тайлбар

15.1 Бусад гишүүнийн зөвшөөрөлгүйгээр энэхүү хэлэлцээрийн аль ч заалтын тухайд тайлбар хийж болохгүй.

Хянан үзэх

15.2 Гишүүн бүр ДХБ-ын хэлэлцээр түүний хувьд хүчин төгөлдөр болмогц энэхүү хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэх болон хэрэглэх явдлыг хангах зорилгоор мөрдөгдөж байгаа, эсхүл, авах гэж байгаа арга хэмжээнүүдийн талаар Хороонд яаралтай мэдэгдэнэ. Цаашилбал, энэхүү арга хэмжээнүүдийн тухайд гарсан аливаа өөрчлөлтүүдийг Хороонд мөн мэдэгдэж байна.

15.3 Хороо нь энэхүү хэлэлцээрийн зорилтын үүднээс түүний хэрэгжилт болон гүйцэтгэлийг жил бүр хянан үзэж байна.

15.4 Хороо нь 12 дугаар зүйлийн заалтыг хөндөхгүйгээр эдийн засгийн харилцан ашиг болон эрх, үүргийн тэнцвэрийг хангах үүднээс шаардлагатай тохиолдолд энэхүү хэлэлцээрт заасан эрх, үүргийн талаар нэмэлт өөрчлөлт оруулах талаар зөвлөмж гаргах үүднээс ДХБ-ын хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс хойш гурав дахь жил дуусгавар болохоос өмнө болон түүнээс хойш гурван жилийн хугацаа бүрийн төгсгөлд энэхүү хэлэлцээрийн гүйцэтгэл, хэрэгжилтийн явц, үүний дотор ил тод байдалтай холбоотой заалтуудыг дахин хянан үзэж байна. Энэхүү хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэх явцад олж авсан туршлагад үндэслэж Хороо нь тохиромжтой үед энэхүү хэлэлцээрийн эх бичигт нэмэлт өөрчлөлт оруулах саналыг Барааны худалдааны зөвлөлд оруулна.

Хавсралтууд

15.5 Энэхүү хэлэлцээрийн хавсралтууд нь түүний салшгүй хэсэг мөн.

ХАВСРАЛТ 1

ЭНЭХҮҮ ХЭЛЭЛЦЭЭРИЙН ЗОРИЛГООР ХЭРЭГЛЭХ НЭР ТОМЬЁО, ТЭДГЭЭРИЙН ТОДОРХОЙЛОЛТ

СОУБ/ОУЦТХ-ны 2 дугаар зааврын 1991 оны зургадугаар хэвлэлд дурдсан Стандартчилал болон түүнд хамаарах арга хэмжээнүүдтэй холбогдолтой ерөнхий нэр томъёонууд буюу тэдгээрийн тодорхойлолтуудад орсон нэр томъёонуудыг энэхүү хэлэлцээрт хэрэглэхдээ дээрх зааварт өгсөн тодорхойлолтуудтай нэгэн адил утгатай байх бөгөөд энэхүү хэлэлцээрийн хамрах хүрээнээс үйлчилгээг хассан болохыг тооцож үзнэ.

Энэхүү хэлэлцээрт дараах тодорхойлолтуудыг хэрэглэнэ:

1. Техникийн дүрэм

Барааны тодорхойлолт буюу түүнтэй холбоотой боловсруулалт болон үйлдвэрлэлийн аргууд, түүнчлэн заавал биелүүлэх шаардлагатай захиргааны заалтуудыг тогтоосон бичиг баримт. Тэрээр, түүнчлэн бараа, ажиллавар, эсхүл, үйлдвэрлэлийн аргын тухайд хэрэглэгддэг нэр томъёо, тэмдэглэл, баглаа боодол, тэмдэг, хаяглалт буюу шошгод тавих шаардлагыг дагнан агуулсан буюу хөндсөн байж болно.

Тайлбар тэмдэглэл

СОУБ/ОУЦТХ-ны 2 дугаар зааварт орсон тодорхойлолт нь тусгаарлагдсан зүйл биш бөгөөд тэрбээр “барилгын блок” гэсэн системд суурилсан байна.

2. *Стандарт*

Эрх бүхий байгууллагаас баталж гаргасан, бүтээгдэхүүн буюу түүний боловсруулалт, үйлдвэрлэлийн аргуудтай холбогдолтой хэвийн нөхцөлд болон олон удаа хэрэглэх дүрэм, заавар буюу тодорхойлолтыг агуулсан заавал биелүүлэх шаардлагагүй бичиг баримт. Тэрбээр, түүнчлэн бараа, боловсруулалт, эсхүл, үйлдвэрлэлийн аргад холбогдолтой нэр томъёо, тэмдэглэл, баглаа боодол, хаяглалт буюу шошгод тавих шаардлагыг бараа, боловсруулалт буюу аргад хамаарах хэмжээгээр агуулсан буюу хөндсөн байж болно.

Тайлбар тэмдэглэл

Тодорхойлолтыг нь СОУБ/ОУЦТХ-ны 2 дугаар зааварт дурдсан нэр томъёонууд нь бүтээгдэхүүн боловсруулалт, буюу үйлчилгээнд хамаарна. Энэхүү хэлэлцээр нь зөвхөн бүтээгдэхүүн, эсхүл, боловсруулалт болон үйлдвэрлэлийн аргатай холбоотой техникийн дүрэм, стандарт, үнэлгээ өгөх журамд хамаарна. СОУБ/ОУЦТХ-ны 2 дугаар зааварт тодорхойлсон стандартуудыг заавал буюу сайн дурын үндсэн дээр биелүүлж болно. Энэхүү хэлэлцээрийн зорилгоор стандартыг сайн дурын үндсэн дээр, харин техникийн дүрмийг заавал биелүүлэх шаардлагатай гэж тодорхойлно. Олон улсын стандартчилалын байгууллагын бэлтгэдэг стандартууд нь нийтийн тохиролцоон дээр үндэслэгдэнэ. Нийтийн тохиролцоон дээр үндэслээгүй баримт бичгүүд энэхүү хэлэлцээрийн хүрээнд мөн хамаарна.

3. *Үнэлгээ өгөх журам*

Техникийн дүрэм буюу стандартуудад тусгагдсан холбогдох шаардлагууд нь биелэгдэж буй эсэхийг тогтооход шууд буюу шууд бусаар ашиглагдах аливаа журам.

Тайлбар тэмдэглэл

Үнэлгээний журам нь дээжийг төлөөлүүлж авах, туршилт, шинжилгээ хийх журам тохирох эсэхийн үнэлгээ, шалгалт болон нотолгоо бүрдүүлэх, бүртгэл, аккредитаци, зөвшөөрөл бүрдүүлэх, түүнчлэн тэдгээрийг нэгтгэх журам зэргийг хамарна.

4. *Олон улсын байгууллага буюу систем*

Гишүүнчлэл нь наад зах нь бүх гишүүний холбогдох байгууллагуудад нээлттэй байгууллага буюу систем.

5. *Бүсийн байгууллага буюу систем*

Гишүүнчлэл нь зөвхөн зарим гишүүний холбогдох байгууллагуудад нээлттэй байгууллага буюу систем.

6. Засгийн газрын төв байгууллага

Төв засгийн газар, түүний яам, газрууд, эсхүл, яригдаж буй үйл ажиллагааны хүрээнд төв засгийн газрын хяналтын дор ажилладаг аливаа байгууллага.

Тайлбар бичиг

Европын хамтын нөхөрлөлийн тухайд засгийн газрын төв байгууллагуудын үйл ажиллагааг зохицуулдаг заалтуудыг хэрэглэнэ. Гэхдээ Европын хамтын нөхөрлөлийн хүрээнд үнэлгээ өгөх бүсийн байгууллага буюу системийг байгуулж болох бөгөөд ийм тохиолдолд тэдгээр нь үнэлгээ өгөх бүсийн байгууллага буюу системийн тухай энэхүү хэлэлцээрийн заалтад хамаарах болно.

7. Орон нутгийн засгийн газрын байгууллага

Төв засгийн газраас бусад засгийн газрууд (жишээ нь муж, аймаг, газар, кантон, нутгийн захиргаа), тэдгээрийн яам, газрууд эсхүл, яригдаж буй үйл ажиллагааны хүрээнд эдгээр засгийн газрын хяналтын дор ажилладаг аливаа байгууллага.

8. Засгийн газрын бус байгууллага

Төв буюу орон нутгийн засгийн газрын байгууллагаас бусад байгууллага, үүний дотор техникийн дүрэм хэрэгжүүлэх эрх мэдэл бүхий засгийн газрын бус байгууллага.

ХАВСРАЛТ 2

ТЕХНИКИЙН ШИНЖЭЭЧДИЙН ХЭСГҮҮД

14 дүгээр зүйлийн заалтын дагуу байгуулагдаж буй техникийн шинжээчдийн хэсэгт дараахь журам хамаарна:

1. Техникийн шинжээчдийн хэсгүүд нь маргаан шийдвэрлэх бүрэлдэхүүний мэдлийн дор ажиллана. Тэд эрх мэдлийн хүрээ болон ажлын нарийвчилсан журмаа маргаан шийдвэрлэх бүрэлдэхүүнээр шийдвэрлүүлж тэдгээрт ажлаа тайлагнана.

2. Уг асуудлаар мэргэшсэн болон туршлагажсан хүмүүс техникийн шинжээчдийн хэсэгт оролцохыг хязгаарлана.

3. Мэргэжлийн шинжээчдийн шинжлэх ухааны үндэслэлтэй хэрэгцээг өөрөөр хангах бололцоогүй гэж маргаан шийдвэрлэх бүрэлдэхүүн үзсэн онцгой тохиолдлоос бусад үед болон маргаанд оролцогч талууд харилцан тохиролцосноос бусад нөхцөлд маргаанд оролцогч талуудын иргэд техникийн шинжээчдийн хэсгийн бүрэлдэхүүнд орж болохгүй. Маргаанд оролцогч талуудын засгийн газрын ажилтнууд техникийн шинжээчдийн хэсэгт ажиллахыг хориглоно. Техникийн шинжээчдийн хэсгийн гишүүд нь засгийн газрын төлөөлөгч, эсхүл, аль нэгэн байгууллагын төлөөлөгчийн хувьд бус, бие даасан байдлаар ажиллах болно. Иймд засгийн газрууд буюу байгууллагууд нь

техникийн шинжээчдийн хэсэгт хэлэлцэж буй асуудлын талаар тэдгээрт заавар удирдамж өгөхгүй.

4. Техникийн шинжээчдийн хэсэг нь зөвлөлдөөн хийж, өөрсдөө зохимжтой гэж үзсэн аль ч эх үүсвэрээс мэдээлэл болон техникийн зөвлөлгөө авч болно. Гишүүний шүүх эрх мэдлийн эх үүсвэрээс мэдээлэл буюу зөвлөлгөө авахаар хүсэлт тавихаас өмнө техникийн шинжээчдийн хэсэг нь тухайн гишүүний засгийн газарт энэ тухай мэдээлнэ. Техникийн шинжээчдийн хэсэг шаардлагатай болон зохимжтой гэж үзсэн тийм мэдээллийн талаар техникийн шинжээчдийн тавьсан хүсэлтэд аль ч гишүүн шуурхай бөгөөд бүрэн хариулт өгнө.

5. Маргаанд оролцогч талуудад техникийн шинжээчдийн хэсэгт олгосон нууцын зэрэглэлд хамаарахаас бусад холбогдох бүх мэдээлэлтэй танилцах боломжийг олгоно. Техникийн шинжээчдийн хэсэгт өгсөн нууцын зэрэглэлтэй мэдээллийг мэдээлэл өгсөн засгийн газар, байгууллага буюу хувь хүний албан ёсны зөвшөөрөлгүйгээр задруулахыг хориглоно. Техникийн шинжээчдийн хэсэгт ийм мэдээллийг гаргаж өгөх талаар хүсэлт тавигдсан боловч уг мэдээллийг задруулах талаар техникийн шинжээчдийн хэсэгт эрх олгогдоогүй тохиолдолд, мэдээллийг өгсөн засгийн газар, байгууллага буюу хувь хүн нь уг мэдээллийн талаар нууц бус товч танилцуулгыг бэлтгэж өгнө.

6. Техникийн шинжээчдийн хэсэг нь гишүүдийн саналыг авах, тэдгээрийг эцсийн тайландаа зохих ёсоор тусгах зорилгоор тайлангийн төслөө гишүүдэд хүргүүлнэ. Эцсийн тайлангаа маргаан шийдвэрлэх бүрэлдэхүүнд танилцуулсны дараа түүнийг мөн гишүүдэд тараана.

ХАВСРАЛТ 3

СТАНДАРТЫГ БЭЛТГЭХ, БАТЛАХ, ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ШУДАРГА ПРАКТИКИЙН ДҮРЭМ

Нийтлэг заалтууд

А. Энэхүү дүрмийн зорилгоор тухайн хэлэлцээрийн 1 дүгээр хавсралтад тусгагдсан тодорхойлолтуудыг хэрэглэнэ.

В. Энэхүү дүрэм нь стандартчилалын дараах байгууллагууд хүлээн зөвшөөрөхөд нээлттэй байна. Үүнд: засгийн газрын төв байгууллага, засгийн газрын орон нутгийн байгууллага, эсхүл, засгийн газрын бус байгууллага байхаас үл шалтгаалан ДХБ-ын гишүүний нутаг дэвсгэр дэх стандартчилалын аль ч байгууллага, түүний нэг буюу түүнээс олон гишүүд нь ДХБ -ын гишүүн орны засгийн газрын бүсийн стандартчилалын аль ч байгууллага, нэг буюу түүнээс олон гишүүд нь ДХБ-ын гишүүний нутаг дэвсгэрт байрлаж буй засгийн газрын бус байгууллагын бүсийн стандартчилалын аль ч байгууллагууд (энэхүү дүрэмд хамтдаа “стандартчилалын байгууллагууд”, тус тусдаа “стандартчилалын байгууллага” гэж нэрлэгдэнэ).

С. Энэхүү дүрмийг хүлээн зөвшөөрсөн, эсхүл, үүнээс гарч буй стандартчилалын байгууллагууд нь энэ тухайгаа Женевт байдаг СОУБ/ОУЦТХ-ны мэдээллийн төвд мэдэгдэл өгнө. Мэдэгдэлд тухайн байгууллагын нэр, хаяг болон одоо хэрэгжүүлж байгаа

болон хийхээр төлөвлөж буй стандартчилалын арга хэмжээнүүдийн цар хүрээний талаар оруулна. Уг мэдэгдлийг шууд СОУБ/ОУЦТХ-ны мэдээллийн төвд, эсхүл, СОУБ/ОУЦТХ-ны гишүүн үндэсний байгууллагаар дамжуулж, аль эсхүл илүү тохиромжтой гэж тооцогдох тохиолдолд СОУБНЕТ-ын холбогдох үндэсний гишүүн буюу олон улсын салбараар дамжуулж хүргүүлнэ.

Зарчмын заалтууд

D. Стандартуудын тухайд, стандартчилалын байгууллага нь ДХБ-ын аль ч гишүүний нутаг дэвсгэрээс гаралтай бүтээгдэхүүнд үндэсний гаралтай, эсхүл, аль нэг бусад орноос гаралтай ижил төрлийн бүтээгдэхүүнд олгодог нөхцлөөс дутуугүй тааламжтай нөхцөл олгоно.

E. Стандартчилалын байгууллага нь стандартыг боловсруулах, батлах буюу хэрэгжүүлэхдээ олон улсын худалдаанд илүүц саад тоггор учруулах, эсхүл, тийм байдалд хүргэхгүй байх явдлыг хангана.

F. Олон улсын стандартууд бэлэн байгаа, аль эсхүл тэдгээрийг боловсруулах ажил нь дуусч байгаа нөхцөлд эдгээр олон улсын стандарт буюу холбогдох хэсгүүд нь зарим шалтгаанаар, тухайлбал хамгаалалтын хангалтгүй түвшин, эсхүл, цаг уур буюу газар зүйн чухал хүчин зүйл, эсхүл, технологийн үндсэн асуудлууд зэргээс шалтгаалан үр ашиггүй буюу зохимжгүй байх тохиолдлоос бусад нөхцөлд стандартчилалын байгууллага нь тэдгээрийг бүхэлд нь, эсхүл, зарим холбогдох хэсгийг нь өөрийн боловсруулж буй стандартын үндэс болгож ашиглана.

G. Стандартуудыг аль болох өргөн хүрээнд хооронд нь уялдуулан зохицуулах үүднээс стандартчилалын байгууллага нь өөрсдөө стандартаа батласан, аль эсхүл батлахаар төлөвлөж буй салбарт олон улсын стандартыг олон улсын стандартчилалын холбогдох байгууллагууд боловсруулах явцад боломжийн хүрээнд зохих хэлбэрээр бүрэн оролцох болно. Гишүүний нутаг дэвсгэрт байршилтай стандартчилалын байгууллагуудаас тухайн салбарт хэрэгжүүлж буй олон улсын стандартчилалын тодорхой үйл ажиллагаан дахь оролцоог хангахын тулд тухайн нутаг дэвсгэрт байршилтай стандартчилалын байгууллагуудын оролцоог боломжтой тохиолдолд нэг бүрэлдэхүүн хэсгээс бүрдэх төлөөлөгчдөөр төлөөлүүлнэ.

H. Аль нэг гишүүний нутаг дэвсгэрт байрлаж буй стандартчилалын байгууллага нь тухайн үндэстний нутаг дэвсгэр дэх стандартчилалын бусад байгууллага, эсхүл, олон улсын болон бүсийн стандартчилалын холбогдох байгууллагуудын ажлыг давтах, эсхүл, давхардуулахаас зайлсхийх талаар аль болохоор хичээнэ. Түүнчлэн тэд боловсруулж буй стандартуудынхаа тухайд үндэсний хэмжээнд нийтийн тохиролцоонд хүрэхийн тулд бүх талаар хичээнэ. Иймд маягаар бүсийн стандартчилалын байгууллага ч олон улсын стандартчилалын холбогдох байгууллагуудын ажлыг давтах, эсхүл, давхардуулахаас зайлсхийх талаар аль болохоор хичээх болно.

I. Зохимжтой тохиолдолд, стандартчилалын байгууллага нь бүтээгдэхүүний бүтээц, эсхүл, үзэмжийн шинж үзүүлэлтээс илүү ашиглалтад тавих шаардлагад тулгуурласан стандартуудыг тогтооно.

Ж. Стандартчилалын байгууллага нь наад зах нь зургаан сар тутамд нэг удаа ажлын хөтөлбөр, нэр, хаяг, тухайн үед бэлтгэж буй болон урьд нь батласан стандартуудынхаа талаар тусгасан ажлын хөтөлбөрөө нийтэлнэ. Стандарт боловсруулах тухай шийдвэр гарсан цагаас хойш стандарт батлах хүртэлх хугацаанд стандарт боловсруулалтын шатанд байгаа гэж үзнэ. Холбогдох стандартын төслийн нэрийг хүсэлтийн дагуу англи, франц буюу испани хэлээр гаргаж өгнө. Ажлын хөтөлбөр батлагдсан тухай мэдээллийг тухайн байдлаас шалтгаалан стандартчилалын үндэсний, эсхүл, бүсийн хэвлэлд нийтэлнэ.

Ажлын хөтөлбөрт стандарт бүрийн тухайд уг асуудалд СОУБНЕТ-ын дүрмийн дагуу ангилал, стандартын боловсруулалтын үе шат, стандартдаа үндэс болгож авсан аливаа олон улсын стандартуудыг заасан байна. Стандартчилалын байгууллага нь ажлын хөтөлбөрөө нийтлүүлж буй энэ хугацаанаас оройтуулалгүйгээр ажлын ийм хөтөлбөр байгаа тухай мэдэгдлийг Женев дэх СОУБ/ОУЦТХ-ны Мэдээллийн төвд өгнө.

Уг мэдэгдэлд стандартчилалын байгууллагын нэр, хаяг, ажлын хөтөлбөрийг нийтэлсэн хэвлэлийн нэр, дугаар, ажлын хөтөлбөрт хамаарах хугацаа, зардал /хэрэв зардлыг тооцсон тохиолдолд/, хөтөлбөрийг хаанаас, яаж олж авч болохыг заана. Мэдэгдлийг СОУБ/ОУЦТХ-ны Мэдээллийн төвд шууд, эсхүл, СОУБ/ОУЦТХ-ны үндэсний холбогдох гишүүн буюу СОУБНЕТ-ын олон улсын салбараар дамжуулж хүргэж болно.

К. СОУБ/ОУЦТХ-ны үндэсний гишүүн нь СОУБНЕТ-ны гишүүн болох, эсхүл, өөр байгууллагыг гишүүнээр нь элсэхийг даалгах, түүнчлэн СОУБНЕТ-ын гишүүнд олгож болох хамгийн дэвшилттэй хэлбэрийн гишүүнчлэлийг олж авах талаар бүх талаар хүчин зүтгэнэ. Стандартчилалын бусад байгууллагууд нь СОУБНЕТ-ын гишүүнтэй эвлэлдэн нэгдэх талаар хүчин зүтгэнэ.

Л. Стандартыг батлахаасаа өмнө, стандартчилалын байгууллага нь ДХБ-ын гишүүний нутаг дэвсгэрийн сонирхож буй талуудад стандартын төслийн талаар саналаа өгөхөд нь зориулж доод тал нь 60 хоногийн хугацааг олгож байна. Гэвч аюулгүй байдал, эрүүл мэнд буюу байгаль орчинтой холбоотой асуудлууд гарч ирсэн, эсхүл, гарч ирэх аюул учрах тохиолдолд уг хугацааг багасгаж болно. Санал авах хугацааг эхлэхээс өмнө стандартчилалын байгууллага нь санал ирүүлэх хугацааны талаарх мэдэгдлийг J-хэсэгт дурдсан хэвлэлд нийтэлнэ. Уг мэдэгдэлд стандартын төсөл нь олон улсын холбогдох стандартуудаас ялгавартай байгаа эсэхийг боломжийн хэрээр зааж өгнө.

М. ДХБ-ын Гишүүний нутаг дэвсгэрийн хүрээн дэх сонирхож буй талуудын хүсэлтийн дагуу, стандартчилалын байгууллага нь санал авахаар танилцуулсан төслийн хуулбарыг шуурхай хүргэх, эсхүл, хүргэх асуудлыг зохион байгуулна. Энэхүү үйлчилгээнд авах төлбөр нь төслийг хүргэх бодит зардлуудаас бусад үзүүлэлтийн тухайд гадаад, дотоодын талуудад нэгэн адил байна.

Н. Стандартыг боловсруулах ажлыг үргэлжлүүлэхдээ стандартчилалын байгууллага нь санал авах хугацаанд хүлээж авсан саналуудыг анхааралдаа авна. Шударга практикийн дүрмийг хүлээн зөвшөөрсөн стандартчилалын байгууллагуудаар дамжуулан хүлээж авсан саналуудын талаарх хариуг холбогдох хүсэлтийн дагуу аль болох түргэн хугацаанд өгнө. Хариу өгөхдөө олон улсын холбогдох стандартуудаас яагаад гажуудах болсон шалтгаануудаа тайлбарлана.

О. Стандарт нэгэнт батлагдвал, түүнийг яаралтай нийтлүүлнэ.

Р. ДХБ-ын гишүүний нутаг дэвсгэр дэх сонирхож буй аль нэг талын хүсэлтийн дагуу, стандартчилалын байгууллага нь хамгийн сүүлд гарсан ажлын хөтөлбөр, эсхүл, боловсруулсан стандартын хуулбарыг яаралтай хүргэх буюу хүргэх ажлыг зохион байгуулна. Энэхүү үйлчилгээнд авах төлбөр нь хуулбарыг хүргэх бодит зардлуудаас бусад үзүүлэлтүүдийн тухайд гадаад, дотоодын талуудад нэгэн адил байна.

Q. Стандартчилалын байгууллага нь энэхүү Шударга практикийн дүрмийг хүлээн зөвшөөрсөн стандартчилалын байгууллагуудаас зөвлөлдөөн хийх талаар ирүүлсэн хүсэлтийг нааштайгаар хүлээн авч энэхүү Дүрмийн хэрэгжилтийн талаар зөвлөлдөх боломжийг тэдэнд олгож байна. Тэрээр аливаа гомдлыг бодитойгоор шийдвэрлэхийг хичээнэ.

ХУДАЛДААТАЙ ХОЛБОГДСОН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТУХАЙ ХЭЛЭЛЦЭЭР

Гишүүд,

“Хөрөнгө оруулалтын арга хэмжээний худалдааг хязгаарлах болон бусниулах үр дагавартай холбогдсон ТХЕХ-ийн зүйлүүдийн үйлчлэлийг судалсны үр дүнд худалдаанд ийм сөрөг нөлөө үзүүлэхийг таслан зогсоохуйц заалтуудыг цаашид хэлэлцэн боловсруулах” талаар Пунта-дель-Эстегийн Тунхаглалд сайд нарын хүрсэн тохиролцоог харгалзаж,

Дэлхийн худалдааг өргөжүүлэн тогтвортой либералчлахад дөхөм үзүүлэх, олон улсын хил хязгаар дамжсан хөрөнгө оруулалтыг дэмжих үндсэн дээр чөлөөт өрсөлдөөний нөхцөлийг хангах замаар худалдаанд оролцогч нийт түншүүд, ялангуяа хөгжиж буй гишүүн орнуудын эдийн засгийн өсөлтийг түргэтгэхийг эрмэлзэж,

хөгжиж буй гишүүн улсуудын, ялангуяа нэн буурай хөгжилтэй гишүүн орнуудын худалдаа, хөгжил, санхүүгийн тодорхой хэрэгцээ шаардлагыг анхааралдаа авч,

хөрөнгө оруулалтын зарим арга хэмжээ нь худалдааг хязгаарлах, бусниулах нөлөө үзүүлж болохыг хүлээн зөвшөөрч,

үүгээр дараахь зүйлийг хэлэлцэн тохиров:

I дүгээр зүйл

Хамрах хүрээ

Энэхүү хэлэлцээр нь зөвхөн барааны худалдаанд холбогдох хөрөнгө оруулалтын арга хэмжээнд хамаарна (энэхүү хэлэлцээрт цаашид “XXXOAX” гэнэ).

2 дугаар зүйл

Үндэсний нөхцөл болон тоо хэмжээний хязгаарлалт

1. Аль ч гишүүн 1994 оны ТХЕХ -т заасан бусад эрх үүргийг хөндөхгүйгээр 1994 оны ТХЕХ-ийн 3, эсхүл 11 дүгээр зүйлийн заалтад нийцэхгүй аливаа ХХХОАХ-г авахгүй.
2. 1994 оны ТХЕХ-ийн 3 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт заасан үндэсний нөхцөлийн дагуух үүрэг болон 1994 оны ТХЕХ-ийн 11 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан тоо хэмжээний хязгаарлалтыг нийтэд нь цуцлах үүрэгт нийцэхгүй ХХХОАХ-ний тайлбар жагсаалтыг энэ хэлэлцээрийн Хавсралтад тусгасан болно.

3 дугаар зүйл

Чөлөөлөлт

1994 оны ТХЕХ-ийн бүх чөлөөлөлт энэ хэлэлцээрийн заалтуудад зохих ёсоор хамаарах болно.

4 дүгээр зүйл

Хөгжиж буй гишүүн орнууд

Хөгжиж буй гишүүн орон 2 дугаар зүйлийн заалтаас түр татгалзах эрхтэй бөгөөд, чингэхдээ гишүүдэд 1994 оны ТХЕХ-ийн 3 болон 11 дүгээр зүйлийн заалтаас 1994 оны ТХЕХ-ийн 18 дугаар зүйл, 1994 оны ТХЕХ-ийн төлбөрийн тэнцлийн заалтуудын тухай харилцан ойлголцох баримт бичиг, 1979 оны 11 дүгээр сарын 28-нд батласан Төлбөрийн тэнцлийн зорилгоор авах худалдааны арга хэмжээний тухай тунхаглал (BISD 26S/205-209)-ын дагуу татгалзах эрхийн адил хэмжээгээр болон адил хэлбэрээр эдлэнэ.

5 дугаар зүйл

Мэдэгдэл болон шилжилтийн үеийн арга хэмжээ

1. Гишүүд ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс хойш 90 хоногийн дотор энэхүү хэлэлцээрийн заалтуудад нийцэхгүй, өөрийн авч буй бүх ХХХОАХ-ний талаар Барааны худалдааны зөвлөлд мэдэгдэх ёстой. Ерөнхий, эсхүл тусгайлсан байдлаар авах аливаа ХХХОАХ-г тэдгээрийн үндсэн тодорхойлолтын¹ хамт мэдэгдэнэ.
2. ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болмогц 1 дэх хэсгийн дагуу мэдэгдсэн бүх ХХХОАХ-г хөгжихгүй гишүүн орнууд 2 жилийн, хөгжиж буй гишүүн орнууд 5 жилийн, нэн буурай хөгжилтэй орнууд 7 жилийн дотор тус тус цуцлана.

¹ Тухайн нөхцөл байдалтай уялдуулсан, нийтэд зарлаагүй эрх мэдлийн дагуу авч буй ХХХОАХ-ний тухайд хэрэгжүүлж буй тохиолдол бүрт тусгайлан мэдэгдэнэ. Тодорхой үйлдвэрийн хууль ёсны арилжааны ашиг сонирхолд хохирол учруулахуйц мэдээллийг задлах шаардлагагүй.

3. Барааны худалдааны зөвлөл нь энэхүү хэлэлцээрийн заалтуудыг хэрэгжүүлэхэд онцгой бэрхшээлтэй тулгараад байгаа хөгжиж буй, үүний дотор нэн буурай хөгжилтэй улсын хувьд 1 дэх хэсгийн дагуу мэдэгдсэн ХХХОАХ-г цуцлах шилжилтийн үеийн хугацааг тэдгээрийн хүсэлтээр сунгаж болно. Барааны худалдааны зөвлөл эдгээр хүсэлтийг авч үзэхдээ холбогдох гишүүний хөгжил, санхүү болон худалдааны хэрэгцээг нь анхааралдаа авна.

4. 1 дэх хэсгийн дагуу аливаа ХХХОАХ-г ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болох үед мөрдөгдөж байсантай нь харьцуулахад тэдгээрийн 2 дугаар зүйлийн заалттай зөрчилдөх байдал нь улам нэмэгдэхүйц аливаа өөрчлөлтийг шилжилтийн үед хийх ёсгүй. ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болох өдрөөс 180 хоногоос багагүй хугацааны өмнө авч эхэлсэн ХХХОАХ-нд 2 дахь хэсэгт заасан шилжилтийн үеийн арга хэмжээний давуу байдал хамаарахгүй.

5. Гишүүн нь ажиллаж буй үйлдвэрүүдийг 1 дэх хэсгийн дагуу мэдэгдсэн ХХХОАХ-ний үйлчлэлээс үүдэн ашиггүй байдалд оруулахгүйн тулд шилжилтийн үед шинэ хөрөнгө оруулалтын хувьд ижил төстэй ХХХОАХ-г 2 дахь зүйлийн заалтыг харгалзахгүйгээр хэрэгжүүлж болно. Үүнийг тухайн (i) ийм хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүн нь өмнө нь байгуулагдсан үйлдвэрийн бүтээгдэхүүнтэй ижил төстэй байвал; (ii) шаардлагатай үед шинэ хөрөнгө оруулагч болон ажиллаж буй үйлдвэрийн хоорондох өрсөлдөөний зөрчлөөс сэрэмжлэх хэрэглэж болно. Ийнхүү шинэ хөрөнгө оруулалтын хувьд авч буй аливаа ХХХОАХ-ний талаар Барааны худалдааны зөвлөлд мэдэгдэх ёстой. Өрсөлдөөнд нөлөө үзүүлэхийн хувьд ийм ХХХОАХ-ний нөхцөл нь одоо ажиллаж буй үйлдвэрүүдийн тухайд хэрэглэж болох нөхцөлтэй адил байх ёстой бөгөөд тэрээр нэгэн зэрэг хүчингүй болно.

6 дугаар зүйл

Ил тод байдал

1. Гишүүд ХХХОАХ-ний тухайд 1994 оны ТХЕХ-ийн 10 дугаар зүйлд заасан ил тод байх болон мэдэгдэл өгч байх талаархи үүрэг, “мэдэгдэл өгөх” үүргийн тухайд 1979 оны 11 дүгээр сарын 28-ны өдөр батласан Мэдэгдэл өгөх, зөвлөлдөх, маргаан шийдвэрлэх, ажиглалт хийх тухай харилцан ойлголцох баримт бичиг, мөн 1994 оны 4 дүгээр сарын 15-ны өдөр батласан Мэдэгдэл хийх журмын талаар сайд нарын гаргасан шийдвэрийн дагуу хүлээсэн үүргээ биелүүлэхийг дахин нотолж байна.

2. Гишүүн бүр өөрийн нутаг дэвсгэрт ХХХОАХ-г нийтэлж болох бүх хэвлэлүүдийн талаар ч Нарийн бичгийн дарга нарын газарт мэдэгдэнэ.

3. Гишүүн бүр энэхүү хэлэлцээрээс үүдэн гарах аливаа асуудлаар өөр аль нэг гишүүнээс зохих мэдээлэл авах хүсэлт тавьбал түүнийг нааштайгаар хүлээн авах болон зөвлөлдөөн хийх талаар бололцоотой бүхнийг хийнэ. 1994 оны ТХЕХ-ийн 10 дугаар зүйлд заасны дагуу мэдээллийг задруулснаар хууль тогтоомжийг биелүүлэхэд саад болох, эсхүл олон нийтийн эрх ашигт өөр байдлаар нийцэхгүй байх, улсын ч бай, хувийн ч бай аливаа үйлдвэрийн хууль ёсны арилжааны ашиг сонирхолд хохирол учруулахаар байвал ийнхүү мэдээллийг заавал өгөхнийг гишүүнээс шаардахгүй.

7 дугаар зүйл

**Худалдаатай холбогдсон хөрөнгө
оруулалтын арга хэмжээний асуудлыг эрхэлсэн хороо**

1. Худалдаатай холбогдсон хөрөнгө оруулалтын арга хэмжээний асуудлыг эрхэлсэн хороо (цаашид “Хороо” гэнэ)-г үүгээр байгуулж байгаа бөгөөд тэрээр бүх гишүүнд нээлттэй байна. Хороо өөрийн дарга, орлогч даргыг сонгох бөгөөд жилд нэгээс доошгүй удаа, эсхүл аль нэгэн гишүүний саналаар үүнээс өөр хугацаанд хуралдаж болно.
2. Хороо нь Барааны худалдааны зөвлөлөөс түүнд хүлээлгэсэн үүргийг биелүүлэх бөгөөд энэхүү хэлэлцээрийн хэрэгжилт, биелэлттэй холбогдсон аливаа асуудлаар зөвлөлдөх бүхий л боломжийг гишүүдэд бүрдүүлж өгнө.
3. Хороо энэхүү хэлэлцээрийн хэрэгжилт, биелэлтэд хяналт тавих бөгөөд энэ талаар жил бүр Барааны худалдааны зөвлөлд тайлагнаж байна.

8 дугаар зүйл

Зөвлөлдөх, маргаан шийдвэрлэх

Маргаан шийдвэрлэх тухай харилцан ойлголцох баримт бичгийн дагуу боловсруулан хэрэгжүүлж буй 1994 оны ТХЕХ-ийн 22, 23 дугаар зүйлийн заалтыг энэхүү хэлэлцээрийн хүрээнд зөвлөлдөх, маргаан шийдвэрлэх тохиолдолд хэрэглэнэ.

9 дүгээр зүйл

Барааны худалдааны зөвлөлөөс хянах

Барааны худалдааны зөвлөл нь ДХБ -ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос таван жилээс хэтрэхгүй хугацаанд энэхүү хэлэлцээрийн хэрэгжилтийн явцыг хянан үзэх бөгөөд шаардлагатай бол хэлэлцээрт өөрчлөлт оруулах тухай саналыг Сайд нарын бага хуралд дэвшүүлнэ. Барааны худалдааны зөвлөл нь тийнхүү хянан үзэхдээ хөрөнгө оруулалтын бодлого болон өрсөлдөөний бодлоготой холбогдсон заалтыг энэхүү хэлэлцээрт нэмж оруулах эсэх асуудлыг шийднэ.

ХАВСРАЛТ

ТАЙЛБАР ЖАГСААЛТ

1. 1994 оны ТХЕХ-ийн 3 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт заасан үндэсний нөхцөлийн үүрэгт нийцэхгүй ХХХОАХ-нд үндэсний хууль тогтоомжийн дагуу буюу захиргааны журмаар заавал биелүүлэх, эсхүл хэрэгжүүлж байгаа, аль эсхүл давуу тал олж авахад түүнийг биелүүлэх шаардагдах арга хэмжээнд хамаарах бөгөөд тэдгээр нь:

- (a) тодорхой бүтээгдэхүүний хувьд, эсхүл бүтээгдэхүүний тоо хэмжээ буюу өртгийн үзүүлэлтээр, эсхүл дотоодын үйлдвэрлэлийн тоо хэмжээ буюу өртгийн үзүүлэлтээр дотоодын гаралтай, эсхүл дотоодын аль нэг эх үүсвэрээс гаралтай бүтээгдэхүүнийг үйлдвэр худалдан авах буюу ашиглах; эсхүл
- (b) аль нэг үйлдвэрийн импортын бүтээгдэхүүнийг худалдан авах болон ашиглах хэмжээ нь түүний экспортлодог дотоодын бүтээгдэхүүний тоо хэмжээ буюу өртөгтэй уялдаатайгаар хязгаарлагдсан байхыг тус тус шаардаж байгаа тохиолдолд.

2. 1994 оны ТХЕХ-ийн 11 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан тоо хэмжээний хязгаарлалтыг нийтээр цуцлах тухай үүрэгт нийцэхгүй ХХХОАХ-нд үндэсний хууль тогтоомжийн дагуу буюу захиргааны журмаар заавал биелүүлэх, эсхүл хэрэгжүүлж байгаа, эсхүл давуу тал олж авахад түүнийг биелүүлэх шаардагдах арга хэмжээ багтах бөгөөд тэдгээр нь:

- (a) үйлдвэрийн дотоодын үйлдвэрлэлд ашиглаж байгаа, эсхүл түүнтэй холбоотой бүтээгдэхүүний импортыг бүхэлд нь буюу тоо хэмжээний хувьд түүний экспортод гаргадаг дотоодын бүтээгдэхүүний тоо хэмжээ буюу үнэтэй нь уялдуулан;
- (b) дотоодын үйлдвэрлэлд ашиглаж байгаа буюу түүнтэй холбоотой бүтээгдэхүүний импортыг тухайн үйлдвэрт орох гадаад валютын тоо хэмжээгээр гадаад валют олох боломжийг хязгаарлах замаар; эсхүл

тодорхой бүтээгдэхүүний үнэ, тоо хэмжээ буюу дотоод үйлдвэрлэлийн үнэ, тоо хэмжээнд эзлэх хувиар илэрхийлэх үйлдвэрийн бүтээгдэхүүний экспорт буюу экспортын худалдааг тус тус хязгаарлана.

1994 ОНЫ ТАРИФ, ХУДАЛДААНЫ ЕРӨНХИЙ ХЭЛЭЛЦЭЭРИЙН 6 ДУГААР ЗҮЙЛИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ТУХАЙ ХЭЛЭЛЦЭЭР

Гишүүд үүгээр дараахь зүйлийг хэлэлцэн тохиров:

I ХЭСЭГ

1 дүгээр зүйл

Зарчим

Демпингийн эсрэг арга хэмжээг зөвхөн 1994 оны ТХЕХ-ийн 6 дугаар зүйлд заасан нөхцөл байдалд, түүнчлэн энэхүү хэлэлцээрийн заалтуудын дагуу эхлүүлж¹, явуулах мөрдөн шинжилгээний дүнд хэрэглэнэ. Демпингийн эсрэг хууль тогтоомж буюу дүрэм

¹ Энэхүү хэлэлцээрт “эхлүүлж” гэдэг нэр томъёо нь аль нэг гишүүн мөрдөн шинжилгээг 5 дугаар зүйлд заасны дагуу албан ёсоор эхлэж буй хянан шийдвэрлэх ажиллагааг хэлнэ.

журмын үндсэн дээр арга хэмжээ авч байгаа тохиолдолд 1994 оны ТХЕХ-ийн 6 дугаар зүйлийг хэрэглэхийг дараахь заалтуудаар зохицуулна.

2 дугаар зүйл

Демпингийг тодорхойлох

2.1 Барааг нэг улсаас нөгөө улс уруу экспортлож буй экспортын үнэ нь тухайн бараатай адил бөгөөд экспортлогч улс дахь хэрэглээнд зориулсан бараанд худалдааны ердийн явцад тогтоодог харьцуулах үнээс доогуур байвал тухайн барааг демпингтэй, өөрөөр хэлбэл өөр орны зах зээлд хэвийн өртгөөсөө доогуур үнээр нэвтэрч байгаа гэж энэхүү хэлэлцээрийн зорилгоор үзнэ.

2.2 Экспортлогч орны² дотоодын зах зээлийн ердийн худалдааны явцад дээрх адил барааг худалддаггүй, эсхүл экспортлогч орны зах зээлийн өвөрмөц байдлын буюу дотоодын зах зээлд борлуулсан хэмжээ бага байгаагийн улмаас уг борлуулалтын талаар зохистой харьцуулалт хийх боломжгүй тохиолдолд демпингийн ялгаврыг зохих гуравдагч оронд экспортолсон адил барааны харьцуулах үнэ (хэрэв тухайн үнэ нь төлөөлөл болохуйц бол)-тэй эсхүл үйлдвэрлэгч орны үйлдвэрлэлийн өртөг дээр зохих хэмжээний захиргааны, борлуулалтын болон нийтлэг зардал болон ашгийг нэмсэнтэй харьцуулан тодорхойлно.

2.2.1 Нэгж барааны үйлдвэрлэлийн зардал (тогтмол болон хувьсах) дээр захиргааны, худалдааны болон нийтлэг зардлыг нэмснээс доогуур үнээр экспортлогч орны дотоодын зах зээл дэх ижил барааны худалдааг, эсхүл гуравдагч оронд хийсэн худалдааг хэрэв эрх бүхий байгууллагууд³ эдгээр худалдаа нь урт хугацааны туршид⁴ дорвитой тоо хэмжээгээр⁵ бүх зардлаа боломжийн хугацаанд бүх зардлаа нөхөх боломжгүй үнээр хийгдсэн гэж тодорхойлсон бол үнийн шалтгаанаар худалдааны ердийн явцад хийгдээгүй гэж үзэж, ердийн өртгийг тодорхойлоход хэрэгсэхгүй байж болно. Хэрэв борлуултын үед нэгжид ногдох

² Экспортлогч улсын дотоодын зах зээл дэх хэрэглээнд зориулсан ижил бүтээгдэхүүний борлуулалт нь импортлогч гишүүнд нийлүүлж байгаа тухайн барааны борлуулалтын 5 буюу түүнээс дээш хувийг бүрдүүлж байвал уг борлуулалтыг ердийн өртгийг тодорхойлоход хангалттай тоо хэмжээтэй гэж үзнэ. Гэхдээ дээрхээс доогуур хувиар дотоодын зах зээлд борлуулсан нь зохих харьцуулалт хийх хангалттай хэмжээний гэж үзэх нотолгоо байгаа бол тийм доогуурх хувийг боломжтой гэж тооцож болно.

³ Энэхүү хэлэлцээрт “эрх бүхий байгууллагууд” гэсэн нэр томъёог хэрэглэсэн нөхцөлд түүнийг зохих дээд түвшингийн эрх бүхий байгууллага гэж ойлгох ёстой.

⁴ Урт хугацаа гэдэг нь гол төлөв нэг жил байх бөгөөд ямар ч тохиолдолд зургаан сараас багагүй байна.

⁵ Ердийн өртгийг тодорхойлохын тулд авч үзэж байгаа хэлцлийн борлуулалтын жигнэсэн дундаж үнэ нь нэгжийн жигнэсэн дундаж өртгөөс доогуур гэж, эсхүл нэгжийн өртгөөс доогуур борлуулалтын хэмжээ нь ердийн өртгийг тодорхойлохын тулд авч үзэж байгаа хэлцлээр борлуулсан хэмжээний 20 хувиас багагүй байна гэж эрх бүхий байгууллага тогтоовол нэгжийн өртгөөс доогуур борлуулалт үлэмж тоо хэмжээгээр хийгдсэн гэж үзнэ.

зардлаас бага байгаа үнэ нь шалгалтын үеийн нэгжид ногдох дундаж зардлаас их байх тохиолдолд ийм үнийг боломжийн хугацаанд зардлаа нөхсөн үнэ гэж үзнэ.

2.2.1.1 Зардлыг 2 дахь хэсгийн зорилгоор тооцохдоо мөрдөн шинжилэгдэж буй экспортлогч, эсхүл үйлдвэрлэгчийн бүртгэлийн баримтыг үндэслэх бөгөөд эдгээр баримт нь экспортлогч орны нягтлан бодох бүртгэлийн нийтээр хүлээн зөвшөөрсөн зарчимд нийцсэн бөгөөд мөрдөн шинжилэгдэж буй барааны үйлдвэрлэл, худалдаатай холбогдсон зардлыг зүй зохистой тусгасан байх ёстой. Эрх бүхий байгууллага нь зардлын задаргаа үнэн зөв болох талаархи боломжтой бүх нотолгоог, үүний дотор шалгалтын явцад экспортлогч, эсхүл үйлдвэрлэгчийн гаргаж өгөх үзүүлэлтүүдийг анхааралдаа авах бөгөөд эдгээр задаргаа⁶ нь элэгдэл хорогдлын зохих хугацаа, түүнчлэн хөрөнгө оруулалтын нөхвөр болон үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх бусад зардлыг тодорхойлох тухайд экспортлогч буюу үйлдвэрлэгч уламжлан баримталж ирсэн байвал зохино. Хэрэв энэ хэсгийн дагуу задаргаа нь тусгагдаагүй бол үйлдвэрлэлийг тухайн үе болон цаашид хөгжүүлэхэд шаардагдах байнгын бус зардлыг, эсхүл үйлдвэрлэлийг эхлэн бүрдүүлэхэд нөлөөлөх нөхцөл байдлуудыг харгалзан зардлын тооцоонд залруулга хийнэ.

2.2.2 2 дахь хэсгийн зорилгоор, захиргааны, худалдааны болон нийтлэг зардлын, түүнчлэн ашгийн хэмжээ нь шалгагдаж буй экспортлогч, эсхүл үйлдвэрлэгчийн ижил барааны ердийн худалдаанд хамаарах борлуулалт болон үйлдвэрлэлтэй холбоотой бодит тоо баримтад үндэслэсэн байх ёстой. Энэ хэмжээг ийм үндэслэлээр тодорхойлох боломжгүй тохиолдолд:

(i) тухайн ерөнхий ангилалд хамаарах барааг гарал үүслийн орны дотоодын зах зээлд үйлдвэрлэх буюу борлуулахтай холбогдуулан шалгагдаж буй экспортлогч буюу үйлдвэрлэгчийн зүгээс төлсөн буюу зарцуулсан бодит зардлын дүн;

(ii) тухайн ерөнхий ангилалд хамаарах барааны гарал үүслийн орны дотоодын зах зээлийн үйлдвэрлэл буюу борлуулалтын хувьд шалгагдаж буй экспортлогч буюу үйлдвэрлэгчийн төлсөн буюу зарцуулсан дундажлан жигнэсэн бодит зардлын дүн;

(iii) тухайн ерөнхий ангилалын барааг гарал үүслийн орны дотоодын зах зээлд бусад экспортлогч буюу үйлдвэрлэгч борлуулах нөхцөлд гол төлөв олдог ашгаас хэтрээгүй ашигийг бий болгохуйц бусад боломжтой аргуудыг тус тус үндэслэн тогтооно.

2.3 Экспортын үнэ байхгүй, эсхүл экспортлогч болон импортлогч хийгээд гуравдагч талын хоорондын холбоо, эсхүл нөхөн төлбөрийн тохиролцооны улмаас экспортын үнэ нь эрх бүхий албан тушаалтнуудад итгэл төрүүлэхгүй байгаа бол экспортын үнийг импортлосон бүтээгдэхүүнрийг бие даасан худалдан авагчид анх дамжуулан худалдсан

⁶ Үйлдвэрлэлийг эхлэн бүрдүүлэх үйл ажиллагаатай холбогдох залруулга нь үйлдвэрлэлийг эхлэн бүрдүүлэх хугацааны эцэс дэх зардлыг эсхүл энэ хугацаа нь мөрдөн шинжилгээний хугацаанаас илүү бол мөрдөн шинжилгээний үед эрх бүхий байгууллагын зохистойгоор харгалзан үзэж болох хамгийн сүүлчийн зардлыг тусгана.

үнэд үндэслэн тогтоож болно, эсхүл хэрэв бүтээгдэхүүнийг бие даасан худалдан авагчид дамжуулан худалдаагүй буюу импортлосон байдлаар нь худалдаагүй тохиолдолд эрх бүхий байгууллагаас боломжийн гэж үзсэн үндэслэлийн дагуу тогтооно.

2.4 Экспортын үнэ болон хэвийн өртгийн хооронд шударга харьцуулалт хийх ёстой. Энэ харьцуулалтыг худалдааны ижил үе шатанд, гол төлөв үйлдвэрээс ачуулах шатанд, мөн аль болох адил цаг хугацаанд хийсэн борлуулалтуудын хувьд хийвэл зохино. Үнийн харьцуулалтад нөлөөлж буй ялгаа, үүний дотор борлуулалт, татвар ногдуулалт, худалдааны түвшин, тоо хэмжээ, физик шинж чанарт хамаарах нөхцөл, болзол болон үнийн харьцуулалтад нөлөөлж байгаа нь нотлогдсон бусад аливаа ялгааг тохиолдол тус бүрт зохих ёсоор харгалзан тохируулга хийнэ⁷. 3 дахь хэсэгт дурдсан тохиолдлуудад импортлох болон дахин борлуулахын хооронд төлсөн татвар, хураамж зэргийг бодолцсон зардал, түүнчлэн олсон ашгийн тухайд засварлалуудыг хийнэ. Хэрэв эдгээр тохиолдолд үнийн харьцуулалт хөндөгдвөл эрх бүхий байгууллага нь экспортын засварчилсан үнэд үндэслэсэнтэй адил түвшинд хийгдсэн худалдааны ердийн өртгийг тогтоох бөгөөд эсхүл энэ хэсэгт дурдсан зохих залруулга хийж болно. Эрх бүхий байгууллага нь шударга харьцуулалт хийхэд ямар мэдээлэл шаардлагатай байгаа талаар талуудад мэдээлэх бөгөөд нотлох баримт бүрдүүлэхтэй холбогдуулж эдгээр талд зохисгүй хүндрэл учруулахгүй.

2.4.1 4 дэх хэсэгт дурдсан харьцуулалт нь валют хөрвүүлэхийг шаардаж байгаа бол ийнхүү хөрвүүлэхдээ худалдсан өдрийн⁸ ханшийг баримтлах бөгөөд чингэхдээ гадаад валютыг урьдчилан худалдан авах нь холбогдох экспортын худалдаатай шууд холбоотой бол зах зээлд худалдах нь урьдчилсан худалдааны ханшийг хэрэглэнэ. Ханшны хэлбэлзлийг харгалзахгүй бөгөөд мөрдөн шинжилгээний явцад эрх бүхий байгууллага арилжааны ханшны тогтвортой хандлагыг мөрдөн шинжилгээний хугацааны туршид экспортын үнэд тусгаж засвар хийлгэхийн тулд дор хаяж 60 хоногийн хугацааг экспортлогчдод олгоно.

2.4.2 Шударга харьцуулалтыг зохицуулж буй 4 дэх хэсгийн заалтын дагуу демпингийн ялгаа байгааг мөрдөн шинжилгээний явцад тогтоохдоо харьцуулалт хийж болох бүхий л экспортын хэлцлийн дундажлан жигнэсэн хэвийн өртгийг дундажлан жигнэсэн хэвийн үнэтэй нь, эсхүл хэвийн өртгийг тодорхой хэлцэл бүрийн экспортын үнэтэй харьцуулж тогтооно. Хэрэв экспортын үнэ нь өөр өөр худалдан авагч, бүс нутаг буюу цаг хугацааны хувьд мэдэгдэхүйц ялгаатай гэж эрх бүхий байгууллага тогтоовол, түүнчлэн жигнэсэн дундажуудын буюу тодорхой хэлцлүүдийн харьцуулалтыг хэрэглэх замаар яагаад тэдгээр ялгааг зохих ёсоор харгалзан үзэх боломжгүй талаар тайлбар өгч байгаа бол дундажлан жигнэсэн ердийн өртгийг экспортын тодорхой хэлцлийн үнэтэй харьцуулж болно.

2.5 Бүтээгдэхүүнийг жинхэнэ гарал үүслийн орноос импортлогч гишүүн рүү шууд биш, харин аль нэг зуучлагч орноос экспортолсон тохиолдолд экспортлож буй орноос

⁷ Дээр дурдсан хүчин зүйлүүдийн зарим нь хэсэгчлэн давхардаж болно гэж ойлгох бөгөөд энэ заалтын дагуу нэгэнт хийсэн тохируулгыг давтахгүй байх арга хэмжээг эрх бүхий байгууллага авна.

⁸ Худалдсан өдрийг худалдан борлуулалтын материаллаг нөхцөлийг яамр баримт бичиг тодорхойлж байгаагаас хамааран гэрээ байгуулсан, худалдан авах захиалга өгсөн, захиалгыг баталгаажуулсан, эсхүл фактур нэхэмжлэх гаргасан өдрийн дагуу тогтооно.

импортлогч гишүүнд худалдсан үнийг экспортлогч орон дахь харьцуулалт хийвэл зохих үнэтэй харьцуулбал зохино. Гэхдээ жишээ нь бүтээгдэхүүн экспортлогч орноор ердөө л дамжин илгээгдсэн, эсхүл тэдгээр бүтээгдэхүүн экспортлогч оронд үйлдвэрлэгддэггүй, эсхүл экспортлогч оронд харьцуулалт хийж болохуйц үнэ байхгүй бол жинхэнэ гарал үүслийн орны үнэтэй харьцуулалтыг хийж болно.

2.6 Энэхүү хэлэлцээрт “ижил бүтээгдэхүүн” гэдэг нэр томъёо нь ижил бүтээгдэхүүн, өөрөөр хэлбэл хэлэлцэгдэж буй бүтээгдэхүүнтэй бүх талаар яг адилхан, эсхүл яг тийм бүтээгдэхүүн байхгүй бол бүхий л талаар адил биш боловч хэлэлцэгдэж буй бүтээгдэхүүнтэй ойролцоо шинж үзүүлэлт бүхий өөр бүтээгдэхүүн байна гэж тайлбарлана.

2.7 Энэ зүйл нь 1994 оны ТХЕХ-ийн 1 дүгээр хавсралтын 6 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн хоёрдахь Нэмэлт заалтад харшлахгүй.

3 дугаар зүйл

Хохирлыг⁹ тодорхойлох

3.1 1994 оны ТХЕХ-ийн 6 дугаар зүйлийн зорилгоор хохирлыг тодорхойлохдоо эерэг нотолгоонд үндэслэх бөгөөд (а) демпингийн импортын хэмжээ болон дотоодын зах зээл дэх ижил барааны үнэд үзүүлж буй демпингийн импортын үр нөлөө; түүнчлэн (b) эдгээр бүтээгдэхүүний үндэсний үйлдвэрлэгчдэд эдгээр импортын үзүүлж буй үр дагаврыг тус тус бодитой судлахыг шаардана.

3.2 Демпингийн импортын хэмжээний тухайд гэвэл мөрдөн шинжлэх байгууллагууд нь импортлогч гишүүний үйлдвэрлэл буюу хэрэглээтэй харьцуулахад демпингийн импорт үнэмлэхүй болон харьцангуй үзүүлэлтээрээ мэдэгдэхүйц өссөн эсэхийг авч үзнэ. Үнэд үзүүлж буй демпингийн нөлөөний хувьд мөрдөн шинжлэх байгууллагууд нь импортлогч гишүүн орны ижил төрлийн бүтээгдэхүүний үнэтэй харьцуулахад демпингийн импортын улмаас үнэ мэдэгдэхүйц буурсан эсэх, эсхүл эдгээр импортын нөлөөн дор үнэ ямар нэгэн байдлаар мэдэгдэхүйц хэмжээгээр дарамтлагдсан, эсхүл тийм импорт байгаагүйсэн бол мэдэгдэхүйц хэмжээгээр өсөх байсанд саад болох эсэхийг тогтоох ёстой. Гэхдээ эдгээр хүчин зүйлийн аль нэг нь дангаараа, эсхүл зарим нь хамтдаа гарцаагүй тодорхойлох ач холбогдолтой байж чадахгүй.

3.3 Демпингийн эсрэг мөрдөн шинжилгээг нэгээс дээш тооны орноос нийлүүлсэн аль нэг барааны хувьд нэгэн зэрэг хийж байгаа тохиолдолд эдгээр импортын нөлөөллийн нийлмэл үзүүлэлтийг мөрдөн шинжилгээний байгууллага нь (а) орон тус бүрээс хийсэн импортын хувьд тогтоосон демпингийн ялгавар нь 5 дугаар зүйлийн 8 дахь хэсэгт тодорхойлсон эс хэрэгсэх *de minimis*-ээс илүү бөгөөд орон бүрээс хийж байгаа импортын хэмжээ үл ялих төдий биш; түүнчлэн (b) импортын нөлөөний нийлбэр үнэлгээ нь

⁹ Энэхүү хэлэлцээрт “хохирол” гэдэг нэр томъёо нь өөрөөр заагаагүй бол үндэсний аж үйлдвэрт учирсан ноцтой хохирол, үндэсний аж үйлдвэрт ноцтой хохирол учруулах аюул, эсхүл тийм аж үйлдвэрийг бий болгоход учруулах ноцтой саадыг хэлэх бөгөөд уг нэр томъёог энэ зүйлийн заалтын дагуу тайлбарлана.

импортлогдож буй бараануудын хоорондох хийгээд импортын болон үндэсний төсөөтэй барааны хоорондох өрсөлдөөнд зохих нөлөөтэй байх нөхцөл тогтоно.

3.4 Демпингийн импортын үндэсний холбогдох аж үйлдвэрт үзүүлж буй нөлөөллийг судлахдаа эдийн засгийн асуудалд хамаарах бүхий л хүчин зүйл, үзүүлэлт, үүний дотор борлуулалт, ашиг, үйлдвэрлэл, зах зээлд эзлэх хувь, хөдөлмөрийн бүтээмж, хөрөнгө оруулалтын орлого, хүчин чадлын ашиглалтын бодит болон болзошгүй бууралт; дотоодын үнэд нөлөөлж буй хүчин зүйлс; демпингийн ялгаврын үзүүлэлтүүд; бэлэн мөнгөний эргэлт, эд хөрөнгийн нөөц, хөдөлмөр эрхлэлт, цалин хөлс, санхүү өсөлтийн хурдац болон хөрөнгө оруулалтыг татах чадавхид үзүүлж буй бодит болон болзошгүй сөрөг нөлөөллийг авч үзнэ. Энэ жагсаалт нь бүхнийг хамаараагүй бөгөөд эдгээр хүчин зүйлийн аль нэг нь дангаараа, эсхүл зарим нь хамтдаа гарцаагүй тодорхойлох ач холбогдолтой байж чадахгүй.

3.5 Демпингийн импорт энэхүү хэлэлцээрийн агуулгын хүрээнд 2 болон 4 дэх хэсэгт заасан демпингийн нөлөөллийн дагуу хохирол учруулж байгааг илтгэн харуулсан байвал зохино. Демпингийн импорт болон дотоодын үйлдвэрлэлд учирсан хохирлын хоорондын уялдаа хамаарлыг эрх бүхий байгууллагад байгаа холбогдох бүх нотлох баримтыг судлах үндсэн дээр нотлон харуулна. Эрх бүхий байгууллага нь дотоодын үйлдвэрлэлд хохирол учруулж буй демпингийн импортын бус аливаа мэдэгдэж байгаа хүчин зүйлийг мөн судлах ёстой бөгөөд эдгээр хүчин зүйлийн учруулж буй хохирлыг демпингийн импортод хамааруулж болохгүй. Үүнтэй холбогдон хамааруулж болох хүчин зүйлс нь *inter alia* демпингийн бус үнээр борлуулсан импортын хэмжээ болон үнэ, эрэлтийн бууралт, эсхүл хэрэглээний бүтэц дэх өөрчлөлт, гадаадын болон дотоодын үйлдвэрлэгчдийн худалдааг хязгаарлах дадал, тэдгээрийн хоорондох өрсөлдөөн, технологийн ололт, үндэсний үйлдвэрлэлийн экспортын түвшин болон бүтээмж зэргийг хамаарна.

3.6 Демпингийн импортын нөлөөллийг үндэсний үйлдвэрлэлийн ижил барааны хувьд тодорхойлохдоо үйлдвэрлэлийн процесс, үйлдвэрлэгчдийн гүйцэтгэж буй борлуулалт, ашиг зэрэг тухайн үйлдвэрлэлд хамаарах үзүүлэлтийг тус бүрт нь салган авч үзэх бололцоотой нөхцөлд гүйцэтгэнэ. Тухайн барааг тийнхүү салган авч үзэх боломжгүй бол демпингийн импортын нөлөөллийг тухайн бараатай хамгийн төсөөтэй бүлэг буюу нэр төрөлд багтах шаардлагатай мэдээллийг өгч чадахгүйц жижигрүүлсэн бүлэг барааны үйлдвэрлэлд хийсэн судалгаанд түшиглэн тодорхойлно.

3.7 Материаллаг хохирлын заналхийллийг ердийн мэдэгдэл, таамаглал, цаашдын төлөвд бус, харин бодит баримтад тулгуурлан тодорхойно. Байдал өөрчлөгдөн демпингийн улмаас хохирол учруулахгүйц нөхцөл бүрэлдэж байгаа нь урдаас мэдэгдэж, тэрээр зайлшгүй болох нь тодорхой байх ёстой.¹⁰ Материаллаг хохирлын заналхийлэл байгааг илрүүлэн тодорхойлохдоо эрх бүхий байгууллага *inter alia* дараахь хүчин зүйлийг авч үзнэ:

- (i) дотоодын зах зээлд демпингийн импортын өсөлтийн хурдац ихээхэн нэмэгдэж импорт дорвитой өсөхгүйц байдал үүсч;

¹⁰ Үүний нэг жишээ нь, хэдийгээр энэ жишээгээр хязгаарлахгүй ч гэсэн, ойрын ирээдүйд демпингийн үнэ бүхий тухайн барааны импорт мэдэгдэхгүйц өсөх болно гэсэн бодитой үндэслэл байж болно.

(ii) импортлогч гишүүний зах зээлд демпингийн экспортыг дорвитой өсгөхөд хангалттай боломж экспортлогчийн хувьд бүрдээд байгаа, эсхүл экспортын боломж бүрдэх нь зайлшгүй болоод байгаа, мөн нэмэгдэж буй экспортыг шингээн авах бусад зах зээлийн боломжийг харгалзан;

(iii) дотоодын үнийг мэдэгдэхүйц бууруулах, эсхүл дарамтлах нөлөө үзүүлэхүйц үнээр импорт орж ирэх, гэхдээ нэмэгдэл импортын эрэлтийг бий болгох магадлал хангалттай байгааг;

(iv) мөрдөн шинжилгээ явуулж буй барааны нөөц.

Эдгээр хүчин зүйлийн аль нэг дангаараа шийдвэрлэх ач холбогдолтой биш байж болох боловч, тухайн хүчин зүйлүүдийг нийтэд нь авч үзэхэд цаашид демпингийн экспорт хийгдэх нь зайлшгүй бөгөөд хамгаалалтын арга хэмжээ авахгүй нөхцөлд материаллаг хохирол зайлшгүй учирна гэсэн дүгнэлтэд хүргэхүйц байх ёстой.

3.8 Демпингийн импортын улмаас хохирол учрах аюул бий болсон тохиолдолд демпингийн эсрэг арга хэмжээ авах асуудлыг туйлын болгоомжтой авч үзэж, шийдвэрлэнэ.

4 дүгээр зүйл

Дотоодын үйлдвэрлэлийн тодорхойлолт

4.1 Энэхүү хэлэлцээрийн зорилгод “дотоодын үйлдвэрлэл” гэдэг нэр томъёонд ижил бүтээгдэхүүний үндэсний нийт үйлдвэрлэгчдийг, эсхүл үйлдвэрлэлийн нийлбэр нь тухайн бүтээгдэхүүний үндэсний үйлдвэрлэлийн зонхилох хэсгийг бүрдүүлж байгаа үйлдвэрлэгчдийн хэсгийг хамааруулна. Гэхдээ үүнд дараахь тохиолдлыг хамааруулахгүй:

(i) үйлдвэрлэгч нь экспортлогч, эсхүл импортлогчтой холбоотой¹¹, эсхүл демпингийн нөлөөнд орсон гэж тооцогдож буй барааг өөрөө импортлодог тохиолдолд “үндэсний үйлдвэрлэгч” гэдэг нэр томъёо нь бусад үйлдвэрлэгчийн үлдсэн хэсэгт хамаарна гэж тайлбарлагдана;

(ii) онцгой тохиолдолд гишүүн орны нутаг дэвсгэр нь тухайн үйлдвэрлэлийн хувьд хоёр буюу түүнээс дээш өрсөлдөн буй хэсэгт хуваагдаж болох бөгөөд эдгээр хэсэг бүр дэх үйлдвэрлэгчид нь тус бүрдээ биеэ даасан салбар мэтээр дараахь тохиолдолд тооцогдож болно: (a) зах зээлийн тухайлсан хэсэг доторхи үйлдвэрлэгчид асуудал нь хөндөгдөж байгаа барааныхаа нийт буюу бараг бүх үйлдвэрлэлээ тэрхүү зах зээлдээ борлуулж буй болон; түүнчлэн (b) тухайн зах зээл

¹¹ Энэ хэсгийн зорилгоор, үйлдвэрлэгчийг экспортлогч, эсхүл импортлогчтой холбоотой гэж зөвхөн дараахь тохиолдолд тооцно: (a) эдгээрийн аль нэг нь нөгөөгөө шууд буюу шууд бусаар хяналтандаа байлгаж буй; эсхүл (b) тэдгээрийн аль аль нь гуравдагч этгээдийн шууд буюу шууд бус хяналтанд байгаа; эсхүл (c) тэдгээр нь гуравдагч этгээдийг шууд буюу шууд бусаар хамтран хянаж байгаа бөгөөд гэхдээ тэрхүү холбооны үр нөлөөгөөр тухайн үйлдвэрлэгч нь бие даасан үйлдвэрлэгчдээс ялгагдахуйцаар зан төрхтэй гэж тооцогдох буюу сэжиглэгдэх үндэслэлтэй бол энэ заалтын зорилгоор, нэг нь нөгөөгөө хянаж байна гэдэг нь анхных нь сүүлчийнхээ үйл ажиллагааг хууль зүйн, эсхүл удирдлагын хувьд хязгаарлах буюу чиглүүлэх нөхцөлд байгааг хэлнэ.

дэх эрэлт нь тухайн нутаг дэвсгэрийн аль нэг хэсэгт орших асуудал нь хөндөгдөж буй тухайн барааны үйлдвэрлэгчийг зүгээс ямар нэг дорвитой хэмжээгээр хангагдахгүй байгаа бол дотоодын нийт үйлдвэрлэлийн зонхилох хэсэгт хохирол учруулаагүй ч гэсэн тухайн тусгаарлагдмал зах зээлд демпингийн импорт төвлөрсөн бөгөөд цаашилбал тухайн барааг бүхэлд нь буюу бараг бүхэлд нь тэрхүү зах зээл дээр нийлүүлдэг үйлдвэрлэгчид хохирол учруулсан бол хохирол учруулах явдал байгаа гэж тооцно.

4.2 Дотоодын үйлдвэрлэлийг тодорхой бүс нутгийн үйлдвэрлэгчийн тухайд, өөрөөр хэлбэл зах зээлийг I (ii) хэсэгт тодорхойлсон утгаар авч үзэж буй бол демпингийн эсрэг татварыг тэрхүү бүс нутгийн хүрээнд эцэслэн хэрэглэгдэх бараанд л ногдуулна.¹² Импортлогч гишүүн орны хууль тогтоомжид демпингийн эсрэг татварыг дээрх үндэслэлээр ногдуулахыг зөвшөөрдөггүй нөхцөлд импортлогч гишүүн нь демпингийн эсрэг татварыг зөвхөн дараахь тохиолдолд хязгаарлалтгүй ногдуулж болно: (a) экспортлогчид тухайн бүс нутагт демпингийн үнээр экспорт хийхийг зогсоох боломжийг олгосон, эсхүл 8 дугаар зүйлийн дагуу баталгаа өгөх боломжийг олгосон боловч тийм баталгааг нэн даруй өгөөгүй болон; түүнчлэн (b) тухайн бүс нутагт нийлүүлэлт хийж буй холбогдох үйлдвэрлэгчийн зөвхөн тухайн бараанд эдгээр татварыг ногдуулах боломжгүй.

4.3 Хоёр буюу түүнээс дээш орон 1994 оны ТХЕХ-ийн 24 дүгээр зүйлийн 8 дахь хэсгийн (a) хэсгийн заалтын дагуу нэг бүхэл, нэгдсэн зах зээл гэж үзэхгүйц интеграцийн түвшинд хүрсэн бол тэрхүү интеграцлагдсан бүх нутагт буй аж үйлдвэрийг I дэх хэсэгт дурдсан дотоодын үйлдвэрлэлтэй адилтган авч үзнэ.

4.4 3 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсгийн заалтуудыг энэ зүйлийн тухайд мөрдөнө.

5 дугаар зүйл

Мөрдөн шинжилгээг эхлүүлэх, хэрэгжүүлэх

5.1 Байгаа гэж тооцогдож буй демпингийг илрүүлэн тогтоох, түүний түвшин, нөлөөллийг тодорхойлох мөрдөн шинжилгээг 6 дахь хэсэгт зааснаас бусад тохиолдолд үндэсний аж үйлдвэр, эсхүл түүний нэрийн өмнөөс бичгээр ирүүлсэн өргөдлийн дагуу эхлүүлнэ.

5.2 I дэх хэсэгт дурдсан өргөдөл нь: (a) демпингийн; (b) 1994 оны ТХЕХ-ийн 6 дугаар зүйлийн утгаар энэхүү хэлэлцээрт тайлбарласны дагуу учирсан хохирлын; түүнчлэн (c) демпингийн импорт болон учирсан гэх хохирлын хоорондох шалтгаант холбооны талаархи нотолгоог тусгасан байна. Холбогдох нотолгоогоор баталгаажаагүй дан ганц мэдэгдлийг энэ хэсгийн шаардлагыг хангахад хүрэлцээтэй гэж үзэхгүй. Өргөдөл нь өргөдөл гаргагчийн олж болох дараахь мэдээллийг агуулсан байна:

(i) өргөдөл гаргагчийн нэр, хаяг, тодорхойлолт, ижил барааны дотоодын үйлдвэрлэлд түүний эзлэх хэмжээ болон үнийн дүнгийн талаархи мэдээлэл.

¹² Энэхүү хэлэлцээрт хэрэглэж буй “ногдуулах” гэдэг нь аливаа татвар, хураамжийг хуулийн хувьд эцсийн байдлаар тогтоох буюу хураахыг хэлнэ.

Өргөдлийг дотоодын аж үйлдвэрийн салбарын нэрийн өмнөөс бичгээр хийсэн бол ижил барааны сонирхогч бүхүйлдвэрлэгчийн жагсаалтыг (эсхүл ижил барааны дотоодын үйлдвэрлэгчдийн холбоодын) хавсаргах замаар өргөдөлд холбогдох салбарыг тодорхой заах бөгөөд, түүнчлэн ижил төрлийн барааны дотоодын үйлдвэрлэлд тэдгээр үйлдвэрлэгчдийн эзэлж буй тоо хэмжээ, үнийн дүнг бололцооны хэрээр тодорхойлон заана;

(ii) демпингийн хэмээгдэж буй барааны бүрэн тодорхойлолт, түүний гарал үүслийн буюу экспортын орон буюу орнууд, мэдэгдэж буй экспортлогч, эсхүл гадаадын үйлдвэрлэгч тус бүрийн нэр, хаяг, тодорхойлолт болон тухайн барааны импортлогч этгээдийн жагсаалт;

(iii) асуудал хөндөгдөж буй бараа гарал үүслийн буюу экспортлогч орон буюу орнуудын дотоодын зах зээлд эцсийн хэрэглээнд зориулан (эсхүл шаардлагатай бол тухайн барааны гарал үүслийн буюу экспортлогч орноос буюу орнуудаас гуравдагч аливаа орон буюу орнуудад зарагдаж буй үнийн, эсхүл уг барааны тооцооны өртгийн тухай мэдээлэл) худалдаж буй үнийн тухай мэдээлэл, түүнчлэн экспортын үнийн, эсхүл шаардлагатай бол тухайн барааны импортлогч гишүүний нутаг дэвсгэрт бие даасан худалдан авагчид анхлан худалдсан үнийн тухай мэдээлэл;

(iv) демпингийн хэмээгдэж буй импортын өсөлтийн явц, эдгээр импортын дотоодын зах зээл дэх ижил барааны үнэд үзүүлж буй үр нөлөө, улмаар уг импортын дотоодын салбарт үзүүлж буй үр дагаварыг үндэсний үйлдвэрийн байдлын талаар 3 дугаар зүйлийн 2 болон 4 дэх хэсэгт дурдсан үзүүлэлтүүдийн дагуу холбогдох хүчин зүйл, хамаарлаар нь нотолгоожуулан үзүүлсэн мэдээлэл.

5.3 Эрх бүхий байгууллага нь өргөдөлд дурдсан нотолгооны үнэн зөв, бодит байдлыг нягтлан шалгаж мөрдөн шинжилгээг санаачлан эхлүүлэх хангалттай үндэслэл байгаа эсэхийг шийдвэрлэнэ.

5.4 Өргөдлийн ижил барааны дотоодын үйлдвэрлэгчид¹³ дэмжиж буйн болон эсэргүүцэж байгаагийн түвшинг шалгасны үндсэн дээр уг өргөдөл дотоодын салбараас¹⁴ эсхүл түүний нэрийн өмнөөс хийснийг эрх бүхий байгууллага тодорхойлох хүртэл 1 дэх хэсэгт дурдсаны дагуу мөрдөн шинжилгээг санаачлан эхлүүлэхгүй. Ижил барааны үндэсний аж үйлдвэрийн өргөдлийг дэмжиж байгаа буюу эсэргүүцэж байгааг тухайн хэсэгт ногдох нийт үйлдвэрлэлийн 50 хувиас доошгүйг үйлдвэрлэж байгаа үндэсний үйлдвэрлэгчид дэмжиж байгаа бол өргөдлийг “дотоодын аж үйлдвэр, эсхүл түүний нэрийн өмнөөс” өгөгдсөн гэж үзнэ. Хэрэв ижил барааны дотоодын аж үйлдвэрийн

¹³ Нэн олон тооны үйлдвэрлэгчээс бүрддэг салбарын тухайд дэмжлэг, эсхүл эсэргүүцлийг тогтоохдоо эрх бүхий байгууллагуудад статистикийн түүвэрлэн сонгох аргыг ашиглан тодорхойлж болно.

¹⁴ Зарим гишүүний нутаг дэвсгэрт ижил төрлийн бүтээгдэхүүний дотоодын үйлдвэрлэлийн ажиллагсад буюу ажиллагсдын төлөөлөгчид нь 1 дэх хэсэгт дурдсан мөрдөн шинжилгээг дэмжиж буюу эсэргүүцэж болно гэдэг талаар гишүүн орнууд мэдэгдэж байна.

салбарын нийт үйлдвэрлэлийн 25-аас дээшгүй хэсгийг хангаж буй үйлдвэрлэгчид өргөдлийг дэмжиж байвал мөрдөн шинжилгээг санаачлан эхлүүлэхгүй.

5.5 Мөрдөн шинжилгээг санаачлан эхлүүлэх тухай шийдвэр гараагүй байхад эрх бүхий байгууллага мөрдөн шинжилгээ үүсгэн эхлүүлэх тухай өргөдлийг нийтэд зарлахаас зайлсхийнэ. Гэхдээ зохих ёсоор нотолгоожсон өргөдлийг хүлээн авсны дараа эрх бүхий байгууллагууд мөрдөн шинжилгээг санаачлан эхлүүлэхийн өмнө холбогдох экспортлогч гишүүн орны засгийн газарт мэдэгдэнэ.

5.6 Эрх бүхий холбогдох байгууллагууд онцгой нөхцөл байдалд мөрдөн шинжилгээг санаачлан эхлүүлэх талаар дотоодын аж үйлдвэр, эсхүл түүний нэрийн өмнөөс бичгээр гаргасан өргөдлийг хүлээн авалгүйгээр санаачлан эхлүүлэхээр шийдвэрлэсэн бол тэдгээр нь мөрдөн шинжилгээг санаачлан эхлүүлэхийг зөвтгөж буй 2 дахь хэсэгт тайлбарлан дурдсаны дагуу демпинг, хохирол хийгээд тэдгээрийн уялдаа холбооны талаар хангалттай нотолгоо байгаа тохиолдолд сая хэрэг бүрдүүлнэ.

5.7 Демпинг болон хохирлын аль алины нотолгоог: (а) мөрдөн шинжилгээг санаачлан эхлүүлэх эсэх тухай шийдвэр гаргахад; (b) цаашид энэхүү хэлэлцээрийн заалтын дагуу түр арга хэмжээ хэрэглэж болох хамгийн эхний өдрөөс оройтуулалгүй хэрэгжвэл зохих мөрдөн шинжилгээний явцад харгалзан үзвэл зохино.

5.8 Демпингтэй, эсхүл хохиролтой холбогдсон асуудлыг үргэлжлүүлэн шалгахад хангалттай нотолгоо байхгүй гэдэнт эрх бүхий холбогдох байгууллагууд тогтоомогц 1 дэх хэсэгт дурдсан өргөдлийг хэрэгсэхгүй болгож мөрдөн шинжилгээг даруй зогсооно. Демпингийн ялгавар нь *de minimis*, эсхүл демпингийн импортын бодит буюу цаашдын хэмжээ буюу хохирол нь ялихгүй гэж эрх бүхий байгууллага үзвэл мөрдөн шинжилгээг мөн нэн даруй зогсооно. Ялгавар нь экспортын үнийн дүнгийн 2 хувиас бага байвал ялгаврыг *de minimis* гэж үзнэ. Тодорхой нэг орноос хийж буй демпингийн импортын хэмжээ нь импортлогч гишүүний ижил барааны 3 хувиас хэтрэхгүй байвал демпингийн импортыг гол төлөв ялихгүй гэж үзнэ. Чингэхдээ дангаар нь аваад зэвэл импортлогч гишүүний ижил барааны 3 хувиас хэтрэхгүй байгаа орнуудын нийлбэр дүн нь импортлогч гишүүний ижил барааны импортын 7 хувиас хэтрэхгүй байвал зохино.

5.9 Демпингийн эсрэг шалгалтын ажиллагаа нь гаалийн бүрдүүлэлтийн журамд хүндрэл учруулах ёсгүй.

5.10 Мөрдөн шинжилгээг санаачлан эхлүүлснээс хойш онцгой нөхцөл байдлаас бусад тохиолдолд, нэг жилийн дотор ямар ч тохиолдолд 18 сараас илүүгүй хугацаанд дуусгах ёстой.

6 дугаар зүйл

Нотолгоо

6.1 Эрх бүхий байгууллагуудад шаардагдаж буй мэдээллийн талаар демпингийн эсрэг мөрдөн шинжилгээг сонирхогч бүх талд мэдэгдэхийн сацуу хөндөгдөж буй мөрдөн шинжилгээнд холбогдолтой гэж үзсэн бүх нотолгоог бичгээр гаргах бүрэн бололцоог тэдэнд олгоно.

6.1.1 Демпингийн эсрэг мөрдөн шинжилгээнд хэрэглэх асуулгыг хүлээж авч буй экспортлогч буюу гадаадын үйлдвэрлэгчид хариулт¹⁵ өгөхөд нь дор хаяж 30 хоногийн хугацаа олгоно. Энэ 30 хоногийн хугацааг сунгах тухай аливаа хүсэлтийг зохих ёсоор авч үзэх бөгөөд үндэслэл байгаа нөхцөлд хугацааг бодит боломж байвал сунгавал зохино;

6.1.2 Сонирхогч нэг талын бичгээр гаргасан нотолгоог мэдээллийн нууцлалыг хамгаалах шаардлагатай нийцүүлж мөрдөн шинжилгээнд оролцож буй бусад талд даруй хүргүүлнэ;

6.1.3 Мөрдөн шинжилгээг эхэлмэгц, 5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн дагуу эрх бүхий байгууллагууд бичгээр ирүүлсэн өргөдлийн бүрэн эх бичвэрийг нь мэдэгдэж буй экспортлогч¹⁶ болон экспортлогч гишүүний эрх бүхий байгууллагууд, түүнчлэн хүсэлт гаргасны дагуу сонирхогч бусад талд хүргүүлнэ. 5 дахь хэсэгт заасны дагуу мэдээллийн нууцлалыг хамгаалах шаардлагыг хангахад зохих анхаарал тавина.

6.2 Демпингийн эсрэг мөрдөн шинжилгээний туршид сонирхогч бүх тал эрх ашгаа хамгаалах бүрэн боломжтой байх ёстой. Эл зорилгоор эрх бүхий байгууллагууд нь хүсэлт тавигдсан тохиолдолд эсрэг үзэл бодол илэрхийлэгдэн харилцан няцаасан тайлбар өгөх нөхцөлийг хангахын тулд сонирхогч бүх талыг уулзалт хийх боломжоор хангах ёстой. Боломжийг ийнхүү олгохдоо мэдээллийн нууцлал болон талуудын зохих таатай байдлыг харгалзан үзнэ. Аль ч тал уулзалтад заавал оролцох үүрэг хүлээхгүй бөгөөд ийнхүү оролцоогүй нь тухайн талын ашиг сонирхолд хохирол учруулах шалтгаан болохгүй. Сонирхсон талууд зохих үндэслэлтэй нөхцөлд нэмэгдэл мэдээллээ амаар өгөх эрх мөн эдлэнэ.

6.3 2 дахь хэсэгт заасан амаар өгсөн мэдээллийг эрх бүхий байгууллагууд хожим нь бичгээр нотлон өгөх тэр хэмжээгээр харгалзан үзэх бөгөөд түүнийг 1 дэх хэсгийн 2 дахь дэд хэсэгт заасны дагуу сонирхогч бусад талд мэдээлнэ.

6.4 Сонирхогч бүх талыг тэдгээрийн хэрэгт холбогдол бүхий демпингийн эсрэг мөрдөн шинжилгээнд эрх бүхий байгууллагуудыг ашиглаж буй, 5 дахь хэсэгт тодорхойлсны дагуу нууц биш бүх мэдээллийг үзэх болон эдгээр мэдээллийн үндсэн дээр тайлбар илтгэлээ бэлтгэх боломцоог эрх бүхий байгууллагууд цаг тухайд боломжийн хэрээр олгоно.

6.5 Шинж байдлаараа нууц (жишээ нь, мэдээллийг задруулснаар өрсөлдөгчид нь өрсөлдөөний мэдэгдэхүйц давуу талыг олгож болох, эсхүл мэдээллийг задруулснаар

¹⁵ Экспортлогчдод зориулсан хугацааг гол төлөв асуулгыг хүлээж авсан өдрөөс эхлэн тоолох бөгөөд эл зорилгоор түүнийг тооцохдоо хариу өгөгчид илгээснээс, эсхүл экспортлогч гишүүний дипломат төлөөлөгчийн газарт илгээснээс хойш долоо хоногийн дараа хүлээж авсан гэж үзнэ. ДХБ-ын гишүүн орны салангид нутаг дэвсгэрийн тухайд уг нутаг дэвсгэрийг төлөөлөгчид өгсөн өдрөөс хойш нэг

¹⁶ Холбогдол бүхий экспортлогчийн тоо нэн олон бол бичгээр ирүүлсэн өргөдлийн бүрэн эх бичвэрийг экспортлогч гишүүн орны эрх бүхий байгууллага буюу холбогдох худалдааны нийгэмлэгт хүргүүлнэ гэж үүгээр ойлголцов.

мэдээллийг өгч буй этгээдэд буюу тийнхүү өгч буй этгээдэд тэрхүү мэдээллийг өгсөн этгээдэд мэдэгдэхүйц сөрөг үр нөлөө учирч болох), эсхүл мөрдөн шинжилгээнд оролцогч талуудаас нууцлах үндсэн дээр өгч буй аливаа мэдээлэлд эрх бүхий байгууллагууд зохих үндэслэл байгаа нөхцөлд мөн тийм нөхцөлөөр хандана. Ийм мэдээллийг түүнийг ирүүлсэн талын тусгайлсан зөвшөөрөлгүйгээр задруулж болохгүй¹⁷.

6.5.1 нууцалсан мэдээлэл ирүүлж байгаа талуудаас тэдгээрийнхээ нууц бус хураангуйг гаргаж өгөхийг эрх бүхий байгууллагууд шаардана. Эдгээр хураангуй нууцалсан байдлаар өгсөн мэдээллийн үндсэн агуулгыг ойлгогдохуйцаар нарийн тодорхой гаргасан байвал зохино. Онцгой нөхцөл байдалд мэдээллийг хураангуйлах боломжгүй тухай эдгээр талууд мэдэгдэж болно. Эдгээр онцгой нөхцөл байдалд хураангуйг яагаад бэлтгэж болохгүй байгаа шалтгааны талаар тайлбарлана;

6.5.2 Мэдээллийг нууцлах хүсэлтийг үндэслэлгүй гэж эрх бүхий байгууллагууд үзэх, эсхүл мэдээлэл өгөгч нь мэдээллийг олон нийтэд нээлттэй болгохыг хүсэхгүй байх, эсхүл мэдээллийг ерөнхий буюу хураангуй хэлбэрээр нээлттэй болгохыг зөвшөөрөхгүй байгаа нөхцөлд холбогдох эх сурвалжаас мэдээлэл үнэн зөв болохыг нотлоогүй нөхцөлд эрх бүхий байгууллагууд уг мэдээллийг хэрэгсэхгүй байж болно.¹⁸

6.6 8 дахь хэсэгт зааснаас бусад нөхцөл байдалд сонирхогч талуудаас ирүүлж буй дүгнэлтүүдийн үндэслэл болж буй мэдээллүүдийг эрх бүхий байгууллагууд мөрдөн шинжилгээний явцад үнэн зөв гэдэгт итгэлтэй болох ёстой.

6.7 Ирүүлсэн мэдээллийг шалгах буюу нэмэгдэл тодотгол авахын тулд эрх бүхий байгууллагууд нь холбогдох пүүсүүдийн зөвшөөрөл авсан асуудал нь хөндөгдөж буй гишүүний засгийн газрын төлөөлөгчдөд мэдэгдсэн хийгээд тэрхүү гишүүн нь мөрдөн шинжилгээ явуулахыг татгалзаагүй нөхцөлд бусад гишүүний нутаг дэвсгэрт шаардагдах мөрдөн шинжилгээ явуулж болно. Бусад гишүүний нутаг дэвсгэрт явуулах мөрдөн шинжилгээг 1 дүгээр хавсралтад заасан журмын дагуу явуулна. Мэдээллийн нууцлалыг хадгалах шаардлагыг хангах үндсэн дээр эрх бүхий байгууллагууд нь мөрдөн шинжилгээний дүнг, эсхүл түүний хураангуйг 9 дэх хэсгийн дагуу тухайн мөрдөн шинжилгээнд хамаарал бүхий пүүсүүдэд танилцуулах бөгөөд тэдгээр дүгнэлтийг өргөдөл гаргагчид ч нээлттэй болгоно.

6.8 Аль нэг сонирхогч тал шаардлагатай мэдээллээр хангахаас татгалзах, эсхүл түүнийг зохистой цаг хугацаанд гаргаж өгөхгүй байх, эсхүл мөрдөн шинжилгээнд мэдэгдэхүйц саад учруулж зэрэг тохиолдолд тухайн үед олдож байгаа баримт сэлтийн үндсэн дээр эерэг буюу сөрөг тодорхойлолтыг урьдчилсан болон эцсийн байдлаар гаргаж болно. Энэ хэсгийг хэрэглэхэд 2 дугаар хавсралтын заалтуудыг мөрдөнө.

¹⁷ Зарим гишүүн орны нутаг дэвсгэрт нууцлалыг задруулахын тулд нарийвчлан заасан заавар шаардагдаж болохыг гишүүн орнууд ойлгож байна.

¹⁸ Нууцлах хүсэлтийг үндэслэлгүйгээр татгалзах ёсгүй гэдгийг гишүүд санал нэг байна.

6.9 Эцсийн тодорхойлолтыг гаргахаас өмнө эрх бүхий байгууллагууд нь эцэслэн хэрэгжүүлэх арга хэмжээний үндэслэл болгохын тулд авч хэлэлцэж байгаа баримт сэлтийн талаар сонирхсон бүх талд мэдээлнэ. Энэхүү мэдээллээр сонирхогч талуудыг өөрсдийнхөө сонирхлыг хамгаалахад хүрэлцэхүйц хугацааны өмнөөс урьдчилан хангана.

6.10 Эрх бүхий байгууллагууд нь зарчмын хувьд холбогдох мөрдөн шинжилгээ хийгдэж буй бүтээгдэхүүний экспортлогч буюу үйлдвэрлэгч тус бүрийн хувьд демпингийн ялгаврыг тухайлан тооцох ёстой. Экспортлогч, үйлдвэрлэгч, импортлогчдын тоо, эсхүл бүтээгдэхүүний нэр төрөл дэндүү олноос болж дурдсан тооцоог хийх практик боломжгүй бол эрх бүхий байгууллага нь шалгалтыг сонирхсон тал буюу бүтээгдэхүүнийг түүвэрлэн сонголт хийх үндсэн дээр хязгаарлан хийж болно. Чингхэдээ зохистой тоо хэмжээний талаар эрх бүхий байгууллагад мэдэгдэж байгаа мэдээллийн дагуу сонгон авсан загварт суурилсан мөрдөн шинжилгээг явуулахад тохиромжтой тухайн орны хамгийн дорвитой экспортын тоо хэмжээний тухайд явуулна.

6.10.1 Энэ хэсгийн дагуу экспортлогч, үйлдвэрлэгч, импортлогч болон бүтээгдэхүүний нэр төрлийн талаархи сонголтыг холбогдох экспортлогч, үйлдвэрлэгч, импортлогчтой зөвлөлдөж, тэдний зөвшөөрлийг авбал зохино;

6.10.2 Эрх бүхий байгууллагуудад нь энэ хэсэгт зааснаар шалгалтын хүрээг хязгаарласан тохиолдолд анхлан сонгож аваагүй боловч мөрдөн шинжилгээний явцад авч үзвэл зохих шаардлагатай мэдээллийг хугацаанд нь ирүүлсэн аливаа экспортлогч, эсхүл үйлдвэрлэгчийн хувьд демпингийн ялгаврыг тусгайлан тодорхойлно. Гэхдээ экспортлогч буюу үйлдвэрлэгчийн тоо нь хэт олон байгаагаас ганцаарчлан шалгах нь эрх бүхий байгууллагын хувьд дарамт учруулах болон мөрдөн шинжилгээг хугацаанд нь дуусгахад саад болохоор байвал үүнд хамаарахгүй. Сайн дурын хариуг хэрэгсэхгүй байж болохгүй.

6.11 Энэхүү хэлэлцээрийн зорилгод “сонирхогч тал” гэдэгт:

(i) мөрдөн шинжилгээнд хамрагдаж байгаа бүтээгдэхүүний экспортлогч буюу гадаадын үйлдвэрлэгч буюу импортлогч, эсхүл бүтээгдэхүүнийг үйлдвэрлэгч, экспортлогч буюу импортлогч худалдаа буюу бизнесийн холбооны гишүүдийн дээлэнх нь;

(ii) экспортлогч гишүүний засгийн газар;

(iii) импортлогч гишүүний ижил бараа үйлдвэрлэгч, эсхүл импортлогч гишүүний нутаг дэвсгэрт ижил бараа үйлдвэрлэдэг худалдааны болон бизнесийн холбооны дийлэнхийг тус тус хамааруулна.

Энэ жагсаалт нь дотоод буюу гадаадын дээр дурдсанаас бусад талыг сонирхогч талд хамааруулахад гишүүдэд саад болохгүй.

6.12 Мөрдөн шинжилгээнд хамрагдаж байгаа барааг үйлдвэрлэлийн зориулалтаар хэрэглэгч, түүнчлэн бүтээгдэхүүнийг гол төлөв жижиглэн худалдааны түвшинд борлуулж буй тохиолдолд хамаарах хэрэглэгч байгууллагуудын төлөөлөгчдийг эрх бүхий

байгууллага нь демпинг, хохирол, учир шалтгааны талаархи мөрдөн шинжилгээнд хамаарах мэдээлэл ирүүлэх боломжоор хангана.

6.13 Эрх бүхий байгууллагууд нь сонирхогч талуудад, ялангуяа жижиг компаниудад шаардлагатай мэдээлэл ирүүлэхэд нь учирч буй аливаа хүндрэлийг анхааралдаа авч, тэдэнд аливаа боломжтой туслалцаа үзүүлнэ.

6.14 Дээр дурдсан журам нь мөрдөн шинжилгээг нэн даруй санаачлан эхлэх эерэг ч бай сөрөг чбай урьдчилсан, эсхүл бүрэн тодорхойлолт гаргах, эсхүл түр болон эцсийн арга хэмжээг энэхүү хэлэлцээрийн холбогдох заалтын дагуу авч хэрэгжүүлэхэд эрх бүхий байгууллагад дээр тогтоосон журам саад болохыг зорилгогүй.

7 дугаар зүйл

Түр арга хэмжээ

7.1 Түр арга хэмжээг зөвхөн дараахь тохиолдолд хэрэглэж болно:

(i) мөрдөн шинжилгээг 5 дугаар зүйлийн заалтуудын дагуу санаачлан эхэлсэн, энэ талаар нийтэд мэдээлсэн сонирхогч бүх талд мэдээлэл ирүүлэх болон саналаа илэрхийлэх зохих боломж олгосон;

(ii) демпинг, түүний улмаас дотоодын аж үйлдвэрт учирсан хохирлын талаар урьдчилан нотлогдсон тодорхойлолт өгөгдсөн; болон

(iii) тэдгээр арга хэмжээ нь мөрдөн шинжилгээний явцад учрах хохирлыг таслан зогсооход зайлшгүй гэж холбогдох эрх бүхий байгууллага үзсэн.

7.2 Түр арга хэмжээ нь түр татвар, эсхүл болж өгвөл демпингийн эсрэг татварын урьдчилсан үнэлгээтэй тэнцэх хэмжээний дэнчин-мөнгөн хөрөнгө буюу өрийн бичиг хэлбэртэй байж болох бөгөөд тэрээр демпингийн ялгаврын урьдчилсан үнэлгээнээс их бай ж болохгүй. Үнэлгээний дүнтэй тэнцэх мөнгийг барьцаалах нь зохистой түр арга хэмжээ мөн. Чингэхдээ ердийн татвар болон демпингийн эсрэг татварын үнэлгээний дүнг цохон заах бөгөөд үнэлгээний дүнтэй тэнцэх мөнгийг бусад түр арга хэмжээний нэгэн ижил нөхцөлөөр саатуулан барих ёстой.

7.3 Түр арга хэмжээг мөрдөн шинжилгээг санаачлан эхлүүлснээс хойш 60 хоногоос багагүй хугацаа өнгөрөхөөс өмнө хэрэглэж болохгүй.

7.4 Түр арга хэмжээг дөрвөн сараас илүүгүй аль болох богино хугацаагаар, эсхүл тухайн худалдааны мэдэгдэхүйц хэсгийг төлөөлж буй экспортлогчдын хүсэлтийн дагуу холбогдох эрх бүхий байгууллагын шийдвэрээр зургаан сараас илүүгүй хугацаагаар хязгаарлан хэрэглэнэ. Хэрэв эрх бүхий байгууллага нь мөрдөн шинжилгээний явцад демпингийн ялгавраас багаар тогтоосон татвар нь хохирлыг арилгахад хангалттай эсэхийг авч үзэж байгаа нөхцөлд эдгээр хугацаа нь зургаа болон есөн сар байж болно.

7.5 Түр арга хэмжээг хэрэглэхдээ 9 дүгээр зүйлийн холбогдох заалтыг мөрдөнө.

8 дугаар зүйл**Үнийн талаар хүлээх үүрэг**

8.1 Аливаа экспортлогчоос үнээ эргэж хянаж үзэх буюу тухайн бусад демпингийн үнээр экспорт хийхээ зогсоох талаар сайн дураараа үүрэг авч демпингийн хортой үр дагаврыг арилгасан талаар эрх бүхий байгууллагад итгэл төрүүлсэн нөхцөлд хэргийг шалгах ажлыг түр арга хэмжээ буюу демпингийн эсрэг татвар нэвтрүүлэхгүйгээр түр зогсоох буюу дуусгавар болгож болно¹⁹. Ийм үүргийн дагуу хүлээх үнийн өсөлт нь демпингийн ялгаврыг арилгахад шаардагдахаас илүү байж болохгүй. Дотоодын аж үйлдвэрт учруулж буй хохирлыг арилгахад хангалттай нөхцөлд тэрхүү үнийн өсөлт нь демпингийн ялгавраас доогуур байх нь зүйтэй.

8.2 Демпинг байгааг, түүнчлэн уг демпингийн улмаас хохирол учирсныг импортлогч гишүүний эрх бүхий байгууллагууд урьдчилсан байдлаар нотлох дүгнэлт гаргаагүй бол экспортлогчдоос үнийн талаар үүрэг авахаар зэхэх буюу хүлээн авахгүй.

8.3 Санал болгож буй үүргийг жишээ нь одоогийг буюу болзошгүй экспортлогчдын тоо хэт олон, эсхүл улс төрийн нийтлэг баримтлал зэрэг бусад шалтгааны улмаас эрх бүхий байгууллага практикийн хувьд хүлээж авах боломжгүй гэж үзвэл тэдгээр үүргийг хүлээж авах бай болно. Шаардлага гарсан тохиолдолд практик боломжтой бол эрх бүхий байгууллагууд үүргийг хүлээж авах нь зохисгүй гэж үзсэн шалтгааны талаар экспортлогчид мэдэгдэх бөгөөд энэ асуудлаар саналаа илэрхийлэх боломжийг экспортлогчид боломжийн хэрээр олгоно.

8.4 Хэрэв экспортлогч хүсэх юмуу, эсхүл эрх бүхий байгууллагууд шийдвэрлэснээр холбогдох үүргийг хүлээж авсан нөхцөлд ч демпинг байгаа хийгээд түүний хохиролтой холбогдох мөрдөн шинжилгээг зэрэгцүүлэн хийж болно. Хэрэв демпинг, эсхүл хохирол байхгүй талаар дүгнэлт гаргасан нөхцөлд хүлээсэн үүргийг аяндаа хүчингүй болгох бөгөөд харин уг тодорхойлолт нь үнийн үүрэгтэй голлон холбогдож буй нөхцөлд энэ нь хамаарахгүй. Эдгээр тохиолдолд холбогдох үүргийг энэхүү хэлэлцээрийн заалттай нийцүүлэн боломжит хугацааны туршид мөрдсөн хэвээр байлгахыг эрх бүхий байгууллагууд шаардаж болно. Демпинг байгаа болон хохирлын талаар нотолсон дүгнэлт гаргасан нөхцөлд холбогдох үүрэг нь өөрийнхөө болзол болон энэхүү хэлэлцээрийн заалтуудын дагуу мөрдөгдсөөр байх ёстой.

8.5 Үнийн талаар авах үүргийн талаар импортлогч гишүүн орны эрх бүхий байгууллагууд санал гаргаж болох бөгөөд харин аль ч экспортлогчийг энэ талаар үүрэг авахыг албадаж болохгүй. Экспортлогч тийм үүргийн талаар санал болгодоггүй, эсхүл тийм саналыг хүлээж авахгүй байгаа нь асуудлыг авч хэлэлцэхэд хор уршиг учруулахгүй. Гэхдээ демпингийн импортыг үргэлжлүүлэх нь хохирлын заналхийлэл илүү бодитой болж байгааг эрх бүхий байгууллагууд тогтоох эрхтэй.

8.6 Импортлогч гишүүний эрх бүхий байгууллагууд үүрэг хүлээн авсан экспортлогчоос эдгээр үүргийн биелэлтийн талаар мэдээлэл тогтмол ирүүлэхийг,

¹⁹ 4 дэх хэсэгт зааснаас бусад тохиолдолд “болно” гэдэг үгийг үнийн талаар авсан үүргийг хэрэгжүүлэх явцтай зэрэгцүүлэн хэргийг шалгах ажлыг үргэлжлүүлж болно гэсэн утгаар ойлгохгүй.

түүнчлэн холбогдох үзүүлэлтийг шалгахыг зөвшөөрөхийг шаардаж болно. Хүлээсэн үүргээ зөрчсөн тохиолдолд импортлогч гишүүний эрх бүхий байгууллагууд энэхүү хэлэлцээрийн дагуу түүний заалттай нийцүүлэн яаралтай арга хэмжээ авах, үүний дотор бэлэн байгаа мэдээллийн үндсэн дээр урьдчилсан арга хэмжээг нэн даруй тогтоон мөрдүүлж болно. Эдгээр тохиолдолд эцэслэн тогтоосон татварыг урьдчилсан татварыг нэвтрүүлэхээс 90 хоногоос илүүгүй хугацааны өмнө орж ирсэн бүтээгдэхүүнд энэхүү хэлэлцээртэй нийцүүлэн тогтоож болно. Харин үүргийг зөрчихөөс өмнө орж ирсэн бүтээгдэхүүний хувьд татварыг ийнхүү буцаан ногдуулж болохгүй.

9 дүгээр зүйл

Демпингийн эсрэг татварыг нэвтрүүлэх, хураан авах

9.1 Демпингийн эсрэг татвар тогтоох бүх шаардлага хангагдсан тохиолдолд түүнийг тогтоох эсэх шийдвэрийг гаргах, демпингийн эсрэг татвар нь демпингийн ялгавартай адил буюу доогуур байхыг импортлогч гишүүний эрх бүхий байгууллага шийдвэрлэнэ. Тэрхүү ногдуулалт нь гишүүн бүх орны нутаг дэвсгэрт хэр баргийн шинжтэй татварийн түвшин нь демпингийн ялгавараас доогуур тэгэхдээ тэрхүү доогуур түвшин нь дотоодын ж үйлдвэрт учирч буй хохирлыг арилгахуйц байвал зохимжтой.

9.2 Аль нэг барааны хувьд демпингийн эсрэг татвар тогтоож байгаа бол тэрхүү демпингийн эсрэг татварыг демпинг үүсгэн хохирол учруулж буй гэж тогтоогдсон бүх эх үүсвэрээс үүдэлтэй барааг ялгаварлан алагчлахгүйгээр холбогдох тохиолдол бүрт зохих хэмжээгээр тогтооно. Тэгэхдээ энэхүү хэлэлцээрийн нөхцөлийн дагуу үнийн үүрэг хүлээсэн эх үүсвэрээс гаралтай импортод энэ нь хамаарахгүй. Холбогдох барааны нийлүүлэгч, эсхүл, нийлүүлэгчдийг эрх бүхий байгууллагууд нэрлэн заана. Хэрвээ асуудалд нэг орноос хэд хэдэн нийлүүлэгч холбогдсоны улмаас тэдгээр бүх нийлүүлэгчийг практик дээр нэрлэн заах бололцоогүй бол эрх бүхий байгууллагууд холбогдох нийлүүлэгч орныг нэрлэн зааж болно. Хэрвээ асуудалд нэгээс илүү орноос хэд хэдэн нийлүүлэгч холбогдсон бол эрх бүхий байгууллагууд эсхүл холбогдох бүх нийлүүлэгчийг, эсхүл, чингэх нь бололцоогүй бол холбогдол бүхий нийлүүлэгч орныг нэрлэж заана.

9.3 Демпингийн эсрэг татвар нь 2 дугаар зүйлийн дагуу тогтоосон демпингийн ялгавараас илүүгүй байна.

9.3.1 Демпингийн эсрэг татварын дүнг нөхөн ногдуулах үндсэн дээр тодорхойлж байгаа бол демпингийн эсрэг татвар төлөх эцсийн хариуцлагыг тогтоох ажлыг аль болох богино хугацаанд, демпингийн эсрэг татварын дүнг эцэслэн тогтоох хүсэлтийг хүлээн авснаас хойш гол төлөв 12 сарын дотор, ямар ч тохиолдолд 18 сараас оройтуулалгүйгээр гүйцэтгэвэл зохино²⁰. Буцаан олгох төлбөрийг богино хугацаанд, энэ дэд хэсгийн дагуу эцсийн хариуцлагыг тодорхойлсноос хойш гол төлөв 90 хоногийн дотор хэрэгжүүлнэ. Буцаан олгох төлбөрийг 90 хоногийн дотор

²⁰ Тухайн барааны хувьд гаргах шийдвэр нь шүүхийн журмаар шийдвэрлэгдэж байгаа бол энэ дэд хэсэг болон 3.2 дахь дэд хэсэгт дурдсан хугацааг баримтлах бололцоогүй гэж ойлгогдож байна.

хийгээгүй аливаа тохиолдолд хүсэлт тавигдсаны дагуу эрх бүхий байгууллагууд холбогдох тайлбарыг өгнө;

9.3.2 Демпингийн эсрэг татварын дүнг ирээдүйг бодолцон урьдчилан тогтоосон бол демпингийн ялгавраас давуулж төлсөн аливаа татварыг хүсэлтийн дагуу даруй буцааж төлөх нөхцөлийг тусгаж өгнө. Демпингийн ялгавраас давуулж төлсөн аливаа тийм татварыг эргүүлж төлөх ажиллагааг демпингийн эсрэг татвар ногдуулах барааны импортлогчоос, холбогдох нотлох баримтыг хавсарган ирүүлсэн эргүүлэн төлөх хүсэлтийг тавьснаас 12 сарын дотор, ямар ч тохиолдолд 18 сарын дотор гүйцэтгэнэ. Эргүүлэн төлөхөөр зөвшөөрөгдсөн төлбөрийг дээр дурдсан шийдвэр гарснаас хойш 90 хоногийн дотор гүйцэтгэнэ;

9.3.3 Экспортын үнийг 2 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсгийн дагуу тооцоонд авч буй нөхцөлд нөхөн төлбөр хийх үү, хийвэл ямар хэмжээгээр хийх вэ гэдгийг тогтоохдоо эрх бүхий байгууллагууд нь ердийн өртгийн аливаа өөрчлөлт, импорт болон дахин борлуулалтын хооронд гарч буй зардлын аливаа өөрчлөлт, тэрчлэн дараа дараагийн шатны борлуулалтын үнэд нөлөөлж болох борлуулалтын үнийн аливаа өөрчлөлтийг зохих ёсоор бодолцох бөгөөд хэрвээ дээр дурдсан талаар баттай нотолгоо байгаа бол экспортын үнийг демпингийн эсрэг төлөгдсөн татварыг хасалгүйгээр тооцож гаргана;

9.4 Эрх бүхий байгууллагууд асуудлыг авч үзэхдээ 6 дугаар зүйлийн 10 дахь хэсгийн хоёрдахь өгүүлбэрийн хүрээнд хязгаарлаж байгаа тохиолдолд асуудлыг нь авч үзээгүй экспортлогч буюу үйлдвэрлэгчээс нийлүүлж буй импортод ногдуулах демпингийн эсрэг аливаа татвар нь дор дурдсанаас давж үл болно:

(i) сонгож авсан экспортлогч буюу үйлдвэрлэгчийн хувьд тогтоосон демпингийн ялгаврын дундажлан жигнэсэн үзүүлэлт;

(ii) демпингийн эсрэг татвар төлөх хариуцлагыг хүлээгдэж буй ердийн өртгийн үндсэн дээр тооцож буй тохиолдолд сонгож авсан экспортлогч буюу үйлдвэрлэгчийн хувьд тогтоосон дундажлан жигнэсэн ердийн өртөг болон ганцаарчлан авч үзээгүй экспортлогч буюу үйлдвэрлэгчийн экспортын үнийн зөрүү.

Энэ тохиолдолд демпингийн аливаа тэг, эсхүл демпингийн үл хэрэгсэх ялимгүй ялгаа, тэрчлэн 6 дугаар зүйлийн 8 дахь хэсэгт дурдсан нөхцөл байдлын дагуу тогтоосон демпингийн ялгаврыг эрх бүхий байгууллагууд энэхүү хэлэлцээрийн зорилгоор анхааралдаа авахгүй. 6 дугаар зүйлийн 10.2 дахь дэд хэсэгт тусгагдсаны дагуу шаардлагатай мэдээлэл ирүүлсэн, асуудлыг нь авч үзээгүй экспортлогч буюу үйлдвэрлэгчээс нийлүүлж буй импортод эрх бүхий байгууллагууд нь ганцаарчилсан татвар буюу хэвийн өртгийг нэвтрүүлж мөрдөнө.

9.5 Бараанд импортлогч гишүүн оронд демпингийн эсрэг татвар ногдуулж байгаа бол эрх бүхий байгууллагууд нь мөрдөн шинжилгээнд хамрагдах хугацаанд тухайн барааг импортлогч орон уруу экспортлоогүй экспортлогч орон дахь экспортлогч буюу үйлдвэрлэгчид зориулсан демпингийн ялгаврын ганцаарчилсан хэмжээг тодорхойлох зорилгоор яаралтай авч үзнэ. Тэгэхдээ экспортлогч орон дахь тэдгээр экспортлогч буюу

үйлдвэрлэгч нь бараанд нь демпингийн эсрэг татвар ногдуулж байгаа экспортлогч орон дахь экспортлогч буюу үйлдвэрлэгчтэй холбогдолгүй гэдгээ баталж чадсан байх нөхцөлтэй. Энэхүү судалгааг импортлогч гишүүн орон дахь ердийн татварыг тогтоох, судлах үйл явцтай харьцуулахад хурдавчилсан үндсэн дээр санаачлан хэрэгжүүлнэ. Судалгааг явуулж буй хугацаанд тэдгээр экспортлогч, эсхүл үйлдвэрлэгчийн импортод демпингийн эсрэг татвар ногдуулахгүй. Гэхдээ эрх бүхий байгууллагууд нь үнэлгээг түр зогсоох болон, эсхүл судалгааны явцад тэдгээр үйлдвэрлэгч буюу экспортлогчийн зүгээс демпинг байгаа нь тогтоогдвол демпингийн эсрэг татварыг судалгаа эхэлсэн өдөр хүртэл буцаан хэрэглэх баталгааг хангахыг шаардаж болно.

10 дугаар зүйл

Буцаан хэрэглэх

10.1 Түр арга хэмжээ болон демпингийн эсрэг татварыг 7 дугаар зүйлийн 1, 9 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн дагуу шийдвэр гарсны дараагаар хэрэглээнд орсон бараанд ногдуулах бөгөөд энэ зүйлд зааснаас бусад тохиолдолд дагаж мөрдөгдөнө.

10.2 Хохирол (гэхдээ хохирол учруулах аюул, эсхүл салбарыг бий болгоход учирч буй материаллаг саад биш) байгааг эцэслэн тогтоосон, эсхүл түр арга хэмжээ аваагүйсэн бол демпингийн импортын нөлөөн дор хохирол учруулна гэж үзэж эцэслэн тогтоосон нөхцөлд демпингийн эсрэг татварыг завсрын арга хэмжээг (хэрвээ ийм арга хэмжээг нэвтрүүлсэн бол) хэрэглэсэн хугацаанд буцаан ногдуулж болно.

10.3 Демпингийн эсрэг татвар нь төлбөр нь хийгдсэн буюу хийгдэх түр татвараас, эсхүл баталгаа хангах зорилгоор тогтоосон төлбөрөөс өндөр бол зөрүүг нь нөхөн тооцохгүй. Хэрвээ демпингийн эсрэг татвар нь төлбөр нь хийгдсэн буюу хийгдэх түр татвараас, эсхүл баталгаа хангах зорилгоор тогтоосон төлбөрөөс доогуур бол тухайн нөхцөл байдлаас шалтгаалан зөрүүг нь нөхөн төлүүлэх буюу татварын хэмжээг тодотгон тооцно.

10.4 2 дахь хэсэгт дурдсанаас бусад тохиолдолд хохирлын аюул, эсхүл материаллаг саад (гэхдээ хохирол хараахан учраагүй) байгаа нь тогтоогдсон нөхцөлд демпингийн эсрэг эцэслэсэн татварыг хохирлын аюул, эсхүл материаллаг саад байгааг тогтоосон өдрөөс ногдуулж болох бөгөөд завсрын арга хэмжээг хэрэглэх явцад бэлнээр төлсөн дэнчинг буцаан олгож, өрийн аливаа үүргийг яаралтай цуцлана.

10.5 Эцсийн дүгнэлт сөрөг гарсан тохиолдолд завсрын арга хэмжээг хэрэглэх явцад бэлнээр төлсөн аливаа дэнчинг буцаан олгож, өрийн аливаа үүргийг яаралтай цуцлана.

10.6 Демпингийн эсрэг эцэслэсэн татварыг завсрын арга хэмжээг хэрэглэж эхлэхээс 90-ээс илүүгүй хоногийн өмнөөс хэрэглээнд шилжсэн бараанд ногдуулж болох бөгөөд тэгэхдээ эрх бүхий байгууллагууд асуудлыг нь хэлэлцэж буй барааны талаар дараахь шийдвэр гаргасан байна:

- (i) өмнө нь демпинг байж, хохирол учирч байсан, эсхүл экспортлогч демпинг хэрэглэж ирсэн бөгөөд тэрхүү демпинг нь хохирол учруулж болохыг импортлогч мэдэж байсан;

(ii) харьцангуй богино хугацааны туршид ямар нэг барааг их хэмжээгээр импортлосны улмаас хохирол учирсан, тэрээр тодорхой хугацаа, демпингийн импортын хэмжээ, тэрчлэн бусад нөхцөл байдал (импортын барааны нөөцийн хурдацтай өсөлт) -ыг бодолцвол тэрээр демпингийн эсрэг эцэслэсэн татварын засварлах нөлөөг мэдэгдэхүйц сулруулах бололцоотой. Гэхдээ тэрхүү татварыг сонирхогч импортлогчид өөрсдийнхөө санал дүгнэлтийг илэрхийлэх боломжийг олгосон нөхцөлд л хэрэглэнэ.

10.7 Мөрдөн шинжилгээг санаачилсныг эхлүүлсний дараагаар эрх бүхий байгууллагууд 6 дахь хэсэгт тусгагдсаны дагуу демпингийн эсрэг татварыг буцаан ногдуулахад шаардлагатай үнэлгээ буюу ногдуулалтыг түр зогсоох зэрэг арга хэмжээг авч болно. Үүний тулд тэдгээр нь энэ хэсэгт тэрхүү тусгагдсан нөхцөлийг биелүүлэхтэй холбогдсон хангалттай хэмжээний нотолгоотой байвал зохино.

10.8 Мөрдөн шинжилгээг санаачлан эхлүүлэхээс өмнө зах зээлд орсон барааны хувьд 6 дахь хэсгийн дагуу аливаа татварыг буцаан ногдуулахгүй.

11 дүгээр зүйл

Демпингийн эсрэг татвар болон үнийн талаар авсан үүргийн үйлчлэх хугацаа, тэдгээрийг хянан үзэх

11.1 Демпингийн эсрэг татварыг зөвхөн хохирол учруулж буй демпингийн эсрэг үйлчлэхэд л шаардлагатай хугацааны туршид зохистой цар хэмжээгээр мөрдөнө.

11.2 Зөв зүйтэй тохиолдолд, эрх бүхий байгууллагууд татварыг үргэлжлүүлэн ногдуулах шаардлагын, эсхүл өөрийнхөө санаачилгаар, эсхүл демпингийн эсрэг эцэслэсэн татварыг нэвтрүүлснээс хойш зохистой хугацаа өнгөрсний дараагаар, аливаа сонирхогч талын хүсэлтээр авч үзэж болно. Тэрхүү тал нь тийнхүү дахин авч үзэх зайлшгүй шаардлага байгаа тухай баталгаатай мэдээллийг ирүүлэх ёстой²¹. Татварыг үргэлжлүүлэн мөрлөх нь демпингийг саармагжуулахад шаардлагатай эсэх, татварыг халах буюу өөрчилвөл хохирол үргэлжилсээр байх буюу шинээр үүссэн эсэх асуудлыг авч үзэхийг сонирхогч талууд эрх бүхий байгууллагаас хүсэх эрхтэй. Хэрвээ энэ хэсэгт дурдсаны дагуу авч үзсэний дүнд эрх бүхий байгууллагууд демпингийн эсрэг татварыг цаашид зөвтгөх боломжгүй гэж үзвэл түүний үйлчлэлийг нэн даруй зогсооно.

11.3 1 болон 2 дахь хэсгийн заалтыг анхааралдаа авах ёстой боловч демпингийн эсрэг аливаа эцэслэсэн татварын үйлчлэлийг түүнийг нэвтрүүлснээс 5 жилээс оройтуулалгүйгээр (эсхүл 2 дугаар хэсгийн дагуу хамгийн сүүлд хянан авч үзсэн өдрөөс, хэрвээ ийнхүү хянан үзсэн нь демпинг, хохирлын аль алиныг нь хамарсан бол, эсхүл энэхүү хэсгийн дагуу хийгдсэн бол) эрх бүхий байгууллагууд хянан үзэх явцад энэхүү өдрөөс урьд өөрийн санаачилгаар, эсхүл үндэсний аж үйлдвэрээс буюу түүний нэрийн өмнөөс зохих ёсоор үндэслэн өгсөн хүсэлтийн дагуу дуусгавар болгоно. Гэхдээ татварын үйлчлэлийг зогсоох нь демпинг болон хохирлыг үргэлжлүүлэх буюу сэргээнэ гэж

²¹ Демпингийн эсрэг татварын төлөх эцсийн хариуцлагыг 9 дүгээр зүйлийн 3 дахь заалтын дагуу тодорхойлох нь энэ зүйлийн дагуу дахин авч үзэх асуудал биш.

шийдвэрлээгүй нөхцөлд л тийнхүү дуусгавар болгоно²². Татварыг тэрхүү хянан үзсэний дүнг гартал хүчин төгөлдөр байлгаж болно.

11.4 Нотолгоо болон дэг журамд хамаарах 6 дугаар зүйлийн заалт нь энэ зүйлийн дагуу хийгдэж байгаа аливаа хянан үзэлтэд дагаж мөрдөгдөнө. Аливаа тийм хянан үзэлтийг богино хугацаанд гүйцэтгэх бөгөөд хянан үзэж эхэлснээс хойш гол төлөв 12 сарын дотор дуусгавар болгоно.

11.5 Энэ зүйлийн заалтыг 8 дугаар зүйлийн дагуу тогтоогдох үнийн үүргийн хувьд *mutatis mutandis* зарчмаар хэрэглэнэ.

12 дугаар зүйл

Гаргасан шийдвэрийг нийтэд мэдээлэх, тайлбарлах

12.1 Эрх бүхий байгууллагууд 5 дугаар зүйлийн дагуу демпингийн эсрэг мөрдөн шинжилгээг санаачлан эхлүүлэхийг нөхцөлдүүлж байгаа хангалттай нотолгоо байгаад итгэлтэй байгаа бол бараа нь тэрхүү мөрдөн шинжилгээнд хамрагдаж байгаа гишүүн буюу гишүүд болон тэрхүү мөрдөн шинжилгээг сонирхож болно гэж эрх бүхий байгууллагуудын үзэж буй бусад сонирхогч талд мэдэгдэж, нийтэд мэдээлнэ.

12.1.1 Мөрдөн шинжилгээг санаачлан эхлүүлсэн тухай нийтэд зориулсан мэдэгдэл нь дараахь мэдээллийг агуулсан буюу бусад тусгай илтгэлийн хэлбэрээр нийтийн хүртээл болгоно:²³

- (i) экспортлогч орны буюу орнуудын болон холбогдох барааны нэр;
- (ii) мөрдөн шинжилгээг санаачлан эхлүүлсэн он, сар, өдөр;
- (iii) болзошгүй демпингийг нотолж байгаа өргөдөл дахь үндэслэл;
- (iv) хохирол байгаа талаарх тодорхойлолтыг суурилсан хүчин зүйлийн товч агуулга;
- (v) сонирхсон талууд өөрийнхөө тайлбарыг илгээх ёстой хаяг;
- (vi) сонирхогч талууд саналаа хүргүүлбэл зохих хугацаа.

²² Демпингийн эсрэг татварын дүнг буцаан ногдуулах үндсэн дээр тогтоогдох нөхцөлд 9 дүгээр зүйлийн 3.1 дэд хэсгийн дагуу хамгийн сүүлчийн хянан үзэлтийн дүн ямар ч татварыг авч болохгүй гэсэн нь эцэслэсэн татварыг зогсоохыг эрх бүхий байгууллагаас шаардахгүй.

²³ Эрх бүхий байгууллагууд мэдээлэл болон тайлбарыг энэ зүйлийн дагуу тусгайлсан мэдээлэл хэлбэрээр өгч байгаа бол тэдгээр нь уг мэдээллийг олон нийтийн хүртээл болгох арга хэмжээг авна.

12.2 Нийтэд зориулсан мэдэгдлийг аливаа урьдчилсан, эсхүл эцэслэсэн эерэг ч бай, сөрөг ч бай шийдвэрийн тухайд 8 дугаар зүйлийн дагуу хүлээн авсан аливаа шийдвэрийн тухайд, тийм үүргийн үйлчлэлийн дуусгавар болсон тухайд, демпингийн эсрэг эцэслэсэн татварын дуусгавар болсон тухайд тус тус хийнэ. Тийм мэдэгдэл бүр нь эрх бүхий байгууллагуудын зарчмын ач холбогдолтой гэж үзсэн баримт сэлт болон хуулийн хэм хэмжээний үндсэн дээр хийсэн санал дүгнэлтийг агуулах буюу шаардлагатай хэмжээгээр дэлгэрэнгүй мэдээлэл өгнө. Тэдгээр мэдэгдэл, мэдээлэл бүрийг бараа нь дурдсан тодорхойлолт буюу үүргийг бүрдүүлж буй гишүүн буюу гишүүдэд, тэрчлэн мөрдөн шинжилгээний явцад сонирхолтой болох нь тодорхой сонирхогч талуудад хүргэнэ.

12.2.1 Завсрын арга хэмжээг нэвтрүүлсэн тухай нийтэд зориулсан мэдээлэл нь демпинг болон хохирол байгаа тухайг агуулсан буюу хангалттай байдлаар дэлгэрэнгүй тайлбарыг агуулсан байх бөгөөд холбогдох үндэслэлийг хүлээж авах буюу үгүйсгэж байгаа баримт сэлт, хуулийн заалтыг зааж дурдсан байна. Тэдгээр мэдэгдэл буюу мэдээлэл нь нууц мэдээллийг хамгаалах явдлыг зохих ёсоор хангасан байх ёстой бөгөөд дараахь мэдээллийг агуулсан байвал зохино, тухайлбал:

- (i) нийлүүлэгчдийн нэр, энэ нь боломжгүй бол холбогдох нийлүүлэгч орнууд;
- (ii) бүтээгдэхүүний гаалийн зорилгыг хангахуйц тодорхойлолт;
- (iii) демпингийн ялгаврын тооцоо, тэрчлэн экспортын үнэ болон 2 дугаар зүйлд дурдсан ердийн өртгийг тооцон гаргахад ашиглаж буй аргачлалын талаархи тайлбар;
- (iv) 3 дугаар зүйлд дурдсан дагуу хохирол байгааг тогтооход хамаарах үндэслэл;
- (v) тийнхүү нэвтрүүлэн мөрдөх болсны үндсэн шалтгаан.

12.2.2 Эцэслэсэн татвар тогтоосон, эсхүл үнийн талаар үүрэг хүлээсэн тухай эерэг шийдвэр гаргасан нөхцөлд мөрдөн шинжилгээг хаасан буюу зогсоосон тухай нийтэд зориулсан мэдээлэл нь баримт болон хуулийн хэм хэмжээний талаархи асуудалд холбогдох бүх мэдээллийг, тэрчлэн эцэслэсэн арга хэмжээг нэвтрүүлэх буюу үнийн талаар үүрэг авах шалтгааныг мэдээллийн итгэмжлэлийг хангах шаардлагыг бодолцон агуулсан буюу тусгайлсан мэдээлэл хэлбэрээр нийтийн хүртээл болгоно. Мэдэгдэл буюу мэдээлэл нь, ялангуяа 2.1 дэд хэсэгт дурдсан мэдээлэл, тэрчлэн холбогдох үндэслэлийг хүлээн авах буюу үгүйсгэх шалтгааны талаар экспортлогч болон импортлогчдоос гаргасан үндэслэл, эсхүл шаардлага, тэрчлэн 6 дугаар зүйлийн 10.2 дэд хэсгийн дагуу гаргасан аливаа шийдвэрийн үндэслэлийг тус тус агуулсан байна;

12.2.3 8 дугаар зүйлийн дагуу үүрэг хүлээсэнтэй холбогдуулан мөрдөн шинжилгээг хаах буюу зогсоох тухай нийтэд зориулсан мэдээлэл нь тухайн үүргийн итгэмжлэгдсэн бус хэсгийг агуулах буюу тусгайлсан мэдээлэл хэлбэрээр нийтийн хүртээл болгоно.

12.3 Энэ зүйлийн заалтууд нь 11 дүгээр зүйлийн дагуу хянан үзэхийг үүсгэн санаачлах болон дуусгавар болгох түүнчлэн 10 дугаар зүйлийн дагуу татварыг буцаан хэрэглэх талаар шийдвэр гаргах тухайд *mutatis mutandis* зарчмын үндсэн дээр хэрэглэгдэнэ.

13 дугаар зүйл

Шүүхээр хянан үзэх

Үндэсний хууль тогтоомж нь демпингийн эсрэг арга хэмжээ агуулсан заалт бүхий гишүүн бүр эцсийн шийдвэрийг шуурхай хянан үзэхэд чиглэсэн захиргааны ажиллагаа болон эцсийн шийдвэрийг 11 дүгээр зүйлийн утгаар хянан үзэхтэй холбогдсон шүүх, арбитр, эсхүл захиргааны байгууллага болон эл зорилгоор дэг журамтай байвал зохино. Тэдгээр байгууллага болон дэг нь холбогдох шийдвэр гаргадаг болон хянан үзэх байгууллагаас үл хамааралтай байна.

14 дүгээр зүйл

**Гуравдагч орны нэрийн өмнөөс хэрэгжүүлэх демпингийн
эсрэг арга хэмжээ**

14.1 Демпингийн эсрэг арга хэмжээг гуравдагч орны нэрийн өмнөөс тогтоон нэвтрүүлэх хүсэлт бүхий өргөдлийг холбогдох гуравдагч орны эрх бүхий байгууллагаас гаргана.

14.2 Тэдгээр өргөдлөө импорт нь демпинг үүсгэж байгаа үнийн тухай мэдээлэл, тэрчлэн байгаа гэж тооцогдож буй демпингийн гуравдагч орны дотоодын аж үйлдвэрт хохирол учруулж буйг харуулсан дэлгэрэнгүй мэдээллээр баримтжуулсан байна. Гуравдагч орны засгийн газар нь импортлогч орны эрх бүхий байгууллагуудад шаардагдаж болох нэмэгдэл мэдээллийг өгөхөд аливаа дэмжлэг туслалцаа үзүүлнэ.

14.3 Импортлогч орны эрх бүхий байгууллагууд нь тэдгээр хүсэлтийг авч үзэхдээ байгаа гэж тооцогдож буй демпингийн гуравдагч орны холбогдох салбарт үзүүлж буй нөлөөг бүхэлд нь, өөрөөр хэлбэл хохирлыг байгаа гэж үзэж буй демпингийн тухайн салбарын импортлогч орон уруу хийж буй экспорт төдийгүй тухайн салбарын нийт экспортын тухайд тооцно.

14.4 Хэрэг үүсгэн шалгах, эс шалгах тухай шийдвэр нь импортлогч орноос хамаарна. Импортлогч орон арга хэмжээ авах талаар бэлтгэл хангагдсан гэж шийдвэрлэвэл Барааны худалдааны зөвлөлд уг арга хэмжээг зөвшөөрүүлэх хүсэлттэйээр хандах санаачилгыг импортлогч орон гаргана.

*15 дугаар зүйл***Хөгжиж байгаа гишүүн орнууд**

Хөгжиж байгаа гишүүн орнууд Демпингийн эсрэг арга хэмжээг энэхүү Хэлэлцээрийн дагуу хэрэглэх асуудлыг авч үзэхдээ хөгжингүй орнууд нь хөгжиж буй орнуудын онцлог байдлыг тусгайлан бодолцоно гэдгийг зөвшөөрч байна. Энэхүү хэлэлцээрт тусгагдсан хамгаалалтын зохистой арга хэмжээг хөгжиж байгаа орнуудын чухал сонирхлыг хөндөхөд хүрч байгаа демпингийн эсрэг арга хэмжээг хэрэглэхээс өмнө авч үзэх ёстой.

II ХЭСЭГ*16 дугаар зүйл***Демпингийн эсрэг практикийн хороо**

16.1 Бүрэлдэхүүнд нь гишүүн бүрийн төлөөлөгч орох Демпингийн эсрэг практикийн хороо (цаашид энэхүү хэлэлцээрт “Хороо” гэх) -г үүгээр байгуулж байна. Хороо нь өөрийн даргаа сонгон жилд хоёроос доошгүй удаа, тэрчлэн энэхүү хэлэлцээрт тусгагдсаны дагуу аль нэг гишүүний хүсэлтээр хуралдана. Хороо нь түүнд энэхүү хэлэлцээрээр буюу гишүүдээс даалгасан үүргийг биелүүлж, хэлэлцээрийн хэрэгжилт, эсхүл, түүний зорилгыг биелүүлэхтэй холбогдсон аливаа асуудлаар зөвлөлдөөн хийх боломжийг гишүүдэд олгоно. ДХБ-ын нарийн бичгийн дарга нарын газар нь Хорооны нарийн бичгийн дарга нарын үүрэг гүйцэтгэнэ.

16.2 Шаардлагатай бол Хороо нь туслах албадыг байгуулж болно.

16.3 Өөрийнхөө үүргийг биелүүлэх явцдаа Хороо болон аливаа туслах албад нь зохистой гэж үзсэн хэнтэй зөвлөлдөж, ямар ч эх үүсвэртэй зөвлөлдөх буюу мэдээлэл авч болно. Гэхдээ мэдээлэл авахын тулд гишүүний хууль зүйн эрх мэдэлд багтдаг эх үүсвэрт хандахын өмнө Хороо буюу туслах албад нь энэ талаар холбогдох гишүүнд мэдэгдэнэ. Тэрээр гишүүний болон зөвлөлдөөн хийх ёстой пүүсийн зөвшөөрлийг авна.

16.4 Гишүүд демпингийн эсрэг түр болон эцэслэн авсан бүх арга хэмжээнийхээ талаар Хороонд илтгэнэ. Эдгээр илтгэлийг бусад гишүүнээр судлуулахаар Нарийн бичгийн дарга нарын газарт хүргүүлнэ. Гишүүд түүнчлэн, хагас жилийн үндсэн дээр өмнөх 6 сард нэвтрүүлсэн демпингийн эсрэг аливаа арга хэмжээний талаар илтгэл ирүүлнэ. Хагас жилийн илтгэлийг тохиролцсон стандарт хэлбэрээр ирүүлнэ.

16.5 Гишүүн бүр (а) 5 дугаар зүйлд дурдсан мөрдөн шинжилгээг үүсгэж, хэрэгжүүлэх бүрэн эрхтэй эрх бүхий байгууллагуудын талаар; болон (б) тэдгээр мөрдөн шинжилгээг үүсгэж, хэрэгжүүлэх үндэсний дэгийн талаар Хороонд мэдэгдэж байна.

17 дугаар зүйл

Зөвлөлдөх, маргаан зохицуулах

17.1 Энэхүү хэлэлцээрт өөрөөр тусгагдаагүй бол энэхүү хэлэлцээрийн дагуух зөвлөлдөөн, маргааны зохицуулалтын хувьд Маргаан шийдвэрлэх талаар харилцан ойлголцох баримт бичгийг мөрдөнө.

17.2 Энэхүү хэлэлцээрийн үйлчлэлд хамаарах аливаа асуудлаар бусад гишүүний хийсэн илтгэл, хүсэлтэд гишүүн бүр нааштай хандаж, холбогдох зөвлөлдөөн хийх зохистой боломж олгоно.

17.3 Энэхүү хэлэлцээрийн дагуу шууд буюу дам үүсч байгаа аливаа давуу тал үгүй болж байгаа, эсхүл багасаж байгаа, эсхүл аливаа зорилгод хүрэхэд бусад гишүүн буюу гишүүдийн улмаас хүндэрч байна гэж аль нэг гишүүн үзэж байгаа бол уг асуудлаар харилцан зохицсон шийдвэрт хүрэхийн тулд тэрээр зөвлөлдөөн хийх хүсэлтийг бичгээр холбогдох гишүүн болон гишүүдэд тавьж болно. Зөвлөлдөөн хийх талаар бусад гишүүнээс ирсэн аливаа хүсэлтэд гишүүн бүр найрсагаар хандана.

17.4 Зөвлөлдөөний талаар хүсэлт гаргасан гишүүн 3 дахь хэсгийн дагуу хийсэн зөвлөлдөөний дүнд харилцан зохицсон шийдвэрт хүрч чадаагүй гэж үзвэл, тэрчлэн импортлогч гишүүний эрх бүхий байгууллагууд демпингийн эсрэг эцэслэсэн татвар нэвтрүүлсэн, эсхүл үнийн талаар үүрэг хүлээсэн бол тэрээр асуудлыг Маргаан шийдвэрлэх байгууллагад (МШБ) шилжүүлж болно. Хэрвээ түр арга хэмжээ нь мэдэгдэхүйц нөлөө үзүүлсэн хийгээд тэдгээр арга хэмжээ нь 7 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгтэй зөрчилдөж байна гэж зөвлөлдөөн хийх талаар хүсэлт гаргасан гишүүн үзвэл энэхүү гишүүн нь асуудлыг МШБ-д шилжүүлж болно.

17.5 Гомдол гаргасан талын хүсэлтээр МШБ нь асуудлыг дараахь нөхцөл байдалд тулгуурлан шалгах хөндлөнгийн хэсгийг байгуулна:

(i) энэхүү хэлэлцээрийн дагуу шууд буюу дам бий болж байгаа давуутай тал ямар байдлаар үгүй болж байгаа, эсхүл багасч байгааг, эсхүл хэлэлцээрийн зорилгыг биелүүлэхэд хүндрэл учирч байгааг дурдан гишүүний зүгээс бичгээр гаргасан мэдэгдэл болон;

(ii) импортлогч гишүүний эрх бүхий байгууллагад үндэсний холбогдох дэг журмын дагуу мэдэгдсэн баримт сэлт.

17.6 5 дугаар хэсэгт дурдсан асуудлыг судлан шалгахдаа:

(i) хөндлөнгийн хэсэг нь өөрийнхөө дүгнэлтэд эрх бүхий байгууллагууд баримт сэлтийг зөв тогтоосон эсэх болон баримт сэлтэд өгөх тэдгээрийн үнэлгээ нь шударга хийгээд бодитой эсэхийг тогтооно. Баримт сэлтийг зөв тогтоосон бөгөөд тэдгээрт өгсөн үнэлгээ нь шудрага, бодитой байлаа ч гэсэн хөндлөнгийн хэсэг өөр дүгнэлтэд хүрч болно. Энэ нь гэхдээ үнэн гэж няцаах үндэслэл болохгүй;

(ii) хөндлөнгийн хэсэг нь хэлэлцээрийн холбогдох заалтыг олон улсын түгээмэл эрхийг тайлбарладаг ердийн журмын дагуу тайлбарлана. Хэрвээ хэлэлцээрийн холбогдох заалтын дагуу нэгээс илүү тооны зөвшөөрсөн тайлбар олдохоор байгааг хөндлөнгийн хэсэг тогтоовол, эрх бүхий байгууллагаас авсан арга хэмжээ нь тэдгээр зөвшөөрсөн тайлбарын аль нэгэнд тулгуурласан бол хэлэлцээрт нийцэж байна гэсэн дүгнэлтийг хөндлөнгийн хэсэг гаргана.

17.7 Хөндлөнгийн хэсэгт ирүүлсэн нууц мэдээллийг тийм мэдээллийг ирүүлсэн хувь этгээд, албан буюу эрх бүхий байгууллагын албан ёсны зөвшөөрөлгүйгээр нийтэд задлаж болохгүй. Хэрвээ эдгээр материалыг хөндлөнгийн хэсгээс хүссэн, гэтэл тэрээр дурдсан мэдээллийг задлах зөвшөөрөлгүй бол мэдээллийг ирүүлсэн хувь этгээд, албан буюу эрх бүхий байгууллагын зөвшөөрсөн нууц бус хураангуйг бэлтгэж өгнө.

III ХЭСЭГ

18 дугаар зүйл

Төгсгөлийн заалтууд

18.1 Бусад гишүүнээс демпингийн үнээр хийж байгаа экспортын эсрэг аливаа тодорхой арга хэмжээг 1994 оны ТХЕХ-ийн заалтуудад нийцүүлэн энэхүү хэлэлцээрт тайлбарласнаас өөрөөр авч болохгүй²⁴.

18.2 Энэхүү хэлэлцээрийн аль ч заалтын тухайд бусад гишүүнийн зөвшөөрөлгүйгээр ямар нэг тайлбар хийж болохгүй.

18.3 Аливаа гишүүний ДХБ-ын хэлэлцээрт нэгдэн орсон өдрөөс буюу түүний дараагаар өгсөн өргөдлийн дагуу үүсгэн санаачилж буй, мөрдөгдөж буй арга хэмжээг мөрдөн шинжлэх болон хянан үзэхэд энэхүү хэлэлцээрийн заалтуудын 3.1 болон 3.2 дэд хэсгүүдийг харгалзан дагаж мөрдөнө.

18.3.1 9 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсгийн дагуу хөрөнгийг буцааж өгөх журмын хүрээнд демпингийн ялгаврыг тооцох тухайд демпингийн нотлох баримтыг хамгийн сүүлчийн удаа тогтоосон буюу хянан үзэхэд ашигласан дүрмийг мөрдөнө;

18.3.2 11 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсгийн зорилгоор мөрдөгдөж буй демпингийн эсрэг арга хэмжээг аливаа гишүүний хувьд ДХБ-ын хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс хожуу биш эхлэн нэвтрүүлсэн гэж тооцно. Харин гишүүний тухайн үед мөрдөгдөж буй үндэсний хууль тогтоомж нь энэ заалтад дурдсан төрлийн заалтыг агуулж байгаа тохиолдолд энэ нь хамаарахгүй.

18.4 Гишүүн бүр өөрийн хууль тогтоомж, захиргааны журам, зохицуулалтыг түүний тухайд ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болохоос оройтуулалгүйгээр энэхүү хэлэлцээрийн заалтууд тухайн гишүүний хувьд мөрдөгдөж болох хэмжээг нь бодолцон

²⁴ Энэ заалт нь 1994 оны ТХЕХ-ийн бусад холбогдох заалтын дагуу зохих арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд саад болох зорилгогүй

тэдгээрийг нийцүүлэхтэй холбогдсон ерөнхий болон тодорхой шинжтэй, шаардлагатай бүх алхмыг авч хэрэгжүүлнэ.

18.5 Гишүүн бүр өөрийн хууль тогтоомжид, зохицуулалтад оруулж буй энэхүү хэлэлцээрт хамаарал бүхий аливаа өөрчлөлт хийгээд тэрчлэн тэдгээр хууль тогтоомжийг дагаж мөрдөхтэй холбогдсон өөрчлөлтийн талаар Хороонд мэдээлж байна.

18.6 Энэхүү хэлэлцээрийн хэрэгжилт үйлчлэлийг түүний зорилгыг анхааралдаа авах үндсэн дээр Хороо жил бүр хянан үзэж байна. Хянан үзэж байгаа хугацаанд гарсан өөрчлөлтийн талаар Хороо нь жил бүр Барааны худалдааны зөвлөлд мэдэгдэж байна.

18.7 Энэхүү хэлэлцээрийн хавсралтууд нь түүний салшгүй хэсэг мөн.

ХАВСРАЛТ 1

6 ДУГААР ЗҮЙЛИЙН 7 ДАХЬ ХЭСГИЙН ДАГУУ МӨРДӨН ШИНЖИЛГЭЭГ ГАЗАР ДЭЭР НЬ ЯВУУЛАХ ЖУРАМ

1. Мөрдөн шинжилгээг үүсгэн санаачилсаны дараа экспортлогч гишүүний эрх бүхий байгууллагууд болон сонирхолтой гэдэг нь тогтоогдсон пүүсүүдэд мөрдөн шинжилгээг газар дээр нь хийхээр төлөвлөж байгаа талаар мэдэгдсэн байвал зохино.

2. Мөрдөн шинжилгээ хийх бүлгийн бүрэлдэхүүнд онцгой нөхцөл байдалд засгийн газрын бус шинжээчдийг оруулахаар төлөвлөж байгаа бол энэ талаар экспортлогч гишүүний пүүсүүд болон эрх бүхий байгууллагуудад энэ талаар мэдээлсэн байх ёстой. Нууцын шаардлагыг зөрчсөн тохиолдолд засгийн газрын бус тэдгээр шинжээчдэд үр дүнтэй шийтгэл ногдуулах ёстой.

3. Экспортлогч гишүүний сонирхогч пүүсүүдийн зүгээс тодорхой илэрхийлэгдсэн зөвшөөрөл газар дээр нь очих өдрийг эцэслэн тогтоохоос өмнө өгөгдсөн байх нь ердийн практик байвал зохино.

4. Сонирхогч пүүсүүдийн зөвшөөрлийг авмагц очиж шалгахгаар төлөвлөгдөж байгаа пүүсийн нэр, хаяг, тэрчлэн тохирсон хугацааны талаар экспортлогч гишүүний эрх бүхий байгууллагуудад мэдэгдэл өгнө.

5. Очиж шалгах талаар хангалттай хугацааны өмнөөс тэдгээр пүүсүүдэд урьдчилан мэдэгдсэн байвал зохино.

6. Асуулгуудыг тайлбарлан өгөх зорилгоор газар дээр нь зөвхөн экспортлогч пүүсийн хүсэлтээр очно. Тийнхүү очихыг (а) импортлогч гишүүний эрх бүхий байгууллагууд асуудал нь хөндөгдөж буй гишүүний төлөөлөгчдөд мэдэгдсэн болон; (б) сүүлчийнх нь тийнхүү ирэхийг эсэргүүцэхгүй байгаа нөхцөлд л гүйцэтгэж болно.

7. Газар дээр нь хийх мөрдөн шинжилгээний гол зорилго нь ирүүлсэн мэдээллийг шалгах буюу нарийвчилсан нэмэгдэл мэдээ авах явдал учраас түүнийг холбогдох пүүс эерэгээр тохироогүй бол асуултуудын хариуг авмагц хэрэгжүүлэх бөгөөд харин экспортлогч орны засгийн газар мөрдөн шинжилгээний эрх бүхий байгууллагаас очих

гэж байгааг мэдсэн, түүнийг эсэргүүцэхгүй байх ёстой, цаашилбал газар дээр нь очихоос өмнө шалгах ёстой мэдээллийн ерөнхий агуулгын талаар тэрчлэн, нэмж шаардагдах аливаа мэдээллийн талаар холбогдох пүүсүүдэд мэдэгдсэн байвал зохино. Тэгэхдээ энэ нь өмнө нь ирүүлсэн материалын хүрээнд нарийвчлан тодотгохыг газар дээр нь хүсэхийг хориглохгүй.

8. Экспортлогч гишүүдийн эрх бүхий байгууллагууд хийгээд пүүсүүдийн зүгээс тавьсан мөрдөн шинжилгээг амжилттай явуулахад чухал ач холбогдолтой хүсэлт, асуултад боломжийн хэрээр газар дээр очихоос өмнө хариулт өгнө.

ХАВСРАЛТ 2

6 ДУГААР ЗҮЙЛИЙН 8 ДАХЬ ХЭСГИЙН УТГААР БЭЛЭН БАЙГАА ХАМГИЙН САЙН МЭДЭЭЛЭЛ

1. Мөрдөн шинжилгээг санаачлан үүсгэсний дараагаар хамгийн богино хугацаанд аливаа сонирхогч талуудаас шаардагдаж байгаа мэдээлэл, тэрчлэн тэдгээр мэдээллийн хариуг сонирхогч тал ирүүлэх арга хэлбэрийн талаар эрх бүхий байгууллагууд тодорхой заана. Эрх бүхий байгууллагууд, тэрчлэн мэдээлэл боломжийн хугацаанд өгөгдөөгүйг сонирхогч талд ойлгуулж эрх бүхий байгууллагууд нь бэлэн байгаа баримтыг үүний дотор мөрдөн шинжилгээг үүсгэн эхлүүлэх талаар дотоодын үйлдвэрлэлээс ирүүлсэн өргөдөлд байгаа мэдээлэлд түшиглэн тодорхойлолтыг гаргаж болно.

2. Эрх бүхий байгууллага нь тэрчлэн хариуг тодорхой хэлбэрээр (жишээ нь компьютерийн соронзон хальс), эсхүл компьютерийн хэлээр ирүүлэхийг сонирхогч талаас хүсч болно. Ийм хүсэлт тавьсан тохиолдолд эрх бүхий байгууллагууд нь хариуг хүсэлт болгож буй хэлбэрээр, эсхүл компьютерийн хэлээр өгч чадах сонирхогч талын хэр тааруу боломжийг бодолцох ёстой бөгөөд тухайн талын ашигладаг системээс өөр компьютерийн систем ашиглах талаар тэрхүү талаас хүсч болохгүй. Хэрвээ сонирхогч тал компьютержсэн тооцоо хөтөлдөггүй, хэрвээ тавьсан хүсэлтэд хариулах нь сонирхогч талд илүүц хүндрэл учруулах, жишээ нь нэмэгдэл зардал ажил их хэмжээгээр шаардагдах бол эрх бүхий байгууллагууд компьютержсэн хариу өгөхийг шаардаж болохгүй.

3. Шалган нягталж болохуйц, мөрдөн шинжилгээнд нэмэгдэл хүндрэлгүйгээр ашиглагдаж болохуйцаар бэлтгэгдсэн зохих цаг хугацаанд нь ирүүлсэн, холбогдох эрх бүхий байгууллагуудын хүсэлтийн дагуу компьютерийн илэрхийлэл, эсхүл хэлээр илэрхийлэгдсэн бүх мэдээллийг тодорхойлолтыг гаргахад ашиглана. Хэрвээ аль нэг тал давуутайд үзсэн илэрхийлэл, эсхүл, компьютерийн хэлээр хариу ирүүлээгүй бөгөөд 2 дахь хэсэгт дурдсан нөхцөл байдал бүрдсэн гэж эрх бүхий байгууллагууд үзвэл хариуг давуутайд үзсэн илэрхийлэл, эсхүл компьютерийн хэлээр ирүүлж чадахгүй байгаа нь мөрдөн байцаалтад мэдэгдэхүйц саад болсон гэж үзэхгүй.

4. Тодорхой илэрхийлэл хэлбэрээр (жишээ нь соронзон тууз) ирүүлсэн мэдээллийг эрх бүхий байгууллагууд боловсруулах боломжгүй бол мэдээллийг эрх бүхий байгууллагууд хүлээж авч болохуйц хэвлэмэл материалын буюу бусад аливаа хэлбэрээр ирүүлэх ёстой.

5. Ирүүлсэн мэдээлэл нь аль ч талаас нь авч үзсэн төгс биш байлаа гэсэн сонирхогч тал өөрийнхөө боломжийн дээд хэмжээгээр ажилласан бол тэдгээр мэдээллийг эрх бүхий байгууллагууд анхааралдаа авахгүй байх үндэслэл болохгүй.

6. Хэрвээ нотолгоо буюу мэдээллийг хүлээн зөвшөөрөөгүй бол мэдээллийг ирүүлсэн талд энэ тухайн шалтгааныг яаралтай мэдэгдэх бөгөөд мөрдөн шинжилгээний хугацаатай уялдуулах үндсэн дээр түүнд зохистой цаг хугацаанд цаашид нэмэгдэл тайлбар өгөх боломжийг олгоно. Хэрвээ тайлбарыг эрх бүхий байгууллагууд хангалтгүй гэж үзвэл тэдгээр нотолгоо мэдээллийг хэрэгсээгүйн шалтгааныг хэвлэн нийтлэгдэх тодорхойлолтод зааж мэдээнэ.

7. Хэрвээ эрх бүхий байгууллагууд өөрсдийнхөө дүгнэлтийг, үүний дотор хэвийн өртөгт хамаарахыг мэдээллийн хоёрдогч эх үүсвэрт, үүний дотор мөрдөн шинжилгээг үүсгэн санаачилсан тухай мэдээлэлд тулгуурлаж байгаа бол тэдгээр нь үүнд туйлын болгоомжтой хандах ёстой. Эдгээр нөхцөлд эрх бүхий байгууллагууд нь практик боломжтой үед өөрсдийнхөө мэдэлд байгаа бусад бие даасан эх үүсвэрийг жишээлбэл, үнийн хэвлэмэл жагсаалт, импортын албан ёсны статистик, гаалийн тайлан, тэрчлэн бусад сонирохогч талаас мөрдөн шинжилгээний явцад авсан мэдээллүүдийг ашиглан шалгах ёстой. Хэрвээ сонирхогч тал хамтран ажиллах, энэ байдлаар холбогдох мэдээлэл эрх бүхий байгууллагад зохих мэдээлэл өгөгдөхгүй бол, энэ байдал нь тухайн тал хамтран ажилласан бол түүний тухайд бүрдэх байснаас бага таатай нөхцөл бүрдүүлэхэд хүрнэ.

1994 ОНЫ ТАРИФ, ХУДАЛДААНЫ ЕРӨНХИЙ ХЭЛЭЛЦЭЭРИЙН 7 ДУГААР ЗҮЙЛИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ТУХАЙ ХЭЛЭЛЦЭЭР

Ерөнхий тайлбар

1. Энэхүү хэлэлцээрийн 1 дүгээр зүйлд тодорхойлсноор “хэлшлийн үнэ” бол гаалийн үнийн анхдагч суурь болно. 1 дүгээр зүйлийг импортын барааны бодит төлсөн буюу төлбөл зохих үнэд шингээгүй гэхдээ гаалийн зорилгоор үнэлэхэд бүрдүүлэгч хэсэг болох бөгөөд худалдан авагчид ногдох зарим элементийн үнийг тооцох залруулга тодотгол гэх зэрэг зүйлсийг тодорхойлсон 8 дугаар зүйлийн хамт авч үзэх ёстой. Түүнчлэн худалдан авагчаас худалдагчид мөнгөн хэлбэрээр бус, тодорхой бараа, үйлчилгээний хэлбэрээр шилжүүлсэн, улмаар хэлшлийн үнэд оруулж тооцвол зохих зарим зүйлийн талаар тодорхой заалт 8 дугаар зүйлд тусгагдсан болно. 1 дүгээр зүйлд заасан аргаар гаалийн үнийг тогтоох боломжгүй бол 2-7 дугаар зүйлд заасан аргуудаар тогтооно.

2. Гаалийн үнийг 1 дүгээр зүйлд заасан аргаар тогтоох боломжгүй бол гаалийн үнийн үндэслэлийг 2, эсхүл 3 дугаар зүйлд заасны дагуу гаргах зорилгоор гаалийн байгууллага болон импортлогч нарын хоорондоо зөвлөлдөх үйл ажиллагаа явуулах нь зүйтэй. Жишээ нь, импортын ижил буюу төсөөтэй барааны гаалийн үнийн тухай мэдээлэл тухайн импортлох боомт дахь гаалийн байгууллагад байхгүй үед импортлогч тийм төрлийн мэдээлэлтэй байж болох юм. Нөгөө талаас импортын ижил буюу төсөөтэй барааны гаалийн үнийн талаархи импортлогчид тухай бүр байхааргүй мэдээлэл гаалийн байгууллагад байж болно. Хоёр тал гаалийн үнийн зохих үндэслэлийг тодорхойлох

зорилгоор хоорондоо худалдааны нууцыг хадгалах шаардлагад нийцүүлэн зөвлөлдөх үйл ажиллагаа явуулах нь мэдээлэл солилцох боломжийг олгоно.

3. Импортын барааны хэлцлийн үнэ, эсхүл ижил болон төсөөтэй импортын барааны хэлцлийн үнийг үндэслэн гаалийн үнийг тогтоох боломжгүй бол 5, 6 дугаар зүйлд заасан хоёр үндэслэлээр гаалийн үнийг тогтооно. 5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт зааснаар гаалийн үнийг тогтоохдоо импортлогч оронд тухайн барааг харилцан хамааралгүй худалдан авагчид, импортлосон шинж байдлаар нь худалдаж борлуулсан үнэ дээр үндэслэнэ. Түүнчлэн хэрэв импортлогч хүсвэл импортолсны дараа боловсруулалт хийгдэх барааны үнийг 5 дугаар зүйлийн дагуу тогтоолгох эрхтэй. 6 дугаар зүйлд зааснаар гаалийн үнийг тогтоохдоо тооцооны үнэ дээр үндэслэнэ. Эдгээр хоёр хэрэглэж гаалийн үнийг тогтооход 5, 6 дугаар аргыг тодорхой бэрхшээлтэй байдгийг харгалзан импортлогч энэ хоёр аргын дэс дарааллыг сольж хэрэглэх эрхтэй болохыг 4 дүгээр зүйлд заасан болно.

4. Гаалийн үнийг дээр дурдсан зүйлүүдэд заасны дагуу тогтоох боломжгүй тохиолдолд 7 дугаар зүйл гаалийн үнийг хэрхэн тогтооход зохицуулна.

Гишүүд,

олон талт худалдааны хэлэлцээрүүдийг анхааралдаа авч,

1994 оны ТХЕХ -ийн зорилтуудын хэрэгжилтийг дээшлүүлэх болон хөгжиж буй орнуудын олон улсын худалдааг нэмэлт давуу зүйлсээр хангахыг эрмэлзэж;

1994 оны ТХЕХ-ийн 7 дугаар зүйлийн заалтуудын ач холбогдлыг хүлээн зөвшөөрч, тэдгээрийг биелүүлэх явдлыг улам нэгмөр болон тодорхой болгох тэдгээрийг хэрэглэх зорилгоор дүрмийг сайтар боловсруулахыг эрмэлзэж;

зохиомол болон зоргоороо гаалийн үнийг хэрэглэхээс хамгаалах үүднээс гаалийн зорилгоор барааг үнэлэх шударга, нэгдмэл, дундыг барьсан тогтолцоо бий болгох шаардлагыг хүлээн зөвшөөрч;

үнэлэгдэж байгаа барааны хэлцлийн үнийг аль болохоор гаалийн зорилгоор барааны үнийг тогтоох үндэс болгох ёстойг хүлээн зөвшөөрч;

гаалийн үнэ нь арилжааны практиктай нийцсэн хялбар, ижилхэн шалгуурт тулгуурласан байх учиртай бөгөөд бараа бүтээгдэхүүнийг нийлүүлж байгаа эх сурвалжийг үл ялгаварлан, үнэлгээний журмыг нийтээр дагаж мөрдөх ёстойг хүлээн зөвшөөрч;

үнэлгээний журмыг демпингтэй тэмцэхэд хэрэглэх ёсгүйг хүлээн зөвшөөрч;

үүгээр дараахь зүйлийг хэлэлцэн тохиров:

I ХЭСЭГ

ГААЛИЙН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ДҮРЭМ

I дүгээр зүйл

1. Импортлосон барааны гаалийн үнэ гэж тухайн барааны хэлцлийн үнэ, өөрөөр хэлбэл, барааг импортлогч оронд экспортоор худалдахад төлсөн буюу төлбөл зохих бодит үнийг 8 дугаар зүйлийн заалтын дагуу үнэлгээ хийснээр ойлгох бөгөөд тэгэхдээ дараахь нөхцөл бүрдсэн байвал зохино:

(a) барааг ашиглах, захиран зарцуулах талаар худалдан авагчийн эрхийг дор дурдсан хязгаарлалтуудыг ашиглахаас өөр ямар нэг байдлаар хязгаарлахгүй байх:

(i) импортлогч орны хууль тогтоомжоор болон төр засгийн эрх бүхий байгууллагаас тогтоосон буюу шаардсан хязгаарлалт;

(ii) барааг дамжуулан худалдах газар зүйн бүсийн хязгаарлалт; эсхүл,

(iii) барааны үнэд мэдэгдэхүйцээр нөлөөлөхөөргүй хязгаарлалт;

(b) үнэлэгдэж буй барааны борлуулалт, эсхүл үнэ нь тухайн барааны үнийг тогтоох боломжгүй болгох ямар нэгэн нөхцөл хүчин зүйлийн нөлөөнд өртөхгүй байх;

(c) хэрвээ 8 дугаар зүйлийн заалтын дагуу зохих залруулга хийх боломжгүй бол худалдан авагч барааг цааш нь ямар нэг байдлаар дамжуулан худалдах, захиран зарцуулах, ашиглахаас олох орлогын тодорхой хэсгийг худалдагчид шууд, эсхүл шууд бус байдлаар буцаан төлөхгүй байх; болон

(d) худалдан авагч, худалдагч талууд хоорондоо хамааралгүй байх, эсхүл хамааралтай байлаа ч хэлцлийн үнийг энэ зүйлийн 2 дугаар хэсэгт зааснаар гаалийн зорилгоор хүлээн зөвшөөрч болохуйц байх,

2. (a) 15 дугаар зүйлийн утгаар худалдан авагч болон худалдагч талууд хоорондоо хамрааралтай байх нь хэлцлийн үнийг 1 дэх хэсгийн зорилгоор хүлээн зөвшөөрөх эсэхийг шийдвэрлэхэд хэлцлийн үнийг үгүйсгэх шууд үндэслэл болохгүй. Энэ тохиолдолд тухайн борлуулалт хийгдсэн нөхцөл байдлыг шалган үзэж, тийм хамаарал нь үнэд нөлөөлөөгүй байвал хэлцлийн үнийг хүлээн зөвшөөрнө. Хэрэв импортлогчийн гаргаж өгсөн, эсхүл өөр эх сурвалжаас авсан мэдээллийг гаалийн байгууллага хянаж үзээд ийм хамаарал нь үнэд нөлөөлсөн гэж үзэхээр бол гаалийн байгууллага энэ талаарх үндэслэлээ импортлогчид мэдэгдэж түүнд хариу өгөх боломжийг олгоно. Хэрэв импортлогч шаардвал үндэслэлийн тухай мэдээллийг бичгээр өгнө.

(b) Хоорондоо хамааралтай этгээдүүдийн хооронд худалдаа хийгдсэн байлаа ч хэлцлийн үнэ нь дор дурдсан үнийн аль нэгтэй тухайн нэг цаг мөчид буюу бараг нэг хугацаанд ойролцоо байсан гэдгийг импортлогч нотлож байгаа тохиолдолд

хэлшлийн үнэ болон барааны үнэлгээг 1 дэх хэсгийн заалтад тохирч байгаад тооцно:

- (i) тухайн импортлогч орны хамааралгүй худалдан авагчид экспортоор худалдсан ижил, эсхүл төсөөтэй барааны хэлшлийн үнэ;
- (ii) 5 дугаар зүйл заалтаар тогтоосон ижил, эсхүл төсөөтэй барааны гаалийн үнэ;
- (iii) 6 дугаар зүйлийн заалтаар тогтоосон ижил, эсхүл төсөөтэй барааны гаалийн үнэ.

Дээр дурдсан харьцуулан шалгалтыг гүйцэтгэхдээ арилжааны болон тоо хэмжээний түвшин мөн 8 дугаар зүйлд дурдсан бүрдүүлэгч хэсгүүдийн зөрүү түүнчлэн, худалдагч, худалдан авагч өөр хоорондоо хамааралгүй нөхцөл дахь борлуулалттай холбогдон худалдааны хувьд гарах зардлыг худалдагч, худалдан авагч өөр хоорондоо хамааралтай нөхцөл дахь борлуулалттай холбогдон худалдагчийн хувьд гарах зардлын зөрүүг зохих ёсоор бодолцвол зохино.

- (с) Энэ 2(b) хэсэгт дурдсан харьцуулан шалгалтыг импортлогчийн санаачилгаар зөвхөн харьцуулалтын зорилгоор ашиглана. Орлуулах ямар нэг өөр үнийг энэ 2(b) хэсэгт зааснаар тогтоож болохгүй.

2 дугаар зүйл

I. (а) Хэрэв импортлосон барааны гаалийн үнийг 1 дүгээр зүйлд зааснаар тогтоох боломжгүй бол гаалийн үнэ нь үнийг нь тогтоож буй бараатай ижил барааг мөн тэр импортлогч оронд экспортоор тухайн цаг үед буюу ойролцоо хугацаанд худалдсан хэлшлийн үнэ байна.

(b) Энэ зүйлийн дагуу гаалийн үнийг тогтоохдоо үнийг нь тогтоож буй бараатай худалдааны ижил түвшинд, тооны хувьд ойролцоо хэмжээнд борлуулсан үнийг нь тодорхойлж буй бараатай ижил барааны хэлшлийн үнийг үндэслэнэ. Ийм борлуулалт байхгүй бол худалдааны өөр түвшин, эсхүл өөр тоо хэмжээгээр борлуулсан барааны хэлшлийн үнийг авч түүнд тухайн түвшин, тоо хэмжээний ялгааг харгалзан зохих залруулга хийсний үндсэн дээр гаалийн үнийг тогтоох үндэслэл болгоно. Ингэж үнийн залруулга хийхдээ гаалийн үнэ нэмэгдэх, буурахыг үл харгалзан гагцхүү түүний зөв, бодитой гэдгийн нотолгоог тодорхой гаргаж баталгаажуулсан байвал зохино.

Хэрэв 8 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт дурдсан зардал, төлбөрийг хэлшлийн үнэд багтаасан бол импортлосон барааны болон асуудал нь хөндөгдөж буй ижил барааны хооронд тээвэрлэлтийн зай болон арга хэлбэрээс үүдэн зардал төлбөрт тийнхүү гарч байгаа мэдэгдэхүйц ялгааг тооцоонд тусгахын тулд холбогдох залруулга хийнэ.

3. Хэрэв энэ зүйлийг хэрэглэх явцад ижил барааны нэгээс илүү хэлцлийн үнэ олж тогтоосон бол импортолж буй барааны гаалийн үнийг тогтоох зорилгоор тэдгээрээс хамгийн бага үнийг ашиглана.

3 дугаар зүйл

1. (а) Хэрэв импортлосон барааны гаалийн үнийг 1, 2 дугаар зүйлд зааснаар тогтоох боломжгүй бол үнэлгээ хийж буй бараатай төсөөтэй барааг мөн тэр импортлогч оронд тухайн цаг үед ойролцоо хугацаанд худалдсан хэлцлийн үнэ нь гаалийн үнэ байна.

(b) Энэ зүйлийн дагуу гаалийн үнийг тогтоохдоо үнэлгээ хийгдэж буй бараатай худалдааны ижил түвшинд, тооны хувьд ойролцоо хэмжээнд худалдсан, үнэлгээ хийгдэж буй бараатай ижил төрлийн барааны хэлцлийн үнийг үндэслэнэ. Ийм борлуулалт байхгүй бол худалдааны өөр түвшинд болон/эсхүл өөр тоо хэмжээгээр худалдсан төсөөтэй барааны хэлцлийн үнийг авч түүнд тухайн түвшин, тоо хэмжээний ялгааг харгалзан зохих залруулга хийсний үндсэн дээр л гаалийн үнийг тогтоох үндэслэл болгоно. Ингэж үнийн залруулга хийхдээ гаалийн үнэ нэмэгдэх, буурахыг үл харгалзан гагцхүү түүний зөв, бодитой гэдгийн нотолгоог тодорхой гаргаж баталгаажуулсан байвал зохино.

2. Төсөөтэй барааны хэлцлийн үнэд 8 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан зохих зардал, төлбөрийг тусгасан байвал тэдгээрийн залруулгыг тээвэрлэлтийн зай болон арга хэлбэрийн ялгаанаас үүдэн гарах үнэлж буй импортын бараа буюу төсөөтэй барааны тийм зардал, төлбөрийн үлэмж харгалзан хийнэ.

3. Хэрэв энэ зүйлийг хэрэглэх явцад төсөөтэй барааны нэгээс илүү хэлцлийн үнэ олж тогтоосон бол импортын барааны гаалийн үнийг тогтоох зорилгоор тэдгээрээс хамгийн багыг нь сонгож авна.

4 дүгээр зүйл

Хэрэв импортлож буй барааны гаалийн үнийг 1, 2 болон 3 дугаар зүйлийн заалтын дагуу тогтоох боломжгүй бол гаалийн үнийг 5 дугаар зүйлийн заалтын дагуу тогтоох бөгөөд энэ зүйлд ч зааснаар тогтоох боломжгүй бол 6 дугаар зүйлд заасныг мөрдөнө. Гэхдээ импортлогчийн хүсэлтээр 5 болон 6 дугаар зүйлийг хэрэглэх дэс дарааллыг сольж хэрэглэж болно.

5 дугаар зүйл

1. (а) Хэрэв импортын бараа, эсхүл, түүнтэй ижил, эсхүл, төсөөтэй импортлогч оронд импортлогдсон байдлаар нь дотоодын зах зээлд худалдсан байвал импортлосон, эсхүл, ижил, эсхүл төсөөтэй импортын барааг аль болох цогц тоо хэмжээгээр тухайн барааг худалдагч этгээдээс хамааралгүй этгээдэд үнэлж байгаа бараатай тухайн цаг үед буюу ойролцоо хугацаанд худалдсан нэгжийн үнийг үндэслэн энэ зүйлийн заалтын дагуу импортын барааны гаалийн үнийг тогтоох бөгөөд дотоодод худалдсан барааны нэгжийн үнээс дараах зардлыг хасаж тооцно:

(i) тухайн оронд ижилхан төрөл, зэрэглэлийн импортын барааг борлуулахтай холбогдон ашиг олох болон нийт зардлыг нөхөх зорилгоор ерөнхий байдлаар төлдөг буюу төлж байхаар зөвшөөрсөн комиссын шимтгэл, эсхүл нэмэгдэл;

(ii) импортлогч оронд гарсан тээврийн ердийн зардал, даатгал, тэдгээртэй холбоотой зардал;

(iii) шаардлагатай бол 8 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан зардал, төлбөр; болон

(iv) барааг импортлох, худалдахтай холбогдуулан импортлогч оронд төлбөл зохих гаалийн болон үндэсний бусад албан татвар

(b) Хэрэв импортлож байгаа бараа, түүнтэй ижил, эсхүл төсөөтэй бараа оруулж ирэх тухайн цаг үед буюу ойролцоо хугацаанд худалдаагүй бол энэ зүйлийн 1(a) хэсгийн заалтад өөрөөр захигаагүй бол гаалийн үнийг импортлож байгаа бараа, эсхүл, ижил, эсхүл, төсөөтэй барааны импортлогч орны дотоодын зах зээлд худалдсан нэгж үнэ (гэхдээ оруулж ирснээс хойш 90 хоногоос хэтрэхгүй хугацаа өнгөрсөн байх)-ийг үндэслэн гаалийн үнийг тогтоож болно.

2. Хэрэв импортлож байгаа болон түүнтэй ижил эсхүл, төсөөтэй бараа нь импортлогдсон байдлаараа худалдагдаагүй бол импортлогчийн хүсэлтээр оруулж ирснээс хойш боловсруулалт хийсний дараа аль болох цогц тоо хэмжээгээр худалдагдсан нэгж үнийг үндэслэж гаалийн үнийг тогтоож болно. Чингэхдээ импортлогч орон доторхи худалдагч, худалдан авагч этгээдүүд хоорондоо хамааралгүй байх нөхцөлийг харгалзан үзэх бөгөөд боловсруулалт хийхэд гарсан нэмэгдэл зардлыг бодолцон зохих залруулга хийхээс гадна энэ зүйлийн 1(a) хэсэгт заасан зардлыг хасаж тооцно.

6 дугаар зүйл

1. Энэ зүйлийн заалтын дагуу импортын барааны гаалийн үнийг тогтоохдоо тооцооны үнийг үндэслэнэ. Тооцооны үнэ нь:

(a) импортлож буй барааг үйлдвэрлэх үед хэрэглэсэн материал болон үйлдвэрлэлийн буюу бусад боловсруулалтын ажиллагааны үнэ, эсхүл өртөг;

(b) үнийг нь тогтоож буй бараатай ижилхан төрөл, зэрэглэлийн барааны борлуулалтад ихэвчлэн тусгагдах импортлогч оронд зориулж нийлүүлэх экспортлогч орны үйлдвэрлэгчийн ашиг болон нийтлэг зардлын хэмжээ;

(c) 8 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн дагуу гишүүний сонгож авсан үнэлгээний аргад шаардагдах бусад бүх зардлын үнэ болон өртөгийн нийлбэрээс бүрдэнэ.

2. Тооцооны үнийг тодорхойлох зорилгоор аль ч гишүүн өөрийн нутаг дэвсгэртээ байнга оршин суудаггүй этгээдээс аливаа данс бүртгэл буюу тайлан тооцооны баримтыг үзүүлэх буюу судлах үүднээс тэдгээрийг олж өгөхийг шаардах болон тулгаж болохгүй. Харин энэ зүйлийн дагуу гаалийн үнэ тогтоох зорилгоор бараа үйлдвэрлэгчийн гаргаж

өгсөн мэдээллийг импортлогч орны эрх бүхий байгууллага тухайн оронд шалгаж болно. Ийм шалгалтыг үйлдвэрлэгчийн зөвшөөрсөнөөр импортлогч орны холбогдох засгийн газарт урьдчилан мэдэгдэж, тэрээр түүнийг татгалзаагүй байх нөхцөөр гүйцэтгэнэ.

7 дугаар зүйл

1. Хэрэв импортлож буй барааны гаалийн үнийг 1-6 дугаар зүйлд зааснаар тогтоох боломжгүй бол 1994 оны ТХЕХ-ийн 7 дугаар зүйл болон энэхүү хэлэлцээрийн зарчим болон ерөнхий заалтуудад нийцсэн боломжийн арга хэрэгслийг ашиглах замаар импортлогч оронд байгаа мэдээлэл дээр үндэслэж тогтооно.
2. Энэ зүйлийн заалтын хүрээнд гаалийн үнийг тогтоохдоо дор дурдсан үнийг үндэслэж үл болно:
 - (a) импортлогч орон үйлдвэрлэсэн барааг тухайн оронд худалдан борлуулдаг үнэ;
 - (b) хоёр хувилбарт үнээс илүү өндрийг нь гаалийн зорилгоор сонгож авах систем;
 - (c) экспортлогч орны дотоод зах зээл дэх барааны үнэ;
 - (d) ижил, эсхүл, төсөөтэй барааны хувьд 6 дугаар зүйлд заасны дагуу бодож гаргасан тооцооны үнээс бусад үйлдвэрлэлийн зардал;
 - (e) импортлогч орноос бусад оронд тухайн барааг экспортлоход хэрэглэдэг үнэ;
 - (f) гаалийн доод өртөг, буюу;
 - (g) дурын буюу, эсхүл зохиомол үнэ.
3. Хэрэв импортлогч хүсэлт тавибал энэ зүйлд заасны дагуу тогтоосон гаалийн үнэ болон тэрхүү үнийг тогтооход хэрэглэсэн аргыг импортлогчид бичгээр мэдэгдэнэ.

8 дугаар зүйл

1. I дүгээр зүйлийн заалтуудын дагуу гаалийн үнийг тогтоохдоо дараахь зүйлийг импортлож буй бараанд жинхэнэ төлсөн буюу төлбөл зохих үнээ нэмэн тооцно:
 - (a) барааны жинхэнэ төлсөн буюу төлбөл зохих үнэд ороогүй бөгөөд худалдан авагчаас гарсан дараахь зардлыг бодит хэмжээгээр нь:
 - (i) худалдан авалтынхаас бусад комиссын шимтгэл болон зуучлагчийн хөлс;
 - (ii) гаалийн зорилгоор тухайн бараатай хамтад нь авч үзэх чингэлгийн үнэ;
 - (iii) ажлын хөлс буюу материалын үнийг багтаасан баглаа боодлын өртөг.
 - (b) импортын барааг экспортод зориулж үйлдвэрлэн борлуулахад зориулж худалдан авагчаас үнэгүй буюу багасгасан үнээр шууд, эсхүл, шууд бус байдлаар

нийлүүлсэн буюу үзүүлсэн дараах, бараа, ажил үйлчилгээнд тодорхой хувиар ногдох ёстой жинхэнэ төлсөн буюу төлбөл зохих үнэд ороогүй өртгийн хэсэг,

(i) импортлож буй бараанд ашиглагдсан материал, бүрдэл хэсэг, эд анги, түүнтэй тэдгээртэй ижилтгах зүйлс;

(ii) импортлож буй барааны үйлдвэрлэлд ашигласан багаж хэрэгсэл, будаг, хэв, тэдгээртэй ижилтгах зүйлс;

(iii) импортлож буй барааг үйлдвэрлэхэд зарцуулсан материал;

(iv) импортлож буй барааг үйлдвэрлэхэд шаардлагатай бөгөөд импортлогч орны гадна хийж гүйцэтгэсэн инженерийн, боловсруулалтын, урлал чимэглэлийн болон загвар зохион бүтээлтийн зураг ажилбар, ажлын буюу бүдүүвч зураг, төсөл.

(с) үнэлж буй бараатай хамааралтай бөгөөд үнэлж байгаа барааны борлуулалтын нөхцөлийн хүрээнд худалдан авагчаас шууд буюу шууд бус хэлбэрээр төлөгдвөл зохих роялти болон тусгай зөвшөөрөлийн хураамж, тэгэхдээ тэдгээр роялти, тусгай зөвшөөрөлийн хураамжийн жинхэнэ төлсөн буюу төлбөл зохих үнэд ороогүй хэсгийн хэмжээгээр;

(d) импортлож буй барааг цаашид аливаа нэгэн байдлаар дамжуулан худалдах, захиран зарцуулах, хэрэглэх явцаас олох орлогын худалдагчид шууд буюу шууд бус байдлаар шилжих бүхий л хэсгийн үнэ.

2. Өөрийн хууль тогтоомжийг боловсруулахдаа гишүүн бүр гаалийн үнэд дараахь зүйлийг бүрэн, эсхүл хэсэгчилэн оруулах, эсхүл оруулахгүй байхыг шийдвэрлэнэ:

(a) импортлож буй барааг оруулах импортын боомт буюу газар хүртэл тээврийн зардал;

(b) импортлож буй барааг оруулах боомт буюу газар хүртэл тээвэрлэхтэй холбоотой гарсан ачих, буулгах, хадгалж хамгаалах буюу боловсруулах зардал;

(с) даатгалын зардал.

3. Энэ зүйлд заасан жинхэнэ төлсөн буюу төлбөл зохих үнэд нэмэлт оруулахдаа гагцхүү бодит тоогоор илэрхийлэгдсэн мэдээлэл дээр тулгуурлана.

4. Гаалийн үнийг тогтоохдоо жинхэнэ төлсөн буюу төлбөл зохих үнэ дээр энэ зүйлд зааснаас өөр нэмэлтийг хийх ёсгүй.

9 дүгээр зүйл

1. Гаалийн үнийг тогтооход валютын хөрвөлт зайлшгүй шаардлагатай бол сонирхогч импортлогч орны эрх бүхий байгууллагаас зохих ёсоор нийтэлсэн ханшийг ашиглах бөгөөд тэрээр тэдгээр хэвлэлийн хамаарах харилцааны хувьд холбогдох валютын

арилжааны нөхцөлийн дагуу импортлогч орны валютаар илэрхийлэгдэх бодит өртгийг аль болохоор үр дүнтэй илэрхийлж байх ёстой.

2. Гишүүн бүрийн шийдвэрлэсний дагуу хөрвүүлэх ханшид экспортлох, эсхүл, импортлох өдөр мөрдөгдөж буй ханшийг хэрэглэнэ.

10 дугаар зүйл

Өөрийн шинж байдлаараа нууц, эсхүл гаалийн үнэлгээний зорилгоор нууцлалын үндсэн дээр гаргаж өгсөн бүхий л мэдээллийн онцгой нууцлалыг эрх бүхий холбогдох байгууллагууд хангана. Ийм мэдээлэл гаргаж өгсөн этгээд болон засгийн гарын тусгай зөвшөөрөлгүйгээр тухайн мэдээллийг шүүх үйл ажиллагааны явцын шаардлагын дагуу задлахаас бусад тохиолдолд задалж болохгүй.

11 дүгээр зүйл

1. Гаалийн үнэ тогтоохтой холбоотой асуудлаар импортлогч буюу гаалийн татвар төлөгч бусад аль нэг этгээдийн торгуульгүйгээр гомдол мэдүүлэх эрхийг гишүүн бүр өөрийн хууль тогтоомжоор баталгаажуулж өгөх ёстой.

2. Гаалийн байгууллага буюу эсхүл, бие даасан хөндлөнгийн байгууллагыг торгуульгүйгээр эхлэн гомдол гаргах эрхээр хангахаас гадна шүүхийн байгууллагад торгууль шийтгэлгүйгээр гомдол гаргах эрхийг гишүүн бүр хууль тогтоомжоороо хангах ёстой.

3. Гомдолтой холбогдон гарсан шийдвэр болон түүний үндэслэлийг гомдол гаргагчид бичгээр мэдэгдэнэ. Цаашид давж заалдах эрхийн талаар гомдол гаргагчид мөн мэдэгдэнэ.

12 дугаар зүйл

Энэхүү хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон нийтлэг хууль, журам, шүүхийн шийдвэр, захиргааны журмыг 1994 оны ТХЕХ-ийн 10 дугаар зүйлд заасны дагуу холбогдох импортлогч орон хэвлэн нийтлэнэ.

13 дугаар зүйл

Хэрэв дурдсан импортын барааны гаалийн үнийг тодорхойлохын хувьд гаалийн үнийг эцэслэн тогтоох асуудлын хугацааг сунгах шаардлага гарвал импортлогч гаалиас бараагаа ямарч тохиолдолд авах боломжоор хангагдах ёстой. Гэхдээ тийнхүү шаардлагатай үед импортлогч бараанд ногдвол зохих гаалийн татварыг төлнө гэдгийг нотлохуйц барьцаа, эсхүл урьдчилгаа, эсхүл аль нэг бололцоотой өөр арга хэрэгсэллээр хангах ёстой. Эдгээр нөхцөл байдалтай холбогдсон заалтуудыг гишүүн бүр хууль тогтоомждоо тусгавал зохино.

14 дүгээр зүйл

Хэлэлцээрийн 1 дүгээр хавсралтад заасан тайлбарууд нь энэхүү хэлэлцээрийн салшгүй хэсэг болох бөгөөд энэхүү хэлэлцээрүүдийн зүйлүүдийг холбогдох тайлбаруудтай

уялдуулан тайлбарлаж хэрэглэнэ. 2 болон 3 дугаар хавсралт нь мөн энэхүү хэлэлцээрийн салшгүй хэсэг болно.

15 дугаар зүйл

1. Энэхүү хэлэлцээрт:

- (a) “импортын барааны гаалийн үнэ” гэдгийг импортын барааны үнийн дүнгээс хувиар тооцож (ad valorem) гаалийн татвар ногдуулах зорилгоор тогтоосон үнэ;
- (b) “импортлогч орон” гэдгийг бараа импортлож буй улс буюу гаалийн нутаг дэвсгэр;
- (c) “үйлдвэрлэсэн” гэдгийг тарьж ургуулсан, үйлдвэрлэсэн хийсэн, олзворлосонг хамруулан ойлгоно.

2. Энэхүү хэлэлцээрт:

- (a) “ижил бараа” гэдэгт бүхий л үзүүлэлт, үүний дотор физик шинж, чанар, нэр хүндийн хувьд ижил барааг ойлгоно. Энэ тодорхойлолтын нөхцөлийг хангаж байвал гадаад үзэмжийн бага зэрэг ялгаа нь ижил бараа гэж үзэхэд саад болохгүй;
- (b) “төсөөтэй бараа” гэдэгт үнийг нь тогтоож буй бараатай бүхий л талаараа ижилхэн биш боловч үзүүлэлтийн хувьд ижил бөгөөд ижил үүрэг гүйцэтгэж байгаа болон арилжааны хувьд харилцан орлох нөхцөлийг бүрдүүлсэн ижилхан бүрдүүлэгч материалтай барааг ойлгоно. Барааны төсөөтэй эсэхийн шалгуурыг тодорхойлох хүчин зүйлд барааны чанар, нэр хүнд, барааны тэмдгийг тооцон хамааруулах ёстой;
- (c) “ижил бараа”, “төсөөтэй бараа” гэдэг ойлголтод энэ хэлэлцээрийн 8 дугаар зүйлийн 1 (b) (iv) -д заасан залруулгыг уг заалтад дурдагдсан холбогдох элементүүд импортлогч оронд гүйцэтгэгдсэн тул хийгээгүй инженерийн, боловсруулалтын, урлал чимэглэлийн загвар, зураг төслийн ажлыг агуулсан буюу тусгасан барааг холбогдох тохиолдолуудад хамруулахгүй;
- (d) хэрэв үнийг нь тогтоож буй барааг нэг улсад үйлдвэрлээгүй бол тухайн барааг “ижил бараа” буюу “төсөөтэй бараа”-нд тооцохгүй;
- (e) хэрэв үнийг нь тогтоож буй бараатай тухайн үйлдвэрлэгчийн үйлдвэрлэсэн ижил бараа ч, төсөөтэй бараа ч байхгүй байх тохиолдолд л өөр үйлдвэрлэгчийн барааг анхааран үзэж болно.

3. Энэхүү хэлэлцээрт: “адилхан төрөл, зэрэглэлийн бараа” гэдэгт аль нэг аж үйлдвэр, аж үйлдвэрийн салбарт үйлдвэрлэсэн барааны бүлэг жагсаалтад багтах барааг хэлэх бөгөөд ижил буюу төсөөтэй барааг багтаана.

4. Энэхүү хэлэлцээрийн зорилгоор зөвхөн дор дурдсан этгээдүүдийг харилцан хамааралтай гэж үзнэ. Үүнд хэрэв:

- (a) тэд бие биенийхээ бизнест захирал буюу ажилтнаар ажилладаг бол;
- (b) тэд хууль ёсоор зөвшөөрөгдсөн бизнесийн түншүүд бол;
- (c) тэд ажил олгогч болон ажиллагч бол;
- (d) хоёулангийнхан санал өгөх эрх буюу хувьцааны 5 буюу түүнээс дээш хувийг аль нэг этгээд шууд буюу шууд бусаар өмчилж, хянаж, эсхүл эзэмшдэг бол;
- (e) тэдний нэг нь нөгөөгөө шууд буюу шууд бусаар хянадаг бол;
- (f) тэд хоёулаа аливаа гуравдагч этгээдийн шууд буюу шууд бус хяналтад байдаг бол;
- (g) тэд хамтдаа аливаа гуравдагч этгээдэд шууд буюу шууд бус байдлаар хяналт тавьдаг буюу;
- (h) тэд нэг гэр бүлийн хүмүүс байх.

5. Хэрэв аль нэг нь нөгөөгийнхөө онцгой эрхт төлөөлөгч, онцгой эрхт борлуулагч, эсхүл онцгой эрхт зуучлагч байдлаар үйл ажиллагааны хамааралтай (өөр хоорондоо холбоотой) байвал энэ хэлэлцээрийн зорилгоор харилцан хамааралтай этгээдэд тооцогдоно. Гэхдээ ийнхүү харилцан хамааралтайд тооцохын тулд тэдгээр нь энэ зүйлийн 4 дэх хэсгийн шалгуурын хүрээнд багтдаг байвал зохино.

16 дугаар зүйл

Импортлогч бичгээр хүсэлт тавьж импортын барааны гаалийн үнийг хэрхэн тогтоосон талаар импортлогч орны гаалийн байгууллагаас бичгээр тайлбар гаргуулж авах эрхтэй.

17 дугаар зүйл

Гаалийн үнэлгээний зорилгоор бүрдүүлсэн мэдүүлэг, бичиг баримт болон өргөдлийн үнэн зөв, голч бодит байдлыг нягтлан шалгах гаалийн байгууллагын эрх хэмжээг хязгаарлах буюу эргэлзээ буй болгох зүйл энэхүү хэлэлцээрт байхгүй.

II ХЭСЭГ

УДИРДЛАГА, ЗӨВЛӨЛДӨӨН, МАРГААН ШИЙДВЭРЛЭЛТ

18 дугаар зүйл

Байгууллагын бүтэц

1. Гишүүн бүрийн төлөөлөгчөөс бүрдсэн Гаалийн үнэлгээний хороо (цаашид “хороо” гэнэ) -г үүгээр байгуулж байна. Хороо даргаа сонгох бөгөөд гол төлөв жилд нэг удаа

хуралдана. Түүнчлэн хорооны хуралдааныг энэхүү хэлэлцээрийн холбогдох заалтуудыг үндэслэн хуралдуулах бөгөөд чингэхдээ дараахь зорилгыг мөрдлөгө болгоно. Үүнд: гаалийн үнийн системийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон асуудлаар гишүүдийг хамарсан зөвлөлдөөн явуулах аятай боломж олгох, хэлэлцээрийн хэрэгжүүлэхэд тус дэмжлэг үзүүлэх, гишүүдээс түүнд хүлээлгэж болох бусад тийм үүргийг биелүүлэх талаар шийдвэр гаргах зэрэг асуудлыг авч хэлэлцэнэ. Дэлхийн худалдааны байгууллагын нарийн бичгийн дарга нарын газар Хорооны нарийн бичгийн дарга нарын газрын үүргийг гүйцэтгэнэ.

2. Энэхүү хэлэлцээрийн 2 дугаар хавсралтад тодорхойлсон үүргийг гүйцэтгэж, түүгээр тогтоосон дүрэм, журмыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааг явуулах үүрэг бүхий Гаалийн хамтын ажиллагааны зөвлөл (цаашид “ГХАЗ” гэнэ) -ийн ивээл дор ажиллах, Гаалийн үнэлгээний техникийн хороо (цаашид “Техникийн хороо” гэнэ) -г байгуулна.

19 дүгээр зүйл

Зөвлөлдөх буюу маргаан шийдвэрлэх

1. Хэрэв энэхүү хэлэлцээрт өөрөөр заагаагүй бол Маргаан шийдвэрлэх тухай харилцан ойлголцох баримт бичгийг энэхүү хэлэлцээрийн хүрээнд зөвлөлдөөн хийх болон маргаан шийдвэрлэхэд баримтлана.

2. Хэрэв аль нэг гишүүн буюу бусад гишүүнийн үйл ажиллагааны улмаас энэхүү хэлэлцээрийн дагуу шууд буюу шууд бусаар эдлэх ёстой давуу тал үгүйсгэгдэж буюу буурч, эсхүл энэхүү хэлэлцээрийн аль нэг зорилгыг хангахад саад учирч байна гэж үзвэл ийнхүү үзэж буй гишүүн нь энэ асуудлаар харилцан хүлээн авахуйц шийдэлд хүрэх үүднээс холбогдох гишүүн буюу гишүүдтэй зөвлөлдөөн хийх хүсэлтийг тавьж болно. Зөвлөлдөөн хийх талаар бусад гишүүнээс тавьсан аливаа хүсэлтийг гишүүн бүр нааштайгаар авч үзэх ёстой.

3. Техникийн хороо нь тавигдсан хүсэлтийн дагуу зөвлөлдөөн хийж буй гишүүдэд зөвлөлдөө өгөх, туслалцаа үзүүлэх явдлыг хангана.

4. Маргаанд оролцогч талын хүсэлтээр, эсхүл өөрийн санаачилгаар энэхүү хэлэлцээрийн заалтуудын талаархи маргааныг шалган шийдвэрлэх зорилгоор байгуулагдах хөндлөнгийн хэсэг нь нарийн судалгаа шаардсан асуудлаар Техникийн хорооноос судалгаа хийхийг хүсч болно. Хөндлөнгийн хэсэг нь тодорхой маргаан бүрээр Техникийн хорооны эрх хэмжээний хүрээг тодорхойлох бөгөөд тухайн асуудлаар Техникийн хорооны зүгээс бэлтгэж танилцуулах илтгэлийг хүлээн авах хугацааг тогтооно. Хөндлөнгийн хэсэг уг асуудлаар Техникийн хорооноос гаргасан илтгэлийг харгалзан үзнэ. Техникийн хороо энэ хэсгийн дагуу гаргасан маргаантай асуудлаар нийтийн тохиролцоонд хүрч чадаагүй тохиолдолд хөндлөнгийн хэсэг маргаанд оролцогч талуудад тухайн асуудлаар өөрсдийнхөө үзэл бодлыг хөндлөнгийн хэсэгт танилцуулах боломжийг олговол зохино.

5. Хөндлөнгийн хэсэгт гаргаж өгсөн нууц мэдээллийг, тийм мэдээллийг ирүүлсэн этгээд, байгууллага, эрх бүхий байгууллагын албан ёсны зөвшөөрөлгүйгээр задруулж үл болно. Хэрэв ийм мэдээллийг хөндлөнгийн хэсгээс хүссэн бөгөөд тийм мэдээллийг задлах эрх хөндлөнгийн хэсэгт олгогдоогүй тохиолдолд уг мэдээллийг олгосон этгээд,

байгууллага буюу эрх бүхий байгууллагын зөвшөөрснөөр тийм мэдээллийн талаархи нууц бус хураангуйг олгож болно.

III ХЭСЭГ

ТУСГАЙ БОЛОН ЯЛГАВАРТАЙ НӨХЦӨЛ

20 дугаар зүйл

1. ТХЕХ-ийн 7 дугаар зүйлийг хэрэгжүүлэх тухай хэлэлцээрт 1979 оны 4 дүгээр сарын 12-ны өдрийн байдлаар оролцогч биш байсан хөгжиж буй гишүүн орнууд энэ хэлэлцээрийн заалтуудыг ДХБ байгуулах тухай хэлэлцээр тухайн гишүүдийн хувьд хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн 5 жилээс илүүгүй хугацаагаар хойшлуулан хэрэглэж болно. Энэхүү хэлэлцээрийг хэрэглэх хугацааг хойшлуулахаар шийдвэрлэсэн хөгжиж буй гишүүн орнууд энэ тухайгаа ДХБ -ын Ерөнхий нарийн бичгийн даргад мэдэгдэнэ.

2. Энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасны зэрэгцээ ТХЕХ-ийн 7 дугаар зүйлийг хэрэгжүүлэх тухай хэлэлцээрт 1979 оны 4 дүгээр сарын 12-ны өдрийн байдлаар оролцогч биш байсан хөгжиж буй гишүүн орнууд энэ хэлэлцээрийн 1 дүгээр зүйлийн 2 (b) (iii) заалт, 6 дугаар зүйлийг энэхүү хэлэлцээрийн бусад бүх заалтыг хэрэгжүүлж эхэлсэн өдрөөс хойш 3 жилээс илүүгүй хүртэл хугацаагаар хойшлуулан хэрэглэж болно. Энэ хэсэгт тусгайлан дурдсан заалтуудыг хэрэглэх хугацааг хойшлуулахаар шийдвэрлэсэн хөгжиж буй гишүүн орнууд энэ тухайгаа ДХБ-ын Ерөнхий нарийн бичгийн даргад мэдэгдэнэ.

3. Хөгжингүй гишүүн орнууд нь хүсэлт гаргасан хөгжиж буй гишүүн орнуудад харилцан тохиролцсон нөхцөлөөр техникийн туслалцаа үзүүлнэ. Энэ үндсэн дээр хөгжингүй гишүүн орнууд тодорхой чиглэлээр, тухайлбал, боловсон хүчнийг давтан сургах туслалцааг хэрэгжүүлэх арга хэмжээг бэлтгэх, гаалийн үнэлгээний аргачлалын холбогдолтой мэдээллээр хангах, энэхүү хэлэлцээрийн заалтуудыг хэрэглэх талаар зөвлөгөө өгөх зэрэг асуудлаар техникийн туслалцаа үзүүлэх хөтөлбөр боловсруулах ажлыг хамарч болно.

IV ХЭСЭГ

ТӨГСГӨЛИЙН ЗААЛТ

21 дүгээр зүйл

Тайлбар

Бусад гишүүнийн зөвшөөрөлгүйгээр энэ хэлэлцээрийн аль нэг заалтад тайлбар хийхгүй.

*22 дугаар зүйл***Үндэсний хууль тогтоомж**

1. Гишүүн бүр энэхүү хэлэлцээрийн заалтуудыг хэрэглэж эхлэх өдрөөс өмнө өөрийн хууль, журам болон захиргааны журмыг энэхүү хэлэлцээрийн заалтуудад нийцүүлэх явдлыг хангана.
2. Гишүүн бүр энэхүү хэлэлцээртэй холбоотой өөрийн хууль, журам тэдгээр хууль журмыг зохион байгуулан хэрэгжүүлэхэд оруулсан аливаа өөрчлөлтийн талаар Хороонд тухай бүр мэдэгдэж байна.

*23 дугаар зүйл***Хянан үзэх**

Хороо энэхүү хэлэлцээрийн хэрэгжилт болон үйлчлэлийг түүний зорилгыг харгалзан жил бүр хянаж үзнэ. Хороо хэлэлцээрийг тийнхүү хянан үзэх хугацаанд болсон үйл явцын тухай Барааны худалдааны зөвлөлд жил бүр мэдэгдэнэ.

*24 дүгээр зүйл***Нарийн бичгийн дарга нарын газар**

Зөвхөн Техникийн хороо тусгайлан хариуцахаар заагдсан үүргийг ГХАЗ-ийн нарийн бичгийн дарга нарын газар гүйцэтгэхээс бусад тохиолдолд ДХБ-ын Нарийн бичгийн дарга нарын газар энэхүү хэлэлцээрт үйлчлэх ажлыг хариуцана.

ХАВСРАЛТ 1**ТАЙЛБАР БИЧИГ***Ерөнхий тайлбар***Үнэлгээний аргуудыг дэс дараалан хэрэглэх**

1. 1-ээс 7 дугаар зүйлд импортын барааны гаалийн үнийг энэ хэлэлцээрийн заалтын дагуу хэрхэн тогтоохыг тодорхойлсон. Үнэлгээний аргуудыг дэс дараалан хэрэглэхээр тогтоосон. Гаалийн үнэлгээний үндсэн арга нь 1 дүгээр зүйлээр тодорхойлогдох бөгөөд түүнд туссан нөхцөлүүд хангагдсан бүх тохиолдолд импортлосон барааны үнэлгээг энэ зүйлийн дагуу тогтооно.
2. 1 дүгээр зүйл заалтын дагуу гаалийн үнийг тогтоох боломжгүй үед дараагийн зүйлүүдийг дэс дараалан хэрэглэн гаалийн үнэ тогтоож болох эхний зүйл хүртэл үргэлжилнэ. 4 дүгээр зүйлд заасны дагуу үнийг тодорхой зүйлийн дагуу тогтоох боломжгүйгээс бусад тохиолдолд дараа дараагийн зүйлийн заалтыг дэс дарааллаар нь хэрэглэнэ.

3. Хэрэв импортлогч 5 болон 6 дугаар зүйлийн дэс дарааллыг солих хүсэлтийг тавиагүй тохиолдолд хэвийн дэс дарааллыг баримтлана. Хэрэв импортлогч тийм хүсэлт тавьж байгаа хэдий ч 6 дугаар зүйлийн дагуу гаалийн үнэ тогтоох боломжгүй нь нотлогдож байвал, хэрэв бололцоотой бол, 5 дугаар зүйлийн дагуу гаалийн үнийг тогтооно.

4. Хэрэв гаалийн үнийг 1-ээс 6 дугаар зүйлийн заалтын дагуу тогтоох боломжгүй тохиолдолд түүнийг 7 дугаар зүйлийн заалтын дагуу тогтооно.

Нягтлан бодох бүртгэлийн нийтлэг зарчмыг хэрэглэх

1. “Нягтлан бодох бүртгэлийн нийтлэг зарчим” гэдэг нь эдийн засгийн ямар эх сурвалж, төлбөрийн үүргийг актив, пассивын агуулгаар бүртгэх, актив, пассивт гарч буй ямар өөрчлөлтийг бүртгэх, ямар мэдээллийг нээлттэй байлгах, тийнхүү нээлттэй байхыг хэрхэн хангах, санхүүгийн ямар мэдээг бэлтгэж байх талаар аливаа улсад тухайн цаг үед зөвшилцөн тогтсон буюу эрх бүхий байгууллагаас дэмжин гаргасан ойлголтыг хэлнэ. Эдгээр стандартуудад ерөнхий хэрэглээний удирдамжийн зарчим төдийгүй нарийвчилсан практик болон дэг журмын дэлгэрэнгүй аргачлал буюу заавар багтана.

2. Тухайн улс орон дахь нягтлан бодох бүртгэлийн нийтлэг зарчмаар холбогдох зүйлийн дагуу бэлтгэгдсэн мэдээллийг энэхүү хэлэлцээрийн зорилгоор гишүүн бүрийн гаалийн байгууллагууд ашиглана. Жишээлбэл, 5 дугаар зүйлийн заалтын дагуу ердийн ашиг буюу нийт зардлуудыг тодорхойлоход импортлогч орны нягтлан бодох бүртгэлийн нийтлэг зарчмын дагуу бэлтгэсэн мэдээллийг ашиглана. Нөгөө талаас, 6 дугаар зүйлийн дагуу ердийн ашиг болон нийт зардлуудыг тодорхойлоход үйлдвэрлэгч орны нягтлан бодох бүртгэлийн нийтлэг зарчмын дагуу бэлтгэгдсэн мэдээллийг ашиглана. Өөр нэг жишээ дурдахад, 8 дугаар зүйлийн 1 (b) (ii) дугаар хэсэгт дурдсан элементүүдийг импортлогч оронд тогтоохын тулд тухайн орны нягтлан бодох бүртгэлийн нийтлэг зарчмын дагуу тодорхойлсон мэдээллийг ашиглана.

1 дүгээр зүйлд холбогдох тайлбар

Жинхэнэ төлсөн буюу төлбөл зохих үнэ

1. Жинхэнэ төлсөн буюу төлбөл зохих үнэ гэдэг нь импортлосон барааны үнэнд худалдан авагчаас худалдагчийн орлого болгон хийсэн буюу хийх ёстой нийт төлбөрийг ойлгоно. Төлбөр нь заавал мөнгөний хөрвүүлгийн хэлбэртэй байх шаардлагагүй. Төлбөр нь аккредитивийн болон төлбөрийн бусад арга хэрэгслээр хийгдсэн байж болно. Төлбөрийг шууд буюу шууд бус байдлаар гүйцэтгэж болно. Худалдан авагчийн зүгээс худалдагчийн өрийг бүрэн буюу хэсэгчилэн тооцон суутгахыг шууд бус төлбөрийн жишээ байдлаар авч үзэж болно.

2. 8 дугаар зүйлд заасан залруулгаас бусад тохиолдолд худалдан авагчийн өөрийн зардлаар худалдан авагчийн хийж гүйцэтгэсэн үйл ажиллагааг хэдийгээр худалдагчид орлого авчирч байлаа ч худалдагчид өгөх шууд бус төлбөр гэж тооцохгүй. Иймд гаалийн үнэ тогтоох үед иймэрхүү үйл ажиллагааны өртгийг жинхэнэ төлсөн буюу төлбөл зохих үнэ дээр нэмэхгүй.

3. Хэрэв дараахь төлбөр, эсхүл зардал импортын бараанд жинхэнэ төлсөн буюу төлбөл зохих үнээс ялгаран тогтоогдож байвал түүнийг гаалийн үнэд оруулахгүй:

(a) импортлосны дараа үйлдвэрлэлийн байгууламж барьж байгуулах, машин, техник тоног төхөөрөмж бүтээн босгох, угсрах, хэвийн ажиллагааг нь хангахад шаардагдах техникийн үйлчилгээ үзүүлэхтэй холбогдсон хөлс;

(b) импортлосны дараахь тээврийн өртөг;

(c) импортлогч орны гаалийн болон албан татвар.

4. Жинхэнэ төлсөн буюу төлбөл зохих үнэ нь импортлосон барааны үнэд хамаарна. Тиймээс худалдан авагчаас худалдагчид шилжиж буй ногдол ашиг болон импортлосон бараатай хамааралгүй бусад төлбөр гаалийн үнийн хэсэг болохгүй.

1 (a) (iii) дэх хэсэг

Жинхэнэ төлсөн үнэ буюу төлбөл зохих үнийг хүлээн зөвшөөрөх аргагүй хязгаарлалтад барааны үнэд дорвитой нөлөө үзүүлэхгүй хязгаарлалтыг хамруулна. Тийм хязгаарлалтын жишээ нь шинэ загварын автомашиныг албан ёсоор борлуулж эхлэх хүртэлх хугацаанд худалдан авагчийн худалдан борлуулах, үзэсгэлэн зохион байгуулах эрхийг худалдан авагчийн зүгээс хориглосон байх тохиолдол байж болно.

1 (b) дэх хэсэг

1. Хэрэв борлуулалт болон үнэ нь ямар нэгэн нөхцөл буюу хүчин зүйлийн нөлөөлөлд орж, түүний улмаас үнэлэгдэж буй барааны бодит үнийг тогтоох боломжгүй болж байгаа бол хэлцлийн үнийг гаалийн үнэлгээ хийхэд ашиглаж болохгүй. Үүний зарим жишээ нь:

(a) худалдан авагч худалдагчаас тодорхой тоо хэмжээгээр өөр төрлийн барааг худалдан авах нөхцөлтэйгээр тухайн импортлож байгаа барааны үнийг худалдагч тогтоосон тохиолдол;

(b) импортын барааны үнэ нь худалдан авагчаас тухайн импортын барааны худалдагчид зөрүүлж зарсан өөр барааны үнээс хамааралтай байх;

(c) импортлож байгаа бараатай хамааралгүй төлбөрийн хэлбэрээр тухайлбал, импортлож байгаа бараа нь хагас бэлэн бүтээгдэхүүн байгаад боловсруулалт хийсний дараа эцсийн бүтээгдэхүүнээс худалдагч тодорхой хэмжээгээр авахаар тохиролцож зарахаар үнэ тохирсон байх.

2. Гэхдээ импортын барааны үйлдвэрлэл буюу зах зээлийн сурталчилгаатай, хамааралтай нөхцөл буюу хүчин зүйл нь хэлцлийн үнийн аргаас татгалзахад хүргэх ёсгүй. Тухайлбал, импортлогч оронд зураг төслийн болон бүтээн босгох төлөвлөлтийн ажлыг хийж гүйцэтгэн худалдан авагчаас худалдагчид өгөх явдал нь 1 дүгээр зүйлийн дагуу хэлцлийн үнийн аргаас татгалзахад хүргэх ёсгүй. Үүнтэй ижил хэдийгээр худалдан авагч өөрийн зардлаар өөрийн зах зээл дэх борлуулалттай холбоотой үйл ажиллагааг хийж гүйцэтгэсэн боловч чингэх тухай худалдагчтай тохиролцсон эдгээр үйл ажиллагааны үнэ нь гаалийн

үнэлгээнд шингэх ёсгүй бөгөөд эдгээр үйл ажиллагаа нь хэлцлийн үнээс татгалзахад хүргэх ёсгүй.

2 дахь хэсэг

1. 2 (а) болон 2 (б) хэсэг нь хэлцлийн үнийг хүлээн зөвшөөрөх нөхцөлийг бүрдүүлэх өөр өөр арга хэрэгслийг олгож байгаа болно.

2. 2 (а) хэсэгт худалдагч буюу худалдан авагч харилцан хамааралтай үед худалдааны нөхцөл байдлыг нягтлан шалгасан байх, энэхүү харилцан хамаарал үнэд нөлөөлөөгүй тохиолдолд гаалийн үнийн байдлаар хэлцлийн үнийг авах талаар туссан. Энэ нь худалдан авагч буюу худалдагч харилцан хамааралтай байх бүх тохиолдолд хэргийг шалгана гэсэн үг биш. Ийм шалгалтыг зөвхөн үнийг зөвшөөрч болох эсэх талаар эргэлзээ байгаа тохиолдолд хийх шаардлагатай. Хэрэв үнийг зөвшөөрч болох эсэх талаар гаалийн байгууллагад эргэлзээ байхгүй тохиолдолд импортлогчоос цаашид мэдээлэл шаардалгүйгээр үнийг хүлээн зөвшөөрөх ёстой. Тухайлбал, гаалийн байгууллага харилцан хамаарлыг урьдчилан шалгасан байх, эсхүл худалдан авагч, худалдагчийн талаар нарийвчилсан мэдээлэл авсан байх, мөн харилцан хамаарал үнэд нөлөөлөөгүй гэдгийг шалгалт, мэдээллээр нэгэнт нотлосон байх тохиолдол юм.

3. Хэрэв гаалийн байгууллага цаашдын байцаалт судалгаагүйгээр хэлцлийн үнийг хүлээн зөвшөөрөх боломжгүй тохиолдолд худалдааны нөхцөл байдлыг шалгахад шаардлагатай нарийвчилсан мэдээллийг цаашид гарган өгөх бололцоог тэрээр импортлогчид олгох ёстой. Үүнтэй уяалдан, харилцан хамаарал үнэд нөлөөлсөн эсэхийг тогтоох үүднээс худалдагч буюу худалдан авагч худалдааны харилцаагаа яаж буй болгосон болон яригдаж буй үнэ бүрдсэн арга зам хэлцэлтэй хамааралтай эсэх асуудлыг гаалийн байгууллага шалгах бэлтгэлтэй байх хэрэгтэй. Хэдийгээр худалдагч буюу худалдан авагч 15 дугаар зүйлийн дагуу харилцан хамааралтай боловч худалдах буюу худалдан авах үйл явц, үнэд энэ хамаарал нөлөөлөөгүй гэдгийг батлаж нотлосон тохиолдолд энэхүү хамаарлыг үнэд нөлөөлөөгүйд тооцно. Үүний нэг жишээ нь тухайн яригдаж буй үйлдвэрийн үнэ тогтоох ердийн журамд нийцүүлэх байдлаар буюу худалдагч түүнтэй холбоогүй худалдан авагчид зарсан борлуулалтынхаа үнийг тогтоох замаар тухайн үнийг тогтоосон бол энэ нь харилцаа холбоо үнэнд нөлөөлөөгүй болохыг харуулна. Дахин нэг жишээ авч үзэхэд үнийн дүн нийт зардал дээр нэмээд тухайн аж ахуйн нэгжийн тухайн хугацаанд (жишээ нь, нэг жилийн хугацаанд) ижил барааны борлуулалтаас олох нийт ашиг орлогыг төлөөлөхүйц ашгийг оролцуулаад бүгдийг нь багтаахад хангалттай байвал энэ нь үнэнд нөлөөлөөгүй болохыг харуулна.

4. 2 (б) хэсэг нь хэлцлийн үнийг гаалийн байгууллагын урьд нь хүлээн зөвшөөрсөн “шалгуур” үнэтэй ихээхэн ойролцоо бөгөөд тиймээс түүнийг 1 дүгээр зүйлийн дагуу хүлээн авч болохуйц үнэ гэдгийг нотлох боломж импортлогчид олгоно. Хэрэв 2 (б) хэсгийн дагуу шалгуурыг хангаж байвал 2 (а) хэсэгт дурдагдсан нөлөөллийн асуудлыг авч үзэх шаардлагагүй. Хэрэв гаалийн байгууллагад 2 (б) хэсэг дэх шалгуурын аль нэгийг бүрэн хангахаар мэдээлэл байвал импортлогчоос батлах нотлохыг шаардах учиргүй. 2 (б) хэсэгт заасан “хамааралгүй худалдан авагч” гэсэн нь худалдагчаас аливаа дурын тохиолдолд хамааралгүй худалдан авагч этгээдийг хэлнэ.

2 (b) дахь хэсэг

Нэг үнэ нөгөөтэй “ихээхэн ойролцоо” байгаа эсэхийг тогтооход хэд хэдэн хүчин зүйлд анхаарал хандуулах ёстой. Үүнд импортлосон барааны үйлдвэрлэлийн өөрийн мөн чанар, барааг импортлосон улирал, түүнчлэн арилжааны талаасаа үнийн зөрүү мэдэгдэхүйц их байгаа эсэх зэрэг хамрагдана. Эдгээр хүчин зүйл нь тодорхой тохиолдол бүрт өөрчлөгдөж, янз бүр болох боломжтой байдгаас тогтмол нэг хувь хэмжээ зэрэг нэгдсэн стандарт хэмжүүрийг хэрэглэх боломжгүй. Тухайлбал, хэлшлийн үнэ нь шалгуур үнэтэй ихээхэн ойролцоо эсэхийг 1 дүгээр зүйлийн 2(b) хэсэгт заасны дагуу тогтоох явцад зарим нэг төрөл загварын барааны үнэ бараг ижилхан үед хүлээн зөвшөөрдөггүй байхад нөгөө төрлийн барааны хувьд ихээхэн ялгаатай үнийг хүлээн зөвшөөрөх тохиолдол байдаг.

2 дугаар зүйлд холбогдох тайлбар

1. 2 дугаар зүйлийг мөрдөхдөө гаалийн байгууллага нь боломжтой тохиолдол бүрт арилжааны ижил түвшинд үнэлгээ хийгдэж буй бараатай ойролцоо тоо ширхэгтэй, ижил барааны борлуулалтыг авч үзнэ. Ийм борлуулалт олдоогүй тохиолдолд дараахь гурван нөхцөлийн аль нэгд хийгдсэн төсөөтэй барааны борлуулалтыг ашиглаж болох юм:

(a) тухайн борлуулалт арилжааны түвшинд хийгдсэн боловч тоо ширхэгийн хувьд өөр байх;

(b) тухайн борлуулалт арилжааны ялгаатай түвшинд хийгдсэн боловч тоо ширхэгийн хувьд үндсэндээ ижил байх;

(c) тухайн борлуулалт арилжааны ялгаатай түвшинд хийгдсэн боловч тоо ширхэгийн хувьд өөр байх.

2. Хэрэв дээрх гурван нөхцөлийн аль нэгээр хийгдсэн арилжаа олдвол холбогдох тохиолдолдтой нийцүүлэн дараах залруулга хийнэ:

(a) зөвхөн тоо хэмжээний хүчин зүйлийн хувьд;

(b) зөвхөн худалдааны түвшингийн хүчин зүйлийн хувьд; эсхүл

(c) худалдааны түвшин болон тоо хэмжээний хүчин зүйлийн аль алины хувьд

3. “Болон/эсхүл” гэдэг хэллэг нь борлуулалтын сонголтод уян хатан хандаж, дээр дурдсан гурван нөхцөлийн аль нэгээр залруулга хийх боломж олгоно.

4. 2 дугаар зүйлийн зорилгоор импортлосон ижил барааны хэлшлийн үнэ гэдэгт 1 (b) болон 2 дахь хэсэгт заасны дагуу зохих залруулга хийсэн бөгөөд 1 дүгээр зүйлийн заалтыг үндэслэн хүлээн зөвшөөрөгдсөн гаалийн үнийг ойлгоно.

5. Арилжааны ялгаатай түвшин, эсхүл ялгаатай тоо ширхэгийн хувьд залруулга хийх нөхцөл гэдэг нь өртгийг нэмэгдүүлэх ч бай, бууруулах ч бай ямар ч байсан залруулгын учир зүйн үндэслэлтэй, нягт нямбай хийгдсэн болохыг тодорхой харуулах нотолгоон

дээр, жишээлбэл: янз бүрийн түвшний, эсхүл тоо ширхэгтэй нөхцөлд зориулсан хүчин төгөлдөр үнийн жагсаалтыг үндэслэн залруулгыг хийхэд оршино. Үүний жишээ байдлаар, 10 нэгжээс бүрдсэн ачилттай импортын барааг үнэлэх үед ижил барааны зөвхөн 500 нэгжийн хэлшийн үнэ, түүнд зориулж худалдагчаас тоо хэмжээнээс хамаарах үнэ бууралт өгсөн нь мэдэгдэж байгаа бол шаардлагатай залруулгыг худалдагчийн үнийн жагсаалт болон тухайн 10 нэгжийн борлуулалтын үнэд тулгуурлан хийж болно. Өөр тоо ширхэгтэй тухайн бараа бүтээгдэхүүнийг борлуулахдаа баримталдаг ердийн шударга үнийн жагсаалтыг гаргасан болохоор борлуулалтыг заавал арван нэгжийнхээр хийсэн байх ёстой гэж шаардахгүй. Гэхдээ ийм бодит арга хэмжээ авахгүй тохиолдолд 2 дугаар зүйлд заасны дагуу гаалийн үнэлгээг тогтоох нь тохиромжгүй.

3 дугаар зүйлд холбогдох тайлбар

1. 3 дугаар зүйлийг мөрдөхдөө гаалийн байгууллага нь боломжтой тохиолдол бүрт арилжааны ижил түвшинд барааны үнэлгээ хийгдэж буй бараатай ойролцоо тоо ширхэгтэй төсөөтэй барааны борлуулалтыг авч үзнэ. Тийм борлуулалт олдоогүй тохиолдолд доорх гурван нөхцөлийн аль нэгд хийгдсэн төсөөтэй барааны борлуулалтыг ашиглаж болно:

(a) тухайн борлуулалт арилжааны ижил түвшинд хийгдсэн боловч тоо ширхэгийн хувьд өөр байх;

(b) тухайн борлуулалт арилжааны ялгаатай түвшинд хийгдсэн боловч тоо ширхэгийн хувьд үндсэндээ ижил байх;

(c) тухайн борлуулалт арилжааны ялгаатай түвшинд хийгдсэн бөгөөд тоо ширхэгийн хувьд өөр байх.

2. Хэрэв дээрх гурван нөхцөлийн аль нэгээр хийгдсэн арилжаа олдвол холбогдох тохиолдолтой нийцүүлэн дараахь чиглэлээр залруулга хийнэ:

(a) зөвхөн тоо хэмжээний хүчин зүйлийн хувьд;

(b) зөвхөн худалдааны түвшингийн хүчин зүйлийн хувьд; эсхүл

(c) арилжааны түвшин болон тоо хэмжээний хүчин зүйлийн аль алины нь хувьд

3. “Болон/эсхүл” гэдэг хэллэг нь борлуулалтын сонголтод уян хатан хандаж, дээр дурдсан гурван нөхцөлийн аль нэгээр залруулга хийх боломж олгоно.

4. 3 дугаар зүйлийн зорилгоор импортлосон төсөөтэй барааны хэлшийн үнэ гэдэгт 1 (b) болон 2 дахь хэсэгт заасны дагуу зохих залруулга хийсэн бөгөөд 1 дүгээр зүйлийн заалтыг үндэслэн хүлээн зөвшөөрөгдсөн гаалийн үнийг ойлгоно.

5. Арилжааны ялгаатай түвшин, эсхүл ялгаатай тоо ширхэгийн хувьд залруулга хийх нөхцөл гэдэг нь өртгийг нэмэгдүүлэх ч бай, бууруулах ч бай ямар ч байсан залруулгын учир зүйн үндэслэлтэй, нягт нямбай хийгдсэн болохыг тодорхой харуулах нотолгоон дээр, жишээлбэл янз бүрийн түвшний, эсхүл, тоо ширхэгтэй нөхцөлд зориулсан хүчин

төгөлдөр үнийн жагсаалтыг үндэслэн залруулга хийхэд оршино. Үүний жишээ байдлаар, 10 нэгжээс бүрдсэн ачилттай импортын барааг үнэлэх үед ижил барааны зөвхөн 500 нэгжийн хэлцлийн үнэ, түүнд зориулж худалдагчаас тоо хэмжээнээс хамаарах үнэ бууралт өгсөн нь мэдэгдэж байгаа бол шаардлагатай залруулгыг худалдагчийн үнийн жагсаалт болон тухайн 10 нэгжийн борлуулалтын үнэд тулгуурлан хийж болно. Өөр тоо ширхэгтэй тухайн бараа бүтээгдэхүүнийг борлуулахдаа баримталдаг ердийн шударга үнийн жагсаалтыг гаргасан болохоор борлуулалтыг заавал арван нэгжийнхээр хийсэн байх ёстой гэж шаардахгүй. Гэхдээ ийм бодит арга хэмжээ авахгүй тохиолдолд 2 дугаар зүйлд заасны дагуу гаалийн үнэлгээг тогтоох нь тохиромжгүй.

5 дугаар зүйлийн тайлбар

1. “Нийлбэр дүнгээрээ хамгийн олон тоогоор зарагдсан барааны нэгж үнэ” гэдэгт импортлосны дараагаар арилжааны анхны түвшинд барааг худалдан авсан этгээдтэй хамааралгүй этгээдэд хамгийн их тоо хэмжээгээр борлуулсан үнийг ойлгоно.
2. Олон тоо ширхэгтэй зүйл худалдан авахад нэгжийн үнийг бууруулдаг үнийн жагсаалтыг баримтлан бараа бүтээгдэхүүнийг борлуулах нь үүний нэг жишээ юм.

Борлуулсан тоо ширхэг	Нэгжийн үнэ	Борлуулалтын тоо	Үнэ бүрээр борлуулагдсан барааны нийт тоо ширхэг
1-10 ширхэг	100	5 ширхэгээр 10 удаа 3 ширхэгээр 5 удаа	65
11-25 ширхэг	95	11 ширхэгээр 5 удаа	55
25-аас дээш ширхэг	90	30 ширхэгээр 1 удаа 50 ширхэгээр 1 удаа	80

Нэг үнээр хамгийн олон борлогдсон нь 80 байна. Тиймээс хамгийн олон тоо ширхэгтэй нэгжийн үнэ бол 90.

3. Үүний өөр жишээ болгон хоёр борлуулалтыг авч үзэж болно. Эхний 500 ширхэгийг нэг бүрийг нь 95 мөнгөний нэгжээр борлуулсан. Хоёрдох 400 ширхэгийг нэг бүрийг нь 90 мөнгөний нэгжээр борлуулсан. Энэ жишээний хувьд аль нэг үнээр нь борлуулагдсан хамгийн олон тоо нь 500 ширхэг байна. Тиймээс нийт дүнгээр хамгийн олон тоо ширхэгтэй борлуулалт хийх нэгжийн үнэ нь 95 байна.

4. Харилцан ижилгүй тоо ширхэгтэй бүтээгдэхүүнийг янз бүрийн үнээр борлуулсан дараахь нөхцөл гуравдахь жишээ болно:

(а) Борлуулалтууд

Тоо ширхэг	Нэгжийн үнэ
40 ширхэг	100
30 ширхэг	90
15 ширхэг	100
50 ширхэг	95
25 ширхэг	105

35 ширхэг	90
5 ширхэг	100

(b) Нийт дүн

<i>Нийт борлуулсан тоо ширхэг</i>	<i>Нэгжийн үнэ</i>
65	90
50	95
60	100
25	105

Энэ жишээн дээр аль нэг үнээр хамгийн олон нь 65 -ыг борлуулсан байна. Тиймээс хамгийн олон тоо ширхэгтэй нэгжийн үнэ бол 90.

5. Дээрхи 1 дэх хэсэгт тусгасанчлан импортын барааны үйлдвэрлэл болон экспортлоход зориулсан борлуулалтаас холбоотой ашиглахын тулд хямдруулсан үнээр буюу үнэгүй шууд буюу шууд бусаар нийлүүлэлт хийх этгээдэд импортлогч оронд борлуулалт хийх үед 5 дугаар зүйлд заасны дагуу нэгжийн үнийг тогтооход 8 дугаар зүйлийн 1 (b) хэсэгт тусгасан хэсгүүдийн алиныг нь ч харгалзан үзэхгүй.

6. 5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт тодорхойлсон “ашиг болон ерөнхий зардал”-г нэгэн бүхэл гэж үзэх хэрэгтэйг тэмдэглэвэл зохино. Ижил төрлийн буюу ижил зэрэглэлийн импортын барааг импортлосон оронд хийсэн борлуулалтаас авсан тоо импортлогчийн тоотой таарахгүй байхгүй л бол импортлогчийн өгсөн буюу импортлогчийн нэрийн өмнөөс өгсөн мэдээллийг үндэслэн бууруулах зорилгоор тоог тодорхойлох нь зүйтэй. Импортлогчийн тоо дээрх тоотой таарахгүй тохиолдолд ашиг болон ерөнхий зардлын нийт дүнг импортлогчийн өгсөн буюу түүний нэрийн өмнөөс өгсөн мэдээллээс өөр холбогдох мэдээлэл дээр үндэслэн тогтоож болно.

7. “Ерөнхий зардал”-д яригдаж байгаа барааны зах зээлийн судалгааны зориулалттай шууд болон шууд бус зардлыг оруулна.

8. 5 дугаар зүйлийн 1 (a) (iv)-д заасны дагуу барааны борлуулалтаас авах орон нутгийн татвар хасагдаагүй бол 5 дугаар зүйлийн 1 (a) (i) хэсгийн заалтын дагуу хасагдах ёстой.

9. 5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасны дагуу зуучлалын шимтгэл, эсхүл, ердийн ашиг болон ерөнхий зардлыг тодорхойлохтой холбогдсон тодорхой барааг “ижил төрөл чанарын буюу, зэрэглэлийн бараа” юу, эсхүл өөр төрлийн бараа юу гэдгийг тохиолдол бүрээр хамааралтай нөхцөл байдалдтай нь уяалдуулан авч үзнэ. Шаардлагатай мэдээллийг авч болох, үнэлгээ хийгдэж буй барааг оролцуулан ижил төрөл буюу зэрэглэлийн импортын барааг маш бага хэмжээтэй буюу хэсгийг импортолдог оронд хийгдсэн борлуулалтыг шалгаж үзэх нь зүйтэй. 5 дугаар зүйлийн хувьд “ижил төрөл буюу зэрэглэлийн бараа”-нд уг барааг үнэлж буй орноос импортлосон бараа, түүнчлэн бусад орноос импортлосон бараа орно.

10. 5 дугаар зүйлийн 1 (b) хэсгийн зорилгоор “хамгийн эрт хугацаа” гэдэгт нэгж үнэ тогтооход хангалттай тоо хэмжээ бүхий тухайн импортын, эсхүл ижил, эсхүл төсөөтэй импортын барааны худалдаалагдсан байх өдрийг ойлгоно.

11. Хэрэв 5 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт дурдсан аргыг ашиглаж байгаа бол цаашдын боловсруулалтын үйл ажиллагаанаас үнэд шингэсэн зардлын борлуулалтыг тухайн ажлын нэмэгдэл өртөгтэй хамааралтай бодит, хэмжиж болохуйц тоо баримт дээр тулгуурласан байвал зохино. Үнэлгээний тооцооны суурь нь үйлдвэрлэлд хэрэглэдэг томъёо, орцын хэмжээ, бүтээн байгуулалтын арга болон үйлдвэрийн практикийн бусад төрлөөс бүрдэнэ.

12. Хэрэв цаашдын боловсруулалтын үр дүнд импортлосон бараа өөрийн шинж төрхөө алдсан бол 5 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт дурдсан үнэлгээний аргыг хэрэглэж болохгүй гэдгийг хүлээн зөвшөөрч байна. Хэдийгээр импортлосон бараа өөрийн шинж төрхөө алдсан боловч боловсруулалтын үйл ажиллагаанаас нэмэгдсэн өртгийг онцгой хүндрэлгүйгээр нягт нарийн тогтоож болох тохиолдлууд байдаг. Нөгөө талаас импортлосон бараа өөрийн шинж байдлаа алдаагүй боловч импортлосон улсад зарагдсан бараанд тухайн бараа маш бага хувийг эзэлж байгаа тохиолдолд энэ үнэлгээний аргыг хэрэглэхэд тохиромжгүй. Дээр дурдсаныг харгалзан тийм төрлийн нөхцөл байдал бүрийг тодорхой тохиолдол бүрт тусд нь авч үзэх ёстой.

6 дугаар зүйлийн тайлбар

1. Энэхүү хэлэлцээрийн дагуу гаалийн үнийг импортлогч оронд байгаа бэлэн мэдээлэлд тулгуурлан тодорхойлдог ерөнхий зарчимтай. Гэвч тооцооны үнийг тодорхойлохын тулд үнэлэгдэж байгаа барааг үйлдвэрлэх зардал, тэрчлэн импортлогч улс орны гаднаас хүлээн авсан бусад мэдээллийг шалгах зайлшгүй шаардлагатай байж болно. Түүгээр үл барам, ихэнх тохиолдолд тухайн барааны үйлдвэрлэгч нь импортлогч улс орны хууль тогтоомжийн үйлчлэх хүрээний гадна байдаг. Ерөнхийдөө худалдагч болон худалдан авагчид харилцан хамааралтай, мөн түүнчлэн үйлдвэрлэгч нь өртөг зардлын талаар шаардлагатай мэдээлэл, цаашдын аливаа нягтлан шалгах үйл ажиллагаанд зайлшгүй зүйлсээр импортлогч улс орны эрх бүхий байгууллагыг хангахад бэлэн байх зэрэг тохиолдлуудаар тооцооны үнийн аргын хэрэглээ хязгаарлагддаг.

2. 6 дугаар зүйлийн 1 (a) хэсэгт дурдсан “зардал буюу өртөг”-ийг үнэлэгдэж байгаа барааны үйлдвэрлэлтэй холбоотой мэдээлэл дээр тулгуурлан үйлдвэрлэгчийн нэрийн өмнөөс тогтооно. Энэ нь барааг үйлдвэрлэгч улс оронд мөрдөж байгаа нягтлан бодох бүртгэлийн нийтлэг зарчимд нийцсэн үйлдвэрлэгчийн худалдааны нягтлан бодох бүртгэл дээр үндэслэнэ.

3. “Зардал буюу өртөг”-д 8 дугаар зүйлийн 1 (a) (ii) болон (iii) хэсэгт дурдсан бүрдэл хэсгүүдийн өртгийг шингээнэ. Импортын барааг үйлдвэрлэхэд зориулж худалдан авагчаас шууд буюу шууд бус байдлаар нийлүүлсэн 8 дугаар зүйлд холбогдох тайлбарын заалтын дагуу болон мөн зүйлийн 1 (b) дүгээр хэсэгт дурдсан аливаа бүрдэл хэсгүүдийн хувь тэнцүүлсэн үнийг нэмж оруулна. Импортлогч оронд хийж гүйцэтгэсэн 8 дугаар зүйлийн 1(b) (iv) хэсэгт заасан бүрдэл хэсгүүдийн үнээс зөвхөн үйлдвэрлэгч төлсөн хэсгийн хэмжээг оруулна. Энэ нь тооцооны үнийг тогтоох үед дээрх хэсэгт дурдсан бүрдэл хэсгүүдийн зардал буюу өртгийг дахин давхар тооцохгүй байх ёстой.

4. 6 дугаар зүйлийн 1(b)-д заасан “ашиг болон ерөнхий зардлын дүн”-г үйлдвэрлэгчийн тоо, экспортлогч орны үйлдвэрлэгч импортлогч оронд экспортлохоор үйлдвэрлэсэн бөгөөд үнэлгээ хийгдэж буй бараа бүтээгдэхүүнтэй ижил төрлийн буюу зэрэглэлийн бараа бүтээгдэхүүнийг борлуулахад ямагт баримталдаг үзүүлэлттэй дүйцэхгүй биш л бол үйлдвэрлэгчийн буюу түүний нэрийн өмнөөс өгсөн мэдээллийг үндэслэн тодорхойлно.

5. Энэхүү эх бичвэрт “Ашиг болон ерөнхий зардлын дүн”-г нэг бүхэл хэмээн авч үзэх ёстойг тэмдэглэвэл зохино. Ямарваа нэгэн тодорхой тохиолдолд хэрэв үйлдвэрлэгчийн ашгийн үзүүлэлт бага, ерөнхий зардал өндөр бол энэ байдлыг харгалзан үзэлгүйгээр ижил төрлийн буюу зэрэглэлийн барааны худалдааны ердийн үзүүлэлттэй тэдгээр ашиг болон ерөнхий зардлын нийлбэр тохирч байж болно. Хэрэв импортлогч оронд барааг эргэлтэд оруулж эхэлсэн бөгөөд үйлдвэрлэгч ийнхүү шинээр эргэлтэнд оруулсантай холбогдсон өндөр үзүүлэлттэй ерөнхий зардлаа нөхөхийн тулд, ашгийн тэг, эсхүл доогуур түвшинг үйлдвэрлэгч болох тийм нөхцөл байдал тохиолдож болно. Хэрэв худалдааны тодорхой нөхцөл байдлаас болж импортын барааны борлуулалтаас бага ашиг олж байгааг үйлдвэрлэгч нотлох гэж байгаа бол түүний бүрдүүлж өгсөн бодит ашгийн үзүүлэлтүүд нь худалдааны бодит үндэслэлтэй байх ёстой бөгөөд үйлдвэрлэгчийн үнийн бодлого нь тухайн салбарын үнийн ердийн бодлогыг илэрхийлж байх ёстой. Иймэрхүү нөхцөл байдал тухайлбал, хэрэв үйлдвэрлэгч урьдчилан тооцоолоогүй барааны эрэлтийн уналтаас болж үнээ түр зуур бууруулах, эсхүл импортлогч оронд үйлдвэрлэх бараанд иж бүрдэл болгох зорилгоор худалдах болон, эсхүл барааны өрсөлдөх чадвараа хадгалж үлдэх үүднээс бага ашгийг хүлээн зөвшөөрсөн тохиолдол байж болох юм. Хэрэв ашиг болон ерөнхий зардлын талаар үйлдвэрлэгчийн өөрийнх нь үзүүлэлтүүд үнэлж байгаа бараатай ижил төрлийн буюу зэрэглэлтэй барааныхтай тохирохгүй бол экспортлогч орны үйлдвэрлэгч импортлогч оронд экспортлохоор экспортлогч орны үйлдвэрлэгчийн хийж байгаа ашиг болон ерөнхий зардлын дүнг үйлдвэрлэгч буюу түүний нэрийн өмнөөс бүрдүүлснээс өөр бусад мэдээлэл дээр үндэслэж болно.

6. Хэрэв үйлдвэрлэгч буюу түүний нэрийн өмнөөс бүрдүүлсэн мэдээлэлээс өөр мэдээллийг тооцооны үнэ тогтоох зорилгоор ашигласан бол импортлогч орны эрх бүхий байгууллага хэрэв импортлогч хүсвэл, импортлогчид тухайн мэдээллийн эх үүсвэр, үзүүлэлт болон тооцоо хийхэд үндэслэсэн үзүүлэлтийн талаар 10 дугаар зүйлийн дагуу мэдээлнэ.

7. 6 дугаар зүйлийн 1(b)-д хэсэгт заасан “ерөнхий зардал”-д барааг экспортод зориулж үйлдвэрлэсэн болон арилжсан шууд буюу шууд бус, гэхдээ 6 дугаар зүйлийн 1(a) хэсэгт ороогүй зардлуудыг багтаана.

8. Тодорхой барааг бусад бараатай “ижил төрлийн буюу зэрэглэлийн бараа” болох эсэхийг тогтооход тухайн тохиолдол болгонд зохих нөхцөл байдал бүрийг тооцон тус тусад нь шийдэж байх хэрэгтэй. 6 дугаар зүйлийн заалтын дагуу ердийн ашиг болон ерөнхий зардлыг тогтооход импортлогч оронд экспортлосон бөгөөд түүний хувьд шаардлагатай мэдээлэл өгч болох үнэлж байгаа барааг оруулсан хамгийн бага бүлэг болон хэд хэдэн барааны арилжааг шалгаж үзвэл зохино. 6 дугаар зүйлийн зорилгоор “ижил төрлийн буюу зэрэглэлтэй бараа”-г үнэлж байгаа бараатай нэг орноос авсан байх ёстой.

7 дугаар зүйлд холбогдох тайлбар

1. 7 дугаар зүйлийн дагуу тогтоосон гаалийн үнэ нь боломжтой тохиолдолд аль болох урьд нь тогтоосон гаалийн үнэ дээр үндэслэх ёстой.

2. 7 дугаар зүйлийн дагуу хэрэглэх үнэлгээний аргууд нь 1-ээс 6 дугаар зүйлд заасан тэр аргууд байх боловч тухайн аргуудыг хэрэглэхэд 7 дугаар зүйлийн зорилго, заалттай нийцүүлэн ухаалаг уян хатан байдлаар хандах нь зүйтэй.

3. Ухаалаг уян хатан байдлаар хандахын зарим жишээ:

(a) Ижил барааны хувьд - ижил бараа нь үнэлж байгаа бараатай тухайн цаг үед, эсхүл ойролцоо хугацаанд экспортлосон байх ёстой гэсэн шаардлагыг уян хатан байдлаар тайлбарлах, үнэлж байгаа барааг экспортлосон орноос өөр улс оронд үйлдвэрлэсэн ижил барааг гаалийн үнэлгээний суурь байдлаар авч үзэх, импортын ижил барааны 5 болон 6 дугаар зүйлийн дагуу урьд өмнө нь тогтоосон гаалийн үнийг ашиглаж болох.

(b) Төсөөтэй барааны хувьд — төсөөтэй бараа нь үнэлж байгаа бараатай тухайн цаг үед, эсхүл ойролцоо хугацаанд экспортлосон байх ёстой гэсэн шаардлагыг уян хатан тайлбарлах, үнэлж байгаа барааг экспортлосон орноос өөр улс оронд үйлдвэрлэсэн импортын төсөөтэй барааг гаалийн үнэлгээний суурь байдлаар авч үзэх, 5 болон 6 дугаар зүйлийн дагуу төсөөтэй барааны урьд өмнө нь тогтоосон гаалийн үнийг ашиглаж болох.

(c) Ялгавар үнийн аргын хувьд — 5 дугаар зүйлийн 1 (a) хэсэгт заасны дагуу бараа нь “импортлосон байдал”-аараа борлогдсон байх шаардлагыг уян хэрэглэх “90 хоног” гэсэн шаардлага уян хатан хэрэгжиж болно.

8 дугаар зүйлийн тайлбар**1 (a) (i) хэсэг**

“Худалдааны зуучлалын шимтгэл” гэдэгт үнэлж байгаа барааг гадаадаас худалдан авахад импортлогчийг төлөөлснийх нь төлөө импортлогчийн төлөөлөгчдөө төлсөн шан харамжийг хэлнэ.

1 (b) (ii) дэх хэсэг

1. 8 дугаар зүйлийн 1 (b) (ii) хэсэгт заасан бүрдэл хэсгүүдийг зохих хугацаанд нь импортлосон бараанд хуваарилахад тухайн бүрдэл хэсгийн үнэ болон уг үнийг импортын бараанд хуваарилах арга зам гэсэн хоёр хүчин зүйл байна. Эл хүчин зүйлийн хуваарилалт нь нөхцөл байдалд тохирсон ухаалаг байдлаар болон нийтээр хүлээн зөвшөөрсөн нягтлан бодох бүртгэлийн зарчмын дагуу хийгдсэн байх ёстой.

2. Бүрдэл хэсгийн үнийн хувьд хэрэв импортлогчтой хамааралгүй этгээдээс тухайн бүрдэл хэсгийг худалдан авсан бол импортлогчийн худалдан авсан тэрхүү өртөг нь хуваарилах үнэ болно. Хэрвээ импортлогч, эсхүл түүнтэй хамааралтай этгээд бүрдэл хэсгийг

үйлдвэрлэсэн бол тухайн бүрдэл хэсгийн үйлдвэрлэлийн зардал нь үнэ нь болно. Хэрэв бүрдэл хэсэг нь импортлогчид урьд нь ашиглагдаж байсан бол тухайн импортлогч худалдаж авсан, эсхүл, үйлдвэрлэснээс үл хамааран түүний анхны үнэ, эсхүл үйлдвэрлэлийн өртгийг харьцуулан багыг нь сонгох замаар бүрдэл хэсгийн бодит үнийг гаргана.

3. Бүрдэл хэсгийн үнийг тогтоомогц түүнийг импортлосон бараанд хуваарилах шаардлагатай. Энд янз бүрийн боломжууд байдаг. Тухайлбал, хэрэв импортлогч тухайн импортын бүхий л үнэд ногдох татвараа нэг удаа бүгдийг төлөхийг хүсч байвал анхны ачилтад өртгийг хуваарилж болох юм. Өөр нэг жишээ нь импортлогч өртгийг эхний ачилт хийх хүртэл үйлдвэрлэж гаргасан нэгжийн тоонд хуваах хүсэлт тавьж болох юм. Цаашилбал бас барааны талаар гэрээ буюу хатуу хүлээх үүрэг байгаа бол бүх хүлээгдэж байгаа бараанд бүрдэл хэсгийн үнийг хуваарилуулахыг импортлогч хүсч болно. Импортлогчоос бүрдүүлсэн бичиг баримтаас хуваарилах арга зам хамаарна.

4. Дээр дурдсан зүйлийг хялбарчилан тайлбарлавал: Импортлогч үйлдвэрлэгчийг импортлосон барааг үйлдвэрлэх үед ашиглах ёстой хэвээр хангасан бөгөөд 10000 нэгж бараа худалдан авах гэрээг үйлдвэрлэгчтэй хийжээ. Эхний 1000 нэгж барааг хүлээн авах үед үйлдвэрлэгч 4000 нэгж барааг үйлдвэрлэхсэн байжээ. Энд импортлогч гаалийн байгууллагаас хэвний үнийг 1000 болон 4000, эсхүл 10000 нэгж бараанд хуваарилуулахыг хүсч болно.

1(b) (iv) дэх хэсэг

1. 8 дугаар зүйлийн 1(b) (iv) хэсэгт заасан бүрдэл хэсгүүдэд хамаарах нэмэлтүүд нь бодит бөгөөд тоогоор илэрхийлэгдсэн үзүүлэлт дээр тулгуурласан байх ёстой. Импортлогч болон гаалийн байгууллагын хоёулангийнх нь нэмэгдсэн үнийг тодорхойлох ачааллыг багасгах үүднээс худалдан авагчийн худалдааны тайлангийн системд байгаа бэлэн үзүүлэлтүүийг аль болох авч ашиглах хэрэгтэй.

2. Худалдан авагч худалдан авч, эсхүл, түрээслэх замаар худалдан авагчаас ханган нийлүүлсэн тэдгээр бүрдэл хэсгүүдийн хувьд түүнийг худалдан авсан буюу түрээслэн авсан худалдан авагчийн зардал байна. Нийтийн эзэмшилд байдаг бүрдэл хэсгүүдийн хувьд тэдгээрийн хуулбарыг авах зардлаас бусад нэмэлт хийхгүй.

3. Нэмэгдэх ёстой үнийн тооцооны хөнгөн хялбар байх нь тухайн фирмийн бүтэц болон менежментийн үйл ажиллагаа, мөн түүнчлэн нягтлан бодох бүртгэлийн аргаас хамаардаг.

4. Тухайлбал, хэд хэдэн орноос янз бүрийн барааг импортлодог фирм нь импортлогч орны гадна байрлах дизайнын төвийн бүртгэлийг хөтлөх замаар тухайн бараанд хамаарах зардлуудыг нарийн нямбай бүртгэдэг байж болно. Ийм тохиолдолд 8 дугаар зүйлийн заалтын дагуу холбогдох шууд залруулга хийж болно.

5. Өөр тохиолдолд фирм нь импортлогч орны гадна байрлах дизайнын төвийн зардлыг тодорхой бараанд хуваариллгүйгээр ерөнхий нэмэгдэл зардал байдлаар тооцож болно. Энэ тохиолдолд холбогдох залруулгыг 8 дугаар зүйлийн заалтын дагуу дизайнын төвийн нийт зардлыг уг төвийн үйлчилгээ туслалцаанд тулгуурлан үйлдвэрлэгддэг бүх бараанд хуваарилан, импортын нэгж барааны үнэ дээр нэмэх замаар хийж болно.

6. Дээрх нөхцөл байдлын өөрчлөлт нь хуваарилалтын тохирох арга замыг тогтоох үеийн олон янзын хүчин зүйлийг авч үзэхийг шаарддаг.

7. Тухайн бүрдэл хэсгийн үйлдвэрлэл хэд хэдэн улс орон болон ихээхэн хугацааг хамарч байгаа тохиолдолд залруулга нь импортын улсын гадна тухайн бүрдэл хэсгийн үнэ дээр нэмэгдсэн хэсгээр хязгаарлагдана.

1 (с) хэсэг

1. 8 дугаар зүйлийн 1 (с) хэсэгт заасан роялти буюу тусгай зөвшөөрлийн төлбөр нь юуны түрүүнд патентийн худалдааны тэмдэг болон зохиогчийн эрхийн төлбөрийг багтааж болно. Гэхдээ гаалийн үнийг тогтоох үед импортлож байгаа барааны жинхэнэ төлсөн буюу төлөх ёстой үнэ дээр импортын оронд импортын барааг дахин хувилах, олшруулах эрхийн төлбөрийг нэмэхгүй.

2. Импортлосон барааг түгээх, дахин худалдах эрхтэй холбоотой худалдан авагчийн хийсэн төлбөрийг хэрвээ импортлогч оронд экспортлох борлуулалтын нөхцөл болгоогүй бол импортлосон бараанд жинхэнэ төлсөн буюу төлөх ёстой үнэ дээр нэмэхгүй.

3 дахь хэсэг

1. 8 дугаар зүйлийн дагуу хийгдэх нэмэлтүүдийн хувьд бодит тоон илэрхийлэл бүхий үзүүлэлт байхгүй бол хэлцлийн үнийг 1 дүгээр зүйлийн дагуу тогтоож болохгүй. Дээр дурдсаныг хялбарчлан тайлбарлавал килограммаар оруулсны дараа шингэн байдалд хувиргасан импортын тодорхой барааны хувьд литрээр зарсан үнэ дээр тулгуурлан роялти төлөгдсөн. Хэрэв роялтийн төлбөрийн зарим хэсэг нь импортын бараан дээр зарим хэсэг нь импортын бараатай огт хамааралгүй бусад хүчин зүйл (импортын бараа бүтээгдэхүүнийг дотоодын орцтой хольж, дангаараа танигдах шинжээ алдсан буюу худалдан авагч, худалдагч хоёрын хоорондын санхүүгийн тусгай гэрээнд роялтийн төлбөрийг онцгойлон заахгүй байх тохиолдол) зэрэг дээр тулгуурласан бол роялти төлбөрийг нэмэхийг оролдох нь зүйд нийцэхгүй. Гэхдээ роялтийн төлбөр нь зөвхөн импортын бараан дээр түшиглэсэн бөгөөд хялбар байдлаар тоон үзүүлэлтээр илэрхийлэгдэх бол жинхэнэ төлсөн буюу төлбөл зохих үнэ дээр нэмэлт хийж болно.

9 дүгээр зүйлд холбогдох тайлбар

9 дүгээр зүйлийн зорилгоор “импортын хугацаа” гэдэгт гаалийн зорилгоор нэвтрэх хугацааг багтаан ойлгож болно.

11 дүгээр зүйлд холбогдох тайлбар

1. 11 дүгээр зүйл нь гаалийн байгууллагаас үнэлж байгаа барааны үнэлгээг тодорхойлсоны эсрэг гомдол гаргах эрхийг импортлогчид олгодог. Гомдлыг эхлээд гаалийн шатны байгууллагад гаргаж болох бөгөөд, гэхдээ импортлогч эцсийн шатанд гомдлоо шүүхэд гаргах эрхтэй байх ёстой.

2. “Торгуульгүйгээр” гэдэг нь импортлогч зөвхөн гомдол гаргах эрхээ эдэлсэний төлөө торгуулах буюу торгуульд өртөх сүрдүүлэгт орох ёсгүй. Шүүхийн ердийн зардлын төлбөр, өмгөөлөгчийн хөлсийг торгууль байдлаар авч үзэхгүй.

3. Ногдуулсан гаалийн татварыг гомдол гаргахаас өмнө бүрэн хэмжээнд төлөхийг шаардахад гишүүнд саад болох зүйл 11 дүгээр зүйлд байхгүй.

15 дугаар зүйлд холбогдох тайлбар

4 дэх хэсэг

15 дугаар зүйлийн зорилгоор “этгээд” гэсэн нэр томьёо нь зохих тохиолдолд хуулийн этгээдийг оруулна.

4 (е) дэх хэсэг

Энэхүү хэлэлцээрийн дагуу нэг этгээд нөгөөгийн үйл ажиллагааг хязгаарлах буюу чиглүүлэх хууль зүйн болон практик боломжтой бол эхний этгээд нь нөгөө этгээдээ хянадаг гэж үзнэ.

ХАВСРАЛТ 2

ГААЛИЙН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТЕХНИКИЙН ХОРОО

1. Энэхүү хэлэлцээрийн 18 дугаар зүйлийн дагуу хэлэлцээрийг тайлбарлан хэрэглэхэд нэгдмэл байдлыг техникийн түвшинд хангах үүднээс Гаалийн хамтын ажиллагааны зөвлөлийн ивээл дор Техникийн хороог байгуулна.

2. Техникийн хорооны үүрэг хариуцлагад дараахь зүйл хамаарна:

(a) Гишүүдийн гаалийн үнэлгээний тогтолцооны өдөр тутмын үйл ажиллагааны явцад учирч буй техникийн тодорхой хүндрэлтэй асуудлыг авч үзэх болон танилцуулсан баримтуудын үндсэн дээр шаардлагатай шийдэлд хүрэх зөвлөлгөө өгөх;

(b) Энэхүү хэлэлцээрт хамааралтай үнэлгээний хууль, журам болон практикийг судлах, тухайн судалгааны үр дүнгийн талаар илтгэл бэлтгэх;

(c) Энэхүү хэлэлцээрийн үйлдэл, эрх зүйн байдлын техникийн асуудлын талаар жил бүр тайлан бэлтгэх, тараах;

(d) Импортын барааг гаалийн зорилгоор үнэлэхтэй холбоотой аль ч гишүүн болон Хорооноос тавьсан хүсэлтэд хариу мэдээлэл болон зөвлөгөө өгөх. Тухайн мэдээлэл, зөвлөгөө нь зөвлөлгөө өгөх, тэмдэглэл, тайлбар хийх хэлбэртэй байна;

(e) Энэхүү хэлэлцээрийг цаашид олон улсын хэмжээнд хүлээн зөвшөөрөх явдлыг өргөжүүлэх үүднээс гишүүдэд хүсэлтийнх нь дагуу техникийн туслалцаа үзлэх явдлыг хөнгөвчлөх;

(f) Энэхүү хэлэлцээрийн 19 дүгээр зүйлийн дагуу хөндлөнгийн хэсгээс хандасныг үндэслэн хяналт, шалгалт явуулах;

(g) Хорооны зүгээс түүнд ногдуулж болох бусад үүргийг гүйцэтгэх.

Ерөнхий зүйл

3. Техникийн хороо нь тодорхой асуудлууд тухайлбал, түүний гишүүд, Хороо болон хөндлөнгийн хэсгээс хүсэлт болгосон асуудлаар богино хугацаанд өөрийн ажлыг дуусгавар болгохыг эрмэлзэнэ. 19 дүгээр зүйлийн 4 дүгээр хэсэгт заасны дагуу хөндлөнгийн хэсэг нь Техникийн хорооноос илтгэл ирүүлэх хугацааг тусгайлан тогтоож өгөх бөгөөд энэ хугацааны дотор Техникийн хороо нь тайлангаа өгсөн байвал зохино.

4. Гаалийн хамтын ажиллагааны зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга нарын газар Техникийн хорооны үйл ажиллагаанд шаардлагын хэрээр туслалцаа үзүүлнэ.

Төлөөлөл

5. Гишүүн бүр Техникийн хороонд төлөөлөлтэй байх эрхтэй. Гишүүн бүр Техникийн хороонд түүнийг төлөөлөх нэг төлөөлөгч бологч түүний нэг буюу хэд хэдэн орлогчийг томилж болно. Техникийн хороонд төлөөлөл бүхий Гишүүнийг энэхүү хавсралтад “Техникийн хорооны гишүүн” гэж нэрлэнэ. Техникийн хорооны гишүүний төлөөлөгч зөвлөхтэй байж болно. Дэлхийн худалдааны байгууллагын нарийн бичгийн дарга нарын газраас хуралдаануудад ажиглагчийн хувиар оролцуулж болно.

6. Гаалийн хамтын ажиллагааны зөвлөлийн гишүүн боловч Дэлхийн худалдааны байгууллагын гишүүн бус орон Техникийн хорооны хуралдаанд нэг төлөөлөгч болон нэг буюу хэд хэдэн орлогчтойгоор оролцож болно. Ийм төлөөлөгчид Техникийн хорооны хуралдаанд ажиглагчаар оролцоно.

7. Техникийн хорооны даргын зөвшөөрсний дагуу Гаалийн хамтын ажиллагааны зөвлөлийн ерөнхий нарийн бичгийн дарга (энэхүү хавсралтад “ерөнхий нарийн бичгийн дарга” гэнэ) Дэлхийн худалдааны байгууллагын ч, Гаалийн хамтын ажиллагааны зөвлөлийн ч гишүүн бус орны төлөөлөгчийг, мөн түүнчлэн олон улсын засгийн газар хоорондын болон худалдааны байгууллагын төлөөлөгчдийг Техникийн хорооны хуралдаанд ажиглагчаар оролцохыг урьж болно.

8. Техникийн хорооны хурлын төлөөлөгч, түүний орлогч, зөвлөхөд нэр дэвшүүлэх ажлыг Ерөнхий нарийн бичгийн дарга гүйцэтгэнэ.

Техникийн хорооны хуралдаан

9. Техникийн хороо шаардлагын дагуу, гэхдээ жилд хоёроос доошгүй удаа хуралдана. Техникийн хорооны өмнөх хуралдаан бүр дээр дараагийн хуралдааны товыг тогтооно. Хуралдааны товыг, эсхүл хорооны аль нэгэн гишүүний хүсэлтийг Техникийн хорооны гишүүдийн ердийн олонхи дэмжиж байвал, эсхүл яаралтай хуралдуулах шаардлагатай тохиолдолд хорооны даргын хүсэлтээр хуралдааны өдрийг өөрчилж болно.

Хэлэлцээрийн 19 дүгээр зүйлийн дагуу хөндлөнгийн хэсгээс даалгасан асуудлыг судлан хэлэлцэх үүднээс шаардлагатай бол энэ хэсгийн эхний өгүүлбэрт заасан хугацааг харгалзахгүйгээр Техникийн хороо хуралдаж болно.

10. Өөрөөр заагаагүй бол Техникийн хорооны хуралдааныг Гаалийн хамтын ажиллагааны зөвлөлийн төв байранд хийнэ.

11. Яаралтай тохиолдлоос бусад үед Техникийн хорооны хуралдаан эхлэх товыг хамгийн наад тал нь 30 хоногийн өмнө гишүүн орон болон 6 болон 7 дахь хэсэгт заасан талуудад Ерөнхий нарийн бичгийн даргаас мэдэгдсэн байвал зохино.

Хэлэлцэх асуудал

12. Урьдчилсан байдлаар хуралдааны хэлэлцэх асуудлын төлөвлөгөөг Ерөнхий нарийн бичгийн даргын газраас боловсруулж яаралтай тохиолдлоос бусад үед 30 хоногийн дотор Техникийн хорооны гишүүн болон 6 болон 7 дахь хэсэгт заасан талуудад тараасан байна. Энэ төлөвлөгөөнд өмнөх хуралдааны үед Техникийн хорооноос дэмжсэн асуудлууд, Хорооны даргын өөрийн саналаар оруулсан асуудал болон Ерөнхий нарийн бичгийн дарга, Хороо буюу түүний аль нэгэн гишүүний хүсэлт болгосон бүх асуудлыг оруулна.

13. Техникийн хороо хуралдаан болгоны өмнө өөрийн хэлэлцэх асуудлыг тогтооно. Хуралдааны явцад хуралдааны хэлэлцэх асуудлын төлөвлөгөөг Техникийн хорооноос өөрчилж болно.

Албан тушаалтан болон үйл ажиллагааны дэг

14. Гишүүдийн төлөөлөгчдийн дундаас Техникийн хороо нь дарга болон түүний нэг буюу хэд хэдэн орлогчийг сонгоно. Дарга болон түүний орлогч нар нэг жилийн хугацаанд тухайн албан тушаалд байна. Хугацаа нь дууссан дарга болон орлогч нар дахин сонгогдож болно. Дарга болон түүний орлогчийн эрх нь хэрвээ тэд Техникийн хорооны гишүүнийг төлөөлөхгүй болсон бол автомат байдлаар хүчингүй болно.

15. Хэрэв дарга аль нэгэн хуралд буюу түүний зарим хэсэгт оролцоогүй тохиолдолд орлогч дарга удирдана. Энэ тохиолдолд орлогч дарга нь даргатай ижил эрх, үүрэгтэй байна.

16. Хуралдааны дарга Техникийн хорооны хуралдаанд техникийн хорооны гишүүний төлөөлөгчийн хувьд бус өөрийн үүргийнхээ дагуу оролцоно.

17. Энэхүү дүрмээр хуралдааны даргад олгосон эрх үүргээс гадна тэрээр хурал бүрийг нээх, хаах талаар зарлах, хэлэлцүүлэгийг хөтлөх, үг хэлэх эрх олгох, хуралдааны явцыг хянах зэрэг нэмэлт үүрэгтэй. Хэрвээ илтгэгч хэлэлцэж буй зүйлтэй холбоогүй мэдэгдэл хийж байгаа бол түүнд хурлын дарга хурлын дэгийг мөрдөхийг анхааруулж болно.

18. Аливаа нэг асуудлыг хэлэлцэх үед төлөөлөгч хуралдааны дэгийн чанартай асуудал хөндөж болно. Тийм тохиолдолд дарга даруй дэгийг даруй тогтооно. Энэхүү дүрэм журмын талаар маргаан дэгдвэл дарга үүнийг хуралдаанд танилцуулж, шийдүүлэх бөгөөд өөрөөр шийдвэрлээгүй бол хүлээн зөвшөөрөгдөнө.

19. Ерөнхий нарийн бичгийн дарга болон түүний томилсон Гаалийн хамтын ажиллагааны зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга нарын газрын албан тушаалтан нар Техникийн хорооны хуралдааны нарийн бичгийн үйл ажиллагааг эрхэлнэ.

Хуралдааны ирцийн бүрдэлт, санал хураалт

20. Техникийн хорооны гишүүдийн ердийн олонхи төлөөлөгч оролцсоноор хуралдаан хүчин төгөлдөр болно.

21. Техникийн хорооны гишүүн бүр нэг саналын эрхтэй байна. Техникийн хорооны шийдвэр нь хуралдаанд оролцож байгаа гишүүдийн наад зах нь гуравны хоёрын санал авсан тохиолдолд хүчинтэй. Тодорхой асуудлаар санал өгсөн байдлаас хамаарахгүйгээр Техникийн хороо нь хэлэлцүүлгийн явцад гарсан янз бүрийн үзэл бодлыг багтаасан бүрэн тайланг Хороо болон Гаалийн хамтын ажиллагааны зөвлөлд танилцуулж болно. Дээр дурдсанаас гадна хөндлөнгийн хэсгээс оруулсан асуудлаар Техникийн хороо нь зөвшилцлийн зарчмаар шийдвэр гаргана. Хэрэв хөндлөнгийн хэсгээс оруулсан асуудлаар зөвшилцөлд хүрч чадахгүй бол Техникийн хороо бодит байдлыг дэлгэрэнгүй танилцуулсан бөгөөд гишүүийн үзэл бодлыг агуулсан тайлан бэлтгэнэ.

Хэл болон тэмдэглэл

22. Техникийн хорооны албан ёсны хэл нь англи, франц, испани хэл байна. Хэрэв бүх гишүүн орчуулгагүй байхыг зөвшөөрөөгүй бол эдгээр гурван хэлний аль нэгээр хэлсэг үг, хийгдсэн мэдэгдлийг нөгөө хоёр албан ёсны хэлний нэг рүү даруй хөрвүүлнэ. Дээрхээс өөр аль нэг хэл дээр хэлсэн үг, хийсэн мэдэгдлийг англи, франц, испани хэл рүү орчуулсан орчуулгыг үг хэлсэн төлөөлөгчид хийсэн байх тохиолдолд тэдгээрийг албан ёсны хэл рүү орчуулна. Албан ёсны баримт бичигт Техникийн хороо зөвхөн англи, франц, испани хэлийг ашиглана. Техникийн хороонд зориулсан меморандум болон албан мэдээг албан ёсны хэлний аль нэгэн дээр танилцуулна.

23. Техникийн хороо түүний бүх хуралдааны талаар болон хэрэв даргалагч зайлшгүй шаардлагатай гэж үзвэл хуралдааны протокол болон товч хураангуй тайланг нэгтгэсэн илтгэл бэлтгэнэ. Даргалагч буюу түүнийг төлөөлөх этгээд Хорооны болон Гаалийн хамтын ажиллагааны зөвлөлийн хуралдаан бүр дээр Техникийн хорооны ажлын талаар мэдээлэл хийнэ.

ХАВСРАЛТ 3

1. 20 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт дурдсан хөгжиж буй гишүүн орнуудад зориулсан хэлэлцээрийг хэрэглэх хугацааг 5 жилээр хойшлуулах заалт зарим орны бодит байдалд хангалттай биш хугацаа байж болох юм. Ийм тохиолдолд хөгжиж буй гишүүн орон 20 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан хугацааг дуусахаас өмнө сунгах хүсэлтээ тавьж болох бөгөөд хэрвээ тухайн хөгжиж буй орон хойшлуулах бодти үндэслэлээ гаргасан тохиолдолд үүнд гишүүд хүндэтгэлтэй хандана.

2. Одоогоор албан ёсоор тогтоосон үнийн доод хязгаарын дагуу үнэлгээ хийж байгаа хөгжиж буй Гишүүн орон бусад гишүүнтэй тохиролцсон нөхцөлд хязгаартай буюу

шилжилтийн үндсэн дээр үнийн доод хязгаарыг хадгалан үлдэх боломж олгосон тайлбар хийж болно.

3. Импортлогчийн хүсэлтээр хэлэлцээрийн 4 дүгээр зүйлийн дагуу дэс дарааллыг өөрчлөх явдал хөгжиж буй гишүүний хувьд бодит хүндрэл учруулж байгаа гэж үзсэн тохиолдолд 4 дүгээр зүйлд дараах тайлбар хийж болно:

“...-н Засгийн газар энэхүү хэлэлцээрийн 4 дүгээр зүйлийн холбогдох заалтуудыг гаалийн удирдах газар 5 болон 6 дугаар зүйлүүдийн дарааллыг солих хүсэлтийг зөвшөөрөх тохиолдолд л мөрдөнө гэдгийг зааж өгөх эрхийг нэмэлт болгон оруулж байна”.

Хэрэв хөгжиж буй гишүүн орон ийм тайлбар хийх тохиолдолд хэлэлцээрийн 21 дүгээр зүйлийн дагуу гишүүд зөвшөөрнө.

4. Хэлэлцээрийн 5 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгтэй хамаатай дараахь тайлбарыг хөгжиж буй гишүүн орон хийх талаар хүсэлт гаргаж болно:

“...-н Засгийн газар энэхүү хэлэлцээрийн 5 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг импортлогчийн хүсэлт гаргахыг үл харгалзан түүнд хийсэн тайлбарын заалтуудтай нийцүүлэн мөрдөнө гэдгийг зааж өгөх эрхийг нэмэлт болгон оруулж байна”.

Хэрэв хөгжиж буй гишүүн орон ийм тайлбар хийх тохиолдолд хэлэлцээрийн 21 дүгээр зүйлийн дагуу гишүүд зөвшөөрнө.

5. Хэлэлцээрийн 1 дүгээр зүйлийг хэрэгжүүлэх явцад онцгой эрх бүхий төлөөлөгч, онцгой эрх бүхий төлөөлөгч, онцгой эрх бүхий зуучлагч нарын хийх импорттой холбоотой хүндрэлтэй асуудал зарим хөгжиж буй оронд тохиолдож болох юм. Хэрэв практикт хөгжиж буй гишүүн орнуудын хувьд ийм хүндрэлтэй асуудал гарч ирсэн тохиолдолд хэлэлцээрийг хэрэглэж буй гишүүд зохистой шийдэл гаргах үүднээс тухайн гишүүдийн хүсэлтээр энэ асуудлын судалгааг хийж гүйцэтгэнэ.

6. 17 дугаар зүйлд хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэх явцад гаалийн үнэлгээний зорилгоор бүрдүүлсэн мэдүүлэг, бичиг баримт болон өргөдлийн үнэн бодит болон голч зөв байдлыг гаалийн байгууллага лавлан шалгах хэрэгцээтэй тулгарч болно. Тухайн зүйлд гаалийн үнийг тогтоохтой холбоотой гаальд мэдүүлсэн буюу бүрдүүлсэн үнийн бүрдэл хэсгүүд нь бүрэн бөгөөд зөв гэдгийг шалгах үүднээс, тухайлбал, лавлагаа шалгалт явуулах болсныг энэ зүйл хүлээн зөвшөөрч байгаа болно. Энэ лавлагаа шалгалтыг явуулахдаа гишүүд өөрийн хууль тогтоомжийн хүрээнд импортлогчийг бүрэн хэмжээнд хамтарч ажиллана хэмээн тооцоолох эрхтэй.

7. Жинхэнэ төлсөн буюу төлбөл зохих үнэд худалдан авагчаас худалдагчид шууд буюу худалдан авагчаас худалдагчийн өмнөөс гуравдагч этгээдэд төлсөн импортын барааны арилжааны нөхцөл байдлаар төлбөр хийгдсэн болон хийгдэх ёстой бүх бодит төлбөрийг хамруулан ойлгоно.

АЧИЛТЫН ӨМНӨХ ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТЫН ТУХАЙ ХЭЛЭЛЦЭЭР

Гишүүд,

Олон талт худалдааны хэлэлцээрийн Уругвайн үе шатны зорилго нь “дэлхийн худалдааг цаашид улам чөлөөтэй болгож өргөжүүлэх”, ТХЕХ-ийн чиг үүргийг бэхжүүлэх” болон “ТХЕХ-ийн тогтолцооны зохицох чадавхийг олон улсын эдийн засгийн орчинд нийцүүлэн нэмэгдүүлэх”-эд чиглэгдвэл зохих талаар 1986 оны 9 дүгээр сарын 20 -нд Сайд нар тохиролцсоныг тэмдэглэж,

хөгжиж буй хэд хэдэн гишүүн орон ачилтын өмнөх шалгалтыг хэрэглэж байгааг тэмдэглэж,

импортлогдож буй барааны чанар, тоо болон үнийн дүнг магадлан шалгах ийм үйл ажиллагааг шаардлагатай хугацаа, хэмжээгээр явуулах хөгжиж буй орнуудын хэрэгцээг хүлээн зөвшөөрч,

эдгээр хөтөлбөр нь зүй бусаар удаашрах, эсхүл, тэгш бус хандлагыг гаргуулахгүйгээр хэрэгжих ёстойг анхаарч,

энэхүү шалгалт тодорхойлолтынхоо дагуу экспортлогч гишүүний нутаг дэвсгэр дээр явагдадгийг тэмдэглэж,

хэрэглэгч гишүүн болон экспортлогч гишүүний аль алиных нь эрх, үүргийн тохиролцож тодорхойлсон олон улсын тогтолцоог бий болгох шаардлагыг хүлээн зөвшөөрч,

1994 оны ТХЕХ-ийн дагуух зарчим болон үүрэг нь ДХБ-ын гишүүн орнуудын засгийн газруудаас эрх олгогдсон ачилтын өмнөх шалгалтыг тэдгээр байгууллагуудын үйл ажиллагаанд хэрэглэгдэхийн хүлээн зөвшөөрч,

ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллагын үйл ажиллагаа болон холбогдох хууль тогтоомжийн ил тод байдлыг хангах нь зүйтэй болохыг хүлээн зөвшөөрч,

экспортлогч болон ачилтын өмнөх шалгалтыгн байгууллагын хооронд энэхүү хэлэлцээрийн дагуу үүсэх маргааныг шуурхай, үр нөлөөтэй болон шударга байдлаар шийдвэрлэж байхыг эрмэлзэж,

үүгээр дараахь зүйлийг хэлэлцэн тохиров:

I дүгээр зүйл

Хэрэглэх хүрээ, нэр томьёо

I. Гишүүний засгийн газар, эсхүл засгийн газрын аливаа байгууллагын зүгээс ачилтын өмнөх шалгалтын талаар гэрээ байгуулсан буюу эрх олгосон эсэхээс үл хамааран гишүүдийн нутаг дэвсгэр дээр гүйцэтгэгдэж буй ачилтын өмнөх шалгалтын бүх үйл ажиллагаанд энэхүү хэлэлцээрийг хэрэглэнэ.

2. “Хэрэглэгч гишүүн” гэж ачилтын өмнөх шалгалтыг ашиглахаар засгийн газар нь буюу засгийн газрын аливаа байгууллага нь гэрээ байгуулсан буюу эрх олгосон гишүүнийг хэлнэ.

3. “Ачилтын өмнөх шалгалтын үйл ажиллагаа” гэж чанар, тоо, үнэ, үүний дотор валютын солилцооны ханш болон санхүүгийн нөхцөл болон/эсхүл, хэрэглэгч гишүүний нутаг дэвсгэр рүү экспортлоход зориулсан барааны гаалийн ангилалыг магадлан тогтоохтой холбогдолтой бүх үйл ажиллагааг хэлнэ.

4. “Ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага” гэж гишүүний байгуулсан зэрэг олгосон эрхийн үндсэн дээр ачилтын өмнөх шалгалтын үйл ажиллагаа явуулж байгаа аливаа байгууллагыг хэлнэ.¹

2 дугаар зүйл

Хэрэглэгч гишүүдийн үүрэг

Үл алагчилах

1. Хэрэглэгч гишүүд ачилтын өмнөх шалгалтын үйл ажиллагаа нь үл алагчилах байдлаар хэрэгжих эдгээр үйл ажиллагааг явуулах журам, шалгуурууд нь бодит бөгөөд ийм үйл ажиллагаанд хамрагдах бүх экспортлогчдын хувьд ижил байх явдлыг хангана. Тэдгээрийн гэрээ байгуулсан буюу эрх олгосон ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллагын бүх байцаагчид хяналтыг нэг мөр хэрэгжүүлэхийг гишүүд хангана.

Засгийн газрын шаардлага

2. Хэрэглэгч гишүүд нь хууль, журам шаардлагатай нь холбоотой ачилтын өмнөх шалгалтын үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхэд 1994 оны ТХЕХ-ийн 3 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсгийн заалтыг асуудалд холбоотой хэмжээгээр мөрдөх явдлыг хангах ёстой.

Хяналт хийх газар

3. Хэрэглэгч гишүүд нь ачилтын бүх үйл ажиллагаа, үүний дотор үзлэг хийсэн тухай тайланг, эсхүл шийтгэн олгох буюу олгоогүй тухай тэмдэглэлийг оролцуулан өмнөх шалгалтын барааг экспортлосон гаалийн нутаг дэвсгэрт хийх, хэрэв шалгалтыг барааны иж бүрэн шинж чанараас үүдэн тухайн гаалийн нутаг дэвсгэрт явуулах бололцоогүй бол хоёр тал харилцан тохиролцсоны үндсэн дээр шалгалтыг тэдгээр бүтээгдэхүүнийг үйлдвэрлэсэн гаалийн нутаг дэвсгэр дээр явуулах явдлыг хангана.

¹ Энэ заалт нь бусад гишүүний төрийн байгууллагаас нутаг дэвсгэрт ачуулалтын өмнөх шалгалтын үйл ажиллагаа заавал явуулах талаар гишүүд үүрэг болгохгүй

Стандарт

4. Хэрэглэгч гишүүд тоо, хэмжээ чанарын шалгалт, худалдааны гэрээнд худалдагч болон худалдан авагчийн тодорхойлсон стандартын дагуу хэрэгжих бөгөөд ийм стандарт байхгүй тохиолдолд тохиолдолд олон улсын холбогдох стандартыг хэрэглэх явдлыг хангана.²

Ил тод байдал

5. Хэрэглэгч гишүүд нь ачилтын өмнөх шалгалтын үйл ажиллагаа нь ил тод байдлаар хэрэгжих явдлыг хангана.

6. Хэрэглэгч гишүүд ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага нь экспортлогчтой анхлан харилцахад шалгалтын шаардлагад нийцсэн бүх мэдээллийн жагсаалтыг экспортлогчид гаргаж өгөхийг хариуцан хангана. Ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага нь экспортлогчийн хүсэлтээр хамгийн шинэлэг мэдээллийг гаргаж өгнө. Энэхүү мэдээлэлд ачилтын өмнөх шалгалтын үйл ажиллагаатай холбогдолтой хэрэглэгч гишүүний хууль, журмын жагсаалт, үнэ, валютын солилцооны ханшийг магадлах зорилгоор ашиглаж буй журам, шаардлага шалгалтын байгууллагатай харилцах талаархи экспортлогчийн эдлэх эрх болон 21 дэх хэсэгт дурдсан давж заалдах журам орно. Мөрдөж буй журамд тусгагдсан дэгийн шаардлага, өөрчлөлтийг хэрэв зөвхөн сонирхогч экспортлогчид шалгалтын хугацаа эхлэх үед эдгээр өөрчлөлтийн тухай мэдэгдээгүй бол ачуулалтад хэрэглэхгүй. Гэхдээ, 1994 оны ТХЕХ-ийн 20 болон 21 дүгээр зүйлд заасан онцгой тохиолдолд экспортлогчид энэ тухай мэдэгдэхээс өмнө тухайн нэмэлт шаардлага, эсхүл, өөрчлөлтийг ачуулалтад хэрэглэж болно. Энэхүү туслалцаа нь хэрэглэгч гишүүний зүгээс импортын дүрэм журмыг биелүүлэх талаархи үүргээс экспортлогчийг чөлөөлөхгүй.

7. 6 дахь хэсэгт дурдсан мэдээллийг экспортлогч зохимжтой байдлаар авахад боломжтой болгох болон ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллагын мэдэлд байгаа ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага нь тийм төрлийн мэдээлэл бүхий мэдээллийн төв байх явдлыг хэрэглэгч гишүүн хангана.

8. Ачилтын өмнөх шалгалтын холбогдолтой бүх хууль журмыг бусад засгийн газар буюу худалдаачид танилцаж чадахуйц хэлбэрээр хэрэглэгч гишүүн нэн даруй нийтлүүлж байна.

Бизнесийн нууц мэдээллийг хамгаалах

9. Ачилтын өмнөх шалгалтын явцад олж авсан бүх мэдээллийг, эдгээр нь хэвлэлд нийтлэгдээгүй гуравдагч тал буюу олон нийтийн хүртээл болоогүй нөхцөлд, ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллагын зүгээс нууцлах явдлыг хэрэглэгч гишүүн хангана. Эл зорилгоор, ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага холбогдох журам баримтлах явдлыг хэрэглэгч гишүүн хангана.

² Олон улсын стандартад бүх гишүүн гишүүнчлэлийн хувьд нээлттэй, үйл ажиллагаа нь стандартчлалын салбарт хүлээн зөвшөөрөгдсөн засгийн газар буюу засгийн газрын бус байгууллагын батласан стандартыг ойлгоно

10. Хэрэглэгч гишүүн 9 дэх хэсгийг хэрэгжүүлэх үүднээс авч буй арга хэмжээний талаархи мэдээллийг гишүүний хүсэлтийн дагуу гаргаж өгнө. Энэ хэсгийн заалт нь ямар нэгэн байдлаар ачилтын өмнөх шалгалтын үйл ажиллагааны үр нөлөөг сааруулах буюу хувийн ч бай, улсын ч бай тодорхой үйлдвэрийн газрын арилжааны хууль ёсны ашиг сонирхолд хохирол учруулахаар нөлөө үзүүлж болзошгүй байдлаар нууц мэдээллийг задруулахыг аливаа гишүүнээс шаардахгүй.

11. Ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага нь гэрээ байгуулсан буюу эрх олгосон төрийн байгууллагаас бусад аливаа гуравдагч этгээдэд бизнесийн нууц мэдээллийг задруулахгүй байхыг хэрэглэгч гишүүн хангана. Гэрээ байгуулсан буюу эрх олгосон ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллагаас олж авсан бизнесийн нууц мэдээллийг зохих ёсоор хамгаалах явдлыг хэрэглэгч гишүүн хангана. Ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага нь гэрээ байгуулсан буюу эрх олгосон төрийн байгууллагад бизнесийн нууц мэдээллийг гагцхүү эдгээр мэдээлэл нь аккредитив буюу төлбөрийн бусад хэлбэрт шаардлагатай, эсхүл гааль, импортын зөвшөөрөл буюу валютын хяналтыг тогтсон журмын дагуу тавихад шаардлагатай тэр хэмжээгээр өгнө.

12. Ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага нь экспортлогчоос дор дурдсан мэдээллийг шаардахгүй байхыг хэрэглэгч гишүүн хангана:

- (a) патентлагдсан, тусгай зөвшөөрөл олгогдсон буюу нийтэд нээлттэй болоогүй байгаа үйл ажиллагаа, эсхүл патентлагдахаар хүлээгдэж байгаа боловсруулалтын ажиллагаатай холбогдолтой үйлдвэрлэлийн тоо баримт;
- (b) техникийн дүрэм буюу стандартад нийцэж байгаа эсэхийг харуулахад шаардагдахаас бусад хэвлүүлж байгаагүй техникийн тоо баримт;
- (c) дотоод үнэ, үүний дотор үйлдвэрлэлийн зардал;
- (d) ашгийн түвшин;
- (e) тухайн шалгалтыг өөр байдлаар хэрэгжүүлэх бололцоогүй бол экспортлогч болон түүний ханган нийлүүлэгчийн хооронд байгуулсан гэрээний нөхцөл. Ийм тохиолдолд ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага нь гагцхүү шалгалт хийх зорилгоор ашиглах мэдээллийг л шаардана.

13. Ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага шаардаж үл болох 12 дахь хэсэгт дурдсан мэдээллийг экспортлогч тусгай хэргийг гэрчлэн магадлах зорилгоор сайн дураараа мэдээлэх болно.

Ашиг сонирхлын зөрчилдөөн

14. Ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага нь 9-өөс 13 дахь хэсэгт дурдсан бизнесийн нууц мэдээллийн хамгаалалтын тухай заалтуудыг анхааралдаа авч дор дурдсан ашиг сонирхлын зөрчилдөөнийг гаргахгүй байх арга хэмжээ авахыг хэрэглэгч гишүүн хангана:

(а) Ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага болон тухайн ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллагтай хамааралтай холбогдох аливаа нэгжийн хооронд үүссэн, үүний дотор ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллагын хувьд санхүү буюу худалдааны ашиг сонирхол бүхий аливаа нэгж, эсхүл, тухайн ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллагын хувьд санхүүгийн сонирхол бүхий болон ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага ачуулалтыг нь шалгах аливаа нэгж;

(b) Шалгалт явуулах тухай гэрээ байгуулсан буюу эрх олгосон засгийн газрын байгууллагаас бусад ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага болон ачилтын өмнөх шалгалтад хамрагдах бусад нэгжтэй хамаарах бүхий аливаа бусад нэгжийн хооронд үүссэн;

(c) Шалгалтын үйл ажиллагаа явуулахаас өөр үйл ажиллагаа явуулж буй ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллагын нэгжийн хооронд үүссэн.

Саатал

15. Ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага нь ачилтыг шалгах ажлыг үндэслэлгүйгээр саатуулах явдал гаргахгүй байхыг хэрэглэгч гишүүн хангана. Ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага болон экспортлогч шалгалт хийх өдрөө тогтсон бол шалгалтын өмнөх байгууллага шалгалтыг тэр өдрөө л хийх явдлыг хэрэглэгч гишүүн хариуцна. Харин хугацааг өөрчлөхөөр экспортлогч болон ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага хоорондоо тохиролцсон, эсхүл экспортлогчийн зүгээс ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллагад ийнхүү шалгалт хийхэд саад учруулсан, эсхүл давагдашгүй хүчин зүйлийн нөхцөл³ байдал нөлөөлсөн бол энд хамаарахгүй.

16. Эцсийн баримт бичгийг хүлээж авсан болон шалгалт дуусмагц ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага нь ажлын таван өдөрт багтаан үзлэг хийсэн тухай тайланг баталгаажуулах, эсхүл, баталгаажуулаагүй тохиолдолд түүний тодорхой үндэслэлийг бичгээр гаргаж өгөхийг хэрэглэгч гишүүн хангана. Үзлэг хийсэн тухай тайланг баталгаажуулаагүй тохиолдолд өөрсдийн байр суурийг бичгээр илэрхийлэх бололцоог экспортлогчид олгох бөгөөд экспортлогчийн хүсэлтээр харилцан тохиромжтой ойрын хугацаанд дахин шалгалт хийлгэх явдлыг хэрэглэгч гишүүн хангана.

17. Ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага нь экспортлогч хүсэлт гаргасан тохиолдол бүрт биет үзлэг хийхээс өмнө үнэ, бололцоотой тохиолдолд, валютын солилцооны ханшийг экспортлогч, импортлогчийн хооронд байгуулсан гэрээний үндсэн дээр нэхэмжлэл болон, бололцоотой тохиолдолд, импортын зөвшөөрлийн өргөдлийг үндэслэн урьдчилан магадлах ажиллагааг хийж гүйцэтгэх явдлыг хэрэглэгч гишүүн хангана. Ийнхүү урьдчилан магадласны үндсэн дээр ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллагын хүлээн зөвшөөрсөн үнэ буюу валютын солилцооны ханшийг барааны импортын баримт бичиг болон/буюу импортын зөвшөөрөлтэй нийцэж байгаа тохиолдолд буцаахгүй байхыг хэрэглэгч гишүүн хангана. Урьдчилан магадлах ажиллагаа дуусмагц, ачилтын өмнөх

³ Энэхүү хэлэлцээрийн зорилгоор “давагдашгүй хүчин зүйл” гэдэгт үйлдлийн урьдчилан харах боломжгүй хөгжлийн үр дүнд үүссэн давагдашгүй бөгөөд гэрээний нөхцөлийг биелүүлэхээс чөлөөлж буй “хүчин зүйл” юм.

шалгалтын байгууллага нь үнэ болон/буюу валютын солилцооны ханшийг хүлээн зөвшөөрсөн, эсхүл, зөвшөөрөөгүйн тухай тодорхой үндэслэлийн хамт экспортлогчид бичгээр даруй мэдэгдэж байхыг хэрэглэгч гишүүд хангана.

18. Төлбөрийг саатуулахгүйн тулд ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага нь экспортлогч буюу түүний томилсон төлөөлөгчид үзлэг хийсэн тухай тайланг аль болох шуурхай хүргүүлэхийг хэрэглэгч гишүүд орон хангана.

19. Үзлэг хийсэн тухай тайланд үг үсгийн алдаа гарсан тохиолдолд ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага нь алдааг засч холбогдох талуудад засварласан мэдээллийг аль болох шуурхай хүргүүлэхийг хэрэглэгч гишүүд хангана.

Үнийг магадлах

20. Барааг хэт дээгүүр буюу доогуур хэмжээгээр нэхэмжлэх болон залилан мэхлэх явдлаас урьдчилан сэргийлэх зорилгоор үнийг магадлах үйл ажиллагаа⁴ явуулахдаа ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага нь дор дурдсан удирдамжийг баримтлах явдлыг хэрэглэгч гишүүд хангана:

(a) Ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага нь экспортлогч, импортлогч хоорондын гэрээгээр тохиролцсон үнийг (b)-ээс (e) дэд хэсэгт дурдсан шалгууруудтай нийцүүлэн магадласны үндсэн дээр шаардлага хангаагүй үнэ болохыг нотлож чадсан тохиолдолд үгүйсгэнэ;

(b) ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага нь үнийг магадлахдаа тухайн экспортлосон орноос тухайн цаг үед буюу ойролцоо үед худалдааны өрсөлдөх болон харьцуулах нөхцөлтэйгээр экспортлохоор санал болгосон ижил төрлийн буюу төсөөтэй барааны үнэ(үүд)-ийг үндэс болгон худалдааны зан заншил болон хэрэглэж болохуйц хөнгөлөлт үзүүлэх аливаа цэвэр стандарттай нийцүүлнэ. Энэхүү харьцуулалт нь дор дурдсан зүйлийг үндэс болгоно:

(i) импортлогч орон болон үнийн харьцуулалт хийхээр тогтсон орон, эсхүл орнуудад хамааралтай эдийн засгийн холбогдох үзүүлэлтүүдийг анхааралдаа авч гагцхүү харьцуулалт хийх бодит суурь болж чадахуйц үнийг баримтлана;

(ii) ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага нь хамгийн хямд үнийг албадан хэрэглэхээр шахалт үзүүлэх зорилгоор импортлогч янз бүрийн оронд барааг экспортлохоор санал болгосон үнэд түшиглэхгүй;

(iii) ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага нь (c) дэд хэсэгт дурдсан тодорхой хүчин зүйлийг анхааралдаа авах ёстой;

⁴ Гаалийн үнэлгээтэй холбогдуулан ачуулалтын өмнөх шалгалтын байгууллагын зүгээс үзүүлэх үйлчилгээтэй холбогдуулан хэрэглэгч Гишүүний хүлээх үүрэгт 1994 оны ТХЕХ болон бусад Олон талт худалдааны хэлэлцээр (Дэлхийн худалдааны байгууллагын тухай хэлэлцээрийн Хавсралт IА-г хамруулан)-ээр хүлээн зөвшөөрсөн үүргийг ойлгоно

(iv) дээр дурдсан үйл ажиллагааны аль ч шатанд ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага нь үнийн талаар тайлбар өгөх бололцоог экспортлогчид олгоно.

(c) үнийг магадлах явцад ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага нь худалдааны гэрээний нөхцөлд зохих хөнгөлөлт болон тухайн хэлцэлд нийтлэг байдлаар хэрэглэж болохуйц хүчин зүйлүүдийг тодорхойлж өгөх бөгөөд эдгээр хүчин зүйлүүд нь хэлцлийн арилжааны түвшин болон тоо хэмжээ, нийлүүлэх хугацаа, нөхцөл, үнийн хянан үзэх нөхцөл, чанарын тодорхойлолт, тусгай дизайны онцлогууд, тээвэрлэлт буюу баглаа боодлын тусгай тодорхойлолтууд, захиалгын хэмжээ, газар дээр нь төлбөр хийх арилжаа, улирлын нөлөөлөл, тусгай зөвшөөрөл буюу оюуны өмчтэй холбогдолтой бусад хураамж болон уламжлалт аргаар тусгайлан нэхэмжилэхгүй тохиолдолд гэрээний бүрэлдэхүүн хэсэг болох үйлчилгээ зэрэг хүчин зүйлүүдийг хамарсан байна. Гэхдээ эдгээрээр үл хязгаарлагдах хүчин зүйлүүд нь экспортлогч, импортлогчийн хоорондын гэрээний харилцаа зэрэг экспортлогчийн үнэд холбогдолтой тодорхой бүрэлдэхүүн хэсгийг багтаана;

(d) тээврийн зардлыг магадлах нь тухайн тээврийн төрөлд хэрэглэхээр тохирсон арилжааны гэрээнд заасан экспортлогч орны үнэд хамаарна;

(e) дараахь зүйлийг үнэ магадлах зорилгоор ашиглаж үл болно:

- (i) импортлогч оронд үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүнийг энэ оронд борлуулж буй үнэ;
- (ii) экспортлогч орноос бусад орны экспортлосон барааны үнэ;
- (iii) үйлдвэрлэлийн зардал;
- (iv) зохиомол буюу хуурамч үнэ, эсхүл, өртөг.

Давж заалдах журам

21. Экспортлогчийн зүгээс гарсан гомдлыг хүлээж авах, хянаж үзэх болон шийдвэр гаргах журмыг ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага батлан гаргаж, түүнчлэн эдгээр журмын тухай мэдээллийг 6 болон 7 дахь хэсгийн заалтын дагуу экспортлогчийн сонорт хүргэсэн байх явдлыг хэрэглэгч гишүүд хангана. Журам боловсруулах болон түүнийг хэрэгжүүлэхэд дор дурдсан удирдамжийг мөрдлөг болгох явдлыг хэрэглэгч гишүүд хангана:

(a) экспортлогчийн зүгээс гаргасан давж заалдах өргөдөл буюу гомдлыг хүлээж авах, хянан үзэх болон шийдвэр гаргах үүрэг бүхий ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллагын салбар нэгжийн үйл ажиллагаагаа явуулж буй хот буюу боомт тус бүрт ажлын ердийн цагаар нэг буюу түүнээс дээш ажилтанг ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага томилон ажиллуулна;

(b) экспортлогч нь тухайн онцлог хэлцэлтэй холбогдолтой баримт, гомдол болон шийдвэрлэх тухай саналыг томилогдсон байцаагч (нар)-т бичгээр гардуулна;

(с) Томилогдсон байцаагч (нар) нь экспортлогчийн гаргасан гомдлыг нэн анхааралтай хянан үзэж, (b) дэд хэсэгт заасан баримт бичгийг хүлээн авмагц аль болох богино хугацаанд шийдвэр гаргана.

Эс харгалзах

22. 2 дугаар зүйл заалтын дагуу үл харгалзан хэсэгчилсэн ачилтаас бусад тохиолдолд, шалгалтад хамрагдах шаардлагагүй гэж хэрэглэгч гишүүний үзсэн доод хэмжээний үнээс доогуур үнэтэй ачилтыг онцгой нөхцлөөс бусад тохиолдолд хэрэглэгч гишүүн шалгалтад хамруулахгүй. Уг доод хэмжээний үнийн дүн нь 6 дахь хэсгийн заалтын дагуу экспортлогчид өгөх мэдээллийн нэгэн хэсэг болно.

3 дугаар зүйл

Экспортлогч гишүүний хүлээх үүрэг

Үл алагчилах

1. Ачилтын өмнөх шалгалтын үйл ажиллагаанд холбогдох хууль тогтоомжоо үл алагчилах үндсэн дээр хэрэглэхийг экспортлогч гишүүн хангана.

Ил тод байдал

2. Экспортлогч гишүүн ачилтын өмнөх шалгалтын үйл ажиллагаатай холбогдолтой хүчин төгөлдөр бүх хууль тогтоомжийг бусад засгийн газар, худалдаа эрхлэгчдийн сонорт хүрэхүйц байдлаар шуурхай хэвлэн нийтэлж байна.

Техникийн туслалцаа

3. Экспортлогч гишүүн энэхүү хэлэлцээрийн зорилгыг хэрэгжүүлэхэд чиглэгдсэн техникийн туслалцааг хэрэглэгч гишүүнд хүсэлтийнх нь дагуу харилцан тохиролцсон нөхцөлөөр⁵ үзүүлэхийг санал болгоно.

4 дүгээр зүйл

Хөндлөнгөөс хянан үзэх журам

Ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага болон экспортлогч хоорондын маргаанаа хамтран шийдвэрлэхийг гишүүд дэмжинэ. Гэхдээ 2 дугаар зүйлийн 21 дэх хэсгийн заалтын дагуу гомдол гаргаснаас хойш ажлын хоёр өдрийн дараа аль ч тал хөндлөнгийн хяналт хийлгэхээр хандаж болно. Гишүүн нь эл зорилгоор дор дурдсан журмыг тогтоон хэрэгжүүлэх талаар өөрийн зүгээс бололцоотой арга хэмжээ авна:

⁵ Техникийн гийм туслалцааг хоёр, эсхүл хэд хэдэн, эсхүл олон талын үндсэн дээр үзүүлж болно гэж ойлгоно.

(a) энэхүү журмыг ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага болон экспортлогчийг төлөөлж буй байгууллагаас хамтран байгуулсан бие даасан байгууллага энэхүү хэлэлцээрийн зорилгоор хариуцан хэрэгжүүлнэ;

(b) (a) дэд хэсэгт дурдсан бие даасан байгууллага нь шинжээчдийн жагсаалтыг дор дурдсан байдлаар бүрдүүлнэ:

(i) ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллагыг төлөөлж буй байгууллагын томилсон гишүүдээс бүрдсэн хэсэг;

(ii) экспортлогчийг төлөөлж буй байгууллагын томилсон гишүүдээс бүрдсэн хэсэг;

(iii) (a) дэд хэсэгт дурдсан бие даасан байгууллагаас томилсон худалдааны бие даасан мэргэжилтнүүдээс бүрдсэн хэсэг.

Аливаа маргааныг энэхүү журмын дагуу шуурхай шийдвэрлэх бололцоо хангасан байхаар жагсаалтад нэр дурдсан мэргэжилтнүүдийг сонгох газар зүйн хуваарилалтыг хийнэ. Энэхүү жагсаалтыг ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойш хоёр сарын дотор багтаан гаргах бөгөөд жил бүр шинэчилнэ. Жагсаалт олон нийтэд нээлттэй байна. Жагсаалтыг нарийн бичгийн дарга нарын газарт мэдэгдэх бөгөөд бүх гишүүнд тараана;

(c) Маргааныг хөндөх хүсэлтэй экспортлогч, эсхүл ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага нь (a) дэд хэсэгт заасан бие даасан байгууллагад хандаж хөндлөнгийн хэсэг байгуулах талаар хүсэлт гаргана. Бие даасан хөндлөнгийн байгууллага нь хөндлөнгийн хэсэг байгуулах ажлыг хариуцна. Энэхүү хөндлөнгийн хэсэг нь гурван гишүүнээс бүрдэнэ. Хөндлөнгийн хэсгийн гишүүдийг сонгохдоо зүй бус зардал болон хугацаа алдах явдлыг гаргахгүй байхыг эрмэлзэнэ. Эхний гишүүнийг дээр дурдсан жагсаалтын (i)-д заасан хэсгээс холбогдох ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага нь сонгох бөгөөд энэ гишүүн нь тухайн байгууллагад хамааралгүй байна. Хоёр дахь гишүүнийг дээр дурдсан жагсаалтын (ii)-т заасан хэсгээс холбогдох экспортлогч сонгох бөгөөд энэ гишүүн нь тухайн экспортлогчид хамааралгүй байна. Гурав дахь гишүүнийг дээр дурдсан жагсаалтын (iii) -т заасан хэсгээс (a) дэд хэсэгт заасан бие даасан байгууллага сонгоно. Дээр дурдсан жагсаалтын (iii)-д заасан хэсгээс сонгосон бие даасан худалдааны аливаа мэргэжилтэний нэрийг татгалзах ёсгүй;

(d) дээр дурдсан жагсаалтын (iii)-т заасан хэсгээс сонгосон бие даасан худалдааны мэргэжилтэн нь хөндлөнгийн хэсгийн дарга байна. Бие даасан худалдааны мэргэжилтэн нь хөндлөнгийн хэсгээс маргааныг шуурхай шийдвэрлэхийн тулд шаардлагатай шийдвэр гаргана, жишээлбэл, тухайн асуудлаар хөндлөнгийн хэсгийн гишүүдийг зайлшгүй хуралдуулж шийдвэрлэх шаардлагатай эсэх, ийм шаардлага байгаа тохиолдолд хурлыг хаана хуралдуулах зэргийг шуурхай шийдвэрлэж байна. Чингэхдээ тухайн шалгалтыг хийсэн газрыг харгалзан үзнэ;

(e) маргаанд оролцогч талууд тохиролцсон тохиолдолд маргааныг хянахаар (a) дэд хэсэгт заасан бие даасан байгууллагын дээр дурдсан (iii) -т заасан хэсгээс нэг

бие даасан худалдааны мэргэжилтэнг тухайн маргааныг хянан үзэх үүрэгтэйгээр сонгож болно. Энэ мэргэжилтэн нь маргааныг шуурхай шийдвэрлэхэд, жишээлбэл, шалгалт хийсэн байршлыг харгалзан, шаардлагатай шийдвэр гаргах явдлыг хангана;

(f) маргаантай байгаа шалгалтын үйл ажиллагааны явцад маргаанд оролцогч талууд хэлэлцээрийн заалтуудыг хэр баримталсан болохыг тогтоох нь хянан үзэх ажиллагааны зорилго байна. Журмын дагуу хоёр тал өөрсдийн байр суурийг биеэр буюу бичгээр илэрхийлэх бололцоо олгох бөгөөд асуудлыг шуурхай шийдвэрлэх нөхцөлийг хангасан байна;

(g) гурван гишүүнээс бүрдсэн хөндлөнгийн хэсгийн шийдвэрийг олонхийн саналаар гаргана. Бие даасан шалгалт хийлгэхээр хүсэлт гаргаснаас хойш ажлын найман өдрийн дотор маргааны талаар шийдвэр гаргах бөгөөд гарсан шийдвэрийг маргаанд оролцогч талуудад хүргүүлнэ. Тухайн хугацааг маргаанд оролцогч талуудын харилцан тохиролцсоны дагуу сунгаж болно. Хөндлөнгийн хэсэг буюу худалдааны бие даасан мэргэжилтэн нь тухайн хэргийн хэмжээнээс хамааран холбогдох зардлыг хуваарилн ногдуулна;

(h) маргаанд оролцогч талууд болох ачилтын өмнөх шалгалтын байгууллага болон экспортлогчийн хувьд хөндлөнгийн хэсгийн шийдвэр нь заавал биелүүлэх хүчинтэй байна.

5 дугаар зүйл

Мэдэгдэл

ДХБ –ын тухай хэлэлцээр тухайн гишүүний хувьд хүчин төгөлдөр болмогц гишүүн нь Нарийн бичгийн дарга нарын газарт энэхүү хэлэлцээрийг хүчин төгөлдөр болгосон дотоодын хууль тогтоомж болон ачилтын өмнөх хяналтын холбогдолтой бусад аливаа хууль тогтоомжийн хувийг хүргүүлнэ. Ачилтын өмнөх шалгалт хийхтэй холбогдолтой хууль тогтоомжид оруулах нэмэлт өөрчлөлт нь тухайн нэмэлт өөрчлөлтийг албан ёсоор хэвлэн нийтлэхээс өмнө хүчин төгөлдөр болох ёсгүй. Ийнхүү хэвлэн нийтэлсний дараа нэмэлт өөрчлөлтийн талаар нарийн бичгийн дарга нарын газарт нэн даруй мэдэгдэнэ. Нарийн бичгийн дарга нарын газар энэхүү мэдээлэл байгаа талаар гишүүдэд мэдэгдэнэ.

6 дугаар зүйл

Хянан үзэх

ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойшхи хоёр дахь жилийн эцэст болон түүнээс хойш гурван жил тутамд Сайд нарын бага хурал нь энэхүү хэлэлцээрийн зорилго болон хэрэгжилтийн явцад гарсан туршлагыг анхааралдаа авах замаар хэлэлцээрийн заалтууд, хэрэгжилт болон үйл ажиллагааг хянаж үзнэ. Ийнхүү хянан үзсэний үр дүнд Сайд нарын бага хурлаас хэлэлцээрийн заалтуудад нэмэлт өөрчлөлт оруулж болно.

7 дугаар зүйл

Зөвлөлдөөн

Гишүүд энэхүү хэлэлцээрийн хэрэгжилтэд нөлөөлж болзошгүй аливаа асуудлаар хүсэлтийнх нь дагуу бусад гишүүнтэй зөвлөлдөнө. Эдгээр тохиолдолд 1994 оны ТХЕХ-ийн 22 дугаар зүйлийн заалтуудыг Маргаан шийдвэрлэх тухай харилцан ойлголцох баримт бичигт боловсруулан хэрэглэсний дагуу энэхүү хэлэлцээрт хэрэглэнэ.

8 дугаар зүйл

Маргаан шийдвэрлэх

Гишүүдийн хооронд энэхүү хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарсан аливаа маргааныг 1994 оны ТХЕХ-ийн 23 дугаар зүйлийн заалтууд болон Маргаан шийдвэрлэх тухай харилцан ойлголцох баримт бичигт боловсруулан хэрэглэсний дагуу шийдвэрлэнэ.

9 дүгээр зүйл

Төгсгөлийн заалтууд

1. Гишүүд энэхүү хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай арга хэмжээ авна.
2. Гишүүд өөрийн орны хууль тогтоомж нь энэхүү хэлэлцээртэй зөрчилдөхгүй байх явдлыг хангана.

ГАРАЛ ҮҮСЛИЙН ДҮРМИЙН ТУХАЙ ХЭЛЭЛЦЭЭР

Гишүүд,

Олон талт худалдааны талаархи Уругвайн үе шатны хэлэлцээ нь “дэлхийн худалдааг цаашид улам чөлөөтэй болгон өргөжүүлэх”, “ТХЕХ-ийн үүргийг бэхжүүлэх” болон өөрчлөгдөж буй олон улсын эдийн засгийн орчинд ТХЕХ-ийн тогтолцооны зохицох чадварыг дээшлүүлэх”-д чиглэгдсэн байна гэж 1986 оны 9 дүгээр сарын 20-нд Сайд нар тохиролцсоныг тэмдэглэж,

1994 оны ТХЕХ-ийн зорилтыг хэрэгжүүлэхийг эрмэлзэж,

гарал үүслийн талаар тодорхой, тогтсон дүрэмтэй байх, түүнийг мөрдөх нь олон улсын худалдааны эргэлтийг нэмэгдүүлэхэд тус дөхөм үзүүлэхийг хүлээн зөвшөөрч,

гарал үүслийн дүрэм нь өөрөө худалдаанд шаардлагагүй саад тотгор учруулахгүй байх явдлыг хангахыг эрмэлзэж,

Гарал үүслийн дүрэм нь 1994 оны ТХЕХ-ийн дагуу гишүүдийн эдлэх эрхийг үгүйсгэхгүй буюу хөндөхгүй байх явдлыг хангахыг эрмэлзэж,

гарал үүслийн дүрмийн талаархи хууль, журам болон хэв заншлыг ил тод болгох нь зүйтэй гэдгийг хүлээн зөвшөөрч,

гарал үүслийн дүрмийг шударга, ил тод, тогтвортой, тууштай болон төвийг сахисан байдлаар боловсруулан мөрдөх явдлыг хангахыг эрмэлзэж,

энэхүү хэлэлцээрээс үүдэн гарах маргааныг шуурхай, үр дүнтэй, шударга байдлаар шийдвэрлэх зөвлөлдөөний зохих механизм болон журам байгаа гэдгийг хүлээн зөвшөөрч,

гарал үүслийн дүрмийг уялдуулан зохицуулах, тодорхой болгохыг эрмэлзэж,

үүгээр дараахь зүйлийг хэлэлцэн тохиров:

I ХЭСЭГ

НЭР ТОМЪЁО БОЛОН ХАМААРАХ ХҮРЭЭ

I дүгээр зүйл

Гарал үүслийн дүрэм

1. Энэхүү хэлэлцээрийн I-ээс IV хэсгийн зорилгоор гарал үүслийн дүрэм нь барааны гарал үүслийн улс орныг тодорхойлоход аливаа гишүүний мөрдөхөөр тогтсон хууль, журам болон нийтээр дагаж мөрдөх захиргааны шийдвэрүүд гэж тодорхойлогдоно. Ингэхдээ, гарал үүслийн тухайн дүрэм нь 1994 оны ТХЕХ-ийн I дүгээр зүйлийн I дэх хэсгийг мөрдөхөд хамаарахгүй тарифын хөнгөлөлт үзүүлэхэд хүргэхүйц гэрээт буюу бие даасан худалдааны горимд хамаарахгүй байх болно.

2. I дэх хэсэгт заасан гарал үүслийн дүрэм нь 1994 оны ТХЕХ-ийн 1, 2, 3, 11 болон 13 дугаар зүйлд заасан үндэстний нэн тааламжтай нөхцөл, 1994 оны ТХЕХ-ийн 6 дугаар зүйлд заасан демпингийн эсрэг болон саармагжуулах татвар, 1994 оны ТХЕХ-ийн 19 дүгээр зүйлд заасан хамгаалалтын арга хэмжээ, 1994 оны ТХЕХ-ийн 9 дүгээр зүйлд заасан гарал үүслийн тэмдэг тавих шаардлага болон ялгаварлан гадуурхах аливаа тоо хэмжээний хязгаарлалт буюу тарифын квот зэрэг хөнгөлөлтийн бус худалдааны бодлогын хэрэгслүүдийг хэрэглэхэд ашиглагддаг гарал үүслийн бүх дүрмийг багтаана. Эдгээрт мөн засгийн газрын хангамж болон худалдааны статистикт ашиглагддаг гарал үүслийн дүрэм хамаарна¹.

¹ Энэ заалт нь “дотоодын аж үйлдвэр” буюу “дотоодын аж үйлдвэрийн адил төстэй бараа” буюу төсөөтэй нэр томъёог хэрэглэгдэх бүрт нь тайлбарлах зорилгоор хийгдсэн тодорхойлолтуудыг хөндөхгүй гэж ойлгогдоно.

II ХЭСЭГ

ГАРАЛ ҮҮСЛИЙН ДҮРМИЙГ ХЭРЭГЛЭХЭД МӨРДӨХ ХЭМ ХЭМЖЭЭ

2 дугаар зүйл

Шилжилтийн үеийн хэм хэмжээ

IV хэсэгт өгүүлсэн гарал үүслийн дүрмийг уялдуулан зохицуулах ажлын хөтөлбөрийг дуусгавар болтол гишүүд дараахь шаардлагыг хангана:

- (a) нийтээр дагаж мөрдөх захиргааны шийдвэрийг гаргахдаа биелүүлэх ёстой шаардлагуудыг тодорхой зааж өгнө. Нэн ялангуяа:
 - (i) тарифын ангилалын өөрчлөлтийн шалгуурыг хэрэглэх тохиолдолд гарал үүслийн тухайн дүрэм болон түүнд хамаарахгүй зүйлүүд нь тэрхүү дүрмэнд хамаарах тарифын жагсаалтын гарчиг буюу дэд гарчигийг нарийвчлан тодорхойлж өгнө;
 - (ii) үнийн дүнгээс хувиар тооцох шалгуурыг хэрэглэх тохиолдолд тухайн хувийг тооцох аргачлалыг гарал үүслийн дүрмэнд мөн зааж өгнө;
 - (iii) үйлдвэрлэл буюу боловсруулалтын түвшингийн шалгуурыг хэрэглэх тохиолдолд холбогдох барааны гарал үүслийг нь тодорхойлох шат дамжлагыг нарийвчлан зааж өгнө;
- (b) гарал үүслийн дүрэмтэй холбоотой худалдааны бодлогын арга хэмжээ буюу арга хэрэгслэлийг үл харгалзан гишүүдийн гарал үүслийн дүрэм нь худалдааны зорилгыг шууд буюу шууд бусаар хэрэгжүүлэх арга хэрэгсэл болж ашиглагдахгүй;
- (c) гарал үүслийн дүрэм нь өөрөө олон улсын худалдаанд хязгаарлах, гуйвуулах буюу сөрөг нөлөө үзүүлэх ёсгүй. Гарал үүслийн орныг тодорхойлох угтвар нөхцөл болгон хэт хатуу шаардлага тавих, эсхүл, үйлдвэрлэл буюу боловсруулалттай холбогдолгүй зарим нөхцөлийг биелүүлэхийг шаардахгүй. Гэхдээ, (a)-дэд хэсэгт заасан үнийн дүнгээс хувиар тооцох шалгуурыг хэрэглэх зорилгоор үйлдвэрлэл буюу боловсруулалттай шууд холбоогүй зардлыг оруулж тооцож болно;
- (d) импорт, экспортын хувьд хэрэглэж буй гарал үүслийн дүрэм нь барааг дотоодод үйлдвэрлэсэн эсэхийг тодорхойлоход хэрэглэх гарал үүслийн дүрмээс илүү хатуу байхгүй бөгөөд тухайн бараа үйлдвэрлэгчдийн харьяаллаас үл хамааран бусад гишүүнийн дунд алагчилах явдал гаргахгүй байна²;

² Засгийн газрын хангамжид хэрэглэж буй гарал үүслийн дүрмийн хувьд энэ заалт нь 1994 оны ТХЕХ-ийн дагуу гишүүдийн хүлээсэн үүргээс гадна нэмэлт үүрэг үүсгэхгүй

(е) гишүүдийн гарал үүслийн дүрэм тууштай, нэгдмэл, шударга болон ухаалаг байдлаар дагаж мөрдөгдөнө;

(f) гишүүдийн гарал үүслийн дүрэм нь эерэг жишиг дээр үндэслэсэн байна. Гарал үүслийг тодорхойлох үндэс болохгүй зүйлийг дурдсан заалт бүхий гарал үүслийн дүрмийн (сөрөг жишиг) эерэг жишгийг тодотгох зорилгоор түүний хэсэг болгон хэрэглэх буюу гарал үүслийг эерэг байдлаар тодорхойлох шаардлагагүй зарим ганцаарчилсан тохиолдолд зөвшөөрнө;

(g) гишүүдийн гарал үүслийн дүрэмтэй холбогдолтой хууль тогтоомж, журам, шүүхийн шийдвэр болон нийтээр дагаж мөрдөх захиргааны шийдвэрийг 1994 оны ТХЕХ-ийн 10 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт хамаарч байгаа хэмээн ойлгож түүний дагуу нийтэлж байна;

(h) экспортлогч, импортлогч буюу зохих үндэслэлтэй аливаа бусад этгээдийн хүсэлтээр бараанд олгох гарал үүслийн талаархи дүгнэлтийг шаардлагатай бүх мэдээллийг өгсөн нөхцөлд аль болох богино хугацаанд буюу тухайн дүгнэлт хийлгэх тухай хүсэлт гаргаснаас хойш 150-иас³ илүүгүй хоногийн дотор гаргаж өгнө. Ийнхүү дүгнэлт гаргах тухай хүсэлтийг тухайн барааны худалдаа эхлэхээс өмнө үлээж авах бөгөөд түүнээс хойш хэзээ ч хүлээн авч болно. Үндэслэл болсон холбогдох баримт, нөхцөл, түүний дотор гарал үүслийн дүрэм нь харьцуулах боломжтой хэвээр үлдэх тохиолдолд тэрхүү дүгнэлт нь гурван жилийн хугацаанд хүчин төгөлдөр байна. Холбогдох талуудад урьдчилан мэдэгдсэн тохиолдолд (j) дэд хэсэгт заасан хяналт хийх явцад урьд өмнөх дүгнэлтээс эсрэг шийдвэр гаргасан нөхцөлд дээрх дүгнэлт хүчингүй болно. Тэрхүү дүгнэлтийг (k) дэд хэсэгт заасны дагуу олон нийтэд мэдээлнэ;

(i) гарал үүслийн дүрмэнд өөрчлөлт оруулах буюу гарал үүслийн шинэ дүрэм нэвтрүүлэхэд дотоодын хууль, журмыг хөндөхгүй бөгөөд түүнд заасны дагуу эдгээр өөрчлөлтийг буцаан хэрэглэхгүй;

(j) гишүүдийн зүгээс гарал үүслийг тодорхойлохтой холбогдуулан авч буй захиргааны аливаа арга хэмжээг шүүхийн, арбитрын буюу захиргааны шүүн таслах байгууллага, эсхүл, хэм хэмжээ, тодорхойлолтыг гаргасан байгууллагаас үл хамаарах журмын дагуу шуурхай хянуулж болох бөгөөд үүний үр дүнд дээрх тодорхойлолтыг өөрчлөх буюу хүчингүй болгож болно;

(k) нууцын зэрэглэлд хамаарах буюу гарал үүслийн дүрмийг хэрэглэх зорилгоор нууцлах үндэслэлээр авсан бүх мэдээллийн нууцыг эрх бүхий холбогдох байгууллагууд чанд сахина. Эдгээр мэдээллийг шүүх хуралдааны явцад задруулах шаардлага гарахаас бусад тохиолдолд түүнийг өгсөн этгээд буюу засгийн газрын тусгай зөвшөөрөлгүйгээр задруулж үл болно;

³ ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс хойш нэг жилийн дотор хийсэн хүсэлтийн хувьд ийм дүгнэлтийг аль болохоор богино хугацаанд хийхийг Гишүүдээс шаардана

3 дугаар зүйл

Шилжилтийн үеийн дараах хэм хэмжээ

Бүх гишүүн IV хэсэгт заасан уялдуулан зохицуулах ажлын хөтөлбөрийн үр дүнд гарал үүслийн уялдуулан зохицуулсан дүрэм нэвтрүүлэх зорилготой байгааг харгалзан уялдуулан зохицуулах ажлын хөтөлбөрийн үр дүнг хэрэгжүүлсний дараа гишүүд дор дурдсан нөхцөлийг хангана:

- (a) гарал үүслийн дүрмийг 1 дүгээр зүйлд заасан бүх зорилгын хувьд нэгэн ижил хэрэглэнэ;
- (b) гарал үүслийн дүрмийн тодорхой барааны гарал үүслийн орон гэж барааг бүхэлд нь үйлдвэрлэсэн, эсхүл, барааг үйлдвэрлэхэд нэгээс дээш орон хамрагдсан тохиолдолд хамгийн сүүлчийн, үлэмж хэмжээний боловсруулалт хийсэн орныг тухайн барааны гарал үүслийн орон гэж тодорхойлно;
- (c) импорт, экспортын хувьд хэрэглэж буй гарал үүслийн дүрэм нь барааг дотоодод үйлдвэрлэсэн эсэхийг тодорхойлоход хэрэглэх гарал үүслийн дүрмээс илүү хатуу байх ёсгүй бөгөөд тухайн бараа үйлдвэрлэгчдийн харьяаллаас үл хамааран бусад гишүүнийн хооронд ялгаварлан гадуурхах явдал гаргахгүй байна;
- (d) гишүүдийн гарал үүслийн дүрэм нь тууштай, нэгдмэл, шударга болон ухаалаг байдлаар дагаж мөрдөгдөнө;
- (e) гишүүдийн гарал үүслийн дүрэмтэй холбогдолтой хууль, журам, шүүхийн шийдвэр болон нийтээр дагаж мөрдөх захиргааны шийдвэрийг 1994 оны ТХЕХ-ийн 10 дугаар зүйлийн 1 дүгээр хэсэгт хамаарч байгаа хэмээн ойлгож түүний дагуу хэвлэн нийтэлж байна;
- (f) экспортлогч, импортлогч буюу зохих үндэслэлтэй аливаа бусад этгээдийн хүсэлтээр бараанд олгох гарал үүслийн талаарх дүгнэлтийг, шаардлагатай бүх мэдээллийг өгсөн нөхцөлд аль болох богино хугацаанд буюу тухайн дүгнэлт хийлгэх тухай хүсэлт гаргаснаас хойш 150-иас илүүгүй хоногийн дотор гаргаж өгнө. Ийнхүү дүгнэлт гаргах тухай хүсэлтийг тухайн барааны худалдаа эхлэхээс өмнө хүлээж авах бөгөөд түүнээс хойш хэзээ ч хүлээн авч болно. Үндэслэл болсон холбогдох баримт, нөхцөл, үүний дотор гарал үүслийн дүрэм нь харьцуулах боломжтой хэвээр үлдэх тохиолдолд тэрхүү дүгнэлт нь гурван жилийн хугацаанд хүчин төгөлдөр байна. Холбогдох талуудад урьдчилан мэдэгдсэн тохиолдолд /h/ дэд хэсэгт заасан хяналт хийх явцад урьд өмнөх дүгнэлтээс эсрэг шийдвэр гаргасан нөхцөлд дээрх дүгнэлт хүчингүй болно. Тэрхүү дүгнэлтийг / i / дэд хэсгийн заалтын дагуу олон нийтэд мэдээлнэ;
- (g) гарал үүслийн дүрмэнд өөрчлөлт оруулах буюу гарал үүслийн шинэ дүрэм нэвтрүүлэхэд дотоодын хууль, журмыг хөндөхгүй бөгөөд түүнд заасны дагуу эдгээр өөрчлөлтийг буцаан хэрэглэхгүй;

(h) гишүүдийн зүгээс гарал үүслийг тодорхойлохтой холбогдуулан авч буй захиргааны аливаа арга хэмжээг шүүхийн, арбитрын буюу захиргааны шүүн таслах байгууллага, эсхүл, тодорхойлолтыг гаргасан байгууллагаас үл хамаарах журмын дагуу шуурхай хянуулж болох бөгөөд үүний үр дүнд дээрх тодорхойлолтыг өөрчлөх буюу хүчингүй болгож болно;

(i) нууцын зэрэглэлд хамаарах буюу гарал үүслийн дүрмийг хэрэглэх зорилгоор нууцлах үндэслэлээр авсан бүх мэдээллийн нууцыг эрх бүхий холбогдох байгууллагууд чанд сахина. Эдгээр мэдээллийг шүүх хуралдааны явцад задруулах шаардлага гарахаас бусад тохиолдолд түүнийг өгсөн этгээд буюу засгийн газрын тусгай зөвшөөрөлгүйгээр задруулж үл болно.

III ХЭСЭГ

МЭДЭГДЭЛ ӨГӨХ, ХЯНАН ҮЗЭХ, ЗӨВЛӨЛДӨХ БОЛОН МАРГААН ШИЙДВЭРЛЭХ ЖУРМЫН ТАЛААРХИ ТОХИРОЛЦОО

4 дүгээр зүйл

Байгууллагууд

1. Гишүүн тус бүрийн төлөөлөгчдөөс бүрдсэн Гарал үүслийн дүрмийн хороо (энэхүү хэлэлцээрт цаашид “Хороо” гэнэ)-г үүгээр байгуулж байна. Хороо нь өөрийн даргаа сонгох бөгөөд I, II, III болон IV хэсэгт заасан үйл ажиллагаа буюу дурдсан хэсэгт заасан зорилгыг хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон асуудлаар зөвлөлдөх боломжийг гишүүдэд олгох, түүнчлэн энэхүү хэлэлцээрийн дагуу буюу Барааны худалдааны зөвлөлөөс түүнд ногдуулсан үүргийг биелүүлэх зорилгоор шаардлагатай үедээ, ингэхдээ жилд нэгээс доошгүй удаа хуралдана. Шаардлагатай гэж үзвэл Хороо нь энэ зүйлийн 2 дахь хэсэгт дурдсан Техникийн хорооноос энэхүү хэлэлцээрт холбогдох асуудлаар мэдээлэл болон зөвлөлгөө авахыг хүсч болно. Түүнчлэн, Хороо нь энэхүү хэлэлцээрийн дээр дурдсан зорилтуудыг хэрэгжүүлэхийн тулд шаардлагатай гэж үзсэн бусад ажлыг Техникийн хороогоор гүйцэтгүүлж болно. ДХБ-ын нарийн бичгийн дарга нарын газар нь Хорооны нарийн бичгийн дарга нарын газрын үүргийг гүйцэтгэнэ.

2. Гаалийн хамтын ажиллагааны зөвлөл (ГХАЗ)-ийн ивээл дор Гарал үүслийн дүрмийн техникийн хороо (энэхүү хэлэлцээрт цаашид “Техникийн хороо” гэнэ)-г I дүгээр хавсралтад заасны дагуу байгуулна. Техникийн хороо нь IV хэсэгт заасан болон I дүгээр хавсралтад нарийвчлан тодорхойлсон техникийн ажлыг хийж гүйцэтгэнэ. Шаардлагатай үед Техникийн хороо нь энэхүү хэлэлцээртэй холбогдолтой асуудлаар Хорооноос мэдээлэл болон зөвлөлгөө авахыг хүсч болно. Түүнчлэн, Техникийн хороо нь энэхүү хэлэлцээрийн дээр дурдсан зорилтуудыг хэрэгжүүлэхийн тулд шаардлагатай гэж үзсэн бусад ажлыг Хороогоор гүйцэтгүүлж болно. ГХАЗ-ийн нарийн бичгийн дарга нарын газар нь Техникийн хорооны нарийн бичгийн дарга нарын газрын үүргийг гүйцэтгэнэ.

5 дугаар зүйл

**Гарал үүслийн дүрмийг өөрчлөх, гарал үүслийн шинэ дүрэм нэвтрүүлэхтэй
холбогдсон мэдээлэл болон журам**

1. Гишүүн тус бүр ДХБ-ын тухай хэлэлцээр тухайн орны хувьд хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс хойш 90 хоногийн дотор өөрийн орны хүчин төгөлдөр мөрдөж буй гарал үүслийн дүрэм, гарал үүслийн дүрэмтэй холбогдсон шүүхийн шийдвэр, нийтээр дагаж мөрдөх захиргааны тогтоолуудыг нарийн бичгийн дарга нарын газарт хүргүүлнэ. Гарал үүслийн дүрмийг санамсаргүйгээр хүргүүлээгүй тохиолдолд холбогдох гишүүн нь энэ тухайгаа мэдмэгц тэр даруйд түүнийг хүргүүлнэ. Нарийн бичгийн дарга нарын газрын хүлээж авсан болон мэдэлд нь байгаа мэдээллийн жагсаалтыг гишүүдэд тараана.

2. Энэхүү хэлэлцээрийн 2 дугаар зүйлд заасан хугацаанд гарал үүслийн дүрмэндээ ялимгүй төдийгээс бусад өөрчлөлт оруулж байгаа буюу шинэ дүрэм нэвтрүүлж байгаа бөгөөд тэр нь энэ зүйлийн зорилгын дагуу 1 дэх хэсэгт дурдсан болон Нарийн бичгийн дарга нарын газарт хүргүүлээгүй гарал үүслийн аливаа дүрмийг багтааж байгаа тохиолдолд гишүүд нь тухайн гишүүний хувьд онцгой нөхцөл байдал үүссэн буюу үүсэх аюул учирснаас бусад тохиолдолд оруулсан өөрчлөлт буюу гарал үүслийн шинэ дүрэм хүчин төгөлөр болохоос 60-аас доошгүй хоногийн өмнө гарал үүслийн дүрмэндээ өөрчлөлт оруулах буюу гарал үүслийн шинэ дүрэм нэвтрүүлэх зорилгыг нь сонирхогч талууд мэдэж авах боломжтой аргаар энэ тухай мэдэгдэл нийтэлнэ. Дээр дурдсан онцгой тохиолдолд гишүүд нь өөрчлөлт оруулсан буюу шинэ дүрмээ аль болох богино хугацаанд нийтэлнэ.

6 дугаар зүйл

Хянан үзэх

1. Хэлэлцээрийн зорилгыг хэрэгжүүлэх үүднээс Хороо нь энэхүү хэлэлцээрийн II, III хэсгийн хэрэгжилт болон үйлчлэлийг жил бүр хянан үзнэ. Хороо нь тайлангийн хугацаанд болсон үйл явдлын талаар Барааны худалдааны зөвлөлд жил бүр илтгэнэ.

2. Хороо нь I, II, III хэсгийн заалтуудыг хянан үзэж, уялдуулан зохицуулах ажлын хөтөлбөрийн үр дүнг тусгах зорилгоор шаардлагатай гэж үзсэн нэмэлт өөрчлөлтийн талаар санал дэвшүүлнэ.

3. Хороо нь Техникийн хороотой хамтран 9 дүгээр зүйлийн зорилт, зарчмыг анхааралдаа авч уялдуулан зохицуулах ажлын хөтөлбөрийн үр дүнд зохих нэмэлт өөрчлөлт оруулах асуудлыг хэлэлцэх, санал болгох тогтолцоог бий болгоно. Тэрээр аливаа технологийн өөрчлөлтийн улмаас бий болж байгаа үйлдвэрлэлийн шинэ журмыг харгалзан дүрмийг шинэчлэх буюу илүү үр нөлөөтэй болгох шаардлагыг хамарч болох юм.

*7 дугаар зүйл***Зөвлөлдөөн**

Маргаан шийдвэрлэх тухай харилцан ойлголцох баримт бичгийн хүрээнд боловсруулан хэрэглэж буй 1994 оны ТХЕХ-ийн 22 дугаар зүйлийн заалтууд энэхүү хэлэлцээрт хамаарна.

*8 дугаар зүйл***Маргаан шийдвэрлэх**

Маргаан шийдвэрлэх тухай харилцан ойлголцох баримт бичгийн хүрээнд боловсруулан хэрэглэж буй 1994 оны ТХЕХ-ийн 23 дугаар зүйлийн заалтууд энэхүү хэлэлцээрт хамаарна.

IV ХЭСЭГ**ГАРАЛ ҮҮСЛИЙН ДҮРМИЙН УЯЛДУУЛАН ЗОХИЦУУЛАЛТ***9 дүгээр зүйл***Зорилт болон зарчим**

1. Гарал үүслийн дүрмийг уялдуулан зохицуулах, түүнчлэн дэлхийн худалдааны үйл ажиллагааг илүү тогтвортой болгох зорилгоор Сайд нарын бага хурал нь ГХАЗ-тэй хамтран боловсруулсан ажлын хөтөлбөрийг дор дурдсан зарчмын үндсэн дээр хэрэгжүүлнэ:

- (a) гарал үүслийн дүрмийг I дүгээр зүйлд заасан бүх зорилгын хувьд нэгэн ижил хэрэглэнэ;
- (b) барааг бүхэлд нь үйлдвэрлэсэн, эсхүл барааг үйлдвэрлэхэд нэгээс дээш орон хамрагдсан тохиолдолд хамгийн сүүлчийн, үлэмж хэмжээний боловсруулалт хийсэн орныг тухайн барааны гарал үүслийн орон гэж тодорхойлох талаар гарал үүслийн дүрмэнд заана;
- (c) гарал үүслийн дүрэм нь бодитой, ойлгомжтой бөгөөд тогтвортой байна;
- (d) гарал үүслийн дүрэмтэй холбоотой худалдааны бодлогын арга хэмжээ буюу арга хэрэгслийг үл харгалзан гишүүдийн гарал үүслийн дүрэм нь худалдааны зорилгыг шууд буюу шууд бусаар хэрэгжүүлэх арга хэрэгсэл болж ашиглагдахгүй. Гарал үүслийн дүрэм нь өөрөө олон улсын худалдаанд хязгаарлах, гуйвуулах буюу сөрөг нөлөө үзүүлэх ёсгүй. Гарал үүслийн орныг тодорхойлох угтвар нөхцөл болгон хэт хатуу шаардлага тавих, эсхүл үйлдвэрлэл буюу боловсруулалттай холбогдолгүй зарим нөхцөлийг биелүүлэхийг шаардахгүй. Гэхдээ үнийн дүнгээс хувиар тооцох шалгуурыг хэрэглэх зорилгоор үйлдвэрлэл буюу боловсруулалттай шууд холбоогүй зардлыг оруулж тооцож болно;

- (e) гарал үүслийн дүрэм нь тууштай, нэгдмэл, шударга болон ухаалаг байдлаар дагаж мөрдөгдөнө;
- (f) гарал үүслийн дүрэм нь өөр хоорондоо авцалдаатай байна;
- (g) гарал үүслийн дүрэм нь эерэг жишигт тулгуурлана. Сөрөг жишгийг эерэг жишгийг тодруулахад ашиглаж болно.

Ажлын хөтөлбөр

- 2. (a) Ажлын хөтөлбөрийг ДХБ -ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болмогц нэн даруй эхлүүлэх бөгөөд түүнээс хойш гурван жилийн дотор хийж гүйцэтгэж дуусгана;
- (b) 4 дүгээр зүйлд заасан Хороо болон Техникийн хороо нь дээрх ажлыг хийж гүйцэтгэвэл зохих байгууллага нь болно;
- (c) ГХАЗ-өөс илүү тодорхой хувь нэмэр оруулах боломжийг хангах үүднээс Хороо нь энэ зүйлийн 1 дүгээр хэсэгт дурдсан зарчимд үндэслэн дор дурдсан ажлын үр дүнд гарсан тайлбар болон саналыг Техникийн хорооноос авна. Уялдуулан зохицуулах ажлын хөтөлбөрийг зохих хугацаанд нь дуусгавар болгох зорилгоор уг ажлыг Барааг тодорхойлох, кодлох уялдуулсан системийн бүлэг, хэсгийн дагуу барааны бүлэглэлийн үндсэн дээр хийж гүйцэтгэнэ.

- (i) *Бүхэлд нь үйлдвэрлэсэн болон наад захын ажиллагаа буюу боловсруулалт хийсэн*

Техникийн хороо нь дараахь зүйлийн талаар уялдуулан зохицуулсан томъёолол боловсруулна:

- нэг оронд бүхэлд нь үйлдвэрлэсэн гэж үзэх бараа. Энэ талаархи ажлыг аль болохоор нарийвчилсан байдлаар хийсэн байвал зохино;
- тухайн барааны гарал үүслийг дангаараа нөхцөлдүүлж чадахгүй ялимгүй ажиллагаа буюу боловсруулалт,

Энэхүү ажлын үр дүнг Хорооноос тавьсан хүсэлтийг хүлээж авснаас хойш гурван сарын дотор Хороонд тайлагнана.

- (ii) *Үлэмж хэмжээний боловсруулалт-Тарифын ангиллын өөрчлөлт*

- Техникийн хороо нь үлэмж хэмжээний боловсруулалтын шалгуурын үндсэн дээр тухайн бараа буюу барааны бүлэглэлийн гарал үүслийн дүрмийг боловсруулахдаа тарифын гарчиг буюу дэд гарчигийг өөрчлөх тухай ойлголтыг ашиглах боломжийг хэлэлцэж, боловсруулах бөгөөд шаардлагатай гэж үзвэл барааны жагсаалтын хүрээнд энэхүү шалгуурт нийцэж буй наад захын өөрчлөлтийг тодорхойлно;

- Ажлынхаа үр дүнг улиралд нэгээс доошгүй удаа Хороонд танилцуулах үүднээс Техникийн хороо нь УС-ийн жагсаалтын бүлэг, хэсгийг харгалзан дээр дурдсан ажлыг бараагаар хувааж гүйцэтгэнэ. Техникийн хороо дээр дурдсан ажлыг Хорооноос хүсэлт хүлээж авснаас хойш нэг жил гурван сарын дотор гүйцэтгэж дуусгана.

(iii) Үлэмж хэмжээний боловсруулалт – Нэмэлт шалгуур

УС-ийн жагсаалтыг дангаар нь хэрэглэснээр үлэмж хэмжээний боловсруулалтыг томъёолох боломжгүй барааны бүлэг буюу барааны тус бүрийн төрлөөр (ii) дэд хэсэгт заасан ажлыг гүйцэтгэж дуусгасны дараа Техникийн хороо нь:

- үлэмж хэмжээний боловсруулалтын шалгуурын үндсэн дээр тухайн бараа буюу барааны хэсгийн гарал үүслийн дүрмийг боловсруулахдаа бусад шаардлагыг, түүний дотор үнийн дүнгээс хувиар тооцох⁴ болон/буюу үйлдвэрлэл буюу боловсруулалтын түвшин⁵ зэргийг нэмэлт буюу дагнасан байдлаар хэрэглэх асуудлыг хэлэлцэж боловсруулна;

- өөрийн саналын талаар тайлбар өгч болно;

- ажлынхаа үр дүнг улиралд нэгээс доошгүй удаа Хороонд танилцуулах үүднээс Техникийн хороо нь УС-ийн жагсаалтын бүлэг, хэсгийг харгалзан дээр дурдсан ажлыг бараагаар хувааж гүйцэтгэнэ. Техникийн хороо дээр дурдсан ажлыг хоёр жилийн дотор, гэхдээ Хорооноос хүсэлт хүлээж авснаас хойш гурван сарын дотор гүйцэтгэж дуусгана.

Хорооны үүрэг

3. 1 дэх хэсэгт дурдсан зарчмыг үндэслэн:

(а) 2 (с) хэсгийн (i), (ii) болон (iii) дугаар дэд хэсэгт заасан хугацааны дагуу Хороо нь Техникийн хорооны тайлбар, саналыг батлах зорилгоор түүнийг тогтмол авч хэлэлцэнэ. Хороо нь ажлаа сайжруулах буюу боловсронгуй болгох болон/буюу шинэ арга хандлага боловсруулан хэрэглэхийг Техникийн хорооноос шаардаж болно. Техникийн хороонд туслалцаа үзүүлэх зорилгоор нэмэгдэл ажил гүйцэтгүүлэх болсны үндэслэлийг Хороо гаргаж өгөх үүрэгтэй бөгөөд шаардлагатай үед ажил гүйцэтгэх арга хандлагын хувилбарыг зааж өгнө;

⁴ Үнийн дүнгээс хувиар тооцох шалгуурыг хэрэглэх бол, тэрхүү хувь хэмжээг тооцох аргыг гарал үүслийн дүрмэнд мөн зааж өгнө

⁵ Үйлдвэрлэл буюу боловсруулалтын түвшний шалгуурыг хэрэглэх бол тухайн барааны гарал үүслийг нь тогтоох түвшинг нарийвчлан тодорхойлно

(b) Хороо нь 2 (c) хэсгийн (i), (ii) болон (iii) дугаар дэд хэсэгт заасан ажлыг хийж гүйцэтгэсний дараа түүний үр дүн нь нийтдээ хэрхэн уялдаж байгаа талаас нь авч хэлэлцэнэ.

*Уялдуулан зохицуулах ажлын хөтөлбөрийн үр дүн
болон цаашдын ажил.*

4. Сайд нарын бага хурал нь уялдуулан зохицуулах ажлын хөтөлбөрийн үр дүнг энэхүү хэлэлцээрийн салшгүй хэсэг болох хавсралтад зааж өгнө⁶. Сайд нарын бага хурал нь дээр дурдсан хавсралтын хүчин төгөлдөр болох хугацааг тогтооно.

ХАВСРАЛТ 1

ГАРАЛ ҮҮСЛИЙН ДҮРМИЙН ТЕХНИКИЙН ХОРОО

Үүрэг

1. Техникийн хороо нь дараахь байнгын үүрэг хүлээнэ:
 - (a) Техникийн хорооны аливаа гишүүний хүсэлтээр, гишүүдийн гарал үүслийн дүрмийг дагаж мөрдөх өдөр тутмын ажиллагаанд үүсч буй техникийн шинж чанартай тодорхой хүндрэлүүдийг судалж, өгөгдсөн баримт мэдээнд тулгуурлан асуудлыг шийдвэрлэх зохих арга замын талаар зөвлөлгөө өгнө;
 - (b) Аливаа гишүүн буюу Хорооноос хүсэлт гаргасны дагуу барааны гарал үүслийг тодорхойлохтой холбогдсон аливаа асуудлын талаар мэдээллээр хангаж, зөвлөлгөө өгнө;
 - (c) Энэхүү хэлэлцээрийн хэрэгжилт болон эрх зүйн байдалтай холбогдолтой техникийн асуудлын талаар үе үе тайлан бэлтгэж тараана;
 - (d) II, III хэсгийн ажиллагаа болон хэрэгжилттэй холбогдолтой техникийн асуудлуудыг жил бүр хянан үзнэ.
2. Техникийн хороо нь Хорооноос гаргасан хүсэлтийн дагуу бусад үүргийг хүлээнэ.
3. Техникийн хороо нь онцгой асуудлаар, нэн ялангуяа гишүүдээс буюу Хорооноос дэвшүүлсэн асуудлаархи ажлыг боломжтой хамгийн богино хугацаанд хийж гүйцэтгэнэ.

⁶ Ингэхдээ, гаалийн ангилалтай холбогдсон маргаан шийдвэрлэх журмыг нэгэн зэрэг харгалзан үзэх болно

Төлөөлөл

4. Гишүүн бүр Техникийн хороонд төлөөлөлтэй байх эрхтэй. Гишүүн бүр Техникийн хороонд нэг төлөөлөгч болон нэг буюу түүнээс дээш орлогч төлөөлөгчийг томилж болно. Ийнхүү Техникийн хороонд төлөөлөл бүхий Гишүүн нь цаашид Техникийн хорооны “гишүүн” гэж нэрлэгдэнэ. Техникийн хорооны хуралдаан дээр Техникийн хорооны гишүүдийн төлөөлөгчдөд зөвлөхүүд тусалж болно. ДХБ -ын Нарийн бичгийн дарга нарын газар дурдсан хуралдаанд ажиглагчаар оролцож болно.

5. ДХБ -ын гишүүн бус ГХАЗ-ийн гишүүд нь Техникийн хорооны хуралдаанд нэг төлөөлөгч болон нэг буюу түүнээс дээш орлогч төлөөлөгчөөр төлөөлүүлж болно. Эдгээр төлөөлөгч нь Техникийн хорооны хуралдаанд ажиглагчаар оролцоно.

6. ГХАЗ-ийн ерөнхий нарийн бичгийн дарга (энэхүү хавсралтад цаашид Ерөнхий нарийн бичгийн дарга гэж нэрлэгдэх) Техникийн хорооны даргаас цаашид зөвшөөрсний үндсэн дээр Техникийн хорооны хуралдаанд ДХБ буюу ГХАЗ-ийн гишүүн бус засгийн газрын төлөөлөгч, түүнчлэн олон улсын засгийн газрын болон худалдааны байгууллагын төлөөлөгчдийг Техникийн хорооны хуралдаанд ажиглагчаар оролцуулахаар урьж болно.

7. Техникийн хорооны хурлын төлөөлөгч, түүний орлогч болон зөвлөхөд нэр дэвшүүлэх ажлыг Ерөнхий нарийн бичгийн дарга гүйцэтгэнэ.

Хуралдаан

8. Техникийн хороо нь шаардлагын дагуу, ингэхдээ жилд нэгээс доошгүй удаа хуралдана.

Журам

9. Техникийн хороо нь өөрийн даргаа сонгож, ажлын дотоод журмаа батална.

ХАВСРАЛТ 2

**ГАРАЛ ҮҮСЛИЙН ХӨНГӨЛӨЛТТЭЙ ДҮРМИЙН
ТАЛААРХИ ХАМТАРСАН ТУНХАГЛАЛ**

1. Зарим гишүүн гарал үүслийн хөнгөлөлтгүй дүрмээс ялгагдах гарал үүслийн хөнгөлөлттэй дүрэм хэрэглэдгийг хүлээн зөвшөөрч гишүүд дараахь зүйлийн талаар үүгээр тохиролцов.

2. Энэхүү хамтарсан тунхаглалын зорилгоор, 1994 оны ТХЕХ-ийн 1 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт хамааралгүй тарифын хөнгөлөлт үзүүлэх үндэслэл болох гэрээт буюу бие даасан журмын хүрээнд тухайн бараанд хөнгөлөлт үзүүлэх эсэхийг тодорхойлох зорилгоор аливаа гишүүний мөрдөхөөр тогтсон хууль тогтоомж болон нийтээр дагаж мөрдөх захиргааны шийдвэрүүд гэж гарал үүслийн хөнгөлөлттэй дүрмийг тодорхойлно.

3. Гишүүд дор дурдсан нөхцөлийг хангахаар тохиролцов:

- (a) Нийтээр дагаж мөрдөх захиргааны шийдвэр гаргахдаа биелүүлбэл дараахь шаардлагыг нарийвчлан тодорхойлно:
- (i) тарифын ангиллыг өөрчлөх шалгуур хэрэглэх тохиолдолд тэрхүү гарал үүслийн хөнгөлөлттэй дүрэм болон түүнд хамаарахгүй зүйл нь дүрмэнд тарифын жагсаалт дахь гарчиг болон дэд гарчигийг тодорхой заасан байна;
 - (ii) үнийн дүнгээс хувиар тооцох шалгуур хэрэглэх тохиолдолд тэрхүү хувийг тооцох аргачлалыг гарал үүслийн хөнгөлөлттэй дүрмэнд заасан байна;
 - (iii) үйлдвэрлэл болон боловсруулалтын түвшингийн шалгуур хэрэглэх тохиолдолд холбогдох барааны гарал үүслийг тодорхойлох түвшинг нарийн зааж өгсөн байна.
- (b) Гишүүдийн гарал үүслийн хөнгөлөлттэй дүрэм нь эерэг жишиг дээр үндэслэсэн байна. Гарал үүслийг тодорхойлох үндэс болохгүй (сөрөг жишиг) зүйлийг дурдсан заалт бүхий гарал үүслийн хөнгөлөлттэй дүрмийг эерэг жишгийг тодотгох зорилгоор түүний хэсэг болгон хэрэглэх буюу мөн хөнгөлөлттэй гарал үүслийг эерэг байдлаар тодорхойлох шаардлагагүй зарим ганцаарчилсан тохиолдолд зөвшөөрнө;
- (c) Гишүүдийн гарал үүслийн хөнгөлөлттэй дүрэмтэй холбогдолтой хууль, журам, шүүхийн шийдвэр болон нийтээр дагаж мөрдөх захиргааны шийдвэрийг 1994 оны ТХЕХ-ийн 10 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт хамаарч байгаа мэт ойлгож түүний дагуу нийтэлсэн байна;
- (d) Экспортлогч, импортлогч буюу зохих үндэслэлтэй аливаа бусад этгээдийн хүсэлтээр бараанд олгох хөнгөлөлттэй гарал үүслийн талаархи дүгнэлт, шаардлагатай бүх мэдээллийг өгсөн нөхцөлд аль болох богино хугацаанд буюу тухайн дүгнэлт хийлгэх тухай хүсэлт гаргаснаас хойш 150-иас илүүгүй хоногийн⁷ дотор гаргаж өгнө. Ийнхүү дүгнэлт гаргах тухай хүсэлтийг тухайн барааны худалдаа эхлэхээс өмнө хүлээж авах бөгөөд түүнээс хойш хэзээ ч хүлээн авч болно. Үндэслэл болсон холбогдох баримт, нөхцөл, үүний дотор гарал үүслийн дүрэм нь харьцуулах боломжтой хэвээр үлдэх тохиолдолд тэрхүү дүгнэлт нь гурван жилийн хугацаанд хүчин төгөлдөр байна. Холбогдох талуудад урьдчилан мэдэгдсэн тохиолдолд (f) дэд хэсэгт заасан хяналт хийх явцад урьд өмнөх дүгнэлтээс эсрэг шийдвэр гаргасан нөхцөлд дээрх дүгнэлт хүчингүй болно. Тэрхүү дүгнэлтийг (g) дэд хэсэгт заасны дагуу олон нийтэд мэдээлнэ;
- (e) Гарал үүслийн хөнгөлөлттэй дүрмэнд өөрчлөлт оруулах буюу гарал үүслийн шинэ хөнгөлөлттэй дүрэм нэвтрүүлэхэд дотоодын хууль, журмыг хөндөхгүй бөгөөд түүнд заасны дагуу эдгээр өөрчлөлтийг буцаан хэрэглэхгүй;

⁷ ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойших анхны жилийн туршид гаргасан хүсэлтийн дагуу гишүүд энэхүү дүгнэлтийг зөвхөн аль болох түргэн хугацаанд гаргавал зохино

(f) Гишүүдийн зүгээс хөнгөлөлттэй гарал үүслийг тодорхойлохтой холбогдуулан авч буй захиргааны аливаа арга хэмжээг шүүхийн, арбитрын буюу захиргааны шүүн таслах байгууллага, эсхүл, тодорхойлолтыг гаргасан байгууллагаас үл хамаарах журмын дагуу шуурхай хянуулж болох бөгөөд үүний үр дүнд дээрх тодорхойлолтыг өөрчлөх буюу хүчингүй болгож болно;

(g) Нууцын зэрэглэлд хамаарах буюу хөнгөлөлттэй гарал үүслийг дүрмийг хэрэглэх зорилгоор нуушлах үндэслэлээр авсан бүх мэдээллийн нууцыг эрх бүхий холбогдох байгууллагууд чанд сахина. Эдгээр мэдээллийг шүүх хуралдааны явцад задруулах шаардлага гарахаас бусад тохиолдолд түүнийг өгсөн этгээд буюу засгийн газрын тусгай зөвшөөрөлгүйгээр задруулж үл болно.

4. ДХБ –ын тухай хэлэлцээр холбогдох гишүүний хувьд хүчин төгөлдөр болсон өдөр хүчин төгөлдөр байсан гарал үүслийн хөнгөлөлттэй дүрэм, түүний дотор хөнгөлөлттэй дүрэмтэй холбогдсон хөнгөлөлттэй арга хэмжээний жагсаалт, шүүхийн шийдвэр болон нийтээр дагаж мөрдөх захиргааны шийдвэрүүдийг Нарийн бичгийн дарга нарын газарт нэн даруй хүргүүлэхээр тохиролцов. Улмаар гарал үүслийн хөнгөлөлттэй дүрмэндээ оруулсан аливаа өөрчлөлт буюу шинэчилсэн хөнгөлөлттэй дүрмээ аль болох богино хугацаанд Нарийн бичгийн дарга нарын газарт хүргүүлж байхаар гишүүд тохиролцов. Нарийн бичгийн дарга нарын газарт хүлээж авсан болон түүний мэдэлд байгаа мэдээллийн жагсаалтыг нарийн бичгийн дарга нарын газраас гишүүдэд тарааж байна.

ИМПОРТЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ ОЛГОХ ЖУРМЫН ТУХАЙ ХЭЛЭЛЦЭЭР

Гишүүд,

Олон талт худалдааны хэлэлцээрийг анхааралдаа авч,

1994 оны ТХЕХ-ийн зорилтыг цаашид урагшлуулахыг эрмэлзэж,

хөгжиж буй гишүүн орнуудын худалдаа, хөгжил болон санхүүгийн хэрэгцээ шаардлагыг анхааралдаа авч,

тодорхой зорилгын үүднээс хэрэглэж буй импортын шууд тусгай зөвшөөрлийн ач холбогдлыг, тэгэхдээ тухайн тусгай зөвшөөрөл нь худалдааг хязгаарлахад чиглэгдэхгүй болохыг хүлээн зөвшөөрч,

1994 оны ТХЕХ-ийн холбогдох заалтыг мөрдлөг болгон батласан зохицуулалтын арга хэмжээг хэрэгжүүлэх үүднээс импортын тусгай зөвшөөрөл олгож байхыг хүлээн зөвшөөрч,

импортын тусгай зөвшөөрөл олгох горимд үйлчлэх хэлбэрээр 1994 оны ТХЕХ-ийн заалтыг хүлээн зөвшөөрч,

1994 оны ТХЕХ-ийн үзэл баримтлал, үүрэгтэй харшлах хэлбэрээр импортын тусгай зөвшөөрлийн журмыг хэрэгжүүлэхгүй байхыг хангахыг эрмэлзэж,

импортын тусгай зөвшөөрлийн журмыг зүй бусаар хэрэгжүүлэх нь олон улсын худалдааны эргэлтэд саад учруулахыг хүлээн зөвшөөрч,

импортын тусгай зөвшөөрөл, тухайлбал импортын шууд бус тусгай зөвшөөрлийг тогтворотой арга хэлбэрээр хэрэгжүүлэх нь зүйтэй гэдэгт итгэж,

импортын шууд бус тусгай зөвшөөрлийг олгох горим нь холбогдох арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд зайлшгүй шаардлагатай хэмжээнээс илүү хүнд суртал учруулах ёсгүйг хүлээн зөвшөөрч,

олон улсын худалдаанд хэрэглэгддэг захиргааны горим болон туршлагыг хялбарчлах, ил тод байлгах, энэ горим болон туршлагыг шударга, ижил тэгш хэлбэрээр хэрэгжүүлж, зохицуулахыг эрмэлзэж,

энэхүү хэлэлцээрийн тухайд үүсэж болох маргааныг шуурхай, үр дүнтэй, эрх тэгш байдлаар шийдвэрлэх зөвлөлдөөний тогтолцоог бий болгохыг эрмэлзэж,

үүгээр дараахь зүйлийг хэлэлцэн тохиров.

1 дүгээр зүйл

Нийтлэг заалт

1. Энэхүү хэлэлцээрийн зорилгоор, импортын тусгай зөвшөөрлийг хэрэглэх гэж импортлох гишүүнийн гаалийн бүсэд импортлон оруулах урьдчилсан нөхцөл болгон захиргааны холбогдох байгууллагад өргөдөл, эсхүл бусад төрлийн баримт бичиг (гаалийн зорилгоор бусад тохиолдол)-ийг бүрдүүлж өгөхийг шаардсан импортын тусгай зөвшөөрлийн горимыг хэрэгжүүлэхэд ашиглаж буй захиргааны журмыг¹ гэж тодорхойлно.

2. Хөгжиж буй гишүүн орнуудын эдийн засгийн хөгжлийн зорилт болон санхүү, худалдааны хэрэгцээг харгалзан үзэж, тухайн журмуудыг зүй бусаар хэрэгжүүлснээс үүдэн худалдаанд гажуудал үүсэхээс урьдчилан сэргийлэх үүднээс импортын тусгай зөвшөөрлийн горимыг хэрэгжүүлэхэд ашиглах захиргааны журмыг 1994 оны ТХЕХ, түүний хавсралт, протоколуудын холбогдох заалтуудтай энэхүү хэлэлцээрийн дагуу нийцүүлэхийг гишүүд хангана².

3. Импортын тусгай зөвшөөрлийн журамтай холбогдсон дүрэм нь хэрэгжүүлэхэд аль нэг талыг баримтласан бус, шудрага, эрх тэгш зарчмаар зохицуулагдсан байна.

¹ “Тусгай зөвшөөрлийг хэрэглэх” болон захиргааны бусад ижил төрлийн журам үүнд хамаарна

² Тусгай зөвшөөрлийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний үндэслэл, үйлчлэх хүрээ болон үргэлжлэх хугацаан нь энэхүү хэлэлцээрийн хүрээнд эргэлзээтэй хэмээн түүний аль ч заалтыг тайлбарлахгүй.

4. (а) Өргөдөл гаргахад баримталбал зохих дүрэм болон бүх мэдээлэл ийнхүү өргөдөл гаргах эрх бүхий хувь хүн, пүүс болон байгууллага, өргөдөл хүлээн авах захиргааны байгууллага/байгууллагууд болон тусгай зөвшөөрөл шаардлагатай барааны жагсаалт зэргийг 4 дүгээр зүйлд заасан Импортын тусгай зөвшөөрлийн хороо (цаашид энэхүү хэлэлцээрт “Хороо” гэх)-нд мэдэгдэл нь өгөгдсөн хэвлэлд засгийн газрууд³ болон худалдаачид танилцахад нь дөхөмтэй байдлаар нийтэлнэ. Чингэхдээ, тухайн шаардлага хүчин төгөлдөр болохоос өмнө 21 хоногийн өмнө аль нэг боломжтой үед болон аль ч тохиолдолд тухайн хүчин төгөлдөр болох өдрөөс өмнө хэвлэн нийтэлнэ. Импортын тусгай зөвшөөрлийн журам, эсхүл импортын тусгай зөвшөөрөл авбал зохих барааны нэрийн жагсаалтад аливаа үл хэрэглэх тохиолдол, өөрчлөлт орох, хүчингүй болох тохиолдолд тэдгээрийг дээр дурдсаны нэгэн адил байдал, хугацаанд багтаан нийтлэх ёстой. Эдгээр нийтлэлийн хувийг Нарийн бичгийн дарга нарын газарт мөн хүргүүлсэн байна;
- (b) Саналаа бичгээр илэрхийлэх хүсэлт бүхий ДХБ-ын гишүүнд хүсэлтийнх нь дагуу тухайн саналыг хэлэлцүүлэх боломж олгоно. Холбогдох гишүүн эдгээр санал болон түүний хэлэлцүүлгийн үр дүнд зохих байдлаар анхаарал тавьбал зохино.
5. Өргөдлийн маягт болон шаардлагатай тохиолдолд шинэчлэх маягт нь аль болох хялбар байна. Гагцхүү тусгай зөвшөөрлийн горимыг хэвийн ажиллагаанд шаардлагатай гэж үзсэн эдгээр баримт бичиг болон мэдээллийг өргөдөл гаргахад шаардаж болно.
6. өргөдөл гаргах журам болон шаардлагатай тохиолдолд шинэчлэх журам нь аль болох хялбар байна. өргөдөл гаргагчид тусгай зөвшөөрлийг хүсэх тухай өргөдөл гаргахад зориулан боломжийн хугацаа олгоно. Хяналтын хугацааг тодорхойлсон бол энэ хугацаа нь наад зах нь 21 хоног байх бөгөөд энэ хугацаанд хангалттай гэж үзсэн тооны өргөдөл хүлээж авсан нөхцөлд энэ хугацааг сунгах боломжтой байна. Өргөдөлтэй холбогдуулан өргөдөл гаргагч нь гагцхүү захиргааны нэг байгууллагад хандах ёстой. Хэрэв нэгээс илүү захиргааны байгууллагад хандах зайлшгүй шаардлага гарч байгаа бол өргөдөл гаргагч нь дээд тал нь захиргааны гурвсан байгууллагад хандана.
7. Агуулгыг бүрдүүлж буй үндсэн үзүүлэлтийг өөрчлөхгүй бичиг баримтын ялихгүй алдаа нь өргөдлийг буцаах үндэслэл болохгүй. Баримт бичиг болон журмын алдаа нь санаатайгаар залилан мэхлэх буюу нэн хайхрамжгүйн улмаас үүсээгүй гэж үзээгүйгээс өөр тохиолдолд, анхааруулга өгөхөөс өөр илүү хэмжээний торгууль ногдуулахгүй.
8. Ачуулалт, бөөнөөр задгай ачсаны улмаас үүсч буй өөрчлөлтүүд болон худалдааны ердийн ажиллагаанд хэвийн үзэгдэл болсон бусад бага хэмжээний өөрчлөлтүүдийн улмаас тусгай зөвшөөрөлд дурдсан хэмжээтэй харьцуулахад үүссэн үнэ, тоо хэмжээ, буюу жингийн зөрүү нь тусгай зөвшөөрөлтэй импортыг үгүйсгэх үндэслэл болохгүй.
9. Тусгай зөвшөөрөлтэй импортын төлбөр хийхэд шаардагдах гадаад валют нь тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн хувьд импортын тусгай зөвшөөрөл авах шаардлагагүй бараа импорлогчтой ижил нөхцөлөөр хийнэ.

³ Энэхүү хэлэлцээрийн зорилгоор, “засгийн газар” гэсэн нэр томъёонд Европын хамтын нийгмэлэгүүдийн эрх бүхий байгууллагуудыг оруулна гэж үзнэ.

10. Аюулгүй байдалд хамаарах үл хэрэглэх заалтын хувьд 1994 оны ТХЕХ-ийн 21 дүгээр зүйлийн заалт үйлчилнэ.

11. Энэхүү хэлэлцээрийн заалтууд нь хууль сахиулах үйл ажиллагаанд саад учруулах, эсхүл нийтийн эрх ашигтай үл нийцэх, эсхүл хувийн ч бай, төрийн ч бай толорхой аж ахуйн нэгж, байгууллагын хууль ёсны ажрилжааны ашиг сонирхолд хохирол учруулж болзошгүй нууцалбал зохих мэдээллийг задлахыг аливаа гишүүнээс шаардахгүй.

2 дугаар зүйл

Импортын шууд тусгай зөвшөөрөл⁴

1. Импортын шууд тусгай зөвшөөрлийн өргөдлийг аль ч тохиолдолд зөвшөөрөгддөг импортын тусгай зөвшөөрөл олголт гэж тодорхойлох бөгөөд тэр нь 2 (а) хэсгийн шаардлагад нийцсэн байвал зохино.

2. Импортын шууд тусгай зөвшөөрөл олгоход 1 дүгээр зүйлийн 1-ээс 11 дэх хэсгүүд болон энэ зүйлийн 1 дэх хэсгийн зэрэгцээгээр дараахь заалтуудыг⁵ баримтална:

(а) Импортын шууд тусгай зөвшөөрөл олгох ажиллагаа нь шууд тусгай зөвшөөрөлд хамрагдах импортод хязгаарлалтын арга хэмжээ болох байдлаар үйлчлэх ёсгүй. Дараахь шаардлагыг *inter alia* биелүүлээгүй бол импортын шууд тусгай зөвшөөрлийн худалдааг хязгаарлаж байгаа гэж үзнэ:

(i) импортын шууд тусгай зөвшөөрөл авбал зохих бараанд хамаарах импортын үйл ажиллагаатай холбогдсон импортлогч гишүүний хууль зүйн шаардлагыг биелүүлж байгаа хувь этгээд, аж ахуйн нэгж буюу байгууллага импортын тусгай зөвшөөрөл авахаар өргөдөл гаргах болон эрх авах талаар адилхан нөхцөл эдлэх;

(ii) тусгай зөвшөөрөл авах тухай мэдүүлгийг бараанд гаалийн бүрдүүлэлт хийхээс өмнө ажлын аль ч өдөр гаргасан байх;

(iii) шаардлагын дагуу бүрэн хэмжээгээр бүрдүүлсэн тусгай зөвшөөрөл авах тухай өргөдлийг хүлээн авсан даруй захиргааны зүгээс боломжийн хэрээр, чингэхдээ ажлын 10 хоногт багтаан батлагдсан байх.

(b) Холбогдох бусад журам хэрэглэх бололцоогүй нөхцөлд импортын шууд тусгай зөвшөөрөл шаардлагатай гэдгийг гишүүд хүлээн зөвшөөрч байна.

⁴ Импортыг хязгаарлах үр дагавар бүхий дэнчин шаардсан тусгай зөвшөөрлийг хэрэглэх журам нь 1 болон 2 дахь хэсгээр зохицуулагдана гэж үзнэ

⁵ Импортын тусгай зөвшөөрлийг хэрэглэх тухай 1979 оны 4 дүгээр сарын 12-ны өдрийн хэлэлцээрт оролцогч бус бөгөөд (a) (ii) болон (a) (iii) хэсгүүдийн дагуу тавигдах шаардлагуудыг биелүүлэхэд онцын хүндрэлгүй байгаа хөгжиж буй гишүүн орон нь Хороонд мэдэгдэл өгсний дараа эдгээр хэсгийн заалтыг хэрэгжүүлэхийг ДХБ-ын тухай хэлэлцээр тухайн улсын хувьд хүчин төгөлдөр болсоноос хойш 2 жилээс хэтрэхгүй хугацаанд түр хойшлуулж болно.

Импортын шууд тусгай зөвшөөрөл нь түүнийг нэвтрүүлэхийг шаардсан нөхцөлүүд давамгайлсан хэвээр байгаа болон түүнийг хэрэгжүүлэх болсон захиргааны зорилтыг өөр аргаар хэрэгжүүлэх бололцоогүй тохиолдолд ашиглагдсан хэвээр байна.

3 дугаар зүйл

Импортын шууд бус тусгай зөвшөөрөл

1. 1 дүгээр зүйлийн 1-ээс 11 дэх хэсэгт заасны зэрэгцээ дараахь заалтыг импортын шууд бус тусгай зөвшөөрөл олгох журмын хувьд хэрэглэнэ. Импортын шууд бус тусгай зөвшөөрөл олгох журмыг 2 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан тодорхойлолтод хамаарахгүй импортын тусгай зөвшөөрөл гэж тодорхойлно.
2. Шууд бус тусгай зөвшөөрөл нь мөрдөгдөж буй хязгаарлалт дээр нэмж худалдааг хязгаарлах буюу бусниулах нөлөөг импортод үзүүлэхгүй байна. Импортын шууд бус тусгай зөвшөөрөл олгох журам нь хэрэгжүүлж буй арга хэмжээнийхээ цар хүрээ, хугацаатай нь уялдаатай байх бөгөөд эдгээр арга хэмжээг хэрэгжүүлэх шаардлагатай хэмжээнээс илүүгээр хүнд суртал үүсгэх ёсгүй.
3. Тоо хэмжээний хязгаарлалтыг хэрэгжүүлэхээс өөр зорилгоор тусгай зөвшөөрөл олгох шаардлага байгаа тохиолдолд, гишүүд нь бусад гишүүн болон худалдаанд оролцогч нарт зориулан тусгай зөвшөөрөл авах болон/эсхүл хуваарилах талаархи үндэслэлийг ойлгуулахад чиглэсэн хангалттай мэдээллийг хэвлэн нийтлэнэ.
4. Аливаа гишүүн нь хувь этгээд, пүүс буюу байгууллагад тусгай зөвшөөрлийн шаардлагыг үл хэрэглэх, эсхүл хэсэгчилэн хэрэглэх бололцоо олгож байгаа тохиолдолд 1 дүгээр зүйлийн 4 дэх хэсэгт заасан нийтэлбэл зохих мэдээлэлд тусгасан байх бөгөөд тийм хүсэлтийг хэрхэн гаргах, эдгээр хүсэлтийг хүлээн авч болохуйц нөхцөл байдлын талаар бололцооны хэрээр мэдээлэл өгвөл зохино.
5. (a) Гишүүд холбогдох бүтээгдэхүүний худалдааг сонирхсон аль нэг гишүүний хүсэлтийн дагуу дараахь зүйлийн талаар бүх мэдээллийг өгнө:
 - (i) хязгаарлалтыг хэрэгжүүлэх нөхцөл;
 - (ii) сүүлийн үед олгосон импортын тусгай зөвшөөрлүүд;
 - (iii) нийлүүлэгч улсуудад дээрх тусгай зөвшөөрлийг хуваарилсан байдлын тухай;
 - (iv) бололцоотой тохиолдолд импортын зөвшөөрөлд хамрагдаж буй барааны статистик, тухайлбал, (үнэ, эсхүл тоо хэмжээ) мэдээ. Үүнтэй холбогдуулж захиргааны болон санхүүгийн нэмэлт дарамтыг хөгжиж байгаа гишүүн оронд учруулахгүй;
- (b) Тусгай зөвшөөрлийн аргаар тоон хязгаарлалтыг хэрэгжүүлдэг гишүүд нь хязгаарлатад хамрагдах нийт хэмжээг тоо хэмжээ болон/эсхүл үнийн дүнгээ, тоон

хязгаарлалтыг үйлчилж эхлэх болон дуусах өдөр, тэдгээрт оруулсан аливаа өөрчлөлтийн талаархи мэдээллийг 1 дүгээр зүйлийн 4 дэх хэсэгт заасан хугацаанд засгийн газрууд болон худалдаанд оролцогчид зориулан танилцахад нь дөхөмтэй байдлаар нийтэлнэ;

(с) Нийлүүлэгч улсуудад тоон хязгаарлалтыг хуваарилсан тохиолдолд, хязгаарлалтыг хэрэгжүүлж буй гишүүн тухайн барааг нийлүүлэх сонирхолтой бусад гишүүнд нийлүүлэгч орон бүрт хамгийн сүүлд хуваарилсан тоо хэмжээ, эсхүл үнийндүнг нэн даруй мэдээлэх бөгөөд эдгээр мэдээллийг 1 дүгээр зүйлийн 4 дэх хэсэгт заасан хугацаанд засгийн газрууд болон худалдаанд оролцогчдод тэдгээртэй танилцахад нь дөхөмтэй байдлаар нийтэлнэ;

(d) Тоон хязгаарлалтыг товлосноос эрт хэрэгжүүлэх зайлшгүй шаардлага гарсан тохиолдолд 1 дүгээр зүйлийн 4 хэсэгт заасан мэдээллийг 1 дүгээр зүйлийн 4 дэх хэсэгт заасан тэрхүү хугацаанд засгийн газрууд болон худалдаанд оролцогчдод тэдгээртэй танилцахад нь дөхөмтэй байдлаар нийтэлнэ;

(е) Импортлогч гишүүн орны хууль зүйн болон захиргааны шаардлагыг биелүүлдэг аливаа хувь этгээд, пүүс буюу байгууллага тусгай зөвшөөрөл авахаар өргөдөл гаргах болон авч хэлэлцэхэд тэгш эрхээр хангагдана. Зөвшөөрөл хүссэн өргөдлийг батлаагүй тохиолдолд өргөдөл гаргасан этгээдэд шалгааныг мэдэгдэх бөгөөд өргөдөл гаргасан этгээд нь импортлогч гишүүний дотоодын хууль тогтоомж болон журмын дагуу давж заалдах буюу хянуулах эрхийг эдлэнэ;

(f) Гишүүний хяналтаас гадуурх шалтгаанаар бололцоогүй гэж үзсэнээс бусад тохиолдолд өргөдлийг хянаж шийдвэрлэх хугацаа нь өргөдлийг ирүүлсэн дараалаар нь түрүүлж ирснийг нь эхлэн авч үзэх гэсэн зарчмыг баримтлах нөхцөлд 30 хоногоос илүүгүй, бүх өргөдлийг нэгэн зэрэг хүлээн авсан гэж тооцох нөхцөлд 60 хоногоос илүүгүй байна. Сүүлчийн тохиолдолд өргөдлийг боловсруулах хугацааг өргөдөл хүлээж авсныг хаасны дараагийн өдрөөс эхэлсэн гэж үзнэ;

(g) Зөвшөөрлийн хүчинтэй байх хугацаа нь боломжит хугацаанд үргэлжлэх бөгөөд импортод саад учруулахаар богино байх ёсгүй. Зөвшөөрөл хүчинтэй байх хугацаа нь урьдчилан тооцоолох боломжгүй богино хугацааны шаардлагуудад нийцүүлэх импортын онцгой тохиолдлоос бусад нөхцөлд алслагдсан цэгээс оруулж ирж байгаа импортод саад учруулах ёсгүй;

(h) Тоон хязгаарлалтыг зохицуулж хэрэгжүүлэхдээ гишүүд импортыг өмнө олгосон тусгай зөвшөөрлийн дагуу хэрэгжүүлэхэд саад учруулах ёсгүй бөгөөд хязгаарлалтыг бүрэн ашиглахад хүндрэл учруулахгүй;

(i) Тусгай зөвшөөрөл олгох үедээ гишүүд эдийн засгийн тоо хэмжээгээр тухайн бараанд зөвшөөрөл олгох зохистой эсэхийг харгалзан үзнэ;

(j) Зөвшөөрлийг хуваарилахдаа гишүүн өргөдөл гаргагчийн импортын үйл ажиллагааг харгалзан үзнэ. Энэ тохиолдолд өргөдөл гаргагч нь тооцоонд авч болохуйц сүүлийн үед олгогдсон тусгай зөвшөөрлийг хэр зэрэг бүрэн хэрэгжүүлж байсана нөхцөл байдлыг харгалзан үзнэ. Өмнө олгогдсон тусгай зөвшөөрлийг

бүрэн ашиглаагүй тохиолдолд гишүүн чингэх болсон шалтгааныг хянаж үзэх бөгөөд шинэ тусгай зөвшөөрлийг хуваарилах үедээ эдгээрийг харгалзан үзнэ. Хянаж үзэхдээ тусгай зөвшөөрлийг эдийн засгийн хувьд аль болох зохистой тоо хэмжээгээр олгох эрмэлзлийг бодолцон тусгай зөвшөөрлийг бололцооны хэрээр шинэ импортлогчдод олгох явдлыг хангана. Энэ тохиолдолд хөгжиж байгаа гишүүн орон, үүний дотор нэн буурай хөгжилтэй гишүүн орнуудаас гарал үүсэлтэй барааг оруулж ирж байгаа импортлогчийг тусгайлан харгалзан үзнэ;

(k) Нийлүүлэгч улс орнуудад хуваарилаагүй тусгай зөвшөөрлийн системээр тоон хязгаарлалтыг зохицуулж буй тохиолдолд тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчид⁶ нь импортын эх үүсвэрийг чөлөөтэй сонгоно. Тоон хязгаарлалтыг нийлүүлэгч орноор хуваарилсан тохиолдолд тухайн орон, бүлэг орнуудыг зөвшөөрөлд тодорхой заасан байна;

(l) 1 дүгээр зүйлийн 8 дахь хэсгийг хэрэглэхдээ импорт нь өмнөх зөвшөөрлөөр тодорхойлсон түвшингээс илүү гарсан тохиолдолд дараа олгох зөвшөөрлийн хуваарилалтад нөхөн залруулга хийж болно.

4 дүгээр зүйл

Байгууллагууд

Гишүүн бүрийн төлөөлөгчөөс бүрдсэн Импортын тусгай зөвшөөрөл олгох хороог үүгээр байгуулна. Хороо дарга болон дэд даргаа сонгож, энэхүү хэлэлцээрийн үйлчлэл, эсхүл түүний зорилтыг урагшлуулах тухай аливаа асуудлаар зөвлөлдөөн хийх боломжийг олгох үүднээс шаардлагатай үедээ хуралдана.

5 дугаар зүйл

Мэдэгдэл

1. Тусгай зөвшөөрлийг хэрэглэх журмыг нэвтрүүлж байгаа, эсхүл түүнд өөрчлөлт оруулж байгаа гишүүд тэдгээрийг хэвлэн нийтлэснээс хойш 60 хоногийн дотор энэ тухай Хороонд мэдэгдэнэ.

2. Импортын тусгай зөвшөөрөл хэрэглэх журмыг шинээр нэвтрүүлж байгаа тухай Байгууллагад илгээх мэдэгдэл нь дараахь мэдээллийг агуулсан байна:

- (a) тусгай зөвшөөрөл хэрэглэх журамд хамрагдах барааны жагсаалтын тухай;
- (b) тусгай зөвшөөрөл олгох эрхтэй холбогдсон мэдээлэл өгөх байгууллагын тухай;
- (c) өргөдөл хүлээн авах байгууллагын тухай;
- (d) зөвшөөрөл хэрэглэх журмыг нийтэлсэн өдөр болон хэвлэлийн нэрийн тухай;

⁶ Зарим тохиолдолд “квот эзэмшигчид” гэнэ.

(е) 2 болон 3 дугаар зүйл дэх тодорхойлолтод өгсөн нэр томъёоны дагуу тусгай зөвшөөрлийн журам нь шууд, эсхүл шууд бус эсэх тухай тодотгол;

(f) импортын шууд тусгай зөвшөөрөл хэрэглэх журам үйлчилж буй тохиолдолд тэдгээрийг хэрэглэх болсон зохицуулалтын зорилгын тухай;

(g) импортын шууд бус тусгай зөвшөөрөл хэрэглэх журам үйлчилж буй тохиолдолд тусгай зөвшөөрөл хэрэглэх журмаар хэрэгжүүлэх болсон арга хэмжээний тодотгол;

(h) тогтоох бололцоотой бол тусгай зөвшөөрөл хэрэглэх журмын үйлчлэхээр тооцоолж буй хугацаа, тодорхойлох бололцоогүй бол ийм мэдээлэл өгөх боломжгүй байгаа шалтгааны тухай.

3. Импортын тусгай зөвшөөрөл хэрэглэх журамд орсон өөрчлөлтийг мэдэгдэхдээ орсон өөрчлөлтийн тухайд дээр дурдсан зүйлийг мэдээлнэ.

4. Гишүүд 1 дүгээр зүйлийн 4 дэх хэсэгт шаардсан мэдээллийг нийтлэх хэвлэлийн талаар Хороонд мэдэгдэнэ.

5. Сонирхсон аль нэг гишүүн тусгай зөвшөөрөл хэрэглэх журмыг нэвтрүүлсэн буюу түүнд өөрчлөлт оруулсан тухай мэдээгээ энэ зүйлийн 1-ээс 3 дахь хэсгийн заалтын дагуу мэдэгдээгүй гэж аливаа гишүүн үзвэл энэ тухай тэрхүү бусад гишүүний сонорт хүргэнэ. Ингэсний дараа ч холбогдох мэдэгдлийг нэн даруй хийгээгүй бол тэрхүү гишүүн өөрөө хийсэн гишүүн тусгай зөвшөөрөл хэрэглэх журам болон тэдгээрт орсон өөрчлөлтийн талаар холбогдох бүх мэдээллийг хамруулан мэдэгдэл хийж болно.

6 дугаар зүйл

Зөвлөлдөх болон маргаан шийдвэрлэх

Энэхүү хэлэлцээрийг хэрэглэхтэй холбогдон гарах маргааныг зөвлөлдөөн хийх болон маргаан шийдвэрлэх тухай харилцан ойлголцох баримт бичгийн хүрээнд боловсруулан хэрэгжүүлж буй 1994 оны ТХЕХ-ийн 22 болон 23 дугаар зүйлийн заалтаар зохицуулна.

7 дугаар зүйл

Хянан үзэх

1. Хороо нь энэхүү хэлэлцээрийн үйлчлэл болон хэрэгжилтийг түүний зорилт, түүнд дурдсан эрх, үүргийг анхааралдаа авах замаар шаардлагатай үед, чингэхдээ хоёр жилд нэгээс доошгүй удаа хянаж үзнэ.

2. Нарийн бичгийн дарга нарийн газар нь 5 дугаар зүйлд заасан мэдээлэл, импортын тусгай зөвшөөрөл олгох журмын тухай жил бүрийн асуулгын хариулт болон

мэдэгдэж байгаа бусад холбогдож бүх баримтад тулгуурлан бодит тайланг⁷ гаргаж хяналт тавих үндэс болгон Хороонд хянуулахаар өгнө. Энэхүү тайлангийн хугацаанд дээр дурдсан мэдээлэл, нэн ялангуяа тайлант хугацаанд гарсан аливаа өөрчлөлт буюу үйл явдлыг тодотгосон тойм баримт бичиг байна.

3. Гишүүд импортын тусгай зөвшөөрөл олгох журмын тухай жил бүрийн асуулгыг шуурхай, бүрэн хэмжээгээр хариулах үүрэг хүлээнэ.

4. Хороо нь дээрхи хяналтанд хамрагдах тайлангийн хугацаанд өрнөсөн үйл явдлын талаар Барааны худалдааны зөвлөлд мэдээлнэ.

8 дугаар зүйл

Төгсгөлийн заалт

Тайлбар хийх

1. Энэхүү хэлэлцээрийн аль нэг заалтанд бусад гишүүний зөвшөөрөлгүйгээр тайлбар хийхгүй.

Дотоодын хууль тогтоомж

2. (a) Гишүүн бүр ДХБ-ын тухай хэлэлцээр түүний тухайд хүчин төгөлдөр болох өдрөөс оройтуулалгүйгээр дотоодын хууль тогтоомж, дүрэм журам болон захиргааны журмыг энэхүү хэлэлцээрийн заалтад нийцүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

(b) Гишүүн бүр энэхүү хэлэлцээрт холбогдох хууль тогтоомж, дүрэм журам болон тэдгээрийн зохицуулалтанд гарсан аливаа өөрчлөлтийн талаар Хороонд мэдээлнэ.

ТАТААС БОЛОН СААРМАГЖУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТУХАЙ ХЭЛЭЛЦЭЭР

Гишүүд дараахь зүйлийг хэлэлцэн тохиров:

I ХЭСЭГ: НИЙТЛЭГ ЗААЛТ

I дүгээр зүйл

Татаасын тодорхойлолт

1.1 Энэхүү хэлэлцээрийн утгаар дараахь зүйлийг татаас байгаа гэж тооцно:

⁷ 1947 оны ТХЕХ-ийн 1971 оны 3 дугаар сарын 23-ны өдрийн L/3515 тоот баримт бичгээр анх тарагдсан

(а)(1) Засгийн газар, эсхүл засгийн газрын аливаа байгууллага (цаашид “Засгийн газар” гэх)-ын зүгээс аливаа гишүүний нутаг дэвсгэрийн хүрээнд үзүүлж байгаа санхүүгийн туслалцаа, өөрөөр хэлбэл, хэрэв:

(i) Засгийн газар мөнгөн хөрөнгийг шууд шилжүүлж байгаа (жишээ нь: баталгаа, зээл болон хувьцаа худалдаж авах) болон тийм хөрөнгийг шилжүүлэх үүрэг хүлээсэн бол (өөрөөр хэлбэл, зээлийн баталгаа олгох);

(ii) Засгийн газар хураах ёстой орлогоосоо татгалзах, эсхүл хурааж авахгүй байх (өөрөөр хэлбэл, татварын зээл зэрэг татварын хөнгөлөлт)¹;

(iii) Засгийн газар нийтлэг дэд бүтцээс бусад бараа, эсхүл үйлчилгээгээр хангах болон бараа худалдан авах;

(iv) Засгийн газар аль нэг сангийн тогтолцоонд төлбөр хийж байгаа, эсхүл (i)-(iii) дэд хэсэгт дурдсан, гол төлөв засгийн газар гүйцэтгэдэг бөгөөд засгийн газрын ердийн практикаас ялгаагүй нөхцөлөөр нэг буюу хэд хэдэн үүргийг хувийн байгууллагаар гүйцэтгүүлэхээр үүрэг болгосон, эсхүл ийнхүү үүрэг болгохоор шийдвэрлэсэн;

(а) (2) 1994 оны ТХЕХ-ийн 16 дугаар зүйлийн дагуу орлого буюу үнийг аливаа хэлбэрээр дэмжих;

(b) тийм хэлбэрээр олгож байгаа аливаа хөнгөлөлт.

1.2 I дэх хэсэгт тодорхойлсон татаас нь хэрэв тэрээр 2 дугаар зүйлийн заалтын дагуу тусгай татааст тооцогдох тохиолдолд л татаас нь II хэсгийн заалт, эсхүл III, V хэсгийн заалтын үйлчлэлд хамаарна.

2 дугаар зүйл

Тусгайлсан шинж

2.1 I дүгээр зүйлийн I дэх хэсэгт тодорхойлсон татаас нь аль нэг үйлдвэр, эсхүл аж үйлдвэрийн салбар буюу бүлэг үйлдвэр, салбар (цаашид энэхүү хэлэлцээрт “тодорхой үйлдвэр” гэх)-ын хувьд татаас олгож буй эрх бүхий байгууллагын хуулийн эрх мэдлийн хүрээнд тусгайлсан шинжтэй эсэхийг тогтоохын тулд дараахь зарчмыг хэрэглэнэ:

(а) Татаас олгож буй эрх бүхий байгууллага болон татаас олгож буй байгууллагын дагаж мөрдөж буй хууль тогтоомж нь татаас авах боломжийг зөвхөн тодорхой үйлдвэрээр нарийвчлан хязгаарлаж байгаа бол тийм татаас нь тусгайлсан шинжтэйд тооцогдоно;

¹ТХЕХ-ийн 16 дугаар зүйлийн заалт (16 дугаар зүйлд хийсэн тайлбар) болон энэхүү хэлэлцээрийн I дүгээр хавералтаас 3 дугаар хавералтын заалтын дагуу дотоодын хэрэглэгээнд зориулсан ижил бараанаас хураах гаалийн болон албан татвараас экспортын барааг чөлөөлөх, эсхүл тийм гаалийн болон албан татварыг бодитоор ногдуулсан хэмжээнээс бууруулахыг татаас гэж үзэхгүй

(b) Татаас олгож буй эрх бүхий байгууллага, болон татаас олгож буй байгууллагын дагаж мөрдөж буй хууль тогтоомж нь татаас авах эрх болон түүний хэмжээг тодорхойлсон бодит шалгуур, эсхүл нөхцөлийг² тогтоож өгсөн боловч татаас авах эрх аяндаа хэрэгжиж, тийм шалгуур болон нөхцөл нь чанд биелэгдэж байгаа нөхцөлд тусгайлсан шинжтэй татаас байхгүй гэж үзнэ. Шалгуур буюу нөхцөл нь хууль, зохицуулалтын дүрэм, эсхүл албан ёсны бусад баримт бичигт тэдгээрийг магадлан шалган болохоор тодорхой заагдсан байна;

(c) Хэрэв (a) буюу (b) дэд хэсэгт дурдсан зарчмыг хэрэглэхэд өнгөцхөн харвал тусгайлсан шинж харагдахгүй байгаа боловч тухайн татаас нь тусгайлсан шинжтэй байж болох юм гэж үзэх үндэслэл байвал бусад хүчин зүйлийг анхааралдаа авч болно. Тийм хүчин зүйлд: татаасын хөтөлбөрийг хязгаарлагдмал тооны тодорхой үйлдвэр ашиглах, тодорхой үйлдвэр давамгайлан ашиглах, их хэмжээний тодорхой татаасыг харьцангуй бусаар тодорхой үйлдвэрт олгох, түүнчлэн татаас олгогч эрх бүхий байгууллагаас татаас олгохтой холбогдсон сонголтын арга³ тус тус хамаарна. Энэ дэд хэсгийг хэрэглэхдээ татаас олгож буй эрх бүхий байгууллагын хуулийн эрх мэдлийн хүрээн дэх эдийн засгийн үйл ажиллагааны өргөжих цар хэмжээ, мөн татаасын тухайн хөтөлбөр үйлчилж ирсэн хугацааны үргэлжлэлийг анхааралдаа авбал зохино.

2.2 Татаас олгогч эрх бүхий этгээдийн хуулийн эрх мэдлийн хүрээнд газар зүйн тодорхой бүс нутагт орших тодорхой үйлдвэрээр хязгаарлагдаж байгаа татаас нь тусгайлсан шинжтэй байна. Бүх түвшинд нийтээр дагаж мөрдөх татварыг засгийн газрын эрх бүхий байгууллагаас нэвтрүүлэх буюу хэмжээг өөрчлөх нь энэхүү хэлэлцээрийн зорилгоор тусгайлсан татварт тооцогдохгүй.

2.3 3 дугаар зүйлийн заалтад хамаарагдах аливаа татаас нь тусгайлсан гэж тооцогдоно.

2.4 Энэ зүйлийн заалтын дагуу татаасын тусгайлсан шинж чанарын аливаа тодорхойлолт нь эерэг нотолгоон дээр тулгуурлах ёстой.

II ХЭСЭГ: ХОРИГЛОСОН ТАТААС

3 дугаар зүйл

Хориг

3.1 Хөдөө аж ахуйн хэлэлцээрт тусгайлан зааснаас бусад тохиолдолд 1 дүгээр зүйлийн утгаар дор дурдсан татаасыг хориглоно:

² Тухайн агуулгаар бодит шалгуур болон нөхцөл гэдэгт төвийг сахисан нөхцөлийг ойлгох бөгөөд бусадтай харьцуулахад зарим үйлдвэрийн хувьд шинж чанараар эдийн засгийн буюу хэрэглэх аргаараа хэвтээ шинжтэй, жишээлбэл, ажиллагсадын тоо, үйлдвэрийн хэмжээ давуу тал олгохгүй.

³ Энэ үүднээс ялангуяа, татаас хүссэн өргөдлийг татгалзсан, эсхүл, зөвшөөрсөн тэрчлэн ийм шийдвэр гаргасаны шалтгааны тухай мэдээллийг анхааралдаа авна.

(а) Экспортын үр дүнтэй нэг, эсхүл хэд хэдэн нөхцөлийн аль нэгийн хувьд хуулиар, эсхүл бодит байдлаар⁴ холбогдсон татаас⁵ (1 дүгээр хавсралтад хялбаршуулан дурдсаныг оролцуулан);

(б) Импортын оронд дотоодын бүтээгдэхүүн ашиглахтай нэг болон хэд хэдэн нөхцөлийн нэгийн хувьд хуулиар болон бодит байдлаар холбогдсон татаас.

3.2 Гишүүн 1 дэх хэсэгт дурдсан татаасыг олгохгүй бөгөөд нэвтрүүлэн мөрдөхгүй.

4 дүгээр зүйл

Хохирлыг нөхөн төлөх арга

4.1 Хэрэв аль нэг гишүүн бусад аливаа гишүүнийг хориотой татаас олгож, эсхүл үргэлжлүүлэн мөрдөж байна гэх үндэслэл байвал бүхий л тохиолдолд тухайн гишүүн тэрхүү бусад гишүүнд зөвлөлдөөн хийх талаар хандаж болно.

4.2 1 дэх хэсэгт дурдсан зөвлөлдөөн хийх тухай хүсэлт нь яригдаж байгаа татаас мөрдөгдөж байгаа тухай болон түүний шинж чанарын талаар мэдэгдэж байгаа нотолгоог агуулсан байна.

4.3 Дурдсан татаасыг олгож, эсхүл үргэлжлүүлэн мөрдөж байгаад тооцогдож буй гишүүн 1 дэх хэсэгт дурдсан зөвлөлдөөн хийх хүсэлтийг хүлээн авмагц тийм зөвлөлдөөнийг аль болох яаралтай эхэлнэ. Зөвлөлдөөний зорилго нь үүссэн нөхцөл байдлыг тодруулах болон харилцан тохиролцсон шийдвэрт хүрэхэд оршино.

4.4 Зөвлөлдөөний тухай хүсэлтийг хүлээн авснаас хойш 30 хоногийн⁶ дотор ямар нэг харилцан тохиролцсон шийдвэрт хүрч чадаагүй бол тухайн зөвлөлдөөний тал болох аливаа гишүүн асуудлыг Маргаан шийдвэрлэх байгууллага (МШБ)-д оруулах бөгөөд хэрэв МШБ нийтийн тохиролцоогоор хөндлөнгийн хэсэг байгуулахгүй байхаар шийдвэрлээгүй бол тийм хэсгийг яаралтай байгуулна.

4.5 Хөндлөнгийн хэсэг байгуулагдсаны дараа тухайн арга хэмжээ хориотой татаас мөн эсэхийг тодорхойлоход дэмжлэг үзүүлэхийг мэргэжилтний байнгын хэсэг⁷ (цаашид “МБХ” гэх)-ээс хүсч болно. МБХ хүсэлтийг хүлээн авмагц тухайн арга хэмжээ хэрэгжиж байгаа нотолгоо болон түүний шинж чанарыг яаралтай хянаж үзэх бөгөөд тухайн арга

⁴ 1 дүгээр хавсралт дурдсан арга хэмжээг экспортын татаас биш болохынх нь хувьд үүгээр болон энэхүү хэлэлцээрийн бусад заалтаар хориглохгүй.

⁵ Энэ хэм хэмжээ нь хэдийгээр экспортын үр дүнтэй хууль ёсоор холбогдоогүй ч хэрэг дээрээ бодит, эсхүл хүлээгдэж буй экспорт, эсхүл экспортын орлоготой холбогдуулан татаас олгож байгааг гэрчилсэн баримт байгаа тохиолдолд тооцогдоно. Экспортын үйл ажиллагаа эрхэлдэг үйлдвэрт татаас олгож байгаа аливаа тохиолдол нь энэхүү хэлэлцээрийн утгаар экспортын татаасанд тооцогдохгүй.

⁶ Энэ зүйлд дурдсан аливаа хугацааг харилцан тохиролцсоны дагуу сунгаж болно.

⁷ 24 дүгээр зүйлд тогтоосны дагуу

хэмжээг хэрэглэж, эсхүл үргэлжлүүлэн мөрдөж байгаа гишүүнд тухайн арга хэмжээ нь хориотой татаас биш гэдгийг батлах боломж олгоно. МБХ өөрийн дүгнэлтээ хөндлөнгийн хэсэгт түүний тогтоосон хугацаанд гаргаж өгнө. Тухайн арга хэмжээ нь хориотой татаас мөн эсэх талаархи МБХ-ийн дүгнэлтийг хөндлөнгийн хэсэг өөрчлөхгүйгээр хүлээж авна.

4.6 Хөндлөнгийн хэсэг эцсийн илтгэлээ маргалдагч талуудад хүргэнэ. Хөндлөнгийн хэсэг байгуулагдаж, бүрэн эрхийг нь тогтоосноос хойш 90 хоногийн дотор илтгэлийг бүх гишүүнд хүргүүлнэ.

4.7 Хэрэв хянан үзэж байгаа арга хэмжээ нь хориотой татаас болох нь тогтоогдвол хөндлөнгийн хэсэг татаас олгож буй гишүүнд татаасаа нэн даруй зогсоохыг зөвлөнө. Хөндлөнгийн хэсэг өөрийн зөвлөмждөө тухайн арга хэмжээг таслан зогсоох эцсийн хугацааг зааж өгнө.

4.8 Маргалдагч талуудын аль нэг нь давж заалдах тухайгаа албан ёсоор МШБ-д албан ёсоор мэдэгдээгүй, эсхүл МШБ нийтийн тохиролцоогоор илтгэлийг батлахгүй гэж шийдвэрлэснээс бусад тохиолдолд хөндлөнгийн хэсгийн илтгэлийг бүх гишүүнд тарааснаас хойш 30 хоногийн дотор МШБ тухайн илтгэлийг сайшаана.

4.9 Хөндлөнгийн хэсгийн илтгэлийг давж заалдсан тохиолдолд маргаанд оролцогч тал давж заалдах тухайгаа албан ёсоор мэдэгдсэнээс хойш 30 хоногийн дотор Давах шатны байгууллага шийдвэрээ гаргана. Давах шатны байгууллага илтгэлээ 30 хоногийн дотор гаргаж чадахгүй гэж үзвэл тэрээр саатлын шалтгаан болон илтгэл гаргаж чадахуйц баримжаат хугацааны талаар МШБ-д бичгээр мэдэгдэнэ. Ямар ч тохиолдолд хянан шийдвэрлэх хугацаа 60 хоногоос илүү байх ёсгүй. Хэрэв зөвхөн МШБ нийтийн тохиролцоогоор Давах шатны байгууллагын шийдвэрийг гишүүдэд⁸ тарааснаас хойш 20 хоногийн дотор батлахгүйгээр шийдээгүйгээс бусад тохиолдолд Давах шатны байгууллагын илтгэлийг МШБ сайшаах бөгөөд түүнийг маргаанд оролцогч талууд заавал хүлээн зөвшөөрнө.

4.10 Хэрэв МШБ-ын зөвлөмжийг хөндлөнгийн хэсгийн илтгэл болон Давах шатны байгууллагын илтгэлийг хүлээн авсан өдрөөс эхлэн тооцох хөндлөнгийн хэсгээс тогтоосон хугацааны дотор биелүүлээгүй нөхцөлд МШБ нийтийн тохиролцоогоор хүсэлтийг хүлээж авахгүй байх шийдвэр гаргаагүй бол гомдол гаргасан гишүүнд холбогдох⁹ хариу арга хэмжээ авахыг МШБ зөвшөөрнө.

4.11 Хэрэв маргалдагч тал Маргаан шийдвэрлэх тухай харилцан ойлголцох баримт бичиг (МШББ)-ийн 22 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсгийн дагуу арбитрын журмаар шийдвэрлүүлэхийг хүсвэл арбитр хариу арга хэмжээ¹⁰ нь зохих ёсны эсэхийг шийдвэрлэх ёстой.

⁸ Хэрэв МШБ-ын хуралдаан энэ хугацаанд төлөвлөгдөөгүй бол түүнийг эл зорилгоор хуралдуулна.

⁹ Энэ нэр томъёо нь энэ заалтад авч үзсэн татаас нь хориотой гэдэг үндэслэлээр харьцангуй бус хариу арга хэмжээ авахыг зөвшөөрч байгаа гэсэн үг биш.

¹⁰ Энэ томъёолол нь энэ заалтад авч үзсэн татаас нь хориотой гэдэг үндэслэлээр харьцангуй бус хариу арга хэмжээ авахыг зөвшөөрч байгаа гэсэн үг биш.

4.12 Энэхүү зүйлд дурдсан журмын дагуу маргаан шийдвэрлэх зорилго бүхий хугацаа нь энэ зүйлд тусгайлан зааснаас бусад тохиолдолд Маргаан шийдвэрлэх тухай харилцан ойлголцох баримт бичигт заасан хугацааны хагастай тэнцэнэ.

III ХЭСЭГ: ХАРИУ АРГА ХЭМЖЭЭ АВАХ ҮНДЭС БОЛОХ ТАТААС

5 дугаар зүйл

Тааламжтай бус үр дагавар

Ямар ч гишүүн 1 дүгээр зүйлийн 1 болон 2 дугаар хэсэгт дурдсан аливаа татаасыг ашиглах замаар бусад гишүүний ашиг сонирхолд тааламжтай бус нөлөөлөл үзүүлэх ёсгүй, тухайлбал:

(a) бусад гишүүний үндэсний аж үйлдвэрт хохирол учруулах;¹¹

(b) бусад гишүүнээс 1994 оны ТХЕХ-ийн дагуу шууд болон шууд бусаар олж авах, үүний дотор 1994 оны ТХЕХ-ийн 2 дугаар зүйлийн дагуу тогтоосон буултаас олж байгаа давуу талыг хүчингүй болгох буюу багасгах;¹²

(c) бусад Гишүүний ашиг сонирхолд ноцтой хохирол учруулах.¹³

Энэ зүйл нь Хөдөө аж ахуйн тухай хэлэлцээрийн 13 дугаар зүйлд заасан хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүний хувьд хэрэглэж буй татаасанд хамаарахгүй.

6 дугаар зүйл

Ашиг сонирхолд ноцтой хохирол учруулах

6.1 5 дугаар зүйлийн (c) хэсгийн утгаар ашиг сонирхолд ноцтой хохирол учруулах гэдэгт дараахь тохиолдлыг ойлгоно:

(a) хэрэв татаасын¹⁴ нийт хэмжээ барааны үнийн дүнгийн 5 хувиас хэтэрч байвал;¹⁵

¹¹ “Үндэсний аж үйлдвэрт хохирол учруулах” гэсэн томъёолол нь V хэсэгт хэрэглэж буй тэр утгаар энд хэрэглэгдэнэ.

¹² Энэхүү Хэлэлцээрт хэрэглэж буй “хүчингүй болгох буюу багасгах” гэсэн томъёолол нь 1994 оны ТХЕХ-ийн холбогдох заалтын утгаар хэрэглэгдэх бөгөөд “хүчингүй болгох буюу арилгах” үйлдэл нь өөрөө энэ заалтыг хэрэглэдэг практикийн дагуу тогтоогдоно.

¹³ “Бусад гишүүний ашиг сонирхолд ноцтой хохирол учруулах” гэсэн томъёолол нь энэхүү хэлэлцээрт ТХЕХ – 1994 -ийн 16 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн утгаар хэрэглэгдэх бөгөөд ашиг сонирхолд ноцтой хохирол учруулах аюулыг хамарна.

¹⁴ Үүнтэй харьцуулахад барааны үнийн дүнгийн хувиар татаасын нийт хэмжээг 4 дүгээр хавсралтын заалтын дагуу тооцох ёстой.

¹⁵ Иргэний агаарын техникийн хувьд олон талын тусгай дүрэм баталж болохоор заасан тул энэ дэд хэсэгт заасан татаасын босгыг иргэний агаарын техникт хэрэглэхгүй.

(b) аж үйлдвэрийн салбарын ашиглалттай холбогдсон алдагдлыг нөхөхөд зориулсан татаас;

(c) аж үйлдвэрийн ашиглалтын алдагдлыг хаахад зориулсан татаас, тэгэхдээ тухайн үйлдвэрийн хувьд дахин давтагдахгүй болон зөвхөн урт хугацааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд цаг олгох болон нийгмийн хурц асуудлаас зайлсхийхэд зориулан олгож байгаа нэг удаагийн арга хэмжээ энд хамаарахгүй;

(d) улсад төлөх өрөөс чөлөөлөх болон өр төлөхөд буцалтгүй хөрөнгө олгох зэргээр өрийг шууд хүчингүй болгох.¹⁶

6.2 1 дүгээр хэсгийн заалтыг харгалзах хэдий боловч хэрэв татаас олгож буй гишүүн тухайн татаас нь 3 дахь хэсэгт дурдсан үр дагаврыг агуулаагүй гэдгийг нотолбол ашиг сонирхолыг ноцтой хохироосон гэж тогтоохгүй.

6.3 Хэрэв татаас хэрэглэх явдал нь дор дурдсан үр дагаврын нэгийг, эсхүл хэд хэдийг агуулж байгаа тохиолдолд 5 дугаар зүйлийн (c) хэсгийн агуулгаар ашиг сонирхолд аль ч тохиолдолд ноцтой хохирол учирч болно:

(a) татаасны улмаас татаас хэрэглэж буй гишүүний зах заал дээр өөр нэг гишүүний ижил барааны импортод хүндрэл учирсан болон шахагдан гарсан бол;

(b) татаасын улмаас аливаа гуравдагч улсын зах зээлд өөр нэг гишүүний экспортод хүндрэл учирсан болон шахагдан гарсан бол;

(c) татаасын улмаас нэг зах зээл дээрхи өөр нэг гишүүний ижил барааны үнэтэй харьцуулахад татаастай барааны үнэ эрс буурсан буюу тухайн зах зээл дээр үнийн өсөлтийг их хэмжээгээр саатуулсан, үнэ унасан болон борлуулалт буурсан бол;

(d) татаасын улмаас татаас олгож буй гишүүний аль нэг түүхий эдийн барааны¹⁷ дэлхийн зах зээлд эзлэх хувийн жин өмнөх гурван жилийн хугацаанд тэрээр эзэлж байсан хувийн жинтэй харьцуулахад өссөн бөгөөд энэ өсөлт нь татаасыг хэрэглэж байгаа хугацааны туршид тогтвортой байх хандлагатай бол.

6.4 3 (b) хэсгийн зорилгоор экспортод хүндрэл учруулах, эсхүл түүнийг шахан гаргах явдал нь ижил төстэй татаас олгоогүй барааны хувьд зах зээлд эзлэх хувь хэмжээ нь тааламжгүй байдлаар өөрчлөгдсөн гэдгийг 7 дахь хэсгийн заалтын дагуу нотлосон аливаа

¹⁶ Роялти дээр үндэслэсэн иргэний агаарын техникийн хөтөлбөрийн санхүүжилт нь худалдааны хэмжээ төлөвлөснөөс буурсан тохиолдолд бүрэн хэмжээгээр нөхөн олгогдоогүй бол энэ нь энэхүү дэд хэсгийн зорилгоор ноцтой хохиролд тооцогдохгүй.

¹⁷ Хэрэв тухайн түүхий эдийн барааны худалдаанд олон талын үндсэн дээр тохиролцсон өөр тусгайлсан дүрэм хэрэглээгүй бол.

тохиолдлыг хамрана. (нөхцөл байдлыг хангалттай илэрхийлж чадахуйц хугацааны туршид тухайн барааны зах зээлийн хөгжилд тодорхой хандлагыг илэрхийлж байгаа хэвийн нөхцөлд энэ нь гол төлөв нэг жилээс доошгүй хугацаа байвал зохино). “Зах зээлд эзлэх холбогдох хувь хэмжээ өөрчлөгдөх” гэдэгт дараахь нөхцөл байдлын аль аль нь хамаарна: (a) татаастай барааны зах зээлд эзлэх хувь хэмжээ нэмэгдсэн, (b) татаастай барааны зах зээлд эзлэх хувь хэмжээ татаас төлөөгүй нөхцөлд тэрээр буурч болох байсан нөхцөл хэвээр үлдсэн, (c) татаастай барааны зах зээлд эзлэх хувь хэмжээ нь унаж байгаа ч тэр нь татаасгүй тохиолдолд байвал зохихоос илүү удааширсан байвал.

6.5 3 (c) хэсгийн зорилгоор үнийн бууралт нь аливаа нэг тодорхой зах зээл дээр татаасгүй ижил барааны үнэтэй татаастай барааны үнийг харьцуулахад бууралт байгаа бүх тохиолдлыг хамаарна. Харьцуулалтыг худалдааны эргэлтийн ижил түвшинд, харьцуулж болохуйц цаг хугацааг хамааруулан хийвэл зохих бөгөөд тэгэхдээ үнийн харьцуулалтад нөлөөлж болох аливаа бусад хүчин зүйлийг анхааралдаа авбал зохино. Гэхдээ тийм шууд харьцуулалт хийх боломжгүй бол үнийн бууралтыг экспортын нэгжийн дундаж өртөг дээр тулгуурлан тогтоож болно.

6.6 Зах зээл дээр нь ашиг сонирхол ноцтой зөрчигдсөн тухай яригдаж буй гишүүн бүр 5 дугаар хавсралтын 3 дахь хэсгийн заалтыг хангасан тохиолдолд маргаанд оролцогч талын зах зээлийн хувь хэмжээ, түүнчлэн холбогдох барааны үнийн өөрчлөлтөд хамаарах бүх мэдээллийг 7 дугаар зүйлийн хүрээнд үүссэн маргаанд оролцогч талууд болон 7 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсгийн дагуу байгуулсан хөндлөнгийн хэсэгт өгөх ёстой.

6.7 Ашиг сонирхолд ноцтой хохирол үзүүлэхэд хүргэж буй хүндрэл болон шахан гаргах явдал нь 3 дугаар хэсгийн дагуу холбогдох хугацааны туршид дор дурдсан нөхцөл байдлын аль нэг тохиолдолд¹⁸ үүсээгүйд тооцогдоно:

(a) гомдол гаргасан гишүүний ижил барааны экспортыг, эсхүл гомдол гаргасан гишүүний импортыг сонирхсон гуравдагч орны зах зээлд хориглосон буюу хязгаарласан бол;

(b) тухайн барааны хувьд худалдааны онц эрх хэрэглэж буй, эсхүл, улсын худалдаа хэрэгжүүлж буй импортлогчийн засгийн гарын шийдвэрээр арилжааны бус шалтгаанаар гомдол гаргасан гишүүний импортыг бусад орон, эсхүл орнуудад шилжүүлсэн бол;

(c) гомдол гаргасан гишүүнээс экспортод нийлүүлэхэд бэлэн болсон барааны үйлдвэрлэл, чанар, тоо хэмжээ болон үнэд ноцтой сөрөг нөлөө үзүүлэхүйц байгалийн гамшиг, ажил хаялт, тээврийн хомсдол, эсхүл давагдашгүй бусад хүчин зүйл байгаа бол;

(d) гомдол гаргасан гишүүний зүгээс хязгаарласан тухай тохиролцоо байгаа бол;

¹⁸ Энэ хэсэгт дурдсан зарим нөхцөл байдал 1994 оны ТХЕХ-ийн дагуу ч, энэхүү хэлэлцээрийн дагуу ч эрх зүйн үндэслэл болж чадахгүй юм. Тийм нөхцөл байдал нь тусгаарлагдмал, тохиолдлын, эсхүл, ямар ч тохиолдолд үл ялих шинжтэй байх ёсгүй.

(е) гомдол гаргасан гишүүн тухайн барааны экспортын тоо хэмжээг сайн дураараа бууруулсан бол (тухайлбал, хэрэв гомдол гаргасан гишүүний үйлдвэрийн газар тухайн барааны экспортыг аяндаа бие даан шинэ зах зээлд шилжүүлэх тохиолдлыг оролцуулан);

(f) импортлогч орны стандарт болон захиргааны бусад шаардлагад нийцэх боломжгүй бол.

6.8 7 дахь хэсэгт дурдсан нөхцөл байдал илрээгүй тохиолдолд ашиг сонирхолыг ноцтой хохироосныг 5 дугаар хавсралтын заалтын дагуу гаргаж өгсөн мэдээллийг оролцуулан хөндлөнгийн хэсэгт гаргаж өгсөн, эсхүл тухайн хэсэг бие даан олж авсан мэдээллийн үндсэн дээр тогтоох ёстой.

6.9 Энэ зүйл нь Хөдөө аж ахуйн хэлэлцээрийн 13 дугаар зүйлд дурдсан хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүний хувьд мөрдөж байгаа татаасанд хамаарахгүй.

7 дугаар зүйл

Хохирлыг нөхөх арга

7.1 Хөдөө аж ахуйн хэлэлцээрийн 13 дугаар зүйлд дурдсанаас бусад бүх тохиолдолд хэрэв 1 дүгээр зүйлд заасан бөгөөд өөр нэг гишүүнээс олгосон буюу үргэлжлүүлэн мөрдөж байгаа аливаа татаас нь үндэсний аж үйлдвэрт нь хохирол учруулах, давуу талыг нь хүчингүй болгох болон багасгах болон ашиг сонирхолыг нь ноцтой хохироох үр дагавартай байна гэж үзэх үндэслэл аль нэг гишүүнд байгаа бол тэр гишүүн холбогдох гишүүнд зөвлөлдөөн хийх хүсэлт гаргаж болно.

7.2 1 дэх хэсэгт дурдсан зөвлөлдөөн хийх хүсэлт нь дараахь асуудалд хамаарах нотолгоог тусгана: (a) тухайн татаасын үйлчлэл болон мөн чанар; (b) зөвлөлдөөн хийх хүсэлт гаргасан гишүүний үндэсний үйлдвэрт үзүүлсэн хохирол, давуу талыг хүчингүй болгосон, эсхүл багасгасан байдал буюу ашиг сонирхолд нь учирсан ноцтой хохирол.¹⁹

7.3 1 дэх хэсгийн дагуу зөвлөлдөөн хийх хүсэлтийг хүлээн авмагц тухайн бараанд татаас олгосон, эсхүл, үргэлжлүүлэн мөрдөж байгаа гэж тооцогдож буй гишүүн аль болох богино хугацаанд тийм зөвлөлдөөн хийж эхэлнэ. Зөвлөлдөөний зорилго нь бодит нөхцөл байдлыг тодотгох болон харилцан тохиролцсон шийдвэрт хүрэх явдал байна.

7.4 Хэрэв зөвлөлдөөн нь 60 хоногийн дотор²⁰ харилцан тохиролцсон шийдвэрт хүрээгүй бол тухайн зөвлөлдөөнд оролцож байгаа аливаа гишүүн хэрэв МШБ нийтийн тохиролцоогоор тийм хэсэг байгуулахгүй гэж шийдээгүй бол асуудлыг хөндлөнгийн хэсэг байгуулахаар Маргаан шийдвэрлэх байгууллагад өгч болно. Тийм хэсгийн бүрэлдэхүүн болон эрх хэмжээг түүнийг байгуулснаас хойш 15 хоногийн дотор тодорхойлно.

¹⁹ Хэрэв хүсэлт нь 6 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн заалтын агуулгаар ашиг сонирхолыг ноцтой хохироож байна гэж урьдчилан тооцож байгаа татааст хамаарч байгаа тохиолдолд ашиг сонирхолыг ноцтой хохироож байгаа тухай нотолгоо нь зөвхөн 6 дугаар зүйлийн 1 дүгээр хэсгийн нөхцөлд нийцсэн, эсхүл, нийцээгүй нотолгоогоор хязгаарлагдана.

²⁰ Энэ зүйлд дурдсан аливаа хугацааг талуудын харилцан тохиролцсоноор сунгаж болно.

7.5 Хөндлөнгийн хэсэг нь асуудлыг авч хэлэлцээд илтгэлээ маргаанд оролцогч талуудад хүргүүлнэ. Илтгэлийг хөндлөнгийн хэсгийн бүрэлдэхүүн, эрх хэмжээг тодорхойлсноос хойш 120 хоногийн дотор бүх гишүүнд хүргүүлнэ.

7.6 Хэрэв зөвхөн маргаанд оролцогч талын аль нэг нь давж заалдах тухай өөрийн шийдвэрийг албан ёсоор мэдэгдээгүй, эсхүл, МШБ нийтийн тохиролцоогоор илтгэлийг батлахгүй гэж шийдвэрлээгүй бол хөндлөнгийн хэсгийн илтгэлийг бүх гишүүнд хүргүүлснээс хойш 30 хоногийн дотор МШБ²¹ түүнийг батална.

7.7 Хөндлөнгийн бүлгийн илтгэлийг давж заалдсан тохиолдолд Давах шатны байгууллага маргаанд оролцогч тал давж заалдах тухай хүсэлтээ албан ёсоор мэдэгдсэнээс хойш 60 хоногийн дотор шийдвэрээ гаргана. Хэрэв Давах шатны байгууллага илтгэлээ 60 хоногийн хугацаанд танилцуулж чадахгүй гэж үзвэл саатлын шалтгаан болон илтгэлээ ирүүлэх барагцаалсан хугацааны талаар МШБ-д бичгээр мэдэгдэнэ. Ямар ч нөхцөл байдалд хянан шийдвэрлэх ажиллагаа 90 хоногоос илүү хугацаагаар үргэлжлэх ёсгүй. Хөндлөнгийн хэсгийн илтгэлийг хэрэв гишүүдэд²

² илгээснээс хойш 20 хоногийн хугацаанд хэрэв МШБ нийтийн тохиролцоогоор сайшаахгүйгээс шийдвэрлээгүй бол МШБ түүнийг сайшаах бөгөөд маргаанд оролцогч талууд түүнийг аливаа нөхцөлгүйгээр хүлээж авна.

7.8 Хөндлөнгийн хэсгийн, эсхүл, Давах шатны байгууллагын илтгэлийг сайшаасан тохиолдолд татаас нь 5 дугаар зүйлийн утгаар бусад гишүүний ашиг сонирхолд сөрөг үр дагавартай байгаа нь тогтоогдвол тийм татаас олгож байгаа болон үргэлжлүүлэн хадгалж байгаа гишүүн эдгээр тааламжгүй үр дагаврыг арилгах буюу татаасыг цуцлах талаар холбогдох арга хэмжээ авах ёстой.

7.9 Хэрэв хөндлөнгийн хэсэг болон Давах шатны байгууллагын илтгэлийг МШБ сайшааснаас хойш зургаан сарын хугацаанд гишүүн татаасын тааламжгүй үр дагаврыг арилгах буюу татаасыг цуцлах талаар холбогдох арга хэмжээ аваагүй болон нөхөн төлөх талаар тохиролцоо байхгүй нөхцөлд МШБ нийтийн тохиролцоогоор тийм хүсэлтээс татгалзахаар шийдвэрлээгүй бол МШБ гомдол гаргасан гишүүнд тааламжгүй үр дагаврын тогтоогдсон түвшин болон шинж чанартай дүйцэхүйц хариу арга хэмжээ авахыг зөвшөөрнө.

7.10 Хэрэв маргаанд оролцогч аль нэг тал Маргаан шийдвэрлэх тухай харилцан ойлголцох баримт бичигийн 22 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсгийн дагуу маргааныг арбитраар шийдвэрлүүлэхийг шаардвал хариу арга хэмжээ нь тогтоогдсон тааламжгүй үр дагаврын түвшин болон шинж чанартай дүйцэх эсэхийг арбитр тодорхойлно.

²¹ Хэрэв энэ хугацаанд МШБ-ын хуралдаан төлөвлөгдөөгүй бол тухайн хуралдааныг эл зорилгоор хийнэ.

²² Хэрэв энэ хугацаанд МШБ-ын хуралдаан төлөвлөгдөөгүй бол тухайн хуралдааныг эл зорилгоор хийнэ.

**IV ХЭСЭГ: ХАРИУ АРГА ХЭМЖЭЭ АВАХ
ҮНДЭС БОЛОХГҮЙ ТАТААС**

8 дугаар зүйл

**Хариу арга хэмжээ авах үндэс болохгүй
татаасыг тогтоох**

8.1 Дор дурдсан татаасыг хариу арга хэмжээ авах үндэс болохгүй татаас гэж үзнэ:²³

(a) 2 дугаар зүйлийн утгаар тусгайлсан бус татаас;

(b) 2 дугаар зүйлийн утгаар тусгайлсан боловч дор дурдсан 2 (a), 2 (b), эсхүл 2 (c) хэсэгт дурдсан нөхцөлд нийцэж байгаа татаас.

8.2 III болон V хэсгийн заалтыг үл харгалзан дор дурдсан татаасыг хариу арга хэмжээ авах үндэс болохгүй татаас гэж үзнэ:

(a) компаниудаас, түүнчлэн дээд боловсролын болон шинжлэх ухааны байгууллагуудаас компаниудтай байгуулсан контрактын үндсэн дээр хэрэгжүүлж байгаа судалгааны ажилд үзүүлэх тусламж, хэрэв тухайн тусламж^{24 25 26} нь аж үйлдвэрийн судалгааны өртгийн 75²⁷ эсхүл өрсөлдөөний өмнөх шатны²⁸ зохион

²³ Гишүүдийн зүгээс төрийн туслалцааг төрөл бүрийн зорилгоор өргөн цар хүрээтэй олгодог бөгөөд энэхүү үйлдэл нь энэ зүйлийн заалтын дагуу хариу арга хэмжээ авах үндэс болохгүй татаасын тодорхойлолтод тухайн тусламж хамаарахгүй бөгөөд тэрээр гишүүнээс тийм тусламж үзүүлэх боломжийг хязгаарлахгүй.

²⁴ Иргэний агаарын техник нь олон талын тусгай дүрмээр зохицуулагдана гэж тооцож буй учир энэ дэд хэсгийн заалтыг тухайн бараанд хэрэглэхгүй.

²⁵ ДХБ –ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойш 18 сараас илүүгүй хугацаанд 24 дүгээр зүйлд дурдсан Татаас болон саармагжуулах арга хэмжээний хороо (цаашид энэхүү хэлэлцээрт “Хороо” гэнэ) 2 (a) дэд хэсгийн заалтын үйлчлэлийг сайжруулахад шаардлагатай бүхий л өөрчлөлт оруулах зорилгоор авч үзнэ. Хороо болзошгүй өөрчлөлтийг авч үзэхдээ энэ дэд хэсэгт дурдсан төрөл зүйлүүдийн тодорхойлолтыг судалгааны хөтөлбөр, түүнчлэн энэ салбарт бусад олон улсын байгууллагаас хийж буй ажлыг хэрэгжүүлэх талаархи гишүүдийн туршлагыг бололцон анхааралтай авч үзэх ёстой.

²⁶ Энэхүү хэлэлцээрийн заалт нь дээд боловсролын, эсхүл шинжлэх ухааны байгууллагын бие даан хэрэгжүүлж байгаа ухааны суурь судалгаанд хамаарахгүй. “Суурь судалгаа” гэсэн томъёолол нь аж үйлдвэр, эсхүл арилжааны зорилт холбоогүй шинжлэх ухаан техникийн ерөнхий мэдлэгийг өргөжүүлэхийг илэрхийлнэ.

²⁷ Тухайн дэд хэсэгт яригдаж байгаа арга хэмжээ авах үндэслэл болохгүй туслалцааны зөвшөөрөгдөх түвшинг тодорхой төслийг хэрэгжүүлэх хугацааны холбогдох зардлын нийт дүнгийн хувьд тогтоох ёстой.

²⁸ “Аж үйлдвэрийн судалгаа” гэсэн томъёолол нь шинэ мэдлэгийг нээхээр төлөвлөж буй эрлийг болон чухал судалгааг илэрхийлэх бөгөөд тухайн мэдлэг нь шинэ бараа, эсхүл, ажил үйлчилгээ бий болгох, түүнчлэн хэрэглэж байгаа бараа, арга, эсхүл үйлчилгээг үлэмж сайжруулахад чиглэгдэх ёстой.

бүтээх²⁹ төслийн өртгийн 50 хувиас илүүгүйг бүрдүүлж байгаа³⁰ бөгөөд тухайн тусламж нь дараахь зардлыг нөхөхөд зориулагдаж байгаа бол:

(i) ажилчдын зардал (судлаачид, техникчид болон зөвхөн судалгааны үйл ажиллагаа эрхэлж буй бусад туслах ажилтан);

(ii) гагцхүү судалгааны үйл ажиллагааны зориулалтаар байнга хэрэглэж буй багаж, тоног төхөөрөмж, газар, байгууламж (арилжааны зориулалтаар борлуулснаас бусад)-ийн зардал;

(iii) шинжлэх ухаан, техникийн мэдлэг, патент зэргийг худалдан авахыг оролцуулан зөвхөн судалгааны ажилд зориулан зөвлөлгөө өгөх болон түүнтэй ижилтгах үйлчилгээнд зориулсан зардал;

(iv) судалгааны үйл ажиллагааны үр дүнд шууд зарсан нэмэлт дайвар зардал;

(v) судалгааны үйл ажиллагааны үр дүнд шууд зарсан урсгал бусад зардал (материал, техникийн хангамж г.м).

(b) бүс нутгийн ерөнхий хөгжлийн хүрээнд³¹ гишүүний нутаг дэвсгэр дээр тааламжгүй бүс нутагт олгож байгаа тусламж нь тусгайлсан бүс (2 дугаар зүйлийн агуулгаар) бөгөөд холбогдох бүс нутгийн хооронд дараахь байдлаар хуваарилгдаж байвал:

(i) тааламжгүй бүс болгон захиргаа, эдийн засгийн талаар нийтлэг шинж бүхий газар зүйн хувьд нэгдмэл бүс байх ёстой;

²⁹ “Өрсөлдөөний өмнөх шатны зохион бүтээлт” гэдэг томъёолол нь аж үйлдвэрийн судалгааны үр дүнг худалдах, ашиглах зориулалттай шинэ, шинэчилсэн болон сайжруулсан бараа, технологийн ажилбар, эсхүл үйлчилгээний төлөвлөгөө, зураг, загвар, үүний дотор арилжааны зорилгоор ашиглаж үл болох анхны багцаалсан загвар болгон хувиргахыг илэрхийлнэ. Тэрээр цаашилбал орлуулах бараа, арга, эсхүл үйлчилгээний төсөөлөл, санаа, эсхүл үйлдвэрлэлийн хэрэглээ болон арилжааны зорилгоор ашиглах анхны үзүүлбэрийн буюу туршилтын төслүүдийг хамаарна. Харин тэрээр аливаа бараа, үйлдвэрлэлийн шугам, боловсруулалтын үйл явц, үйлчилгээ болон бусад ажиллагаан дахь урсгал болон үечилсэн өөрчлөлтүүдийг хэдийгээр эдгээр өөрчлөлтүүд нь сайжруулах шинж чанартай ч гэсэн хамрахгүй.

³⁰ Хөтөлбөр нь аж үйлдвэрийн судалгаа, өрсөлдөөний өмнөх шатны зохион бүтээлтийг нэгтгэж буй тохиолдолд тусламжийн зөвшөөрөгдөх түвшин нь энэхүү дэд хэсгийн (i)-(v)-д заасан бүх зардалд харьцуулсан эдгээр төрлийн дундаж түвшингээс давж болохгүй.

³¹ “Бүс нутгийн ерөнхий хөгжлийн хүрээ” гэдэг нь татаасын бүс нутгийн хөтөлбөр нь дээ дараатай, түгээмэл байдлаар хэрэглэх бүс нутгийн бодлогын хэсэг бөгөөд бүс нутгийн хөгжлийн татаасыг бүс нутгийн хөгжилд нөлөө үзүүлэхгүй, эсхүл бодитоор нөлөөлөхгүй газар зүйн салангид хэсэгт олгохгүй.

(ii) тийм бус нутаг нь тухайн бүсийн хүндрэл нь зөвхөн цаг үеийн нөхцөл байдлаар тодорхойлогдоогүй гэдгийг харуулсан төвийг сахисан болон бодит шалгуурын³² үндсэн дээр тааламжгүй гэж тооцогдох бөгөөд тэдгээр шалгуур нь хууль, журам, албан ёсны бусад баримт бичигт тэдгээрийг шалган тогтоож болохуйцаар тодорхой бичигдсэн байвал зохино;

(iii) шалгуур нь дор дурдсан үзүүлэлтийн аль нэгэнд тулгуурлавал зохих эдийн засгийн хөгжлийн хэмжүүрийг тусгах ёстой:

- хүн ам тутамд ногдох болон гэр бүлийн гишүүн бүрт ногдох орлого буюу хүн амд ногдох ҮНБ нь тухайн нутаг дэвсгэрийн дундаж үзүүлэлтийн 85 хувиас хэтэрч болохгүй;

- ажилгүйдлийн түвшин нь тухайн нутаг дэвсгэрийн дундаж үзүүлэлтийн наад зах нь 110 хувь байх ёстой боловч гурван жилийн хугацаанд тооцсон тухайн үзүүлэлт нь иж бүрэн бөгөөд бусад хүчин зүйлийг тооцсон байх ёстой.

(с) ажиллаж буй дэд бүтцийг³³ нь хүрээлэн буй орчны талаархи шинэ шаардлагад нийцүүлэх, дэмжлэг үзүүлэх явдал нь хууль болон журмын дагуу үйлдвэрийн газарт нэмэлт хязгаарлалт, санхүүгийн дарамт үзүүлж байгаа бөгөөд тухайн дэмжлэг нь дараахь нөхцөлийг хангаж байгаа бол:

(i) нэг удаагийн, дахин давтагдахгүй арга хэмжээ болон;

(ii) нийцүүлэх зардлын 20 хувиас хэтрэхгүй байгаа болон;

(iii) үйлдвэрийн газар бүрэн хариуцаж буй татаастай тоног төхөөрөмжийг шинэчлэн солих болон ашиглахтай холбогдсон зардлыг бүрэн нөхөхгүй байгаа болон;

(iv) дуу чимээ, бохирдлыг бууруулахтай шууд холбоотой, үйлдвэрийн зүгээс хувь оролцуулан санхүүжүүлэхээр төлөвлөгдсөн бөгөөд үйлдвэрлэлийн зардлын хүрч болох хэмнэлтийг нөхөхгүй байгаа болон;

³² “Төвийг сахисан болон бодит шалгуур” гэдэг нь бүс нутгийн бодлогын хүрээнд бүс нутаг хоорондын ялгааг арилгах, эсхүл багасгахад шаардлагатайгаас илүү хэмжээгээр тодорхой бүс нутагт хөнгөлөлт олгохгүй тийм шалгуурыг илэрхийлнэ. Энэ талаар татаасын бүс нутгийн хөтөлбөр нь татаастай төсөл бүрт олгож болох тусламжийн дээд хэмжээг багтаах ёстой. Тийм дээд хэмжээ нь тусламж авч байгаа бүс нутгийн хөгжлийн түвшингээс хамааран ялгавартай байх ёстой бөгөөд хөрөнгө оруулалт, ажлын байр бий болгох зардлын хэлбэрээр илэрхийлэгдэнэ. Энэ хэмжээний хүрээнд тусламжийг хуваарилахдаа татаасыг давуу байлаар ашиглах, эсхүл 2 дугаар зүйлд заасан байдлаар тодорхой үйлдвэрийн газарт харьцангуй бус их хэмжээгээр олгохоос зайлсхийх замаар илүү өргөн хэмжээгээр хийх ёстой.

³³ “Ажиллаж буй дэд бүтэц” гэдэг томъёолол нь хүрээлэн буй орчныг хамгаалах шинэ шаардлагыг нэвтрүүлэхээс наад зах нь хоёр жилийн өмнө ашиглалтад байсан дэд бүтцийг илэрхийлнэ.

(v) шинэ тоног төхөөрөмж болон үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанд шилжиж болох бүх үйлдвэрийн газрын хувьд олгогдох.

8.3 2 дахь хэсгийн дагуу хэрэгжүүлж байгаа татаасын хөтөлбөрийн талаар Хороонд түүнийг VII хэсгийн заалтын дагуу хэрэгжүүлж эхлэхээс өмнө мэдэгдэнэ. Тийм мэдэгдэл нь тухайн хөтөлбөр нь 2 дахь хэсгийн холбогдох заалтад тусгагдсан нөхцөл болон шалгуурт нийцэж байгаа эсэхийг бусад гишүүнийн зүгээс үнэлэж болохуйц хангалттай тодорхой байх ёстой. Гишүүд, түүнчлэн тухайн мэдэгдэлд тусгагдсан үзүүлэлтийг жил бүр сэргээж байх ёстой бөгөөд ингэхдээ хөтөлбөр бүрт зарцуулсан зардлын нийт дүн болон түүнд оруулсан өөрчлөлтийн тухай мэдээлж байна. Бусад гишүүн мэдэгдэлд тусгагдсан хөтөлбөрт орсон тодорхой татаасын талаар мэдээлэл шаардах эрхтэй.³⁴

8.4 Аль ч гишүүний шаардлагыг хүлээн авмагц нарийн бичгийн дарга нарын газар 3 дахь хэсгийн дагуу хийсэн мэдэгдлийг хянан үзэх бөгөөд байгаа хөтөлбөрийн тухай татаас олгож буй гишүүнээс нэмэлт мэдээлэл шаардаж болно. Нарийн бичгийн дарга нарын газар хянан үзсэн дүнгээ Хороонд оруулна. Хүсэлтийг хүлээн авмагц Хороо нь нарийн бичгийн дарга нарын газрын дүгнэлт (эсхүл, нарийн бичгийн дарга нарын газар авч хэлэлцэхийг хүсээгүй бол мэдэгдлийг өөрийг нь)-ийг 2 дахь хэсэгт дурдсан нөхцөл болон шалгуурыг баримталсан эсэхийг тодорхойлохын тулд даруй авч хэлэлцэнэ. Энэ хэсэгт дурдсан дэг журмыг хамгийн оройтуулаа гэхэд татаасын хөтөлбөрийн тухай мэдэгдэл хийснээс хойш болж байгаа Хорооны анхны ээлжит хуралдаанаар хэлэлцүүлэх бөгөөд энэ нь тийм мэдэгдэл хийсэн болон Хорооны ээлжит хуралдаан хоёрын хооронд хоёр сараас доошгүй хугацаа өнгөрөх нөхцөлд хэрэгжих ёстой. Энэ хэсэгт дурдсан дэг журмыг, хүсэлт гаргасан тохиолдолд түүнчлэн 3 дугаар хэсэгт дурдсан жил бүрийн тодотголын дагуу мэдээлэгдэх, хөтөлбөрт оруулсан дорвитой өөрчлөлтийн тухайд хэрэглэнэ.

8.5 4 дэх хэсгийн дагуу Хорооноос гаргасан шийдвэр, Хороо тийм шийдвэр гаргаж чадаагүй, тодорхой нөхцөлд мэдэгдэл өгөгдөж буй хөтөлбөрт дурдсан нөхцөлийг зөрчсөн тохиолдолд аль нэг гишүүний хүсэлтээр хэргийг арбитраг шилжүүлэх бөгөөд түүний шийдвэр нь зайлшгүй биелэгдэх хүчин чадалтай байна. Арбитрын байгууллага хэргийг тухайн арбитраг шилжүүлснээс хойш 120 хоногийн дотор өөрийн дүгнэлтээ гишүүдэд хүргүүлнэ. Энэ зүйлд өөрөөр зааснаас бусад тохиолдолд энэ хэсгийн дагуу хийгдэж байгаа арбитраг хувьд Маргаан шийдвэрлэх тухай харилцан ойлголцох баримт бичгийн заалтыг хэрэглэнэ.

³⁴ Мэдэгдэл хийх тухай энэ заалтад ажил хэргийн нууц мэдээллийг оролцуулан нууц мэдээлэл өгөхийг шаардахгүй гэдгийг хүлээн зөвшөөрч байгаа болно.

9 дүгээр зүйл

**Зөвлөлдөөн болон хамгаалалтын
зөвшөөрөгдсөн арга**

9.1 Хэрэв 8 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт дурдсан хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх явцад тухайн хөтөлбөр нь дурдсан хэсэгт заасан шалгуурт нийцэж байгаа хэдий ч аль нэг гишүүнд энэ хөтөлбөр нь арилгахад хэцүү хохирол учруулах зэргээр түүний үндэсний үйлдвэрт ноцтой тааламжгүй үр дагавартай байна гэж үзэх үндэслэл байвал тухайн гишүүн тийм татаас олгож байгаа болон үргэлжлүүлэн хадгалж байгаа холбогдох гишүүнд хандаж зөвлөлдөөн хийхийг хүсч болно.

9.2 Энэ 1 дэх хэсгийн дагуу зөвлөлдөөн хийх хүсэлтийг хүлээн авмагц татаасын тийм хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, үргэлжлүүлэн хадгалж байгаа гишүүн аль болох богино хугацаанд тийм зөвлөлдөөнийг эхлэх ёстой. Зөвлөлдөөний зорилго нь нөхцөл байдлыг тодорхой болгох болон харилцан хүлээн авч болохуйц шийдвэрт хүрэх явдал байх ёстой.

9.3 Хэрэв зөвлөлдөөн хийх тухай хүсэлтийг хүлээж авснаас хойш 60 хоногийн хугацаанд 2 дахь хэсэгт дурдсан харилцан хүлээн авч болохуйц шийдвэрт хүрч чадаагүй бол хүсэлт гаргасан гишүүн асуудлыг Хороонд шилжүүлж болно.

9.4 Хороонд шилжүүлсэн тохиолдолд Хороо нь 1 дэх хэсэгт дурдсан үр дагавар байгаа талаар хэрэгт холбогдох баримт болон нотолгоог нэн даруй авч үзнэ. Хэрэв Хороо тийм үр дагавар байгааг тогтоовол тэрээр татаас олгож буй гишүүнд тухайн хөтөлбөрөө дурдсан үр дагаврыг арилгах тийм байдлаар өөрчлөхийг зөвлөж болно. Хороо өөрийн дүгнэлтээ 3 дахь хэсгийн дагуу хэргийг авч хэлэлцүүлэхээр түүнд илгээснээс хойш 120 хоногийн дотор гаргана. Хэрэв зөвлөмж 6 сарын турш хэрэгжихгүй бол Хороо зөвлөлдөөн хийх тухай хүсэлт гаргасан гишүүнд тогтоосон үр дагавартай шинж чанар болон хэмжээний хувьд дүйцэхүйц хариу арга хэмжээ авахыг зөвшөөрнө.

V ХЭСЭГ: СААРМАГЖУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭ*10 дугаар зүйл***1994 оны ТХЕХ-ийн 6 дугаар зүйлийг хэрэглэх³⁵**

Гишүүд нь аль нэг гишүүний нутаг дэвсгэрт импортлох өөр нэг гишүүний аливаа бараанд саармагжуулах татвар³⁶ ногдуулах явдлыг ТХЕХ -1994 -ийн 6 дугаар зүйл болон энэхүү хэлэлцээрийн нөхцөлийн дагуу хэрэгжүүлэх боломжийг бүрдүүлэх зорилгоор шаардлагатай бүх арга хэмжээ авна. Саармагжуулах татварыг зөвхөн энэхүү хэлэлцээр болон Хөдөө аж ахуйн хэлэлцээрийн холбогдох заалтын дагуу санаачлан³⁷ хэрэгжүүлсэн мөрдөн шалгалтын дараа хэрэглэж эхэлнэ.

*11 дүгээр зүйл**Мөрдөн шалгалтыг эхлэн санаачлах болон цаашид үргэлжлүүлэх*

11.1 6 дугаар хэсэгт дурдсанаас бусад тохиолдолд болзошгүй аливаа татаасын мөрдөгдөж байгаа эсэх, хувь хэмжээ болон үр дагаврыг тодорхойлох зорилгоор хийж байгаа мөрдөн шалгалтыг үндэсний аж үйлдвэр буюу түүний нэрийн өмнөөс бичгээр өгсөн өргөдлийг үндэслэн санаачилна.

11.2 1 дүгээр хэсэгт дурдсан өргөдөл нь (a) татаас болон хэрэв боломжтой бол түүний хэмжээ; (b) 1994 оны ТХЕХ-ийн 6 дугаар зүйлийн агуулгаар тодорхойлсон бөгөөд энэхүү хэлэлцээрт тайлбарласан хохирол; (c) татаастай импорт болон болзошгүй хохирлын хооронд байгаа уялдаа холбооны тухай хангалттай нотолгоог тусгах ёстой. Холбогдох нотолгоонд үндэслэгдээгүй энгийн баталгаа нь энэ хэсгийн шаардлагын дагуу хангалттай гэж тооцогдохгүй. Өргөдөлд, түүнчлэн өргөдөл гаргагчид илүү олдчтой дор дурдсан мэдээлэл тусгагдах ёстой:

³⁵ II болон III хэсгийн заалтыг V хэсгийн заалттай зэрэгцүүлэн хэрэглэж болох боловч импортлогч орны дотоодын зах зээл дээр ямар нэг тодорхой татаасын хувьд зөвхөн нэг л төрлийн хамгаалалтыг зөвшөөрнө (5 дугаар бүлгийн шаардлагыг хангаж байгаа бол зөвхөн саармагжуулах татвар буюу 4, эсхүл, 7 дугаар зүйлийн дагуу авах хариу арга хэмжээ). III болон V хэсгийн заалтыг IV хэсгийн заалттай нийцсэн арга хэмжээ авах үндэс болохгүй хэмээн үзэж буй арга хэмжээний хувьд хэрэглэхгүй. Гэвч 8 дугаар зүйлийн 1 (a) хэсэгт дурдсан арга хэмжээ нь 2 дугаар зүйлийн агуулгаар тусгайлсан эсэхийг нь тодорхойлох зорилгоор авч үзэх зүйл болж болно. Түүнээс гадна 8 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт дурдагдсан бөгөөд 8 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсгийн дагуу зарлагдаагүй хөтөлбөрийн хүрээнд татаас олгож байгаа тохиолдолд III, эсхүл V хэсгийн заалтыг хэрэглэж болох боловч тухайн татаасыг хэрэв тэрээр 8 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт дурдсан стандартад нийцэж байгаа нөхцөлд арга хэмжээ авах үндэслэл болно гэж үзэх ёсгүй.

³⁶ “Саармагжуулах татвар” гэдэг томъёолол нь 1994 оны ТХЕХ-ийн 6 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгт дурдсаны дагуу аливаа барааны үйлвэрлэл, боловсруулалт, эсхүл эскпортод шууд, эсхүл шууд бусаар олгож буй татаасыг саармагжуулах зорилгоор ногдуулж буй тусгай татвар гэсэн ойлголтыг илэрхийлнэ.

³⁷ “Санаачлах” гэдэг томъёолол нь энд болон цаашид аль нэг гишүүн II зүйлд дурдсан мөрдөн шалгалтыг албан ёсоор эхэлж байгаа дэгийн шинжтэй үйл ажиллагааг илэрхийлнэ.

(i) өргөдөл гаргагч этгээдийн биеийн байцаалт, ижил барааны үндэсний үйлдвэрлэлийн хэмжээ болон өртгийн тухай өргөдөл гаргагчийн үзүүлэлт. Үндэсний аж үйлдвэрийн нэрийн өмнөөс бичгээр өргөдөл гаргасан бол тэрээр нэрийн өмнөөс нь гомдол гаргасан салбарыг тодорхой заах бөгөөд чингэхдээ ижил барааны мэдэгдэж буй үндэсний бүх үйлдвэрлэгчидийн жагсаалтыг гаргаж өгөхийн зэрэгцээ үндэсний үйлдвэрлэгчийн үйлдвэрлэж байгаа ижил бүтээгдэхүүний хэмжээ буюу өртгийн тухай мэдээллийг боломжийн хэрээр тодотгон заавал зохино;

(ii) татаастай байж болох барааны бүрэн тодорхойлолт, хөндөгдөж буй экспортын гарал үүслийн орон болон улсын нэр, мэдэгдэж буй экспортлогч, эсхүл гадаадын үйлдвэрлэгчидийн тодорхойлолт болон тухайн барааны импортлогчдын хувьд мэдэгдэж буй этгээдийн жагсаалт;

(iii) хөндөгдөж буй татаасын мөрдөгдөж байгаа эсэх, хэмжээ, шинж чанарт хамаарагдах нотолгоо;

(iv) татаасын улмаас татаастай импортоор нөхцөлдөх үндэсний аж үйлдвэрт учирч болох хохиролын нотолгоо, эдгээр нотолгоо нь татаастай байж болох импортын тоо хэмжээний өөрчлөлт, дотоодын зах зээл дээрхи ижил барааны үнэд энэхүү импортын үзүүлэх нөлөө, 15 дугаар зүйлийн 2 болон 4 дэх хэсэгт дурдсан дотоодын үйлдвэрлэлийн байдлыг тодорхойлсон үзүүлэлт болон индекс дээр үндэслэсэн үндэсний үйлдвэрт үзүүлэх импортын цаашдын нөлөөг агуулбал зохино.

11.3 Мөрдөн шалгах байгууллага өргөдөлд тусгасан нотолгооны үнэн бодит байдалд нийцэж буй эсэхийг тэдгээр нь мөрдөн шалгах ажиллагааг эхлэхэд хангалттай эсэхийг тодорхойлох зорилгоор хянан үзнэ.

11.4 1 дэх хэсгийн дагуу хийх мөрдөн шалгалтыг мөрдөн тухайн өргөдлийг үндэсний аж үйлдвэр, түүний нэрийн өмнөөс³⁸ өгсөн гэдэгт ижил барааны үндэсний үйлдвэрлэгчидийн зүгээс илэрхийлсэн³⁹ дэмжлэгийн эсхүл, эсэргүүцийн түвшинг шалган тогтоох үндсэн дээр мөрдөн шалгах байгууллага үнэмшээгүй бол эхлэхгүй. Хэрэв өргөдлийг дэмжих, түүнийг эсэргүүцэхээ илэрхийлсэн үндэсний үйлдвэрийн бүх ижил бүтээгдэхүүний 50-иас илүү хувь ногдож байгаа үндэсний үйлдвэрлэгчид дэмжиж байгаа бол өргөдлийг “үндэсний аж үйлдвэр болон түүний нэрийн өмнөөс” өгсөн гэж тооцно. Гэвч өргөдлийг дэмжсэн үндэсний үйлдвэрлэгчидэд үндэсний аж үйлдвэрийн үйлдвэрлэсэн бүх ижил бүтээгдэхүүний 25-аас бага хувь хэмжээ ногдож байгаа бол мөрдөн шалгалт эхлэх ёсгүй.

³⁸ Үлэмж олон тооны үйлдвэрлэгчидийг хамарч байгаа салбарын хувьд мөрдөн шалгах байгууллагууд статистикт үндэслэсэн түүвэр сонголтын аргыг ашиглан дэмжих болон татгалзаж асуудлыг тодорхойлно.

³⁹ Ижил бүтээгдэхүүний үндэсний үйлдвэрлэгчидийн үйлдвэрлэл эрхэлж байгаа этгээд, тэдгээрийн төлөөлөгчид зарим гишүүдийн нутаг дэвсгэр дээр 1 дэх хэсэгт дурдсан мөрдөн шалгах тухай өргөдлийг өгөх, татгалзаж болно гэдэг нь гишүүн орнуудад тодорхой байгаа болно.

11.5 Мөрдөн шалгалт эхлэх тухай шийдвэр гарахаас өмнө мөрдөн шалгах байгууллага нь тийм мөрдөн шалгалтыг эхлэн санаачлах хүсэлт бүхий өргөдлийг нийтэд мэдээлэхээс зайлсхийх ёстой.

11.6 Хэрэв онцгой тохиолдолд холбогдох мөрдөн шалгах байгууллага мөрдөн шалгалт эхлэх тухай шийдвэрийг үндэсний аж үйлдвэр болон түүний нэрийн өмнөөс тийм мөрдөн шалгалт эхлэхийг хүссэн өргөдлийг бичгээр хүлээж авалгүйгээр гаргаж болох боловч 2 дахь хэсэгт заасны дагуу татаас болон хохирол байгаа, түүнчлэн тэдгээрийн хооронд шалтгаан нөхцөлийн хэлхээ холбоо байгаа тухай хангалттай нотолгоо нь тийм мөрдөн шалгалтыг зөвтгөж байгаа тохиолдолд гаргаж болно.

11.7 Татаас болон хохиролын нотолгоог (а) мөрдөн шалгалт эхлэх, эсхүл эхлэхгүй байх; (б) цаашид энэхүү хэлэлцээрийн заалтын дагуу түр арга хэмжээ авч болох хамгийн эрт хугацаанаас оройтолгүйгээр эхлэх мөрдөн шалгалтын явцтай нэгэн зэрэг авч үзэх ёстой.

11.8 Хэрэв бараа гарал үүслийн орноос шууд импортлогдоогүй, харин импортлогч оронд завсрын орноос импортлогдож байгаа тохиолдолд энэхүү хэлэлцээрийн заалтыг бүрэн хэрэглэх бөгөөд энэхүү хэлэлцээрийн утгаар хэлцэл буюу хэлшлүүдийг гарал үүслийн орон болон импортлогч гишүүний хооронд байгуулсан гэж үзнэ.

11.9 Мөрдөн шалгах байгууллага мөрдөн шалгалтыг ажлыг зөвтгөхөд чиглэсэн татаас болон хохирлын талаар хангалттай нотолгоо байхгүй байна гэдэгт итгэлтэй болмогц I дэх хэсгийн дагуу мөрдөн шалгах хүсэлт бүхий өргөдлөөс татгалзаж, мөрдөн шалгалтыг нэн даруй зогсооно. Хэрэв татаасын хэмжээ *de minimis*, эсхүл, одоогийн буюу цаашдаа хэрэгжих татаастай импортын хэмжээ болон хохирол ялимгүй байвал мөрдөн шалгалтыг нэн даруй зогсооно.

11.10 Мөрдөн шалгалт нь гаалийн бүрдүүлэлтийн горимд саад учруулах ёсгүй.

11.11 Онцгой нөхцөл байдлаас бусад тохиолдолд мөрдөн шалгалт нэг жилийн хугацаанд дуусах бөгөөд ямар ч нөхцөлд түүнийг эхэлснээс хойш 18 сараас илүү гарах ёсгүй.

12 дугаар зүйл

Нотолгоо

12.1 Ашиг сонирхол нь хөндөгдөж байгаа Гишүүд болон саармагжуулах татварын мөрдөн шалгалт хийлгэх сонирхолтой байгаа талд мөрдөн шалгах байгууллагад шаардлагатай байгаа мэдээллийн тухай мэдэгдлийг илгээх бөгөөд тэдгээрийн үзэж байгаагаар дурдсан мөрдөн шалгалтад холбогдолтой бүх нотолгоог бичгээр ирүүлэх боломж олгоно.

12.1.1 Мөрдөн шалгалтад ашиглах асуулгыг хүлээн авсан экспортлогчид, гадаадын үйлдвэрлэгчид болон сонирхогч гишүүдэд хариу өгөхөд⁴⁰ нь зориулж наад зах нь 30

⁴⁰ Гол төлөв экспортлогчидын хувьд тогтоосон хугацааг асуулгыг хүлээж авсан өдрөөс эхлэн тооцох бөгөөд энэ зорилгоор асуулгыг хүлээн авагчид, эсхүл, экспортлогч гишүүний холбогдох дипломат төлөөлөгчид буюу ДХБ-ын гишүүн гаалийн тусгай нутаг дэвсгэрийн хувьд экспортлогч нутаг дэвсгэрийн албан ёсны төлөөлөгчид илгээснээс хойш 7 хоногийн дотор хүлээн авсанд тооцно

хонсгийн хугацаа олгоно. Бодит боломж байгаа болон тийнхүү сунгах үндэслэлтэй бол дурдсан 30 хоногийн хугацааг сунгуулах аливаа хүсэлтэд зохих анхаарал хандуулбал зохино.

12.1.2 Нууц мэдээллийг хамгаалах тухай шаардлагыг бодолцон сонирхогч нэг гишүүн, сонирхогч талын бичгээр ирүүлсэн нотолгоог сонирхогч бусад гишүүн, эсхүл мөрдөн шалгалтад оролцож байгаа сонирхогч талд нэн даруй хүргүүлнэ.

12.1.3 Мөрдөн шалгалт эхэлмэгц мөрдөн шалгах байгууллага 2 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн дагуу бичгээр хүлээн авсан өрөгдлийн бүрэн эхийг мэдэгдэж буй экспортлогчид⁴¹ болон экспортлогч гишүүний эрх бүхий байгууллага, түүнчлэн татагдан оролцож буй бусад талд тэдгээрийн хүсэлтээр хүргүүлнэ. Ингэхдээ 4 дэх хэсэгт дурдсан нууц мэдээллийг хамгаалахад зохих анхаарал тавих ёстой.

12.2 Сонирхсон гишүүд болон сонирхогч тал, түүнчлэн зөвтгөсөн нөхцөл байдал байгаа тохиолдолд мэдээллийг амаар өгөх эрхтэй. Хэрэв тийм мэдээллийг амаар өгсөн тохиолдолд сонирхогч гишүүд буюу талууд дараа нь өөрийн үндэслэлийг бичгээр товчлон хүргүүлнэ. Мөрдөн шалгах байгууллагын аливаа шийдвэр нь мөрдөн шалгах байгууллагын мэдэлд зөвхөн бичгийн хэлбэрээр байх бөгөөд мөрдөн шалгах ажиллагаанд оролцож байгаа сонирхогч гишүүд болон талд мөн нээлттэй байсан тэдгээр мэдээлэл буюу үндэслэл дээр тулгуурлан гарах ёстой. Чингэхдээ нууц мэдээллийг хамгаалахад зохих ёсоор анхаарна.

12.3 Боломжтой тохиолдолд мөрдөн шалгах байгууллага нь сонирхогч бүх гишүүн болон талуудад тэдгээрийн хэрэгт холбогдолтой, мөрдөн шалгах байгууллага саармагжуулах татварын мөрдөн шалгалтын явцад ашиглаж буй 4 дэх хэсэгт тодорхойлсоны дагуу нууц биш бүх мэдээлэлтэй танилцах боломжийг нэн даруй олгох бөгөөд түүнчлэн эдгээр мэдээллийн үндсэн дээр өөрийн үндэслэлийг цаг тухайд нь бэлдэнэ.

12.4 Шинж чанараараа нууц аливаа мэдээлэл, эсхүл нууцлалын үндсэн дээр (түүнийг задруулах нь өрсөлдөгч талд үлэмж тодорхой давуу тал олгосон болон түүнийг задруулах нь мэдээллийг ирүүлсэн этгээд, эсхүл тухайн мэдээллийг өгсөн этгээдийн хувьд тааламжгүй үр дагаварт хүргэх). Эсхүл мөрдөн шалгалтад хамрагдаж буй талаас нууцлалын үндсэн дээр гаргаж өгсөн мэдээлэлд зохих бодит үндэслэл байгаа бол мөрдөн шалгах байгууллага зохих нөхцөлийн дагуу хангагдана. Тийм мэдээллийг түүнийг гаргаж өгсөн талын⁴² тусгай зөвшөөрөлгүйгээр задруулах ёсгүй.

⁴¹ Хэрэв татагдан оролцсон экспортлогчидын тоо хэт олон байвал мөрдөн шалгах тухай хүсэлт гаргасан өрөгдлийн бүрэн эхийг зөвхөн экспортлогч орны эрх бүхий байгууллага, эсхүл худалдааны холбогдох нийгэмлэгт өгөх бөгөөд тэдгээр нь түүний хувийг дараа нь сонирхогч экспортлогчдод илгээнэ.

⁴² Зарим гишүүний нутаг дэвсгэр дээр мэдээллийг задруулах нь зөвхөн тусгайлан гаргасан захирамжийн үндсэн дээр хийгдэх ёстой гэдэг нь гишүүдэд тодорхой байгаа болно.

12.4.1 Маргаан шийдвэрлэх байгууллага нууц мэдээлэл өгсөн сонирхогч гишүүн, эсхүл түүний талаас нууц бус хураангуйг гаргаж өгөхийг шаардана. Энэ хураангуй нь гаргаж өгсөн нууц мэдээллийн мөн чанарыг ойлгоход хангалттай тодорхой байх ёстой. Онцгой тохиолдолд тухайн гишүүн, эсхүл талууд тийм мэдээллийг товчлох боломжгүй тухай зааж болно. Тийм онцгой тохиолдолд хураангуйг гаргаж өгөх боломжгүй болсон шалтгааныг дурдах ёстой.

12.4.2 Хэрэв мөрдөн шалгах байгууллага нууцлалыг хангах хүсэлт үндэслэлгүй гэж үзсэн мэдээллийн эх сурвалж нь энэ мэдээллийг ил тод болгохыг хүсээгүй, эсхүл түүнийг ерөнхийлсэн буюу товчилсон хэлбэрээр задлахыг зөвшөөрөөгүй бол мөрдөн шалгах байгууллага хэрэв холбогдох эх сурвалжаас мэдээлэл нь үнэн⁴³ гэдгийг нотлох хүртэл тийм мэдээллийг анхаарахгүй байж болно.

12.5 7 дахь хэсэгт дурдсанаас бусад тохиолдолд мөрдөн шалгах байгууллага мөрдөн шалгалтын явцад сонирхогч гишүүн, эсхүл талын гаргаж өгсөн бөгөөд түүний үндсэн дээр дүгнэлтээ гаргах мэдээллийн үнэн зөв гэдэгт итгэл төгс байвал зохино.

12.6 Мөрдөн шалгах байгууллага тухайн аль нэг гишүүнд цаг тухайд нь урьдчилан мэдэгдсэн, тэрхүү бусад гишүүн мөрдөн шалгалтаас татгалзаагүй нөхцөлд мөрдөн шалгалтыг тэрхүү гишүүний нутаг дэвсгэр дээр явуулж болно. Түүнээс гадна тэдгээр нь мөрдөн шалгалтыг үйлдвэрийн газрын байранд хийж болох бөгөөд хэрэв (а) үйлдвэрийн газар үүнийг зөвшөөрсөн; (б) холбогдох гишүүнд мэдэгдсэн бөгөөд тэрээр татгалзаагүй бол үйлдвэрийн газрын баримт бичгийг судлаж болно. 6 дугаар хавсралтад дурдсан дэгийг үйлдвэрийн газрын байранд мөрдөн шалгалт явуулахад хэрэглэнэ. Нууц мэдээллийг задруулахгүй байх тухай шаардлагад тусгагдсан хязгаарлалтыг харгалзан мөрдөн шалгах байгууллага тухайн мөрдөн шалгалтын үр дүнг холбогдох үйлдвэрийн газарт өгөх, эсхүл 8 дахь хэсгийн дагуу тэдгээрийг тухайн үйлдвэрийн газрын хувьд задлах, түүнчлэн тийм үр дүнг өргөдөл гаргагчийн мэдэлд өгч болно.

12.7 Хэрэв өөрөөр заагаагүй бол аливаа сонирхогч гишүүн, эсхүл талууд шаардлагатай мэдээллийг нэвтрүүлэхээс татгалзах, боломжит хугацааны туршид гаргаж өгөхгүй байх, эсхүл мөрдөн шалгалтыг үлэмж хүндрүүлж байгаа бол эерэг, эсхүл сөрөг, урьдчилсан, эцсийн тодорхойлолтыг байгаа баримтын үндсэн дээр гаргаж болно.

12.8 Эцсийн тодорхойлолт гарахаас өмнө мөрдөн шалгах байгууллага сонирхогч бүх гишүүн болон талд эцсийн арга хэмжээ нэвтрүүлэх эсэх, шийдвэр гаргах үндэслэл болон тооцогдож буй баримтын талаар мэдээлж байна. Мэдээллийг тийнхүү мэдэгдэхдээ талууд өөрийн ашиг сонирхолыг хамгаалах боломжтой байлгахын тулд урьдчилан гүйцэтгэнэ.

Энэхүү хэлэлцээрийн зорилгоор “сонирхогч талууд” гэдэгт:

⁴³ Нууцлалын тухай хүсэлтийг дур зоргоороо сайн дураар татгалзаж болохгүй гэдгийг гишүүд зөвшөөрч байна. Гишүүд, түүнчлэн мөрдөн шалгах байгууллага нууцлалын горимоос зөвхөн мөрдөн шалгах дэгийн холбогдолтой мэдээллийг хасах хүсэлт гаргаж болно гэдгийг зөвшөөрнө.

(i) мөрдөн шалгалтад хамрагдаж байгаа барааны экспортлогчид болон гадаадын үйлдвэрлэгчид, импортлогчид, гишүүдийн олонх нь тухайн барааны үйлдвэрлэгч, экспортлогч, импортлогч болох худалдааны, ажил хэргийн нийгэмлэг болон;

(ii) импортлогч гишүүний нутаг дэвсгэр дээр ижил барааг үйлдвэрлэгчид, гишүүдийн олонхи нь импортлогч гишүүний нутаг дэвсгэр дээр ижил барааг үйлдвэрлэж байгаа худалдааны, ажил хэргийн нийгэмлэг багтана.

Энэ жагсаалт нь “сонирхогч талууд”-ын тоонд дээр дурдсанаас бусад үндэсний болон гадаадын бусад талыг хамруулахад гишүүдэд саад болохгүй.

12.10 Мөрдөн шалгах байгууллагууд мөрдөн шалгалт хийгдэж байгаа барааны аж үйлдвэрийн хэрэглэгчид болон тухайн бараа жижиглэн худалдаанд өргөн хэрэглэгдэж байгаа тохиолдолд хэрэглэгчийн төлөөлөх байгууллагад мөрдөн шалгалт холбогдолтой болон татаас, хохирол буюу тэдгээрийн хоорондох нөхцөл шалтгааны хэлхээ холбоонд хамаарагдах мэдээлэл гаргаж өгөх боломжоор хангана.

12.11 Мөрдөн шалгах байгууллага сонирхогч тал, ялангуяа, жижиг үйлдвэрийн газрын хувьд шаардсан мэдээллийг гаргахад учирч буй хүндрэлийг харгалзах бөгөөд тэдэнд боломжтой аливаа тусламж үзүүлнэ.

12.12 Дээр дурдсан дэгийн горим нь аль нэг гишүүний эрх бүхий байгууллага мөрдөн шалгалтыг эхлэх, эерэг, сөрөг шинжтэй урьдчилсан болон эцсийн тодорхойлолт гаргах, энэхүү хэлэлцээрийн холбогдох заалтын дагуу түр болон эцсийн арга хэмжээ хэрэглэх талаар цаг алдалгүй ажиллахад саад болох зорилго агуулахгүй.

13 дугаар зүйл

Зөвлөлдөөн

13.1 11 дүгээр зүйлд дурдсан мөрдөн шалгах хүсэлт бүхий өргөдлийг хүлээж авснаас хойш хамгийн богино хугацаанд, тэгэхдээ мөрдөн шалгалт эхлэхээс өмнө аль ч тохиолдолд бараа нь тийм мөрдөн шалгалтад хамрагдаж байгаа гишүүдэд 11 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан нөхцөл байдлыг тодруулах болон тохиролцсон шийдвэрт хүрэх зорилгоор зөвлөлдөөн хийх саналыг хүргүүлнэ.

13.2 Түүнээс гадна мөрдөн шалгалтын бүхий л хугацааны туршид бараа нь мөрдөн шалгалтад хамрагдаж байгаа гишүүдэд бодит нөхцөл байдлыг тодруулах, тохиролцсон шийдвэрт хүрэх⁴⁴ зорилгоор зөвлөлдөөнөө үргэлжлүүлэх боломж олгоно.

13.3 Зөвлөлдөөн хийхэд хангалттай боломж олгох үүрэгт нь хохирол учруулахгүйгээр зөвлөлдөөнтэй холбогдсон эдгээр заалт нь аливаа гишүүний мөрдөн шалгах байгууллага

⁴⁴ Энэ хэсгийн заалтын дагуу урьдчилсан болон эцсийн аливаа зөвшөөрсөн тодохойлолтыг зөвлөлдөөн хийх хангалттай боломж олгохгүйгээр хийхгүй байх нь онцгой чухал юм. Тийм зөвлөлдөөн нь хэргийг II, III болон X хэсгийн заалтын дагуу хэлэлцэн шийдвэрлэх үндсийг бүрдүүлнэ

мөрдөн шалгалтыг эхлэх, эерэг, эсхүл сөрөг шинжтэй урьдчилсан болон эцсийн тодорхойлолт гаргах, эсхүл энэхүү хэлэлцээрийн заалтын дагуу түр болон эцсийн арга хэмжээ хэрэглэх талаар цаг алдалгүй ажиллахад саад болох зорилго агуулахгүй.

13.4 Мөрдөн шалгалт эхлүүлэхээр төлөвлөж байгаа, эсхүл тийм мөрдөн шалгалт хийж байгаа гишүүн бараа нь тийм мөрдөн шалгалтад хамрагдаж байгаа гишүүний хүсэлтээр мөрдөн шалгалт эхлэн явуулахад ашиглах нууц мэдээллийн нууц бус хураангуйг оролцуулан нууц бус мэдээлэлд нэвтрэхийг зөвшөөрнө.

14 дүгээр зүйл

Татаасын хэмжээг хүлээн авагчид нь олгож буй хөнгөлөлт гэдэг нөхцөлөөр тооцох

V хэсгийн зорилгоор мөрдөн шалгалт хийж байгаа байгууллагын зүгээс I дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн дагуу татаас хүлээн авагчид олгож буй хөнгөлөлтийг тооцох зорилгоор ашиглаж байгаа аливаа арга нь тухайн гишүүний үндэсний хууль тогтоомж, хэм хэмжээ тогтоосон актад тусгагдсан байх ёстой. Харин түүнийг тодорхой нөхцөл байдал бүрт хэрэглэх явдал нь ил тод буюу зохих ёсоор тайлбарлагдсан байвал зохино. Цаашилбал аливаа тийм арга нь дор дурдсан зарчимд нийцэж байх ёстой:

(a) хэрэв хөрөнгө оруулалтын тухай шийдвэрийг тухайн гишүүний нутаг дэвсгэр дээрхи хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулагчидын хөрөнгө оруулалтын ердийн практикт (эрсдлээс хамгаалсан хөрөнгө оруулахыг оролцуулан) нийцээгүй гэж дүгнээгүй бол засгийн газрын оролцоог хөнгөлөлт үзүүлсэн гэж тооцохгүй;

(b) хэрэв засгийн газраас зээл авсан үйлдвэрийн газраас улсын зээлийн төлбөрт төлж байгаа дүн болон ердийн арилжааны зах зээлээс дүйцэх зээлийг авсан, төлөх байсан дүнгийн хооронд зөрүү байхгүй бол улсын зээлийг хөнгөлөлт үзүүлсэнд тооцохгүй. Тухайн тохиолдолд энэ хоёр дүнгийн хоорондын зөрүүг хөнгөлөлт гэж үзнэ;

(c) хэрэв зээл авсан үйлдвэрийн газраас засгийн газрын баталгаатай улсын зээлийн төлбөрт төлж буй дүн болон улсын баталгаагүй арилжааны дүйцэх зээлийг төлөх байсан дүнгийн хооронд зөрүү байхгүй бол зээлийн улсын баталгааг хөнгөлөлт олгож байгаад тооцохгүй. Тухайн тохиолдолд зуучлалын зөрүүгээр засварласан дээрхи хоёр дүнгийн хоорондын зөрүүг хөнгөлөлт гэж үзнэ;

(d) хэрэв бараа, үйлчилгээг засгийн газар дүйцэх төлбөрөөс багаар нийлүүлэх, эсхүл дүйцэх төлбөрөөс өндөрөөр худалдаж аваагүй бол засгийн газраас бараа нийлүүлэх, үйлчилгээ үзүүлэх болон засгийн газраас бараа худалдан авах явдлыг хөнгөлөлт гэж үзэхгүй. Төлбөрийн дүйцэх байдал нь тухайн бараа нийлүүлэх болон үйлчилгээ үзүүлэх, худалдаж авахад хэрэглэж буй зах зээлийн нөхцөлөөр тодорхойлно (үнэ, чанар, олдох болон түргэн борлогдох боломж, тээвэр болон худалдах, эсхүл, худалдан авах бусад нөхцөл).

15 дугаар зүйл

Хохиролыг тодорхойлох⁴⁵

15.1 1994 оны ТХЕХ-ийн 6 дугаар зүйлийн дагуу хохиролыг тодорхойлох нь эерэг нотолгоонд үндэслэхийн зэрэгцээ (а) татаас олгож байгаа импортын хэмжээ болон ижил барааны⁴⁶ дотоодын зах зээлийн үнэд татаастай импортын нөлөөлөл; болон (б) тухайн барааны үндэсний үйлдвэрлэгчидэд ийм импортын цаашид үзүүлэх нөлөөллийг бодитойгоор судлах явдлыг хамарвал зохино.

15.2 Татаастай импортын хэмжээний хувьд үнэмлэхүй хэмжээгээр буюу татаастай импортын өсөлт нь импортлогч гишүүний үйлдвэрлэл, хэрэглээтэй харьцуулсан, эсхүл харьцангуй үзүүлэлтээрээ үлэмж хэмжээтэй байсан эсэхийг мөрдөн шалгах байгууллага тодорхойлно. Татаастай импортын үнийн нөлөөллийн хувьд мөрдөн шалгах байгууллага импортлогч гишүүний ижил барааны үнэтэй харьцуулахад татаастай импортын үнэ үлэмж буурсан буюу тийм импорт нь үнийг үлэмж хэмжээгээр бууруулахад хүргэсэн болон тийм импорт байгаагүй тохиолдолд үнэ үлэмж өсөхөд саад болсон эсэхийг авч үзнэ. Эдгээр хүчин зүйлийн аль нь ч тусдаа буюу бусадтайгаа хослоод шийдвэр гаргах гарцаагүй үндэслэл болж чадахгүй.

15.3 Хэрэв саармагжуулах татвар нэвтрүүлэх зорилгоор мөрдөн шалгалтыг аль нэг барааны хэд хэдэн орны импортын хувьд нэгэн зэрэг хийж байгаа бол мөрдөн шалгах байгууллага (а) орон бүрээс хийж буй импортын хувьд татаасын хэмжээ нь 11 дүгээр зүйлийн 9 дэхр хэсэгт тодорхойлсон *de minimis*-ээс хэтэрч байгаа бөгөөд орон бүрийн импортын хэмжээ ялихгүй биш; (б) импортын нөлөөллийн нийлмэл үнэлгээг импортын бараа хоорондын өрсөлдөөний нөхцөл болон импортын буюу үндэсний үйлдвэрийн ижил барааны хоорондын өрсөлдөөний нөхцөлийн үүднээс авч үзэх нь зүй ёсны гэж тогтоосон нөхцөлд л ийм импортын нөлөөллийг нийлмэл байдлаар үнэлнэ.

15.4 Татаастай импортын үндэсний аж үйлдвэрт үзүүлэх нөлөөллийг судлахдаа асуудалд хамаарах эдийн засгийн бүх хүчин зүйл болон салбарын байдалд холбогдох тоон үзүүлэлт, үүний дотор үйлдвэрлэл, борлуулалт, зах зээлд эзлэх хувь, ашиг, үйлдвэрлэлийн бүтээмж, хөрөнгө оруулалтын орлого, түүнчлэн, хүчин чадлын ашиглалт, дотоодын үнэд нөлөөлөх хүчин зүйл, хангамж, барааны нөөц, хөдөлмөр эрхлэлт, цалин, эдийн засгийн өсөлт, эсхүл хөрөнгө оруулалтыг дайчлах боломжид үнэлгээ өгөх бөгөөд хөдөө аж ахуйн тухайд татаасын засгийн газрын хөтөлбөрийн зардал нэмэгдсэн эсэхийг судлана. Дурдсан жагсаалт бүрэн төгс биш болно. Эдгээр хүчин зүйлийн аль нь ч тусдаа буюу бусадтайгаа хослоод шийдвэр гаргах гарцаагүй үндэслэл болж чадахгүй.

⁴⁵ Энэхүү хэлэлцээрт “хохирол” гэсэн томъёолол нь өөрөөр заагаагүй бол үндэсний аж үйлдвэрт учирсан үлэмж хохирол, үндэсний аж үйлдвэрт үлэмж хохирол учрах аюул, эсхүл, тийм аж үйлдвэр байгуулахад үлэмж хэмжээний саад учруулах явдлыг илэрхийлэх бөгөөд энэ зүйлийн заалтын дагуу тайлбарлагдах ёстой.

⁴⁶ Энэхүү хэлэлцээрт “ижил бараа” (“төсөөтэй бараа”) гэсэн томъёолол нь адилхан барааг, өөрөөр хэлбэл, авч үзэж байгаа бараатай бүх талаар төсөөтэй бараа, эсхүл тийм бараа байхгүй бол бүх талаараа төсөөтэй биш боловч авч үзэж байгаа бараатай ойролцоо шинж чанар бүхий барааг хэлнэ хэмээн тайлбарлагдах ёстой.

15.5 Татаасын⁴⁷ нөлөөлийн улмаас татаастай импорт нь энэхүү хэлэлцээрийн агуулгаар хохирол учруулж байгааг нотлох ёстой. Татаастай импорт болон үндэсний аж үйлдвэрт учруулж байгаа хохирлын хоорондын шалтгаан нөхцөлийн хэлхээ холбоог нотлох явдал нь мөрдөн шалгах байгууллагад байгаа холбогдох нотолгоон дээр үндэслэх ёстой. Мөрдөн шалгах байгууллага нь татаастай импортоос гадна үндэсний аж үйлдвэрт хохирол учруулж байгаа аливаа тодорхой хүчин зүйлийг авч үзэх бөгөөд бусад хүчин зүйлээс учирах хохирлыг татаастай импорттой холбох ёсгүй. Тийм тохиолдолд харгалзвал зохих хүчин зүйлс нь тухайн барааны татаасгүй импортын хэмжээ болон үнэ, эрэлт хэрэгцээний бууралт, эсхүл хэрэглээний бүтцийн өөрчлөлт, гадаадын болон эх орны үйлдвэрийн хоорондын худалдааны хязгаарлах практик болон өрсөлдөөн, техникийн дэвшил, экспортын үзүүлэлт болон үндэсний аж үйлдвэрийн бүтээмж зэргийг багтаана.

15.6 Ижил бүтээгдэхүүний үндэсний үйлдвэрлэлийн хувьд татаастай импортын үзүүлэх нөлөөллийг хэрэв мэдэгдэж байгаа үзүүлэлт нь тухайн үйлдвэрлэлийг үйлдвэрлэлийн боловсруулалт, борлуулалт, үйлдвэрлэлтийн болон ашиг зэрэг шалгуурын үндсэн дээр ялгах боломж олгож байгаа бол тооцоолж үнэлнэ. Тухайн үйлдвэрлэлийг тийнхүү ялгах боломжгүй бол татаастай импортын нөлөөллийг шаардлагатай мэдээлэл олдож болохуйц ижил барааг тусгасан илүү нарийн бүлэглэл, эсхүл нэр төрлийн барааны үйлдвэрлэлийг судлах үндсэн дээр үнэлнэ.

15.7 Материалын хохирол учирч болохуйц аюул байгааг мэдэгдэл, таамаглал, конъюнктур, эсхүл цаашдын боломж дээр бус бодит баримтад тулгуурлан тогтооно. Татаас хохирол учруулахуйц орчинг бүрдүүлж буй нөхцөл байдлын өөрчлөлт нь урьдчилан харах боломжгүй бөгөөд зайлшгүй шинжтэй байвал зохино. Материалын хохирлын аюул байгааг тогтоохдоо мөрдөн шалгах байгууллага бусдын зэрэгцээ дараахь хүчин зүйлийг харгалзана:

- (i) тухайн татаас, эсхүл татаасын шинж чанар болон тэдгээрийн хупдалдаанд үзүүлж болох нөлөөлөл;
- (ii) импорт дорвитой өсөх магадлалын дохио болж буй татаастай импортын дотоодын зах зээлийн өсөлтийн үлэмж хурдац;
- (iii) нэмэгдэл экспортыг шингээж чадахуйц экспортын бусад зах зээлийн боломжийг харгалзсан импортлогч гишүүний зах зээл дээр татаастай экспорт мэдэгдэхүйц өсөх магадлалыг тухайн экспортлогчийн сул, эсхүл дорвитой өсөлтөд зайлшгүй хүргэх хүчин чадал;
- (iv) импорт дотоодын үнэд үлэмж бууруулах, эсхүл, тогтоон барих нөлөө үзүүлж чадах үнээр нийлүүлэгдэж байгаа эсэх болон импортын эрэлт хэрэгцээний цаашдын өсөлтийн магадлал;
- (v) мөрдөн шалгалтад хамаарагдаж буй барааны нөөц.

⁴⁷ 2 болон 4 дэх хэсэгт заасны дагуу

Эдгээр хүчин зүйлийн аль нь ч дангаараа зайлшгүй шийдвэрлэх ач холбогдолтой байж чадахгүй бөгөөд харин авч үзэж байгаа хүчин зүйл нийлбэрээрээ татаастай экспорт үргэлжлэх нь гарцаагүй бөгөөд хамгаалалтын арга хэмжээ авахгүй бол энэ нь материалын хохирол учруулна гэсэн дүгнэлтэд хүрэх ёстой.

15.8 Татаастай импортын хохирлын аюул байгаа тохиолдлын хувьд саармагжуулах арга хэмжээ хэрэглэх тухай асуудлыг туйлын анхааралтай авч үзэж шийдвэрлэвэл зохино.

16 дугаар зүйл

Үндэсний аж үйлдвэрийн тодорхойлолт

16.1 Энэхүү хэлэлцээрийн зорилгоор “үндэсний аж үйлдвэр” гэдэг нэр томъёог 2 дахь хэсэгт дурдсанаас гадна ижил бүтээгдэхүүний үндэсний бүх үйлдвэрлэгчид, эсхүл тухайн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийн нийлбэр дүнгээрээ эдгээр барааны эх орны үйлдвэрийн дийлэнх хэсгийг бүрдүүлдэг хэсэгт хамаарна гэж тайлбарлах бөгөөд хэрэв үйлдвэрлэгчид нь татаастай, ижил барааны экспортлогчид, импортлогчидтой холбоотой⁴⁸, эсхүл өөрсдөө тэдгээр барааны импортлогч бол тэдгээрт хамаарахгүй. Ийм тохиолдолд “үндэсний аж үйлдвэр” гэдэг нэр томъёог үйлдвэрлэгчидийн үлдсэн хэсэгт хамаарна гэж тайлбарлаж болно.

16.2 Онцгой тохиолдолд аль нэг гишүүний нутаг дэвсгэрийг тухайн үйлдвэрлэлийн хувьд хоёр буюу түүнээс дээш өрсөлдөгч зах зээлд хувааж болох бөгөөд зах зээл бүрийн доторх үйлдвэрлэгчдийг дараахь нөхцөлд бие даасан аж үйлдвэр гэж тооцно: (a) тухайн зах зээлийн доторх үйлдвэрлэгч нь үйлдвэрлэсэн ийм бараагаа бүхэлд нь, эсхүл бүхэлд нь энэ зах зээл дээр худалдаж байгаа; (b) энэхүү зах зээл дээр эрэлт хэрэгцээ нь нутаг дэвсгэрийн бусад хэсэгт орших үйлдвэрлэгчидийн зүгээс тухайн бараа дорвитой хангагдаж чадахгүй байгаа бол. Ийм нөхцөл байдалд хохирол учирсан болохыг татаастай импорт нь холбогдох тусгаарлагдмал зах зээл дээр төвлөрсөн бөгөөд үүний сацуу тэрээр тухайн зах зээл дээрхи ижил барааны нийт буюу нийт үйлдвэрлэлийг хангадаг үйлдвэрлэгчидэд хохирол учруулсан нөхцөлд үндэсний аж үйлдвэрийн үлдсэн хэсэгт хохиролгүй байхад ч тэмдэглэн дурдаж болно.

16.3 Хэрэв үндэсний аж үйлдвэр гэдэгт тодорхой бүс, өөрөөр хэлбэл, 2 дахь хэсэгт тодорхойлсон зах зээлийн хүрээнд байрлаж байгаа үйлдвэрлэгчидийг ойлгож байгаа бол саармагжуулах татварыг зөвхөн тухайн бүсэд эцэслэн хэрэглэгдэх бараанд ногдуулна. Хэрэв импортлогч гишүүний гол хууль тийм үндсэн дээр саармагжуулах татвар ногдуулахыг зөвшөөрдөггүй бол импортлогч гишүүн зөвхөн дараахь тохиолдолд саармагжуулах татварыг аливаа хязгаарлалтгүйгээр ногдуулж болно: (a) экспортлогчидод

⁴⁸ Энэ хэсгийн зорилгоор үйлдвэрлэгчдийг зөвхөн дараахь тохиолдолд экспортлогч, эсхүл импортлогчтой холбоотой гэж үзнэ. Энэ нь хэрэв (a) нэг нь нөгөөдөө шууд буюу шууд бусаар хяналт тавьж байгаа; (b) хоёулаа шууд буюу шууд бусаар гуравдахь этгээдийн хяналтад байгаа; (c) хэлхээ холбооны нөлөөлөл нь холбоогүй үйлдвэрлэгчийг бодоход холбогдох үйлдвэрлэгч өөрөөр үйл ажиллагаа явуулахыг шаардаж болох юм гэж үзэх, эсхүл, хардах үндэслэлтэй нөхцөлд тэд хамтран шууд буюу шууд бусаар гуравдахь этгээдийг хянаж байгаа бол. Энэ хэсгийн зорилгоор нэг үйлдвэрийн газар нөгөөдөө хяналт тавьж байна гэдгийг эхнийх нь дараахьдаа хууль ёсоор, эсхүл бодит байдлаар түүний үйл ажиллагааг нь хязгаарлах, эсхүл чиглүүлэх байдлаар нөлөөлөх тохиолдлыг тооцно.

тухайн бүс нутагт экспорт хийхийг таслан зогсоох боломж олгох; эсхүл 18 дугаар зүйлийн дагуу бусад баталгаа өгөх, ингэхдээ холбогдох баталгааг тэдний зүгээс хойшлуулалгүй олгох бөгөөд (b) тийм татварыг зөвхөн тухайн бүсэд бараа нийлүүлж байгаа тодорхой үйлдвэрлэгчдийн бараанаас хураах ёсгүй.

16.4 Хэрэв хоёр болон түүнээс олон орон 1994 оны ТХЕХ-ийн 24 дүгээр зүйлийн 8 (a) хэсгийн дагуу интеграцын тийм түвшинд хүрсэн бөгөөд эдгээр нь нэгдсэн зах зээлийн шинжийг агуулж байгаа бол тийм аж үйлдвэр нь интеграцын бүхий л бүс нутагт 1 болон 2 дахь хэсэгт дурдсан үндэсний аж үйлдвэр гэж тооцогдоно.

16.5 15 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсгийн заалтыг энэ зүйлд хэрэглэнэ.

17 дугаар зүйл

Түр арга хэмжээ

17.1 Түр арга хэмжээг зөвхөн дараахь тохиолдолд хэрэглэж болно:

(a) мөрдөн шалгалтыг 11 дүгээр зүйлийн заалтын дагуу эхлүүлсэн, энэ талаархи мэдэгдлийг хэвлэн нийтэлсэн болон сонирхогч гишүүд буюу талд мэдээлэл гаргаж өгөх болон өөрийн байр сууриа илэрхийлэх хангалттай боломж олгосон;

(b) эерэг шинжтэй урьдчилсан тодорхойлолтын дагуу татаас байгаа болон татаастай импорт нь үндэсний аж үйлдвэрт хохирол учруулж байгаа;

(c) тухайн арга хэмжээ нь мөрдөн шалгах хугацаанд хохирол учруулахаас сэргийлэхэд чухал гэж эрх бүхий байгууллага үзсэн.

17.2 Түр арга хэмжээ нь татаасын урьдчилан тооцсон хэмжээтэй дүйцэхүйц мөнгөн барьцаа, эсхүл өрийн үүргээр баталгаажсан саармагжуулах түр татварын хэлбэртэй байж болно.

17.3 Түр арга хэмжээг мөрдөн шалгалт эхэлснээс хойш 60 хоног өнгөрөх хүртэл нэвтрүүлэхгүй.

17.4 Түр арга хэмжээг 4 сараас хэтрэхгүй, аль болох богино хугацаанд хэрэглэнэ.

17.5 Түр арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд 19 дүгээр зүйлийн холбогдох заалтыг баримтлана.

18 дугаар зүйл

Үүрэг

18.1 Хангалттайд тооцогдох дор дурдсан үүргийг сайн дураар авсан бол түр арга хэмжээ, эсхүл саармагжуулах татвар нэвтрүүлэлгүйгээр хянан шийдвэрлэх ажиллагааг түр зогсоож, эсхүл дуусгавар болгож болно⁴⁹:

(а) экспортлогч гишүүний засгийн газар татаасыг өөрчлөх, эсхүл хязгаарлах буюу татаасын үр дагаврын хувьд өөр арга хэмжээ авахыг зөвшөөрсөн;

(б) экспортлогч өөрийн үнийг мөрдөн шалгах байгууллага татаасын тааламжгүй үр дагаврыг арилгасан гэдэгт үнэмших байдлаар өөрчлөхийг зөвшөөрсөн. Тийм үүргийн дагуу үнийг нэмэх явдал нь татаасын хэмжээг нөхөн төлөхөд шаардлагатай хэмжээнээс хэтрэхгүй. Хэрэв тийнхүү нэмэгдүүлэх нь үндэсний аж үйлдвэрт учруулах хохирлыг арилгахад хангалттай байвал болж өгвөл үнийн өсөлт нь татаасын хэмжээнээс бага байвал зохино.

18.2 Татаас болон тийм татаасын учруулах хохиролын хувьд хэрэв импортлогч гишүүний мөрдөн шалгах байгууллага урьдчилсан эерэг тодорхойлолт гаргаагүй, түүнчлэн экспортлогчийн үүргийн тухайд экспортлогч гишүүний зөвшөөрлийг аваагүй нөхцөлд үүрэг авах саналыг гаргахгүй, хүлээн авахгүй болон хэрэглэхгүй.

18.3 Хэрэв импортлогч гишүүний эрх бүхий байгууллага одоогийн болон цаашдын экспортлогчдын тоо хэт олон, ерөнхий бодлогын зэрэг шалтгаанаар үүргийг хүлээн авах нь практик ач холбогдолгүй гэж үзвэл санал болгосон үүргийг хүлээж авах шаардлагагүй. Шаардлагатай тохиолдолд эрх бүхий байгууллага үүрэг хүлээх саналыг хүлээж авах боломжгүй гэж үзсэн шалтгааныг экспортлогчид практик хэрэгцээний дагуу мэдээлэх бөгөөд өөрийн боломжоор экспортлогчид байр сууриа илэрхийлэх боломж олгоно.

18.4 Хэрэв үүрэг авсан, экспортлогч гишүүн түүнийг хүссэн, эсхүл тийм шийдвэрийг импортлогч гишүүн гаргасан бол татаас болон хохирлын асуудлаархи мөрдөн шалгалт ямар ч тохиолдолд дуусгавар болно. Татаас болон хохирол байгаа талаар сөрөг тодорхойлолт гарсан бол хэрэв тийм тодорхойлолт нь үлэмж хэмжээгээр үүрэг хүлээсний үр дүн байхаас бусад тохиолдолд хүлээсэн үүрэг аяндаа хүчингүй болно. Ийм тохиолдолд эрх бүхий сонирхогч байгууллага энэхүү хэлэлцээрийн заалттай нийцсэн боломжит хугацааны туршид үргэлжлэн хэрэгжих ёстой гэж шаардаж болно. Татаас болон хохирол байгааг батласан тохиолдолд үүрэг энэхүү хэлэлцээрийн нөхцөл буюу заалтын дагуу үргэлжлэн мөрдөгдөнө.

18.5 Үнийн талаархи үүргийг импортлогч гишүүний эрх бүхий байгууллага санал болгож болох боловч тийм үүрэг авахыг ямар ч экспортлогчид тулгах ёсгүй. Засгийн газар болон экспортлогч тийм үүрэг өөртөө хүлээхийг санал болгоогүй, эсхүл тийнхүү санал гаргахыг зөвшөөрөөгүй бол энэ нь асуудлыг авч хэлэлцэхэд ямар нэг байдлаар саад

⁴⁹ “болно” гэдэг үгийг 4 дэх хэсэгт дурдсанаас бусад тохиолдолд дэгийг нэгэн зэрэг үргэлжлүүлэхийг зөвшөөрөх болон үүргийг биелүүлэх гэж тайлбарлаж болохгүй.

учруулахгүй. Гэвч эрх бүхий байгууллага татаастай импортыг үргэлжлүүлэх тохиолдолд хохирлын аюул илүү магадлалтай гэсэн дүгнэлт хийх эрхтэй.

18.6 Импортлогч гишүүний эрх бүхий байгууллага үүрэг хүлээсэн аливаа засгийн газар, эсхүл экспортлогчоос тухайн үүргийг биелүүлэхтэй холбогдсон мэдээллийг тогтмол гаргаж өгөх бөгөөд холбогдох үзүүлэлтийг шалгахыг зөвшөөрөхийг шаардаж болно. Үүрэг зөрчигдсөн тохиолдолд импортлогч гишүүний эрх бүхий байгууллага энэхүү хэлэлцээрийн заалтын дагуу хамгийн сайн мэдэгдэж байгаа мэдээллийн үндсэн дээр түр арга хэмжээг хойшлуулшгүй хэрэглэх байдлаар хэрэгжиж болох арга хэмжээг яаралтай авч болно. Ийм тохиолдолд эцсийн татварыг энэхүү хэлэлцээрийн дагуу тийм татварыг буцааж хэрэглэхээс бусад тохиолдолд тухайн түр арга хэмжээ авахаас өмнө 90 хоногоос илүүгүй хугацаанд эргэлтэд орсон бараанд ногдуулж болох бөгөөд үүрэг зөрчигдөхөөс өмнө оруулсан импортын бараанд ногдуулах ёсгүй.

19 дүгээр зүйл

Саармагжуулах татвар нэвтрүүлэх болон хураан авах

19.1 Хэрэв зөвлөлдөөнийг дуусгавар болгох талаар боломжийн чармайлт гаргасны дараа аль нэг гишүүн татаас байгаа болон түүний хэмжээ хийгээд татаасын үйлчилгээний улмаас татаастай импорт нь хохирол учруулж байгааг эцэслэн тодорхойлсон бол тухайн татаас, эсхүл татаасыг цуцлаагүй нөхцөлд тэрээр энэ зүйлийн дагуу саармагжуулах татвар нэвтрүүлж болно.

19.2 Нэвтрүүлэх бүх шаардлага биелэгдсэн нөхцөлд саармагжуулах татвар нэвтрүүлэх, эсхүл үл нэвтрүүлэх, түүнчлэн нэвтрүүлж байгаа саармагжуулалтын хэмжээ нь татаасын бүрэн хэмжээтэй тэнцүү байх, эсхүл түүнээс бага байх эсэх тухай шийдвэрийг импортлогч гишүүний эрх бүхий байгууллага гаргана. Нэвтрүүлэх явдал нь бүх гишүүдийн нутаг дэвсгэр дээр хэр тааруу шинжтэй байх бөгөөд хэрэв тийм багавтар татвар нь үндэсний аж үйлдвэрт учрах хохирлыг арилгахад хангалттай бол татвар нь татаасын хэмжээнээс бага байхын зэрэгцээ түүнчлэн, сонирхол нь саармагжуулах татвар нэвтрүүлснээр тааламжгүйгээр хөндөгдөх орон нутгийн сонирхогч талын⁵⁰ санал бодлыг эрх бүхий холбогдох байгууллагад зохих ёсоор бодолцож болох журмыг тогтоовол зохино.

19.3 Аливаа барааны хувьд саармагжуулах татвар нэвтрүүлж байгаа бол саармагжуулах татварыг аль ч тохиолдолд ялгаварлан гадуурхах явдал гаргахгүй байх үндсэн дээр татаас байгаа болон хохирол учирсныг тогтоосон бүх эх сурвалжаас гаралтай тухайн барааны импортод ногдуулах бөгөөд тийм татаас ашиглахаас татгалзсан эх үүсвэр, эсхүл энэхүү хэлэлцээрийн нөхцөлийн дагуу үүрэг авсан эх үүсвэрийн импорт энд орохгүй. Мөрдөн шалгалтыг хамтран ажиллахаас татгалзсанаас бусад шалтгаанаар хийгээгүй боловч нийлүүлэлт нь саармагжуулах татварын ногдуулалтад эцэслэн хамрагдсан аливаа экспортлогч нь тухайн экспортлогчид ногдох тухайлсан саармагжуулах татварын хэмжээг мөрдөн шалгах байгууллагаар цаг алдалгүйгээр тогтоолгохын тулд даруй хянан үзэхийг шаардах эрхтэй.

⁵⁰ Энэ хэсгийн зорилгоор “орон нутгийн сонирхогч талууд” гэсэн томъёолол нь мөрдөн шалгалтад хамрагдаж буй импортын барааг ашиглаж буй хэрэглэгч болон үйлдвэрлэгчдийг илэрхийлнэ.

19.4 Саармагжуулах ямар ч татварыг импортын бараанд ногдуулахдаа⁵¹ татаастай болон экспортлосон барааны нэгжид олгосон татаасын хэмжээгээр тооцож тогтоосон татаасын хэмжээнээс хэтрүүлэхгүй.

20 дугаар зүйл

Буцаан хэрэглэх

20.1 Түр арга хэмжээ болон саармагжуулах татварыг зөвхөн 17 дугаар зүйлийн 1 болон 19 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн дагуу энэ зүйлд дурдсан үл хамаарах заалтыг бодолцон гаргасан шийдвэр хүчин төгөлдөр болсны дараа дотоодын эргэлтэд орсон бараанд хэрэглэнэ.

20.2 Хохирол байгаа тухай (хохирлын аюул, эсхүл аж үйлдвэрийг бий болгоход учирч буй үлэмж саад бус) эцсийн тодорхойлолтыг гаргасан тохиолдолд, эсхүл хохирлын аюул байгаа тухай эцсийн тодорхойлолт гарсан тохиолдолд буюу түр арга хэмжээ аваагүй тохиолдолд татаастай импортын нөлөөлөл нь хохирол байгаа тухай тодорхойлолт гаргахад хүргэвэл саармагжуулах татварыг түр арга хэмжээ нэвтрүүлсэн хугацаанаас эхлэн хэрэв тийм арга хэмжээ авсан бол буцаан хэрэглэж болно.

20.3 Хэрэв эцсийн саармагжуулах татварын хэмжээ нь мөнгөн барьцаа болон өрийн үүргээр баталгаажуулсан дүнгээс их байвал тэдгээрийн хоорондын зөрүүг хураан авахгүй. Хэрэв эцсийн татварын хэмжээ мөнгөн барьцаа болон өрийн үүргээр баталгаажуулсан дүнгээс бага байвал илүү дүнг буцаан өгөх, эсхүл өрийн үүргийг аль болох богино хугацаанд хэрэгсэхгүй болгоно.

20.4 2 дахь хэсэгт дурдсанаас бусад тохиолдолд хохирлын аюул, эсхүл аж үйлдвэрийг бий болгоход үлэмж саад учирч байгаа (гэвч хохирол хараахан учраагүй) тухай тодорхойлолт гарсан нөхцөлд эцсийн саармагжуулах татварыг зөвхөн хохирлын аюул, эсхүл үлэмж саад байгаа тухай тодорхойлолт гарсан цагаас нэвтрүүлж болох бөгөөд түр арга хэмжээг хэрэглэх хугацаанд оруулсан аливаа мөнгөн барьцааг буцаан өгч, аливаа өрийн үүргийг аль болох богино хугацаанд хэрэгсэхгүй болгоно.

20.5 Хэрэв гаргасан эцсийн тодорхойлолт нь сөрөг байвал түр арга хэмжээг хэрэглэх хугацаанд оруулсан аливаа мөнгөн барьцааг буцааж өгөх ёстой бөгөөд өрийн үүргийг аль болох богино хугацаанд хэрэгсэхгүй болгоно.

20.6 Хүндрэлтэй нөхцөл байдалд тухайн татаастай барааны хувьд мөрдөн шалгах байгууллага арилгахад хэцүү хохирол нь тухайн барааг харьцангуй богино хугацаанд бөөнөөр нь импортлосноос болсон бөгөөд түүний хувьд татаасыг 1994 оны ТХЕХ болон энэхүү хэлэлцээрийн заалтыг зөрчиж төлүүлсэн, эсхүл олгосон бөгөөд хэрэв тийм хохирол давтагдахаас урьдчилан сэргийлэхийн тулд тийм импортод буцаан хэрэглэх саармагжуулах татвар ногдуулах шаардлагатай гэж үзвэл эцсийн саармагжуулах татварыг түр арга хэмжээг нэвтрүүлснээс хойш 90 хоногоос хэтрэлгүй эргэлтэд орсон импортод ногдуулж болно.

⁵¹ Энэхүү хэлэлцээрт “ногдуулах” гэдэг нь гаалийн татвар, эсхүл татварыг эцэслэн хууль ёсоор нэвтрүүлэх, эсхүл хураан авах явдлыг ойлгоно.

21 дүгээр зүйл

**Саармагжуулах татвар болон үүргийн үйлчлэх
хугацаа, түүнийг хянан үзэх**

21.1 Саармагжуулах татвар нь зөвхөн хохирол учруулж байгаа татаасыг саармагжуулахад шаардлагатай тийм хугацаа буюу хэмжээгээр үйлчилнэ.

21.2 Мөрдөн шалгах байгууллага татвар ногдуулах явлыг үргэлжлүүлэх шаардлагыг боломжтой тохиолдолд өөрийн санаачлагаар буюу эцсийн саармагжуулах татвар нэвтрүүлснээс хойш ухаалаг хугацаа өнгөрсөн тохиолдолд, эсхүл хянан үзэх шаардлагыг нотолсон итгэлтэй нотолгоо гаргасан аливаа сонирхогч талын хүсэлтээр хянан үзнэ. Мөрдөн шалгах байгууллагаас татвар ногдуулах явдлыг үргэлжлүүлэх нь үнэхээр татаасыг саармагжуулахад шаардлагатай эсэх, түүнчлэн татварыг цуцлах болон өөрчлөх, эсхүл тэдний аль алиныг хамтад хийх тохиолдолд хохирол учруулах явдлыг үргэлжлүүлэх, эсхүл сэргээх магадлал байгаа эсэх талаар сонирхогч тал лавлах эрх эдэлнэ. Хэрэв энэхүү хэсгийн үндсэн дээр хянан үзсэний үр дүнд мөрдөн шалгах байгууллага саармагжуулах татварыг цаашид мөрдөх нь зохисгүй гэж шийдвэрлэвэл түүнийг нэн даруй зогсоох ёстой гэдгийг тодорхойлно.

21.3 1 болон 2 дахь хэсгийн заалтаас үл хамааран аливаа эцсийн саармагжуулах татварын үйлчлэл нь нэвтрүүлснээс (эсхүл, 2 дугаар хэсгийн үндсэн дээр сүүлчийн удаа хянан үзсэн өдрөөс, хэрэв тийнхүү хянан үзэх явдал нь татаас буюу хохирол учруулахыг нэгэн зэрэг хамарч байгаа, эсхүл энэ хэсгийн үндсэн дээр хийгдсэн бол) хойш 5 жилээс хэтрэлгүй таслан зогсоогдох ёстой тэгэхдээ мөрдөн шалгах байгууллага өөрийн санаачлагаар, эсхүл, үндэсний аж үйлдвэр, эсхүл түүний нэрийн өмнөөс ирүүлсэн үндэслэл бүхий хүсэтийн үндсэн дээр энэ хугацааг дуусахаас зохих хугацааны өмнө хийсэн хянан үзэх ажлын явцад татварын үйлчлэлийг зогсоох нь юуны түрүүнд татаас болон хохирол учруулах⁵² явдлыг үргэлжлүүлэх, эсхүл сэргээхэд хүргэнэ гэсэн дүгнэлтэд хүрээгүй байвал зохино. Тийнхүү хянан үзсэний үр дүн гарах хүртэл татварын ногдуулалт хүчинтэй хэвээр байна.

21.4 Нотолгоо болон журамбай холбогдсон 12 дугаар зүйлийн заалтыг энэ зүйлийн үндсэн дээр хийж байгаа аливаа хянан үзэх ажиллагаанд хэрэглэнэ. Тийм хянан үзэх ажиллагааг түргэн хийх бөгөөд гол төлөв хянан үзэх ажиллагаа эхэлснээс хойш 12 сарын туршид дуусгах ёстой.

21.5 Энэ зүйлийн заалтыг 18 дугаар зүйлийн дагуу авсан үүрэгт *mutatis mutandis* байдлаар хэрэглэнэ.

⁵² Хэрэв саармагжуулах татварын дүнг буцааж хэрэглэх үндсэн дээр үнэлж байгаа бол сүүлчийн мөрдөн шалгалтын үр дүнд татвар авахгүйгээр шийдвэрлэсэн бодит байдал нь мөрдөн шалгах байгууллагаас эцсийн татварыг ногдуулахыг зогсоохыг шаардаж байгаа асуудал биш.

22 дугаар зүйл

Нийтэд мэдэгдэх болон тодорхойлолтыг тайлбарлах

22.1 Мөрдөн шалгах байгууллага 11 дүгээр зүйлийн дагуу мөрдөн шалгалт эхлэн явуулах явдлыг зөвтгөх баттай нотолгоо байгаад итгэсэн тохиолдолд бараа нь мөрдөн шалгалтад хамрагдаж байгаа гишүүн, эсхүл гишүүд болон мөрдөн шалгах байгууллагад мэдэгдэж байгаа сонирхогч талд энэ тухай мэдэгдэх бөгөөд холбогдох мэдэгдлийг хэвлэн нийтлэнэ.

22.2 Мөрдөн шалгалт эхэлсэн тухай нийтэд зориулсан мэдэгдэл нь дор дурдсан зүйлийн тухай хангалттай мэдээлэл агуулсан, эсхүл тусгай илтгэлийн⁵³ хэлбэрээр нийтэд хүртээмжтэй болно:

- (i) экспортлогч орон болон холбогдох барааны нэр;
- (ii) мөрдөн шалгалт эхлэх хугацаа;
- (iii) мөрдөн шалгавал зохих татаасын практикийн, эсхүл практикийн төрлийн тодорхойлолт;
- (iv) учирсан байж болох хохиролыг үндэс болох хүчин зүйлийн товч тайлбар;
- (v) сонирхогч гишүүд болон сонирхогч талын тайлбарыг илгээвэл зохих хаяг;
- (vi) сонирхогч гишүүд болон сонирхогч тал өөрсдийн үзэл бодлоо илэрхийлвэл зохих хугацаа.

22.3 Аливаа эерэг, эсхүл сөрөг, урьдчилсан, эсхүл эцсийн тодорхойлолт гарсан, 18 дугаар зүйлийн дагуу үүрэг хүлээхтэй холбогдсон аливаа шийдвэр, тийм үүргийн үйлчлэл дуусгавар болсон, эцсийн саармагжуулах татварын үйлчлэл зогссон тухай нийтэд зориулж мэдэгдэл хийнэ. Тийм мэдэгдэл бүр мөрдөн шалгах байгууллага зайлшгүй чухал гэж үзсэн баримт болон эрх зүйн хэм хэмжээнд тулгуурласан дүгнэлт үнэлгээг хангалттай болон дэлгэрэнгүй байдлаар тусгах, эсхүл тусгай илтгэлийн хэлбэрээр хүртээмжтэй болгоно. Тийм бүх мэдэгдэл болон илтгэлийг бараа нь тийм тодорхойлолт гаргах буюу үүрэг хүлээх зүйл болж байгаа гишүүн, эсхүл гишүүд, түүнчлэн, тухайн асуудалд сонирхолтой гэдэг нь тодорхой байгаа бусад сонирхсон талд илгээнэ.

22.4 Түр арга хэмжээ нэвтрүүлэх тухай нийтэд зориулсан мэдэгдэл нь татаас болон хохирол байгаа тухай, түүнчлэн үндэслэлийг хүлээн авах, эсхүл татгалзах үндэслэл болсон баримт болон эрх зүйн хэм хэмжээнд хийх ишлэлийн холбогдолтой урьдчилсан дүгнэлтийн хангалттай, тодорхой тайлбарыг тусгах, эсхүл тусгай илтгэлийн хэлбэрээр байх ёстой. Нууц мэдээллийг задруулахгүй байх шаардлагыг зохих ёсоор тусгасан тийм мэдэгдэл болон илтгэл нь дор дурдсан зүйлийг тусгана:

⁵³ Хэрэв мөрдөн шалгах байгууллагууд энэ зүйлийн заалтын дагуу мэдээлэл болон тайлбараа тусгай илтгэлд гарган өгсөн бол тэдгээр нь тийм илтгэлийг нийтэд хүртээлтэй байх явдлыг хангана.

- (i) нийлүүлэгч, эсхүл ийм бодит боломж байхгүй бол холбогдох нийлүүлэгч орны нэр;
- (ii) гаалийн зорилгод хангалттай барааны тодорхойлолт;
- (iii) татаас байгаа тухай тодорхойлолт гаргахад хүргэсэн татаасын тогтоогдсон хэмжээ болон үндэслэл;
- (iv) 15 дугаар зүйлд заасны дагуу хохирол байгааг тодорхойлоход холбогдсон үзэл бодол;
- (v) тухайн тодорхойлолтыг гаргахад хүргэсэн үндсэн шалтгаан.

22.5 Эцсийн татвар нэвтрүүлэх, эсхүл үүрэг хүлээх асуудлыг тусгасан эерэг тодорхойлолт гаргасан тохиолдолд мөрдөн шалгалтыг хаах, эсхүл зогсоох тухай нийтэд зориулсан мэдэгдэл нь эцсийн арга хэмжээ авах, эсхүл үүрэг авах баримт, эрх зүйн хэм хэмжээ болон үндэслэлийн тухай асуудалд холбогдолтой бүх мэдээллийг нууц мэдээллийг задруулахгүй байх шаардлагыг тооцсон байдлаар тусгах, эсхүл тусгай илтгэлийн хэлбэрээр агуулах ёстой. Түүнээс гадна мэдэгдэл, эсхүл илтгэл нь 4 дэх хэсэгт заасан мэдээлэл, түүнчлэн, сонирхогч гишүүд, экспортлогч болон импортлогчийн гаргаж өгсөн холбогдох үндэслэл, баталгааг хүлээн авах болон татгалзах үндэслэлийг тусгана.

22.6 18 дугаар зүйлийн дагуу үүрэг авахтай холбогдуулан мөрдөн шалгалтыг дуусгах, эсхүл таслан зогсоох тухай нийтэд зориулсан мэдээлэл нь үүргийн нууц биш хэсгийг тусгах, эсхүл тусгай илтгэлийн хэлбэрээр агуулах ёстой.

22.7 Энэхүү зүйлийн заалт нь 21 дүгээр зүйлийн дагуу хэрэгжүүлэх хянан үзэх ажиллагааг эхлэх болон дуусгах болон татварыг буцаан хэрэглэх тухай 20 дугаар зүйлийн дагуу гаргах шийдвэрт *mutatis mutandis* байдлаар хэрэглэгдэнэ.

23 дугаар зүйл

Шүүхээр хянан үзэх

Үндэсний хууль тогтоомж нь саармагжуулах арга хэмжээний тухай заалт бүхий гишүүн бүр 21 дүгээр зүйлийн агуулгаар эцсийн тодорхойлолт гаргах болон тодорхойлолтыг хянан үзэхтэй холбогдсон засаг захиргааны ажиллагааг шуурхай хянан үзэхэд чиглэсэн шүүх, арбитр, засаг захиргааны бүтэц, журамтай байх ёстой гэж заасан. Тийм бүтэц нь тухайн тодорхойлолт гаргах, эсхүл хянан үзэх үүрэгтэй мөрдөн шалгах байгууллагаас хараат бус байх бөгөөд захиргааны журмаар хэргийг хянан хэлэлцэхэд оролцож байгаа болон шууд буюу бие даасан байдлаар засаг захиргааны тухайн ажиллагаанд татагдан орсон сонирхогч бүх талд тэдгээрийг хянан үзэх боломж бүрдүүлнэ.

VI ХЭСЭГ: ТОГТОЛЦОО*24 дүгээр зүйл***Татаас болон саармагжуулах арга хэмжээний
хороо, түүний туслах байгууллага**

24.1 Гишүүн бүрийн төлөөлөгчидөөс бүрдсэн Татаас болон саармагжуулах арга хэмжээний хороог үүгээр байгуулж байна. Хороо өөрийн даргыг сонгох бөгөөд хурлаа энэхүү хэлэлцээрийн холбогдох заалтад тусгагдсанаар, аливаа гишүүний хүсэлтээр жилд хоёроос доошгүй удаа хийнэ. Хороо түүнд энэхүү хэлэлцээрээр, эсхүл гишүүдээс ногдуулсан үүргийг биелүүлэх бөгөөд гишүүдэд хэлэлцээрийн үйчлэлийг хангах, эсхүл түүний зорилгыг хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэхтэй холбогдсон аливаа асуудлаар зөвлөлдөх боломж олгоно. ДХБ-ын нарийн бичгийн дарга нарын газар Хорооны нарийн бичгийн дарга нарын газрын үүргийг гүйцэтгэнэ.

24.2 Хороо холбогдох туслах байгууллага байгуулж болно.

24.3 Хороо татаас болон худалдааны харилцааны салбарын өндөр мэргэжилтэй, хараат бус таван гишүүний бүрэлдэхүүнтэй Мэргэжилтний байнгын хэсэг (МБХ)-ийг байгуулна. Мэргэжилтнийг Хороо сонгох бөгөөд ингэхдээ тэдний нэг нь жил бүр солигдож байна. 4 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсэгт дурдсан хөндлөнгийн хэсгийн ажилд дэмжлэг үзүүлэхийг МБХ-ээс хүсч болно. Хороо, аливаа татаас мөрдөгдөж байгаа болон түүний шинж чанартай холбогдсон зөвлөх дүгнэлтийг шаардаж болно.

24.4 МБХ аль ч гишүүнд зөвлөгөө өгөх бөгөөд тухайн гишүүн нэвтрүүлэхээр төлөвлөж байгаа, эсхүл нэгэнт хэрэглэж байгаа аливаа татаасын шинж чанарын талаар зөвлөх дүгнэлт гарган өгч болно. Тийм зөвлөх дүгнэлт нь нууц байх бөгөөд 7 дугаар зүйлд дурдсан хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд хамрагдах ёсгүй.

24.5 Өөрийн үүргийг биелүүлэхдээ Хороо болон түүний туслах аль ч байгууллага зөвлөлдөж байх бөгөөд боломтой гэж тэд үзсэн аливаа эх сурвалжаас мэдээлэл шаардаж болно. Гэвч Хороо болон түүний туслах байгууллага аль нэг гишүүний эрх мэдэлд байгаа эх сурвалжаас мэдээлэл шаардахын өмнө энэ тухай холбогдох гишүүний анхааралд толилуулна.

VII ХЭСЭГ: МЭДЭГДЭЛ БОЛОН ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТ*25 дугаар зүйл***Мэдэгдэл**

25.1 Гишүүд 1994 оны ТХЕХ-ийн 16 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн заалтыг хөндөхгүйгээр тэдгээр нь татаасын тухай мэдэгдлээ жил бүрийн 6 сарын 30-аас хожимдуулалгүйгээр өгөх бөгөөд 2-6 дахь хэсгийн заалтад нийцэх ёстой гэдгийг зөвшөөрнө.

25.2 Гишүүд 1 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт дурдсан бөгөөд 2 дугаар зүйлийн ойлголтоор тусгайлсан, өөрсдийн нутаг дэвсгэр дээр олгодог, мөрдөгдөж байгаа аливаа татаасын тухай мэдэгдэнэ.

25.3 Мэдэгдлийн агуулга нь бусад гишүүн худалдааны үр дагаврыг үнэлэх болон татаасын мэдээлсэн хөтөлбөрийн үйлчлэлийг ойлгож болохоор хангалттай тодорхой байх ёстой. Үүнтэй холбогдуулан татаасын³⁴ талаархи асуулгын агуулга болон хэлбэрт хохирол учруулахгүйгээр мэдэгдэлд дараахь мэдээллийг тусгах явдлыг гишүүд хангана:

(i) татаасын хэлбэр (өөрөөр хэлбэл, баталгаа, зээл, татварын буулт г.м);

(ii) бүтээгдэхүүний нэгжээр тооцсон татаас, эсхүл ийм боломжгүй нөхцөлд тухайн татааст зориулсан нийт болон жилийн төсвийн зардлын дүн (болж өгвөл өмнөх жилийн бүтээгдэхүүний нэгжийн татаасын дундаж хэмжээг заана);

(iii) бодлогын зорилго болон татаасын зорилго;

(iv) татаасын мөрдөгдөх хугацаа болон түүнтэй холбогдсон бусад хугацаа;

(v) татаасын худалдаанд үзүүлэх нөлөөллийг үнэлэх боломж олгохуйц статистикийн үзүүлэлт.

25.4 Хэрэв 3 дахь хэсэгт тусгайлсан мэдээлэл мэдэгдэлд тусгагдаагүй бол үүний тайлбарыг мэдэгдэлд өөрт нь хийнэ.

25.5 Хэрэв татаасыг тодорхой бараа, эсхүл салбараар олгож байгаа бол мэдэгдэлд тусгах мэдээллийг бараа болон салбарын ангилалтайгаар хийх ёстой.

25.6 1994 оны ТХЕХ-ийн 16 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг болон энэхүү хэлэлцээрийн дагуу мэдэгдэл хийвэл зохих арга хэмжээ тэдгээрийн нутаг дэвсгэр дээр байхгүй гэж үзсэн гишүүд энэ тухай нарийн бичгийн дарга нарын газарт бичгээр мэдэгдэнэ.

25.7 Гишүүд аливаа нэгэн арга хэмжээний тухай мэдэгдэл нь 1994 оны ТХЕХ болон энэхүү хэлэлцээр, түүний эрх зүйн байдал, энэхүү хэлэлцээрийн үр дагавар, арга хэмжээний өөрийнх нь шинж чанарыг урьдчилан шийдэхгүй гэдгийг хүлээн зөвшөөрч байна.

25.8 Аливаа гишүүн ямар ч үед бусад гишүүний ногдуулж байгаа, эсхүл үргэлжлүүлэн хадгалж байгаа аливаа татаас (IV хэсэгт дурдсан аливаа татаасыг оролцуулан)-ын шинж чанар болон хэмжээний тухай мэдээлэл, эсхүл, мэдэгдэл шаардахгүй гэж үзсэн тодорхой арга хэмжээний тайлбарыг бичгээр хүсэж болно.

25.9 Тийм хүсэлтийг хүлээн авсан гишүүн тухайн мэдээллийг аль болох түргэн хугацаанд, бүрэн хэмжээгээр гаргаж өгөх бөгөөд хүсэлт гаргасан гишүүнд хүсэлтийх нь дагуу нэмэлт мэдээлэл гаргаж өгөхөд бэлэн байх ёстой. Тэдгээр нь ялангуяа энэхүү

³⁴ Хороо BISD 9S/193 - 194 -т дурдсаны дагуу асуулгуудын агуулга болон хэлбэрийг хянан үзэх ажлын хэсгийг байгуулна.

хэлэлцээрийн нөхцөлд нийцэж байгаа эсэхэд үнэлгээ өгөх боломжийг бусад гишүүнд олгох хангалттай, дэлгэрэнгүй мэдээлэл өгвөл зохино. Тийм мэдээлэл өгөгдөөгүй гэж үзсэн аливаа гишүүн Хорооны анхаарлыг үүнд хандуулж болно.

25.10 Татаасын нэгэн ижил тийм нөлөө үзүүлэх бусад гишүүний ямар нэг арга хэмжээний тухай 1994 оны ТХЕХ-ийн 16 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг болон энэхүү хэлэлцээрийн заалтын дагуу мэдэгдэл өгөөгүй гэж үзэж байгаа аливаа гишүүн бусад гишүүний анхаарлыг үүнд хандуулж болно. Хэрэв үүний дараа санал болгож буй татаасын тухай нэн даруй мэдэгдэл өгөөгүй бол санал болгож буй татаасын тухай гишүүн өөрөө Хороонд мэдээлж болно.

25.11 Гишүүд саармагжуулах татвартай холбогдуулан хэрэгжүүлсэн бүх урьдчилсан, эсхүл эцсийн үйлдлийн тухай Хороонд илтгэл оруулна. Тэдгээр илтгэл нь бусад гишүүн шалгахад зориулан нарийн бичгийн дарга нарын газрын мэдэлд байна. гишүүд, түүнчлэн өмнөх зургаан сарын саармагжуулах татвартай холбогдуулан хэрэгжүүлсэн аливаа үйлдлийн тухай илтгэлийг хагас жилд нэг удаа гарган өгч байна. Хагас жил тутмын илтгэлийг тохиролцон тогтсон хэлбэрээр гаргана.

25.12 Гишүүн бүр Хороонд (а) эрх бүхий ямар байгууллага нь 11 дүгээр зүйлийн дагуу мөрдөн шалгалт эхлэх болон явуулах эрх эдлэх; (b) тийм мөрдөн шалгалтыг эхлүүлэх буюу явуулах үндэсний журмын тухай мэдэгдэл өгнө.

26 дугаар зүйл

Хяналт шалгалт

26.1 Хороо 1994 оны ТХЕХ-ийн 16 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, энэхүү хэлэлцээрийн 25 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн үндсэн дээр ирүүлэх шинэ болон бүрэн хэмжээний мэдэгдлийг 3 жилд нэг удаа болох тусгай хуралдаанаараа авч хэлэлцэнэ. Завсрын жилүүдэд гаргасан цаг үеийн мэдээлэлтэй мэдэгдэл (тодруулах мэдэгдэл)-ийг Хорооны ээлжит хуралдаанаар авч хэлэлцэнэ.

26.2 Хороо 25 дугаар зүйлийн 11 дэх хэсгийн дагуу гаргаж өгсөн илтгэлийг ээлжит хуралдаан бүрээрээ хэлэлцэнэ.

VIII ХЭСЭГ: ХӨГЖИЖ БУЙ ГИШҮҮН ОРОН

27 дугаар зүйл

Хөгжиж буй гишүүн оронд зориулсан тусгай болон ялгавартай нөхцөл

27.1 Гишүүд татаас нь хөгжиж буй гишүүн орны эдийн засгийн хөгжлийн хөтөлбөрт чухал үүрэг гүйцэтгэх болно гэдгийг хүлээн зөвшөөрч байна.

27.2 3 дугаар зүйлийн 1(a) хэсэгт дурдагдсан хоригийг дараахь зүйлийн хувьд хэрэглэхгүй:

(а) 7 дугаар хавсралтад дурдсан хөгжиж буй гишүүн оронд;

(б) 4 дүгээр хэсгийн заалтыг биелүүлэх нөхцөлд ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойш 8 жилийн хугацаанд хөгжиж буй бусад гишүүн оронд.

27.3 3 дугаар зүйлийн 1 (б) хэсэгт дурдагдсан хоригийг ДХБ-ын хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсон цагаас хойш хөгжиж буй гишүүн орны хувьд 5 жилийн туршид, нэн буурай хөгжилтэй гишүүн орны хувьд 8 жилийн туршид хэрэглэхгүй.

27.4 2 (б) хэсэгт дурдсан аливаа хөгжиж буй гишүүн орон өөрийн экспортын татаасыг найман жилийн туршид болж өгвөл шатлалтайгаар татан буулгана. Гэвч хөгжиж буй гишүүн оронд өөрийн экспортын татаасын⁵⁵ түвшинг нэмэгдүүлэхгүй бөгөөд экспортын тийм татаас ашиглах нь түүний хөгжлийн шаардлагад нийцэхгүй бол тэдгээрийг энэхүү хэсэгт дурдсанаас илүү ч богино хугацааны туршид таслан зогсоож болно. Хэрэв хөгжиж буй гишүүн орон тийм татаасыг 8 жилийн хугацаа дууссаны дараа хэрэглэх шаардлагатай гэж үзвэл энэ хугацаа дуусахаас өмнө Хороотой зөвлөлдөж эхлэх бөгөөд тэрээр тухайн хөгжиж буй гишүүн орны эдийн засаг, санхүү болон хөгжлийн салбарын хэрэгцээг судалсны дараа энэ хугацааг сунгах нь үндэслэлтэй гэсэн тухай шийдвэр гаргана. Хэрэв Хороо сунгалт нь үндэслэлтэй гэж шийдвэрлэвэл сонирхогч хөгжиж буй гишүүн орон татаасыг үргэлжлүүлж хадгалах шаардлагыг тодотгох зорилгоор Хороотой жил бүр зөвлөлдөнө. Хэрэв Хороо тийм шийдвэр гаргахгүй бол хөгжиж буй гишүүн орон үлдсэн экспортын татаасаа түүнд олгосон сүүлийн хугацаа дууссанаас хойш 2 жилийн дотор үе шаттайгаар татан буулгана.

27.5 Ямар нэг бараагаар өрсөлдөх чадварт хүрсэн хөгжиж буй гишүүн орон тухайн бараа буюу барааны экспортын татаасыг 2 жилийн дотор татан буулгана. Гэвч 7 дугаар хавсралтад заасан хөгжиж буй гишүүн орон нэг буюу түүнээс олон төрлийн барааны экспортоор өрсөлдөх чадварт хүрсэн бол ямарч болов тухайн барааны экспортын татаасаа 8 жилийн туршид үе шаттайгаар татан буулгана.

27.6 Хэрэв хөгжиж буй гишүүн орны тухайн барааны экспортын хувь хэмжээ наад зах нь тухайн барааны хуанлийн дараалсан хоёр жилийн дэлхийн худалдааны 3.25 хувьд хүрсэн бол аливаа барааны экспортыг өрсөлдөх чадвартай гэж үзнэ. Экспортын өрсөлдөх чадварыг (а) экспортын өрсөлдөх чадварт хүрсэн хөгжиж буй гишүүн орны мэдэгдлийн үндсэн дээр; эсхүл (б) аливаа гишүүний хүсэлтээр Нарийн бичгийн дарга нарын газраас хийсэн тооцооны үндсэн дээр тодорхойлно. Энэ хэсгийн зорилгоор Барааг тодорхойлох болон кодлох уялдуулсан системийн ангиллын бүлгийн гарчигаар барааг тодорхойлно. Хороо тухайн заалтын үйлчлэлийг ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойш таван жилийн дараа авч хэлэлцэнэ.

⁵⁵ ДХБ -ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болох үед экспортын татаас олгоогүй байсан хөгжиж буй гишүүн орны хувьд энэ хэсгийг 1986 онд олгож байсан экспортын татаасын түвшинд үндэслэн хэрэглэнэ.

27.7 4 дүгээр зүйлийн заалтыг экспортын татаас 2-5 дахь хэсгийн заалтад нийцэж буй тохиолдолд хөгжиж буй гишүүн оронд хэрэглэхгүй. Тийм тохиолдолд 7 дугаар зүйлийн заалтыг хэрэглэнэ.

27.8 Хөгжиж буй гишүүн орноос олгож буй татаасыг 6 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн үзэл санаагаар энэхүү хэлэлцээрт тодорхойлсны дагуу ашиг сонирхолд ноцтой хохирол учруулсан гэж урьдчилан үзэхгүй. 9 дүгээр хэсэгт тодорхойлсон нөхцөл байдлын улмаас ашиг сонирхолыг тийнхүү ноцтой хохироосон болохыг 6 дугаар зүйлийн 3-8 дахь хэсгийн заалтын дагуу эсрэг нотолгоогоор баталбал зохино.

27.9 6 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт дурдсанаас бусад тохиолдолд хөгжиж буй гишүүн орон тогтоож, эсхүл үргэлжлүүлэн хадгалж буй арга хэмжээний үндэс болох татаасын хувьд тийм арга хэмжээ нь хэрэв тийм татаас нь 1994 оны ТХЕХ-ийн дагуу тарифын буулт болон бусад үүргийг хүчингүй болгох буюу бууруулах нь тухайн татаасын үр дүнд хэрэгжихгүй байгаа бөгөөд үүний улмаас импортлогч хөгжиж байгаа гишүүн орон зах зээлд бусад орны ижил барааны импортыг хүндрүүлж буй бол 7 дугаар зүйлийн дагуу зөвшөөрөгдөх буюу авагдах ёсгүй.

27.10 Хөгжиж буй гишүүн орноос гаралтай бараанд саармагжуулах татвар нэвтрүүлэхтэй холбогдсон мөрдөн шалгалт нь эрх бүхий холбогдох байгууллага дараахь зүйлийг тогтоосноор дуусгавар болно:

(a) тухайн бараанд ногдуулж байгаа татаасын ерөнхий түвшин бүтээгдэхүүний нэгжээр тооцсон өртгийн 2 хувиас хэтрээгүй бол;

(b) татаастай импортын хэмжээ импортлогч гишүүний ижил барааны импортын нийт өртгийн 4 хувиас бага байвал, гэхдээ энэ нь импортын нийт хэмжээнд бие даасан хувь хэмжээ нь 4 хувиас бага, нийт дүнгээрээ импортлогч гишүүний ижил барааны нийт хэмжээний 9 хувиас хэтрээгүй хөгжиж буй гишүүний импорт байх.

27.11 2 (b) хэсгийн хүрээнд ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойш 8 жилийн хугацаа дуусахаас өмнө экспортын татаасаа татан буулгаж байгаа хөгжиж буй гишүүн орон болон 7 дугаар хавсралтад дурдсан хөгжиж буй гишүүн орны хувьд 10 (a) хэсэгт заасан тоо нь 2 бус 3 хувь байна. Энэ заалтыг экспортын татаасыг татан буулгах тухай Хороонд мэдэгдэл хийсэн хугацаанаас эхлэн тийм мэдэгдэл хийсэн ДХБ-ын хөгжиж буй гишүүн орон экспортын татаас олгохоо болих хүртэл мөрдөнө. Энэ заалтын үйлчлэлийн хугацаа ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойш 8 жилийн дараа дуусна.

27.12 Хамгийн бага хэмжээ (de minimis)-г 15 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсгийн дагуу тодорхойлоход 10 болон 11 дэх хэсгийн заалтыг хэрэглэнэ.

27.13 III хэсгийн заалтыг өр хэрэгсэхгүй болгосон, нийгмийн хэрэгцээг санхүүжүүлэхэд ямар нэг хэлбэрээр олгож буй татаас, үүний дотор засгийн газрын орлогоос татгалзах болон хөгжиж буй гишүүн орны хувьчлалын хөтөлбөрийн хүрээнд буюу түүнтэй шууд холбоотойгоор олгож байгаа санхүүгийн үүргийн тухайд хэрэглэхгүй. Тэгэхдээ, эдгээр хөтөлбөр болон татаасын аль алиныг нь хязгаарлагдмал хугацааны туршид хэрэглэх

бөгөөд тэдгээрийг хэрэглэж буйг Хороонд мэдэгдэх ёстой бөгөөд хөтөлбөрийн үр дүн нь холбогдох үйлдвэрийн газрын хувьчлал байх ёстой.

27.14 Сонирхогч гишүүний хүсэлтээр Хороо хөгжиж буй гишүүн орны экспортын татаасын тодорхой практикийг энэ практик нь хөгжлийн хэрэгцээнд нийцэж буй эсэхийг судлах зорилгоор авч үзнэ.

27.15 Хөгжиж буй гишүүн орны хүсэлтээр Хороо тодорхой саармагжуулах арга хэмжээг тэрээр 10 болон 11 дүгээр зүйлийн дагуу тухайн хөгжиж буй гишүүн оронд хэрэглэх тэр түвшинд нийцэж буй эсэхийг судлах зорилгоор авч үзнэ.

IX ХЭСЭГ: ЗАВСРЫН ТОХИРОЛЦОО

28 дугаар зүйл

Мөрдөгдөж буй хөтөлбөр

28.1 Аливаа гишүүний нутаг дэвсгэр дээр тухайн гишүүн ДХБ-ын тухай хэлэлцээрт гарын үсэг зурахаас өмнө эхэлсэн татаасын хөтөлбөр энэхүү хэлэлцээрийн заалтад нийцээгүй бол:

(а) тухайн гишүүний хувьд ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойш 90 хоногоос хоцролгүйгээр Хороонд мэдэгдэл өгөх;

(б) ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойш 3 жилийн туршид энэхүү хэлэлцээрийн заалттай нийцүүлэх буюу энэ хүртэл эдгээр нь II хэсгийн заалтын үйлчлэлд хамаарахгүй.

28.2 Үйлчлэлийн хугацаа нь дууссан ямар ч гишүүн хөтөлбөрийн үйлчлэлийн хүрээг өргөжүүлэхгүй бөгөөд нэг ч тийм хөтөлбөрийг сэргээхгүй.

29 дүгээр зүйл

Зах зээлийн эдийн засагт шилжих

29.1 Төвлөрсөн төлөвлөгөөт эдийн засгаас чөлөөт үйлдвэрлэлийн зах зээлийн эдийн засагт шилжих шатанд байгаа гишүүд тухайн шилжилтэд шаардлагатай хөтөлбөр буюу арга хэмжээ хэрэглэж болно.

29.2 3 дугаар зүйлийн үйлчлэлд хамаарах бөгөөд 3 дахь хэсгийн дагуу мэдэгдсэн татаасын хөтөлбөрийг холбогдох гишүүд ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойш 7 жилийн дотор дуусгавар болгох, эсхүл 3 дугаар зүйлтэй нийцэх ёстой. Энэ тохиолдолд 4 дүгээр зүйлийг хэрэглэхгүй. Түүнээс гадна тухайн хугацааны туршид:

(а) 6 дугаар зүйлийн 1(б) хэсгийн үйлчлэлд хамаарагдах татаасын хөтөлбөр нь 7 дугаар зүйлийн дагуу арга хэмжээ авах үндэслэл болно гэж тооцогдохгүй;

(b) арга хэмжээ авах үндэслэл болох бусад татаасын хувьд 27 дугаар зүйлийн 9 дэх хэсгийг хэрэглэнэ.

29.3 3 дугаар зүйлийн үйлчлэлд хамаарах татаасын хөтөлбөрийн талаархи мэдэгдлийг Хороонд ДХБ -ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойш аль болох богино хугацаанд өгнө. Тийм татаасын тухай цаашдын мэдэгдэлийг ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойш 2 жилийн туршид хийж болно.

29.4 Онцгой тохиолдолд Хороо 1 дүэх хэсэгт дурдсан гишүүдэд, хэрэв тийнхүү татгалзах нь зах зээлийн эдийн засагт шилжих үйл ажиллагааны зорилтод шаардлагатай гэж үзвэл зарласан хөтөлбөр буюу арга хэмжээ, түүнчлэн тэдгээрийн хугацаанаас татгалзахыг зөвшөөрч болно.

Х ХЭСЭГ: МАРГААН ШИЙДВЭРЛЭХ

30 дугаар зүйл

1994 оны ТХЕХ-ийн 22 болон 23 дугаар зүйлийг Маргаан шийдвэрлэх тухай харилцан ойлголцох баримт бичигт боловсруулсан болон хэрэглэсэн байдлаар нь тусгай тайлбарласнаас бусад тохиолдолд энэхүү хэлэлцээрийн хүрээн дэх зөвлөлдөөн болон маргаан шийдвэрлэхэд хэрэглэнэ.

ХІ ХЭСЭГ: ТӨГСГӨЛИЙН ЗААЛТ

31 дүгээр зүйл

Түр хэрэглэх

6 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг болон 8 буюу 9 дүгээр зүйлийн заалтыг ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойш 5 жилийн туршид хэрэглэнэ. Энэ хугацаа дуусахаас 180 хоногоос хожимдуулалгүйгээр Хороо тухайн заалтын үйлчлэлийг тэдгээрийг байгаа байдлаар нь буюу өөрчилсөн хэлбэрээр цаашид хэрэглэх явдлыг сунгах эсэхийг тодорхойлох зорилгоор хянан үзнэ.

32 дугаар зүйл

Төгсгөлийн бусад заалт

32.1 1994 оны ТХЕХ-ийн заалтад нийцсэн энэхүү хэлэлцээрийн дагуу тайлбарласан⁵⁶ үйл ажиллагаанаас гадна бусад гишүүний татаасын эсрэг ямар ч тодорхой үйл ажиллагаа хэрэгжүүлж болохгүй.

32.2 Бусад гишүүний зөвшөөрөлгүйгээр энэхүү хэлэлцээрийн аль ч заалтад тайлбар хийж болохгүй.

⁵⁶ Энэхүү хэсэг нь ТХЕХ-ийн бусад холбогдох заалтын үндсэн дээр хэрэглэсэн (хаана бололцоотой газар нь) арга хэмжээнд саад учруулах зорилго тавихгүй

32.3 4 дэх хэсгийг баримталсан тохиолдолд энэхүү хэлэлцээрийн заалтыг ДХБ-ын тухай хэлэлцээр тухайн гишүүний хувьд хүчин төгөлдөр болох үед, эсхүл түүнээс хойш өгсөн өргөдлийн дагуу эхэлсэн мөрдөгдөж буй арга хэмжээг мөрдөн шалгах болон хянан үзэхэд хэрэглэнэ.

32.4 21 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсгийн зорилгоор ямар нэг гишүүний энэ хугацаанд мөрдөгдөж байсан үндэсний хууль тогтоомжид дурдсан хэсэгт заасан тийм төрлийн тайлбар нэгэнт орсноос бусад тохиолдолд тухайн гишүүний хувьд ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болох хугацаанаас оройтуулалгүйгээр мөрдөгдөж буй саармагжуулах арга хэмжээг нэвтрүүлсэнд тооцно.

32.5 Гишүүн бүр ДХБ-ын тухай хэлэлцээр түүний хувьд хүчин төгөлдөр болох хугацаанаас оройтуулалгүйгээр өөрийн хууль, зохицуулалтын дүрэм болон захиргааны журмыг холбогдох гишүүнд хэрэглэж болох тэр хэмжээгээр нийцүүлэх явлыг хангахад чиглэсэн нийтлэг болон тусгайлсан шинж чанартай, шаардлагатай бүх арга хэмжээ авна.

32.6 Гишүүн бүр энэ хэлэлцээртэй холбоотой өөрийн хууль, зохицуулалтад оруулсан бүх өөрчлөлт, түүнчлэн тэдгээрийг хэрэглэхэд оруулсан өөрчлөлтийн талаар Хороонд мэдээлж байна.

32.7 Хороо түүний зорилгыг нь анхааралдаа авах замаар энэхүү хэлэлцээрийн биелэлт буюу үйлчлэлийг жил бүр хянан үзнэ.

32.8 Энэхүү хэлэлцээрийн хавсралт нь түүний салшгүй хэсэг болно.

ХАВСРАЛТ I

Экспортын татаасын хялбаршуулсан жагсаалт

(a) Засгийн газар, пүүс, аж үйлдвэрт шууд татаасыг экпортын үр дүнгээр нөхцөлдүүлж олгох;

(b) Валютыг суутгахыг зөвшөөрсөн хөтөлбөр буюу экспортод урамшил төлөхөд хүргэж буй аливаа тийм практик;

(c) Дотоодын зах зээл дээрхи тээвэртэй харьцуулахад Засгийн газраас илүү тааламжтай нөхцлөөр тогтоосон, эсхүл эрх олгосон экспортын ачилтад зориулсан дотоодын тээвэр болон фрахтын тариф;

(d) Дотоодын хэрэглээний барааны үйлдвэрлэлд зориулсан, ижил, шууд өрсөлдөх бараа болон үйлчилгээнд олгодог нөхцлөөс илүү тааламжтай нөхцлөөр экспортын барааны үйлдвэрлэлд ашиглахад зориулсан импортын болон үндэсний бараа, үйлчилгээг Засгийн гарын хөтөлбөрөөр дамжуулан шууд буюу тойруу замаар Засгийн газар, эсхүл холбогдох байгууллагаас олгох, гэхдээ (барааны хувьд) тийм нөхцөл нь тэдгээрийг дэлхийн зах зээлээр экспортлогчидод олгогддог⁵⁷ арилжааны нөхцлөөс илүү тааламжтай байх ёстой;

⁵⁷ “Олгогддог арилжааны нөхцөл” гэдэг томъёолол нь үндэсний болон импортын барааны хоорондын сонголтод хязгаар тогтоохгүй бөгөөд зөвхөн арилжааны шалгуураар тодорхойлогдоно.

(е) Экспорттой холбоотой аж үйлдвэр, худалдааны үйлдвэрийн газраас⁵⁸ төлж байгаа, төлбөл зохих нийгмийн даатгалын шууд татвар⁵⁹, шимтгэлийг бүрэн, эсхүл хэсэгчлэн чөлөөлөх, багасгах буюу хойшлуулах;

(f) Шууд татвар ногдуулалтын суурь үзүүлэлтийг тооцоход хэрэглэдэг дотоодын хэрэглээнд зориулсан үйлдвэрлэлийн хувьд олгосон хасалтаас илүү гарсан экспорт, эсхүл экспортын үр дүнтэй шууд холбоотой тусгай хасалт;

(g) Экспортын барааг үйлдвэрлэх болон хуваарилахад ижил барааг дотоодын зах зээл дээр борлуулах нөхцөлд үйлдвэрлэл болон хуваарилалтаас хураах татвартай харьцуулахад илүү хэмжээгээр шууд бус татвар төлөхөөс чөлөөлөх буюу багасгах;

(h) Экспортын бараа үйлдвэрлэхэд хэрэглэдэг бараа болон үйлчилгээний хуримтлагдах шууд бус татварыг дотоодын зах зээл дээр худалдах ижил барааны үйлдвэрлэлд хэрэглэх бараа, үйлчилгээний урьдчилсан шатны ижил хуримтлагдах шууд татварыг чөлөөлөх, багасгах буюу хойшлуулахаас илүү хэмжээгээр чөлөөлөх, багасгах болон хойшлуулах, ингэхдээ хэрэв дотоодын хэрэгцээнд зориулан худалдах ижил бараанд тийм чөлөөлөлт, багасгалт, эсхүл, хойшлуулалт хэрэглэхгүй байгаа, экспортын барааны үйлдвэрлэлд хэрэглэх материал (хаягдалд хэвийн хөнгөлөлт олгоно⁶⁰)-аас урьдчилсан шатны хуримтлагдсан шууд татвар авч байгаа ч гэсэн экспортын барааны хувьд урьдчилсан

⁵⁸ Энэхүү хэлэлцээрийн зорилгоор “шууд татвар” гэсэн нэр томъёо нь цалин, орлогын ашиг, хүү, түрээсийн орлого, роялти болон орлогын бусад хэлбэрт ногдуулах татвар, түүнчилэн, үл хөдлөх хөрөнгийн татварыг илэрхийлнэ. “Импортын хураамж” гэсэн нэр томъёо нь энэ ишлэлд дурдаагүй бөгөөд импортоос хураах гаалийн татвар, бусад хураамж буюу татварыг илэрхийлнэ. “Шууд бус татвар” гэсэн нэр томъёо нь борлуулалт, акциз, гүйлгээний болон нэмэгдсэн өртгийн татвар, франчайз, шуудангийн хураамж, эд хогшлын хөрвүүлэг болон барааны нөөц, тоног төхөөрөмжийн татвар, хилийн хураамж буюу шууд татвар болон импортын хураамжаас бусад бүх татварыг илэрхийлнэ. “Урьдчилсан шатны татвар” гэдэгт бараа үйлдвэрлэх явцад шууд, эсхүл тойруу замаар хэрэглэж буй бараа буюу үйлчилгээнээс хурааж байгаа шууд бус татварыг ойлгоно. “Хуримтлагдах” шууд бус татварт татварын цаашдын зээлийн тогтолцоо байхгүй газарт олон шаттайгаар хураах татварыг хэлэх бөгөөд үйлдвэрлэлийн нэг шатанд татвар ногдуулсан ажил үйлчилгээг үйлдвэрлэлийн дараа дараагийн шатанд ашиглана. Татварыг “багасгах” нь татварыг буцаах, эсхүл хөнгөлөлт үзүүлэхийг хэлнэ. “Багасгах, эсхүл буцаах” гэдэг нь импортын хураамжийг төлөхөөс бүрэн, эсхүл хэсэгчлэн чөлөөлөх, хойшлуулахыг хэлнэ.

⁵⁹ Төлөгдвөл зохих хүү тооцож байгаа тохиолдолд хугацааг нь хойшлуулахыг экспортын татаастай заавал адилтгах шаардлагагүй гэдгийг гишүүд зөвшөөрч байна. Гишүүд тэдгээрийн, эсхүл, нэгдсэн хяналтад байгаа экспортлогч үйлдвэр болон гадаадын худалдан авагчидын хоорондын хэлцэлтэй барааны үнийн хувьд татварын зорилгоор хараат бус үйлдвэрийн газрын (хамт орших) тогтоосон үнийг ашиглах ёстой гэсэн зарчмыг нотлож байна. Аливаа гишүүн энэ зарчимтай зөрчилдөж болох болон экспортын хэлцэлд шууд татварыг үнэлж хэмнэхэд хүр гэж байга азхиргааны болон бусад практикт бусад гишүүний анхаарлыг хандуулж болно. Тийм нөхцөлд Гишүүд гол төлөв санал зөрүүтэй асуулаа 1994 оны ТХЕХ-ийн дагуу гишүүдийн эрх, үүргэд хохирол учруулахгүйгээр давхар татварын тухай мөрдөж буй хэлэлцээр болон бусад олон улсын бусад онцлог тогтолцоог ашиглахыг эрмэлздэг. (е) хэсэг түүний, эсхүл бусад гишүүний үйлдвэрийн газар орлогын гадаад эх үүсвэрийг давхар татвараас чөлөөлөх зорилгоор гишүүн арга хэмжээ нэвтрүүлэхэд хязгаар тавихад чиглэгддэггүй.

⁶⁰ (h) хэсгийг нэмэгдсэн өртгийн татвар болон жилийн хураамжид хэрэглэхгүй бөгөөд нэмэгдсэн өртгийн татварыг үлэмж бууруулах асуудлыг гагцхүү (g) хэсгээр зохицуулна.

шатны хуримтлагдсан шууд татвараас чөлөөлөх, багасгах, эсхүл хойшлуулах явдлыг хэрэглэж болно. Энэ зүйлийг тайлбарлах явдлыг 2 дугаар хавсралтад дурдсан үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанд материал хэрэглэх журмын тухай удирдамжийн дагуу хэрэгжүүлнэ;

(i) Экспортын бүтээгдэхүүн (хаягдалд хэвийн хөнгөлөлт олгоно) үйлдвэрлэхэд хэрэглэх импортын түүхий эд материалаас хураадгаас илүү хэмжээгээр хураасан импортын хураамжийг багасгах, буцааж өгөх, гэхдээ хэрэв хоёр жилээс хэтрээгүй ухаалаг хугацааны туршид импорт буюу экспортын холбогдох үйл ажиллагаа хэрэгжиж байгаа бол тодорхой нөхцөлд үйлдвэрийн газар энэ заалтыг ашиглан тэдгээрийг орлуулах зорилгоор импортын түүхий эд болон материалтай ижил тоо хэмжээгээр, тийм чанар болон шинж чанартай эх орны түүхий эд буюу материалыг ашиглаж болно. Энэ зүйлийг тайлбарлах явдлыг үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанд материал хэрэглэх журмын тухай удирдамж (2 дугаар хавсралт) болон орлуулсан тохиолдолд импортын хураамжийг буцаах системийн хувьд экспортын татаасын ижил тодорхойлолт гаргах журмын тухай удирдамж (3 дугаар хавсралт)-ийн дагуу хэрэгжүүлнэ;

(j) Засгийн газар (эсхүл засгийн газар хяналт тавьдаг тусгай байгууллага)-аас экспортын зээлийн баталгаа, даатгалын хөтөлбөр, экспортын барааны үнийн өсөлтийн даатгал, баталгааны хөтөлбөр, урт хугацааны үйл ажиллагааны зардал болон эдгээр хөтөлбөрийн алдагдлыг нөхөхөд хүрэлцэхгүй байгаа хүүгийн төлбөрийг ашиглахтай холбогдсон валютын эрсдлийн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх;

(k) Засгийн газар (эсхүл засгийн газар хяналт тавьдаг болон түүний удирдлагын дор үйл ажиллагаа явуулдаг тусгай байгууллага)-аас жинхэнэ ашигласны төлөө төлөх байснаас бага хүү төлөх экспортын зээл олгох (экспортын зээлтэй ижил хугацаатай, зээллэгийн бусад ижил нөхцөлтэй, тухайн валютаар илэрхийлсэн зээл авахаар олон улсын хөрөнгийн зах зээлд хандсан нөхцөлд төлөх байсан), экспортын зээл олгодог нөхцөлийн хүрээнд үлэмж давуу тал олгоход хэрэглэх тэр хэмжээгээр зээл авахтай холбогдон экспортлогчид болон санхүүгийн байгууллагын хүлээсэн зардлыг засгийн газрын байгууллага бүрэн буюу хэсэгчлэн төлөх;

Гэвч гишүүн нь 1979 оны 1 дүгээр сарын 1-ний байдлаар наад зах нь энэхүү хэлэлцээрийн 12 анхдагч гишүүн тал нь байсан экспортын албан ёсны зээллэгийн тухай олон улсын тохиролцооны тал байх (дурдсан анхдагч гишүүд сайшаасан цаашдын тохиролцооны) буюу хэрэв гишүүн хэсэг дээрээ холбогдох тохиролцооны зээлийн заалтыг хүлээн авсан бол энэ заалтад нийцсэн экспортын зээлийн практикийг энэхүү хэлэлцээрээр хориглосон экспортын татаас гэж үзэхгүй.

(l) 1994 оны ТХЕХ-ийн 16 дугаар зүйлийн агуулгаар экспортын татаас хэмээн тооцогдож байгаа төрийн аливаа бусад зардал.

ХАВСРАЛТ 2**ҮЙЛДВЭРЛЭЛИЙН ЯВЦАД МАТЕРИАЛ ХЭРЭГЛЭХ
ЖУРМЫН ТУХАЙ УДИРДАМЖ⁶¹****I**

1. Шууд бус татварын хөнгөлөлтийн тогтолцоо нь экспортын бараа (хаягдалд хэвийн хөнгөлөлт олгох)-ны үйлдвэрлэлийн явцад хэрэглэх материалаас хураах урьдчилсан шатны хуримтлагдсан шууд бус татвараас чөлөөлөх, бууруулах, хугацааг нь хойшлуулахыг зөвшөөрч болно. Мөн тийм байдлаар буцаах тогтолцоо нь экспортын бараа (хаягдалд хэвийн хөнгөлөлт олгох)-ны үйлдвэрлэлийн явцад хэрэглэж байгаа материалаас хураасан импортын хураамжийг бууруулах буюу буцаан олгохыг зөвшөөрч болно.

2. Энэхүү хэлэлцээрийн I дүгээр хавсралтад дурдсан экспортын татаасын хялбаршуулсан жагсаалт нь (h) болон (i) хэсэгт “экспортын барааны үйлдвэрлэлд хэрэглэж байгаа материал” гэсэн томъёололд ишлэл хийнэ. (h) хэсгийн дагуу шууд бус татвараас чөлөөлөх тогтолцоо нь “экспортын барааны үйлдвэрлэлд хэрэглэсэн материалаас жинхэнэ хураах тийм татварын хэмжээнээс илүү урьдчилсан шатны хуримтлагдсан шууд бус татварын төлбөрийг чөлөөлөх, бууруулах, хойшлуулахад хүргэх хэмжээний экспортын татаас байна. (i) хэсгийн дагуу буцаан олгох тогтолцоо нь экспортын барааны үйлдвэрлэлд хэрэглэсэн материалаас хурааж байгаагаас илүү импортын хураамжийг бууруулах, буцаан олгоход хүргэх хэмжээний экспортын татаас байна. Хоёр хэсэгт аль алинд нь экспортын барааны үйлдвэрлэлд хэрэглэх материалтай холбогдсон мөрдөн шалгалтын дүгнэлтэд хаягдлын хэвийн хөнгөлөлтийг тооцох ёстой гэж заасан. (i) хэсэг нь, түүнчлэн боломжтой үед орлуулах боломжийг тусгасан.

II

Экспортын барааны үйлдвэрлэлд материал хэрэглэх асуудлыг авч үзэхдээ саармагжуулах татварын мөрдөн шалгалтын бүрэлдэхүүн хэсэг хэмээн үзэж мөрдөн шалгах байгууллага дараахь зүйлийг үндэс болгоно:

1. Хэрэв шууд бус татвараас хөнгөлөх, эсхүл буцаан олгох тогтолцоо нь экспортын барааг үйлдвэрлэхэд хэрэглэсэн материалын шууд бус татвар, импортын хураамжийг хэмжээгүй хөнгөлөх, хугацаагүйгээр хойшлуулах тохиолдолд татаас болох бөгөөд мөрдөн шалгах байгууллага эхлээд экспортын барааны үйлдвэрлэлд ямар материал, ямар хэмжээгээр хэрэглэж байгааг шалгах боломжтой тогтолцоо, дэгийг экспортлогч гишүүний засгийн газар үнэхээр хэрэглэж байгаа эсэхийг тогтоох ёстой. Хэрэв тийм тогтолцоо, эсхүл журмыг хэрэглэж байгаа нь тогтоогдвол мөрдөн шалгах байгууллага тухайн тогтолцоо болон журмыг тухайн зорилтыг хэрэгжүүлэхэд үндэслэлтэй, үр дүнтэй эсэх болон экспортлогч орны нийтээр хүлээн зөвшөөрсөн арилжааны практикт

⁶¹ Үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанд хэрэглэсэн материал гэдэг нь биет байдлаараа эцсийн бүтээгдэхүүнд орж байгаа материал бөгөөд үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанд хэрэглэж байгаа эрчим хүч, түлш, шатах тослох материал, түүнчилэн, экспортын бараа үйлдвэрлэх зорилгоор тэдгээрийг ашиглах явцад хэрэглэх хурдасгагч (катализатор) орно.

үндэслэсэн эсэхийг тодорхойлохын тулд судлана. Мөрдөн шалгах байгууллага 12 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсгийн дагуу шаардлагатай гэж үзвэл тухайн тогтолцоо, эсхүл журмыг үнэхээр хэрэглэж байгаа тухай мэдээлэл болон нотолгоог шалгахын тулд бодит хяналт явуулж болно.

2. Хэрэв тийм тогтолцоо болон журам байхгүй, хэрэв тэр тогтолцоог үндэслэлгүй, нэвтрүүлэх үндэслэлтэй хэмээн тооцож байгаа ч гэсэн түүнийг хэрэглээгүй буюу үр дүнтэй хэрэглээгүй бол экспортлогч гишүүн хэмжээнээс илүү төлбөр хийгдсэн эсэхийг тодорхойлохын тулд материалын жинхэнэ зардлын үндсэн дээр үргэлжлүүлэн судлах ёстой. Хэрэв мөрдөн шалгах байгууллага шаардлагатай гэж үзвэл цаашдын жагсаалтыг 1 дэх хэсгийн дагуу хийнэ.

3. Мөрдөн шалгах байгууллага хэрэв материалыг үйлдвэрлэлийн ажиллагаанд ашигласан буюу экспортын бараанд бодит байдлаар байгаа бол түүнийг биет байдлаар орсон гэж үзнэ. Гишүүд материал нь эцсийн бүтээгдэхүүнд үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанд орсон тэр хэлбэрээрээ байх зайлшгүй шаардлагагүй гэдгийг тэмдэглэж байна.

4. Экспортын барааны үйлдвэрлэлд хэрэглэсэн материалын тодорхой зардлын дүнг тодорхойлохдоо “хаягдлын хэвийн хөнгөлөлт”-ийг анхааралдаа авах ёстой бөгөөд тийм хаягдлыг экспортын барааны үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанд хэрэглэсэн гэж үзнэ. “Хаягдал” гэдэг нэр томъёо нь экспортын барааны үйлдвэрлэлд бие даасан үүрэг гүйцэтгээгүй тухайн материалын хэсгээс хамаарах бөгөөд тухайн үйлдвэрлэгч экспортын барааны үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанд хэрэглээгүй (түүний дотор үр ашиггүй гэсэн шалтгаанаар) болон нөхөн сэргээгдэхгүй, ашиглагдахгүй буюу худалдагдахгүй.

5. “Хаягдал”-ын хөнгөлөлт нь хэвийн гэдгийг тодорхойлоход мөрдөн шалгах байгууллага үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаа, экспортлогч орны аж үйлдвэрийн дундаж туршлага, холбогдох бусад техникийн хүчин зүйлсийг харгалзана. Мөрдөн шалгах байгууллагын анхаарвал зохих чухал асуудал бол экспортлогч гишүүний эрх бүхий байгууллага татвар, эсхүл хураамжийг хөнгөлөх, буцаан олгоход дүн нь орж байгаа тохиолдолд хаягдлын өртгийг зөв тооцох.

ХАВСРАЛТ 3

ИМПОРТЫН ХУРААМЖИЙГ БУЦААН ОЛГОХ ТОГТОЛЦООГ ЭКСПОРТЫН ТАТААС ХЭМЭЭН АНГИЛАХ УДИРДАМЖ

I

Импортын хураамжийг буцаан олгох тогтолцооны дагуу хэрэв тухайн барааны экспорт нь орлуулсан импортын материалтай ижил чанар, үзүүлэлттэй эх орны материаллыг агуулсан бол өөр барааны үйлдвэрлэлийн явцад хэрэглэсэн материалын импортын хураамжийг нөхөн төлөх, эсхүл буцаан олгох боломжтой. I дүгээр хавсралтад дурдсан экспортын татаасын хялбаршуулсан жагсаалтын (i) хэсгийн дагуу орлуулах үеийн импортын хураамжийг буцаан олгох тогтолцоо нь орлуулж байгаа нөхцөлд экспортын

татаасын нөхөн олголт шаардагдаж импортын анхлан авах ёстой импортын хураамжийг онцгой буцаан олголт буй тэр хэмжээгээр экспортын татааст тооцно.

II

Энэхүү хэлэлцээрийн дагуу импортын хураамжийг буцаан олгох тогтолцоог авч үзэхдээ саармагжуулах татварын асуудлыг мөрдөн шалгах явцад мөрдөн шалгах байгууллага дараахь зүйл дээр үндэслэх ёстой:

1. Хялбаршуулсан жагсаалтын (i) хэсэг нь тухайн материал нь хэмжээний хувьд ижил, түүнчлэн орлож буй импортын материалтай ижил чанар болон үзүүлэлттэй нөхцөлд экспортын бараа үйлдвэрлэх импортын материалыг эх орны материалаар сольж болохоор заасан. Хяналтын тогтолцоо, журам байх нь чухал асуудал бөгөөд тэрээр экспортлогч гишүүний засгийн газарт импортын хураамжийг буцаан олгохыг хүсэлт болгож байгаа материалын тоо хэмжээ нь ямар ч хэлбэртэй байсан экспортлосон тийм барааны тоо хэмжээнээс хэтрээгүй гэдгийг батлах буюу нотлох боломж олгох бөгөөд импортын хураамжийг буцаан олгох нь тухайн импортын материалаас анхлах хураасан хураамжаас хэтрэхгүй.

2. Орлох тохиолдолд импортын хураамжийг буцаан олгох тогтолцоо нь татаас болж байна гэх сэжиг илэрвэл мөрдөн шалгах байгууллага эхний ээлжинд экспортлогч гишүүний засгийн газар хяналтын тогтолцоо, эсхүл журамтай буюу түүнийг хэрэглэж байгаа эсэхийг тогтоох ёстой. Тийм тогтолцоо, журмыг хэрэглэж байна гэж тогтоовол мөрдөн шалгах байгууллага хяналтын тухайн журмыг тавьсан зорилтын талаасаа үндэслэлтэй, үр ашигтай болон экспортлогч орны нийтээр хүлээн зөвшөөрсөн худалдааны практикт үндэслэсэн эсэхэд үнэмшихийн тулд судлах ёстой. Журам нь дурдсан шалгуурт нийцэж байгаа бөгөөд үр ашигтай хэрэглэгдэж байгаа гэж тогтоовол энэ нь ямар ч татаас байхгүй гэсэн үг юм. Мөрдөн шалгах байгууллага 12 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсгийн дагуу мэдээллийг шалгах, эсхүл хяналтын журам нь үнэхээр хэрэглэгдэж байгаа эсэхэд үнэмшихийн тулд практик шалгалт хийх шаардлагатай гэж үзэж болно.

3. Хэрэв хяналтын журам байхгүй, тэдгээр нь үндэслэлгүй буюу тийм журам байгаа болон үндэслэлтэй гэж тооцогдох боловч хэрэг дээрээ тэдгээр нь хэрэглэгдээгүй, эсхүл үр ашиггүй хэрэглэгдэж байгааг илрүүлсэн нөхцөлд татаас байж болох юм. Ийм тохиолдолд онцгой төлбөр байгааг тодруулах зорилгоор хэрэгжиж буй холбогдох хэлцэл дээр үндэслэсэн судалгааг экспортлогч гишүүн үргэлжлүүлэх шаардлагатай. Хэрэв мөрдөн шалгах байгууллагууд шаардлагатай гэж үзсэн тохиолдолд цаашид авч үзэх ажиллагаа нь 2 дахь хэсгийн дагуу хийгдэх ёстой.

4. Орлуулах тохиолдолд импортын хураамжийг буцаан олгох тухай заалт байгаа бол түүний дагуу экспортлогчид хураамжийг буцаан олгохыг хүсэлт болгож байгаа тодорхой импортын нийлүүлэлтийг сонгохыг зөвшөөрөх бөгөөд үүнийг татаас байгаагийн нотолгоо гэж үзэхгүй.

5. (i) хэсгийн агуулгаар импортын хураамжийг буцаан олгохыг онцгой гэж хэрэв засгийн газар импортын хураамжийг буцаан олгох өөрийн тогтолцооны дагуу нөхөн олгогдох мөнгөн хэрэгслэлийн хүү төлж байгаа тохиолдолд үзэх бөгөөд ингэхдээ бодит байдлаар төлсөн, эсхүл төлбөл зохих хүүг онцгой гэж тооцох ёстой.

ХАВСРАЛТ 4**ТАТААСЫН НИЙТ ӨРТӨГИЙН ТООЦОО
(6 ДУГААР ЗҮЙЛИЙН 1 (а) ХЭСЭГ)⁶²**

1. 6 дугаар зүйлийн 1(а) дэд хэсгийн зорилгоор татаасын дүнгийн аливаа тооцоог татаас хэрэгжүүлж байгаа засгийн газрын зардлын үндсэн дээр хийнэ.
2. 3-5 дахь хэсэгт дурдсанаас бусад тохиолдолд татаасын нийт түвшин барааны өртгийн 5 хувиас хэтэрч байгаа эсэхийг тодорхойлоход холбогдох барааны өртгийг татаас⁶³ хүлээн авагч үйлдвэрийн газрын борлуулалтын татаас⁶⁴ олгосон өмнөх жилийн борлуулалтын тухай баримт байгаа сүүлийн 12 сарын нийт өртөг гэж тооцно.
3. Хэрэв татаас нь тухайн барааны үйлдвэр, эсхүл борлуулалттай холбоотой бол барааны өртгийг татаас олгосон өмнөх жилийн борлуулалтын тухай баримт байгаа сүүлийн 12 сард хүлээн авагч үйлдвэрийн газрын энэ барааг борлуулсан нийт өртөг гэж тооцно.
4. Хэрэв хүлээн авагч үйлдвэрийн газар хөгжлийнхөө эхний шатанд байгаа тохиолдолд татаасын нийт түвшин хөрөнгө оруулалтын нийт дүнгийн 15 хувиас хэтэрч байвал ноцтой хохирол байна гэж тооцох ёстой. Энэ хэсгийн зорилгоор хөгжлийн эхний шат нь үйлдвэрлэлийн⁶⁵ эхний жилээс илүү гарах ёсгүй.
5. Хэрэв хүлээн авагч үйлдвэрийн газар ханшийн уналттай оронд байрлаж байгаа бол барааны өртгийг хүлээн авагч үйлдвэрийн газрын (холбоотой татаас бол холбогдох барааны борлуулалт) хуанлийн өмнөх жилийн татаас олгогдох ёстой байсан өмнөх сарын урьдах 12 сарын ханшны бууралтын хурдацыг тооцон зохицуулалт хийсэн борлуулалтын нийт дүн гэж тооцно.
6. Тухайн жилийн татаасын нийт түвшинг тодорхойлохдоо янз бүрийн хөтөлбөрөөр, гишүүний нутаг дэвсгэр дээр эрх бүхий төрөл бүрийн байгууллагаас олгосон татаасыг нийлүүлж тооцно.

⁶² Шаардлагын хирээр гишүүд энэхүү хавсралтад тусгагдаагүй асуудлаар тохиролцоо боловсруулах, эсхүл 6 дугаар зүйлийн 1(а) хэсгийн зорилгоор тодруулага хийх шаардлагатай.

⁶³ Хүлээн авагч үйлдвэрийн газар гэж татаас олгогч гишүүний нутаг дэвсгэр дээр байгаа үйлдвэрийн газрыг хэлнэ.

⁶⁴ Татварын шинжтэй татаасын нөхцөлд барааны өртгийг тухайн татварын татаас олгосон санхүүгийн жилийн хүлээн авагч үйлдвэрийн газрын борлуулалтын нийт өртөг гэж тооцно.

⁶⁵ Хөгжлийн эхний шат гэдэг нь үйлдвэрлэл эхлээгүй ч тухайн барааг боловсруулах, эсхүл татаас хэрэглэж буй барааны үйлдвэрлэлийн хүчин чадлыг бий болгох санхүүгийн үүрэг нэгэнт хүлээсэн тохиолдлыг оруулна.

7. Ашиг нь ирээдүйн үйлдвэрлэлд хамаарах бөгөөд ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болохоос өмнө олгосон татаас нь татаас нь нийт дүнд орж тооцогдоно.

8. Энэхүү хэлэлцээрийн холбогдох заалтын дагуу арга хэмжээ авах үндэслэл болохгүй татаасыг 6 дугаар зүйлийн I(a) хэсгийн зорилгоор олгох татаасын дүнгийн тооцоонд оруулахгүй.

ХАВСАРЛТ 5

ЭРХ АШГИЙГ НОЦТОЙ ХОХИРООХТОЙ ХОЛБОГДСОН МЭДЭЭЛЭЛ АВАХ ЖУРАМ

1. Гишүүн бүр 7 дугаар зүйлийн 4-6 дахь хэсэгт дурдсан журмын үндсэн дээр хөндлөнгийн хэсгийн судлах нотолгоог цуглуулах талаар хамтарч ажиллана. 7 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсгийн заалтад хандсаны дараа маргалдагч талууд болон аливаа сонирхогч гуравдагч гишүүн өөрийн нутаг дэвсгэр дээр тухайн заалтыг хэрэгжүүлэх үүрэг бүхий байгууллага, түүнчлэн мэдээлэл гаргах хүсэлтийг хэрэгжүүлэх журмын тухай МШБ-д мэдэгдэнэ.

2. 7 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсгийн дагуу маргааныг МШБ-д шилжүүлсэн тохиолдолд МШБ хүсэлтийг хүлээн авмагц татаас байгаа болон түүний хэмжээ, татаас хэрэглэж буй үйлдвэрийн газрын борлуулалтын нийт өртгийг тогтооход шаардлагатай, түүнчлэн барааны татаасын⁶⁶ улмаас бий болсон тааламжгүй үр дагаварт дүн шинжилгээ хийгээд шаардлагатай мэдээллийг татаас олгогч гишүүний засгийн газраас авах зорилгоор журмыг хэрэгжүүлж эхлэнэ. Энэ журмыг шаардлагатай тохиолдолд асуудлыг татаас олгогч болон гомдол гаргасан гишүүний Засгийн газарт мэдээлэл авах, түүнчлэн VII хэсэгт⁶⁷ дурдсан мэдээлэл өгөх журмын хүрээнд маргалдагч талд байгаа мэдээллийг нарийвчлан тодруулах зорилгоор хүргүүлэх явдлыг тусгасан байна.

3. Гурав дахь орны зах зээлд нөлөөлөх тохиолдолд үүний дотор тааламжгүй үр дагаварт дүн шинжилгээ хийхэд шаардлагатай бөгөөд өөрөөр гомдол гаргасан, эсхүл, татаас олгогч гишүүнээс авч болохгүй асуудлыг гурав дахь гишүүнд илгээхдээ маргалдагч тал мэдээлэл цуглуулах эрхтэй. Энэ шаардлагыг гуравдагч гишүүнд нэмэгдэл төвөг учруулахгүй байдлаар шийдвэрээ хэрэгжүүлбэл зохино. Түүний дотор зориуд энэ зорилгоор зах зээл, эсхүл, үнийн шинжилгээ хийхийг гуравдагч гишүүнээс шаардахгүй. Нэгэнт мэдэлд нь байгаа, эсхүл, энэ гишүүн амархан олж авч болох мэдээллийг гаргаж өгөх ёстой (өөрөөр хэлбэл, статистикийн албадын нэгэнт бэлдсэн хамгийн сүүлийн, гэхдээ хэвлэгдээгүй статистик, импортын өртгийн тухай гаалийн мэдээ сэлт болон тухайн барааны зарласан үнэ г.м.) Гэвч маргалдагч аль нэг тал өөрийн зардлаар зах зээлийг дэлгэрэнгүй судалж байгаа бол тийм судалгаа хийж байгаа этгээд, эсхүл

⁶⁶ Ашиг сонирхолыг ноцтой хохироох явдал байгааг нотлох ёстой тохиолдолд.

⁶⁷ МШБ мэдээлэл цуглуулах явц нь өөрийн шинж чанараараа нууц, эсхүл, энэ үйл ажиллагаанд татагдан орсон аливаа гишүүн нууцлалын үндсэн дээр гаргаж өгсөн мэдээллийг задруулахгүй байх шаардлагыг харгалзан хэрэгжинэ.

үйлдвэрийн газрын зорилтыг гуравдахь гишүүн орны эрх бүхий байгууллага хөнгөвчлөх бөгөөд тийм этгээд буюу үйлдвэрийн газарт Засгийн газар гол төлөв нууц гэж үздэггүй бүх мэдээлэлд нэвтрэх боломж олгоно.

4. МШБ мэдээлэл цуглуулах явцыг хөнгөвчлөх эрх бүхий төлөөлөгчийг томилно. Энэ төлөөлөгчийн цорын ганц зорилт нь маргаантай асуудлыг олон талын түвшинд цаашид түргэн авч хэлэлцэх явдлыг хөнгөвчлөх зорилгоор шаардлагатай мэдээллийг байнга бүрдүүлэх нөхцөлийг хангахад оршино. Үүний дотор төлөөлөгч шаардлагатай мэдээллийг хүсэх илүү үр ашигтай аргыг санал болгох, түүнчлэн талуудын хамтын ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэх эрхтэй.

5. 2-4 дэх хэсэгт тодорхойлсон мэдээлэл цуглуулах явц маргааныг 7 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсгийн дагуу МШБ-д шилжүүлснээс хойш 60 хоногийн дотор дуусна. Энэ үйл ажиллагааны явцад авагдсан мэдээллийг Х хэсгийн заалтын дагуу МШБ -аас байгуулсан хөндлөнгийн хэсэгт өгнө. Энэ мэдээлэлд төрөл бүрийн мэдээллийн зэрэгцээ тухайн татаасын хэмжээтэй холбогдсон баримт сэлт (ашигтай газарт татаас авсан үйлдвэрийн газрын борлуулалтын нийт өртөг), татаастай, татаасгүй барааны үнэ, тухайн зах зээлийн бусад нийлүүлэгчдийн үнэ, тухайн зах зээлийн татаастай барааны нийлүүлэлтийн өөрчлөлт болон зах зээлийн хувь хэмжээний өөрчлөлтийг тусгавал зохино. Түүнээс гадна, түүнд сөрөг нотолгоо, түүнчлэн хөндлөнгийн хэсэг дүгнэлт бэлдэх явцдаа зохимжтой гэж үзсэн нэмэлт мэдээлэл тусгагдвал зохино.

6. Хэрэв татаас хэрэглэж буй болон гуравдагч гишүүн мэдээлэл цуглуулах явцад хамтарч ажиллаж чадахгүй бол гомдол гаргасан гишүүн өөрт байгаа нотолгоон дээр үндэслэсэн ашиг сонирхолыг ноцтой хохироосон болох өөрийн үндэслэл, түүнчлэн, татаас хэрэглэж байгаа болон гуравдагч гишүүн орны талаас хамтарч ажиллахаас татгалзсантай холбогдсон баримт болон нотолгоог гаргаж тавина. Хэрэв татаас хэрэглэж буй болон гуравдагч гишүүн орны зүгээс хамтарч ажиллахаас татгалзсаны улмаас мэдээлэл авч чадахгүй бол хөндлөнгийн хэсэг байгаа мэдээлэлд үндэслэх шаардлагад тулгуурласан баримт бүрдүүлэх ажлыг дуусгах эрхтэй.

7. Тодорхойлолт гаргахдаа хөндлөнгийн хэсэг мэдээлэл цуглуулах үйл явцад оролцсон аливаа тал хамтарч ажиллахаас татгалзсан үйлдлээс тааламжгүй дүгнэлт хийвэл зохино.

8. Байгаа мэдээлэл, эсхүл тааламжгүй дүгнэлтийг ашиглах тухай шийдвэр гаргахдаа хөндлөнгийн хэсэг 4 дэх хэсгийн дагуу томилогдсон МШБ-ын төлөөлөгчийн мэдээллийн тухай аливаа хүсэлтийн үндэслэл, түүнчлэн энэ хүсэлтийг хамтын ажиллагааны үзэл санаагаар болон цаг тухайд нь хангах талаархи талуудын хүчин чармайлтын тухай үзэл бодлыг харгалзан үзнэ.

9. Мэдээлэл цуглуулах явцад юу ч хөндлөнгийн хэсгийн маргааныг зохих ёсоор шийдвэрлэхэд шаардлагатай гэж тэрээр үзэж байгаа бөгөөд үйл явцын туршид хангалтгүй хүсэлт тавигдсан буюу ашигласан тийм нэмэлт мэдээлэл шаардах боломжийг хязгаарлахгүй. Гэвч ердийн нөхцөлд хөндлөнгийн хэсэг тодорхой талын байр суурийг дэмжихүйц бөгөөд тухайн мэдээлэл хэрэгт байхгүйгээс энэ тал мэдээлэл цуглуулах үйл явцад хамтран ажиллахаас үндэслэлгүйгээр татгалзсаны үр дүн болох нэмэлт мэдээллийг хэргийг дуусгахын тулд шаардахгүй.

ХАВСРАЛТ 6**12 ДУГААР ЗҮЙЛИЙН 6 ДАХЬ ХЭСГИЙН ДАГУУ
ГАЗАР ДЭЭР НЬ МӨРДӨН ШАЛГАХ ЖУРАМ**

1. Мөрдөн шалгалтыг эхэлснээр экспортлогч гишүүний эрх бүхий байгууллага болгон мэдэгдэж буй сонирхогч үйлдвэрийн газарт мөрдөн шалгалтыг газар дээр нь явуулах гэж байгаа тухай мэдэгдэнэ.
2. Хэрэв онцгой тохиолдолд мөрдөн шалгалт явуулах хэсэгт засгийн газрын бус мэргэжилтнүүдийг оруулахаар төлөвлөж байгаа бол энэ тухай экспортлогч гишүүний үйлдвэрийн газар болон эрх бүхий байгууллагад мэдэгдвэл зохино. Нууцлалыг хадгалах тухай шаардлагыг зөрчсөн тохиолдолд засгийн газрын тийм мэргэжилтнүүдэд хариуцлага хүлээлгэвэл зохино.
3. Экспортлогч гишүүний холбогдох үйлдвэрийн газрын ойлгомжтой илэрхийлсэн зөвшөөрлийг уулзалтын хугацааг эцэслэн тохиролцохоос өмнө авах нь хэвийн практик болох ёстой.
4. Холбогдох үйлдвэрийн газрын зөвшөөрлийг авангуутаа мөрдөн шалгах байгууллага экспортлогч гишүүний эрх бүхий байгууллагад тэд очиж үзэх гэж байгаа үйлдвэрийн газрын нэр буюу хаяг, түүнчлэн, тохиролцсон хугацааг мэдэгдэх ёстой.
5. Тухайн үйлдвэрийн газарт очих тухай хангалттай хугацааны өмнө мэдэгдвэл зохино.
6. Асуулгыг тодруулах зорилгоор очиж үзэх явдлыг зөвхөн экспортлогч үйлдвэрийн газрын хүсэлтээр гүйцэтгэвэл зохино. Тийм хүсэлт байгаа тохиолдолд мөрдөн шалгах байгууллага өөрийгөө үйлдвэрийн газрын мэдэлд байлгах эрх эдлэнэ. Тийнхүү очиж үзэх явдал зөвхөн дараахь нөхцөлд хийгдэж болно: (a) импортлогч орны эрх бүхий байгууллага тухайн гишүүний засгийн газрын төлөөлөгчид мэдэгдсэн; болон (b) сүүлчийнх нь очиж үзэхээс татгалзаагүй.
7. Мөрдөн шалгалтыг газар дээр нь хийхийн гол зорилт нь гаргаж өгсөн мэдээлийг шалгах, эсхүл, илүү тодорхой мэдээлэл олж авахад орших тул түүнийг асуултад хариу өгсний дараа явуулах бөгөөд хэрэв сонирхогч үйлдвэрийн газар эсрэг журмыг зөвшөөрөхгүй бөгөөд экспортлогч гишүүний засгийн газарт мөрдөн шалгах байгууллага очиж үзэхээр төлөвлөж байгаа тухайгаа мэдэгдсэн бөгөөд тэрээр түүнээс татгалзаагүй бол, мөн түүнээс гадна, шалгах гэж байгаа мэдээллийн ерөнхий шинж чанар, түүнчлэн гаргуулж авахаар шаардах аливаа бусад мэдээллийн талаар тухайн үйлдвэрийн газарт очиж үзэхээс өмнө мэдэгдэх нь хэвийн практик болох ёстой боловч энэ нь газар дээр нь авсан мэдээллийн дагуу цаашдын дэлгэрэнгүй мэдээлэл гаргаж өгөх шаардах явдлыг үгүйсгэхгүй.
8. Мөрдөн шалгалтыг газар дээр нь амжилттай явуулахад чухал ач холбогдол бүхий экспортлогч гишүүний эрх бүхий байгууллага, үйлдвэрийн газраас тавьсан шаардлага, асуултын хариуг боломжийн хирээр очиж үзэхээс өмнө өгвөл зохино.

ХАВСРАЛТ 7**27 ДУГААР ЗҮЙЛИЙН 2(а) ХЭСЭГТ ДУРДСАН
ХӨГЖИЖ БУЙ ГИШҮҮН УЛС**

3 дугаар зүйлийн 1 (а) хэсгийн заалтын үйлчлэлд орохгүй хөгжиж буй гишүүн орон гэдэг нь 27 дугаар зүйлийн 2 (а) хэсгийн нөхцөлийн дагуу дараахь орныг хэлнэ:

(а) Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагаас тийнхүү тодорхойлсон бөгөөд ДХБ-ын гишүүн нэн буурай хөгжилтэй орон;

(b) ДХБ-ын гишүүн, 27 дугаар зүйлийн 2(b) хэсгийн дагуу хөгжиж буй бусад гишүүн оронд хэрэглэх заалтад хамаарах бөгөөд нэг хүнд жилд⁶⁸ ногдох ҮНБ-ний хэмжээ 1000 долларт хүрсэн дор дурдсан хөгжиж буй орон бүр: Болив, Камерун, Конго, Коте де Ивуар, Доминиканы Бүгд Найрамдах Улс, Египет, Гана, Гватемал, Гайина, Энэтхэг, Индонез, Кени, Марокко, Никарагуа, Нигер, Пакистан, Филиппин, Сенегал, Шри-Ланк болон Зимбабве.

ХАМГААЛАЛТЫН АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТУХАЙ ХЭЛЭЛЦЭЭР

Гишүүд,

1994 оны ТХЕХ-т үндэслэсэн олон улсын худалдааны тогтолцоог боловсронгуй болгох, бэхжүүлэх гишүүдийн ерөнхий зорилгыг анхааралдаа авч,

1994 оны ТХЕХ-ийн, ялангуяа түүний 19 дүгээр зүйлд заасан (зарим тодорхой барааны импортын онцгой арга хэмжээ) дэг журмыг тодруулах болон хүчтэй болгох, хамгаалалтын олон талт арга хэмжээнд тавих хяналтыг сэргээх болон эдгээр хяналтаас зайлсхийх явдлыг арилгах шаардлагыг хүлээн зөвшөөрч,

бүтцийн зохицуулалт хийхийн ач холбогдол, олон улсын зах зээл дэх өрсөлдөөнийг хязгаарлах биш түүнийг өрнүүлэхийн шаардлагыг хүлээн зөвшөөрч,

улмаар, эдгээр зорилгын үүднээс 1994 оны ТХЕХ-ийн үндсэн зарчимд тулгуурласан, бүх гишүүн хэрэглэж болохуйц цогц хэлэлцээр шаардагдаж буйг хүлээн зөвшөөрч,

үүгээр дараахь зүйлийг хэлэлцэн тохиров:

⁶⁸ Хөгжиж буй гишүүн орнуудыг (b) хэсэгт дурдсан жагсаалтад оруулахдаа нэг хүнд ногдох ҮНБ-ний хэмжээний тухай Дэлхийн банкны сүүлийн баримт дээр тулгуурласан болно.

шилжүүлж өгсөн талын зөвшөөрөлгүйгээр задруулж болохгүй. Нууц мэдээллийг олгосон талаас нууц бус товч хураангуйг гарган өгөхийг хүсч болох буюу хэрэв тухайн тал хураангуй гаргах боломжгүй гэж үзвэл яагаад хураангуйг өгч болохгүй байгаа шалтгааныг мэдэгдэнэ. Гэхдээ эрх бүхий байгууллагын хувьд уг мэдээллийн нууц болох нь тогтоогдоогүй болон холбогдох тал нь мэдээллийг нийтэд зарлах, ерөнхий буюу хураангуй байдлаар задруулах зөвшөөрөл олгох хүсэлгүй нь тогтоогдвол, тухайн мэдээлэл үнэн зөв эсэхийг зохих эх сурвалж нотлох хүртэл эрх бүхий байгууллагууд хайхран үзэхгүй байж болно.

4 дүгээр зүйл

Ноцтой хохирол, эсхүл түүний аюулыг тодорхойлох

1. Энэхүү хэлэлцээрийн зорилгоор:

(а) “ноцтой хохирол” гэдэгт дотоодын үйлдвэрлэлийн нөхцөл байдал доройтохыг ойлгоно;

(б) “ноцтой хохирол учруулах аюул” гэдэгт 2 дахь хэсгийн заалтын дагуу ноцтой хохирол учруулах нь зайлшгүй гэдэг нь тодорхой байхыг ойлгоно. Ноцтой хохирол учруулах аюул байгааг зөвхөн мэдэгдэл, таамаглал, цаашдын боломжоор бус, харин бодит баримтад үндэслэн тогтооно;

(с) хохирол, түүний аюулыг тодорхойлоход “дотоодын үйлдвэрлэл” гэдэгт тухайн бараатай ижил, эсхүл шууд өрсөлдөхүйц барааны үйлдвэрлэлийн нутаг дэвсгэрийн хүрээнд эрхэлдэг нийт үйлвэрлэгчдийг бүхэлд нь, эсхүл уг бараатай ижил буюу шууд өрсөлдөхүйц барааны үйлдвэрлэлийн үндэсний нийт үйлдвэрлэлийн дийлэнх хэсгийг хангадаг үйлдвэрлэгчдийг ойлгоно.

2. (а) Тухайн барааны импортын өсөлт нь дотоодын үйлдвэрлэлд хохирол учруулсан буюу учруулахаар заналхийлж буй эсэхийг энэхүү хэлэлцээрийн дагуу мөрдөн шалгахдаа эрх бүхий байгууллагууд нь тухайн салбарт нөлөө бүхий бодит болон тоон хэмжүүр бүхий л хүчин зүйл, үүний дотор, ялангуяа үнэмлэхүй болон харьцангуй тоон үзүүлэлтээр илэрхийлэгдсэн импортын өсөлтийн хувь хэмжээ, импортын өсөлтийн дотоодын зах зээлд эзлэх болсон хувь хэмжээ, борлуулалт, үйлдвэрлэл, үйлдвэрлэлийн бүтээмж, хүчин чадлын ашиглалт, ашиг болон алдагдал, ажил эрхлэлт зэрэгт үнэлгээ өгнө.

(б) Тухайн барааны импортын өсөлт болон ноцтой хохирол буюу түүний аюулын шууд холбоог мөрдөн шалгалт бодит холбооны үндсэн дээр үзүүлэх хүртэл (а) дэд хэсэгт дурдсан тодорхойлолтыг үл гаргана. Тухайн цаг мөчид импортын өсөлтөөс өөр хүчин зүйл үндэсний аж үйлдвэрт хохирол учруулж байвал тэрхүү хохиролыг импортын өсөлтөд нялзаахгүй.

(с) Эрх бүхий байгууллага нь 3 дугаар зүйлийн заалтын дагуу мөрдөн шалгалт хийгдэж буй хэргийн нарийвчилсан дүгнэлт болон шалгагдсан хүчин зүйлсийн хамаарлыг тогтоох нотолгоог нэн даруй нийтэлнэ.

*5 дугаар зүйл***Хамгаалалтын арга хэмжээ хэрэглэх**

1. Аль нэг гишүүн хамгаалалтын арга хэмжээг гагцхүү ноцтой хохирлоос урьдчилан сэргийлэх буюу хохиролыг арилгах, түүнчилэн зохицолтыг хангахад шаардагдах хэмжээгээр л хэрэглэнэ. Тооны хязгаарлалт хэрэглэх нөхцөлд тийм арга хэмжээ нь импортын тоо хэмжээг сүүлийн үеийн түвшингээс буулгахгүй байх ёстойн дээр энэхүү түвшин нь ноцтой хохиролоос сэргийлэх буюу арилгахад өөр үзүүлэлт шаардлагатай гэж гарцаагүй нотлохоос бусад тохиолдолд статистикийн үзүүлэлт мэдэгдэж байгаа төлөөлөл болж чадахуйц сүүлийн 3 жилийн үзүүлэлтийн дундажаар тодорхойлогдно. Гишүүд энэхүү зорилтод илүү нийцсэн арга хэмжээг сонгон авч хэрэглэнэ.

2. (a) Тоо хэмжээний хязгаарлалтыг нийлүүлэгч орнуудад хувиарлаж буй нөхцөлд хязгаарлалтыг хэрэглэж буй гишүүн нь тухайн бараа нийлүүлэх сонирхол бүхий бусад бүх гишүүнтэй хязгаарлалтын хувь хэмжээний хуваарилалтын талаар тохиролцохыг эрмэлзэж болно. Ийм арга нь практикийн хувьд боломжгүй тохиолдолд тухайн гишүүн нь уг барааг нийлүүлэх дорвитой сонирхол бүхий бүх гишүүнд хувь хэмжээг хуваарилахдаа эдгээр гишүүдийн төлөөлүүлж авсан өмнөх хугацаанд нийлүүлсэн уг барааны импортын тоо хэмжээ буюу үнийн дүнд хувь тэнцүүлэх зарчмыг баримтална. Ингэхдээ уг барааг худалдаалахад нөлөөлсөн буюу нөлөөлж болох аливаа онцлог хүчин зүйлсийг харгалзана.

(b) Гишүүн нь 13 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан Хамгаалалтын арга хэмжээний хорооны ивээл дор 12 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасны дагуу зөвлөлдөөн хийж дараахь нотолгоог гаргаж өгсөн нөхцөлд өөрөө (a) дэд хэсгийн заалтыг хэрэгжүүлэхгүй байж болно. Үүнд: (i) тухайн төлөөллийн хугацаанд тодорхой гишүүдийн тухайн барааны импортын өсөлт тухайн барааны импортын нийт өсөлттэй харьцуулахад тэнцвэргүй их хувь хэмжээнд хүрсэн; (ii) (a) дэд хэсгийн заалтыг хэрэгжүүлэхгүй болсон шалтгаан нь үндэслэлтэй; (iii) ийнхүү хэрэгжүүлэхгүй байх нөхцөл нь тухайн барааны бүх нийлүүлэгчийн хувьд адил тэгш байх зэрэг нөхцөл багтана. Аливаа ийм арга хэмжээний үргэлжлэх хугацаа нь 7 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан анхны хугацаанаас хэтрэхгүй байх ёстой. Дээр дурдсан нөхцлийг ноцтой хохирол заналхийлж буй тохиолдолд мөрдөхийг зөвшөөрөхгүй.

*6 дугаар зүйл***Хамгаалалтын түр арга хэмжээ**

Хойшлуулах явдал нь засаж залруулахад бэрхшээлтэй нөхцөл байдал үүсгэхүйц тохиолдолд тийм ноцтой хохирол учруулсан буюу учруулах заналхийлэлийн гарцаагүй нотолгоог урьдчилсан байдлаар тодорхойлсоны үндсэн дээр аль нэг гишүүн ийнхүү хамгаалалтын түр арга хэмжээг хэрэглэж болно. Хамгаалалтын түр арга хэмжээний үргэлжлэх хугацаа нь 200 өдрөөс хэтрэхгүй байх бөгөөд энэ хугацаанд 2-7 болон 12 дугаар зүйлийн шаардлагууд мөрдөгдөнө. Ийм арга хэмжээ нь тарифын өсөлтийн хэлбэртэй байх бөгөөд хэрэв 4 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан холбогдох мөрдөн шалгалт нь импортын өсөлтийн дотоодын үйлдвэрлэлд ноцтой хохирол учруулсан буюу учруулахаар

заналхийлээгүй гэдгийг тогтоовол түүнийг нэн даруй нөхөн олгоно. Аливаа хамгаалалтын түр хугацааны арга хэмжээний үргэлжлэх хугацаа нь дурдсан анхны хугацааны болон 7 дугаар зүйлийн 1, 2 болон 3 дахь хэсэгт заасан сунгалтын хэсэг гэж тооцогдоно.

7 дугаар зүйл

**Хамгаалалтын арга хэмжээний үргэлжлэх
хугацаа, түүнийг хянан үзэх**

1. Аль нэг гишүүн нь ноцтой хохирлоос урьдчилан сэргийлэх буюу хохиролыг нөхөх, түүнчлэн зохицолтыг хангахад шаардагдах хугацаанд л хамгаалалтын арга хэмжээг хэрэглэнэ. Хэрэв 2 дахь хэсгийн дагуу хугацааг сунгаагүй бол хугацаа нь 4 жилээс хэтрэх ёсгүй.
2. Ноцтой хохирлоос урьдчилан сэргийлэх буюу хохиролыг нөхөхөд хамгаалалтын арга хэмжээг хэрэглэх хугацааг 2, 3, 4 болон 5 дугаар зүйлд заасан журмын дагуу зайлшгүй үргэлжлүүлэх шаардлагатай бөгөөд үйлдвэрлэл зохицож байгаагийн нотолгоо илэрхий байгааг импортлогч гишүүний эрх бүхий байгууллагаас тогтоовол, 8 болон 12 дугаар зүйлийн холбогдох заалтыг мөрдөх нөхцөлтэйгээр 1 дэх хэсэгт заасан хугацааг сунгаж болно.
3. Хамгаалалтын арга хэмжээний үргэлжлэх нийт хугацаа нь аливаа түр арга хэмжээг хэрэглэх хугацаа, анхлан хэрэглэх, сунгасан хугацаа зэргийг оролцуулаад 8 жилээс хэтрэх ёсгүй.
4. 12 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасны дагуу мэдэгдсэн хамгаалалтын арга хэмжээний үргэлжлэх хугацаа 1 жилээс хэтрэхээр бол зохицолтыг хангахын тулд энэхүү арга хэмжээг хэрэглэж байгаа гишүүн нь түүнийг хэрэглэх нийт хугацаанд түүнийг тодорхой шатлалтайгаар өсөн нэмэгдэж буй хэмжээгээр цуцлах ёстой. Хэрэв арга хэмжээний үргэлжлэх хугацаа 3 жилээс дээш байвал уг арга хэмжээг хэрэглэж буй гишүүн хугацааны дунд хэсэгт нөхцөл байдлыг хянан үзэж, бололцоотой гэж үзвэл уг арга хэмжээг цуцлах буюу чөлөөлөлтийн хурдцыг нэмэгдүүлнэ. 2 дахь хэсэгт зааснаар хугацаа нь сунгагдсан арга хэмжээ нь анхны хугацааны төгсгөлд хэрэглэж байснаас илүү хязгаарласан шинжтэй байх ёсгүй бөгөөд цаашид түүнийг үргэлжлүүлэн сулруулна.
5. ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсны дараа хамгаалалтын арга хэмжээнд хамрагдаж байсан импортын бараанд уг арга хэмжээг урьд нь хэрэглэж байсан хугацаатай тэнцүү хэмжээний хугацааны туршид дахин хэрэглэж болохгүй бөгөөд тэгэхдээ үл хэрэглэх хугацаа нь 2 жилээс доошгүй байна.
6. 5 дахь хэсгийн заалтыг үл харгалзан дараахь тохиолдолд хамгаалалтын арга хэмжээг аль нэг барааны импортод 180 өдөр буюу түүнээс доош хугацаагаар дахин хэрэглэж болно:
 - (а) тухайн барааны импортод хамгаалалтын арга хэмжээ хэрэглэж эхэлснээс хойш наад зах нь 1-ээс илүү жилийн хугацаа өнгөрсөн бол;

(b) хамгаалалтын тухайн арга хэмжээг хэрэглэж эхэлсэн өдрөөс өмнөх 5 жилийн хугацаанд ижил бараанд хамгаалалтын арга хэмжээг хоёроос дээш удаа хэрэглэж байгаагүй бол.

8 дугаар зүйл

Буултын түвшин болон бусад үүрэг

1. Хамгаалалтын арга хэмжээг хэрэглэхээр санал болгож буй буюу хамгаалалтын арга хэмжээний хугацааг сунгахыг хүсч буй гишүүн нь 12 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасны дагуу тухайн гишүүн болон ийм арга хэмжээнд өртөх экспортлогч гишүүнээс 1994 оны ТХЕХ-ийн дагуу олгох ижил тэнцүү буултын түвшин болон тэдний хүлээсэн бусад үүргийн тэнцвэртэй байдлыг хангахыг эрмэлзэнэ. Эл зорилгодоо хүрэхийн тулд холбогдох гишүүд нь тэдгээрийн худалдаанд гарсан сөрөг нөлөөллийг нөхөх хэмжээний худалдааны аливаа зохистой нөхөн олговрын талаар тохиролцож болно.

2. 12 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасны дагуу хийсэн зөвлөлдөөний үр дүнд 30 өдрийн дотор зөвшилцөлд хүрээгүй тохиолдолд хамгаалалтын арга хэмжээнд өртөж буй экспортлогч гишүүд тухайн арга хэмжээг хэрэглэж эхэлснээс хойш 90 хоногоос илүүгүй хугацааны дараа хамгаалалтын арга хэмжээ хэрэглэж буй гишүүний худалдааны хувьд 1994 оны ТХЕХ-ийн дагуу олгодог ижил тэнцүү буулт буюу бусад үүргээ хэрэгжүүлэхийг түр зогсоож болно. Ингэхдээ ийнхүү түр зогсоох явдлыг Барааны худалдааны зөвлөл хүлээн авснаас хойш 30 хоногийн дотор түүнийг зөвшөөрөөгүй шийдвэр гаргаагүй нөхцөлд хэрэглэнэ.

3. Хамгаалалтын арга хэмжээг импортын үнэмлэхүй өсөлтөөс шалтгаалан хэрэглэж байгаа бөгөөд эдгээр арга хэмжээ энэхүү хэлэлцээрийн заалтуудад нийцэж байгаа тохиолдолд түүнийг хэрэглэж буй эхний 3 жилийн хугацаанд 2 дахь хэсэгт заасан түр зогсоох эрхийг эдлэхгүй.

9 дүгээр зүйл

Хөгжиж буй гишүүн орон

1. Импортлогч гишүүний тухайн барааны нийт импортод аль нэг хөгжиж буй гишүүн орны импорт 3-аас дээшгүй хувь эзэлдэг, ингэхдээ тухайн барааны нийт импортод импорт нь 3-аас дээшгүй хувь эзэлдэг хөгжиж буй гишүүн орнууд нь нийлбэр дүнгээрээ 9-өөс дээшгүй хувийг эзэлж байвал, хөгжиж буй гишүүн орноос гаралтай тухайн барааны хувьд хамгаалалтын арга хэмжээ үл хэрэглэнэ.²

2. Аль нэг хөгжиж буй гишүүн орон нь хамгаалалтын аливаа арга хэмжээг 7 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасан хамгийн дээд хугацааг 2 хүртэл жилээр сунган хэрэглэх эрхийг эдлэнэ. 7 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэгт заасныг үл харгалзан, хөгжиж буй гишүүн орон нь ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс хойш хамгаалалтын арга хэмжээг хэрэглэсэн барааны импортын хувьд ийм арга хэмжээг дахин хэрэглэх эрхтэй.

² Аль нэг гишүүн 9 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт дурдсаны дагуу авсан арга хэмжээний талаар Хамгаалалтын арга хэмжээний хороонд нэн даруй мэдэгдэнэ

Гэхдээ уг арга хэмжээг урьд нь хэрэглэсэн хугацааны хагастай тэнцэх хугацаа өнгөрсний дараа, түүнийг 2-оос доошгүй жилийн хугацаанд хэрэглээгүй нөхцөлд дээрхи хамгаалалтын арга хэмжээг дахин хэрэглэж болно.

10 дугаар зүйл

19 дүгээр зүйлийн дагуу урьд нь хэрэглэж байсан арга хэмжээ

Гишүүд нь ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсон өдөр хэрэглэж байсан 1947 оны ТХЕХ-ийн 19 дүгээр зүйлд заасан хамгаалалтын бүх арга хэмжээг түүнийг анх хэрэглэж эхэлснээс хойш 8 жилээс илүүгүй, эсхүл ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс хойш 5 жилээс илүүгүй хугацааны дотор, тэгэхдээ аль сүүлд тохиох хугацааны дотор хэрэглэхийг бүрмөсөн эцэс болгоно.

11 дүгээр зүйл

Тодорхой арга хэмжээг хориглох, арилгах

1. (а) Гишүүн нь тодорхой барааны импортын хувьд 1994 оны ТХЕХ-ийн 19 дүгээр зүйлд заасны дагуу хэрэглэх онцгой арга хэмжээг тэрхүү зүйлийг энэхүү хэлэлцээрт нийцүүлэн хэрэглэснээс бусад тохиолдолд авч хэрэгжүүлэх буюу хэрэгжүүлэхийг эрмэлзэхгүй болно.
- (б) Улмаар гишүүд нь экспортыг сайн дураараа хязгаарлах, зах зээлийг зохицуулах талаар тохиролцох, эсхүл экспорт, импорттой холбоотой тийм хэлбэрийн аливаа арга хэмжээ авахыг эрмэлзэх, хэрэглэх, эсхүл, хэрэгжүүлэх ёсгүй³.⁴ Үүнд аливаа гишүүнээс ганцаарчилсан байдлаар, түүнчилэн хоёр буюу түүнээс дээш тооны гишүүнээс хэлэлцээр, тохиролцоо болон ойлголцлын хүрээнд хэрэгжүүлсэн аливаа арга хэмжээ хамаарна. ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсон өдрийн байдлаар хэрэгжүүлж байсан аливаа ийм арга хэмжээг энэхүү хэлэлцээрт нийцүүлэх буюу 2 дахь хэсэгт заасны дагуу аажмаар татан буулгана.
- (с) Энэхүү хэлэлцээрийг аливаа гишүүний 19 дүгээр зүйлд зааснаас ялгаатай ТХЕХ-ийн бусад заалт, түүнчлэн энэхүү хэлэлцээрт зааснаас ялгаатай хавсралт 1А-д хамаарах Худалдааны олон талт хэлэлцээрийн заалт, эсхүл 1994 оны ТХЕХ-ийн хүрээнд байгуулсан протокол, хэлэлцээр буюу тохиролцооны дагуу эрмэлзсэн, хэрэглэсэн буюу хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний хувьд хэрэглэхгүй.

³ Импортын квотыг 1994 оны ТХЕХ болон энэхүү хэлэлцээрийн холбогдох заалтуудын дагуу гишүүд нь харилцан тохиролцсоны үндсэн дээр хамгаалалтын арга хэмжээ болгож хэрэглэж болох бөгөөд үүнийг экспортлогч гишүүд дагаж мөрдөнө.

⁴

Ийм арга хэмжээнд экспортын уян хатан бодлого, экспортын үнэ буюу импортын үнийн хяналтын тогтолцоо, экспорт буюу импортын хяналт, импортын албадагын картел болон, экспорт, импортын тусгай зөвшөөрлийн тогтолцоо болон аливаа бусад хамгаалах арга хэмжээ хамаарна.

2. 1 (b) хэсэгт заасан арга хэмжээг холбогдох гишүүд нь ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноос хойш 180 хоногийн дотор хамгаалалтын арга хэмжээний хороонд хүргүүлсэн хуваарийн дагуу үе шаттайгаар татан буулгана. Энэхүү хэлэлцээрт нийцүүлэх буюу аажмаар дуусгавар болгох энэхүү хуваарь нь 1 дэх хэсэгт заасан бүхий л арга хэмжээг хамрах бөгөөд тэдгээрийг ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс хойш 4 жилээс хэтрэхгүй хугацаанд үе шаттайгаар татан буулгах буюу энэхүү хэлэлцээртэй нийцүүлэх ёстой, чингэхдээ нэг импортлогч гишүүнд, үргэлжлэх хугацаа нь 1999 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөс хэтрэхгүй байх нэгээс илүүгүй тодорхой арга хэмжээг хадгалан үлдэхийг зөвшөөрнө.⁵ Тэдгээр эс хэрэглэгдэх тохиолдолын талаар сонирхогч гишүүд нь харилцан тохиролцож болох бөгөөд ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс хойш 90 хоногийн дотор Хамгаалалтын арга хэмжээний хороонд хянуулж батлуулахаар мэдэгдэнэ. Энэхүү хэлэлцээрийн хавсралтад эс хэрэглэх тохиолдолд хамаарах арга хэмжээг зааж өгсөн болно.

3. Гишүүд нь улсын болон хувийн байгууллагаас 1 дэх хэсэгт заасантай ижилтгэх засгийн газрын бус арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэхийг нь урамшуулах буюу дэмжихгүй.

12 дугаар зүйл

Мэдэгдэл, зөвлөлдөөн

1. Гишүүн дараахь тохиолдолд Хамгаалалтын арга хэмжээний хороонд нэн даруй мэдэгдэнэ:

(a) ноцтой хохирол учирсан буюу учрах заналхийлэл, түүний шалтгаантай холбоотойгоор үүсгэсэн мөрдөн шалгах ажиллагааг судлаж эхлэх;

(b) импортын өсөлтийн улмаас учирсан буюу учрахаар заналхийлж буй ноцтой хохирлыг тогтоох;

(c) Хамгаалалтын арга хэмжээг хэрэглэх буюу хугацааг сунгах шийдвэр гаргах.

2. Хамгаалалтын арга хэмжээг хэрэглэх буюу хугацааг нь сунгах санал гаргаж буй гишүүн нь 1 (b) болон 1 (c) хэсэгт заасан мэдэгдлийг гаргахдаа учирсан буюу ноцтой хохирол, түүний заналхийлэл нь импортын өсөлтөөс үүссэний нотолгоо барааны тодорхойлолт хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж буй арга хэмжээ, түүний эхлэх болон үргэлжлэх хугацаа, аажмаар чөлөөлөх хуваарийн талаар шаардлагатай бүхий л мэдээллийг Хамгаалалтын арга хэмжээний хороонд өгсөн байна. Арга хэмжээг хэрэглэх хугацааг сунгах тохиолдолд үйлдвэрлэлийн зохицолт хийгдэж буй нотолгоог гаргаж өгөх шаардлагатай. Барааны худалдааны зөвлөл, эсхүл Хамгаалалтын арга хэмжээний хороо нь шаардлагатай гэж үзвэл хамгаалалтын арга хэмжээг хэрэглэх буюу хугацааг нь сунгах санал тавьсан гишүүнээс холбогдох нэмэлт мэдээлэл гаргуулан авч болно.

⁵ Энэхүү хэлэлцээрийн хавсралтад зөвхөн Европын холбоонд хамаарахгүй арга хэмжээг зааж өгсөн болно.

3. Хамгаалалтын арга хэмжээг хэрэглэх буюу хугацааг сунгахыг санал болгож буй гишүүн нь тухайн барааг экспортлох дорвитой сонирхол бүхий гишүүдтэй урьдчилан зөвлөлдөх зохистой боломжийг хангах бөгөөд, чингэхдээ юуны өмнө 2 дахь хэсэгт заасан мэдээллийг авч үзэж, уг арга хэмжээний талаар 8 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан зорилгод хүрэх арга замын талаар харилцан саналаа солилцож ойлголцолд хүрэхийг эрмэлзэнэ.
4. Гишүүн нь 6 дугаар зүйлд заасан хамгаалалтын түр хугацааны арга хэмжээг хэрэглэхээс өмнө Хамгаалалтын арга хэмжээний хороонд мэдэгдэл өгнө. Арга хэмжээг хэрэглэж эхэлснээс хойш зөвлөлдөөнийг нэн даруй эхэлнэ.
5. Холбогдох гишүүн нь энэ зүйлд заасан зөвлөлдөөний үр дүн, 7 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт заасан дунд хугацаанд хийх хяналтын үр дүн, 8 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт тусгасан нөхөн төлбөрийн аливаа хэлбэр болон 8 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт тусгасан буулт болон бусад үүргийг түр зогсоох талаархи саналын тухай мэдэгдлийг Барааны худалдааны зөвлөлд нэн даруй гаргаж өгнө.
6. Гишүүд нь хамгаалалтын арга хэмжээ болон түүнд аливаа өөрчлөлт оруулахтай холбогдсон хууль, зохицуулалтын дүрэм болон захиргааны арга хэмжээний талаар Хамгаалалтын арга хэмжээний хороонд нэн даруй мэдэгдэж байх ёстой.
7. ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болох өдрийн байдлаар 10 дугаар зүйл болон 11 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан хамгаалалтын арга хэмжээ хэрэглэж байгаа гишүүд уг арга хэмжээний талаар ДХБ-ын тухай хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс хойш 60 хоногоос хэтрэхгүй хугацаанд Хамгаалалтын арга хэмжээний хороонд мэдэгдэнэ.
8. Энэхүү хэлэлцээрийн дагуу гишүүдээс мэдэгдэх ёстой боловч мэдэгдээгүй бүх хууль, зохицуулалтын дүрэм, захиргааны журам болон энэхүү хэлэлцээрт хамаарал бүхий аливаа арга хэмжээ болон үйлдлийн талаар аливаа гишүүн Хамгаалалтын арга хэмжээний хороонд мэдэгдэж болно.
9. Аливаа гишүүн нь 11 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасан засгийн газрын бус аливаа арга хэмжээний талаар мэдэгдэл өгч болно.
10. Энэхүү хэлэлцээрийн дагуу Барааны худалдааны зөвлөлд өгвөл зохих бүх мэдэгдэлийг гол төлөв Хамгаалалтын арга хэмжээний хороогоор дамжуулан хүргүүлнэ.
11. Энэхүү хэлэлцээрийн мэдэгдэл өгөх талаархи заалтууд нь аливаа гишүүний нууцын зэрэглэлтэй мэдээллийг задруулах, мэдээллийг задруулах нь хууль хэрэгжүүлэхэд саад болох буюу нийтийн ашиг сонирхолтой зөрчилдөх, эсхүл улсын болон хувийн тодорхой үйлдвэрийн газрын арилжааны хууль ёсны ашиг сонирхолд харшлахаар бол, тийм мэдээллийн нууц задруулахыг шаардах ёсгүй.

13 дугаар зүйл

Хяналт шалгалт

1. Хамгаалалтын арга хэмжээний хороог үүгээр Барааны худалдааны зөвлөлийн удирдлагын дор байгуулж байна. Хороо нь түүнд ажиллах хүсэлтэй аливаа гишүүний хувьд нээлттэй байна. Хороо нь дараахь үүргийг гүйцэтгэнэ:

(a) энэхүү хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэхэд хяналт тавьж жил бүр Барааны худалдааны зөвлөлд тайлагнах, энэ ажлыг улам боловсронгуй болгох талаар зөвлөмж бэлтгэх;

(b) Хамгаалалтын арга хэмжээнд өртсөн гишүүний хүсэлтээр хамгаалалтын арга хэмжээг энэхүү хэлэлцээрийн журмын шаардлагад хэрэгжүүлж байгаа эсэхийг тогтоож үнэлгээ, дүгнэлтээ Барааны худалдааны зөвлөлд тайлагнах;

(c) гишүүдийн хүсэлтээр энэхүү хэлэлцээрийн заалтын дагуу зөвлөлдөөн хийхэд нь туслалцаа үзүүлэх;

(d) 10 дугаар зүйл болон 11 дүгээр зүйлийн 1 дүгээр хэсэгт тусгасан арга хэмжээг нягтлан шалгах, тэдгээрийг үе шаттайгаар татан буулгахад хяналт тавьж, шаардлагатай нөхцөлд Барааны худалдааны зөвлөлд илтгэж байх;

(e) Хамгаалалтын арга хэмжээ хэрэглэж буй гишүүний хүсэлтийн дагуу буулт хийх буюу хүлээсэн бусад үүргийг түр зогсоох санал нь “бодит байдлаараа тэнцүү” болох эсэхийг хянан үзэж Барааны худалдааны зөвлөлд илтгэх;

(f) Энэхүү хэлэлцээрийн дагуу өгөгдөх бүхий л мэдэгдлийг хүлээн авах, хянаж үзэх, Барааны худалдааны зөвлөлийн тодорхойлсон аливаа бусад үүргийг гүйцэтгэх;

(g) Энэхүү хэлэлцээрийн дагуу өгөгдөх бүхий л мэдэгдлийг хүлээн авах, хянаж үзэх, Барааны худалдааны зөвлөлийн тодорхойлсон аливаа бусад үүргийг гүйцэтгэх.

2. Хорооноос хяналт шалгалтын ажиллагаа явуулахад нь туслах зорилгоор нарийн бичгийн дарга нарын газар энэхүү хэлэлцээрийн явцтай холбоотой мэдэгдэл болон холбогдох бусад баттай мэдээллийг үндэслэн жил бүр тайлан гаргаж өгнө.

14 дүгээр зүйл

Маргаан шийдвэрлэх

1994 оны ТХЕХ -ийн 22, 23 дугаар зүйлийн заалтыг Маргаан шийдвэрлэх тухай харилцан ойлголцох баримт бичгийн дагуу тайлбарлаж, хэрэглэсний дагуу энэхүү хэлэлцээрийн хүрээнд зөвлөлдөөн хийх болон маргааныг шийдвэрлэхэд хэрэглэнэ.

ХАВСРАЛТ

11 ДҮГЭЭР ЗҮЙЛИЙН 2 ДАХЬ ХЭСЭГТ ТУСГАГДСАН ЧӨЛӨӨЛӨЛТ

Хамаарах гишүүд	Бараа	Дуусах хугацаа
Европын Холбоо/ Япон	Суудлын тэрэг, газар уснаа явагч хэрэгсэл, фургон, ачааны тэрэг (5 тн хүртэл даацтай), тэдгээртэй төстэй, бүрэн задалсан авто-машин (иж бүрдэл СКД)	1999 оны 12 дугаар сарын 31

УИХ-ын Хэвлэх хэсэгт 1500 ширхэг хэвлэв.

40.5 хх. 2007 он.

Хянасан: Д.Батмөнх
С.Ганхуяг

